

Økonomiplan 2021–2024

Rådmannens forslag

Innhold

Rådmannens forslag til vedtak	4
Oppsummering.....	22
Styring og planarbeid.....	26
Fokusområder.....	38
Befolkningsutvikling - demografi.....	47
Driftsbudsjett.....	51
Investeringer i økonomiplanen.....	71
Hovedutvalg for Oppvekst og utdanning	79
P01 Skole.....	80
P02 Barnehager.....	86
P03 Forebyggende tjenester.....	91
Hovedutvalg for Helse, sosial og omsorg	101
P04 Helse.....	104
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne.....	110
P06 Hjemmetjenester og institusjon.....	116
P07 Rus og psykisk helse.....	127
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig.....	132
Hovedutvalg for Kultur, idrett og frivillighet	142
P09 Kultur, idrett og frivillighet.....	144
P10 Medvirkning og lokaldemokrati.....	152
Hovedutvalg for Tekniske tjenester	156
P11 Utbygging og samferdsel.....	158
P12 Vann, avløp og renovasjon.....	167
P13 Arealplan og miljø.....	171
Formannskap	177
P14 Ledelse, styring og administrasjon.....	180
P15 Samfunnsikkerhet.....	186
P16 Næringsutvikling.....	190
P18 Politisk styring.....	197
P19 Sentrale poster.....	200
Eierstyring og eierskap	201
Medarbeidere	214
Vedlegg	221

Rådmannens forslag til vedtak

1. Kommunestyret godkjenner Drammen kommunes økonomiplan for perioden 2021–2024.
 2. **a)** Drammen kommune disponerer totale inntekter på 7 597 963 000 kroner, jfr. forskriftsskjema , vedlegg. Driftsbudsjett 2021 for Drammen kommunekasse vedtas, slik det fremgår av innstillingen, med sentrale inntekter på 6 109 545 000 kroner, netto driftsutgifter på 6 154 131 000 kroner, netto finanskostnader på 167 563 000 kroner, og et positivt netto driftsresultat på 31 943 000 kroner.
 - i) Rådmannen gis fullmakt til å prosjektføre koronakostnader. Rådmannen vil komme tilbake til finansieringen i en tilleggsinnstilling til økonomiplanen 2021-2024.
 - ii) Rådmannen gis fullmakt til å foreta eventuelle mindre budsjettekniske endringer som følger av Stortingets behandling av statsbudsjettet. Dersom Stortingets behandling innebærer større endringer i de budsjettmessige forutsetningene bes rådmannen komme tilbake til dette i egen sak.
 - iii) Rådmannen gis fullmakt til å foreta eventuelle budsjettekniske justeringer som er av organisatorisk art.**b)** Investeringsbudsjett 2021 for Drammen kommunekasse vedtas slik det fremgår av vedlegg til innstillingen med tilhørende finansiering, med en samlet brutto investeringsramme på 569 600 000 kroner. I tillegg legges det til grunn en ramme for startlån (til videreutlån) på 450 000 000 kroner, og det søkes Husbanken om tilsvarende låneopptak.**c)** Budsjettrammen for kontrollutvalget for 2021 fastsettes til 5 702 000 kroner, inkludert kjøp av revisjonstjenester til kommune og foretak.**d)** Driftstilskudd til Drammensregionens brannvesen IKS for 2021 fastsettes til 82 046 421 kroner, inklusiv eierbidrag til Sørøst 110-sentral IKS.**e)** Driftstilskudd til Drammen kirkelige fellesråd for 2021 fastsettes til 47 340 000 kroner. Tilskuddet fordeles til følgende:

Drift kirkeformål (75 %) 35 505 000 kroner.
Drift gravferdsformål (25 %) 11 835 000 kroner.

Drammen kommune dekker 100 prosent av Drammen kirkelige fellesråds kapitaltilskudd til godkjente investeringer og 65 prosent av Drammen kirkelige fellesråds reguleringspremie. 35 prosent av reguleringspremien forutsettes dekket av fellesrådets premiefond.
3. **a)** Styret for Drammen Eiendom KF gis fullmakt til å fastsette budsjett for 2021 innenfor de rammer og forutsetninger som fremgår av budsjettfremlegget med et driftsresultat på 0 kroner ettereieruttak på 94 74200 0 kroner.**b)** Investeringsbudsjett for Drammen Eiendom KF vedtas slik det fremgår av vedlegg til forslag til vedtak med tilhørende finansiering, med en brutto investeringsramme i 2021 på 237 950 000 kroner.**c)** Drammen Eiendom KF (DEKF) gis fullmakt til å selge eiendommer omtalt under selskapet i kapitlet Eierstyring og eierskap. Dersom det er behov for å utvikle eiendommene ytterligere før de kan selges gis DEKF fullmakt til å overføre eiendommer til Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS. For inntekter fra solgte eiendommer under prosjektet «Fra leie til eie» så gis DEKF fullmakt til å re-anskaffe eiendommer til samme formål, samt at DEKF gis fullmakt til å utvikle og tilpasse boligporteføljen ved å kunne selge og kjøpe ny eiendom innenfor de samme rammene.
4. **a)** Styret for Drammensbadet KF gis fullmakt til å fastsette budsjett for 2021 innenfor de rammer og forutsetninger som fremgår av budsjettfremlegget med tilskudd fra kommunen på 20 176 000 kroner og et driftsresultat på 0 kroner.**b)** Investeringsbudsjett for Drammensbadet KF vedtas med en investeringsramme på 2 200 000 kroner med tilsvarende ramme for låneopptak.
5. Styret for Hermanssenteret KF gis fullmakt til å fastsette budsjett for 2021 innenfor de rammer og forutsetninger som fremgår av budsjettfremlegget med tilskudd fra kommunen på 520 000 kroner og et driftsresultat på 0 kroner.
6. Budsjett 2021 for Drammen kommunes lånefond vedtas slik det fremgår av vedlegg til økonomiplan 2021-2024

med et kontantresultat på 25 296 000 kroner. For 2021 fastsettes lånefondets interne utlånsrente til 2 prosent.

7. I samsvar med forslag til investeringsbudsjett fastsettes en låneramme for 2021 til investeringsformål på 567 380 000 kroner:
 - a) Drammenkommunekasse 401 380 000 kroner.
 - b) Drammen Eiendom KF 164 100 000 kroner.
 - c) Drammensbadet KF 2 200 000 kroner.

Rådmannen gis fullmakt til å godkjenne lånevilkårene for nye lån som ligger innenfor de vedtatte rammer. Rådmannen gis dessuten fullmakt til å godkjenne lånevilkårene ved refinansiering av tidligere opptatte lån.
8. For inntektsåret 2021 fastsettes den kommunale skattøren for inntekts- og formuesskatt i Drammen kommune lik de maksimalsatser Stortinget vedtar.
9. Det disponeres inntil 60 000 000 kroner fra premiefondet i Drammen kommunale pensjonskasse til delvis finansiering av reguleringskostnaden for 2021.
10. Kommunale betalingssetter og gebyrer for 2021 vedtas i samsvar med spesifikasjonene i innstillingen.
 - i) Gebyrregulativ for byggesaker godkjennes, og det legges til grunn en selvkostandel i 2021 i størrelsesorden 100 prosent av selvkostgrunlaget.
11. Økonomireglementet og reglement for finans- og gjeldsforvaltning vedtatt slik det fremgår av vedlegg. Reglement for gjennomføring av investeringsprosjekter vedtas slik det fremgår av vedlegg.
12. Drammen kommune bosetter 56 flyktninger i 2021 - herav forbeholdes inntil fire plasser til enslige mindreårige flyktninger. For resten av planperioden 2022-2024 legges foreløpig tilsvarende bosetting til grunn. På grunn av sen anmodning fra IMDI er budsjettet basert på et høyere bosettingstall. Rådmannen vil innarbeide budsjettmessige konsekvenser av lavere bosetting i 1. tertialrapport 2021.
13. De lokale retningslinjene for samarbeid med barnehagene vedtas i tråd med vedlegg.
14. Rådmannen gis fullmakt til å disponere inntil 50 155 000 kroner fra disposisjonsfondet til egenkapitalfinansiering av investeringer i 2021.
15. Kommunestyret gir sin tilslutning til forberedelse for salg av eiendommer som er foreslått fra de enkelte eiendomselskap, jfr. kapitlet Eierstyring og eierskap. Spesielt nevnes Miletomten i Mjøndalen.
16. Rådmannen gis fullmakt til å inngå avtaler for å sikre igangsetting av Vann- og avløpsprosjekter som følger av utbygging av jernbanen (Intercity) i Drammen.
17. Notatet «Styrevalg og låneopptak i Glitrevannverket IKS» datert 21.09.20 legges til grunn for saksbehandlingen i representantskapet i Glitrevannverket IKS, jfr. vedlegg og omtale under kapitlet Eierstyring og eierskap.
18. For 2021 fastsettes følgende satser for styregodtgjørelser i de kommunale foretakene:

	Styreleder 2021	Styremedlem 2021
Drammen Eiendom KF	111000 kr.	67000 kr.
Drammensbadet KF	82000 kr.	49000 kr.
Hermansenteret KF	1512 kr. pr. møte	756 kr. pr. møte

Utviklingen i kommunal deflator benyttes som hovedprinsipp for utviklingen i styregodtgjørelser i kommunale foretak.

Hovedoversikt drift

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Sentrale inntekter				
Skatt på inntekt og formue	-3 161 968	-3 168 414	-3 177 972	-3 191 069
Rammetilskudd	-2 729 978	-2 719 259	-2 724 328	-2 734 836
Integreringstilskudd	-81 164	-68 891	-68 383	-68 311
Tilskudd enslige mindreårige flyktninger	-22 788	-19 259	-14 582	-12 509
Rente og inv. kompensasjon fra staten	-18 905	-18 767	-18 634	-18 523
Overføring fra kommunale foretak	-94 742	-94 742	-94 742	-94 742
Sum Sentrale inntekter	-6 109 546	-6 089 333	-6 098 641	-6 119 990
Sentrale utgifter				
Lønnsreserve	98 280	98 279	98 279	98 279
Husleie, renhold mv. ufordelt	610 193	615 725	624 468	624 468
Premiefond	-63 129	-63 223	-63 327	-63 433
Premieavvik	-122 802	-130 032	-141 624	-148 212
Amortisering av tidligere premieavvik	172 232	173 265	162 832	134 458
Tilskudd/kontingent pensjon	1 600	1 600	1 600	1 600
Reguleringspremie pensjon	120 805	123 884	127 042	130 228
Reserveavsetning pensjon	10 000	10 000	10 000	10 000
Sum Sentrale utgifter	827 179	829 499	819 271	787 389
Programområdene				
P01 Skole	1 025 001	1 013 568	1 003 668	999 568
P02 Barnehager	778 993	781 493	778 993	776 493
P03 Forebyggende tjenester	341 481	341 481	341 481	341 481
P04 Helse	314 143	311 133	311 133	311 133
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	313 231	318 074	318 074	316 974
P06 Hjemmetjenester og institusjon	974 288	979 388	985 788	996 488
P07 Rus og psykisk helse	149 577	145 347	140 747	138 347
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	406 366	399 551	393 136	393 136
P09 Kultur, idrett og frivillighet	266 891	266 691	266 691	266 691
P10 Medvirkning og lokaldemokrati	3 258	3 208	3 208	3 208
P11 Utbygging og samferdsel	102 802	100 502	99 502	99 502
P12 Vann, avløp og renovasjon	-158 708	-170 611	-185 168	-202 657
P13 Arealplan og miljø	50 238	47 838	45 038	45 038
P14 Ledelse, styring og administrasjon	364 884	362 234	359 584	359 584
P15 Samfunnssikkerhet	88 849	88 849	88 849	88 849
P16 Næringsutvikling	11 773	11 773	11 773	11 773
P17 Arbeid og inkludering	-	-	-	-
P18 Politisk styring	49 794	36 794	48 294	48 294
P19 Sentrale poster				

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Sum netto rammer	5 082 859	5 037 311	5 010 789	4 993 900
Finansutgifter				
Renteutgifter, provisjoner og finans	103 389	110 696	117 441	127 103
Avdragsutgifter	225 462	233 347	241 374	253 990
Renteinntekter	-39 392	-43 840	-49 814	-55 744
Utbytte	-96 600	-107 300	-108 300	-108 300
Lånefondets kontantresultat	-25 296	-31 607	-29 338	-11 991
Netto finansutgifter	167 563	161 296	171 363	205 058
Netto driftsresultat (KOSTRA)	-31 944	-61 227	-97 218	-133 643
Resultatgrad	0,42 %	0,81 %	1,28 %	1,75 %
Disponering tidligere års regnskapsresultat	-	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-50 154	-34 194	-38 434	-
Avsetning disposisjonsfond	-	-	-	19 907
Avsetning bundne fond (VA fond)	12 298	11 321	9 552	10 436
Sum avsetninger	-37 856	-22 873	-28 882	30 343
Overføring til investeringsregnskapet	69 800	84 100	126 100	103 300
Årsresultat (overskudd (-)/underskudd (+))	-	-	-	-

Investeringer

Rådmannen foreslår følgende investeringsbevilgninger:

Kommunekassa

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2021-24
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					
P01 Skole					
KK IKT P01 Skole	15000	15000	30000	15000	75000
KK Inventar og utstyr P01 Skole	12000	7000	7000	7000	33000
Sum P01 Skole	27000	22000	37000	22000	108000
P02 Barnehager					
KK IKT P02 Barnehage	3600	0	0	0	3600
KK Inventar og utstyr P02 Barnehage	3800	3800	3800	3800	15200
Sum P02 Barnehager	7400	3800	3800	3800	18800
P03 Forebyggende tjenester					
KK Inventar og utstyr P03 Forebyggende tjenester	1000	1000	1000	1000	4000
Sum P03 Forebyggende tjenester	1000	1000	1000	1000	4000
P04 Helse					
KK Inventar og utstyr P04 Helse	1000	1000	1000	1000	4000
Sum P04 Helse	1000	1000	1000	1000	4000
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne					
KK Inventar og utstyr P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	1000	1000	1000	1000	4000

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					
Sum P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	1000	1000	1000	1000	4000
P06 Hjemmetjenester og institusjon					
KK Inventar og utstyr P06 Hjemmetjenester og institusjon	10000	10000	10000	31000	61000
Sum P06 Hjemmetjenester og institusjon	10000	10000	10000	31000	61000
P07 Rus og psykisk helse					
KK Inventar og utstyr P07 Rus og psykisk helse	1000	1000	1000	1000	4000
Sum P07 Rus og psykisk helse	1000	1000	1000	1000	4000
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig					
KK Inventar og utstyr P08 Sosialtj, etabl. og bolig	1000	1000	1000	1000	4000
Sum P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	1000	1000	1000	1000	4000
P09 Kultur, idrett og frivillighet					
KK P09 Kirken	7500	7500	7500	7500	30000
KK P09 Maskiner, inventar og utstyr	8800	8800	8800	8800	35200
KK P09 Oppgradering arena, anlegg og natur	8200	8200	8200	8200	32800
Sum P09 Kultur, idrett og frivillighet	24500	24500	24500	24500	98000
P11 Utbygging og samferdsel					
KK P11 Bybru	40000	80000	160000	200000	480000
KK P11 Flomsikring	16000	16000	16000	3000	51000
KK P11 Kollektiv (Leskur mm.)	3000	3000	3000	3000	12000
KK P11 Maskiner, biler, utstyr og inventar	6000	6000	6000	6000	24000
KK P11 Oppgradering av dammer	2000	2000	2000	2000	8000
KK P11 Oppgradering lekeplasser	6000	6000	6000	6000	24000
KK P11 Oppgradering Parker og grøntområder	10000	10000	10000	10000	40000
KK P11 Samarbeid med andre utbyggere	20000	20000	20000	20000	80000
KK P11 Spiralen Oppgradering	20000	0	0	0	20000
KK P11 Sykkelplan	20000	20000	20000	20000	80000
KK P11 Trafikksikkerhetstiltak / trygge skoleveier	18000	18000	18000	18000	72000
KK P11 Universell utforming	2000	2000	2000	2000	8000
KK P11 Vei	56000	56000	56000	68000	236000
Sum P11 Utbygging og samferdsel	219000	239000	319000	358000	1135000

Beløp i 1000 Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2021-24
	2021	2022	2023	2024	
P12 Vann, avløp og renovasjon					
Vann/avløp	200000	200000	200000	200000	800000
Sum P12 Vann, avløp og renovasjon	200000	200000	200000	200000	800000
P14 Ledelse, styring og administrasjon					
KK P14 Digitalisering	49900	41100	23550	62100	176650
KK P14 Visuell Profil	2000	7000	1000	0	10000
Sum P14 Ledelse, styring og administrasjon	51900	48100	24550	62100	186650
P15 Samfunnssikkerhet					
KK P15 Varslingssystem	2000	0	0	0	2000
Sum P15 Samfunnssikkerhet	2000	0	0	0	2000
Sum	546800	552400	623850	706400	2429450

Drammen Eiendom

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					2021-24
P01 Skole					
DEKF - Brandengen Skole – Utvidelse	60000	0	0	0	60000
DEKF - Fjell Skole Inkludert Flerbrukshall Og Aktivitetshus	20000	0	0	0	20000
DEKF P01 Oppgradering bygningmassen	19100	12400	12400	12400	56300
Sum P01 Skole	99100	12400	12400	12400	136300
P02 Barnehager					
DEKF P02 Oppgradering bygningmassen	23000	3000	3000	3000	32000
Sum P02 Barnehager	23000	3000	3000	3000	32000
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne					
DEKF P05 Oppgradering bygningmassen	14900	2000	2000	2000	20900
Sum P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	14900	2000	2000	2000	20900
P06 Hjemmetjenester og institusjon					
DEKF P06 Oppgradering bygningmassen	15200	8000	8000	8000	39200
Sykehjem i Krokstadelva	6000	250000	515000	229000	1000000
Sum P06 Hjemmetjenester og institusjon	21200	258000	523000	237000	1039200
P07 Rus og psykisk helse					
DEKF P07 Oppgradering bygningmassen	8500	0	0	0	8500
Sum P07 Rus og psykisk helse	8500	0	0	0	8500
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig					
DEKF P08 Kommunale boliger	12650	12650	12650	12650	50600
DEKF P08 Oppgradering bygningmassen	10600	13200	13200	10600	47600
Sum P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	23250	25850	25850	23250	98200
P09 Kultur, idrett og frivillighet					
DEKF P09 Oppgradering bygningmassen	8000	8000	8000	8000	32000
DEKF P09 Oppkjøp av friluft / naturområder	3000	3000	3000	3000	12000
Sum P09 Kultur, idrett og frivillighet	11000	11000	11000	11000	44000
P14 Ledelse, styring og administrasjon					

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2021-24
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					
P14 Oppgradering bygningsmassen	2500	2500	2500	2500	10000
Sum P14 Ledelse, styring og administrasjon	2500	2500	2500	2500	10000
P19 Sentrale poster					
DEKF P19 Diverse investeringer	10000	10000	10000	10000	40000
DEKF P19 Oppgradering bygningsmassen	12500	12500	12500	12500	50000
DEKF P19 Strategisk eiendomskjøp	12000	12000	12000	12000	48000
Sum P19 Sentrale poster	34500	34500	34500	34500	138000
Sum	237950	349250	614250	325650	1527100

Finansiering av investeringer

Drammen Eiendom KF - finansiering av investeringsbudsjettet

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2021-2024
	2021	2022	2023	2024	
Investeringer i varige driftsmidler	237 950	349 250	614 250	325 650	1 527 100
Sum investeringsutgifter	237 950	349 250	614 250	325 650	1 527 100
Kompensasjon for merverdiavgift	-35 850	-54 010	-98 260	-54 010	-242 130
Tilskudd fra andre	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-20 000
Salg av eiendom	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000	-92 000
Salgsinntekter - kapitalfrigjøring	-10 000	-10 000	0	0	-20 000
Bruk av lån	-164 100	-257 240	-487 990	-243 640	-1 152 970
Sum investeringsinntekter	-237 950	-349 250	-614 250	-325 650	-1 527 100
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0

Drammen kommunekasse - finansiering av investeringsbudsjettet

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2021-2024
	2021	2022	2023	2024	
Investeringer i varige driftsmidler	546 800	552 400	623 850	706 400	2 429 450
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0
Egenkapitalinnskudd DKP og KLP	22 800	22 800	22 900	23 000	91 500
Utlån av egne midler					0
Avdrag på lån					0
Sum investeringsutgifter	569 600	575 200	646 750	729 400	2 520 950
Kompensasjon for merverdiavgift	-58 420	-59 350	-71 280	-85 070	-274 120
Tilskudd fra andre	0	0	0	0	0
Salg - inntekter fra kapitalfrigjøring	-40 000	-40 000		0	-80 000
Salg av finansielle anleggsmidler		0	0	0	0
Utdeling fra selskaper		0	0	0	0

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2021-2024
	2021	2022	2023	2024	
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-5 600	-600	-600	-600	-7 400
Bruk av lån	-401 380	-391 750	-449 370	-541 030	-1 783 530
Sum investeringsinntekter	-505 400	-491 700	-521 250	-626 700	-2 145 050
Videreutlån (Startlån)	450 000	450 000	450 000	450 000	1 800 000
Bruk av lån til videreutlån	-450 000	-450 000	-450 000	-450 000	-1 800 000
Avdrag på lån til videreutlån	69 900	85 000	100 000	115 500	370 400
Mottatte avdrag på videreutlån	-69 900	-85 000	-100 000	-115 500	-370 400
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	-69 800	-84 100	-126 100	-103 300	-383 300
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	5 600	600	600	600	7 400
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-64 200	-83 500	-125 500	-102 700	-375 900
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0

Gebyrutvikling

Kommunale betalingssetser og gebyrer 2020

P01 Skole	Satser fra 1.1.2021 *	Satser kostpris *
Skolefritidsordning		
Plasstype		
5 dager per uke (100 %)	3429	155
4 dager per uke (80 %)	2743	125
3 dager per uke (60 %)	2057	95
2 dager per uke (40 %)	1372	65
Ettermiddag hel uke	2057	155
Formiddagsplass hel uke	1372	0
Kjøp av enkeltdager	246	0
* Satsene gjelder per måned		

Søskenermoderasjon: 30 % til barn nr 2 og 50 % fra og med barn nr 3.

Nasjonal moderasjonsordning for 1. og 2. klasse: Ingen skal betale mer enn 6 prosent av inntekten sin til SFO. Fra 01.08.2021 utvides ordningen til å også gjelde 3. og 4. klasse. Det tas forbehold om at ordningen kan endres dersom endelig statsbudsjett avviker fra foreslått statsbudsjett.

Gratis ettermiddagsplass for familier med samlet inntekt under 462 000 kr.

Fra 01.08 foreslås en ny moderasjonsordning for AKS/SFO, som omtalt under P01 Skole.

P02 BARNEHAGE

Oppholdsbetaling og moderasjonsordninger	Satser fra 1.1.2021 *
Ordinær pris: Inntekt over kr 592 167	3230
Gratis barnehage: inntekt under kr 462 000	Gratis
Gratis kjernetid: inntekt under kr 583 650	Varies
Redusert oppholdsbetaling: inntekt under kr 592 167	6 % av inntekt
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	30 %
Søskenmoderasjon fra og med barn nr. 3	50 %

- Kostpenger fastsettes av den enkelte barnehages samarbeidsutvalg

* Satsene gjelder per måned. Det tas forbehold om at ordningen kan endres dersom endelig statsbudsjett avviker fra foreslått statsbudsjett.

P06 HJEMMETJENESTER OG INSTITUSJON

Egenbetalingssatser - pleie og omsorgstjenester 2021

Praktisk bistand, inkl. BPA	Pris pr time
0-2 G (statlig fastsatt)	Statlig forskrift*
2-3 G	kr 307, maks 4 timer (kr 1.228)
3-4 G	kr 463, maks 5 timer (kr 2.315)
4G og høyere	kr 463, maks 7 timer (kr 3.241)

Korttidsopphold	Statlig forskrift*, maks. 60 døgn per år
-----------------	--

Dagopphold i institusjon/dagsenter P06	kr 90 *
--	---------

Ved avlastning for pårørende	Gratis
------------------------------	--------

Langtidsopphold	Statlig forskrift*
-----------------	--------------------

Aktivitetssenter - 1 dag per uke	840
----------------------------------	-----

Aktivitetssenter - 2 dag per uke	kr 1.680
----------------------------------	----------

Aktivitetssenter - 3 dag per uke	kr 2.520
----------------------------------	----------

Aktivitetssenter - 4 dag per uke	kr 3.360
----------------------------------	----------

Aktivitetssenter - 5 dag per uke	kr 4.200
----------------------------------	----------

Villa Fredrikke	Gratis
-----------------	--------

Trygghetspakke	Per år/per mnd.
----------------	-----------------

0-2 G	kr 1.488/kr 124
-------	-----------------

2-3 G	kr 2.616/kr 218
-------	-----------------

Over 3 G	kr 3.972/kr 331
----------	-----------------

Nøkkelboks utenom trygghetspakke. Montering/demontering	kr 216 per gang
---	-----------------

Transport av hjelpemidler	kr 129 pr utlevering/henting
---------------------------	------------------------------

Matombringning/salg av varm middag ved institusjon/bolig/omsorgsbolig:	Tidligere Drammen	Tidligere Nedre Eiker	Tidligere Svelvik
--	-------------------	-----------------------	-------------------

P06 HJEMMETJENESTER OG INSTITUSJON

Frossen middag hjemmeboende	89	89	89
Normalporsjon middag	99	99	89 **
Liten porsjon middag		84	77 **
Frokost/kveldsmat	36	36	36
Lunsj Aktiviteten		39	
Næringsdrikk/suppe			28
4 måltider per dag Bofellesskap			169
Middag bofellesskap	99		
Middag diett bofellesskap	108		
Aftens bofellesskap	74		

G= grunnbeløpet i folketrygden er for tiden kr 101 351, justeres årlig per 1. Mai

* Statlig forskrift justeres årlig med virkning fra 1. Januar. Timesatsen for praktisk bistand inkludert BPA settes til 50 prosent av maksimal sats per mnd.

Alle middager er med suppe/ dessert

** på vei til å bli harmonisert

P09 KULTUR, IDRETT OG FRIVILLINGHET

Kulturskolen		Satser 2021	Satser 2020 tidligere Drammen	Satser 2020 tidligere Nedre Eiker	Satser 2020 tidligere Svelvik
Kulturskolen i tidligere Drammen kommune	Inntekt under 462 000*	Gratis	Gratis	4900	3200
Årsavgift elever	Inntekt over 462 000*	4878	4750		
Søskenmoderasjon	Barn nr 2	30 %	30 %		
	Barn nr 3 og flere	50 %	50 %		

* Innslagspunktet følger innslagspunkt for barnehage.

Prisene avhenger av hva som blir bestemt med friplasser hos skole og barnehage.

Ung kultur		Satser 2021	Satser 2020*
Ungdomshuset G60			
G60 leie av øverom - aldersgruppa 13-18 år		Gratis	Gratis
G60 leie av øverom - aldersgruppa 18-20 år		per gang per band	300 45 kroner pr. time per person
G60 leie av øverom - voksne band som øver flere ganger pr. uke		per måned -semiproffe band	4000 1700
G60 leie av danserom - aldersgruppa 13-18 år		Gratis	Gratis
G60 leie av danserom - aldersgruppa 18-20 år		per person	25 20
G60 leie av danserom - voksne over 20 år m/økt på 2,5 timer		per person	utgår som tilbud 95
G60 - Leie scene til ungdomskonserter/arrangement		per dag	1745 1700
G60 - leie scene - inkl. lys/lyd		per dag	2925 2850
G60 - leie studio mandag - onsdag - aldersgruppa 13-18 år		Gratis	Gratis

Ung kultur		Satser 2021	Satser 2020*
G60 - leie studio mandag - onsdag aldersgruppa 18-20 år økt på 2 timer	per person	50	50
G60 - leie studio inkl. tekniker - aldersgruppa 18-20 år med økt på 2 timer	per person	150	110
G60 - leie av studio lørdag og søndag aldersgruppa over 20 år med økt på 2,5 timer		utgår som tilbud	1650
G60 - leie av studio - aldersgruppa over 20 år med økt på 2,5 timer	per person	utgår som tilbud	200
G60 - leie av studio lørdag og søndag aldersgruppa over 20 år med økt på 2,5 timer		utgår som tilbud	2240
Nøstедhallen skatepark			
Nøstедhallen skatepark inngangsbillett aldersgruppa 9-18 år	per person	77	75
Nøstедhallen skatepark leie av utstyr aldersgruppa 9-18 år	per person	31	30
Neon			
Neon junior - og ungdomsklubb aldersgruppa 9-18 år		Gratis	Gratis
Undergrunnen			
Undergrunnen junior - og ungdomsklubb aldersgruppa 9-18 år		Gratis	
Undergrunnen utleie av lokaler	per time	1000	212
Undergrunnen utleie av lokaler til lag og foreninger barn og unge	per time	500	Gratis
Undergrunnen - utleie av lydrom i ordinær åpningstid for aldersgruppa 9-18 år		Gratis	nytt tilbud i 2020
Down Under			
Down Under inngangsbillett aldersgruppa 13-18 år		Gratis	Gratis
Down Under - leie av dansesal - aldersgruppa 13-18 år		Gratis	Gratis
Down Under/Mjøndalen og Solberg juniorklubb - aldersgruppa 9-12 år		Gratis	Gratis
Down Under - musikkurs	per semester	1200	1200
Down under - leie av øveom - voksne ove 20 år	per semester	3000	3000
Down Under - leie av øverom - aldersgruppa 18-20 år	per band per semester	1000	300
Down under - leie av øveom - aldersgruppa 9-18	per band per semester	515	500
Down Under - leie av lokaler til barnebursdager	per time	1000	1000
Down Under - leie av lokaler til lag og foreninger barn og unge	per time	500	500

* Statser 2020 er fra tidligere Drammen, Nedre Eiker og Svelvik

Nøstедhallen		Satser 2021	Satser 2020 tidligere Drammen
Inngangspenger	per person	75	75

Biblioteket	Satser 2021	Satser 2020 tidligere Drammen	Satser 2020 tidligere Nedre Eiker	Satser 2020 tidligere Svelvik
Erstatning, ved 3. gangs purring blir det et erstatningskrav som krever administrasjonsgebyr.	100 + erstatningsbeløp			
Bok/lydbok	400	1	*	Kr 360 for skjønn og kr 565 for sakprosa
DVD/VHS/Blu-Ray	200	255	*	255
Språkkurs	750	770	*	770
Tegneserier/tidsskrifter	200	210	*	110
Instrumenter og forsterkere	Til markedsverdi	1540	**	**
Spill / kontrollere	Til markedsverdi	520	**	**
Utlån av nettbrett til brukerne	Til markedsverdi	3610	**	**

Biblioteket	Satser 2021	Satser 2020 tidligere Drammen	Satser 2020 tidligere Nedre Eiker	Satser 2020 tidligere Svelvik
Tøynett	10	10	**	**
Kopi/print	2 kr for A4, 4 kr A3	kr 1 for A4. Kr 2 for A3	2 kr for A4, 4 kr A3.	0

* Skjønnmessig vurdering av erstatningsbeløp i Nedre Eiker

** Har ikke tilbud om utlån av dette

Allmennkultur	Satser 2021	Satser 2020 tidligere Drammen
Holmsbu-hyttene, sommerutleie per uke	2350	2250

Idrett	Satser 2021	Satser 2020
Drammenshallen og kommunale flerbrukshaller, leiepris per time		
Trening, per håndballflate	420	415
Trening idrett barn/unge under 20 år	100	100
Kamper (håndball, basket etc)	570	570
Gymsal (Drammenshallen)	245	240
Gymsal idrett barn/unge under 20 år (Drammenshallen)	70	70
Speilsal, møterom, styrkerom (Drammenshallen)	245	240
Pistolbane per leietaker per halvår (Drammenshallen)	6950	6860
Kontorer i kontorfløyen pr halvår	6950	6860
Kommersielle arrangement	Etter avtale	Etter avtale
Frivillige organisasjoner/Ideelle arrangement per dag	4000	Varierende praksis
Gymsal på skoler for voksne	230	220
Gymsal på skoler for barn og unge under 20 år	Gratis	Gratis
Eknesbadet		
Leie av hele basseng pr time (uten livredder)	650	620
Billettpris enkeltbillett svømmehall voksne	100	90
Billettpris enkelt billett svømmehall barn og honnør	50	45
Billettpris 10 klipp svømmehall voksne	670	670
Billettpris 10 klipp svømmehall barn og honnør	335	335
Sesongkort (20 uker) barn og honnør	1150	1100
Sesongkort (20 uker), voksen	1800	1750
Barnebursdag, kjøkken + 1 time i bassenget	3000	2810
Trening alle anlegg/ hele basseng pr time barn	600	410

Friluftsliv	Satser 2021	Satser 2020
Avgift Spiralen/Landfalltjern/Olsrud:		
- Enkel tur	35	35
- Årskort (felles kort)	635	620

Se priser og gebyrer for programområde 11 for utleie av arealer i parker og friområder.

Samfunnshus i Mjøndalen	Satser 2021	Satser 2020
Lillesal og møterom pr time*	350	340
Kjøkken pr gang*	460	460
Storesal og Down Under pr time*	700	1030
Heldagsarrangement storesal, lillesal og kjøkken per dag	15000	14025
Heldagsarrangement storesal og kjøkken per dag	10000	-

Samfunnshus i Mjøndalen		Satser 2021	Satser 2020
Heldagsarrangement lillesal og kjøkken	per dag	5000	tidligere per time
Kommersielle arrangement	per dag	18000	Etter avtale
Langtidsleie- minium en uke, pris per dag	per dag	3000	14025
Markeringer alt. trossamfunn (alternativ til kirkelige sermonier)		gratis	gratis

* Frilvillige organisasjoner i Drammen kommune betaler halv pris

Samfunnshuset i Svelvik		Satser 2021
Kommersielle arrangement, per dag		12000
Heldagsarrangement i salen m/T-kjøkken, per dag*		7500
Timepris for sal og T-kjøkken*		500

* Frilvillige organisasjoner i Drammen kommune betaler halv pris

Folkets hus i Krokstadelva		Satser 2021
Kommersielle arrangement, per dag		12000
Heldagsarrangement i storesal, lillesal og kjøkken, per dag*		7500
Heldagsarrangement i storesal og kjøkken, per dag*		5000
Heldagsarrangement i lillesal og kjøkken, per dag*		1500
Timepris storesal*		500
Timepris lillesal*		200

* Frilvillige organisasjoner i Drammen kommune betaler halv pris

Gravferdforvaltningen - avgifter som fastsettes av kommunen, jf. Gravferdsloven § 21	Satser 2021	Satser 2020
---	--------------------	--------------------

Avdøde bosatt i Drammen		
Kremasjonsavgift, begravelse, urnenedsettelse, ventesymbol	0	0
Leie av kapell: (Uavhengig av trossamfunn)	3465	3375
Navnet minnelund: (Inkludert skilt i syrefast stål ogste, vanlig gravfelt (kister, urner) - første 20 år	7085	6900
Festeavgift pr. år: (For ny grav betales ikke festeavgift for de første 20 årene.)	370	360
Festeavgift for reservering av grav ved siden av ny grav (Beregnes for 20 år fra første år, jf gravferdsloven § 6)	7395	7200
Festeavgift navnet minnelund: (Første 20 år ingen festeavgift)	185	180

Avdøde bosatt i andre kommuner		
Kremasjon	7040	6855
Ny enkel kistegrav: (Inkludert grav-, graving og festeavgift 20 år)	26270	25580
Ny dobbel kistegrav: (Inkludert grav, graving og festeavgift 20 år)	47365	46120
Gravlegging av kiste i eksisterende kistegrav: (Festeavgift kommer i tillegg)	5175	5040
Ny urnegrav: (Inkludert grav, nedsettning av urne og festeavgift 20 år)	16730	16290
Urnedsettelse i eksisterende graver: (Festeavgift kommer i tillegg)	2590	2520
Leie av kapell: (Uavhengig av trossamfunn)	3465	3375
Leie av kirke: (Må avtales særskilt. Kirketjener er inkludert)	5240	5100
Festeavgift pr. år	370	360
Forsendelse av urne	740	720

P11 INFRASTRUKTUR OG SAMFERDSEL	Satser 2021	Satser 2020
Utleie av kommunal gategrunn og park/friområde		
Riggplass, container o. L.		
Gategrunn per m ² per dag	5,70	5,20
Parker per m ² per dag[1]	3,70	3,30

P11 INFRASTRUKTUR OG SAMFERDSEL	Satser 2021	Satser 2020
Friområde per m ² per dag	2,50	2,30
Container per stykk per dag (fri leie 1 uke)	64,00	58,30
Gebyr - tidsoverskridelse*		
Gebyr pr m ² per dag overskridelse	22,00	20,00
Container per stykk per dag	110,00	100,00
Ved plassering av container eller annen bruk av avgiftsbelagt parkeringsplass betales leie i form av parkeringsavgift fra første dag.		
Uteservering		
Med skjenkebevilling per m ² per dag	5,3	4,8
Uten skjenkebevilling per m ² per dag	1,4	1,2
Torgplass, salgs plass/stands		
Helårs-/sesongavtaler per m ²	1,4	1,2
Kortvarig/dagleie, per plass (9 m ²).	204	186
Mobile salgsvogner på torg/gater		
Dagtid - Hel- og halvårsavtaler (per m ² /mnd)(kun små vogner, inntil 6 m ²)	453,0	412,4
Nattid - Helårsavtaler (per m ² /år) (kun små vogner, inntil 4 m ²)	17336,0	15774,3
Foodtrucks/matvogn (motordrevne kjøretøy med fire hjul) (per m ² /mnd)	682,0	620,0
Fortausalg/gatesalg		
Helårs-/sesongavtaler per m ² pr dag	3,7	3,3
Juletre salg, Juve	2750,0	2500,0
Arrangementer (leie også for riggtid)		
Ikke-kommersielle / ideelle arrangementer	0	0
Ideelle arrangement med sponsor/kommersiell deltaker – halv/heldagsleie	kr 682 / kr 1364	kr 620/1240
Kommersielt arrangement; halv-/heldagsleie	kr 1760 / kr 2805	kr 1600/2550
Større kommersielle arrangement	Etter avtale	Etter avtale
Leie av strømuttak inkl. energi		
Salgsbod gågate/torg (fastpris per dag)	39	35
Arrangement (fastpris per dag)	374	315
Gebyrsatser - graveinstruks	Satser 2021	Satser 2020
Per gravetillatelse	5000	5000
Utarbeide arbeidsvarslingsplan – per time (minimum 2 timer)	1300	1100
Gjeldende fra første dag etter avtaleperiodens utløp, eventuelt frem til det foreligger tillatelse om bruk av gategrunn. Ved bruk av kommunal grunn i større utbygginger kan egne priser avtales i en utbyggings-/gjennomføringsavtale.		
Parkeringspriser		
Indre avgiftssone		
Maksimal parkeringstid kantsteinsplasser, timer	3 timer	3 timer*
Maksimal parkeringstid, Tinghustomta, timer	3 timer	5 timer*
Pris, kr/time (time 1/2/3+)	46	41*
Ytre avgiftssone		
Maksimal parkeringstid kantsteinsplasser, timer	3/5 timer	3/5 timer*
Maksimal parkeringstid Marienlyst/Drammensbadet, Waagaardslokka	5 timer	5 timer*
Pris, kr/time (felles for kantsteinsplasser, Marienlyst/Drammensbadet og Waagaardslokka)	29	26*
Kommunale parkeringshus		
Maksimal parkeringstid	Ingen	Ingen*

P11 INFRASTRUKTUR OG SAMFERDSEL	Satser 2021	Satser 2020
Pris, kr/time (felles for alle kommunale p-hus)	29	26*
Maksimalpris, kr/døgn (felles for alle kommunale p-hus)	160	150*
Parkeringsavgift elbil		
Kantsteinsparkering og Tinghustomta	Halv pris	Halv pris*
Kommunale parkeringshus, Marienlyst/Drammensbadet og Waagaardsløkka	Ordinær takst	Ordinær takst*

* Satser etter 1. sept 2020 tidligere Drammen

P12 VANN OG AVLØP	Satser 2021	Satser 2020
Vann og avløp*		
Vann, fastledd (pr år, pr bruksenhet)	740	719
Avløp, fastledd pr år (pr år, pr bruksenhet)	1133	1100
Vann, mengdeavhengig gebyr (kr/m ³)	23,69	23
Avløp, mengdeavhengig gebyr (kr/m ³)	37,34	36,25
Tilknytningsgebyr vann, pr bruksenhet	6600	6500
Tilknytningsgebyr avløp, pr bruksenhet	6600	6500
Gebyr for avlesning av vannmåler foretatt av kommunen	1250	1250
Gebyr for tapt vannmåler	1000	1000
Tømming av slamavskiller pr tømming - Nedre Eiker:	3700	3700
Husholdningsavfall		
Standard renovasjon	3645	3539
Samarbeid renovasjon	2915	2831
Storfamilie renovasjon	4739	4600
Standard renovasjon, m/hjemmekompostering	3270	3164
Samarbeid renovasjon, m/hjemmekompostering	2540	2456
Storfamilie renovasjon, m/hjemmekompostering	4363	4225
Renovasjon nedgravd/brannsikret løsning	3645	3539
Hytterrenovasjon helårs, små skogshytter	1276	1239
Hytterrenovasjon helårs, egne beholdere	3645	3539
Hytterrenovasjon sommer, egne beholdere	2370	2300
Hytterrenovasjon helårs, kysthytte	2915	2830
Hytterrenovasjon sommer, kysthytte	1896	1840
Hytterrenovasjon helårs, innlandshytter	1896	1840
Gangtillegg standard renovasjon, pr 10 m	569	551
Gangtillegg storfamilie renovasjon, pr 10 m	569	551
Gangtillegg samarbeid renovasjon, pr 10 m	284	275
Gangtillegg samarbeid renovasjon, pr 5 m	284	275
Ekstratømming	531	515
Elektronisk nøkkelbrikke (mistet/ekstra)	250	250
Inngangsbevis gjv. Stasjon (mistet/ekstra)	200	200
Ekstra avfallshenting sommer standard	536	520
Ekstra avfallshenting sommer samarbeid	429	416
Ekstra avfallshenting sommer storfamilie	698	676
Ekstrasekk per stk	91	89
Tilleggsvolum restavfall per liter (ny)	11	
Tilsynet for små avløpsanlegg i Drammensregionen		
Generelle bestemmelser (Kap. 1)*		
Tilsynskontorets personell, arbeid etter medgått tid jfr. gebyrregulativets punkt 1.2	1088	1088

P12 VANN OG AVLØP	Satser 2021	Satser 2020
Beløpsgrense for overføring av utestående beløp jfr gebyrregulativets punkt 1.8	543	543
Tilsynet for små avløpsanlegg i Drammensregionen		
Generelle bestemmelser (Kap. 1)*		
Tilsynskontorets personell, arbeid etter medgått tid jfr. gebyrregulativets punkt 1.2	1088	1088
Beløpsgrense for overføring av utestående beløp jfr gebyrregulativets punkt 1.8	543	543
Gebyr for slamtømming (Kap. 2)*		
Tankvolum mindre enn 3 m ³	2416	2416
Tankvolum fra og med 3 m ³ til og med 6 m ³	3661	3661
Tankvolum større enn 6 m ³ til og med 12	5888	5888
Tankvolum større enn 12 m ³	6837	6837
+ behandling av volum over	kr 697/m ³	kr 697/m ³
Ekstraarbeid ved tømning, pris per time	1621	1621
Uteto / tørtoalett, pris per tømning	4307	4307
Oppmøte uten å få tømt, pris per gang	759	759
Tillegg for utrykning	1248	1248
Gebyr for tilsyn (Kap. 3) **		
Tilsyn av avløpsanlegg, pris per år	542	542
Gebyr for utslippstillatelser (Kap. 4) **		
Søknad om utslippstillatelse, pris per sak	8088	8088

**) Det er fritak for mva. på disse gebyrene

*) Satsene er inkl. mva.

P13 AREALPLAN OG MILJØ	Satser 2021	Satser 2020
Gebyrer for behandling av plansaker, byggesaker og seksjoneringsaker angis med bokstaven M	1 M= kr 3.100	1 M= kr 2.870

For fullstendig oversikt vises det til «Gebyrregulativ 2021 for byggesaker, plansaker, delesaker, seksjoneringsaker og matrikkelsaker

P15 SAMFUNNSSIKKERHET	Satser 2021 *	Satser 2020 *
Feiing av bolig		
Vanlig skorsteinsløp (per stk.)	690	671
Redusert pris for feiing av flere skorsteinsløp på samme boligenhet (per stk.)	352	342
Tillegg for eier av boligenhet som ikke gir melding om at feiing ikke passer eller hvis skorsteinsløpet/ene ikke har vært tilgjengelig ved første fremmøte (prisen er uavhengig av antall skorsteinsløp)	440	429
Dersom feier ved 2. gangs fremmøte også møter »stengt dør» eller det er andre hindringer som medfører at feiing ikke lar seg gjennomføre, faktureres det fullt ut selv om feiingen ikke er gjennomført (prisen er avhengig av antall skorsteinsløp).	Minimum Kr 690,00	Minimum kr 671
Skorsteinsløp tilknyttet større fyringsanlegg (per stk.)	1202	1171
Skorsteinsløp i fabrikkstein (per løpemeter)	147	143
Røykrør/-kanal tilknyttet vanlig skorsteinsløp (per stk. <1 meter)	135	131
Røykrør/-kanal tilknyttet vanlig skorsteinsløp (per stk. >1 meter, i tillegg per løpemeter)	92	90
Røykrør/røykanal fra større fyringsanlegg (per løpemeter)	199	194
Røykrør/-kanal tilknyttet fabrikkstein (per løpemeter)	328	320
Fjerning av beksot-fresing av skorsteinsløp (per time)	759	739

P15 SAMFUNNSSIKKERHET	Satser 2021 *	Satser 2020 *
Tilsyn av bolig		
Vanlige fyringsanlegg - gjelder ett fyringsanlegg per boligenhet	1754	1706
Redusert pris for tilsyn av flere fyringsanlegg på samme boligenhet (per stk.)	878	854
Tillegg for eier av boligenhet som ikke gir melding om at tilsyn ikke passer ved første fremmøte (uavhengig av antall fyringsanlegg)	593	578
Dersom Feierseksjonen ved 2. gangs fremmøte også møter «stengt dør», faktureres det fullt ut selv om tilsynet ikke er gjennomført (prisen er avhengig av antall fyringsanlegg)	Minimum kr 1754,00	Minimum kr 1706
Større fyringsanlegg (per stk.)	3745	3647
Fabrikkfyringsanlegg (per stk.)	5911	5756
Gassanlegg boligenhet (pr. stk)	877	854
Gassanlegg sameie/borettslag (tematilsyn, flere boenheter tilkoblet) pr 10 enheter	10270	10000
Prisliste fritidsbolig		
Tilsyn av vanlig fyringsanlegg - ett fyringsanlegg pr. enhet	2365	2303
Redusert pris for tilsyn av flere fyringsanlegg på samme enhet (pr. stk.)	1183	1152
Gassanlegg fritidsbolig (pr. stk)	1183	1152
Dersom Feierseksjonen møter «stengt dør» faktureres det fullt ut selv om tilsynet ikke er gjennomført (prisen er avhengig av antall fyringsanlegg)	Minimum kr 2365,00	Minimum kr 2303
Feiing av vanlig skorsteinsløp på forespørsel = timepris	1107	1079
Feiing av vanlig skorsteinsløp samtidig med tilsyn (pr enhet)	342	333
Ikke lovpålagte tjenester *		
Feiing av ildsteder, fyrkjeler, kontroll av fyringsanlegg, m. V. (per time). (NB! kontroll av fyringsanlegg: i fritidsboliger, kontroll av skorstein som ikke er tilknyttet ildsted etter eiers eget ønske, rådgiving og veiledning, m. v.).	1050	1024
Gebyr for behandling av søknader om tillatelse til handel med fyrverkeri 2020		
Gebyr for behandling av søknad (inkludert befarings)	2692	2684,5
Gebyr for 1. Gangs tilsyn Bortfaller og inkluderes i behandling av søknad		596
Gebyr for tilsyn (reisetid, kjøring og tilsyn)	1575	1534
Gebyr for endring av tillatelse	1346	

*Satser 2020 og 2021 - inkl. mva

Oppsummering

Tunge investeringer er avklart

Rådmannen legger frem et forslag til økonomiplan som sikrer de to største investeringsprosjektene som kommunestyret har vedtatt, det nye sykehjemmet i Krokstadelva og ny bybru. Disse to prosjektene er kostnadsberegnet til henholdsvis 1 milliard og 600 millioner kroner. Det er for begge prosjektene lagt inn egenfinansiering i tråd med kommunestyrets handlingsregler.

Kommunestyret vedtok 22. september å redusere kommunens gjennomsnittlige investeringsramme til 900 millioner kroner per år. Av dette er 200 millioner kroner forutsatt brukt til VA-tiltak, 380 millioner kroner til oppgraderinger og fornyelse (i form av rammer) og 20 millioner kroner til sykkelplan. De resterende 300 millioner kroner forutsettes brukt til prioriterte enkeltprosjekter. Dersom gjennomsnittet på 300 millioner kroner per år sees innenfor en seksårs-periode er det plass både til nytt sykehjem og ny bybru.

Rådmannen mener at de nye investeringsrammene er forsvarlige, og gjør det mulig å ta vare på kommunens verdier. Det gir imidlertid ikke rom for å ta igjen etterslep (i forhold til nødvendig vedlikehold m.m)

Et redusert investeringsnivå gir økt økonomisk handlingsrom, og dette handlingsrommet brukes nå til å styrke kommunens tjenester.

Utfordrende å møte veksten i befolkningsgruppene med omsorgsbehov

Det skjer betydelige demografiske endringer. Vi vil bli langt flere eldre, de eldre vil leve lengre og mange vil leve lengre med sykdom. Dette vil stille store krav til de kommunale tjenestene i årene fremover, hjemmetjenester og institusjon og tjenester til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Dette er ikke en situasjon som er spesifikk for Drammen. Kommunene over hele landet deler disse utfordringene.

Ikke minst viser dette seg innenfor tjenesteområdet hjemmetjenester og institusjon. Behovet for omsorgstjenester vil øke totalt sett, og det er lite som tilsier at denne økningen vil bli kompensert fullt ut fra statens side gjennom økte rammeoverføringer.

Hjemmetjenester og institusjon går mot et merforbruk i 2020 og rådmannen foreslår i økonomiplanen å tilføre friske penger til dette tjenesteområdet. Det vil hjelpe på akutte utfordringer, men vil ikke være tilstrekkelig til å møte denne situasjonen på lengre sikt. Det kan ikke legges til grunn at det vil være mulig å tilføre midler i samme omfang etter hvert som behovet for tjenester øker.

Kommunestyret har i 2020 vedtatt driftsmessige innsparinger, og etter rådmannens oppfatning er det vanskelig å se for seg reduksjoner i betydelig omfang i forhold til dagens drift. Dette vil kreve at hele omsorgssektoren evner å legge om driften for å begynne å arbeide på nye måter.

Økningen i behovet for kommunale omsorgstjenester vil derfor måtte møtes på et mer systemisk nivå. Drammen kommune må få mer ut av hver krone som investeres i å levere disse tjenestene, i et forsvarlig omfang og med forsvarlig kvalitet.

Det er usikkert i hvilken grad man på kort sikt vil kunne hente ut effekter av nye måter å jobbe på. For å kunne ta ut større effekter må det gjøres et langsiktig og systemrettet arbeid. Det er derfor nødvendig å få hånd om helse, sosial og omsorg, og i særdeleshet gjelder dette tjenesteområdet hjemmetjenester og institusjon.

Dette vil kreve betydelig innsats fra hele organisasjonen, fra de folkevalgte og den administrative ledelsen til de som yter omsorgstjenester ved sykesengen eller hjemme hos folk.

For å lykkes i store endringsprosesser og for å kunne hente ut effekter må det investeres i endring. Rådmannen er i gang med å lage planer for omstilling og i gang med strategiske diskusjoner med de folkevalgte. Kommunestyret har nylig behandlet saken om bolig- og omsorgsbygg. Dette gir retning og en helhetlig strategi vil bli fremmet for politisk behandling høsten 2021.

Drammen kommune har også for kort tid siden inngått en rammeavtale om levering av mestrings- og trygghetsskapende teknologi. Det foreslås 62,6 millioner kroner i investeringer innenfor dette området i planperioden.

Uansett hvilke strategier kommunestyret velger for å møte disse utfordringene, vil dette være krevende for alle de ansatte som fra dag til dag skal levere gode tjenester til en stadig økende brukergruppe.

De langsiktige linjene og strategiene må sitte i ryggmargen, hos de som møter brukerne. Dette vil være utfordrende for

mange av kommunens ansatte. Opplærings- og endringsprosesser er krevende i en virksomhet med døgntinuerlig drift.

Andre tjenesteområder avgir ressurser til omsorg

I forslaget til økonomiplan prioriteres omsorg. Dette får konsekvenser for de andre tjenesteområdene i kommunen. Disse har også utfordringer, men rådmannen finner i liten grad rom for å tilføre friske penger i budsjettet. Det er nødvendig å dempe ressursbruken innenfor disse områdene, samtidig som presset holdes oppe i omsorgstjenestene for få til nødvendig omstilling.

I økonomiplanen foreslås det å overføre midler fra barn og ungdom til eldre og funksjonshemmede. P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne tilføres 15,4 millioner kroner og P06 Hjemmetjenester og institusjon 24,2 millioner kroner i 2021. Disse to programområdene har samtidig et innsparingskrav på henholdsvis 7 millioner kroner (P05) og 14,1 millioner kroner (P06). Rådmannen foreslår at disse to programområdene får beholde effekten av egne innsparinger for lettere å kunne møte budsjettutfordringene.

Oppvekst og kultur bidrar mest. Rammene for oppvekst reduseres. Dette fører til reduksjoner både i kompetansetiltak og forsterkingstiltak, men gratisplasser beholdes og sommerskolen videreføres innenfor et redusert budsjett. Forsterkingstiltakene som foreslås videreført er innenfor en ramme på anslagsvis 14,5 millioner kroner. Deler av reduksjonen i rammene for oppvekst bunner i færre elever og færre barnehagebarn i årene som kommer.

Tre sammenfallende revolusjoner

Kommune-Norge står foran store omstillinger og utviklingsoppgaver. Dette dreier seg om:

- digitalisering
- omstilling i omsorgstjenestene
- klima

Drammen kommune foretar grunnlagsinvesteringer for å møte disse endringene.

Digitalisering

Kommunestyret har til behandling digitaliseringsstrategi. Strategien fokuserer på deling av data og medvirkning, endrede arbeidsprosesser og kompetanseløft, infrastruktur og sikkerhet. Rådmannen foreslår å avsette 52,4 millioner kroner til investeringer i digitalisering i 2021.

Omstilling i omsorgstjenestene

Kommunestyret har i høst også behandlet strategien Bolig og omsorgsbygg, en strategi for heldøgns omsorg for innbyggere over 80 år. I denne strategien fokuseres det særlig på behovet for å øke bruken av mestings- og trygghetsskapende teknologi. Rådmannen foreslår å tilføre programområdet i alt 62,6 millioner kroner til investeringer innenfor dette området i planperioden.

Klima

Kommunestyret har hatt en offensiv tilnærming til klimautfordringene og tar således grep om problematikken. Man har satt viktige klimamål, og pålagt rådmannen å utarbeide klimastrategi og klimaregnskap. Fagmiljøet i forhold til klima er styrket med tre stillinger. Klimaproblematikk vil ha en sentral plass i neste økonomiplan.

Til sammen utgjør dette formidable oppgaver innenfor omstilling, endring og utvikling. Og alt dette skal skje innenfor en svakt voksende økonomi.

Stramme rammebetingelser fremover

Rådmannens forslag til økonomiplan 2021-2024 for Drammen kommune tar utgangspunkt i de økonomiske utfordringer som kommunen står overfor. Omstilling, innsparinger og tøffe prioriteringer er helt nødvendig for å kunne sikre effektiv drift gjennom en sunn balanse mellom inntekter og utgifter.

Lavere vekst i kommunenes frie inntekter

Som følge av lavere befolkningsvekst forventes det at den reelle veksten i kommunenes frie inntekter vil bli redusert i økonomiplanperioden. Regjeringen har allerede i statsbudsjettet for 2021 nedjustert anslåtte demografikostnader for kommunene i forhold til tidligere forutsetninger.

For Drammen kommune blir utfordringene forsterket av lavere befolkningsvekst, ikke minst i de yngre aldersgruppene, samtidig som befolkningsgruppen over 67 øker. Vridningen mellom yngre og eldre aldersgrupper gjenspeiles i prioriteringene i rådmannens forslag til økonomiplan 2021-2024.

Kraftig reduksjon i bosetting av flyktninger krever omstilling

Kommunen har siden 2018 hatt stor reduksjon i bosettingen av flyktninger. Drammen kommune mottok 27. oktober 2020 ny anmodning fra IMDi om bosettingsnivå for 2021. Utviklingen med stor reduksjon i bosettingen av flyktninger fortsetter. Dette medfører betydelig reduksjon i inntektene fra integreringstilskudd og særtilskudd til enslige mindreårige flyktninger.

Dette forsterker utfordringsbildet innenfor disse tjenestene, og behovet for omstilling er omfattende innenfor de aktuelle tjenesteområdene. Erfaringsmessig er det krevende å tilpasse utgiftsnivået i takt med inntektsbortfallet.

Sterkt press på helse-, sosial- og omsorgstjenester

De fleste tjenesteområder har klart å arbeide systematisk med tilpasninger gjennom hele 2020. Resultatet av dette er at de fleste programområder forventer å levere et økonomisk resultat i balanse for 2020.

Tjenesteområdene innenfor helse, sosial og omsorg har fortsatt uløste budsjettmessige utfordringer og forventer et betydelig merforbruk i 2020. De største utfordringene er innenfor tjenesteområdet hjemmetjenester og institusjon.

Mange, nødvendige innsparinger og tilpasninger i driftsbudsjettet

Det er arbeidet kontinuerlig med å øke det økonomiske handlingsrommet gjennom hele 2020. Det er helt nødvendig å sikre en sunn balanse mellom inntekter og utgifter ogrom for egenfinansiering av investeringer. Rådmannen har innarbeidet omfattende innsparingstiltak i forslaget til økonomiplan 2021-2024, på til sammen 88,5 millioner kroner i 2021 – stigende til 132,6 millioner kroner i 2024.

De innsparingsforslag som rådmannen fremmer er fremkommet som et resultat av omfattende arbeid i programområdene, for å sikre at tiltakene er realistiske og realiserbare. Rådmannen mener at dette er det beste alternativet kommunen nå har, og helt nødvendig å kunne møte budsjettutfordringene.

Som følge av sterkt press og fortsatt store økonomiske utfordringer innenfor PO5 Mennesker med nedsatt funksjonsevne og PO6 Hjemmetjenester og institusjon, foreslår rådmannen at disse programområdene og PO3 Forebyggende tjenester beholder effekten av egne innsparinger for å bidra til budsjetttilpasning. Innsparingene innenfor disse programområdene går altså med til å dekke eksisterende merforbruk og ikke til å skape handlingsrom.

Rådmannen foreslår dessuten å tilføre 10 millioner kroner til PO8 Sosialtjeneste, etablering og bolig i 2021 for å bidra til å møte utfordringene knyttet til økningen i økonomisk sosialhjelp. PO8 har samtidig et innsparingskrav på 2,8 millioner kroner, som ikke beholdes i programområdet.

Det tilføres også midler innenfor tekniske tjenester, med 27,4 millioner kroner til P11 Utbygging og samferdsel. P11 har samtidig et innsparingskrav på 15 millioner kroner, som ikke beholdes i programområdet.

Lavere investeringsrammer gir positive effekter på finansregnskapet

Kommunestyret vedtok 22. september å redusere kommunens gjennomsnittlige investeringsramme til 900 millioner kroner per år. Reduserte investeringsrammer gir lavere vekst i kommunens lånegjeld og lavere rente- og avdragskostnader.

Salg av aktiva

Kommunestyret har bedt rådmannen sondere mulighetene for å selge ulike aktiva som kommunen selv ikke har behov for. Et nærliggende salgsobjekt er for eksempel den såkalte Mile-tomta i Mjøndalen. Rådmannen vil arbeide videre med dette, og legge frem en egen sak for kommunestyret om eierstrategi for Drammen kommune Eiendomsutvikling AS. I denne saken vil det blant annet bli vurdert mulige salg og eventuelt overføring av eiendommer til Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS. Rådmannen har forventninger om å kunne avhende aktiva for 50 millioner kroner, både i 2021 og i 2022.

Svakt driftsresultat i økonomiplanperioden

Det legges opp til et positivt driftsresultat for alle årene i perioden, med 0,42 prosent i 2021 og 1,75 prosent ved utgangen av økonomiplanperioden. Dette viser et svakt netto driftsresultat i første del av planperioden, som i liten grad bidrar til å skape økonomisk handlingsrom.

Rådmannen foreslår at egenfinansiering av investeringene sikres gjennom disponering av driftsresultatet, samt bruk av disposisjonsfondet de første tre årene. Siste året i økonomiplanperioden foreslår rådmannen en avsetning til disposisjonsfond på 19,9 millioner kroner. Til tross for at budsjettet salderes med midler fra disposisjonsfondet de tre første årene, vil fondet allikevel være innenfor kommunestyrets handlingsregler ved utgangen av perioden.

Vi må ha endringsevne og politisk forankring

Rådmannen ser frem til at kommunestyret vedtar samfunnsdelen i kommuneplanen, som et styringsverktøy for de folkevalgte. Det ville ha vært enklere å gå inn et omfattende omstillingsarbeid om planverket hadde vært komplett. Planverket utgjør byggesteinene i hvordan kommunen styres.

Slik er det ikke akkurat nå, og nettopp derfor er det vesentlig at kommunestyret selv staker ut kursen i endringsarbeidet. Det vil være nødvendig å gjennomføre tunge endringsprosesser, og da trenger de folkevalgte å ha eierskap til arbeidet og trygghet for at deres intensjoner og prioriterte tiltak blir ivarettatt.

Vi har oppnådd en god del, men det er langt igjen til at vi har en sunn balanse i kommunens drift og nødvendig handlingsrom til ønskede investeringer og nye prioriterte tiltak.

Men vi er i gang med omstillingene:

Vi har etablert et program for endringsprosessene i HSO

Så snart smittesituasjonen tillater det skal tiltakene i NAV for å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp revitaliseres. Dette vil kunne gi betydelige effekter både for dagens mottakere av sosialhjelp og kommunen. Dette vil kreve holdningsendringer og et tett samarbeid med næringslivet i kommunen.

Et godt eksempel på omstilling ser vi innenfor P07 Rus og psykisk helse hvor tjenestene dreier mot et mestringsfokus (recovery), hvor brukerne overtar en større del av ansvaret for tilbudet. Dette er en vinn-vinn situasjon.

Når så mye er i endring samtidig, skapes det også usikkerhet, for ansatte, for de folkevalgte og for innbyggerne. Denne usikkerheten må møtes med tydelighet, åpenhet og respekt.

Vi vet at vi ikke vil lykkes like godt med alt. Her er det mye upløyd mark. Men det er i motbakke det går oppover. Under pandemien, så tung denne situasjonen enn har vært, har organisasjonen tatt et langt skritt fremover ved å utnytte ny teknologi, og vi har vist evne til læring.

Styring og planarbeid

Styrings- og utviklingsmodell

Drammen har nå under utvikling en ny styrings- og utviklingsmodell. I oktober vedtok kommunestyret rammene for modellen, knyttet til hvilke prinsipper den skal bygge på og hva som skal prege den. I løpet av 2021 vil innholdet bli utviklet knyttet til valg av hovedmål og delmål, og hvilke indikatorer med tilhørende konkrete resultatmål disse skal sjekkes ut i forhold til. Den rammemodellen som nå er utviklet legger opp til at det som en del av det årlige økonomiplanarbeidet utarbeides en handlingsplan for perioden, hvor målene i kommuneplanens samfunnsdel blir prioritert og gitt indikatorer og resultatmål. Denne handlingsplanen danner så grunnlaget for selve budsjettet.

Dette innebærer at arbeidet med økonomiplanen vil få et endret fokus i forhold til inneværende år. Utgangspunktet vil i langt sterkere grad å ha oppmerksomhet på de områdene som skal prioriteres for å sikre ønsket måloppnåelse, enn hvor det skal kuttes for å redusere kostnader. Men denne tilnærmingen er vi avhengig av å ha målstrukturen på plass før den kan settes ut i livet.

Budsjett 2022 – økonomiplan 2022-2025 legges fram i november 2021 og vil være det første budsjettdokumentet som er forankret i et tilnærmet komplett overordnet planverk.

Kommunens planstrategi

Drammen kommunes planstrategi, som er kommunestyrets prioritering av planoppgaver i kommunestyreperioden, ble vedtatt av kommunestyret 16.06.2020. Planstrategien beskriver hvilke harmoniseringsoppgaver og kortsiktige, uavhengige handlingsplaner som gjennomføres i 2020, hvilke temaplanoppgaver som samordnes med kommuneplanens samfunnsdel, og hvilke temaplan- og handlingsplanoppgaver som skal vurderes mht. innhold, prioritering og framdrift ved behandling av økonomiplan 2022-25.

Her følger en oversikt over hvilke planer som tilhører det enkelte hovedutvalg/formannskap. Det er rådmannens foreløpige vurdering at planoppgaversom er merket grå skal vurderes (med hensyn til behov, innhold og fremdrift) ved behandling av økonomiplanen 2022-25.

Temaplan er en plan som skal både ha mål og tiltak, og kan ha strategier og/eller satsingsområder.

Handlingsplan er en plan som bare omhandler tiltak for oppfølging av en vedtatt strategi eller plan, eller deler av disse. Kan også gjelde oppfølging av samfunnsområder klarlagt gjennom politiske vedtak eller andre overordnede føringer.

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL
(og etter hvert kommuneplanens arealdel)

FORMANNSKAP	HU OU	HU HOS	HU KIF	HU TEKNISK
Temaplan Strategisk næringsplan	Temaplan for kvalitet og innhold i tjenester knyttet til oppvekst og læringsløp	Temaplan kvalitet og innhold i tjenester helse og omsorg	Temaplan kvalitet og innhold i kultursektorens tjenester for utvikling av kommunens kunst- og kulturliv	Temaplan kvalitet og innhold i tekniske tjenester
Temaplan innovasjon og digitalisering		Temaplan boligutvikling	Temaplan kulturminner og kulturmiljø	Temaplan klima og miljø
Temaplan levekår og inkludering	Handlingsplan utvikling og bruk av skole- og barnehagebygg	Handlingsplan kapasitet, utvikling og bruk av omsorgsbygg	Temaplan kulturminner og kulturmiljø	Temaplan naturmangfold og naturrestaur.
Handlingsplan mot barnefattigdom			Temaplan aktivitet og arenaer	Temaplan landbruksnæring, jordvern, evt. egen matjordplan
Handlingsplan Områdesatsing Strømsø 2030			Handlingsplan for utvikling av anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv	Handlingsplan sykkel
			Handlingsplan kapasitet, utvikling og bruk av formålsbygg for kultur	Handlingsplan ladeinfrastruktur for el-biler
			Handlingsplan for arrangementsgjennomføring i Drammen	Handlingsplan bruk av solenergi
				Temaplan utvikling møteplasser, gatebruk, offentlige rom
				Temaplan for kommunal infrastruktur (VA)
				Handlingsplan trygge skoleveier (Trafikksikkerhetsplan)
				Temaplan overvannshåndtering og flom

Kommuneplanens samfunnsdel

Politikkområder i kommuneplanens samfunnsdel

Drammen 2040

Drammen kommune er et resultat av at tre tidligere kommuner er slått sammen til Norges sjuende største kommune. Målet med planprosessen er å lage en overordnet strategisk politikk for hvordan kommunen skal utvikles i et langsiktig perspektiv. Det at kommunen er ny gjør situasjonen unik da kommunen kan utnytte hele det handlingsrommet som finnes, bygge felles kulturog utvikle en ny politikk og nye satsingsområder for Drammen kommune.

Mål for kommuneplanprosessen er:

- at arbeidet med den første kommuneplanen for Drammen kommune skal legge til rette for en bred og grunnleggende debatt om langsiktige mål, veivalg og strategier for utvikling av den nye kommunen.
- at arbeidet med den første kommuneplanen for Drammen kommune skal søke å hente ut stordriftsfordeler som ligger i å etablere en ny stor kommune, uten å miste smådriftsfordeler.
- at prosessen skal sikre bred medvirkning og kunne ut i en strategi for drammenssamfunnet som skal ha et regionalt helhetsperspektiv og vektlegge interessene og ressursene til innbyggerne, næringslivet, frivillige foreninger og lag og andre brukere av kommunen.

Ambisjonsnivået for utviklingen av politikken for drammenssamfunnet er at den skal være:

- visjonær og samlende
- tydelig og fokusert
- helhetlig og resultatorientert

Ambisjonsnivået for selve planprosessen er at denne skal være:

- kunnskapsbasert
- åpen og inkluderende
- innovativ og kreativ
- en brobygger mellom samfunnsaktørene

Kommuneplanens samfunnsdel skal legge føringer for utvikling av Drammen kommune som samfunn i et langsiktig perspektiv og er førende for utarbeidelse av kommuneplanens arealdel, temaplaner innenfor ulike tjenesteområder samt kommunens fireårige økonomiplan med årlig handlingsprogram (budsjett). Planprosessen legger opp til at samfunnsdelen vedtas i løpet av høsten 2021, slik at den blir førende for budsjett og økonomiplan 2022–2025.

Status per oktober 2020

Det første arbeidsverkstedet for kommunestyret er avholdt. Tema på arbeidsverkstedet var første arbeid med å utvikle en visjon for kommunen og overordnede målsettinger innenfor de seks utvalgte politikkområdene kommuneplanarbeidet bruker som metodikk. Resultatet av dette arbeidsverkstedet skal behandles i politisk styringsgruppe og danne grunnlaget for videre arbeid i arbeidsverksted 2 for kommunestyret i januar 2021. Mellom arbeidsverksted 2 og 3 skal innbyggerne og eksterne parter involveres for å gi tilbakemeldinger på utfordringer og satsingsområder.

Utkast til samfunnsdel skal vedtas 1. gang juni 2021 og så å sendes på høring. Dette utkastet vil i august/september være grunnlag for tilbakemeldinger fra kommunedelene i regi av nærutvalgene før samfunnsdelen endelig vedtas i oktober 2021 av kommunestyret.

Klima og miljøvennlig utvikling

Overgangen til et klima- og miljøvennlig samfunn handler både om å redusere utslipp av klimagasser, håndtere et klima i endring og bevare og bruke de naturressursene vi har.

Arbeidsverksted for kommunestyret viser at innen dette politikkområdet er det ambisjoner om at Drammen skal bli Norges grønneste by, der rent vann og ren luft håndtering av klimaendringer er sentrale momenter. Videre har kommunestyret i sitt arbeid så langt pekt på at det å velge miljøvennlig skal være lett, at innbyggere flest skal velge sykkel og kollektive løsninger og at de kollektive løsningene skal være smarte og attraktive. De lokale sentraene fortettes og kommunen skal være en foregangsfigur og skal sette standard på valg av grønne løsninger.

I det følgende omtales eksempler på tiltak som er i gang eller som planlegges satt i gang i løpet av økonomiplanperioden. Dette er tiltak basert på de planene som foreløpig er lagt og som kan bidra til at kommunen går i ønsket retning – i tråd med kommunestyrets prioriteringer.

Styrket klimasatsing

Kommunens klimasatsing skal rettes inn mot å oppnå mål vedtatt i økonomiplan 2020–23 om 50 prosentreduserte klimagassutslipp fra kommunal virksomhet og 40 prosentreduserte utslipp fra kommunens geografiske område innen 2030. Dette fordrer at klima og miljø prioriteres på alle nivå i kommunen, at det tilrettelegges for sirkulære løsninger og at det er bevissthet om klima og miljø i kommunens anskaffelser. I løpet av 2021 skal klimastrategi for kommunens egen virksomhet ferdigstilles, og klimastrategi for kommunesamfunnet skal være igangsatt. Det utarbeides også klimabudsjett og klimaregnskap, med sikte på at dette integreres i økonomiplanarbeidet.

Tilrettelegging for mer miljøvennlig transport

På samferdselsområdet dreies kommunens innsats mot å tilrettelegge mer for transportformer med lite forurensning, lite støy og lave klimautslipp. Det gjøres en særlig innsats for syklende, gående og for brukere av kollektivtransport. Det skal utarbeides ny sykkelstrategi og en plan for å sikre tilstrekkelig med ladepunkter for elbiler. Videreføring av en knutepunktbasert areal- og transportpolitikk er viktig for å muliggjøre endrede transportvaner. Videre vil kommunens samarbeid med Bane NOR og Helse Sør-Øst om bygging av henholdsvis IC-Vestfoldbanen og nytt sykehus, legge til rette for økt bruk av kollektiv, sykkel og gange.

Når det gjelder kommunens egne kjøretøy er det allerede en betydelig andel elbiler. Det er likevel behov for en kjøretøypolicy som muliggjør ytterligere overgang til nullutslippskjøretøy. Videre ses det på mulighetene for mer klimavennlige tynge kjøretøy og muligheten for bruk av kortreist biogass.

Bygg og byggeplasser med lave utslipp

Innen kommunens bygg og anleggsvirksomhet jobbes det for å nå målet om utslippsfrie byggeplasser innen 2024, i dialog med bransjen. Det skal legges solceller på kommunale tak, og nye bygg skal planlegges og bygges med plusshusstandard. Ved oppgraderinger og rehabilitering av kommunal bygningsmasse vurderes alltid også mulige forbedringer med hensyn til energiløsninger og andre miljøforhold.

Ren elv og ren fjord

Vannforvaltningen er styrket, i samarbeid med andre kommuner som sogner til Drammenselva og Drammensfjorden. Dette gjøres med sikte på å bedre vannkvaliteten i vann/innsjø, elv og fjord, og for å bedre tilgjengeligheten og brukeropplevelser. Program for overvåking av miljøgifter i Drammensfjorden videreføres. Kommunen må forberede og gjennomføre store investeringer for å redusere egne utslipp, og derved sikre miljøkvaliteter i vannforekomstene. Dette delvis som følge av myndighetskrav. For å redusere miljøskadelige utslipp til vann vil kommunen videreføre arbeidet med å oppgradere avløpsledninger, utrede alternative løsninger for nye avløpsreosanlegg, utrede løsninger for snødeponi og gjennomføre tiltak for å hindre utslipp av plast og gummigranulat fra kunstgressbaner.

Ivareta naturmangfold

Det skal utarbeides handlingsplan for naturmangfold og naturrestaurering. Blant aktuelle tiltak er bekkeutbedring, fjerning av uønskede arter, skjøtsel av blomstereng, rehabilitering av pukkverk og myrrestaurering.

Klimatilpasning

Flomsikring i Mjøndalen er et omfattende klimatilpasningstiltak som videreføres i 2021. Kommunen skal fortsette å ta høyde for fremtidig endret klima i arealplanleggingen og planlegging/utføring av kommunal infrastruktur (veier, vann og avløp, overvannshåndtering).

Kommuneplanens arealdel

Prosessen med å utarbeide kommuneplanens arealdel skal gjennomføres i 2021 og 2022, i forlengelsen av arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Arealdelen er det viktigste verktøyet kommunen har for å ivareta miljø-, natur- og rekreasjonsverdier i kommunen, for å føre en arealbruks- og transportpolitikk som gir lave klimagassutslipp, og for å utforme et samfunn som er forberedt på klimaendringer.

God oppvekst og godt liv

Det vil bli færre hender til å pleie flere eldre og syke med behov for omsorgstjenester, samtidig som kostnadene øker til yngre brukere. Mer enn noen gang er det derfor viktig med tidlig og samordnet innsats, og å mobilisere ressurser både hos de som bruker tjenestene og innbyggerne for øvrig.

Kommunestyret har i oppstarten av arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel signalisert ambisjoner om å bli nasjonalt ledende på utvikling av en moderne eldreomsorg, der mangfold av løsninger fanger opp flest mulig. Videre skal Drammen

bli ledende på inkludering og utjevning av sosiale levekår. Det er også trukket frem høye ambisjoner knyttet til oppvekst og sysselsetting.

I det følgende omtales eksempler på tiltak som er i gang eller som planlegges satt i gang i løpet av økonomiplanperioden. Dette er tiltak basert på de planene som foreløpig er lagt og som kan bidra til at kommunen går i ønsket retning – i tråd med kommunestyrets prioriteringer.

Arbeid

Lønnet arbeid gir økt mulighet til å være økonomisk selvhjulpne. Å være i arbeid gir også mulighet til deltakelse i et sosialt fellesskap, og opplevelse av å bidra i samfunnet. Videre vil det bidra til at færre lever med vedvarende lav inntekt, og for at verdiskaping og skatteinntekter øker. Drammen kommune skal derfor ta en mer aktiv rolle i arbeidet med å legge til rette for vekst og utvikling i næringslivet. Det er viktig for kommunen å legge til rette for å beholde eksisterende næringsliv og å tiltrekke seg ny næringsvirksomhet. Dette vil bidra til vekst i antall arbeidsplasser, og i neste omgang økt sysselsetting. Med historisk høy ledighet som følge av pandemien er målrettet arbeid med verdiskaping av stor betydning for drammenssamfunnet.

Hele NAVs tiltaksportefølje skal samlet bidra til at flere kommer i arbeid. Innbyggere som mottar sosialhjelp skal gjennom vilkår om aktivitetsplikt knyttets tettere opp mot arbeidslivet. Videre vil økt bruk av kvalifiseringsprogram sikre de som står langt fra arbeidslivet tettere oppfølging, og ved aktiv rådgivingstjeneste i de videregående skolene og ved tilbud om blant annet sommerjobb, hjelpes utsatt ungdom til å kvalifisere seg til arbeid.

Gjennom et samarbeid mellom flyktningetjenesten, NAV og næringslivet skal flere flyktninger komme i arbeid og bli selvhjulpne etter avsluttet introduksjonsprogram.

Et viktig tiltak for å sikre framtidig arbeidskraft og hjelpe ungdom til å fullføre sin utdanning er å tilby læringplasser. Høsten 2020 tok Drammen kommune imot 69 nye lærlinger. De fleste er lærlinger innen helsefag.

Utdanning og kvalifisering

Barnehager og skoler skal bidra til trygge og gode oppvekstmiljøer. Gode basistjenester sikres gjennom tverrfaglige- og forebyggende tjenester, inkludert læringsmiljøer og høy faglig kompetanse. Arbeidet med fagfornyelsen i skolen og rammeplan for barnehage bidrar til kompetanseutvikling, og skal sammen med folkehelseprogrammet bidra til et helsefremmende økosystem for barn og unge.

Det er et mål at kommunens tilbud er universelle, og at rett hjelp gis til rett tid. Ressurser brukes i størst mulig grad til forebyggende arbeid fremfor reparasjon. For barn og unge med behov for individrettede tiltak skal dette samordnes med andre tjenester dersom barnet har behov for et mer sammensatt tjenestetilbud.

Drammen prioriterer innsats for å motvirke konsekvenser av og redusere barnefattigdom ved å ha ulike tiltak for å bedre levekårene i kommunen. Utdanning og kvalifisering er viktige faktorer for å lykkes med oppdraget. Kommunen er i konseptfasen og vil igangsette prosjektet «Helhetlig kvalifiseringsløp». Formålet er å sikre at flere barn, unge og voksne kommer i og blir værende i arbeid. Prosjektet vil arbeide med å sikre at gode og koordinerte basistjenester sammen med andre tilbud, både internt i kommunen og mellom eksterne aktører, sammen bidrar til økt grad av kvalifisering til arbeid.

Bolig og nærmiljø

Drammen skal gjennomføre en ny områdesatsing i Drammen, Strømsø 2030. Satsingen har mål om at flere beboere i området får styrket sine levekår gjennom varig forbedring av tjenester og nærmiljøkvaliteter. Handlingsplan for satsingen i 2021 er under utarbeidelse og samarbeid med andre aktører som USN, næringslivet, frivillige lag og foreninger og andre tjenesteytere i områdene viktig.

Det er et mål å legge til rette for å utvikle gode og trygge bomiljøer med en miks av hus og leiligheter som legger til rette for at man kan bo i samme område hele livet, også med skiftende helse- og/eller livssituasjon.

Framskrivning av befolkningstall viser en sterk vekst for innbyggere som er 80 år og eldre, frem mot 2032. Det arbeides derfor med en helhetlig strategi frem mot 2032 for å sikre heldøgns omsorg i form av bolig og tjenester for innbyggere som har behov for det. Rådmannen vil, på ulike måter, legge til rette for at flere innbyggere kan bo trygt og godt, og klare seg selv lengst mulig i egen bolig. Ved økt satsing på mestrings- og trygghetsskapende teknologi skal flere få hjelp til å kunne klare seg selv.

Det foreslås å utvide dagens låneramme for startlån fra 360 millioner kroner i 2020 til 450 millioner i 2021. Dette vil bidra til at flere som i dag er vanskeligstilte på boligmarkedet kan kjøpe sin egen bolig.

Helse

Drammen kommune arbeider aktivt for å fremme god folkehelse. Kommunen vektlegger derfor helsefremmende arbeid, forebygging og tidlig innsats, og recovery-orienterte tjenester som i større grad skal bidra til å fremme håp og mestring av eget liv. Kommunen skal utvikle strategier og videreutvikle metodikk for å kunne synliggjøre og vektlegge de styrkene som bor i den enkelte bedre, slik at alle får utnyttet sitt særegne potensial, får gode liv og blir nyttige samfunnsborgere.

Mer systematisk samarbeid med frivillige, foreninger og lag kan også tilføre det kommunale tjenestetilbudet andre kvaliteter, og vil i seg selv virke helsefremmende, inkluderende og samfunnsbyggende. I knutepunkt Strømsø (piloten) vil kommunen i 2021 videreutvikle samordning av tjenesteutvikling og tverrfaglige møteplasser, og være i tett dialog med innbyggere for tjenester og tiltak. Piloten vil høste erfaringer som blir nyttige for det videre arbeidet med knutepunkter i kommunen.

Kommunen vil i større grad ta i bruk digitale løsninger og mestrings- og trygghetsskapende teknologi der dette er formålstjenlig, slik at den enkelte kan oppleve økt deltagelse, selvstendighet og mestring i eget liv.

«Leve hele livet» er en kvalitetsreform for eldre hvor hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge. Fellesnemda vedtok i juni 2019 at «Nye Drammen skal arbeide aktivt med oppfølging av innsatsområdene i reformen Leve hele livet i planarbeidet for ny kommune.» Tjenesten utarbeider forslag til tiltak og en plan for implementering av reformen i Drammen.

Omstillingsdyktig næringsliv

Utvikling av næringslivet er viktig for å sikre god velferd og en attraktiv stedsutvikling. Næringslivet kan bidra til å rekruttere flere innbyggere.

Kommunestyret har pekt på samspeillet mellom næringslivet og utdanning. Drammen skal være gode på å tiltrekke seg studenter og kompetanse og kommunen skal være god på livslang læring og omstilling. Næringsprofilen skal være mangfoldig og miljøvennlig. Ambisjonene er videre at Drammen er ledende på helse- og teknologiområdet. By- og stedsutviklingen skal tilrettelegge for næringsliv og Drammen skal utnytte sitt geografiske fortrinn.

I det følgende omtales eksempler på tiltak som er i gang eller som planlegges satt i gang i løpet av økonomiplanperioden. Dette er tiltak basert på de planene som foreløpig er lagt og som kan bidra til at kommunen går i ønsket retning – i tråd med kommunestyrets prioriteringer.

Tilrettelegging for en mangfoldig og miljøvennlig næringsutvikling er et viktig perspektiv i by- og stedsutviklingen i Drammen, og et viktig perspektiv i den lokale velferdspolitikken. Et nært samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, næringslivet og offentlige aktører skal både bygge opp under et omstillingsdyktig næringsliv, Drammen som universitetsby og som en kommune med god tilgang på læringsplasser og muligheter for livslang læring.

En bærekraftig næringspolitikk der hele det kommunale virkemiddelapparatet tas i bruk

Drammen kommune strekker seg etter å innta en enda mer aktiv og utadvendt tilretteleggerrolle overfor næringslivet, både lokalt og regionalt. Kommunens ambisjon er å utvikle en ny og mer bærekraftig næringspolitikk. Dette innebærer at kommunen i 2021 vil sette nærings- og sysselsettingsperspektivet enda tydeligere på dagsorden i hele det kommunale virkemiddelapparatet, og gjennom samarbeid med blant annet nabokommuner, representanter for næringsliv, akademia og øvrige offentlige aktører:

- Som tilrettelegger for bedrifter som ønsker å etablere eller videreutvikle seg i Drammen.
- Som tilrettelegger for kompetanseheving i befolkningen og et mer mangfoldig arbeidsmarked, slik at en enda større andel av befolkningen kan delta aktivt i arbeidslivet.
- Som pådriver og tilrettelegger for overgangen til et lavutslippssamfunn og nye teknologiske løsninger i offentlig og privat virksomhet.

I det følgende illustreres hvilke prioriteringer i budsjettet for 2021 som er foreslått for å bidra til en ny og bærekraftig næringspolitisk plattform.

Forutsigbare og konkurransedyktige rammevilkår i en attraktiv by- og tettstedsutvikling

Forutsigbare og konkurransedyktige rammevilkår i en attraktiv by- og tettstedsutviklingen er svært viktige elementer for Drammen kommune. Kommunen ønsker med dette å være et godt vertskap og en god tilrettelegger for bærekraftig vekst i næringslivet. I 2021 er derfor økt forutsigbarhet, kvalitet, tilgjengelighet og dialog med aktørene i eiendomsutviklingsbransjen en prioritert oppgave, spesielt innen kommunens plan- og byggesaksbehandling. Kommunens arbeid med ny kommuneplan, både samfunns- og arealdelen, og flere store prosesser innen by- og stedsutvikling i form av blant annet områdereguleringer er sentrale utviklingsoppgaver i 2021.

Av betydning for en attraktiv by- og tettstedsutvikling nevnes også utviklingen av en arrangements-strategi for Drammen som regionhovedstad og turistdestinasjon, som en viktig prosess for å tilrettelegge for et omstillingsdyktig næringsliv. Drammen kommune vil videreføre dialogen med representanter for kunst-, kultur-, besøks- og sentrumsnæringene i hele kommunen, for å drøfte innholdet i en slik strategi. En videre satsing på samarbeidet med Byen vår Drammen, det frie kunstfeltet og mangfold (Interkultur) inngår i dette.

Mangfoldig og robust næringsstruktur som bidrag til økt sosial bærekraft

Drammen kommune og Drammensregionen har en mangfoldig næringsstruktur og et betydelig antall offentlige arbeidsplasser, og de aller fleste bransjer i Norge er representert her. Dette bidrar til et stort mangfold av arbeidsplasser, som er viktig for å kunne tilby attraktivt arbeid til alle deler av befolkningen, også de med lite utdanning eller med lav tilknytning til arbeidslivet. I 2021 vil Drammen kommune prioritere å legge til rette for at enda flere kan kvalifisere seg til lønnet arbeid gjennom blant annet videreføring av Internasjonale Drammen og kommunens lærlingordning, samt gjennom å ha fokus på kommunens arbeidsmarkedsbedrifter. Det skal også utvikles en temaplan for levekår og inkludering, der kvalifisering til lønnet arbeid bør inngå som et vesentlig perspektiv. Alle disse aktivitetene er avgjørende for den fremtidige sysselsettingen, og forebygging av fattigdom og utenforskap.

Overgangen til et lav-utslippssamfunn og nye teknologiske løsninger

For næringslivet representerer det grønne skifter muligheter for å utvikle et mangfold av nye forretningsidéer, bygget på til dels nye økonomiske prinsipper, blant annet sirkulær, bio- og delingsøkonomi. For 2021 vil rådmannen peke spesielt på disse aktivitetene:

- Ny klimastrategi
- Ny anskaffelsesstrategi
- En aktiv og fokusert eierpolitikk.

Nærings- og samfunnsliv preges i dag av en sterkt fremvoksende teknologisk utvikling, der det handler om å fornye, forenkle og forbedre. Denne utviklingen har også betydelig verdi som en del av løsningen når det gjelder overgangen til et lavutslippssamfunnet.

Digitalisering i offentlig sektor er en viktig drivkraft i den teknologiske utviklingen. Det handler om å tilby nye og bedre tjenester som er enkle å bruke, effektive, og trygge. Ny teknologi legger til rette for innovasjon og økt verdiskaping, og kan bidra til å øke produktiviteten i både privat og offentlig sektor. I 2021 vil rådmannen peke spesielt på utviklingen av en tverrsektoriell og tverrfaglig videreutvikling av samarbeidet mellom Universitetet i Sørøst-Norge, næringslivet og Drammen kommune, som en del av kommunens digitaliseringsstrategi.

Attraktive byer og tettsteder

Kommunestyret har så langt trukket frem boligpolitikken som et sentralt område for å gjøre kommunen attraktiv. Det er ønskelig med et bolig mangfold i hele kommunen. Drammen skal oppleves som levende og attraktiv, med et variert tilbud både av organiserte og uorganiserte fritidstilbud. Det er like viktig å legge til rette for trivsel i bysentrum som i komunedelene. Frivilligheten vil være en sentral partner i dette arbeidet. Andre momenter som kommunestyret har trukket frem er; utvikling av lokalt særpreg, at arealutviklingen bidrar til å bevare og bedre tilgjengelighet til natur og grønne lunger og at Drammen blir en kommune med mindre sosiale forskjeller og en kommune med et mangfold av opplevelsestilbud.

By- og stedsutviklingen tar utgangspunkt i politisk plattform som sier at «Den nye kommunen skal bygges som en flerkjernet kommune, hvor bysentrum og stedsutvikling i lokale sentra skal ha like høy prioritet. Stedsutvikling skal skje med utgangspunkt i hvert områdes unike kvaliteter. Bysentrum og lokalsentra skal utfylle hverandre.»

Det bygges videre på eksisterende senterstruktur og servicefunksjonene i de enkelte sentra skal styrkes.

I det følgende omtales eksempler på tiltak som er i gang eller som planlegges satt i gang i løpet av økonomiplanperioden. Dette er tiltak basert på de planene som foreløpig er lagt og som kan bidra til at kommunen går i ønsket retning – i tråd med kommunestyrets prioriteringer.

Kulturarv – ivaretagelse og bruk.

Kulturminner og kulturarv er viktige identitetsmarkører for kommunen. Den nye funksjonen som byantikvar skal være en uavhengig, kulturminnefaglig og kommuneovergripende funksjon. Byantikvaren skal ivareta kommunens ansvar og oppgaver innenfor fagområdet kulturminner, kulturmiljøer og kulturhistoriske landskap. Byantikvaren skal være et faglig tyngdepunkt ved å bidra til at kulturminnene sikres og holdes i hevd.

Idrett, friluftsliv og tilbud til barn og unge

Idrett og friluftsliv er viktige og gode arenaer for attraktivitet i lokalsamfunnene. Kommunen har betydelige egnede arealer, God tilrettelegging prioriteres både for organisert og egenorganisert aktivitet. Det er ytes en kontinuerlig innsats for at stier, løyper og ulike anlegg skal holde en tilfredsstillende kvalitet. Mye av dette arbeidet skjer i samarbeid med private skogeiere, idrettslag, nabokommuner og ulike interesseorganisasjoner.

Det gis et bredt tilbud til barn og unge gjennom bibliotek, kulturskoler og andre åpne aktivitetstilbud.

Frivillighet – samarbeid og forutsigbarhet

Samarbeid med Idrettsråd, Friluftforum og etablering av et kulturråd er viktige momenter for at frivilligheten skal ha forutsigbare vilkår.

Andre organisasjoner og enkeltfrivillige skal også ha gode vilkår for samarbeid med kommunen og frivilligsentralene i lokalsamfunnene bidrar med tilrettelegging for møteplasser og samskaping.

Profesjonelle kulturaktører

Aktivt profesjonelle, produserende kulturaktører og institusjoner som Brageteatret, museer, Drammen Scener og festivaler er viktige bidragsyttere for en levende og attraktiv kommune. Tilbudene trekker publikum både blant egne innbyggere og fra regionen forøvrig. Videre gis det tilskudd til det frie profesjonelle feltet og til ulike arrangører, både amatører og profesjonelle, gjennom tilskuddsordninger.

Områdesatsing Strømsø

Drammen kommune har igangsatt en ny områdesatsing, Strømsø 2030. Satsingen vil bygge på fire velferdspilarer; arbeid, utdanning, bolig og helse. Innen bolig er målet å øke beboernes trivsel og livskvalitet ved å legge til rette for områdeutvikling som styrker fysiske og sosiale nærmiljøkvaliteter, tar klimahensyn og utvikler grønne områder for friluftsliv og rekreasjon. Kommunen skal også bidra til innbyggere som trenger det får hjelp til å mestre sine boforhold.

Drammensmodellen

Stedsutvikling er ett av tre hovedelementer i Drammensmodellen, i tillegg til medvirkning og tjenester. Drammensmodellen innebærer at innbyggerne skal delta aktivt i arbeidet med å utvikle det enkelte steds kvaliteter. Det skal være interessant å delta og enkelt å medvirke, særlig i lokalmiljøet der man bor og lever største delen av livet. Det etableres nærutvalg og møteplasser i alle kommunedelene, og disse blir viktige arenaer for medvirkning i lokal stedsutvikling.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel er kommunens viktigste instrument for å styre den fysiske stedsutviklingen, herunder hvordan bolig- og næringsutviklingen skal skje. Utarbeidelsen av arealdelen vil skje i 2021 og 2022, i tråd med overordnede arealstrategier som skal utarbeides i forbindelse med samfunnsdelen. Planarbeidet med arealdelen er viktig med hensyn til hvordan kommunens ulike tettsteder skal vokse, både i størrelse og utforming, hvordan profilen på ny boligbebyggelse skal være og for tilgangen til grøntområder og andre fellesarenaer. Inntil ny arealdel er vedtatt, er det de tidligere kommunenes arealdeler som er gjeldende. Arealdelene til tidligere Drammen og Nedre Eiker har utgangspunkt i Buskerudbyens areal- og transportplan, med hovedvekt på attraktiv by- og tettstedsutvikling rundt kollektivknutepunktene.

Fysisk infrastruktur

Veier, gater, plasser og parker tilrettelegges i økende grad for «myk samferdsel». Sykkel, gange og kollektiv prioriteres, og privatbilen gis en mindre rolle enn tidligere, særlig i og nær sentrumsområder. Dette skal gi sentra med bedre miljø og mer trivsel. Steder som innbyr til aktivitet i form av sykling og gange bidrar også til bedre folkehelse. Det skal investeres i sykkelveier, sykkelparkering m.m., for å gjøre det mer attraktivt og tryggere å sykle. Langs skoleveiene videreføres arbeidet med å bedre trafiksikkerheten, og det utføres tiltak for universell utforming av offentlige arealer i sentrumsområder, slik at disse fremstår som tilgjengelige for alle grupper av befolkningen. Parker og andre grøntområder er viktige for trivsel og stedenes attraktivitet. De tidligere kommunene har investert mye i kommunal infrastruktur i sentrumsområdene i de seneste årene. For å ivareta bruksverdien av disse investeringene må det opprettholdes et nødvendig drifts- og vedlikeholdsnivå.

FutureBuilt

FutureBuilt sin visjon er å vise at det er mulig å utvikle klimanøytrale byområder og arkitektur med høy kvalitet. Tidligere Drammen kommune har i et tiår deltatt i dette programmet. Kommunestyret har vedtatt en videreføring av FutureBuilt-programmet. Det forutsettes at Drammen kommune gjennomgående bruker programmet aktivt i utviklingen av kommunen. I arbeidet med utvikling av et bærekraftig byliv skal det legges også til grunn en sosial profil som inkluderer og skaper muligheter for alle.

Mangfold og inkludering

Mangfold og inkludering henger sammen med folkehelse, attraktive steder, næringsliv, oppvekst og utdanning. Arbeid med å hindre utenforskap og skape felleskap er sentralt.

Kommunestyret har i oppstarten av arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel spesielt trukket fram at Drammen skal være ledende på lav arbeidsledighet, at barnefattigdom skal avskaffes, være ledende på integrering og at kommunen skal være antirasistisk. Drammen skal være et mangfoldig mulighetssamfunn der arenaer for deltakelse må bli flere.

I det følgende omtales eksempler på tiltak som er i gang eller som planlegges satt i gang i løpet av økonomiplanperioden. Dette er tiltak basert på de planene som foreløpig er lagt og som kan bidra til at kommunen går i ønsket retning – i tråd med kommunestyrets prioriteringer.

Oppvekst og utdanning

Forebyggende arbeid og tidlig innsats er sentrale satsingsområder i Drammen kommune. Barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn ansees som ett av de sterkeste virkemidlene for å utjevne forskjeller i barns oppvekstvilkår. Regjeringen utvider ordningen for moderasjon som et bidrag til å rekruttere flere minoritetsspråklige barn inn i barnehagene. For å møte intensjonen om å bekjempe barnefattigdom i Drammen foreslår rådmannen i tillegg å videreføre kommunal moderasjonsordning for barnehage og SFO/AKS. Bemannings- og pedagognormen gir økt voksentetthet per barn og kan bidra til bedre basis tjenester. Gratis sommerskole gir mange barn et tilrettelagt ferietilbud, og er arena for inkludering og deltakelse. Rådmannen foreslår å videreføre tilbudet, innenfor en redusert ramme. Gratisplasser og søskenmoderasjon for Kulturskolen foreslås å følge innslagspunkt for skole og barnehage. Graderingsordning anbefales ikke for kulturskolen da dette vanskelig kan la seg gjennomføre.

Drammen kommune har igangsatt en ny områdesatsing, Strømsø 2030. Satsingen vil bygge på fire velferdspilarer; arbeid, utdanning, bolig og helse, og har som hovedmål at «Flere beboere i området får styrket sine levekår gjennom varig forbedring av tjenester og nærmiljøkvaliteter». Innen utdanning skal det utvikles nye måter å arbeide på for å møte behovene til barn, unge, og deres familier, særlig gjennom økt samspill mellom tjenester, frivillige aktører og innbyggere. Det er blant annet avsatt områdesatsingsmidler til gratis skolemat.

Kultur, idrett og frivillighet

Det er et bredt spekter av tiltak innen kultur, idrett og frivillighet som ivaretar og bygger opp under mangfold og inkludering. «Aktiv i idrettslag» er blant disse tiltakene. Dette er en samarbeidsmodell for Drammen kommune og Drammen Idrettsråd, der man har målrettet økonomisk satsing (MØS), og hvor en av målsettingene er å inkludere alle som opplever utenforskap inn i idrettslag. «Aktiv i friluftsliv» er bygget på samme modell (MØS) som Aktiv i idrettslag, og Drammen kommune samarbeider med Friluftslivforum og DNT Drammen om dette årlige tiltaket. Det arrangeres også «Sommercamp» i regi av Drammens ballklubb hvor barn og unge fra familier med økonomiske utfordringer får tilbud om en aktivitetsuke i tilknytning til sommerferien. «Åpen hall», et tilbud tilrettelagt for bevegelseshemmede, blir i 2020/21 gjennomført som et prosjekt i regi av Olympiatoppen Østlandet i samarbeid med Drammen Idrettsråd. Lokale forbilder deltar som instruktører i dette tilbudet hvor Drammen kommune stiller med gratis halleie.

Gjennom frivilligsentralene legges det til rette for møter mellom mennesker, lavterskel deltagelse, økt tilhørighet og medvirkning. Sentralene skal i tillegg bistå i rekruttering, samt være et samlende bindeledd for lokale foreninger og lag og kommunen. Likeledes skal støttekontakttjenesten gi brukerne en meningsfylt fritid og bidra til opplevelse av mestring, nettverksbygging og økt deltagelse.

«Den kulturelle spaserstokken» sørger for gode kulturopplevelser, og for bidrag til økt livskvalitet og helsefremmende opplevelser.

Interkultur

Interkultur er en avdeling under virksomhet Arrangement og aktiv fritid og har status som «Nasjonalt kompetansesenter for flerkulturell formidling». Som kompetansesenter skal Interkultur være et faglig samlingspunkt, utvikle forskning på feltet, formidle kunnskap, og bygge opp nettverk i samarbeid med andre kunnskapsaktører. Interkultur arbeider for et mangfoldig, relevant og engasjerende kulturliv for alle, og mottar støtte fra Kulturrådet og Viken fylkeskommune.

«Interkultur produksjon» jobber med et mangfold av arrangementer og aktiviteter hvert år, både med tanke på kunstform, kulturuttrykk og målgruppe for å levere et profesjonelt kunsttilbud, for å gjenspeile byens flerkulturelle befolkning, og for å etterstrebe en likestilt tilgang på det offentlige kulturtilbud.

Helse, rus og psykisk helse

Holdningsskapende arbeid i retning «Recoveryorientering», innen Rus og psykisk helse, skal bidra til sterkere deltagelse og tilhørighet i drammenssamfunnet for tjenestemottakerne. Ved å ha tro på tjenestemottakers ressurser kan man gjenopprette

båndene mellom individ og samfunn. Lønnet arbeid og egeid bolig er eksempel på slike bånd. Etableringen av Nedre Eik gård som et nytt rusfritt, arbeidsrettet, kompetanse- og rehabiliteringssted for tidligere rusmisbrukere er et godt eksempel. Beboerne skal blant annet selv drifte gården og bestemme inklusjonskriterier. Brukerne er i førerretet og kommunens personell er veiledere og støttende til brukernes beslutninger.

«Leve hele livet» er en kvalitetsreform for eldre og hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge. Det handler om de grunnleggende tingene som oftest svikter i tilbudet til eldre: mat, aktivitet og fellesskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene. Fellesnemda vedtok i juni 2019 at «Nye Drammen skal arbeide aktivt med oppfølging av innsatsområdene i reformen Leve hele livet i planarbeidet for ny kommune.» Tjenesten utarbeider forslag til tiltak og en plan for implementering.

Arbeid, bolig og levekår

Drammen kommune skal ta en mer aktiv rolle i arbeidet med næringsutvikling. Vekst og utvikling i det regionale og lokale næringslivet er avgjørende for å skape flere arbeidsplasser, som igjen kan bidra til å øke sysselsettingen og redusere utenforskap. Dette omfatter å være en god pådriver og tilrettelegger for å beholde eksisterende næringsliv og tiltrekke oss ny næringsvirksomhet.

Prosjektet Internasjonale Drammen som handlet om å få flere innbyggere med innvandrerbakgrunn ut i arbeidslivet var svært vellykket. Det kom i stand gjennom nært samarbeid mellom næringslivet selv og offentlige instanser. Denne satsingen er nå implementert i NAVs tiltaksportefølje.

For øvrig har NAV Drammen som en følge av økt arbeidsledighet etter pandemien et forsterket fokus på å tilrettelegge og bidra aktivt til at innbyggere kommer ut i aktivitet og arbeid. Arbeidsledigheten er gradvis synkende, i takt med økt målrettet aktivitet for å skolere og formidle arbeidsledige til nye jobbmuligheter. Dette vil være det viktigste virkemidlet for å redusere sosialhjelpsutbetalingene. Aktivitetstiltak for alle som mottar sosialhjelp er et viktig virkemiddel.

Kommunen gir bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet, blant annet gjennom aktiv bruk av Husbankens startlån. Målet er at flest mulig skal få mulighet til å eie sin egen bolig. For de fleste gir det å eie egen bolig styrket selvfølelse, motvirker utenforskap og øker handlefriheten. Drammen kommune viderefremmer mer startlån til innbyggerne enn sammenlignbare kommuner, og mer enn landsgjennomsnittet. Drammen kommune har også en høy andel familier som lever med vedvarende lav inntekt, og startlånet kan være et virkemiddel for bedring av deres økonomi.

I tillegg til bolig er muligheten for å bruke sine ressurser til meningsfylt aktivitet og arbeid avgjørende for den enkelt innbyggers mulighet til å bli mest mulig selvhjulpent.

Tverrfaglig kompetanse

Kommunen har en spesiell oppmerksomhet på å utvikle kompetanse som gjør det mulig å jobbe med familiers levekår i et mer helhetlig tverrfaglig perspektiv. Kompetanseteam levekår er etablert, og gir råd og veiledning i enkeltsaker, bistand i brukermøter, samt kompetanseheving til resten av kommuneapparatet som jobber med komplekse saker.

Deltagende innbyggere

Det er viktig for lokaldemokratiet at det er åpent, levende og engasjerende og i større grad spiller på lag med innbyggere, næringsliv og frivillig sektor.

Kommunestyret har ambisjoner om at Drammen skal være ledende på lokaldemokrati, der innbyggerne skal ha muligheter til å bli hørt og til å ha reell påvirkningsmulighet. Nærmiljøene skal være trygge og ha rom og arenaer for å få brukt engasjementet som deltakende innbygger. Kommunestyret har trukket frem nærutvalgene som et særs viktig virkemiddel. Drammen skal være frivillighetskommunen. Kommunen skal alltid være et skritt foran, Fremoverlent og innovativ.

Kommunestyret har vedtatt strategier og mål for kommunens lokaldemokratiske arbeid. Drammen kommune har som mål å styrke lokaldemokratiet, og det handler om tre mål:

Påvirkning: alle skal ha reell mulighet til å påvirke beslutningsprosesser som angår en selv.

Medvirkning: det skal både være ønsket og enkelt å medvirke i utviklingen av den nye kommunen; særlig der man bor.

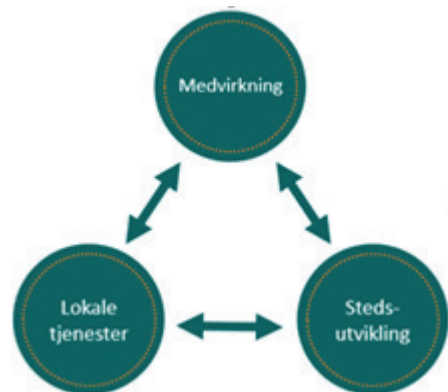
Vitalisering: det skal være motiverende å delta i partipolitisk arbeid.

I det følgende omtales eksempler på tiltak som er i gang eller som planlegges satt i gang i løpet av økonomiplanperioden. Dette er tiltak basert på de planene som foreløpig er lagt og som kan bidra til at kommunen går i ønsket retning – i tråd med kommunestyrets prioriteringer.

Utvikling av Drammensmodellen

Drammen kommune har mål om et aktivt lokaldemokrati, tjenester nær innbyggerne og stedsutvikling med utgangspunkt i hvert områdets unike kvaliteter. Dette danner grunnlaget for en helhetlig tilnærming.

For å realisere Drammensmodellen har kommunestyret vedtatt inndeling av kommunen i 10 kommunedeler og etablering av knutepunkt i kommunedelene så snart det er praktisk og økonomisk mulig. Knutepunkt skal være en møteplass mellom innbyggerne og kommunen, en arena for involvering og medvirkning, og et sted der lokale tjenester utvikles gjennom nærhet til brukerne med en tverrfaglig tilnærming. Hver kommunedel skal ha et nærutvalg som en arena for gjensidig informasjon og dialog mellom lokalmiljøet og folkevalgte. Det er under utvikling en egen lokaldemokratisk verktøykasse som nettressurs for arbeidet med medvirkning og lokaldemokrati i hele kommuneorganisasjonen.

Utviklingen av Drammensmodellen er trukket frem som et godt eksempel nasjonalt. DOGA (Design og Arkitektur Norge) har i samarbeid med Norconsult kartlagt prosjekter fra hele landet som bruker samarbeid, ny teknologi og innovative metoder for å skape mer bærekraftige, produktive og tilpasningsdyktige byer og lokalsamfunn. Drammensmodellen er trukket frem som et godt eksempel der man setter innbyggere i sentrum, og utviklingsarbeidet vil i tiden framover bli løftet fram nasjonalt og internasjonalt som en del av DOGAs nasjonale veikart for smarte og bærekraftige byer og lokalsamfunn.

Etablering av knutepunktene

Det er etablert knutepunkt i Mjøndalen, på Fjell, Strømsø, Åskollen og i Svelvik.

På Konnerud og Åssiden var det planlagt lokaler i Konnerud senter og i LIGO-senteret og Solberg sport- og kultursenter, men rådmannen har ikke funnet å kunne foreslå å prioritere nødvendige midler til å etablere knutepunkt i disse lokalene. Det er heller ikke inngått leieavtale i Drammen sentrum for å etablere knutepunktet for Bragernes og Øren.

Knutepunktene må etableres etter hvert som det er praktisk og økonomisk mulig. Rådmannen vil vurdere alternative muligheter i løpet av første halvår 2021. I alle kommunedeler vil det bli etablert møteplasser knyttet til nærutvalgenes virksomhet.

Knutepunkt Strømsø er en pilot som innebærer utprøving av tverrfaglig ledelse. Piloten er organisert som egen virksomhet med et bredt spekter av tjenesteområder som f. Eks. helsetjenester til barn, unge og familier, PPT, barnevern, kultur og innbyggertorg.

Tjenestene som i dag er en del av knutepunktene kommer fra ulike programområder:

- Forebyggende tjenester (P03) vedr Helsefremmende tjenester 0-100, Barnevern og PPT
- Kultur, idrett og frivillighet (P09) vedr Innbyggertorg og kultur
- Medvirkning og lokaldemokrati (P10) vedr lokalkoordinatorer

I tillegg leverer NAV tjenester i noen av disse knutepunktene.

Knutepunkt Strømsø er en virksomhet med budsjett under P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig. Det jobbes aktivt med å bygge nettverk med ulike aktører i kommunedelensamt med å teste og utforske ulike former for innbyggerinvolvering og medvirkning. Blant annet kan nevnes gjenreising av «Strømsø-hagen», Jasmin kvinnenettverk skal etter anbudsrunde drifte kafeen, det er stor pågang på møteplass-lokaler der også NAV holder jobbkurs. Kirkens bymisjon har flyttet inn i skolens gamle toalettbygg med sitt «Skattekamer» og «Gi det videre» (utdeling av klær og sportsutstyr).

Nærutvalg

Det er under etablering nærutvalg i hver av de 10 kommunedelene. Nærutvalgene er en arena for gjensidig informasjon og dialog mellom lokalmiljøet og folkevalgte. Nærmere beskrivelse av nærutvalg står under programområde 10.

Kommunestyret har vedtatt reglement for nærutvalg samt valgt politiske medlemmer til det enkelte nærutvalg. Totalt 189 innbyggere meldte interesse for å sitte i nærutvalg høsten 2020. Valg av innbyggere gjennomføres i oktober/november 2020. Første møte i nærutvalgene gjennomføres i januar 2021.

Arbeidet med nærutvalg vil videreføres i perioden med fokus på å sikre helhet og utvikling i tråd med vedtatt reglement. Arbeidet skal evalueres årlig.

Tjenester

Det er et mål at forebyggende- og lavterskeltjenester ytes tverrfaglig og er tilknyttet de enkelte kommunedeler og knutepunkt for å få nærhet til innbyggere. Det legges stor vekt på forebyggende og tverrfaglig tilnærming i kommunens basistjenester. Forebyggende tjenester (P03) har avdelinger innen barnevern, Helsefremmende tjenester O-100 og PP-tjeneste lokalisert i henholdsvis 4 og 2 kommunedeler. Avdelingene samarbeider tverrfaglig internt, på tvers i programområdet og med skoler og barnehager i kommunedelene.

Frivillighet og ressursmobilisering

Realisering av frivillighetspolitikken på kultur- og idrettsområdet er av vesentlig betydning for sterke lokalsamfunn. I Drammen kommune er det fem frivilligsentraler. Kommunen samarbeider tett med frivillige i forbindelse med store arrangementer.

Drammen kommune satser videre på en robust frivilligsektor. Hovedmålsetning er å videreføre tradisjonen for samarbeid med frivillige organisasjoner, lag og foreninger, ildsjeler/enkeltfrivillige om ulike samfunnsspørsmål. Samarbeidet skal tilpasses og gjenspeile de endringer som skjer i frivilligheten og samfunnet for øvrig. Satsing på frivillighet kan bidra til økt tilhørighet, medvirkning, deltakelse og inkludering.

Brukermedvirkning

Brukermedvirkning skal inngå som en del av arbeidet med tjenesteutvikling. Det jobbes på ulike måter og med ulike metodiske tilnærminger innenfor tjenesteområdene. Målet er at brukerne skal bidra i utvikling og forbedring av tjenestene de de mottar.

Forebyggende tjenester benytter det elektroniske tilbakemeldingsverktøyet FIT (Feedback-Informed-Treatment) for raskt å kunne treffe bedre med tiltak rettet mot barn og familier. Verktøyet setter brukeres perspektiv i fokus og kommunens tjenester kan raskt evaluere effekten av eget arbeid og eventuelt justere hjelp og tiltak. Familieteam og barnevern benytter FIT i det daglige arbeidet.

Innenfor Hjemmetjenester og institusjon legges det opp til at brukerne skal spørres om hva som er viktig for dem, slik at dette kan få virke inn på utformingen av tjenestene. Innenfor Rus og psykisk helse er det en orientering mot økt brukermedvirkning og brukerdrift, ved omstilling av dagsenter og kafedrift.

Lokaldemokratiundersøkelse

KS sin lokaldemokratiundersøkelse ble gjennomført i 2017 i de tre tidligere kommunene Nedre Eiker, Drammen og Svelvik. Spørsmålene til innbyggere og folkevalgte dekker ulike sider ved et godt lokaldemokrati: pålitelig styre, ansvarlig styre, borgernært styre og effektivt styre. Det planlegges gjennomført en ny undersøkelse i løpet av perioden for å vurdere om kommunen har lyktes i satsingen med styrket lokaldemokrati og medvirkning.

Fokusområder

Økt økonomisk handlingsrom oppfølging

I økonomiplan 2020-2023 ble det lagt til grunn at det er behov for å skape et økonomisk handlingsrom for å ha mulighet for prioritering av nye satsinger og investeringer. Det ble lagt inn innsparingsbehov på 50 millioner kroner per år i årene 2021 til 2023. Til sammen 150 millioner kroner. I tillegg var driftsøkonomien i ubalanse med forventninger om et merforbruk i tjenesteområdene på omkring 100 millioner kroner i 2020. Tilpasningsbehovet inn mot økonomiplan 2021-2024 var dermed samlet sett omkring 250 millioner kroner.

For å følge opp dette la rådmannen frem en egen sak for kommunestyret 16.6.20. Her ble det omtalt 15 ulike mulige strategier for å etablere et økonomisk handlingsrom. I sitt vedtak ønsket kommunestyret ikke å gå videre med følgende av de foreslåtte strategiene:

- «Ostehøvel»
- Færre og større skoler
- Færre og større barnehager
- Harmonisering av gratisplasser og moderasjonsordninger til statlig norm
- Eiendomsskatt

I det følgende gis en kort redegjørelse for status i arbeidet med å utrede de ulike strategiene som kommunestyret ønsket å gå videre med.

Konkrete tiltak i programområdene i form av redusert tjenestenivå eller -kvalitet

Gjennom hele 2020 har det vært arbeidet med å identifisere mulige innsparinger i programområdene. Rådmannen fremmer i økonomiplanen forslag om innsparinger på i alt 88,5 millioner kroner i 2021, stigende til 132,6 millioner kroner i 2024.

De forslagene til innsparinger som rådmannen fremmer i økonomiplanen er kommet som et resultat av et omfattende arbeid i programområdene for å sikre at innsparingstiltakene er realistiske og realiserbare, selv om de ikke ville vært ønskelige, om budsjett situasjonen hadde vært en annen. Trange rammer fordrer tøffe prioriteringer.

For programområdene P03 Forebyggende tjenester, P04 Helse, P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne og P06 Hjemmetjenester og institusjonset er ikke innsparingene trukket ut av rammene for å øke handlingsrommet til kommunen, men beholdes i programområdene for lettere å kunne møte dagens og morgendagens budsjettfordringer innenfor tjenestene i programområdene.

Tall i tusen kroner	Innsparinger innarbeidet i økonomiplan 2021-2024			
	2021	2022	2023	2024
Sum innsparinger	88 487	109 818	128 133	132 633
Innsparinger P03, P04, P05, P06	29 287	43 398	51 398	51 398
Innsparinger som gir økt handlingsrom	59 200	66 420	76 735	81 235

Omstilling av heldøgns omsorg

Befolkningsframskrivninger fra SSB tilsier at det i årene fremover vil være en stadig større andel av befolkningen som vil være 80 år eller eldre. Kostnadene ved å levere kommunale omsorgstjenester vil øke og det er ikke grunnlag for å anta at statlige overføringer vil kompensere fullt ut for dette.

Rådmannen har lagt frem en strategi for bolig- og omsorgsbygg, behandlet i hovedutvalget for helse, sosial og omsorg 15.10.20 og i kommunestyret 27.10.20.

I et kortsiktig perspektiv legges det til grunn at det skal legges til rette for bygging av nytt sykehjem i Krokstadelva. Det skal arbeides videre med å utrede muligheter for samlokalisering av nytt helsehus og legevakt med nytt sykehus.

I et mer langsiktig perspektiv legges det til grunn at, etter at Krokstad sykehjem er bygget, fremtidens behov for heldøgns omsorg for innbyggere som er 80 år og eldre primært skal løses på andre måter enn ved bygging av nye sykehjem. Men driften i alle dagens sykehjem skal opprettholdes, så langt det er bygningsmessig forsvarlig.

Sykehjemstilbudet skal suppleres med omsorgsboliger i tett samspill med hjemmebasert omsorg, og det forebyggende tilbudet til seniorer skal opprettholdes og videreutvikles.

For å lykkes med en slik omstilling vil det tas i bruk mestrings- og trygghetsskapende teknologi.

Mestrings- og trygghetsskapende teknologi skal bidra til at flere innbyggere mestrer sitt eget liv og kan leve selvstendig og med økt livskvalitet. Dette sparer tid og reduserer kostnadene. Ved planlegging og gjennomføring av oppgradering og fornyelse av bygningsmassen skal bruken av digitale løsninger være sentralt.

Kommunen skal ha et tettere samarbeid med private utbyggere for å etablere tilrettelagte boliger og bomiljøer til innbyggere som er 80 år og eldre.

Kommunen skal i større grad inngå samarbeidsavtaler/intensjonsavtaler med frivillige og humanitære organisasjoner som et supplement til de kommunale tjenestene.

Rådmannen vil igangsette et utredningsarbeid som grunnlag for å utarbeide en helhetlig strategi for fremtidens heldøgns omsorgstjenester. Denne vil bli lagt frem høsten 2021.

Dette er ikke en strategi som gir økonomisk effekt på kort sikt og bidrar slik sett ikke til å skape et økonomisk handlingsrom i planperioden. Men dette arbeidet er essensielt for å kunne møte fremtidens behov for heldøgns omsorgstjenester på en bærekraftig måte.

Omorganisering av kjøkkendriften

Andel eldre vil i de nærmeste årene øke, og det bør planlegges for et økt behov for matleveringstjenester. Tilbudet som gis bør kvalitetsmessig være likt i hele kommunen, og produksjonen bør gi rom for stor grad av brukertilpasning.

Virksomheten Ernæring og kjøkkendrift har per i dag fire produksjonssteder, med store bygningstekniske og utstyrmessige forskjeller og ulike leveranser, Drammen, Bråta kafé, Svelvik og Solberglia.

Opprettholdelse av dagens drift medfører behov for betydelige oppgradering av Solberglia kjøkken, og noe oppgradering på Svelvik kjøkken.

På kort sikt ser rådmannen mulighet for en innsparing på om lag 0,9 millioner kroner, ved samkjøring av meny og innkjøp, innføring av felles fagsystem og ved å begrense cateringleveranser i helgene. Dette er innarbeidet som et innsparingstiltak under PO6.

Som en løsning på lengre sikt peker rådmannen på tre alternativer:

- Drammen kjøkken produserer og leverer nedkjølt mat til lunsj og middag. Svelvik og Solberglia/Krokstad sykehjem produserer og leverer varmmats- måltider, Frokost og tilrettelagt kost. Bråtablir kafe. Dette alternativet krever et nytt «produksjonskjøkken» ved Krokstad sykehjem og noe fornyelse ved Svelvik kjøkken. Det muliggjør en bemanningsreduksjon ved Bråta kafé med cirka toårsverk (1,2 millioner kroner).
- Svelvik, Bråta og Solberglia blir mottakskjøkken som Drammen kjøkken leverer til. Mottakskjøkken må ha kapasitettilrettelegge og anrette maten lokalt. Dette alternativet innebærer noe oppgradering av Solberglia/etablering av et mindre kjøkken ved Krokstad sykehjem og økte transportkostnader tilsvarende rundt ett årsverk. Med en anslått bemanningsreduksjon på rundt tre årsverk (netto to), vil dette gi 1,2 millioner kroner i innsparing.
- All produksjon legges til Drammen kjøkken, som leverer all mat til alle kafeer, dagtilbud, heldøgnsinstitusjoner og til hjemmeboende. I så fall må kjøkkenet bygges om for å kunne håndtere levering av alle måltider, både i fersk, varm og i nedkjølt form. Dette alternativet vil kreve en ombygging av Drammen kjøkken med et løst kostnadsanslag på 10-15 millioner kroner. Det vil også gi en betydelig økning i transportkostnader (rundt 0,9 millioner kroner). Samtidig vil kostnadene til produksjon kunne reduseres (rundt 0,4 millioner kroner). Bemanningen vil kunne reduseres med cirka fem årsverk (rundt 3 millioner kroner).

Rådmannen legger kommunestyrets føringer til grunn om at det skal etableres et fullt produksjonskjøkken ved Krokstad sykehjem og at det fortsatt skal være produksjonskjøkken i Svelvik. Rådmannen vil derfor arbeide med videre utredning av de to første alternativene.

Reduksjon i kjøpte døgn tjenester innenfor helse, sosial og omsorg

Drammen kommune kjøper i dag tjenester for ni personer ved Villa Skaar, hvorav åtte ved avdelingen i Vestfossen og en ved avdelingen i Sylling. I tillegg har det i 2020 vært kjøpt korttids plasser. Det er foretatt en gjennomgang av alle disse med henblikk på å kunne gi flest mulig et tilbud i egen regi ved kommunens institusjoner.

Det vurderes at flere av disse personene kan gis et tilbud i egen regi og at det er mulig å flytte disse i løpet av første halvår 2021. For de øvrige bør det gjøres en ny faglig vurdering i løpet av 1. halvår 2021.

Ved å gi flest mulig et tilbud i egen regi vil kommunens utgifter til denne typen heldøgns omsorg kunne reduseres, samtidig som kvaliteten i tjenestetilbudet opprettholdes. Det er vanskelig å kvantifisere effekten av dette eksakt, men rådmannen har lagt til grunn en innsparing i 2021 på i alt 10 millioner kroner, fordelt på P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne, P06 Hjemmetjenester og institusjon og P07 Rus og psykisk helse.

For å kunne drifte flere heldøgns omsorgstilbud i egen regi vil det være nødvendig å etablere nye egnede plasser. Rådmannen foreslår derfor opprettelse 10 av nye plasser i 3. etasje i Svelvik sykehjem. Disse plassene bidrar til at kommunen kan gi tilbud til personer det i dag kjøpes tilbud til. De aktuelle lokalene er i bruk til andre formål i dag, og det må etableres løsninger for disse før tiltaket kan settes i gang.

Organisatoriske grep – samordning av kommunale tjenester

Dette er et område hvor det må foretas en svært grundig gjennomgang for å kunne identifisere et realistisk innsparingspotensial. Rådmannen vil komme tilbake til dette i 1. tertial 2021.

Organisatoriske grep – reduksjon av lønnskostnader

Rådmannen tar sikte på å redusere kommunens lønnskostnader innenfor administrasjon og ledelse med om lag 8 millioner kroner i 2021 og minst 10 millioner kroner i løpet av perioden. I første fase av dette arbeidet er rådmannens lederteam redusert fra åtte til tre. Fire av de fem som trer ut av direktørfunksjonen går inn i andre stillingshjemler. Den siste har allerede sluttet i Drammen kommune. Dette tiltaket har med andre ord umiddelbar effekt.

Arbeidet har fortsatt i fase to, med gjennomgang av neste ledelsesnivå, kommunalsjefer og stabsledere, samt stabene som er knyttet opp til rådmannsfunksjonen. Stabsmiljøene vil være gjenstand for løpende vurdering i forbindelse med at ansatte slutter, går av med pensjon og vedvaksler.

Salg av aktiva – utbytte og eieruttak

Rådmannen har vurdert muligheter og eiendommer i samarbeid med både Drammen Eiendom KF, Drammen kommune Eiendomsutvikling AS og Nedre Eiker eiendomsutvikling AS. Se ellers omtale under hvert selskap i kapittel Eierstyring.

Per i dag er det grunnlag for å legge inn forutsetninger om kapitalfrigjøring fra selskapene i samlet størrelsesorden 100 millioner kroner i økonomiplanen. Ettersom salgsprosesser bør forberedes godt og kan ta tid å gjennomføre for å oppnå godt resultat, anbefales at beløpet deles på 50 millioner kroner i 2021 og 50 millioner kroner i 2022. På sikt kan det være aktuelt å realisere flere eiendommer. På sikt vil det også kunne være aktuelt å realisere flere prosjekter som i dag ligger i Drammen kommune Eiendomsutvikling AS.

Rådmannen foreslår også at det arbeides videre med analyser og vurderinger av utviklings- og salgspotensialet for blant annet rådhuskvartalet i Mjøndalen og eiendommer ved det nåværende sykehusområdet i Drammen. Disse eiendommene forvaltes foreløpig av Drammen Eiendom KF. Eiendommene kan ha betydelige verdier, men det er i dag for tidlig å foreta en slik verdivurdering. Effekten av dette er lagt inn som en forutsetning som bidrar til redusert låneopptak.

Rådmannen har tett dialog med de selskap som normalt utbetaler utbytte til kommunen hva gjelder forventet utbytte for utbetaling i 2021. Dette er dels selskap Drammen kommune eier alene og dels selskap hvor det også er flere eiere. Nivået på utbytte følger av selskapenes årsresultat og i mange tilfeller er det avtalefestet utbyttensnivå i forhold til dette. I foreliggende budsjett er slik sett budsjettet basert på dette, og ikke tillagt ekstraordinære uttak. Det vises til Kapittel om Eierstyring og omtale av de enkelte selskap.

Salg av eiendom til pensjonskassen

Rådmannen mener at det er klokt å se dette i sammenheng med pensjonskassens totaløkonomi, og vil invitere formannskapet til et seminar om dette i første halvår 2021.

Utsette investeringer

Gjennom egen sak i kommunestyret om «Rammer for investeringsbudsjett» og i foreliggende forslag er investeringsnivået tatt ned og flere prosjekter er foreslått skjøvet ut i tid. Det vises til kapittel om investeringsbudsjett. Effektene av dette er både finanskostnader som først får effekt senere i perioden, og utsatte driftskostnader knyttet til eiendommen/anlegget. Effekten av dette avhenger av hva som alternativt ville vært lagt inn. Det er anslått at utsatte investeringer og utsatt låneopptak for hver 100 millioner kroner i investering per år innebærer i snitt utsatte kostnader på 7-10 millioner kroner per år i finans- og driftskostnader.

Økte betalingssetter og gebyrer

Utover ordinær prisregulering på betalingssetter og gebyrer er det gjort vurderinger for å øke inntektsgrunnlaget. Rådmannen har følgende forslag:

Nytt gebyrregulativ med økte gebyrer for reguleringsplan, byggesak, oppmåling hvor det foreslås oppjustert fra 90 prosent til 100 prosent selvkostfinansiering. Det vil gi økte inntekter på 3,7 millioner kroner. Se nærmere omtale under P13.

Inføre abonnementsløsning på dagsenter. Dette vil kunne gi økte inntekter på rundt 1,5 millioner kroner årlig. Se nærmere omtale under P06.

Økte inntekter fra parkering, som foreslått under P11 vil kunne gi økte inntekter på om lag 3,2 millioner kroner.

Konsekvenser av pandemien

Rådmannen har i budsjettforslaget for 2021 ikke lagt inn midler til kompensasjon for merkostnader forbundet med pandemien. Det hersker betydelig usikkerhet rundt hvilke økonomiske konsekvenser pandemien vil kunne ha på kommuneøkonomien inn i 2021, og rådmannen finner det ikke hensiktsmessig å forskuttere dette i økonomiplanen.

Regjeringen varslet 29. oktober at det kommer forslag om å bevilge 7,3 milliarder kroner mer til kommunesektoren i et tilleggsnummer til statsbudsjettet for 2021. Dette blir lagt fram for Stortinget fredag 6. november. Bevilgningsforslagene er basert på en nedsatt arbeidsgruppes beregninger, og skal dekke kommunesektorens merutgifter og mindreinntekter knyttet til koronapandemien i første halvår i 2021.

Av den økte bevilgningsrammen vil 5,9 milliarder kroner gå til kommunene. Rådmannen anslår at Drammen kommune kan motta i overkant av 100 millioner kroner fra disse midlene. Det er redegjort nærmere for bevilgningsrammen under omtalen av statsbudsjett 2021.

I tillegg får kommunene 321 millioner kroner over rammetilskuddet til stillinger knyttet til kontroll med etterlevelse av reglene for arrangementer, serveringssteder og arbeidstakere mv. Det er ikke opplyst hvordan disse midlene skal fordeles, men beregnet ut fra inntektssystemets hovedkostnadsnøkkel vil om lag 6 millioner kroner tilfalle Drammen.

Rådmannen vil utarbeide en tilleggsinnstilling til økonomiplan 2021-2024 etter at tilleggsnummeret til statsbudsjett 2021 er lagt fram.

Rådmannen ber om kommunestyrets fullmakt til å fortsette å dekke programområdenes pandemirelaterte utgifter etter hvert som disse påløper. Basert på regjeringens varslede tilleggsnummer vil rådmannen komme tilbake til finansieringen i tilleggsinnstilling til økonomiplan 2021-2024.

Harmonisering

Det er viktig at kommunale tjenester leveres med like høy kvalitet uavhengig av hvor i kommunen den enkelte bor. Likeledes bør enhetskostnadene for brukerne være de samme for den enkelte tjeneste. Når tre kommuner slås sammen, er det behov for å harmonisere tjenestetilbud, gebyrer, satser, strukturer og systemer.

Målet for harmoniseringsarbeidet i Drammen kommune er å sikre likeverdig behandling av brukere, gode løsninger, stabil og sikker drift og økonomisk bærekraft i kommunen.

Det er kartlagt en lang rekke områder hvor det er behov for harmonisering. En del harmoniseringsarbeid ble gjort i forkant av kommunestyrets budsjettbehandling i desember 2019. Harmoniseringsarbeidet har fortsatt gjennom hele 2020. Status for harmoniseringsarbeidet per oktober 2020 er omtalt under hvert enkelt programområde.

Klima

Kommunestyret har vedtatt at Parisavtalens målsettinger skal oppnås i drammenssamfunnet, og det er bevilget midler til en styrking av kapasitet og kompetanse på klimaspørsmål. Rådmannen har besluttet å opprette en egen virksomhet med ansvar for klima organisert under kommunalsjef for arealplan, klima og miljø.

Virksomheten består av treårsverk; en virksomhetsleder og to klimarådgivere. Rekruttering ble gjennomført våren 2020 og virksomheten hadde formell oppstart 1.9.20, med tre nyansatte.

Virksomheten har ansvaret for utarbeidelse av kommunens nye klimastrategi, klimabudsjett og klimaregnskap. Videre skal virksomheten være en pådriver, oppfølger, tilrettelegger, strategisk planlegger og kompetanseenhet m. M. innen klimaarbeid, i nært samarbeid med kommunens øvrige linje- og stabsenheter, eksterne kompetansemiljøer og andre aktører. Rådmannen presiserer at alle oppgaver knyttet til å redusere klimagassutslipp ikke skal gjennomføres av virksomhet klima, men at gjennomføring vil skje i mange av kommunens virksomheter, samt i drammenssamfunnet for øvrig.

Status for Drammen kommunes klimaarbeid

Klimamål

Kommunestyret har vedtatt mål om å redusere klimagassutslipp fra Drammen kommunes virksomhet med 50 prosent innen 2030. For Drammen kommunes geografiske område er målet et kutt på 40 prosent innen 2030. Tallene gjelder beregnet kutt ut fra antatt utslippsnivå i 1990, i tråd med Parisavtalens beregningsgrunnlag.

Norge har en nasjonal målsetning om å kutte klimagassutslipp med minst 50 prosent, og opp mot 55 prosent, innen 2030, sammenliknet med 1990-nivå. Drammen kommunes målsetting ligger dermed noe lavere enn den nasjonale.

For å oppnå målene må klima og miljø prioriteres på alle nivå i kommunen og det må tilrettelegges for sirkulære løsninger. Kommunestyret har vedtatt at det skal utarbeides klimastrategi, klimabudsjett og klimaregnskap for kommunen som virksomhet og som geografisk område.

Klimastrategi

Ingen av de tidligere kommunene som nå utgjør Drammen kommune har tidligere hatt en klimaplan/klimastrategi eller et klimabudsjett som grunnlag for klimaarbeidet. Flere virksomheter i kommunen har gjennomført klimavennlige prosjekter/tiltak, men kommunen har inntil nå manglet en overordnet organisering av klimaarbeidet.

Klimastrategi for Drammen kommune som virksomhet er påbegynt og forventes ferdigstilt i løpet av 2021. Videre vil klimastrategi for Drammen kommune som geografisk område være en større prosess som vil kreve medvirkning fra kommunesamfunnet. Dette arbeidet skal påbegynnes i 2021.

Mange kommuner i Norge har jobbet systematisk med klimaarbeid i flere år, og de fleste større kommuner har utarbeidet klimastrategi eller klimaplan for sin kommune.

Det er en tid- og ressurskrevende prosess å utarbeide et faktabasert kunnskapsgrunnlag for klima som grunnlag for klimastrategi for en kommune. Siden mange kommuner har jobbet systematisk med klima i flere år, er det viktig at Drammen kommune lærer av andre kommuner (benytter beste praksis), nyttiggjør seg tilgjengelig fagkunnskap og tilpasser dette til Drammen kommune.

Det finnes flere nasjonale og regionale føringer for kommunalt klimaarbeid, som for eksempel statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. Rådmannen vil legge disse føringene til grunn for det videre klimaarbeidet i Drammen.

Rådmannen skal aktivt arbeide for å søke eksternt finansiering for å sikre gjennomføring av klimatiltak, for eksempel gjennom statlige tilskuddsordninger som Enova, Klimasats og Miljødirektoratets tilskuddsordning for klimatilpasning.

Klimatilpasning

Ifølge nasjonale myndigheter skal samfunnet forberedes på og tilpasses forventede klimaendringer, og høye alternativer fra nasjonale klimaframskrivninger skal legges til grunn for klimatilpasningsarbeidet. Klimatilpasning handler om å ta hensyn til dagens og framtidens klima, med formål om å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur mot uønskede hendelser, samt å ta vare på naturens biologiske mangfold og økologiske prosesser.

De tre tidligere kommunene som nå utgjør Drammen kommune har jobbet med klimatilpasning på flere måter, spesielt knyttet til håndtering av overvann og flom, men det finnes ingen overordnet strategi eller overordnede mål for klimatilpasningsarbeidet. Flere andre kommuner har tydelige mål for klimatilpasningsarbeidet som integrert del av kommuneplanens samfunns- og arealdel, og/eller inkludert klimatilpasning som en integrert del av sine klimastrategier eller klima- og miljøplaner.

Rådmannen ser behov for en overordnet organisering av klimatilpasningsarbeidet, med tydelige politisk vedtatte mål, og forankring i kommuneplanen. Dette er nødvendig for å skape en tydelig ramme for arbeidet, og gjøre det enklere for de ulike virksomhetene og aktørene i kommunen å planlegge, prioritere og iverksette tiltak som tar hensyn til forventede klimaendringer i tilstrekkelig grad.

Klimanettverk i kommunen

For å systematisere og effektivisere klimaarbeidet i kommunen vil rådmannen etablere et internt klimanettverk i Drammen kommune. Nettverket vil bestå av representanter fra virksomheter med ansvar for vesentlige klimagassutslipp. Dette for å sikre involvering/medvirkning og gjennomføring av klimatiltak i kommunen. Det skal utarbeides mandat for klimanettverket i løpet av 2020, som blant annet tydeliggjør rolle- og ansvarsfordeling mellom virksomhet klima og virksomheter som eier/utfører tiltakene.

Klimafond

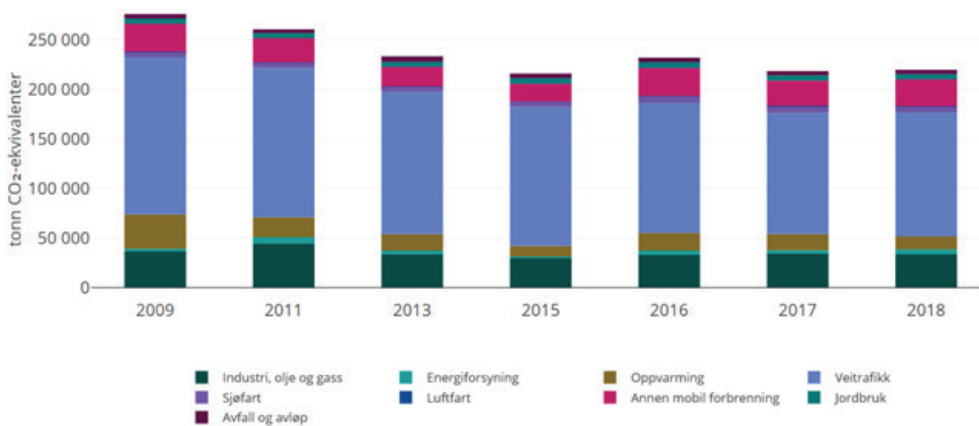
I økonomiplanen 2020–2023 er det vedtatt at man skal se på mulighetene for å etablere et klimafond. Arbeidet er startet opp og rådmannen foreslår at det utarbeides en sak i 1. tertial 2021, for å avklare dette.

Som ramme for arbeidet foreslås at klimafondet skal bidra til å redusere klimagassutslipp fra Drammen kommunes virksomhet og fra Drammenssamfunnet, og at fondet skal brukes til å initiere og stimulere til konkrete tiltak som:

- reduserer de direkte og indirekte klimagassutslippene
- gjør kommunen robust mot et klima i endring
- fører til reduksjon i energiforbruket eller til energiomlegging til ny fornybar energi
- bidrar til å fremme innovasjon og utvikling til omstillingen til lavutslippssamfunnet og en sirkulær økonomi

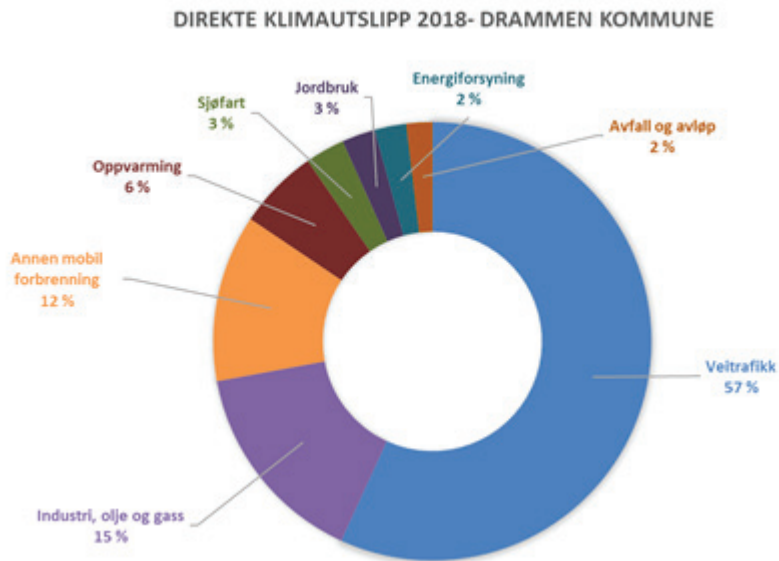
Klimaregnskap

Miljødirektoratet utarbeider kommunefordelte klimaregnskap, som inkluderer direkte klimagassutslipp innenfor kommunens geografiske område. Historiske data er nå tilgjengelig fra 2009 til 2018. Grafen under viser Drammen kommunes direkte klimautslipp:

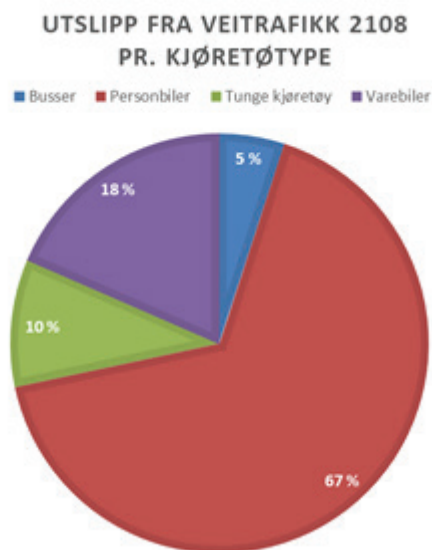
Kilde: Miljødirektoratet

Diagrammet under viser fordeling av utslipp per sektor for Drammen kommune i 2018. De største utslippsektorene i Drammen er veitrafikk, industri, olje og gass og annen mobil forbrenning (herunder bygg og anlegg).

Kilde: Miljødirektoratet

Diagrammet under viser at innenfor sektor veitrafikk er utslipp fra personbiler den største utslippskilden, og ansvarlig for 67 prosent av utslippene innen veitrafikk i Drammen kommune.

Kilde: Miljødirektoratet

Klimaregnskapet fra Miljødirektoratet er det offisielle klimagassutslippsregnskapet for Drammen kommune som geografisk område.

For å vurdere hvorvidt klimatiltak medfører utslippsreduksjon, vil kommunen utarbeide og benytte ulike beregningsmodeller som vil fungere som indikatorer på hvorvidt Drammen kommune når sine klimamål. Dette arbeidet påbegynnes i slutten av 2020, i første omgang som bakgrunnsinformasjon til arbeidet med klimastrategien. I løpet av 2021 skal det etableres rapporteringskrav- og rutiner for innsamling av klimadata for kommunes egen aktivitet, samt for kommunens leverandører for å sikre tilgang til klimadata/statistikk. Klimarapportering vil så langt det er mulig inkluderes i kommunens etablerte rapporteringsrutiner.

Klimabudsjett

Et klimabudsjett skal i hovedsak vise hvilke tiltak som må gjennomføres når for at kommunen skal nå sine klimamål.

For å utarbeide et klimabudsjett kreves det blant annet kunnskap om historiske utslipp, altså et utslippsregnskap. Videre må det defineres systemgrenser, konkretiseres hvilke type klimautslipp som skal inkluderes i klimabudsjettet, og det må etableres

Fossilfri byggeplass

Foreløpig er det ikke stilt krav til fossilfrie bygge- og anleggsplasser i 2020. I 2020 ble det gjennomført markedsundersøkelser i regi av Drammen Eiendom og Utbygging og infrastruktur, for å kartlegge hvordan markedet stiller seg til et krav om fossilfrie bygge- og anleggsplasser.

Rådmannen skal legge frem en sak i løpet av 2021 der det redegjøres for innføring av krav om helt utslippsfrie bygge- og anleggsplasser fra 2024. For å sikre gjennomføring av fossilfri byggeplass må det prioriteres midler innen relevante programområder.

Biogass

Rådmannen vil legge frem en sak i løpet av 2021 der det redegjøres for hvordan kommunen kan stimulere til økt bruk av kortreist biogass i kommunal og privat regi.

Utskifting av kommunens kjøretøy til nullutslipp

Veitrafikk står for 57 prosent av klimagassutslippene i Drammen kommune. Herunder står personbiltransport for 67 prosent av utslippene innen veitrafikksektoren. Drammen kommune disponerer en relativt stor kjøretøypark, bestående av personbiler, varebiler, tyngre kjøretøy og arbeidsmaskiner. Den enkelte virksomhet anskaffer selv kjøretøy. Per i dag mangler kommunen en fullstendig overordnet oversikt over både antall og bruk av kommunens egne kjøretøy. Rådmannen ser derfor et behov for å vurdere alternativ organisering av biladministrasjonen til kommunen, samt utarbeide en bilpolicy som styrer bilparken i en mer klimavennlig retning. Bilpolicyen må blant annet legge gjeldene Nasjonal transportplan til grunn, som angir at nye personbiler og lette varebiler skal være nullutslippskjøretøy fra 2025.

Miljøvekting i anskaffelser

Kommunen er en betydelig innkjøper som kan benytte sine anskaffelser som et strategisk virkemiddel til å nå målsettinger innen klima og miljø. I tillegg kan anskaffelser bidra til en positiv utvikling av markedet for klima- og miljøvennlige løsninger. En styrket klima- og miljøfaglig anskaffelseskompetanse er derfor viktig for å kunne utnytte kommunens rolle som en grønn samfunnsaktør i forhold til offentlige anskaffelser. Det vises til kommunestyresak 158/20.

Befolkningsutvikling - demografi

Samfunnsutvikling - demografi

Statistisk sentralbyrå (SSB) utarbeider hvert annet år befolkningsframskrivninger for landet som helhet, for fylker (regioner) og for kommuner. Siste tilgjengelige framskriving ble offentliggjort i juni 2020 (for landet) og 18. august 2020 for fylker (regioner) og kommuner.

Tabellen viser tallene for landet som helhet for de nærmeste årene. I første rad vises tallene etter SSBs nye framskriving, og i andre rad vises tallene som til nå har vært lagt til grunn i framskrivingen fra Teknisk beregningsutvalg (TBU)

Total folkemengde	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ny framskrivning SSB 2020	5367580	5392161	5417877	5445398	5472086	5498632
TBU-metoden	5367580	5401235	5435358	5435358	5505155	5540105
avvik		-9074	-17481	-24838	-33069	-41473
årlig endring i pst:						
Framskrivning SSB 2020		0,05 %	0,48 %	0,51 %	0,49 %	0,49 %
TBU-metoden		0,63 %	0,63 %	0,64 %	0,64 %	0,63 %

I de nye framskrivingene legges det altså til grunn en lavere vekst i folketallet enn i tidligere framskrivninger.

Når tallene brytes ned på ulike aldersgrupper, viser det for den neste femårs-perioden at det vil være en nedgang for aldersgruppen under 15 år og en til dels betydelig økning i aldersgruppene over 67 år.

Tabellen viser tallene for landet som helhet

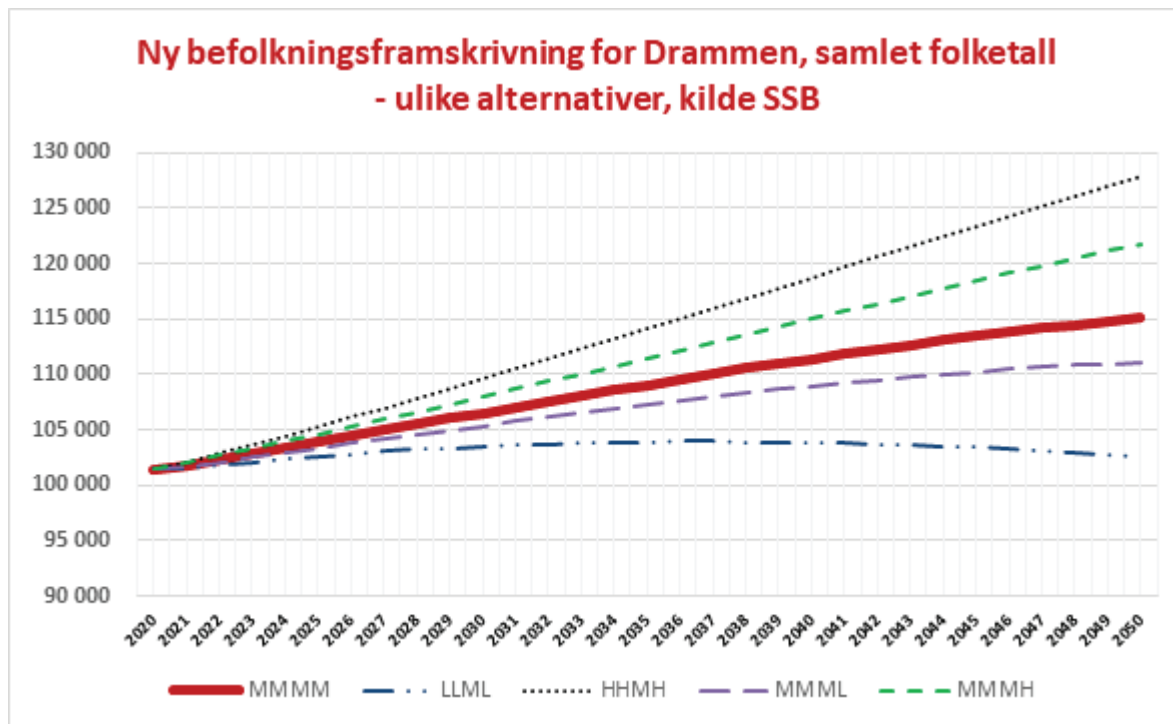
Total folkemengde	2020	2021	2022	2023	2024	2025
årlig endr i pst:						
0-5 år		-1,43 %	-1,50 %	-1,61 %	-0,80 %	-0,23 %
6-15 år		-0,17 %	-0,17 %	-0,47 %	-0,85 %	-1,38 %
16-19 år		-0,91 %	23,00 %	148,00 %	-0,87 %	1,25 %
20-66 år		-0,33 %	0,27 %	0,27 %	0,25 %	0,29 %
67-79 år		2,79 %	2,92 %	2,32 %	2,05 %	1,21 %
80-89 år		2,52 %	2,04 %	4,01 %	5,33 %	6,90 %
90+		1,67 %	1,36 %	1,63 %	0,42 %	0,67 %

Forutsetninger

I SSBs forutsetninger legges det til grunn at fruktbarheten vil ligge stabilt på dagens nivå (1,5) fram til 2025, før den igjen stiger og stabiliserer seg på rundt 1,7 (mellom 1,3 og 1,9). Levealderen forutsettes også å stige, fra dagens 81,2 år for menn og 84,7 år for kvinner, til henholdsvis 89 år for menn (mellom 86 og 91 år) og 91 år for kvinner (mellom 88 og 93 år) i 2060. Innvandringen forutsettes å gå noe ned. Disse forutsetningene avspeiles også i framskrivingene for Drammen kommune.

Befolkningsframskriving for Drammen kommune

SSB har for kommunene utarbeidet 9 ulike alternativer hvor forutsetninger knyttet til de fire variablene (fruktbarhet, dødelighet, innenlandsk flytting og netto innvandring) varierer. Rådmannen legger til grunn alternativ MMMM, heretter omtalt som hovedalternativet.

Figuren viser de fem mest aktuelle alternativene for årene 2020 til 2050:

Fra et registrert folketall på 101 386 per 1. januar 2020 gir SSBs framskrivninger et hovedalternativ (MMMM) på 115 099 innbyggere i år 2050. Det tilsvarer en årlig gjennomsnittlig økning på 0,42 prosent over 30 år. Høyalternativet (HHMH) gir 127 847 innbyggere i 2050 (gjennomsnittlig økning på 0,78 prosent per år), mens lavalternativet (LLML) gir 102 471 innbyggere i 2050 (gjennomsnittlig økning på 0,19 prosent per år).

For middelalternativet beholdes dagens nivå på fruktbarhet tilnærmet konstant de nærmeste årene på 1,51. Fra 2025 forutsettes det at fruktbarhetsnivået gradvis øker til 1,67 i 2032. Fra år 2036 holdes det konstant til 1,75 fram til 2050.

Høyalternativet viser en økning allerede i 2020 til 1,57 og deretter gradvis oppover til 1,86 i 2032. Fra 2037 holdes det konstant på 1,95.

Lavalternativet gir fortsatt nedgang og legges konstant på en fruktbarhet på 1,34 i hele perioden frem til år 2050.

Dersom antallet fødte (som følger av tallene over) sammenholdes med framskrivingene for forventet dødelighet, kan forskjellene på de ulike alternativene synliggjøres som i tabellen under:

		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
MMMM	Fødte	993	982	972	976	982	994	1006	1019	1032	1044	1056	1070	1082
	Døde	846	846	850	853	859	865	874	882	893	905	916	930	943
	Fødselsoverskudd	147	136	122	123	123	129	132	137	139	139	140	140	139
LLML	Fødte	878	872	867	863	859	856	853	851	848	845	843	840	839
	Døde	872	883	892	903	914	924	937	949	964	975	991	1006	1023
	Fødselsoverskudd	6	-11	-25	-40	-55	-68	-84	-98	-116	-130	-148	-166	-184
HHMH	Fødte	1033	1074	1087	1101	1115	1131	1146	1163	1179	1195	1211	1227	1244
	Døde	820	812	807	807	809	811	814	821	829	838	848	857	870
	Fødselsoverskudd	213	262	280	294	306	320	332	342	350	357	363	370	374

For hovedalternativet (MMMM) er det hele perioden fram mot 2032 et fødselsoverskudd på rundt 120-140 innbyggere årlig. Men senere (fra 2047) blir netttotallet negativt, siden det forventes at det dør flere enn det fødes.

Lavalternativet derimot har et negativt nettonivå fremover og vil i 2032 gi 184 færre innbyggere.

I høyalternativet fødes det flere og det dør færre. Da vil fødselsoverskuddet øke fra vel 200 innbyggere i år til 374 i år 2032.

Framskrivning for ulike aldersgrupper

Barn 0 til 5 år (barnehagebarn)

Det er naturlig å se de yngste barna 0 til 5 år adskilt fra barn 6 til 15 år ettersom de første er barnehagebarn, mens de eldre barna er skoleelever.

For hovedalternativet (MMMM) gir dette følgende nivå:

0-5 år	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
MMMM	6496	6388	6296	6214	6122	6105	6118	6142	6181	6242	6307	6377	6447
Årlig endr pst		-1,7 %	-1,4 %	1,3 %	-1,5 %	-0,3 %	20,0 %	0,4 %	0,6 %	1,0 %	1,0 %	1,1 %	1,1 %

Det forventes her en nedgang i barnekullene de neste 5 årene. Først fra 1.1.2026 vil kullene igjen stige og etter hvert øke litt over 1 prosent per år og komme opp i 6 447 barn i år 2032. Det er allikevel lavere enn nivået per 1.1.2020.

Barn 6 til 15 år (skolebarn)

For skolebarn er tallene fra framskrivningene ganske like for alle alternativene fram mot år 2026, men deretter spriker det mer. Hovedalternativet (MMMM) gir disse tallene:

6-15 år	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
MMMM	12202	12153	12051	11953	11913	11716	11507	11411	11256	11134	11053	10953	10885
Årlig endr pst		-0,4 %	-0,8 %	-0,8 %	-0,3 %	-1,7 %	-1,8 %	-0,8 %	-1,4 %	-1,1 %	-0,7 %	-0,9 %	-0,6 %

Det er slik at for alle årene frem til 2032 går elevtallet ned. Nedgangen for MMMM vil utgjøre om lag 1300 elever i forhold til dagens nivå.

Innbyggere i alderen 20 til 66 år

Disse innbyggerne er vanligvis ikke så kostnadstunge og utgjør grovt den yrkesaktive befolkningen som betaler skatt.

Veksten for denne gruppen ut fra MMMM er på om lag 0,4 pst de første årene, øker noe og faller senere ned mot 0,2 pst i 2032:

20-66	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
MMMM	62091	62329	62583	62805	63090	63427	63775	64066	64285	64576	64820	64985	65099
Årlig endr pst		0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,5 %	0,5 %	0,5 %	0,5 %	0,3 %	0,5 %	0,4 %	0,3 %	0,2 %

Som de framgår av figuren vil høyvekstalternativet gi nær 6 000 flere innbyggere i 2032, mens lavvekstalternativet gi 4 000 færre innbyggere. Det er denne delen av befolkningen som er grunnlaget for både offentlig virksomhet og privat næringsliv i kommunen.

SSB setter opp hva som kalles «forsørgerbrøk» for eldre – antall innbyggere 65 år og over i forhold til innbyggere 20-66 år. For Drammen er dette forholdstallet i dag på 0,30 men vil økte til 0,37 i 2032.

Innbyggere 67 år og eldre

Her er det naturlig å skille mellom innbyggere fra 67 til 79 år (yngre eldre) og den gruppen som er over 80 år.

For denne gruppen varierer de ulike alternativene relativt lite de første årene. Fra 2032 slår imidlertid de ulike forutsetningen for høy eller lav aldring ut.

Tabellen viser de eksakte tallene med årlig endring i prosent (Hovedalternativet MMMM)

69-79 år	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
MMMM	11392	11684	11938	12171	12375	12364	12336	12270	12303	12384	11558	12752	13051
Årlig endr pst		2,6 %	2,2 %	2,0 %	1,7 %	-0,1 %	-0,2 %	-0,5 %	0,3 %	0,7 %	1,4 %	1,5 %	2,3 %

De nærmeste årene frem til 2025 forventes en årlig vekst på nær 2 prosent, så nærmest uendret nivå i årene fra 2025 til og med 2028. Deretter vil det være økt vekst igjen slik at det i 2032 vil være 13 051 personer i denne aldersgruppen (rundt 1600 flere enn i 2020).

Gruppen 80 år og eldre

Det er særlig høy vekst i aldersgruppen 80 år og eldre:

80+	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
MMMM	4344	4421	4522	4682	4862	5222	5605	6054	6422	6722	6957	7151	7303
Årlig endr pst		1,8 %	2,3 %	3,5 %	3,8 %	7,4 %	7,3 %	8,0 %	6,1 %	4,7 %	3,5 %	2,8 %	2,1 %

Veksten blir etter hvert høy, fra 2024 til 2027 med nær 400 innbyggere per år eller årlig 7 til 8 prosent. Dette vil stille store krav til det kommunale omsorgsapparatet, men også til spesialist-helsetjenesten samt finansiering både av kommuner og helseforetak. Denne gruppen utgjør i dag 4 344 personer eller nær 4,3 prosent av befolkningen. I 2032 vil dette ha økt til 6,8 pst av befolkningen.

Sees dette sammen med de yngre eldre vokser andelen eldre fra 15,5 pst i 2020 til 18,9 pst i 2032.

Driftsbudsjett

Rådmannens forslag til økonomiplan 2021-2024 for Drammen kommune tar utgangspunkt i de økonomiske utfordringer som kommunen står overfor. Omstilling, innsparinger og tøffe prioriteringer er helt nødvendig for å kunne sikre effektiv drift gjennom en sunn balanse mellom inntekter og utgifter.

Tøffe rammebetingelser fremover

Lavere vekst i kommunenes frie inntekter

Det må påregnes at de økonomiske rammebetingelsene for kommunesektoren blir strammere fremover. Som følge av lavere befolkningsvekst og dermed mindre vekst i kommunenes demografikostnader må den reelle veksten i kommunenes frie inntekter påregnes å bli redusert i økonomiplanperioden. Regjeringen har allerede i statsbudsjettet for 2021 nedjustert anslåtte demografikostnader i forhold til tidligere forutsatte nivå. I 2022 er det lagt til grunn en reell vekst i de frie inntektene på 740 millioner kroner. Dette er vesentlig lavere enn det man har hatt de senere årene. For Drammen kommune blir utfordringene forsterket av lavere befolkningsvekst, ikke minst i de yngre aldersgruppene, samtidig som befolkningsgruppen over 67 øker. Det vises til nærmere omtale av befolkningsutviklingen under kapitlet Samfunnsutvikling – demografi. Vridningen mellom yngre og eldre aldersgrupper gjenspeiles i prioriteringene i rådmannens forslag til økonomiplan 2021-2024.

Kraftig reduksjon i bosetting av flyktninger krever omstilling

Kommunen har siden 2018 hatt stor reduksjon i bosettingen av flyktninger. Drammen kommune mottok 27.10.20 ny anmodning fra IMDi om bosettingsnivå for 2021. Utviklingen med stor reduksjon i bosettingen av flyktninger fortsetter også med denne anmodningen. Bosettingsnivået reduseres fra forutsatt nivå i rådmannens forslag på 85 til 56. Dette medfører betydelig reduksjon i inntektene fra integreringstilskudd og særtilskudd til enslige mindreårige flyktninger i den kommende økonomiplanperioden. Dette forsterker utfordringsbildet innenfor disse tjenestene, og behovet for omstilling er omfattende innenfor de aktuelle tjenesteområdene. Erfaringsmessig er det krevende å tilpasse utgiftsnivået i takt med inntektsbortfallet for disse tjenestene. Det er som nevnt i økonomiplanen innarbeidet et høyere bosettingsnivå enn anmodningen fra IMDi. Rådmannen kommer tilbake med nærmere utredninger av de økonomiske konsekvensene av dette frem mot 1. Tertial 2021.

Sterkt press på helse, sosial og omsorgs tjenester

Den økonomiske statusen for tjenesteområdene ved utgangen av 2020 viser at de fleste tjenesteområder har klart å arbeide systematisk med tilpasninger gjennom hele 2020. Resultatet av dette er at de fleste programområder forventer å levere et økonomisk resultat i samsvar med disponible rammer i 2020, og således går inn i 2021 med et greit utgangspunkt.

Tjenesteområdene innenfor helse, sosial og omsorg har fortsatt uløste budsjettmessige utfordringer og forventer et samlet merforbruk i 2020 på om lag 80 millioner kroner. I tillegg skjer det betydelige demografiske endringer i tiden fremover. Vi vil bli langt flere eldre, de eldre vil leve lengre og mange vil leve lengre med sykdom. Tjenestene innenfor helse, sosial og omsorg vil stå overfor krevende tider og omstillinger. Dette er ikke en situasjon som er spesifikk for Drammen, men tegner et bilde som er felles for kommunene over hele landet. Dette gjelder spesielt fortjenesteområdet hjemmetjenester og institusjon. Behovet for omsorgstjenester vil øke totalt sett, og det er lite som tilsier at denne økningen vil bli kompensert fullt ut fra statens side gjennom økte rammeoverføringer.

Mange, nødvendige innsparinger og tilpasninger i driftsbudsjettet

I sum innebærer forholdene som er beskrevet overstramme økonomiske rammer for Drammen kommune.

Det er arbeidet konsekvent og bevisst med å øke det økonomiske handlingsrommet gjennom hele 2020. Arbeidet med å få til et økt økonomisk handlingsrom har vært helt nødvendig for å sikre en sunn balanse mellom inntekter og utgifter ogrom for egenfinansiering av investeringene. Det er derfor innarbeidet omfattende innsparingstiltak i økonomiplanen 2021-2024. Rådmannen foreslår innsparingstiltak på tilsammen 88,5 millioner kroner i 2021 stigende til 132,6 millioner kroner i 2024 innenfor programområdene. De innsparingsforslag som rådmannen fremmer er fremkommet som et resultat av et omfattende arbeid i programområdene gjennom hele 2020 for å sikre at innsparingstiltakene er realistiske og realiserbare. Det vil være krevende å få gjennomført alle tiltak, men rådmannen mener dette er det beste alternativet kommunen nå har, og helt nødvendig å gjennomføre for å møte den budsjettsituasjonen kommunen befinner seg i. Trange økonomiske rammebetingelser fordrer tøffe prioriteringer.

Som følge av sterkt press og fortsatt store økonomiske utfordringer innenfor helse, sosial og omsorg foreslår rådmannen at disse programområdene og PO3 Forebyggende tjenester beholder effekten av egne innsparinger for å bidra til budsjetttilpasning. Innsparingene innenfor disse programområdene går altså med til å dekke eksisterende merforbruk og ikke til å skape handlingsrom.

Helse, sosial og omsorg prioriteres i økonomiplan 2021-2024

I forslaget til økonomiplan prioriteres spesielt helse, sosial og omsorg. Hovedutvalget blir styrket med 54,6 millioner kroner i 2021, og omtrent med samme nivå årlig de neste tre årene i økonomiplanperioden. Programområdene P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne og P06 Hjemmetjenester og institusjon er tjenesteområdene som blir sterkest prioritert med henholdsvis styrking på 19,9 millioner kroner og 26,3 millioner kroner i 2021. I tillegg blir P11 Samferdsel, vei og park styrket i økonomiplanperioden med blant annet 12,4 millioner kroner i 2021. Prioriteringen av helse, sosial og omsorg og P11 Samferdsel, vei og park får konsekvenser for de andre tjenesteområdene i kommunen. Det er spesielt hovedutvalg for oppvekst og hovedutvalg for kultur, idrett og frivillighet som reduserer rammene betydelig. Deler av reduksjonen i rammene for oppvekst bunner i færre elever og færre barnehagebarn i årene som kommer. I tillegg er det gjort større tilpasninger innenfor P14 Ledelse, styring og administrasjon både inn i 2020 og fortsatt i 2021-2024 med tilpasninger i sentralledelse og administrasjon.

Selv om rådmannen foreslår friske midler til omsorgssektoren vil dette ikke være nok i forhold til behovet. Det vil heller ikke være mulig å tilføre friske midler i takt med økt behov. Økningen i behovet for kommunale omsorgstjenester vil derfor måtte møtes på et mer systemisk nivå.

Lavere investeringsrammer og ekstraordinært lavt rentenivå gir besparelser i finansregnskapet

I tillegg til tilpasninger og harde prioriteringer innenfor tjenesteområdene foreslår også rådmannen andre viktige grep for å møte den økonomiske situasjonen.

Kommunestyret vedtok 22. september å redusere kommunens gjennomsnittlige investeringsramme til 900 millioner kroner per år. Dette vil gi lavere rente- og avdragsutgifter spesielt utover i økonomiplanperioden. Dette forsterkes ytterligere av at rådmannen legger opp til kapitalfrigjøring gjennom salg av aktiva for 100 millioner kroner i løpet av de to første årene i økonomiplanperioden.

I tillegg bidrar ekstraordinært lavt rentenivå til lavere finansutgifter i økonomiplanperioden.

Reduserte pensjonsutgifter

Det har vært stor usikkerhet knyttet til kommunens pensjonsutgifter i 2020. Dette skyldes særlig overgangen til ny kommune med skifte av pensjonsleverandør for mange ansatte. I tillegg har 2020 vært et spesielt år med endrede og usikre forutsetninger med blant annet vesentlig lavere lønnsvekst og g-regulering enn forutsatt. Rådmannen har nå bedre oversikt og kontroll over pensjonsområdet. Ved behandlingen av 2. tertialrapport 2020 er kommunens pensjonsutgifter redusert med 40 millioner kroner. I 2021 forventes kommunens samlede pensjonsutgifter å bli redusert med ytterligere 17 millioner kroner.

Hovedstørrelser i Drammen kommunekasses driftsbudsjett

Med de grep som gjøres, legger rådmannen frem et økonomiplanforslag med et positivt netto driftsresultat i hele perioden. Resultatgraden er 0,42 % i 2021 og 1,75 % ved utgangen av økonomiplanperioden. Selv om resultatet er positivt er resultatgraden svakt de tre første årene. Det er først i 2024 vi er innenfor målet på 1,75 % resultatgrad, jfr. handlingsreglene i økonomireglementet.

Rådmannen foreslår at forutsatt egenfinansiering av investeringene sikres gjennom disponering av driftsresultatet, samt bruk av disposisjonsfondet første tre år. Siste året i økonomiplanperioden foreslår rådmannen å avsette til disposisjonsfond med 19,9 millioner kroner.

Drammen kommunes totale disponible ramme (sum inntekter) er på 7 597 963 000 kroner i 2021, jfr. forskriftskjema 3 - økonomisk oversikt drift. De totale inntektene består av sentrale inntekter på 6 109 546 000 kroner, og andre inntekter på til sammen 1 488 417 000 kroner. Andre inntekter består av gebyrer, egenbetalinger, avgifter og overføringer. Programområdenes nettorammer er på 5 082 861 000 kroner, som inkluderer andre inntekter.

Tabellen nedenfor viser hovedstørrelser i Drammen kommunekasses driftsbudsjett for planperioden:

Hovedstørrelser i Drammen kommunekassesdriftsbudsjett:

	2021	2022	2023	2024
Skatt og rammetilskudd	-5 891 946	-5 887 673	-5 902 301	-5 925 906
Andre sentrale inntekter	-217 600	-201 660	-196 341	-194 085
Programområdenes rammer	5 082 861	5 037 313	5 010 791	4 993 902
Sentrale utgifter – pensjon mv	827 179	829 499	819 271	787 389
Finansielle poster	67 563	161 296	171 363	205 058
Netto driftsresultat	-31 943	-61 225	-97 216	-133 641
Resultatgrad*	0,42 %	0,81 %	1,28 %	1,75 %
Bruk av disposisjonsfond	-50 155	-34 196	-38 436	-
Overføring til disposisjonsfond	-	-	-	9 905
Overført til investeringsregnskapet (egenfinansiering)	69 800	84 100	126 100	103 300

*Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

Sentrale inntekter

Statsbudsjettet 2021

Statsbudsjettet for 2021 ble lagt frem 7. oktober i år. Rådmannen har i forslaget til økonomiplan 2021-2024 bygget på de forslag og forutsetninger som regjeringen legger opp til for 2021. I kommuneproposisjonen for 2021 la regjeringen opp til en reell vekst i kommunenes samlede inntekter på mellom 1,6 og 2,0 milliarder kroner. I tråd med etablert praksis regnes veksten i inntektene i utgangspunktet fra anslått nivå på kommunesektorens inntekter i 2020 etter Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett (RNB) for 2020. Ekstraordinære bevilgninger i forbindelse med pandemien holdes utenom beregningsgrunnlaget når veksten skal beregnes, slik ekstraordinære bevilgninger vanligvis behandles.

I statsbudsjettet legges det opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter i 2021 med 1,6 milliarder kroner, tilsvarende den nederste enden i det intervallet som ble angitt i kommuneproposisjonen for 2021. I vurderingen av realveksten kan det nevnes at anslaget for økte kostnader som følge av befolkningsendringer i 2021 som finansieres av frie inntekter er nedjustert fra 1,3 til 1,1 milliarder kroner, basert på SSBs nye befolkningsframskrivninger.

I tillegg til realveksten kommer det i opplegget for 2021 en tilleggskompensasjon på 1,15 milliarder kroner til kommunene for fallet i skatteinntekter utover det som kan tilskrives nedjusteringen av den kommunale lønns- og prisveksten (deflatoren) fra 3,1 til 1,4 prosent i RNB 2020.

Skattenivået i 2020 forutsettes dermed videreføres med uendret kjøpekraft fra 2020 til 2021. For rammetilskuddet er imidlertid nivået fra revidert nasjonalbudsjett lik nivået i vedtatt statsbudsjett 2020 justert for oppgavekorrigeringer. Det innebærer at rammetilskuddet ikke er korrigert for økt kjøpekrafteffekt som følge av redusert deflator i inneværende år.

Tabellen nedenfor viser hvordan rammen for kommunenes frie inntekter i 2021 utenom eiendomsskatt er beregnet:

	Mrd. kroner
Frie inntekter ekskl. Eiendomsskatt i RNB 2020	317,4
Koronarelaterte bevilgninger i 2020 videreføres ikke i 2021	- 6,3
Oppgaveendringer og korreksjoner	- 2,5
Rammeutgangspunkt for 2021 i 2020-kroner	308,7
Realvekst frie inntekter i 2021	1,6
Ekstra tillegg - kompensasjon for skattereduksjon i 2020	1,2
Inntektsbortfall eiendomsskatt kompenseres med økt inntekts- og formuesskatt	0,4
Frie inntekter ekskl. eiendomsskatt i 2021 i 2020-kroner	311,9
Lønns- og prisjustering i 2021 (2,7 prosent)	8,3
Frie inntekter ekskl. Eiendomsskatt i 2021 (forslag statsbudsjett)	320,3

Som det fremgår av tabellen ovenfor er det for 2021 lagt til grunn en kommunal deflator på 2,7 prosent, herav lønnsvekst på 2,2 prosent og prisvekst på om lag 3,4 prosent.

I kommuneproposisjonen var ikke noe av den angitte veksten i frie inntekter knyttet til statlige satsinger og prioriteringer. I forslaget til statsbudsjett har imidlertid regjeringen begrunnet 100 millioner kroner av veksten i frie inntekter med særlig satsing på barn og unges psykiske helse. Fordelt etter inntektssystemets delkostandsnøkkel for kommunehelse tilsvarer dette om lag 1,76 millioner kroner for Drammen kommune.

Satsene i Sør Norge-tilskuddet, Nord Norge-tilskuddet, vekstkommunetilskuddet, regionsentertilskuddet, storbytilskuddet og inndelingstilskuddet er justert for lønns- og prisvekst. Drammen kommune mottar tilskudd fra de to sistnevnte ordningene gjennom rammetilskuddet. For 2021 utgjør disse henholdsvis 30,2 og 39,8 millioner kroner.

Måltallet for skattenes andel av kommunenes samlede inntekter opprettholdes i 2021 med 40 prosent. Skattenedgangen i 2020 og en sterkere vekst i samlede inntekter enn i frie inntekter målt mot anslag for regnskap 2020 medfører at det må foretas en omfordeling innenfor de frie inntektene fra rammetilskudd til skatteinntekter. I tillegg vil skatt på inntekt og formue øke som følge av at eiendomsskatteinntektene går ned som følge av redusert maksimalskattesats på bolig og fritidsboliger fra 5 promille i 2020 til 4 promille i 2021. Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2020 bygger forøvrig på en sysselsettingsvekst på 0,6 prosent og en årslønnsvekst på 2,2 prosent fra 2020 til 2021. Kommunenes inntekter fra skatt på inntekt og formue anslås etter dette å utgjøre 180,7 milliarder kroner i 2021, tilsvarende en nominell vekst på 6,6 prosent fra anslag på regnskap 2020. Av hensyn til den samlede realveksten viser rammetilskuddet en nominell nedgang på 1,0 prosent, målt mot RNB-nivået justert for oppgaveendringer og virkningene av pandemien.

For å oppfylle målsettingen om at skatteinntektene skal utgjøre 40 prosent av kommunenes samlede inntekter foreslår regjeringen at den kommunale skattøren for 2021 for personlige skattytere heves med 1,05 prosentpoeng til 12,15 prosent.

Kommunal skattøre 2020 og 2021

	Kommune
Skattøre 2020	11,10%
Forslag skattøre 2021	12,15 %

Andre tilskudd

For enkelte øremerkede tilskuddsordninger innebærer forslaget til statsbudsjett 2021 en reell nedgang;

Tilskudd til ressurskrevende tjenester – det foreslås at innslagspunktet oppjusteres med 46 000 kroner utover årets lønnsvekst. Dette er beregnet å gi et inntektsbortfall på 5,5 millioner kroner for Drammen kommune. Aktuelle programområder er kompensert for dette.

Satsene for integreringstilskuddet oppjusteres i gjennomsnitt med om lag 1,1 prosent. I forhold til kommunal deflator innebærer dette en reell nedgang i satsene på 1,6 prosent, tilsvarende en mindreinntekt på om lag 1,4 millioner kroner.

Satsene for tilskudd til enslige mindreårige flyktninger foreslås nedjustert nominelt med om lag 3,7 prosent. Dette tilsvarer en reell nedgang på 6,4 prosent, tilsvarende en mindreinntekt i størrelsesorden 1,4 millioner kroner.

Dekning av kommunenes utgifter til koronapandemien i 1. halvår 2021

Regjeringen varslet 29. oktober at det kommer forslag om å bevilge 7,3 milliarder kroner mer til kommunesektoren i et tilleggssumme til statsbudsjettet for 2021. Dette blir lagt fram for Stortinget fredag 6. november. Bevilgningsforslagene er basert på en nedsatt arbeidsgruppes beregninger, og skal dekke kommunenesektorens merutgifter og mindreinntekter knyttet til koronapandemien i første halvår i 2021.

Av den økte bevilgningsrammen vil 5,9 milliarder kroner gå til kommunene:

Økt innbyggertilskudd på 4,4 milliarder

Dette innebærer 83,2 millioner kroner i ekstra rammetilskudd til Drammen kommune i 2021.

Ekstra skjønnsmidler på 1,5 milliarder kroner

Det er vanskeligere å anslå hvor mye Drammen kommune vil få fra de ekstra skjønnsmidlene da dette både vil påvirkes av hvordan skjønnsmidlene fordeles mellom regionene og hvordan fylkesmannen i Oslo og Viken fordeler den potten som blir tildelt. Det fremgår av regjeringens signaler at man tar sikte på at skjønnsmidlene skal fange opp de mest berørte kommunene. Drammen kommune mottok 5,9 millioner kroner av den første tildelingen av ekstra skjønnsmidler på forsommeren. Dersom det legges til grunn at kommunen vil motta tilsvarende andel av den nye skjønnsporten vil dette utgjøre

om lag 22,1 millioner kroner, men det understrekes at dette er et svært usikkert anslag.

I tillegg får kommunene 321 millioner kroner over rammetilskuddet til stillinger knyttet til kontroll med etterlevelse av reglene for arrangementer, serveringssteder og arbeidstakere mv. Det er ikke opplyst hvordan disse midlene skal fordeles, men beregnet ut fra inntektssystemets hovedkostnadsnøkkel vil om lag 6 millioner kroner tilfalle Drammen.

Denne informasjonen har kommet så sent at det ikke har vært mulig å innarbeide de beløpsmessige virkningene i denne omgang. Rådmannen vil derfor komme tilbake til dette i en tilleggsinnstilling.

Sentrale inntekter - oversikt

Drammen kommune - sentrale inntekter 2021-2024

Beløp i tusen kroner	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Skatt på inntekt og formue	-3 161 968	-3 168 414	-3 177 972	-3 191 069
Rammetilskudd	-2 729 978	-2 719 259	-2 724 328	-2 734 836
Øvrige sentrale statstilskudd	-122 858	-106 917	-101 599	-99 343
Eieruttak fra kommunale foretak	-94 742	-94 742	-94 742	-94 742
Sum sentrale inntekter	-6 109 546	-6 089 333	-6 098 641	-6 119 990

Skatt og rammetilskudd

Det legges til grunn at Drammen kommune vil ha frie inntekter fra skatt og rammetilskudd på 5 892 millioner kroner i 2021. Dette fordeler seg med 3 162 millioner kroner i skatteinntekter og 2730 millioner kroner i rammetilskudd. Dette innebærer at de frie inntektene vokser nominelt med omlag 117 millioner kroner etter at det er korrigert for netto oppgaveendringer og helårsvirkninger med cirka 3 millioner kroner målt mot opprinnelig budsjett 2020. Dette tilsvarer en vekst på om lag 2,0 prosent.

Budsjetterte beløp for 2021 er basert på statsbudsjettets forslag om reell vekst i kommunenes frie inntekter på 1,6 milliarder kroner i neste år. Det er ikke gitt signaler fra regjeringen om realveksten i de frie inntektene for 2022 og framover. Rådmannen legger likevel til grunn at staten fortsatt vil gi full demografikompensasjon, og legger opp til reell vekst i samsvar med dette. Basert på foreløpige beregninger etter samme metode som benyttes av Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) er det lagt til grunn en reell vekst i de frie inntektene med 740 millioner kroner i 2022 og henholdsvis 1 040 og 1 400 millioner kroner i 2023 og 2024. Det er for hele perioden benyttet SSBs befolkningsframskriving fra august i år etter MMMM-alternativet til SSB både for landet og Drammen kommune. Basert på disse forutsetningene er det i forslaget til økonomiplan 2021-2024 lagt til grunn en begrenset realvekst i de frie inntektene i perioden 2022-2024. I 2022 vil de frie inntektene bli marginalt lavere enn i 2021. Dette skyldes virkninger av at tilskuddet til tidlig innsats/økt lærertetthet i grunnskolen i sin helhet «spiser opp» den forholdsvis lave realveksten som er lagt inn for dette året.

Tabellen nedenfor viser anslag for frie inntekter i 2021 målt i forhold til forutsetningen i vedtatt økonomiplan 2020-2023 og i konsekvensjustert økonomiplan i tilknytning til 1. tertialrapport. Som det fremgår er inntektsanslaget for 2021 nesten 17 millioner lavere enn hva som ble lagt til grunn gjeldende økonomiplan. Målt i forhold til oppdatert prognose basert på kommuneproposisjonen 2021 i forbindelse med 1. tertialrapport er det imidlertid en merinntekt på 21,5 millioner kroner. Dette skyldes i stor grad den tidligere omtalte tilleggskompensasjonen på 1,15 milliarder kroner for fallet i årets skatteinntekter som ikke kan tilskrives nedjustert deflator.

Drammen kommune - frie inntekter i 2021

Tusen kroner	Vedtatt ØP	Konsekvensjust. ØP 1. tertialrapport.	Forel. anslag etter statsbud. 2021
Skatt på inntekt og formue	3 034 738	2 988 619	3 161 968
Rammetilskudd	2 780 966	2 727 510	2 730 051
Sum frie inntekter	5 815 704	5 716 129	5 892 019
Sum frie inntekter 2021-kroner	5 908 755	5 870 464	5 892 019

Skatt på inntekt og formue

Kommunenes skatteanslag for 2020 ble ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett nedjustert med 4,4 milliarder kroner. Ved fremleggelsen av statsbudsjettet for 2021 er årets skatteinntekter oppjustert med 1,87 milliarder kroner. Oppjusteringen er imidlertid kun en engangsinntekt, da anslagene for veksten i frie inntekter tar utgangspunkt i rammene fra kommuneproposisjonen for 2021. For å opprettholde måltallet om at skatteinntektene skal utgjøre omlag 40 prosent av kommunenes samlede inntekter legges det i statsbudsjett 2021 opp til en vekst i skatteinntektene på 6,6 prosent målt i forhold til det oppjusterte anslaget for 2020.

Kommunens skatteanslag for 2020 ble ved behandlingen av 2. tertialrapport oppjustert 0,8 prosentenheter - tilsvarende oppjusteringen regjeringen la til grunn for skatteinngangen på landsbasis. Rådmannen legger derfor til grunn en vekst på 6,6 prosent i 2021 målt mot revidert anslag for inneværende år. Dette gir et skatteanslag på 3 162 millioner kroner for 2021. Basert på tidligere omtalte forutsetninger om reell vekst i de frie inntektene legges inn samme skattenivå per innbygger i forhold til landsgjennomsnittet på 92,7 prosent. Dette gir en reell vekst i skatteinntektene på 0,2 - 0,4 prosent per år i perioden 2022 - 2024.

Rammetilskuddet

Drammen kommunes rammetilskudd for 2021 før inntektsutjevning er beregnet til 2619,8 millioner kroner. Dette er å anse som endelig nivå hvis ikke Stortinget vedtar justeringer. Målt i forhold til revidert budsjett 2020 korrigerert for ekstra bevilgninger rettet mot koronapandemien tilsvarende dette en nedgang 1,5 prosent. Dette må ses i sammenheng med den tidligere omtalte vidningen av realveksten i de frie inntektene i retning av skatt. Nedgangen i rammetilskuddet er imidlertid noe forsterket av oppgaveendringer mv.

Som omtalt ovenfor er netto inntektsutjevning beregnet til 110,1 millioner kroner, slik at samlet rammetilskudd i 2021 blir 2 730 millioner kroner.

Nærmere om forutsetningene for rammetilskuddet i 2021:

- Inntektsutjevningen blir cirka 7 millioner kroner høyere enn justert basis 2020 basert på vedtak i 2. tertialrapport og anslag i forslag til statsbudsjett 2021. Skatt per innbygger på er på 92,7 prosent av landsgjennomsnittet.
- Drammen kommune har for 2021 en utgiftsindeks på 0,99390. Dette er marginalt lavere enn i 2020, og bekrefter Drammen kommune har et utgiftsbehov som ligger nær landsgjennomsnittet. Dette innebærer også at Drammen kommune får forholdsvis små trekk gjennom utgiftsutjevningen. I 2021 reduseres dette trekket fra 15,1 til 12,1 millioner kroner.
- Tidligere øremerket tilskudd til tidlig innsats/lærernorm i grunnskolen ble i 2020 innlemmet i rammetilskuddet med særskilt fordeling. I 2021 legges det opp til at halvparten av midlene innlemmes i inntektssystemets ordinære del. Samtidig varsles at resterende halvdel vil bli innarbeidet fra og med 2022. Som følge av denne endringen er delkostnadsnøkkelen for grunnskole i inntektssystemet vektet noe opp. For Drammen kommune betyr dette en marginal mindreinntekt på omlag 0,3 millioner kroner i 2021. Ved innlemming av resterende halvdel i 2022 vil imidlertid det negative utslaget for Drammen bli betydelig med hele 11,5 millioner kroner. Drammen var blant de kommunene i landet som mottok mest tilskudd per innbygger fra den tidligere øremerkede ordningen. Disse kommunene kommer dårligst ut når tilskuddet fra 2022 i sin helhet fordeles etter grunnskolenøkkelen.
- Drammen kommune mottar fra og med 2020 storbytilskudd på linje med kommunene Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Kristiansand. For 2021 utgjør Drammens tilskudd 39,8 millioner kroner.
- Drammen kommune mottar fra 2020 inndelingstilskudd. Dette er en ordning som kompenserer kommuner som har slått seg sammen for bortfall av basistilskudd. Drammen kommune mottar 30,2 millioner kroner i inndelingstilskudd i 2021. Tilskuddet beholdes reelt uendret til og med 2034, og trappes deretter tilskuddet ned til null over en periode på fem år.
- Drammen vil i 2021 motta ordinært skjønntilskudd fra Fylkesmannen i Oslo og Viken med 5,8 millioner kroner. Dette er en nedgang fra 7,75 millioner kroner i 2020.

Det er i forslaget til statsbudsjett 2021 foretatt en rekke korreksjoner i rammetilskuddet. Dette omfatter innlemming eller uttrekk av øremerkede tilskudd, nye oppgaver, helårsvirkninger av tidligere vedtak og endringer i oppgavefordelingen mellom for eksempel kommunene og staten. Totalt utgjør de innarbeidede korreksjonene et netto uttrekk fra neste års rammetilskuddet på 8,4 milliarder kroner på landsbasis. Drammen kommunes andel av disse endringene tilsvarende et uttrekk fra rammetilskuddet på 23,3 millioner kroner. Bortsett fra enkelte helårseffekter som allerede er innarbeidet i gjeldende økonomiplan er programområdenes rammer justert for disse endringene, jfr. tabellen nedenfor.

Det vises for nærmere omtale av de enkelte endringene de under aktuelle programområder.

Endringer i Drammen kommunes rammetilskudd 2021 - oppgaveendringer mv.

Tiltak (mill. 2021-kroner)	Statsbudsjett 2021	Andel Drammen	Prog.område	Merknader
Inntektsgradert foreldrebetaling SFO 1.-2. trinn - helårseffekt	83,7	1,534	1	Allerede innarbeidet ØP 2020-2023
Gratis SFO for elever med særskilte behov 5. - 7. trinn - helårsvirkning	30,194	0,562	1	Allerede innarbeidet ØP 2020-2023
Regulering av barnehagemiljø mv. (RNB-2020) - helårseffekt	4,856	0,089	2	Allerede innarbeidet ØP 2020-2023
Tilskudd til fastleger fra 1.6.2020 (RNB) - helårseffekt	194,6	3,42	4	
Overføring av skatteoppreving til Skatteetaten - helårseffekt	-945,456	-17,769	14	Allerede innarbeidet ØP 2020-2023
Sum helårsvirkning oppgaveendringer mv. fra 2020	-632	-12,164		
Frivilligsentraler - fra rammetilskudd til øremerket tilskudd (særskilt fordeling)	-206,811	-2,194	9	
Sum innlemming øremerkede ordninger i 2021	-206,811	-2,194		
Inntektsgradert foreldrebetaling SFO 3.-4. trinn fra 1.8.2021	25	0,458	1	Helårsvirkning fom. 2022 på 1,100 millioner kroner
Ny gjennomføringsløsning for prøver og eksamener	-7,394	-0,138	1	
Pensjon i private barnehager - redusert tilskudd	-215,82	-3,956	2	
Utvidet aldersgrense for rett til ettervern i barnevernet	24	0,503	3	
Skjerming av utsatte grupper ved nytt egenandelstak	50	1,223	8	
Tilskudd til tros- og livssynssamfunn overføres staten (87 kr per. Innbygger)	-467,8	-8,82	9	
Habilitering- og avlastningstilbud barn/unge med nedsatt funksjonsevne	100	1,757	5	Særskilt fordeling. Engangsbevilgning - bortfaller fra 2022
Sum "nye" oppgaveendringer mv. i 2021	-492,014	-8,973		
Sum oppgaveendringer mv. totalt i statsbudsjettet 2021	-1 330,93	-23,331		

I 2022 vil rammetilskuddet bli redusert med om lag 10 millioner kroner. Dette skyldes det negative utslaget kommunen får når tilskudd til tidlig innsats/lærernorm i grunnskolen i sin helhet innlemmes i rammetilskuddets ordinære del. For de to siste årene i planperioden vil rammetilskuddet igjen vokse, med henholdsvis 4 og 10 millioner kroner.

Andre sentrale inntekter

Integreringstilskudd

For 2020 anmodet IMDi Drammen kommune om å bosette 85 flyktninger, herav inntil seks enslige mindreårige flyktninger. På grunn av lavere nasjonal bosetting enn forutsatt som følge av pandemien har IMDi i september i år nedjustert dette antallet til 55 personer. Rådmannen har i budsjettforslaget lagt til grunn en bosetting neste år tilsvarende den opprinnelige anmodningen for 2020 på 85 personer, herav inntil seks mindreårige flyktninger. Det er beregningsteknisk lagt til grunn tilsvarende bosetting for resten av planperioden 2022-2024.

Satsene for integreringstilskuddet er i forslaget til statsbudsjett 2021 foreslått justert med i gjennomsnitt 1,1 prosent, det vil si 1,6 prosentenheter lavere enn den kommunale deflatoren. Samlet integreringstilskudd over femårsperioden går etter dette opp fra 772 300 til 780 600 kroner for voksne og barn i familie, noe høyere ved bosetting av enslige voksne personer (827 300 kroner) og noe lavere for enslige mindreårige (773 300 kroner).

Forutsatt bosettingskvote vil medføre betydelig reduksjon i antall personer som utløser integreringstilskudd etter hvert som de forholdsvis store bosettingskullene i årene 2016–2018 faller ut av tilskuddsordningen. Dette vil, i kombinasjon med reell nedgang i tilskuddssatsene, gi et betydelig inntektsbortfall, spesielt de første årene i planperioden. I forhold til revidert budsjett

2020 forventes inntektene å falle med inntektsbortfall på 30,5 millioner kroner i 2021, og med ytterligere 12,3 millioner kroner i 2022. Deretter vil inntektene fra integreringstilskuddet ligge forholdsvis stabilt.

Det er innarbeidet utgiftsreduksjoner innenfor berørte tjenesteområder som delvis motsvarer inntektsbortfallet. Siden inntektsreduksjonen de kommende årene i hovedsak er relatert til bosettingskull som allerede har gjennomført introduksjonsprogram, er det krevende å tilpasse kommunens utgifter til de reduserte inntektene. Det bør likevel vurderes ytterligere utgiftsbesparelser allerede i 1. tertialrapport og i forbindelse med økonomiplan 2022-2025.

Kommunen har nylig mottatt anmodning IMDi om bosetting av 58 flyktninger, herav inntil fire enslige mindreårige flyktninger over 15 år, i 2021. Anmodningen kom imidlertid så sent (29. oktober) at budsjettforutsetningene ikke kunne endres. Inntektene fra integreringstilskuddet vil etter dette bli lavere enn det som nå er lagt til grunn i budsjettforslaget. Rådmannen kommer derfor tilbake til de budsjettmessige konsekvensene i 1. tertialrapport.

Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger

I 2017 ble det innført et særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger. Det mottas tilskudd etter høy sats for bosatte personer under 16 år, mens det betales lav sats for personer mellom 16 og 20 år. For tredje år på rad foreslår regjeringen i reduksjon i tilskuddssatsene. I forslaget til statsbudsjett 2021 reduseres tilskuddssatsene med i gjennomsnitt 3,7 prosent. Dette tilsvarer en reell nedgang på 6,4 prosent når det korrigeres for kommunal deflator.

Særtilskudd til enslige mindreårige flyktninger – satser 2020 og 2021

	2020	2021	Endring
Lav sats (17-20 år)	750 950	728 000*	-3,06 %
Høy sats (0-16 år)	1 196 000	1 147 300*	-4,0 %

*Forslag til statsbudsjett 2021

I tillegg er antall enslige mindreårige flyktninger kommunen mottar tilskudd for redusert. Beregningsteknisk har rådmannen lagt til grunn en årlig bosetting av 6 enslige mindreårige flyktninger. Selv med denne forutsetningen vil det bli antall personer kommunen mottar tilskudd for fortsette å gå ned, da det er mange av de bosatte som fyller 21 år de første årene i perioden. Dette fører til mindreinntekter fra tilskuddsordningen. I forhold til revidert budsjett 2020 forventes inntektene å bli redusert med omlag 9 millioner kroner i 2021, fra 31,9 til 22,8 millioner kroner. I resten av planperioden vil inntektene falle ytterligere, og er i 2024 anslått til 12,5 millioner kroner.

Rammen til programområde 03 Forebyggende tjenester ble nedjustert med nesten 6 millioner kroner i 2020 som følge av færre enslige mindreårige flyktninger. Det er lagt inn ytterligere en million kroner i besparelser fra 2021. Rådmannen vil gjøre nærmere vurderinger av innsparingspotensialet frem mot i 1. tertialrapport og i forbindelse med økonomiplan 2022-2025.

Som omtalt ovenfor vil også inntektene fra tilskudd til enslige mindreårige flyktninger bli påvirket bosettingsanmodningen som nylig er mottatt fra IMDi. Inntektene vil etter dette bli lavere enn det som nå er lagt til grunn i budsjettforslaget. Rådmannen kommer derfor tilbake til de budsjettmessige konsekvensene i 1. tertialrapport.

Kompensasjonstilskudd fra Husbanken

Ordningene med kompensasjonstilskudd knyttet til etablering av omsorgsboliger og sykehjemsplasser og skolebygg/svømmehaller og kirkebygg videreføres i 2020 for prosjekter det tidligere er gitt tilsagn om. Etter vedtak i Stortinget fastsettes renten i kompensasjonsordningene fra og med regnskapsåret 2017 lik Husbankens flytende rente fratrukket 0,5 prosentenheter. Basert på Husbankens renter for november og desember 2020 er det lagt til grunn en rente på 0,30 prosent ved beregning av kompensasjonstilskuddene i 2021.

Samlet kompensasjonstilskudd er for 2021 beregnet til 18,9 millioner kroner. Som følge av simulert avdragseffekt vil kompensasjonsgrunnlaget avta gradvis utover i perioden.

Sentrale utgifter Lønnsreserve

Som følge av pandemien ble årets lønnsforhandlinger utsatt til høsten. Basert på regjeringens forutsetninger i revidert nasjonalbudsjett om nedjustering av årets lønnsvekst fra 3,6 til 1,5 prosent (lik beregnet overheng) vedtok kommunestyret ved behandlingen av 1. tertialrapport at den sentrale lønnsreserven på 80,9 millioner kroner i sin helhet skulle trekkes inn. Årets kommuneoppgjør endte med en ramme på 1,7 prosent. Dette er beregnet å gi en virkning for Drammen kommunekasse på 3,85 millioner kroner i inneværende år, og tilsvarende beløp ble tilbakeført den sentrale lønnsreserven ved behandlingen av 2. tertialrapport. Det er så langt ikke gitt kompensasjon til virksomhetene for de lønnstillegg som gis i år. Årets lønnsreserve videreføres derfor foreløpig som en ufordelt avsetning.

For 2021 legges til grunn en årslønnsvekst på 2,2 prosent i samsvar med regjeringens anslag i statsbudsjettet. Dette er beregnet å gi en merutgift inkludert overheng fra 2020 på 94,4 millioner kroner. Siden overhengen fra 2020 ennå ikke foreligger, avsettes den beregnede lønnsveksten i sin helhet i den sentrale lønnsreserven.

Den sentrale lønnsreserven vil bli fordelt mellom virksomhetene etter hvert som resultatene av årets og neste års lønnsoppgjør foreligger.

Pensjonsutgifter

Drammen kommune har tre pensjonsleverandører. Drammen kommunale pensjonskasse (DKP) omfatter hovedtyngden av de ansatte. I tillegg er det kollektive pensjonsordninger for sykepleiere i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og lærere i Statens pensjonskasse (SPK).

Pensjonspremie i 2021

Samtlige pensjonsleverandører har varslet reduksjon i premien i 2021. Nye satser fremgår av tabellen nedenfor.

Pensjonspremier (arbeidsgivers andel) 2020 og 2021

Premiesatser	2020	2021
Drammen kommunale pensjonskasse (DKP)	11,00 %	10,90%
Kommunal Landspensjonskasse (KLP) - sykepleiere	11,37 %	11,14%
Statens pensjonskasse (SPK) – lærere	10,42 %	9,00%

De fastsatte premiesatsene for 2021 er lagt til grunn i beregningen av kommunens pensjonsutgifter. Ordinær premie for 2021 er på grunnlag av aktuarberegninger for de tre pensjonsordningene anslått til om lag 333 millioner kroner. I tillegg er reguleringspremie for DKP og KLP foreløpig anslått til om lag 114 millioner kroner.

Basert på de nevnte forutsetninger blir samlet premiebetaling inkludert AFP-tillegg for kommunekassen i 2021 på 459 millioner kroner. Til sammenlikning ble det for 2020 budsjettet med et samlet premiebeløp på 576 millioner kroner.

Virksomhetenes pensjonspremie

I 2020 har virksomhetene blitt belastet med ordinær pensjonspremie samt a-konto anslag på årets reguleringspremie. Fra 2021 legger rådmannen opp til det kun er ordinær premie inkludert AFP-tillegg som skal budsjetteres og regnskapsføres i virksomhetene. Reguleringspremien vil fra 2021 budsjetteres og utgiftsføres på sentralt ansvar. Dette forventes å gi bedre oversikt over kommunens samlede pensjonsutgifter. Programområdenes budsjetttrammer er tilpasset endret føringspraksis gjennom et samlet uttrekk på 239,9 millioner kroner inkludert arbeidsgiveravgift. Uttrekket er nærmere spesifisert under omtalen av programområdenes rammer.

Sentrale pensjonsposter

I henhold til den kommunale regnskapsforskriften er det imidlertid aktuarberegnet netto pensjonskostnad [1] som skal belastes driftsresultatet. Dette innebærer at driftsresultatet korrigeres for differansen mellom betalt pensjonspremie og beregnet netto pensjonskostnad. Dette benevnes som premieavvik [2] og føres mot balansen, slik at bokførte premieinnbetalinger resultatmessig jevnes ut over flere år. Balanseførte premieavvik amortiseres (tilbakeføres) med like store beløp over 7 år [3].

Den reelle årlige belastningen i kommuneregnskapet består således av beregnet netto pensjonskostnad og amortisering av tidligere års premieavvik.

Det er budsjettet med følgende forutsetninger på sentralt ansvar:

Reguleringspremie

For inneværende år er det budsjettet med en reguleringspremie på 181 millioner kroner, basert på en forventet lønnsvekst på 3,6 prosent. Som følge av betydelig lavere lønnsvekst (1,7 prosent) og G-regulering enn forutsatt vil årets reguleringspremie, som ennå ikke er kjent, bli betydelig lavere enn budsjettet beløp.

Som nevnt ovenfor er neste års reguleringspremie for DKP og KLP foreløpig anslått til om lag 114 millioner kroner, tilsvarende 4,5 prosent av pensjonsgrunnlaget. Det er knyttet usikkerhet til reguleringspremien, som først vil være kjent høsten 2021, basert på virkningene av neste års lønnsoppgjør (anslått til 2,2 prosent) og G-regulering. Det blir lagt til grunn en moderat økning reguleringspremie utover i perioden.

Anslag årlig reguleringspremie

Tusen kroner	2021	2022	2023	2024
DKP	90 000	92 000	94 000	96 000
KLP	23 678	24 388	25 168	25 974
Arb. Giveravgift	7 127	7 496	7 874	8 254
Sum reguleringspremie inkl. arbg. Avgift	20 805	123 884	127 042	130 228

Bruk av premiefond

I pensjonskassenes balanse har man et fond for tilbakeførte premier og overskudd som benevnes som premiefond. Innestående midler på premiefondet kan kun benyttes til fremtidig premiebetaling, og det er opp til forsikringstakeren å bestemme hvor mye som skal disponeres fra fondet.

I forbindelse med innføringen av ny offentlig tjenstepensjon for personer født i 1963 eller senere fra 1. januar 2020 frigjøres betydelige premiereserver i pensjonskassenenes balanser. I denne forbindelse vil Drammen kommunes premiefond i DKP bli tilført i overkant av 350 millioner kroner ved regnskapsavslutningen for inneærende år. Etter budsjettert disponering av premiefondet med 77,1 millioner kroner i 2020 anslås at kommunens andel av DKPs premiefond vil være på minst 450 millioner kroner ved årets utgang.

Rådmannen foreslår at det disponeres 240 millioner kroner fra DKPs premiefond i planperioden. Dette utgjør 60 millioner kroner per år fra DKP's premiefond til delvis finansiering av reguleringspremien. I tillegg legges det til grunn at i overkant av 3 millioner kroner per år fra KLPs overskudd i 2019 tilføres kommunen som bruk av premiefond.

Bruk av premiefond reduserer betalbar premie og medfører dermed tilsvarende lavere premieavvik. Det betales ikke arbeidsgiveravgift av den del av premien som dekkes av premiefond, men utover dette gir ikke bruk av premiefond resultatteffekt i budsjettårets driftsregnskap. Redusert premieavvik gir imidlertid lavere amortiseringskostnad tilsvarende 1/7 av bruk av premiefond påfølgende år.

Premieavvik

Premieavvik er forskjellen mellom betalt pensjonspremie (korrigert for rentegaranti og administrasjonspremie) og beregnet netto pensjonskostnad. Hvis betalt premie er større enn netto pensjonskostnad inntektsføres differansen i kommuneregnskapet, mens differansen utgiftsføres hvis betalt premie er lavere enn beregnet netto pensjonskostnad. Basert på mottatte aktuaroppgaver anslås at innbetalt premie i 2021 vil være betydelig høyere enn beregnet netto pensjonskostnad. Som følge av dette er det foreløpig beregnet et premieavvik (som inntektsføres) på 122,8 millioner kroner inkludert arbeidsgiveravgift for 2021. Premieavviket, som demper utgiftsbelastningen i driftsregnskapet, anslås å øke gradvis utover i planperioden.

Premieavvik - prognose fra aktuarene

Tusen kroner	2021	2022	2023	2024
DKP	-74 955	-79 946	-85 397	-90 057
KLP	-25 371	-26 279	-30 583	-31 282
SPK	-7 300	-7 739	-8 142	-8 559
Arb. Giveravgift	-15 175	-16 069	-17 501	-18 315
Sum premieavvik inkl. arb. Giveravgift	-122 802	-130 032	-141 624	-148 2

Amortisering av tidligere års premieavvik

Basert på mottatte aktuaroppgaver er det beregnet amortisering av tidligere års premieavvik med 172,3 millioner kroner inkludert arbeidsgiveravgift i 2021. Amortiseringskostnaden forventes å øke marginalt i 2022 før den vil avta betydelig fra 2023. Dette innebærer at akkumulert premieavvik forventes å øke med 42,7 millioner kroner neste år.

Amortisering av tidligere års premieavvik

Tusen kroner	2021	2022	2023	2024
DKP	142 704	137 988	126 096	94 879
KLP	6 166	9 875	12 338	17 530
SPK	2 078	3 991	4 276	5 433
Arb. Giveravgift	21 284	21 411	20 122	16 616
Sum amortisering inkl. aga	172 232	173 265	162 832	134 458

Oppsummering netto pensjonsutgifter

I tabellen nedenfor er det gjort en sammenlikning av budsjetterte pensjonsutgifter i opprinnelig og revidert budsjett 2020 og forslaget til budsjett 2021. I opprinnelig budsjett 2020 var det satt av for høy pensjonspremie til SPK, og 45 millioner kroner ble trukket ut av programområde 01 Skole og avsatt på sentral reserve. Ved behandlingen av 2. tertialrapport ble 40 millioner kroner fra reserveavsetningen trukket inn.

Som det fremgår av tabellen er budsjetterte pensjonsutgifter for 2021 på omlag 499 millioner kroner. Dette er 17,2 millioner kroner lavere enn revidert budsjett for 2020.

Netto pensjonsutgifter 2020 og 2021

Tusen kroner/ inkl. arbeidsg. Avgift	Vedtatt budsjett 2020	Revidert budsj. 2020	Forslag ØP 2021
Programområdene *	657 216	612 216	380 273
Sentrale poster	-101 022	-96 022	118 706
Reguleringspremie			120 805
Bruk av premiefond	-59 728	-59 728	-63 129
Premieavvik	-162 753	-162 753	-122 802
Amortisering tidl. Premieavvik	120 059	120 059	172 232
Diverse pensjon inkl. reserveavsetning	1 400	6 400	11 600
Diverse pensjon inkl. reserveavsetning	556 194	516 194	498 979

*) Inkl. anslag reguleringspremie i 2020

Ufordelte husleie- og renholdsutgifter

Virksomhetenes utgifter til husleie og kjøp av renholdstjenester fra Drammen Eiendom KF ble i økonomiplan 2020-2023 lagt på sentralt ansvar med et revidert budsjett på totalt 652,3 millioner kroner. Rådmannen legger opp til disse utgiftene føres på det sentrale ansvaret også i 2021. Basert på ny åpningsbalanse for Drammen Eiendom KF per 1. januar 2020 ble årets husleier for eiendommer fra Nedre Eiker og Svelvik kommuner nedjustert med 13,7 millioner kroner ved behandlingen av 2. tertialrapport.

Som følge av de lave markedsrentene foreslår rådmannen at lånefondets utlånsrente fra og med 2021 settes ned til 2,0 prosent. Dette gir lavere renteutgifter for Drammen Eiendom KF på 73,6 millioner kroner som utliknes i tilsvarende reduksjon i de interne husleiene. Av dette trekkes 69,7 millioner kroner ut av den sentrale rammen til husleie og renhold. Resterende husleiereduksjon gjelder Drammensbadet KF og Drammen Scener AS, og rammen til programområde 09 Kultur, idrett og frivillighet er derfor redusert med 3,9 millioner kroner som utliknes i reduserte eierbidrag til de to selskapene.

Etter dette budsjetteres det med 610,2 millioner kroner til sentrale utgifter til husleie og renhold i 2021. I dette beløpet inngår også deflatorjustering samt virkninger av nye og/eller endrede leieforhold i 2020 og 2021.

Sentrale utgifter til husleie og renhold

	2020	2021	2022	2023	2024
Eide lokaler	457 308 533	416 610 496	422 142 408	430 885 369	430 885 369
Fremleide lokaler	122 254 299	117 114 266	117 114 266	117 114 266	117 114 266
Sum husleie	579 562 832	533 724 762	539 256 674	547 999 635	547 999 635
Renhold anbud	45 028 934	46 434 686	46 434 686	46 434 686	46 434 686
Renhold egenregi	29 421 064	30 033 883	30 033 883	30 033 883	30 033 883
Sum renhold	74 449 998	76 468 569	76 468 569	76 468 569	76 468 569
Sum husleie og renhold	654 012 830	610 193 331	615 725 242	624 468 203	624 468 203

[1] Beregnes av aktuar på grunnlag av pensjonskassens medlemsbestand og forpliktelser per 31.12 og parametere for lønnsvekst, diskonteringsrente m. V. som fastsettes av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)

[2] Premieavvik er forskjellen mellom betalt pensjonspremie og beregnet netto pensjonskostnad. Hvis betalt premie er større enn nettopensjonskostnad inntektsføres differansen i kommuneregnskapet, mens differansen utgiftsføres hvis betalt premie er lavere enn beregnet netto pensjonskostnad.

[3] I henhold til revidert forskrift per 23.11.2011 skal balanseførte premieavvik som oppstår fra og med regnskapsåret 2013 amortiseres over 7 år. Premieavvik som har oppstått tom. regnskapsåret 2010 amortiseres over 15 år, mens premieavvik oppstått i årene 2011 og 2012 amortiseres over ti år.

Programområdenes rammer

Budsjettene for Drammen kommune vedtas som nettobevilgning per programområde. Et programområde er et sett med virksomheter og tjenester som sorterer inn under en felles «overbygning». Et programområde består av flere virksomhetsområder som politisk hører inn under det samme faste hovedutvalget. Med nettobevilgning for et programområde forstås øvre ramme for utgifter og avsetninger med fradrag for de inntekter og bruk av avsetninger som hører hjemme i programområdet.

Slik det ble varslet i økonomiplanen 2020-2024 var vedtatte rammer for 2020 foreløpige, og rådmannen la frem endelige reviderte rammer for programområdene i 1. tertial 2020. De reviderte rammene, inkludert justeringer i 2. tertial 2020, er utgangspunktet for nye beregnede rammer i 2021-2024. Det er gjort tekniske justeringer for blant annet lønns- og prisvekst og pensjon. På bakgrunn av den økonomiske situasjonen kommunen befinner seg i har det gjennom hele 2020 vært arbeidet med innsparingstiltak innenfor programområdene. Disse tiltakene og andre kjente tiltak er innarbeidet i rådmannens forslag. I tillegg er det gjort justeringer for demografisk utvikling innenfor programområdene P01 Skole, P02 Barnehage, P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne og P06 Hjemmetjenester og institusjon.

For nærmere omtale av rådmannens forslag til budsjett for det enkelte programområde, se kapitlene for hovedutvalgsområdene. Tabellen underviser programområdenes rammer i økonomiplanperioden:

Programområdenes rammer 2021-2024

Programområdene	Revidert budsjett 2020 korrigert*	2021	2022	2023	2024
P01 Skole	1 028 192	1 025 001	1 013 568	1 003 668	999 568
P02 Barnehager	803 266	778 993	781 493	778 993	776 493
P03 Forebyggende tjenester	343 205	341 481	341 481	341 481	341 481
P04 Helse	306 866	314 143	311 133	311 133	311 133
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	297 290	313 231	318 074	318 074	316 974
P06 Hjemmetjenester og institusjon	955 415	974 288	979 388	985 788	996 488
P07 Rus og psykisk helse	149 445	149 577	145 347	140 747	138 347
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	404 483	406 366	399 551	393 136	393 136
P09 Kultur, idrett og frivillighet	284 192	266 891	266 691	266 691	266 691
P10 Medvirkning og lokaldemokrati	4 544	3 258	3 208	3 208	3 208
P11 Utbygging og samferdsel	82 606	102 802	100 502	99 502	99 502
P12 Vann, avløp og renovasjon	-140 941	-158 708	-170 611	-185 168	-202 657
P13 Arealplan og miljø	50 512	50 238	47 838	45 038	45 038
P14 Ledelse, styring og administrasjon	393 525	364 884	362 234	359 584	359 584
P15 Samfunnsikkerhet	87 378	88 849	88 849	88 849	88 849
P16 Næringsutvikling	11 489	11 773	11 773	11 773	11 773
P17 Arbeid og inkludering	-396	-	-	-	-
P18 Politisk styring	37 971	49 794	36 794	48 294	48 294
P19 Sentrale poster	-	-	-	-	-
Sum programområder	5 099 040	5 082 859	5 037 311	5 010 789	4 993 900

*For å gjøre tallgrunnlaget sammenliknbart med tallene i planperioden er det foretatt følgende korreksjoner: Alle korona tilførsler 1. og 2. Tertial 2020, og teknisk justering knyttet til pensjon.

Lønns- og prisvekst

Budsjetttrammene er i utgangspunktet omregnet til 2021-kroner i samsvar med de forutsetninger for lønns- og prisvekst som regjeringen har lagt til grunn i forslaget til neste års statsbudsjett. Regjeringen legger til grunn en kommunal deflator på 2,7prosent i 2021, basert på følgende forutsetninger:

Tekniske korrigeringer: pris- og lønnskompensasjon
 Prisvekst: 3,4prosent (vekt 40prosent)
 Lønnsvekst: 2,2prosent (vekt 60prosent)

Forventet lønnsvekst utover overheng fra årets oppgjør er avsatt til sentral lønnsreserve med om lag 98,3 millioner kroner. Den sentrale lønnsreserven vil bli fordelt mellom virksomhetene etter hvert som resultatene av neste års lønnsoppgjør foreligger.

Teknisk justering - uttrekk i pensjonsbudsjettet

Det er gjort tekniske justeringer vedrørende pensjon på programområdene. Bakgrunnen for den tekniske justeringen er at det nå endres i prinsippet for pensjonsføringen i programområdene. Fra og med 2021 legges det opp til at det kun budsjetteres ordinær pensjonspremie i programområdene, basert på oppgitte satser for de tre pensjonsordningene DKP, KLP og SPK. Det trekkes derfor ut til sammen 239,9 millioner kroner fra programområdene, som flyttes over til sentrale poster i budsjettet. Se tabell under for fordelingen innenfor det enkelte programområde.

Uttrekk per programområde inkludert beregnet arbeidsgiveravgift:

Tall i 1000 kr	Uttrekk pensjon varig fra 2021
P01 Skole	28 494
P02 Barnehager	28 089
P03 Forebyggende tjenester	15 969
P04 Helse	13 467
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	22 352
P06 Hjemmetjenester og institusjon	65 098
P07 Rus og psykisk helse	9 107
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	11 408
P09 Kultur, idrett og frivillighet	7 507
P10 Medvirkning og lokaldemokrati	136
P11 Utbygging og samferdsel	6 766
P12 Vann, avløp og renovasjon	4 121
P13 Arealplan og miljø	5 672
P14 Ledelse, styring og administrasjon	21 202
P15 Samfunnsikkerhet	0
P16 Næringsutvikling	138
P18 Politisk styring	396
Sum	239 923

Innsparingstiltak

Gjennom hele 2020 har det vært arbeidet med å identifisere mulige innsparinger i programområdene. Rådmannen fremmer i økonomiplanen forslag om innsparinger på i alt 88,5 millioner kroner i 2021, stigende til 132,6 millioner kroner i 2024.

Rådmannen mener at det er realistisk å gjennomføre disse tiltakene, og at dette, tross alt, er det beste alternativet når driften skal tas ned til et bærekraftig nivå.

For programområdene P03 Forebyggende tjenester, P04 Helse, P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne og P06 Hjemmetjenester og institusjoner innsparingseffekter ikke trukket ut av rammene. Effekten av innsparingene beholdes i programområdene for å løse dagens budsjettutfordringer.

Innsparinger innarbeidet i økonomiplan 2021-2024				
Tall i tusen kroner	2021	2022	2023	2024
P01 Skole	-2 925	-5 200	-5 200	-5 200
P02 Barnehage	-14 900	-12 400	-14 900	-17 400
P03* Forebyggende tjenester	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
P04* Helse	-187	-998	-998	-998
P05* Mennesker med nedsatt funksjonsevne	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
P06* Hjemmetjenester og institusjon	-14 100	-27 400	-35 400	-35 400

Innsparinger innarbeidet i økonomiplan 2021-2024				
Tall i tusen kroner	2021	2022	2023	2024
P07 Rus og psykisk helse	-5 650	-10 080	-14 480	-16 480
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	-2 800	-4 615	-6 030	-6 030
P09 Kultur, idrett og frivillighet	-3 500	-3 700	-3 700	-3 700
P10 Medvirkning og lokaldemokrati	-2 125	-2 125	-2 125	-2 125
P11 Utbygging og samferdsel	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
P13 Arealplan og miljø	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
P14 Ledelse, styring og administrasjon	-8 600	-9 600	-11 600	-11 600
Sum innsparinger	- 88 487	-109 818	-128 133	-132 633

* For disse programområdene er innsparingseffekter ikke trukket ut av rammene. Effekten av innsparingene beholdes i programområdene for å løse dagens budsjettutfordringer

Nye tiltak

Budsjettene er justert for nye tiltak som har økonomisk konsekvens i økonomiplanperioden. Tiltakene er begrenset til kun å gjelde absolutt nødvendige nye tiltak som følge av lovendringer mv. Det er lite handlingsrom til å sette i verk nye tiltak slik den økonomiske situasjonen er. I tillegg er endringer som følge av statsbudsjettet med blant annet innlemmelse av øremerkede tilskudd, oppgaveendringer mv. innarbeidet i budsjettene. Se nærmere omtale under den enkelte programområde.

Justering for befolkningsendring (demografi)

I de nye befolkningsframskrivningene fra SSB legges det til grunn en lavere vekst i folketallet enn i tidligere framskrivninger. Ny demografivurdering viser reduksjon i antall barn i barnehage og antall elever i grunnskole sammenliknet med 2019 nivå. Det er vekst i de eldste aldersgruppene over 67 år. Det vises til nærmere omtale av befolkningsutviklingen under kapitlet Samfunnsutvikling – demografi.

Budsjettene for P01 Skole, P02 Barnehage; P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne og P06 Hjemmetjenester og institusjon er korrigert for demografieffekter.

Demografijusteringer i økonomiplanperioden 2021-2024

Demografi justeringer innarbeidet i økonomiplan 2021-2024					
Tall i 1000 kroner	Tiltak	2021	2022	2023	2024
P01	Elevtall	-5 000	- 15 300	- 25 200	- 29 300
P02	Barnetall	-6 000	- 6 000	- 6 000	- 6 000
P05	Økt vedtaksvolum	15 400	22 000	22 000	20 900
P06	Netto velf. Teknologi	10 700	10 800	12 200	12 900
P06	Hjemmetjenester	5 000	10 000	15 000	25 000
P06	Etablere nye 10 plasser Svelvik	8 500	8 500	8 500	8 500
Sum korreksjoner		28 600	30 000	26 500	32 000

Rådmannen foreslår at rammene for de aktuelle programområdene justeres i henhold til tabellen over.

Hovedutvalg for helse, sosial og omsorg prioriteres

Hovedutvalget for helse, sosial og omsorg har de største budsjettutfordringene i 2020 med et varslet merforbruk for året per 2. tertial 2020 på om lag 80 millioner kroner. Utfordringene blir ikke mindre utover i økonomiplanperioden. Det vil fortsatt være økt press på tjenester innenfor både mennesker med nedsatt funksjonsevne og hjemmetjenester og institusjon som følge av økt demografivekst. Rådmannen foreslår en styrking av rammene for helse, sosial og omsorg på om lag 204 millioner kroner i fireårs-perioden. Handlingsrommet for å klare å styrke dette hovedutvalget er skapt blant annet gjennom innsparingstiltak i andre tjenester, og ved å prioritere stramt innenfor nye tiltak.

Rådmannen understreker at selv med en slik styrking av rammene innenfor dette hovedutvalget, og innsparingstiltak og omstillinger som forutsettes gjennomført i perioden, vil det fortsatt være reelle utfordringer med trange rammer i den kommende planperioden. Rådmannen vil jobbe aktivt med de langsiktige og strategiske grepene for å møte dagens og fremtidens utfordringer.

Det vises til nærmere omtale under den enkelte hovedutvalg og programområde.

Netto endringer i programområdenes rammer som følge av innsparinger og nye tiltak:

Korreksjoner i rammer netto etter innsparinger og nye tiltak 2021-2024				
Tall i 1000 kr	2021	2022	2023	2024
Oppvekst og utdanning	- 34 233	- 43 166	- 55 566	- 62 166
P01 Skole	- 6 880	- 18 313	- 28 213	- 32 313
P02 Barnehage	- 26 856	- 24 356	- 26 856	- 29 356
P03 Forebyggende tjenester	- 497	- 497	- 497	- 497
Helse, sosial og omsorg	54 570	50 458	45 843	53 043
P04 Helse	6 420	3 410	3 410	3 410
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	19 917	24 760	24 760	23 660
P06 Hjemmetjenester og institusjon	26 270	31 370	37 770	48 470
P07 Rus og psykisk helse	2 340	- 1 890	- 6 490	- 8 890
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig *	- 377	- 7 192	- 13 607	- 13 607
Kultur, idrett og frivillighet	- 17 739	- 17 989	- 17 989	- 17 989
P09 Kultur, idrett og frivillighet**	- 18 414	- 18 614	- 18 614	- 18 614
P10 Medvirkning og lokaldemokrati	- 2 025	- 2 075	- 2 075	- 2 075
Tekniske tjenester	10 700	8 900	7 400	7 400
P11 Utbygging og samferdsel	12 400	11 100	11 100	11 100
P12 Vann, avløp og renovasjon***	-	-	-	-
P13 Arealplan og miljø	- 1 700	- 2 200	- 3 700	- 3 700
Formannskap	5 580	- 770	- 1 920	- 1 920
P14 Ledelse, styring og administrasjon	3 550	200	- 2 450	- 2 450
P15-17	-	-	-	-
P18 Politisk styring	2 030	- 970	530	530
* Utrekk for lavere bosetting av flyktninger med 8,8 millioner kroner hele perioden				
** Utrekk andre tros og livsynssamfunn med 8,8 millioner kroner hele perioden				
*** Ikke tatt med da dette forstyrrer bildet for de tekniske tjenestene, da dette er selvkostregulert				

Gebyrer, avgifter og egenbetalinger

Som nevnt tidligere er programområdenes rammer en nettobevilgning. Det er i de fleste programområder inntekter knyttet til gebyrer, avgifter og egenbetalinger. Forslag til betalingsregulativ for de kommunale tjenestene i 2021 fremgår av kommunale betalingssetser og gebyrer 2021 under rådmannens forslag til vedtak.

Kommunen har flere selvkostområder, herunder vann og avløp, renovasjon, tømning av slam, plan og byggesaksbehandling, oppmåling, samt feietjeneste. For kommunens selvkostområder er det foretatt nye beregninger. Med unntak av for plan og oppmåling, legges det til grunn målsetting om full selvkostdekning. Byggesaksbehandling øker selvkostgraden fra budsjetterte 90 prosent i 2020 til 100 prosent i 2021. For plan og oppmåling er saksinngangen for liten til å skape forutsigbare inntekter, men gebyrene økes for å bedre selvkostgraden innenfor disse områdene.

Finansielle poster

Finans- og gjeldsforvaltningen i Drammen kommune

Finansforvaltningen i Drammen kommune er innrettet etter reglement for finans- og gjeldsforvaltning, fastsatt av kommunestyret 10. desember 2019.

Reglementet skal gi rammer og retningslinjer for kommunens finans- og gjeldsforvaltning. Reglementet utgjør en samlet oversikt over de rammer og begrensninger som gjelder. Fullmakter, instruksjer og rutiner skal hjemles i reglementet. Reglementet fastsetter avkastnings- og risikonivå som er akseptable for forvaltning og plassering av likvide midler og midler beregnet for driftsformål og opptak av gjeld/gjeldsforvaltning.

Drammen kommune har ikke kapital til langsiktig forvaltning, og reglementet åpner ikke opp for langsiktig forvaltning av finansielle aktiva.

I henhold til reglementets punkt 2.2 skal finansreglementet vedtas årlig. Reglementet gjelder for Drammen kommune, for virksomhet i kommunale foretak etter kommunelovens kapittel 9 og interkommunalt samarbeid etter kommunelovens § 17. Rådmannen foreslår ingen endringer i reglementet for 2021. Vedtatt finans- og gjeldsreglement følger som vedlegg til økonomiplanen.

Med unntak av formidlingslån i Husbanken, skal alle låneopptak for Drammen kommune som juridisk enhet og all betjening av ekstern gjeld skje i regi av Drammen kommunes lånefond. Hensikten med lånefond er å ha enhetlig styring og kontroll på hele kommunens gjeldsforvaltning. Dette forsterkes når kommunen har etablert kommunale foretak. Lånefondet fungerer som en internbank og tar på vegne av kommunen opp lån i markedet, og låner midlene videre ut til kommunekassen og kommunale foretak. Låneopptak gjøres når det er behov for finansiering av vedtatte investeringer. Vilkår for videre utlån til interne låntagere fastsettes årlig ved behandling av økonomiplanen.

Lånefondet er ikke en selvstendig resultatenheter, men det utarbeides eget budsjett og føres særskilt årsregnskap for fondet hvor årlig renteoverskudd/-underskudd gjøres opp mot Drammen kommunekasse i forbindelse med regnskapsavslutningen. Forslag til budsjett for lånefondet følger som vedlegg til økonomiplanen.

Mens kommunens eksterne gjeldsforpliktelser med tilhørende kapitalkostnader fremkommer i lånefondet, knytter kommunekassens finansielle poster seg i all hovedsak til betjening av renter og avdrag på intern gjeld (låneopptak i lånefondet), finansutgifter og finansinntekter knyttet til låneopptak i Husbanken og viderefremidling av startlån, samt avkastning av plassert overskuddslikviditet, renteinntekter på kommunens ordinære driftskonto og renteinntekter fra utlån. I tillegg avregnes som nevnt ovenfor lånefondets nettoresultat mot kommunekassen.

Lånegjelden

Drammen kommune forventes ved inngangen til 2021 å ha en brutto lånegjeld for investeringsformål på anslagsvis 8,9 milliarder kroner. Det legges i planperioden opp til investeringer med totalt cirka 4 milliarder kroner, samt realisasjon av eiendom og anleggsaktiva med til sammen 100 millioner kroner. Til tross for at kravet til egenfinansiering av ikke-rentable investeringer videreføres på 15 prosent som i dag, og det i henhold til minsteavdragskravet i kommuneloven forutsettes en noe raskere nedbetaling av lånegjelden, forventes gjelden med de foreslåtte investeringene å øke med 1,35 milliarder kroner, til totalt 10,2 milliarder kroner ved planperiodens utløp.

Lånefondets gjeld - utvikling 2021 - 2024 (anslag)

Mill. kroner	2020	2021	2022	2023	2024
Lånegjeld per 31.12.	8 880,6	9 061,9	9 318,7	9 852,5	10 231,2

Figuren på neste side viser fordelingen av lånefondets innlånsmidler slik den er forventet å være ved inngangen til 2021. Korrigert for vann og avløp er gjelden på 6 558 millioner kroner. Av dette utgjør Drammen kommunekasses andel 1 560 millioner kroner og Drammen Eiendom KF 4908 millioner kroner. I tillegg forventes lånefondet å ha udisponerte lånemidler i størrelsesorden cirka 85 millioner kroner.

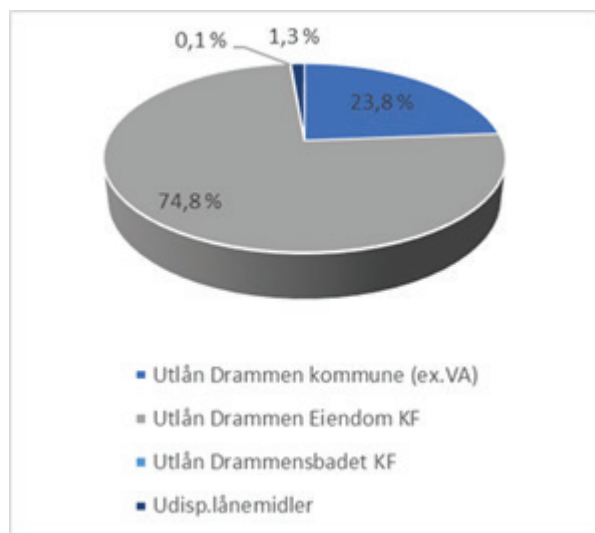

Fig. - Bruk av lånefondets innlån per 1.1.2021

Eierskap

Sammenlignet med andre kommuner har Drammen kommune høy lånegjeld. Når gjeldsnivået vurderes, bør det også tas hensyn til at kommunen har store verdier gjennom ulike selskap. De viktigste er Glitre Energi AS, Glitre Energi Nett Holding AS, Vardar AS, Lindum AS, Drammen Kino AS, Drammen kommune Eiendomsutvikling AS, samt Thamsgaten Parkeringshus AS og Grev Wedel Parkeringshus AS. Selskapene forventes å gi betydelige årlige inntekter i form av utbytte. For 2021 er det budsjettert med 96,6 millioner kroner i utbytte inntekter i kommunekassen. Dette tilsvarer om lag 64 prosent av budsjetterte renteutgifter i lånefondet. I tillegg mottar Drammen Eiendom KF utbytte fra Thamsgaten Parkeringshus AS og Grev Wedel Parkeringshus AS.

Renteutvikling

Pandemien førte til at Norge i mars på lik linje med mange andre land stengte ned store deler av økonomien. Pandemien kom på toppen av en periode med betydelig oljeprisfall, uro i aksjemarkedene og en sterkt svekket kronkurs. 2020 vil etter all sannsynlighet gå inn i historiebøkene som det største kriseåret som har rammet både landet og verden i fredstid.

Flere kutt i Norges Banks styringsrente i løpet av våren og forsommeren med formål å dempe tilbakeslaget og begrense risikoen for langvarige konsekvenser for produksjon og sysselsetting, har for første gang i historien gitt null-rente i Norge. Det vil ta tid før produksjon og sysselsetting er tilbake på nivåene fra før pandemien. Slik sentralbanken vurderer utsiktene og risikobildet, vil styringsrenten mest sannsynlig bli liggende på dagens nivå en god stund fremover, og eventuelt frem til man ser klare tegn til at forholdene i økonomien normaliseres. Prognosen for styringsrenten innebærer dermed en rente på dagens nivå de neste par årene, for deretter å øke gradvis fra og med siste del av 2022, dvs. etter hvert som den økonomiske aktiviteten forventes å nærme seg et mer normalt nivå. Det er i budsjettet for 2021 lagt til grunn en budsjettrente på 0,87 prosent for lån med variabel rente. Dette er nedjustering i forhold til budsjettrenten for 2020 med hele 1,43 prosentpoeng.

Med høy gjeld er Drammen kommune sårbar for svingninger i rentemarkedet. Noe av usikkerheten søkes imidlertid dekket gjennom rentesikring av deler av låneporteføljen. Kommunens finans- og gjeldsreglement fastsetter rammer for kommunens eksponering og renterisiko. For mer detaljerte opplysninger vises det til vedlagte budsjett for lånefondet.

Finansiering av investeringer

I forslag til investeringsbudsjett legges det opp til et årlig investeringsnivå på i snitt cirka en milliard kroner i fireårsperioden. Herav forutsettes rentable investeringer (vann- og avløp, boliger mv.) å utgjøre cirka 220 millioner kroner årlig.

Kravet til egenfinansiering av ikke-rentable investeringer settes til 15 prosent i perioden. Videre legges det opp til salg av eiendeler på totalt 100 millioner kroner i perioden.

Brutto investeringsutgifter, finansiering og avdrag i perioden 2021-2024

Millioner kroner	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Sum 2021-2024
Brutto investeringsutgifter	787,8	904,7	1241,1	1056,1	3989,6
Lånebehov - andre poster inv. Budsjettet	25	24,8	24,9	25	99,7
Momskompensasjon	-94,3	-113,4	-169,5	-139,1	-516,3

Millioner kroner	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Sum 2021-2024
Tilskudd	-5	-5	-5	-5	-20
Inntekter fra kapitalfrigjøring	-50	-50	0	0	-100
Salg av eiendom mv.	-23	-23	-23	-23	-92
15% egenfinansiering av rentable investeringer	-69,8	-84,1	-126,1	-103,3	-383,3
Sum lånebehov	570,7	654	942,3	810,7	2977,7
Avdrag	-389,3	-397,3	-408,5	-431,9	-1627,1
Netto økning i gjeld	181,4	256,7	533,8	378,7	1350,7

Egenfinansiering

For å unngå stor gjeldsvekst er det lagt til grunn at handlingsregelen om en egenfinansiering på 15 prosent av ikke rentable investeringer videreføres i planperioden. Ikke rentable investeringer er investeringer hvor kommunen selv får belastningen med renter og avdrag. Rentable investeringer er investeringer som tilbakebetales med eksterne inntekter, for eksempel investeringer innenfor vann- og avløpsområdet samt andre rentable investeringer som boliger med eksterne leieinntekter. I økonomiplanen er kravet til egenfinansiering beregnet til i snitt cirka 96 millioner kroner per år.

Avdrag

Kommunen betaler avdrag på lån i samsvar med kommunelovens regler for beregning av minimumsavdrag. I prinsippet går disse ut på at avdragstiden på lån skal styres i forhold til avskrivningene, dvs. slik at avdragsprofilen på samlet lånegjeld følger kapitalslitet på underliggende aktiva.

I inneværende økonomiplan ble samlede avdrag for 2020 anslått til cirka 366 millioner kroner, hvilket gir en nedbetaling av lånegjelden over 22,81 år. Ved beregning av lånefondets avdragsutgifter for perioden 2021 – 2024, er samme nedbetalingstid foreløpig lagt til grunn. Dette gir en avdragsbelastning i lånefondet med drøye 389 millioner kroner i 2021.

Lånefondets resultatbudsjett

Lånefondet har renteinntekter og avdragsinntekter fra kommunekassen og de kommunale foretakene. I all hovedsak er lånefondets utlån til Drammen Eiendom KF og Drammen kommunekasse.

Kommunens eksterne låneopptak gjøres i lånefondet, og fondet har avdragskostnader og rentekostnader knyttet til betjening av ekstern gjeld. Lånefondets resultat godskrives eller belastes bykassens driftsregnskap. Dette er i henhold til gjeldende regnskapsforskrift. Startlån inngår ikke i lånefondets portefølje, men administreres i kommunekassen.

I budsjettet og økonomiplanen er renteutgiftene beregnet ut fra dagens låneportefølje og planlagte, ikke gjennomførte låneopptak i 2020, samt rådmannens forslag til lånerammer i økonomiplanperioden 2021-2024. I budsjettet for 2021 er det innarbeidet en renteforutsetning med utgangspunkt i Kommunalbankens renteprognose. For 2021 er det forutsatt et gjennomsnitt for tre måneders NIBOR på 0,37 prosent og et gjennomsnittlig marginpåslag på kommunens innlån på 0,50 prosentpoeng. Samlet utgjør dette en forventet innlånsrente for 2021 på 0,87 prosent for de kortsiktige lånene med flytende rente som er knyttet opp mot Nibor.

Budsjettrenten benyttes også for å beregne rentekostnaden på rentesikring av porteføljen. Med utgangspunkt i andelen rentesikret gjeld som kommunen forventes å ha ved inngangen til 2021, er det i budsjettet for 2021 lagt til grunn et sikringspåslag på budsjettrenten på 1,00 prosentpoeng.

For 2021 er lånefondets renteutgifter beregnet til om lag 151,8 millioner kroner. Som følge av vekst i netto lånegjeld og svakt stigende rentekurve, forventes renteutgiftene å stige noe mot slutten av økonomiplanperioden.

Lånefondets internrente på utlån er i gjeldende økonomiplan satt til 3,5 prosent. Dette er klart høyere enn dagens gjennomsnittlige innlånsrente i lånefondet som per utgangen av oktober er på 1,76 prosent. Internrenten inngår som et viktig element i beregningen av intern husleie via Drammen Eiendom KF. Det ligger til grunn en forutsetning om at internrenten skal ha en mellomlang horisont, tilsvarende 3-5 års rente. Det vil si at internrenten i størst mulig grad skal være stabil og ikke følge de kortsiktige svingningene i rentemarkedet. Dette for å sikre forutsigbare og mest mulig stabile husleiekostnader. Rådmannen foreslår derfor at internrenten fra og med 2021 settes ned til 2 prosent. Kommunekassens finansielle poster og lånefondets nettoresultat er i økonomiplan 2021 – 2024 satt opp under denne forutsetning. Byggelånsrenten som belastes investeringsprosjekter i kommunekassen og Drammen Eiendom forutsettes å følge nedsettelsen av den interne utlånsrenten.

For 2021 viser resultatbudsjettet for lånefondet etter dette et positivt kontantresultat (overskudd) på cirka 25,3 millioner kroner. Forklaringen på overskuddet er lavere rente på innlån enn på utlån (positiv rentemargin). Det forventes overskudd i

lånefondet i hele økonomiplanperioden. Resultatet forventes å stige noe utover i planperioden som følge av vekst i utlånene. Høyere markedsrente og lavere rentemargin antas imidlertid å kunne redusere lånefondets kontantresultat noe mot slutten av planperioden.

Lånefondets kontantresultat 2020 -2024

Mill. kroner	2020	2021	2022	2023	2024
Renteinntekter	291,2	177,1	181,2	188,2	197,9
Avdragsinntekter	366,2	389,3	397,3	408,5	431,9
Sum rente og avdragsinntekter	657,4	566,4	578,5	596,7	629,8
Renteutgifter	217,5	151,8	149,6	158,8	185,8
Avdragsutgifter	366,2	389,3	397,3	408,5	431,9
Sum renter og avdragsutgifter	583,7	541,1	546,9	567,4	617,8
Kontantresultat i lånefondet	73,7	25,3	31,6	29,3	12,0

Drammenkommunekassesfinansielle poster

Kommunekassens finansielle poster er knyttet til eiendeler og gjeld, inntekter på viderefremføring av startlån og lånefondets resultat.

Drammen kommunekasse – finansielle poster 2021-2024 (eksklusive avskrivninger)

Beløp i millioner kroner	2020	2021	2022	2023	2024
FINANSIELLE POSTER	217,7	264,2	268,6	280,5	313,4
Renteutgifter	142,5	103,4	110,7	118,2	127,1
Renteinntekter	-57,3	-39,4	-43,8	-49,8	-55,7
Avdragsutgifter til lånefondet	206,2	225,5	233,3	241,4	254,0
Resultat lånefondet	-73,7	-25,3	-31,6	-29,3	-12,0

Kommunekassens lånegjeld og renteutgifter til lånefondet

Kommunekassens lånegjeld er i hovedsak knyttet til investeringer i VA-sektoren og vedlikehold av gater, veier og annen teknisk infrastruktur, i tillegg til utlån til egne selskaper. Per 1.1.2021 forventes kommune-kassen å ha en gjeld til lånefondet på cirka 3883 millioner kroner. Dette tilsvarer om lag 44 prosent av kommunens samlede lånegjeld. Basert på rådmannens forslag til investeringsbudsjett for Drammen kommune-kasse i perioden 2021-2024 anslås gjelden å øke med cirka 851 millioner kroner i planperioden, og vil utgjøre om lag 4 724 millioner kroner ved utgangen av 2024. Gjeld til Husbanken for videreutlån (startlån) er ikke inkludert i disse beløpene. For 2021 er det budsjettert med renteutgifter til lånefondet på cirka 79 millioner kroner.

Tabell Drammen bykasse – gjeld til Lånefondet

	01.01.2021	2021	2022	2023	2024
Drammen kommune-kasses gjeld til Lånefondet per 31.12 (estim)	8281,8	85,2	85,2	85,1	85,1

Renteinntekter i kommune-kassen

Kommune-kassen har renteinntekter fra inntående midler i bank samt fra utlån. Drammen kommune har et disposisjonsfond anslått til ca. 500 millioner kroner ved utgangen av 2020. Sammen med løpende kontantstrømmer gjennom året forvaltes midlene i samsvar med gjelds- og finansreglementet med lav risikoprofil.

Videre har kommune-kassen renteinntekter fra utlånte midler, i all hovedsak ansvarlige lån til Glitre Energi AS og Glitre Energi Nett AS, Drammen kommunale Pensjonskasse, Drammen Scener AS og Lindum AS. For 2021 er det budsjettert med inntekter fra inntående i bank og plasseringer, samt renteinntekter fra ansvarlige lån på om lag 15 millioner kroner. I tillegg er det for 2021 budsjettert med renteinntekter fra startlån på om lag 25 millioner kroner.

Startlån

I økonomiplanens kapittel om programområde 08 Sosialtjeneste, etablering og bolig omtales kommunens arbeid med levekårsutfordringer blant kommunens innbyggere. En trygg og god bosituasjon vil øke den enkeltes forutsetning for å kunne mestre sin egen livssituasjon. Kommunen har de seneste årene gjort en stadig mer aktiv bruk av startlån for å hjelpe vanskeligstilte i boligmarkedet med å skaffe egen bolig, og etterspørselen har vært stigende. I perioden januar – september i år er et utbetalt om lag 282 millioner kroner i nye startlån. Per utgangen av september er samlet utlån på 1655 millioner kroner.

For 2021 anbefales det at kommunen søker Husbanken om en låneramme på 450 millioner kroner.

Årsoppgjørdisposisjoner

Økonomiske handlingsregler

Kommunestyret skal ved behandlingen av økonomiplanen fastsette finansielle mål for den langsiktige styringen av kommunens økonomi, jfr. kommuneloven § 14-2. De finansielle måltallene skal tydeliggjøre kommunestyrets mål for økonomisk utvikling i kommunen, og være retningsgivende for budsjettarbeidet.

Handlingsreglene som er definert for Drammen kommune skal sikre forsvarlig økonomiforvaltning og økonomisk handlingsevne over tid. Følgende økonomiske handlingsregler er innarbeidet i økonomireglement for Drammen kommune (se vedlegg):

- Bærekraftig utvikling
- Fondsreserve (disposisjonsfond) på minimum 3 prosent av kommunekassens brutto driftsinntekter
- Rentesikringsfond som inngår i disposisjonsfondet som til enhver tid utgjør minimum 1 prosent av kommunens samlede lånegjeld, eksklusiv gjeld til Husbanken knyttet til ordningen med startlån
- Drammen kommune skal ha en egenfinansiering av investeringer i Drammen Eiendom KF og Drammen kommunekasse på minimum 15 prosent av ikke-rentable investeringer korrigert for tilskudd og merverdiavgift. Det forventes at dette måltallet justeres til minimum 20 prosent innen en 10 årsperiode.
- Drammen kommune skal ha et eier-risikofond på minst 20 millioner kroner.

Det er også et uttalt mål at netto driftsresultat bør utgjøre minimum 1,75 prosent av brutto driftsinntekt.

Utvikling disposisjonsfond

For økonomiplanperioden budsjetteres det med et netto driftsresultat på henholdsvis 31,9 millioner kroner, 61,2 millioner kroner, 97,2 millioner kroner og 133,6 millioner kroner i 2021, 2022, 2023 og 2024. Dette gir et netto driftsresultat på 1,75 prosent ved utgangen av økonomiplanperioden. Budsjettforslaget legger opp til følgende årsoppgjørdisposisjoner:

Det legges opp til å overføre totalt 383,3 millioner kroner til investeringsbudsjettet (egenfinansiering) i økonomiplanperioden. I rådmannens forslag til økonomireglement er det lagt til grunn 15 prosent egenkapitalfinansiering av kommunens samlede ikke-rentable investeringer. For å nå målet om egenfinansiering, foreslår rådmannen at det brukes 122,8 millioner kroner fra disposisjonsfondet til å finansiere egenkapitalandelen i økonomiplanperioden.

I 2024 er det budsjettet med et netto driftsresultat som overstiger kravet til egenkapitalfinansiering. Rådmannen foreslår å styrke disposisjonsfondet med 19,9 millioner kroner.

Basert på selvkostgrunnlaget og de foreslåtte gebyrøkningene viser beregningene en overdekning i hele økonomiplanperioden. I 2021 foreslår derfor rådmannen at det avsettes 12,3 millioner kroner til vann- og avløpsfond. Akkumulert fondsoppbygging ved utgangen av økonomiplanperioden vil være 45,1 millioner kroner.

Tabell utvikling disposisjonsfondet

Disposisjonsfond - prognose 2021-2024				
Beløp i millioner kroner	2021	2022	2023	2024
Saldo disposisjonsfond per 1.1 (prognose)	508,5	458,3	424,1	385,7
Budsjettet bruk (rådmannens forslag)	-50,2	-34,2	-38,4	0
Budsjettet avsetning til disposisjonsfond				19,9
Saldo disposisjonsfond per 31.12 (prognose)	458,3	424,1	385,7	405,6
Generell reserve (tilsv. 3% av bto. driftsinntekter)	227,9	227,8	228,6	229,7
«Rentesikringsfond» (1% av brutto lånegjeld)	90,6	93,2	98,5	102,3
«Eier-risikofond»	20,0	20,0	20,0	20,0
Handlingsreglenes reservekrav pr. 31.12 (prognose)	338,6	341,0	347,1	352,0
Avsetning ut over handlingsreglenes krav	119,8	83,2	38,6	53,6

Drammen kommune er forventet å ha disposisjonsfond på til sammen 508,5 millioner kroner per utgangen av 2020.

Rådmannen foreslår i budsjettforslaget for 2021 å disponere 50,2 millioner kroner fra disposisjonsfondet til egenfinansiering av investeringer. Fondet vil etter dette stå til rest med 458,3 millioner kroner. Dette er 119,8 millioner kroner mer enn de økonomiske handlingsreglene krever. Drammen kommune vil dermed ved utgangen av 2021 ha disposisjonsfond som oppfyller forutsetningene i punkt 1 a og b og punkt 3 i handlingsreglene. I tillegg er egenfinansieringskravet av investeringer sikret gjennom disponering av driftsresultat og disposisjonsfond i økonomiplanens tre første år. I 2024 oppfylles også handlingsreglenes punkt 4 med at målet om et netto driftsresultat som utgjør minimum 1,75 prosent av brutto driftsinntekter.

Investeringer i økonomiplanen

Innledning

Foreliggende forslag til investeringsbudsjett bygger på innspill og føringer som er gitt fra kommunestyret gjennom behandling av saker om økonomisk handlingsrom i juni 2020 og investeringsrammer og prioriteringer i økonomiplanarbeidet i september 2020. Investeringsbudsjettet viderefører dessuten enkelte tiltak som ble vedtatt i tidligere økonomiplan og som er forutsatt sluttfinansiert i 2021.

Investeringsbudsjettet bygger videre på arbeid i 2020 med planstrategi, foreløpig arbeid med kommuneplanens samfunnsdel, inkludert kunnskapsgrunnlag for skole- og barnehagebehov samt strategi for fremtidig behov for bolig- og omsorgsbygg.

Prinsipper for investeringsbudsjettet

Prinsipper for investeringsbudsjettet reguleres av kommunens økonomireglement, hvor det fremkommer at investeringer angis som brutto investeringer, inkludert merverdiavgift og ikke fratrukket eventuelle tilskudd og annen finansiering. Finansiering vil fremkomme i egne tabeller.

Kommunestyret vedtar investeringsbudsjettet fordelt på programområder, og med en særskilt investeringsramme per prosjekt.

Kommunestyret vedtar investeringer som:

- bevilgning til enkeltprosjekter. Det kan eksempelvis være større investeringer i skole, barnehage, store infrastrukturprosjekter, etc. Med kostnadsramme som kan løpe over flere år
- rammebevilgninger. Dette er grupper av mindre enkeltprosjekter (< 10 millioner) som har en samlebevilgning i budsjettet. Det kan eksempelvis være kjøp av boliger, prosjekter innen vann og avløp, oppgradering av eiendom, IKT, vei, maskiner, inventar og utstyr o. L.

De enkelte prosjektene omtales under hvert enkelt programområde, samt i vedlagt innspill fra Drammen Eiendom KF.

Forholdet mellom kommunekassen og kommunale foretak

Kommunestyret vedtar budsjettene til kommunale foretak. Det innebærer at investeringene som skal gjennomføres av for eksempel Drammen Eiendom KF skal bevilges gjennom egne separate oversikter.

Drammen Eiendom KF gjennomfører byggeprosjekter for de fleste programområdene. Inventar og utstyr knyttet til et nytt prosjekt er ikke eiendomsforetakets ansvar og vil bevilges på det enkelte programområde. For å få en samlet oversikt over programområdene, vil bevilgninger som gjelder Drammen Eiendom KF være angitt på programområdet og merket med Drammen Eiendom KF. I formelle tabeller knyttet til vedtakene er bevilgninger til foretakene skilt ut i egne tabeller.

Drammen Eiendom KF forvalter kommunens bygningsmasse og leier ut til de ulike virksomhetene. Ordningen med husleie er omtalt under eget kapittel om Drammen Eiendom KF.

Reglement for investeringsprosjekter

Det er vedtatt et eget investeringsreglementet, som har som formål å legge til rette for at prosjektene er tilstrekkelig utredet og at kommunestyret har nødvendig informasjon når det skal fattes beslutninger om kommunale investeringer.

I modellen nedenfor er det angitt hvordan man gjennom utredning og kvalitetssikring definerer nødvendige beslutningspunkter og utvikler prosjekter gjennom idefase, konseptvalg, forprosjekt og gjennomføring.

Det er viktig å påpeke at investeringsprosjekter som omfattes av dette skal gjennom egne saker og beslutningsprosesser i tillegg til avsetninger i økonomiplanen.

Handlingsregler og Investeringskapasitet

Vedtak i kommunestyret 22.9.2020, sak 110/20:

«Kommunestyret gir følgende føringer til investeringsdelen av økonomiplanen for 2021-2024 og videre i et 12 års perspektiv, samt i arbeider med investeringsbudsjett for 2021:

- Drammen kommune legger seg på et investeringsnivå i snitt 900 mill kroner per år i de kommende årene.
 - Av dette settes det av om lag:
 - 380 millioner kroner årlig til oppgradering og fornyelse(rammer).
 - 20 millioner kroner årlig til sykkelplan. Her skal skoleveier ha prioritering, og gang- og sykkelvei i Nedbergkollveien skal ha høyest prioritering.
 - Rentable investeringer (Vann/avløp – 200 millioner kroner)
 - Kommunale investeringsprosjekter som innarbeides innenfor investeringsrammene per år med høyest prioritering er:
 - Nytt sykehjem i Krokstadelva
 - Ny bybru
 - Ungdomsskole på Åskollen (eventuelt 1.-10. Skole)
 - Kravet til egenfinansiering av ikke- rentable investeringer settes til 15 prosent.

Tidligere føringer om at sykehjem i Krokstadelva skal bygges i massiv tre tas ut, med at dette kom for sent inn i prosjektet og vil føre til store ekstra kostnader.

Det er stort behov for å komme i gang med byggetrinn 2 på Veiavangen ungdomsskole. Det legges derfor inn føringer i midlene som ligger til oppgradering og fornyelse, at gang og sykkelvei i Nedbergkollveien skal ha høyest prioritering for å oppfylle rekkefølgebestemmelsene til byggetrinn 2. Veiavangen ungdomsskole innarbeides og har høyest prioritet i investeringer etter de tre som det nå er lagt opp til.

Det er behov for at kommunen tar stilling til prosjektet angående relokalisering av Helse og legevakt til det nye sykehusområdet. Her bør det avklares hvilke behov det er i kommunen, opp imot prosjektet og ber om at rådmannen kommer tilbake med en sak om dette.

Det bes om en egen sak hvor det vurderes at ungdomsskolen på Åskollen bygges som en 1.-10. skole.»

12 års Investeringsplan

Ut fra kommunestyrets vedtak gjelder følgende rammer:

Investeringsrammer	
Totalt	900 000 000
Rammer	380 000 000
Sykelplan	20 000 000
Vann/ avløp	200 000 000
Rest til prosjekter	300 000 000

Av totalt 900 millioner kroner skal 400 millioner kroner (inkludert sykkelplan) gå til rammer, 200 millioner kroner til vann og avløp og 300 millioner til prosjekter.

Innmeldt behov for investeringer og ønske om igangsetting og fremdrift er større enn rammene kan dekke. Det må derfor prioriteres, og det er naturlig å vurdere disse elementene i prioriteringen:

- Bevisst prioritere mellom tiltak og programområder
- Bruke tidsaspektet i prioriteringene
- Vurdere midlertidig bruk av og reduksjon av rammer for å skape rom for større enkeltprosjekter

Rådmannen har innenfor disse rammene søkt å fordele rammene på Kommunekassen og Drammen Eiendom KF. Fordeling av investeringsrammer i 12 års perioden

Investeringsbudsjett enkeltinvesteringer

Investeringsrammene som skal dekke enkeltprosjekter er 300 millioner kroner per år i snitt. I løpet av fireårs-perioden utgjør dette i alt 1 200 millioner kroner. De to største og prioriterte prosjektene er nytt sykehjem i Krokstadelva (med rundt 1 000 millioner kroner) og ny bybru (med 630 millioner kroner) til sammen 1 600 millioner kroner. Disse to prosjektene alene krever mer enn samlet investeringsramme i fireårs-perioden.

Det er åpnet for å se på totalrammene i et gjennomsnittsperspektiv, og med to så tunge investeringsprosjekter vil rådmannen anbefale at snittet på 300 millioner kroner per år ses over seks år. Dette er nødvendig for å få igangsatt og ferdigstilt disse prosjektene innen rimelig tid. Da vil det også være mulig å igangsette Åskollen Ungdomsskole og Veivangen Ungdomsskole mot slutten av seksårs-perioden. Alternativt vil en kunne nærme seg den årlige rammen på 300 millioner kroner i fireårs-perioden, eller å igangsette ungdomsskolen på Åskollen tidligere ved å utsette oppstart av sykehjem på Krokstadelva i ett til to år.

Tabellen viser at de to store investeringene vil ha oppstartsbevilgninger i 2021, med hovedbelastningen i år 2022, 2023 og 2024. Bybrua forventes ferdigstilt først i 2025.

For 2021 er foreslåtte enkelttiltak begrenset til 146 millioner kroner. Dette består av de nevnte oppstartsbevilgningene til de største prosjektenesamt ferdigstilling av påbegynte prosjekter (Brandengen skole, Fjell skole og Spiralen).

Investering Vann og Avløp

Rammer for rentable investeringer er satt til 200 millioner kroner til vann og avløp. Vann- og avløpsinvesteringer baseres på en rullerende utskiftning og utbedring av ledningsnettet. Vann og avløp har blitt skilt ut fra øvrige investeringer da dette området har en annen type finansiering gjennom selvkost- og avgiftsregimet.

Som redegjort for i sak om investeringsrammer blir (som følge av utbygging av ny jernbanetrase - Inter City) mange større vann- og avløpsanlegg berørt. Det er hensiktsmessig å gjøre disse tiltakene samtidig med at jernbaneanlegget bygges. Det er derfor behov for ytterligere investeringer, anslagsvis i størrelsesorden 180 millioner kroner, fordelt på årene 2022, 2023 og 2024. Rådmannen vil komme tilbake til vurdering og finansiering av disse investeringene i 2021, inklusiv eventuelle effekter på avgiftene. Det tas sikte på endelig bevilgning i neste økonomiplan. Det er likevel behov for å inngå avtaler allerede i 2021 for å sikre igangsetting og rådmannen ber om fullmakt til å inngå avtaler for de første delprosjektene. Det vises til nærmere omtale under programområde P12 Vann og avløp.

Fordeling og prioritering av rammer

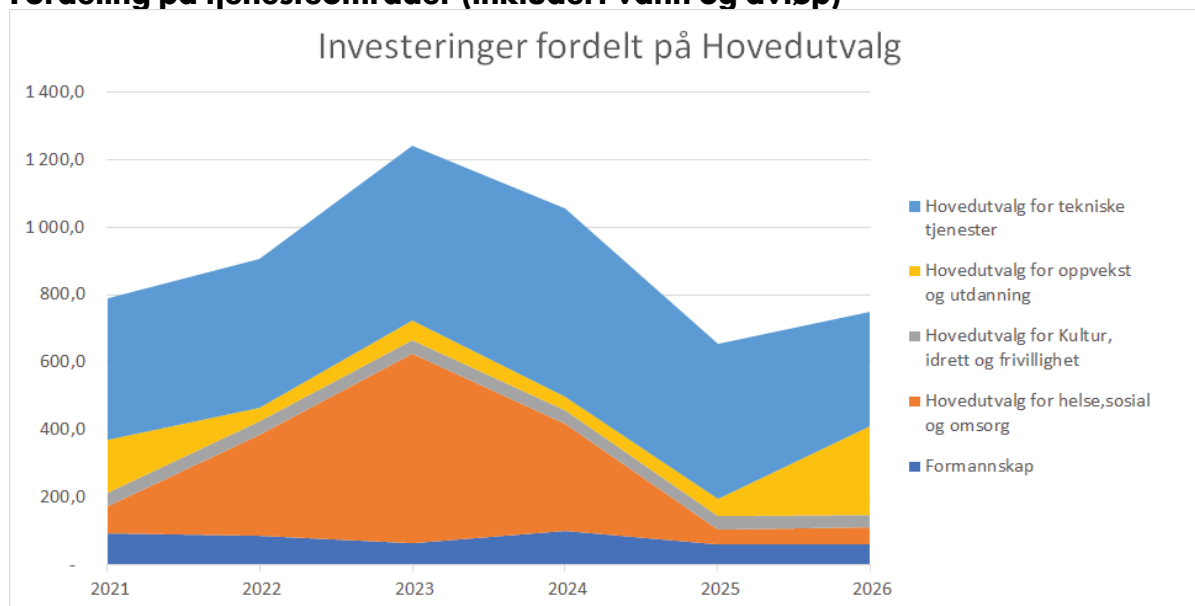
Investeringsprosjektene er nærmere spesifisert i vedlegg Bevilgningsoversikt - investering. Forøvrig vises til nærmere omtale av prosjektene under programområdene.

Kommunestyret har vedtatt at 400 millioner kroner i snitt skal gå til rammer, hvorav 20 millioner kroner er øremerket sykkelplanen. Rådmannen foreslår følgende hovedfordeling (eksklusiv vann og avløp), hvor måltallene er $300 + 400 = 700$ millioner kroner.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Snitt 4 år 21-24	Snitt 6 år 21-26
Enkeltprosjekt	146,0	330,0	675,0	450,0	125,0	225,0	400,3	325,2
Drammen Eiendom KF	86,0	250,0	515,0	229,0	5,0	225,0	270,0	218,3
Kommunekassen	60,0	80,0	160,0	221,0	120,0	-	130,3	106,8
Ramme	438,8	371,7	363,1	382,1	325,7	322,1	388,9	367,2
Drammen Eiendom KF	152,0	99,3	99,3	96,7	96,7	96,7	111,8	106,7
Kommunekassen	286,8	272,4	263,9	285,4	229,0	225,4	277,1	260,5
Totalsum	584,8	701,7	1 038,1	832,1	450,7	547,1	789,1	692,4

Som det fremkommer av ovenstående tabell vil de fastsatte rammene utfordres gjennom perioden. Dette gjelder spesielt rammene for enkeltprosjekt som har et måltal på 300 millioner kroner i snitt. Det fremgår at investeringene til enkeltprosjekter beløper seg til om lag 400 millioner kroner i snitt i fireårs-perioden og 325 millioner kroner i seksårs-perioden (noe høyere enn måltallet på 300 millioner kroner). På den annen side er øvrige rammer for mindre investeringer foreslått midlertidig noe lavere enn 400 millioner kroner utover i perioden. Samlet sett vil investeringene i den kommende fireårs-perioden årlig ligge i gjennomsnitt 789 millioner kroner og i seksårs-perioden på et gjennomsnitt på 692 millioner kroner.

Fordeling på tjenesteområder (inkludert vann og avløp)

Figuren over viser fordelingen av foreslåtte investeringer fordelt på hovedutvalgsnivå. (Inklusiv vann og avløp) i kommende seksårs-perioden. Oversikten preges av de to store investeringene, ny bybru og nytt sykehjem i Krokstadelva. Som det fremgår går de største beløpene til hovedutvalg for tekniske tjenester. Ved siden av bybrua skyldes det store rammer til oppgradering innenfor vann og avløp, samt samferdsel og infrastruktur.

Hovedutvalg for Helse, sosial og omsorg er nest størst og preges av bygging av nytt sykehjem. Når det gjelder detaljer, henvises det til omtaler under det enkelte hovedutvalg og programområde.

Forholdet mellom enkeltinvesteringer og rammer

Forholdet mellom hva som inngår i rammer og hva som omtales som enkeltprosjekter vil kunne være noe flytende. Ifølge investeringsreglementet er det hensiktsmessig å samle mindre investeringer (< 10 millioner kroner) i rammer. I tillegg legges det til grunn at rammene i hovedsak skal benyttes til oppgraderinger og modernisering av de eiendeler og anlegg kommunen allerede har.

Flere av investeringene på 10-50 millioner kroner er ofte større oppgraderingsprosjekter. Rådmannen ser det som naturlig at noen av disse vurderes i sammenheng med utnyttelsen av rammene til oppgradering, for ikke å belaste en begrenset kapasitet til nye tiltak. Rådmannen foreslår derfor at prosjekter som oppgradering av Langeløkka Barnehage (20 millioner kroner) og nytt snødeponi (21 millioner kroner) dekkes via investeringskapasiteten for rammer.

Det er relativt lave enkeltinvesteringer i 2021, da de store prosjektene ikke forventes å få full produksjon fra oppstart. Det foreslås derfor å øke rammene for mindre investeringer i 2021 til 451 millioner kroner. Dette er over måltallet på 400 millioner kroner, men de samlede investeringene i 2021 vil allikevel ligge godt under 700 millioner kroner.

Dette vil gi rom for en del mellomstore tiltak som det er svært ønskelig å få gjennomført i 2021, eksempelvis:

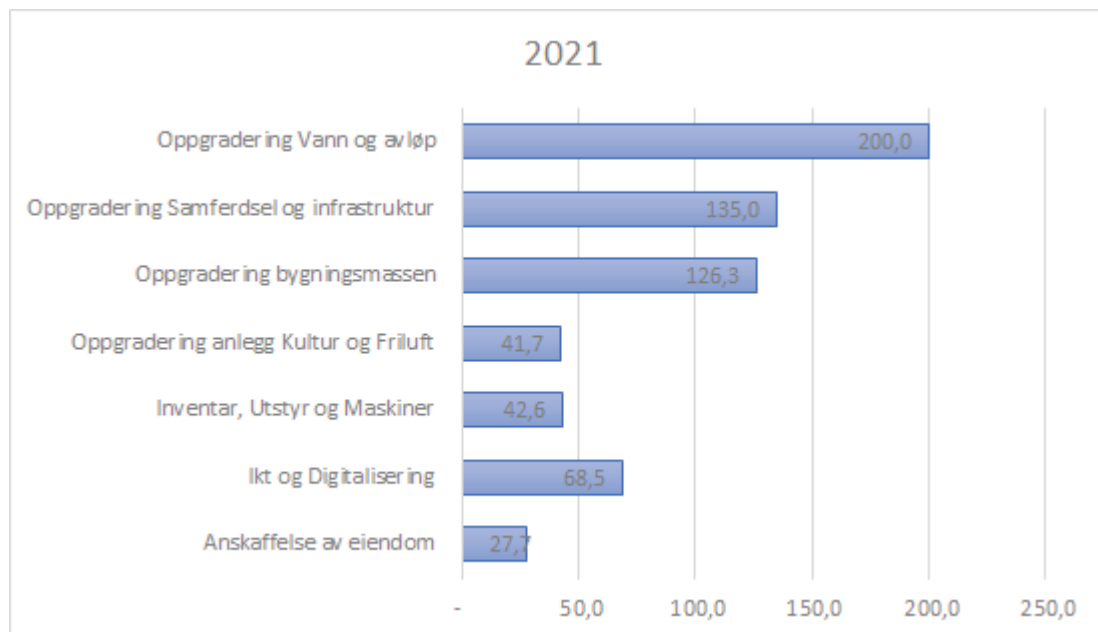
Tiltak	Beløp i mill. kr.
Bråtaveien omsorgsboliger - Svalgang og base	7,2
Flisa , Vaktrom / base	10,3
Langeløkka Barnehage	20,0
Mjøndalen skole - flere klasserom	6,7
Nedre Eik Gård -fase 1	8,5
Ombygging Blichsgate 1, 5. Etg. Bofelleskap	2,6

Tiltakene omtales ytterligere under de enkelte programområdene.

Fordeling av rammer til mindre investeringer

Fordeling på de ulike typer av investeringsrammer i 2021 fremkommer av figuren på neste side. Figuren inkluderer vann og avløp. Beløpene er foreslått ut fra foreløpig anslått behov for å hindre økt forfall og etterslep av vedlikehold. Dette sees også i sammenheng med vedlikeholdsmidler over driftsbudsjettet. Det vil gjennom 2021 gjennomføres en gjennomgang av tilstandsvurderinger og etterslep vedlikehold som grunnlag for vurdering av fordeling av rammer mellom de ulike

anleggstypene. Forøvrig har det vært fokus på å sikre en utskiftning og modernisering av både IKT og inventar og utstyr. Det vises forøvrig til detaljert omtale under hvert programområde.

12 års investeringsplan

Det er mange av de innmeldte behov som med nåværende rammebetingelser må utsettes til etter denne økonomiplanperioden. Rådmannen har lagt inn de enkeltprosjekter som kommunestyret har prioritert og har anslått oppstart for disse. Fra 2026 vil det være kapasitet til å foreta ytterligere investeringer i nye tiltak. I den foreliggende investeringsplanen er det ikke sett som hensiktsmessig å prioritere mellom enkeltformål eller tiltak utover i perioden. Dette er derfor her angitt som en foreløpig ikke disponert ramme. Et forsøk på å spesifisere prosjekter for perioden 2026 til 2036 vil være beheftet med usikkerhet og således prematurt.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Brandengen Skole	60,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fjell Skole	20,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krokstad Sykehjem	6,0	250,0	515,0	250,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Ny Bybru	40,0	80,0	160,0	200,0	120,0	-	-	-	-	-	-	-
Nytt helsehus / legevakt	-	-	-	-	-	5,0	300,0	450,0	-	-	-	-
Spiralen - Oppgradering	20,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Åskollen ungdomsskole	-	-	-	-	5,0	215,0	150,0	-	-	-	-	-
Veiavangen Skole -	-	-	-	-	-	5,0	175,0	128,0	-	-	-	-
Totalsum	146,0	330,0	675,0	450,0	125,0	225,0	625,0	578,0	-	-	-	-
Avsatt ramme	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0
Udisponert	154,0	- 30,0	- 375,0	- 150,0	175,0	75,0	-	-	300,0	300,0	300,0	300,0
							325,0	278,0				

Enkelte tiltak utsettes

Nedenfor er angitt ulike behov som er spilt inn, men som ikke foreslått prioritert i foreliggende økonomiplan. Enkelte av tiltakene er enkeltstående, mens andre vil komme som følge av videre strategier og planer på de enkelte tjenesteområdene. Det vises i denne forbindelse til kunnskapsgrunnlag for skole- og barnehagebehov som ble ferdigstilt i 2020, samt strategi for utvikling av bolig- og omsorgsbygg som vil bli ferdigstilt i 2021.

- Nye barnehager
- Erstatning av midlertidige skole paviljonger

- Nye bofellesskap for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Nye omsorgsbygg
- Videre utvikling av Nedre Eik Gård
- Kinogården i Svelvik
- Tyngre oppgradering av Glassverket idrettshall
- Enkelte prosjekter som følge av utbyggingsavtaler og InterCity utbygging.
Det vises til omtaler under programområdene P11 og P12

Noen av disse enkeltprosjekter omtales ytterligere under de enkelte programområdene.

Prioritering av IKT og digitalisering

Med henvisning til rådmannens forslag til digitaliseringsstrategi legges det til rette for at digitalisering kan være et viktig virkemiddel i omstillingen av kommunen. Dette betinger at det avsettes midler både til grunnleggende infrastruktur, sikkerhet, velfungerende nettverk, opplæring og utviklingsprosjekter.

Rådmannen forslår derfor at det avsettes 69 millioner kroner til IKT og Digitalisering i 2021. I dette inngår rullerende felles anskaffelse av PC og nettbrett til skoler og barnehager med 19 millioner kroner. I tillegg til dette kommer ordinære innkjøp av PC og utstyr som normalt dekkes over den enkelte virksomhets driftsbudsjett.

Utover dette foreslår rådmannen også en betydelig satsing på velferdsteknologi. I driftsbudsjettet for programområde O6 Hjemmetjenester og institusjoner det innarbeidet om lag 15 millioner kroner per år.

Fordeling på programområder:

De enkelte tiltakene i investeringsbudsjettet omtales under hvert enkelt programområde.

Egenkapitalinnskudd

Egenkapitalinnskudd til pensjonskassen føres som investeringer.

Drammen Kommunale pensjonskasse har i dag en solid egenkapital og solvensdekning. Ved innlemmingen av ansatte fra Svelvik og Nedre Eiker fra 1. januar 2020 ble DKPs samlede forpliktelser økt med om lag 40 prosent. For å dekke opp for DKPs organiske vekst samtidig som det forventes lave markedsrenter fremover, vil det være behov for å øke det årlige egenkapitaltilskuddet. For å hindre at dagens risikokapasitet svekkes har DKPs styre anmodet om en økning i årlig egenkapitaltilskudd fra 10 til 20 millioner kroner. Rådmannen foreslår at en slik økning innarbeides i den kommende økonomiplanperioden.

På noe sikt kan alternativ egenkapitaltilførsel i form av fast eiendom redusere behovet for faste årlige egenkapitalinnskudd. Eksempelvis vil tilførsel av eiendom til om lag 200 millioner kroner redusere det årlige kapitalbehovet med 10 millioner kroner. Det anbefales at kommunen i samarbeid med pensjonskassen utreder en slik løsning nærmere.

Også KLP har de senere år varslet innkalling av egenkapital for sykepleierordningen. Rådmannen legger til grunn et årlig egenkapitaltilskudd til KLP i størrelse 2,8 – 3 millioner kroner.

Startlån

I tillegg til investeringsutgiftene føres også videreutlån av husbankmidler (startlån) i bykassens investeringsbudsjett. Per september 2020 er kommunens totale utlån fra ordningen på 1 642 millioner kroner.

I 2020 vedtok kommunestyret å søke om en låneramme på 360 millioner kroner. I tillegg er restmidler fra 2019 tilgjengelig, slik at disponibel ramme er på cirka 427 millioner kroner. Til og med september i år er det utbetalt 281,7 millioner kroner i nye lån. Prognose for årets siste måneder tilsier utlån i størrelse 400 – 410 millioner kroner i år.

Basert på utviklingen i boligmarkedet, søknader om startlån, utbetalt lånebeløp og innvilgede finansieringsbevis i 2020, anbefaler rådmannen at det søkes om en låneramme på 450 millioner kroner for 2021. Det legges foreløpig tilsvarende låneramme til grunn for årene 2022 – 2024.

Det vises til nærmere omtale under P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig.

Finansiering av investeringer

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett viser brutto investeringsutgifter samlet for Drammen kommune og Drammen Eiendom KF på 3 956,6 millioner kroner – tilsvarende et gjennomsnittlig investeringsnivå per år på 989,1 millioner kroner. For 2021 foreslås en samlet investeringsramme på 784,8 millioner kroner. Investeringsrammen økes til 901,7 millioner kroner i 2022 og økes ytterligere 1 238,1 millioner kroner i 2023 og 1 032,1 millioner kroner i 2024.

De foreslåtte investeringene finansieres i hovedsak fra følgende kilder: Momskompensasjon, tilskudd fra staten eller andre og eksterne låneopptak. For å begrense veksten i kommunens lånegjeld legger rådmannen også opp tilbetydelig egenfinansiering av investeringene. Dette skjer delvis gjennom overføring fra kommunekassens driftsbudsjett til investeringsbudsjettet med totalt 383,3 millioner kroner i planperioden. I tillegg er det lagt inn årlig forventning om salg av eiendom i regi av Drammen Eiendom KF på 23 millioner kroner. Det legges i tillegg opp til at det gjennom salg av aktiva skal realiseres 50 millioner kroner i 2021 og 2022 – se nærmere omtale nedenfor.

For nærmere oversikt vises til tabeller i forslaget til vedtak som viser foreslått finansiering av investeringsbudsjettene for Drammen kommunekasse og Drammen Eiendom KF. For en samlet fremstilling av finansieringspostene vises til forskriftsskjema 2A i vedlegg 1.

Salg av aktiva

I sak om økonomisk handlingsrom ble det drøftet mulighetene for salg av eiendeler for å styrke egenkapitalfinansiering og redusere lånegjelden. Kommunestyret bad rådmannen komme tilbake til dette, og fokuserte spesielt på mulighetene for salg av eiendom. Mange eiendommer og selskap gir i dag avkastning som må sees opp mot mulige rente- og avdragskostnader. Rådmannen har vurdert muligheter og eiendommer i samarbeid med Drammen Eiendom KF, Drammen kommune Eiendomsutvikling AS og Eiker Eiendomsutvikling AS. Eiendommer som selskapene anser som aktuelle i et kortsiktig perspektiv er Miletomten i Mjøndalen, Gilhus gård i Lier og tomteområder i Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS. Se forøvrig omtale under hvert selskap kapittel Eierstyring.

Det er grunnlag for å legge inn forutsetninger om kapitalfrigjøring fra selskapene samlet i størrelsesorden 100 millioner kroner i økonomiplanen. Ettersom salgsprosesser bør forberedes godt, og kan ta tid å gjennomføre for å oppnå godt resultat, anbefales at beløpet deles på 50 millioner kroner i 2021 og 50 millioner kroner i 2022.

På sikt vil det også være aktuelt å realisere flere prosjekter som i dag ligger i Drammen kommune Eiendomsutvikling AS. Rådmannen foreslår at det arbeides videre med analyser og vurderinger av utviklings- og salgspotensialet i rådhuskvartalet i Mjøndalen og eiendommer ved det nåværende sykehusområdet i Drammen. Disse eiendommene forvaltes foreløpig av Drammen Eiendom KF. Eiendommene kan ha betydelige verdier, men det er i dag for tidlig å tallfeste dette.

Avdragsinntekter fra utlån av egne midler

I 2021 er det budsjettert med mottatte avdrag fra utlån med 5,6 millioner kroner. Av dette utgjør 5 millioner kroner forventet tilbakebetaling av rente- og avdragsfritt lån som tidligere Drammen kommune i 2001 ga til Sparebanken Øst Eiendom AS i forbindelse med etableringen av ny kino i Drammen Sentrum. Lånebeløpet forfaller i sin helhet til betaling i løpet av 2021. Mottatte avdragsinntekter på til sammen 7,4 millioner kroner i planperioden foreslås avsatt til ubundet investeringsfond.

HOVEDUTVALG FOR

OPPVEKST OG UTDANNING

P01 Skole

P02 Barnehager

P03 Forebyggende tjenester

Sammendrag budsjett

Hovedutvalget for oppvekst og utdanning har det politiske ansvaret for skole, barnehage og forebyggende tjenester, inkludert barnevern.

P01 - Skole

Drammen kommune har 32 skoler. Det er 21 barneskoler, ni ungdomsskoler, én kombinert barne- og ungdomsskole og én skole for elever på 1.- 10. trinn med nedsatt funksjonsevne. Fire av skolene har kommunalt forsterkede enheter for barn med særskilt behov for tilrettelegging. Nøstet og Sagstedsbrua er avdelinger knyttet til to ulike ungdomsskoler. Der kan elever med behov for praktisk tilrettelegging få deler av eller hele sin opplæring.

Det er høsten 2020 registrert 11 785 elever ved skolene i Drammen.

Programområdet skole dekker også voksenopplæringen, herunder norskopplæring etter introduksjonsloven og grunnskoleopplæring og spesialundervisning etter opplæringsloven.

Videre dekker programområdet grunnskoleundervisning og spesialundervisning for elever som Drammen kommune har ansvaret for, men som er bosatt i fosterhjem i andre kommuner. Programområdet dekker også skoleskys.

P02 - Barnehager

Drammen kommune har 85 barnehager, 36 kommunale og 49 private. Det er per oktober 2020, 4 801 barn i barnehagene i Drammen kommune. Kommunen har organisert tilbudet om spesialpedagogiske tjenester for barnehagene i en egen avdeling.

Drammen kommune har eget forvaltningskontor som utøver barnehagemyndigheten og fører tilsyn med barnehagene i kommunen, både kommunale og private.

P03 - Forebyggende tjenester

Programområdet har tre virksomheter: Barnevern, Pedagogisk psykologisk tjeneste (PP-tjenesten) og Helsefremmende tjenester 0-100 (HFT 0-100).

Barnevernet har fire avdelinger for undersøkelse og tiltak knyttet til knutepunkt og fire avdelinger som jobber i hele kommunen: Mottak/barnevernsvakt, fosterhjem, enslige mindreårige og fellestjenester.

HFT 0-100 er kommunens lavterskel helse- og familietilbud. Virksomheten er organisert i fire knutepunkt og inneholder helsesykepleiere ved skolene, helsestasjoner, uteteam og familietjenester. Avdelingen for voksne yter tjenester i hele kommunen innen friskliv, rask psykisk helsehjelp, forebyggende sykepleie og lavterskeltilbud for mennesker med rus- og avhengighetsproblematikk.

PP-tjenesten er organisert i to avdelinger som yter tjenester til familier, skoler og barnehager nord og syd for Drammenselva.

Planstrategi og planarbeid

Kommunestyret vedtok i møte 16. juni 2020 «Planstrategi for Drammen kommune 2020–2023». Strategien inneholder et samlet program for prioritering av planarbeid i Drammen kommune i perioden 2020- 2024. Det vises til helhetlig omtale under kapitlet om styring og planarbeid.

Flere av disse planarbeidene berører hovedutvalgets ansvarsområder:

Nedenfor er en oversikt over de planoppgaver, jf. planstrategien, som er spesielt knyttet til hovedutvalget:

- Planer som er uavhengig av kommuneplanen (og er prioritert i 20/21)
- Planer som er knyttet til kommuneplanen; vil bidra med kunnskapsgrunnlag og som evt konkretiserer/følger opp samfunnsdelen i etterkant - merket gult (ingen i dette HU)

Planoppgaver som skal vurderes (med hensyn til behov, innhold og fremdrift) ved behandling av økonomiplanen 2022-25, er merket med *

Plan	Kommentar	21	22	23	24
Temaplan for kvalitet og innhold i tjenester knyttet til oppvekst og læringsløp*			x		
Handlingsplan utvikling og bruk av skole- og barnehagebygg	Inkl. barnehage- og skolebehov, elevinntaksordninger mv.				
	Første fase er utarbeidet i 2020, som grunnlag for økonomiplanen 2021-24. Videre må den vurderes revidert og videreutviklet som oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel				

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Sum Driftsutgifter	2577081	2568148	2555748	2549148
Sum Driftsinntekter	-431606	-431606	-431606	-431606
Sum	2145475	2136542	2124142	2117542

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
P01 Skole	1025001	1013568	1003668	999568
P02 Barnehager	778993	781493	778993	776493
P03 Forebyggende tjenester	341481	341481	341481	341481
Sum	2145475	2136542	2124142	2117542

P01 Skole

Om tjenesteområdet

Skolene i Drammen skal gi barn og unge et trygt og godt læringsmiljø, der opplæringen preges av høy og jevn kvalitet. Et trygt og stimulerende opplæringsmiljø med vekt på tilpasset opplæring er en av forutsetningene for å lykkes.

I høst tok skolene i bruk de nye læreplanene i fagene. De nye planene er utviklet for å kunne være relevante for dagens samfunn, der nye tverrfaglige temaer, mer praktisk tilnærming til fagene og dybdelæring er et sentralt begrep i planene. Dybdelæring handler om å lære noe så godt at du forstår sammenhenger, og kan bruke det du har lært i nye situasjoner.

Skolefritidsordningene skal være en inkluderende arena for alle barn. Fattigdomsbekjempende tiltak som reduksjon i oppholdsbetaling og gratisplasser skal gjøre det mulig for alle familier som ønsker det å benytte tilbudet ved SFO/AKS.

Det gjenstår fortsatt et stort harmoniseringsarbeid innenfor programområdet, og dette arbeidet fortsetter inn i ny økonomiplanperiode. Programområdet vil samtidig bidra aktivt inn i det tverrfaglige arbeidet i kommunen med å bygge et kvalitetsmessig godt og helhetlig læringsløp for barn og unge i Drammen.

Sammenlikning med andre kommuner

Rådmannen vil komme tilbake til dette i årsmelding 2020, da det per dags dato er vanskelig å finne sammenlignbare, relevante tall etter sammenslåing. Rapportering fra Grunnskolen Informasjonssystem (GSI) offentliggjøres ikke før etter at økonomiplanarbeidet er ferdig.

Demografi

Nye befolkningsprognoser fra SSB (alternativ MMMM) viser en synkende kurve for antall barn i alderen 6-15 år. For den kommende planperioden forventes en totalelevtallsnedgang på 289 elever.

	2020	2021	2022	2023	2024
Antall barn 6-15 år	12202	12153	12051	11953	11913
Differanse		-49	-102	-98	-40

På bakgrunn av forventet elevtallsnedgang foreslår rådmannen å redusere programrådets ramme med 5 millioner kroner i 2021.

Hovedaktiviteter**Ny overordnet del og læreplaner i fag (LK20)**

Læreplaner for fag i grunnskolen og videregående opplæring fornyes. Dette gjelder fra august 2020. Overordnet del av læreplanverket er også ny. Den beskriver hvilke verdier og prinsipper grunnopplæring skal bygge på. De nye læreplanene er en fornyelse av Kunnskapsløftet som ble innført i 2006, og kalles læreplanverket for kunnskapsløftet 2020 (LK20).

Læreplanene fornyes for å være relevante for dagens samfunn. Det er fremdeles kompetansemålene som skal ligge til grunn for elevenes læring, men antall mål i læreplanene er redusert.

De tverrfaglige temaene demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring er nye. Dette er ikke egne fag, men samfunnsaktuelle temaer som inngår i læreplanene der de er en sentral del av kompetansen i faget. Andre områder som vektlegges i det nye læreplanverket er at mange fag er mer praktiske og det er mer om teknologi og programmering. Krittisk tenkning og kildekritikk blir enda viktigere. Videre er dybdelæring et sentralt begrep i læreplanene. Det handler om å lære noe så godt at du forstår sammenhenger og kan bruke det du har lært i nye situasjoner. Elevene skal også i større grad få påvirke hvordan de lærer. Blant annet hva de lærer i fagene, hvorfor og hvordan. De yngste elevene skal lære mer gjennom å leke og å utforske.

Innføring av nye læreplaner krever kompetanseheving for alle ansatte i skolene. Kompetanseheving foregår først og fremst på arbeidsplassen gjennom skolebasert kompetanseutvikling. Det settes av betydelige ressurser og tid til dette arbeidet de neste årene. Kompetansesenteret bidrar med støtte til skolene i denne prosessen. Det igangsettes også nettverk for lærere i relevante temaer. Drammen kommune samarbeider med Lier kommune og Universitetet i Sør-Øst Norge om den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling (dekomp). Her står LK20 sentralt, og det arrangeres nettverk og workshop for lærere i temaer som programmering og praktisk-estetiske fag. Kompetansesenteret koordinerer også det tverrfaglige samarbeidet mellom skolene og områder somforebyggende tjenester, barnehage og helse. Tverrfaglig samarbeid gir kompetanseutveksling mellom skolene og de samarbeidende tjenestene.

Gratis plasser i AKS/SFO for familier med lav inntekt

For å følge opp intensjonen om å bekjempe barnefattigdom i kommunen foreslår rådmannen en ny prosentbasert modell for beregning av gratisplasser og reduksjon i oppholdsbetaling for SFO/AKS. Ny ordning vil sikre en mer rettferdig beregning av moderasjon. Når en moderasjonsordning er basert på en prosentsats istedenfor en fastsattgrense, vil alle i større grad betale etter evne. Dagens kommunale ordning tilsier at familier med ulik inntekt får samme reduksjon i oppholdsbetalingen, og at det økonomisk sett er vesentlig gunstigere å ligge rett under den gitte grensen enn rett over.

Ny modell vil tilsi at:

Familier med inntekt under 3G (ca. 300 000 kroner) får rett til gratis plass på SFO/AKS, Uavhengig av plasstype. Dette gjelder 1.- 4. Trinn.

Familier som omfattes av den nasjonale inntektsgraderte moderasjonsordningen, som tilsier at ingen skal betale mer enn 6 prosent av husstandsinntekten for opphold, vil i Drammen kommune få en ytterligere reduksjon i oppholdsbetalingen. Procentsatsen for denne gruppen reduseres til 5 prosent, Som vil si at de ikke skal betale mer enn 5 prosent av familiens inntekt. Dette gjelder 1.- 4. Trinn. Familier som tjener mer enn innslagspunktet for den nasjonale ordningen (612 000 kroner i 2020) betaler full pris for opphold.

Kostnadsrammen for ny ordning anslås å være tilnærmet lik som for nåværende ordning, men faktiske kostnader vil være avhengig av hvor mange som velger å benytte seg av tilbudet. Ny ordning vil tre i kraft fra 1. august 2021.

Kombinasjonsklassen på Åssiden videregående skole

Drammen voksenopplæring har de siste årene hatt et samarbeid med Viken fylkeskommune og Åssiden videregående skole om et undervisningstilbud for ungdom i alderen 16-24 år som ikke har fullført grunnskoleopplæringen. Dette undervisningstilbudet er i økonomiplanen 2020-2023 og 1. tertialrapport omtalt som kombinasjonsklassen.

I dag dekkes tilbudet i kombinasjonsklassen av Drammen voksenopplæring og Viken fylkeskommune. Kostnaden for Drammen voksenopplæring er 1,7 millioner per år for 30 elevplasser.

Drammen voksenopplæring har en utfordring i forhold til tidligere pålagte effektiviseringskrav i forbindelse med sammenslåingen av de tre kommunene. For å tilpasse driften til nye rammer anbefaler rådmannen å avslutte dette tilbudet fra og med skoleåret 2021/2022. Elevene vil fortsette i kombinasjonsklassen på Åssiden videregående skole ut inneværende skoleår. Fra skoleåret 2021/2022 vil de få hele sitt opplæringstilbud ved Drammen voksenopplæring.

Harmonisering

Harmoniseringsarbeidet for P01 skole er godt i gang. Områder som inkluderer betalte tjenester for innbyggerne er harmonisert for skoleområdet.

Det er høsten 2020 blitt utarbeidet en oppdatert arbeidsliste for områder med behov for harmonisering. Listen er utarbeidet av skolelederne i kommunen, rådgivere for skoleområdet og kommunalsjef for skole. Listen inneholder cirka 80 områder med behov for harmonisering, og strekker seg fra helt enkle maler og rutiner til mer omfattende harmoniseringsarbeid som eksempelvis tilbudet omorganisering og innhold i forsterkede enheter. Tillitsvalgte fra relevante fagforbund er informert om harmoniseringsarbeidet, og har mulighet til å delta i arbeidet. FAU ved alle skoler er informert om arbeidet gjennom ny møteplass «Sammen om Drammensskolen». I større prosjekter vil det være naturlig å informere og innhente innspill.

Noen harmoniseringsoppgaver vil være rent administrative, mens andre områder vil bli politisk behandlet. Leder for hovedutvalget vil i samarbeid med kommunalsjef bidra til å avklare hvilke områdersom skal legges frem for politisk behandling.

Arbeidslisten for oppgaver med behov for harmonisering er en dynamisk liste, der oppgaver som er slutført tas ut, samtidig som nye områder vil komme inn på listen. Harmoniseringsarbeidet er derfor å anse som et langsiktig arbeid.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Oprinnelig budsjett	1088320	1088320	1088320	1088320
Vedtak forrige periode				
Statsbudsjett: gratis SFO, barn med spesielle behov 5.-7. trinn	560	560	560	560
Statsbudsjett: inntektsgradert foreldrebetaling SFO, 1.-2. trinn	1540	1540	1540	1540
Sum Vedtak forrige periode	2100	2100	2100	2100
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-59928	-59928	-59928	-59928
Sum Budsjettendringer inneværende år	-59928	-59928	-59928	-59928
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	1389	1389	1389	1389
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	1389	1389	1389	1389
Konsekvensjusteringer	-56439	-56439	-56439	-56439
Konsekvensjustert ramme	1031881	1031881	1031881	1031881
Innsparingstiltak				
Sommerskolen	-1300	-1300	-1300	-1300
Ung 11	-1625	-3900	-3900	-3900
Sum Innsparingstiltak	-2925	-5200	-5200	-5200
Nye tiltak				
Demografi	-5000	-15300	-25200	-29300
Prosjekt gratis skolemat	-500	0	0	0
Sosialfaglige stillinger barnetrinnet	1225	1225	1225	1225
Statsbudsjett: Inntektsgradert foreldrebetaling SFO 3.-4. trinn fra 1.8.2021	458	1100	1100	1100
Statsbudsjett: Ny gjennomføringsløsning for prøver og eksamener	-138	-138	-138	-138
Sum Nye tiltak	-3955	-13113	-23013	-27113
Nye tiltak og realendringer	-6880	-18313	-28213	-32313
Ramme 2021-2024	1025001	1013568	1003668	999568

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020–23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Vedtak forrige periode

Statsbudsjett: gratis SFO, barn med spesielle behov 5.-7. trinn

Fra høsten 2020 fikk barn med særskilte behov på 5.-7. trinn gratis plass i SFO/AKS. Ordningen er finansiert av staten, med 0,4 millioner kroner for høsten 2020. Fra 2021 får ordningen helårseffekt, og programområdet tilføres derfor ytterligere 0,6 millioner kroner i 2021.

Statsbudsjett: inntektsgradert foreldrebetaling SFO, 1.-2. trinn

Fra høsten 2020 ble det innført en nasjonal moderasjonsordning i SFO/AKS for 1.- og 2. klassinger som tilsier at ingen skal betale mer enn 6 prosent av husstandsinntekten for opphold. Ordningene finansiert av staten, og i 2020 ble kommunen tilført 1,1 million kroner for høstsemesteret. Fra 2021 får ordningen helårseffekt, og programområdet tilføres derfor ytterligere 1,5 millioner kroner i 2021.

Innsparingstiltak

Sommerskolen

Sommerskolen er et gratis tilbud til alle skoleelever i Drammen kommune som skal begynne på 3.- 9. trinn. Kursene tilbys tre uker i skolens sommerferie. Frem til 2020 har sommerskolen vært organisert og gjennomført av Kompetansesenteret, mens budsjettet har ligget på PO1 Skole.

I tidligere Drammen har sommerskolen hatt mulighet til å tilby til sammen 1 600 elevplasser over fire uker. Sommerskolen 2020 ble på grunn av pandemien gjennomført med redusert kurstilbud med 900 elevplasser. Det har i budsjettene de siste årene i tidligere Drammen vært satt av 3 millioner kroner til organisering og gjennomføring av sommerskolen.

Sommerskolen får gode tilbakemeldinger fra barn og familier som benytter seg av ferietilbudet. Gjennom deltagelse på sommerskolen får veldig mange barn muligheten til å ha et tilrettelagt ferietilbud i løpet av sommeren. Ved at sommerskolen er gratis for brukere vil tilbudet også være et tiltak for å utjevne sosiale forskjeller i kommunen.

Rådmannens vurdering er at sommerskolen bør videreføres i neste økonomiplanperiode, men innenfor en budsjetttramme på 1,7 millioner kroner. Prosjektet i sin helhet, både hva gjelder organisering og økonomiske rammer, legges til PO1 fra 2021.

Det kan videre være aktuelt å se på om organiseringen kan inkludere tilbud eller tjenester ved andre programområder, eller frivillige lag og foreninger.

Ung 11

Ung 11 er ett av forsterkningstiltakene tidligere Drammen kommune innførte innenfor skoleområdet. Deltakerne på Ung 11 får sitt vitnemål fra grunnskolen etter gjennomført skoleår på Ung 11, og dette vitnemålet bruker ungdommen til å søke opptak til videregående opplæring.

Ung 11 har kapasitet til 25 elevplasser, og skoleåret skal være en ekstra forberedelse til videregående skole og bidra til økt gjennomføring og mulighet for å lykkes i opplæringen. Ung 11 er ikke et lovpålagt tilbud. Det er Viken fylkeskommune som har hovedansvaret for denne aldersgruppen, men kommunen kan gi et supplerende tilbud til elever som er ferdig med grunnskolen, som for eksempel Ung 11.

I Viken fylkeskommune finnes det et tilbud til ungdom som av ulike årsaker ikke ønsker å starte direkte i videregående opplæring etter grunnskolen. Tilbudet kalles UngInvest og har fem avdelinger. UngInvest Drammen er den eldste og største av UngInvest-avdelingene i fylket og er lokalisert på Nøsted.

Målgruppen for UngInvest er blant annet ungdom som ikke ønsker å begynne i videregående skole, ungdom som ikke vet hva de skal bli, ungdom som trenger påfyll i eksempelvis matte, norsk og engelsk for å mestre skolegangen bedre i etterkant, og ungdommer som trenger et sosialpedagogisk tilbud. Det er mulig å gå opp til privatisteksamen i noen grunnskolefag eller fag på videregående skole. UngInvest samarbeider med videregående skoler, fagopplæringen, næringslivet og andre. Utplassering i praksis er mulig.

Sett i lys av den økonomiske situasjonen kommunen er i, og at tilbudet ved Ung 11 ikke er lovpålagt, foreslår rådmannen at tiltaket ikke videreføres fra skoleåret 2021-2022.

Nye tiltak

Demografi

Nye befolkningsprognoser fra SSB (alternativ MMMM) viser en synkende kurve for antall barn i alderen 6-15 år. Fra 2020 til 2021 forventeselevtallet å synke med 49 barn, Som tilsier at programrådets ramme kan reduseres med cirka 5 millioner kroner neste år. Dette tilsvarer en reduksjon på 7 pedagog årsverk.

Prosjekt gratis skolemat

I økonomiplanen 2020-2024 ble P01 tildelt 0,5 millioner kroner til igangsetting av et gratis skolematprosjekt på én skole i kommunen. På grunn av smittevernhensyn har skolematprosjektet ikke latt seg gjennomføre i 2020. Prosjektmidlene fra 2020 overføres til neste år, og det vil derfor bli trukket ut tilsvarende beløp i 2021.

Sosialfaglige stillinger barnetrinnet

I 1. tertialrapport ble det bevilget midler til videreføring av de sosialfaglige stillingene fra tidligere Nedre Eiker kommune. Programrådet ble styrket med 0,9 millioner kroner for å dekke kostnaden for høstsemesteret. Fra 2021 får tiltaket helårseffekt.

Statsbudsjett: Inntektsgradert foreldrebetaling SFO 3.-4. trinn fra 1.8.2021

I statsbudsjettet for 2021 foreslår regjeringen å bevilge 25 millioner kroner til å utvide den eksisterende nasjonale ordningen med inntektsgradert foreldrebetaling til å også gjelde 3. og 4. trinn fra høsten 2021. Ut fra delkostnadsnøkkelen for grunnskole vil dette innebære cirka 0,5 millioner kroner for høsten 2021. Fra 2022 legges tiltaket inn med helårseffekt.

Regjeringen foreslår og så å bevilge 15,2 millioner kroner til gratis SFO/AKS for lavinntektsfamilier i utvalgte kommuner. Det er foreløpig ikke avklart om Drammen vil velges ut til dette.

Statsbudsjett: Ny gjennomføringsløsning for prøver og eksamener

Utdanningsdirektoratet arbeider med å anskaffe og implementere ny gjennomføringsløsning for eksamen og kartleggingsprøver som er i tråd men fagfornyelsen. Prosjektet skal bidra til at alle prøver og eksamener utvikles og gjennomføres i en ny, felles digital løsning som gir elevene en brukervennlig tjeneste hvor elevene kan få vist sin kompetanse på flere måter enn i dag.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2021-24
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					
P01 Skole					
Kommunekassa					
KK IKT P01 Skole	15000	15000	30000	15000	75000
KK Inventar og utstyr P01 Skole	12000	7000	7000	7000	33000
Sum Kommunekassa	27000	22000	37000	22000	108000
Drammen Eiendom					
DEKF - Brandengen Skole - Utvidelse	60000	0	0	0	60000
DEKF - Fjell Skole Inkludert Flerbrukshall Og Aktivitetshus	20000	0	0	0	20000
DEKF P01 Oppgradering bygningmassen	19100	12400	12400	12400	56300
Sum Drammen Eiendom	99100	12400	12400	12400	136300
Sum P01 Skole	126100	34400	49400	34400	244300
Sum investeringsprosjekter	126100	34400	49400	34400	244300

Investeringer

Rammer

IKT

Skolene kjøper hvert år inn nye sett med nettbrett og PC'er til elever. Det er hensiktsmessig at investeringsmidlene til dette knyttes opp til programområde 01. Nødvendig ramme er 15 millioner kroner per år. I tillegg fornyer skolene PC'er til lærerne hvert 4. år. I økonomiplanen er det derfor avsatt ytterligere 15 millioner kroner hvert 4. år. Nest gang dette rulleres vil være i 2023.

Oppgradering av bygningsmassen

Det avsettes samlet 19,1 millioner kroner til oppgradering av bygningsmassen i programområdet. Denne rammen er todelt, med en generell ramme på 12,4 millioner som skal dekke oppgraderinger og modernisering som Drammen Eiendom KF utfører for å dekke slit og elde uten at det medfører økt husleie. Rådmannen foreslår å øke dette beløpet med 7 millioner kroner i 2021 for å kunne etablere nye klasserom på Mjøndalen skole. Rammen videreføres i økonomiplanperioden med 12,4 millioner kroner per år.

Inventar og Utstyr

Det er behov for løpende fornyelse av inventar og utstyr på skolene. I rammen inngår også utstyr og inventar til nye arealer. I økonomiplanen foreslås rammen for inventar og utstyr til 7 millioner kroner per år. I tillegg tilbakeføres midler til utstyr og inventar til nybygg på Brandengen skole i 2021. Midlene ble trukket inn i forbindelse med revidert budsjett i 1. tertial 2020 som følge av utsettelse av prosjektet, med 5 millioner kroner.

Enkeltprosjekter

Brandengen skole – utvidelse

Brandengen skole skal utvides med 3 000 m² nybygg vest for flerbrukshall. I Økonomiplan 2019-2022 i tidligere Drammen ble det bevilget 258,0 millioner kroner, for å gjennomføre nybygg med tilhørende uteanlegg og infrastruktur, samt noe rehabilitering i eksisterende skolebygg. Byggestart var 6. januar 2020. Ferdigstilling av prosjektet var forventet vår/sommer 2021.

30. april 2020 mottok Drammen Eiendom KF meddelelse om at det ble åpnet konkurs i boet til entreprenøren. Det er avklart at konkursboet ikke ønsker å tre inn i kontrakten og kontrakten er hevet. Resterende arbeider for å ferdigstille skolen er utlyst i ny konkurranse, med samspill i tidligfase, som så låses i ny totalentreprise. Det antas at byggearbeidene vil gjenopptas i desember 2020, og at skolen kan overtas i desember 2021. Kostnadsbildet for rehabiliteringsarbeidene er foreløpig ikke endelig avklart. Endelige rammer for rehabilitering må fremlegges når hovedprosjektet er nærmere gjennomarbeidet.

Fjell skole inkludert flerbrukshall og aktivitetshus

Prosjektet Fjell 2020 omfatter rehabilitering og utvidelse av Fjell skole, samt etablering av ny flerbrukshall og aktivitetshus. Prosjektet har en total investeringsramme på 359 millioner kroner. I Økonomiplan 2020-2023 ble det budsjettert med 72 millioner kroner for 2020 og 20 millioner kroner i 2021. Byggearbeidene pågår, og prosjektet forventes ferdigstilt i løpet av 2021 og det foreslås bevilget 20 millioner kroner for å ferdigstille prosjektet.

Enkeltprosjekter utenfor økonomiplanperioden

Åskollen Ungdomsskole med flerbrukshall

I forbindelse med økonomiplan 2019-22 i tidligere Drammen kommune vedtok bystyret bygging av ny ungdomsskole på Åskollen. Bystyret vedtok i juni 2019 plassering av skolen.

Drammen Eiendom KF har i 2020 på oppdrag fra kommunestyret ervervet Nordby gård som grenser til eiendommen. Drammen kommune har i 2020 også overtatt Glassverket idrettshall som ligger i tilknytning til prosjektet.

I sak 110/20 i kommunestyret 22.9.2020 ble «Ungdomsskole på Åskollen (evt. 1.-10. skole)» vedtatt som ett av tre prioriterte investeringsprosjekter og det ble samtidig vedtatt at rådmannen skal legge fram en egen sak hvor det vurderes om skolen skal bygges som en 1-10 skole.

Det legges opp til at sak knyttet til regulering og konseptvalg om Åskollen ungdomsskole legges frem i desember 2020.

Prosjektet er i reguleringsfase. Varsel om oppstart er annonsert og reguleringsarbeidet forventes klart til sommeren 2021.

Investeringsbehov er i 2. tertialrapport fra Drammen Eiendom KF anslått til 355-360 millioner kroner. I tillegg kommer utgifter til utstyr og inventar, anslått foreløpig til 5 millioner kroner. Etter ferdigstillingen av Fjell og Brandengen skoler vil man ha regnskapstall for hva inventar og utstyr knyttet til disse prosjektene har kostet, og kostnadskalkylene for tilsvarende utgifter ved ny skole på Åskollen vil da kunne oppdateres.

I investeringsplanen legges det opp til at oppstart for Åskollen ungdomsskole skal være i 2026.

Veiavangen ungdomsskole med flerbrukshall

I tidligere Nedre Eiker kommune ble det ferdigstilt et forprosjekt for den nye skolen. I 2011 ble det ferdigstilt et byggeprosjekt (bygg C) som erstattet deler av den gamle bygningsmassen på skolen. Det er nå behov for å erstatte den resterende delen av skolen samt å utbedre utearealene.

I sak 110/20 i kommunestyret 22.9.2020 ble det vedtatt at «Det er stort behov for å komme i gang med byggetrinn 2 på Veiavangen ungdomsskole. Det legges derfor inn føringer i midlene som ligger til oppgradering og fornyelse, at gang og sykkelvei i Nedbergkollveien skal ha høyest prioritering for å oppfylle rekke følgebestemmelsene til byggetrinn 2. Veiavangen ungdomsskole innarbeides og har høyest prioritet i investeringer etter de 3 som det nå er lagt opp til.» Denne investeringen innarbeides med høyest prioritet etter de tre prosjektene som kommunestyret allerede har gitt førsteprioritet.

Byggetrinn 2 ved Veiavangen ungdomsskole vil da kunne realiseres etter at de tre andre prosjektene er ferdigstilt.

I henhold til tidligere Nedre Eiker kommune sine planer er skolen planlagt bygget med passivhus standard med Breeam klassifisering på «Very good». Det er i tillegg planlagt solcelleanlegg på tak og fasader, og et Sedumtak (grønt tak) på deler av bygningen. Investeringsbehov er i 2. tertialrapport fra Drammen Eiendom KF anslått til 304 millioner kroner med disse spesifikasjonene. Utgifter til utstyr og inventar var inkludert i kostnadsberegningen fra tidligere Nedre Eiker kommune.

Forprosjektet som det framstår i dag, er ferdig.

Dersom det velges å omprosjekttere til massivtre, Vil dette innebære ytterligere kostnader på om lag 3 millioner kroner til omprosjektering og cirka 7 millioner kroner i økte byggekostnader - til sammen rundt 10 millioner kroner. En ombygging av bygget til plusshus vil gi en ytterligere kostnadsøkning på cirka 15 millioner kroner.

Den anslåtte kostandene vil i så fall øke da med rundt 25 millioner kroner, fra 304 til 329 millioner kroner. Avhengig av når prosjektet realiseres vil det kunne komme krav om utslippsfri byggeplass (krav fra 2024). Dette vil i så tilfelle kommesom en tilleggskostnad.

I investeringsplanen legges det opp til at oppstart for Veiavangen ungdomsskole skal være i 2027.

For nærmere omtale av prosjektene vises til vedlagte budsjettinnspill fra Drammen Eiendom KF.

P02 Barnehager

Om tjenesteområdet

Kommunen har plikt til å tilby barnehageplass til barn under opplæringspliktig alder og som bor i kommunen. Overordnet lovverk på området er lov om barnehager og rammeplan for barnehager, forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Som lokal barnehagemyndighet skal kommunen gi veiledning og påse at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk.

Barnehagene i Drammen skal gi barnehageplass til familier som ønsker det, og sikre at barn får et godt tilbud om lek, læring, danning og utvikling. Barnehagesektoren er preget av både kommunalt og privat eierskap. I Drammen går 52 prosent av barn med barnehageplass i private barnehager.

I samarbeid med ulike fagmiljøer skal barnehagene bidra til at det bygges et kvalitetsmessig godt og helhetlig læringsløp for barn og unge i Drammen. Fra 1.1.2021 trer nye lovkrav i forhold til barnehagemiljø og internkontroll i kraft. For barnehagene betyr dette at de får plikt til å sikre at barn har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Dette omfatter barn og foreldres rett til medvirkning, krav om nulltoleranse mot krenkelser, krav om å arbeide forebyggende og en aktivitetsplikt for personalet. Pandemien preger arbeidet i barnehagene med økte utgifter til vikarer og smittevernustyr, samt streng organisering for å kunne smittespore om nødvendig.

Sammenlikning med andre kommuner

Rådmannen vil komme tilbake til dette i årsmelding 2020, da det per dags dato er vanskelig å finne sammenlignbare, relevante tall etter sammenslåing. Statlig rapportering for barnehage (BASIL) offentliggjøres 15.12. hvert år.

Demografi

I politisk plattform legges det vekt på at kommunen skal ha full barnehagedekning der familiene skal tilbys barnehageplass med utgangspunkt i hvor de bor. Barnehageloven legger vekt på at foreldrenes ønsker skal være retningsgivende for tildeling av plass.

Overordnede befolkningsprognoser tilsier at det ikke vil være behov for ny barnehageutbygging de nærmeste årene. Det vil derimot være behov for å gjennomgå eksisterende barnehager og vurdere effektivisering av driften og å ta ned barnehageplasser.

Det anslås at antallet barnehagebarn vil reduseres med 61 fra 2020 til 2021.

Nye befolkningsprognoser fra SSB viser en nedgang i antall barnehagebarn. For den kommende planperioden forventes en nedgang i barnehagebarn på 244 barn.

	2020 (est des)	2021	2022	2023	2024
Antall barnehagebarn	4 900	4 839	4 778	4 717	4 656
Differanse		- 61	- 61	- 61	- 61
Uttrekk ramme (mill)		- 7,0	- 7,0	- 7,0	- 7,0

Hovedaktiviteter

Drammen kommune har 85 barnehager, 36 kommunale og 49 private. Per 1.10.20 er det 4 801 barn i barnehagene i Drammen, og det tildeles plasser løpende gjennom hele året.

Kommunen er selv lokal barnehagemyndighet. Kommunens ansvar som barnehagemyndighet gjelder både kommunale og private barnehager. Kommunen skal gi veiledning, påse at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, samordne opptak til barnehagene, beregne tilskudd til private barnehager og godkjenne nye barnehager. I forbindelse med nye lovkrav får barnehagemyndigheten utvidet sine tilsynsoppgaver med oppfølging av barnas «mobbelov» og kravet om internkontroll i alle barnehager. Barnehagemyndigheten er organisert i forvaltningskontoret for barnehage og skole.

Spesialpedagogiske tjenester i barnehager

Virksomhet for spesialpedagogiske tjenester organiserer hjelp til barn etter barnehagelovens § 19, barn med nedsatt funksjonsevne. Virksomheten har fokus på at barnet i størst mulig grad får et godt tilbud innen det ordinære barnehage tilbudet, tilpasset det enkelte barns behov for tilrettelegging.

Det har fram til 2019 vært en jevn økning i antall barn med behov for spesialpedagogisk hjelp (etter barnehagelovens § 19 a) og av barn med nedsatt funksjonsevne som har behov for tilrettelegging (barnehagelovens § 19g). Tildelte timer er tilnærmet fordoblet i perioden. Det har samtidig skjedd en dreining av ressursbruken fra timer med assistent til timer med pedagog.

SSBs framskrivninger av barnepopulasjonen 1-5 år er viser en nedgang i barnetall for Drammen frem til 2026, og deretter en økning frem til 2033 hvor det antas å være likt med dagens barnetall. Sett på bakgrunn av denne framskrivingen vil det være grunn til å anta at andelen barn med hjelpebehov etter barnehagelovens § 19 vil holde seg på dagens nivå fremover. Per dags dato får cirka 4 prosent av barnekullet spesialpedagogisk hjelp og /eller tilrettelegging, noe over landsgjennomsnittet.

Barnehagene og PPT skal i tiden fremover arbeide med grenseoppgangen mellom barnehagelovens § 19 og hva som skal rommes av det allmennpedagogiske tilbudet i barnehagen. Økt satsing på det spesialpedagogiske tilbudet er ikke noe mål i seg selv, men det er viktig at barn som trenger hjelp og tilrettelegging opplever å få et så godt tilbud som mulig.

Lokal plan for barnehagens innhold

Rammeplan for barnehager er styrende for innholdet i barnehagene. Barnehageloven åpner for at det kan fastsettes lokale planer for barnehagens innhold bygget på innholdet i rammeplanen. Høsten 2019 gjennomførte tre tidligere kommunene evaluering av egne lokale planer. Evalueringens sammen med lokale satsinger og nasjonale føringer et bidrag til utvikling av et kunnskapsgrunnlag for utvikling av en handlingsplan for kvalitet i barnehagene.

Forebyggende arbeid og tidlig innsats

Forebyggende arbeid og tidlig innsats er sentrale satsingsområder i Drammen. Å gi alle barn mulighet til å gå i barnehage og arbeide for en høy dekningsgrad er i seg selv et godt forebyggende tiltak. Drammen kommune har en utvidet ordning med redusert oppholdsbetaling for å rekruttere barn fra lavinntektsfamilier til barnehage. Barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn ansees av regjeringen som et av de sterkeste virkemidlene for å fjerne forskjeller i barns oppvekstvilkår. Den utvidede moderasjonsordningen i Drammen er et bidrag til å rekruttere flere minoritetsspråklige barn inn i barnehagene.

Tidlig innsats innebærer robuste virksomheter, kvalitet i grunntjenesten og at barnehagene bistår sårbare barn og foreldre uten unødig ventetid. I barnehagen betyr det at alle barn blir møtt med tydelige forventninger og god hjelp når det trengs. Barn har forskjellige behov, og det er ulike måter å få barna til å mestre og lykkes på. Tidlig innsats vil være med på å utvikle barns

sosiale kompetanse, utvikle deres evner til læring og evne til å møte en fremtid i endring.

Bemannings- og pedagognormen gir økt voksentetthet per barn og kan bidra til bedre basistjenester. På den måten styrkes arbeidet med forebygging og tidlig innsats i barnehagen.

Kompetanseutvikling

Barnehagene satser på kompetanseheving av personalet gjennom ulike statlige ordninger. Det er inngått avtale omfagutdanning for fast ansatte assistenter, kompetanseheving i forhold til sårbare barn og unge og videreutdanning for barnehagelærere. Det pågår også en satsing innenfor inkluderende læringsmiljø og kompetanseløft for spesialpedagogikk. Til sammen vil dette være med på å øke kompetansen til de ansatte og heve kvaliteten på arbeidet i den enkelte barnehage.

Gjennom regional kompetanseordning er delfinansiert og igangsatt samarbeid med USN (Universitetet i Sør-Øst Norge) om arbeid med inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning. Denne satsingen skal styrke de ansattes kompetanse i å forebygge, avdekke, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre samt fremme et godt og trygt barnehagemiljø. Kostnaden til disse tiltakene dekkes med eksterne bevilgninger.

Sosialesosjonell plan

Det er tidligere utarbeidet en sosial emosjonell plan for barnehage, skole, forebyggende tjenester og kultur. Knyttet til denne arbeides det nå med å videreutvikle den digitale ressursen «Sosemplan. No». Dette er et pedagogisk verktøy for pedagoger og et styringsverktøy for ledere i barnehager og skoler. Det legges opp til et bredt tverrfaglig samarbeid. En del av sosial emosjonell plan er handlingsplaner for å motvirke mobbing og utestenging av barn og unge. Rutinene revideres og oppgraderes i forhold til endret lovverk.

Overgangbarnehage– skole

Kommunen har et overordnet ansvar for at barn får en god overgang fra barnehage til skole og legger premisser for samarbeidet mellom institusjonene. Grunnleggende kompetanse barnet har tilegnet seg i barnehagen vil ha stor betydning for barns trivsel og læringsutbytte i skolen. Barn og foresatte skal føle seg trygge på at både barnehage og skole gjør sitt beste for å skape kontinuitet og sammenheng i læringsløpet. De tre tidligere kommunene har alle hatt planer for overgangen mellom barnehage og skole, og det er nå igangsatt et arbeid med å revidere og harmonisere rutiner rundt dette.

Redusert oppholdsbetaling og gratis barnehage

Det er nasjonale føringer for redusert oppholdsbetaling i barnehage. Satsene fastsettes hvert år i statsbudsjettet og ingen med inntekt under 592 167 kroner skal betale mer enn 6 prosent av husstandenes inntekt for opphold i barnehage. Barn fra to til fem år fra familier med en inntekt under 583 65 0 kroner har krav på 20 timer i uken gratis kjernetid.

I tillegg foreslår rådmannen en kommunal ordning med redusert oppholdsbetaling/gratis barnehageplass for barn fra familier med lav inntekt.

Kommunalt tilskudd til private barnehager 2021

Kommunalt tilskudd til private barnehager består av to deler, kapitaltilskudd og driftstilskudd. For kapitaltilskudd skal nasjonale satser legges til grunn.

Satsene for driftstilskudd til ordinære private barnehager beregnes etter regnskap for kommunale barnehager to år tidligere, og derfor vil det i 2021 være ulike satser for barnehagene avhengig av hvilken kommune de tidligere tilhørte. Driftstilskuddssatsene per barn i ordinære private barnehager for 2021 er under utarbeidelse og vil offentliggjøres i løpet av høsten.

Drammen kommune skal også yte driftstilskudd til privat åpne barnehager og familiebarnehager. Her benyttes nasjonal sats da kommunen ikke har egne barnehager i denne kategorien.

Private barnehager. Tilskudd per heltidsplass 2021 (per 29.10.2020)

Tilskuddssatsene er basert på forslag til statsbudsjett.

Driftstilskudd ordinære enkeltstående barnehager	Svelvik	Nedre Eiker	Gamle Drammen
Små barn	236 044	244 858	213 683
Store barn	114 165	118 711	101 630

Driftstilskudd ordinære barnehager i samme foretak som andre barnehager	Svelvik	Nedre Eiker	Gamle Drammen
Små barn	231 114	240 209	209 398
Store barn	111 426	116 128	99 249

Kapitalsats tildeles etter nasjonale satser for samtlige tre gamle kommuner.

Kapitalsats basert på år for godkjenning	Per heltidsplass
Til og med 2012	8 000
2013 - 2015	14 500
2016 - 2018	17300
2019 - 2021	18 100

Harmonisering

Barnehagene har gjennom 2020 arbeidet med å harmonisere flest mulig områder innen driften, men det gjenstår flere områder hvor dette arbeidet ikke er fullført. De største områdene er innen spesialpedagogikk og innen bemanning utover bemannings- og pedagognorm, det vil si merkantile ressurser og andre særordninger.

Grunnet overkapasitet vil det skje en tilpasning av antallet barnehageplasser fremover.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	819161	819161	819161	819161
Vedtak forrige periode				
Gratis barnehage - innslagspunkt 462 000 til sommeren	-5500	-5500	-5500	-5500
Sum Vedtak forrige periode	-5500	-5500	-5500	-5500
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-19595	-19595	-19595	-19595
Sum Budsjettendringer inneværende år	-19595	-19595	-19595	-19595
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	11783	11783	11783	11783
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	11783	11783	11783	11783
Konsekvensjusteringer	-13312	-13312	-13312	-13312
Konsekvensjustert ramme	805849	805849	805849	805849
Innsparingstiltak				
Bemanningsnorm - utgår 2021	-11500	-6500	-6500	-6500
Nedskalering av barnehageplasser	-1000	-2000	-3000	-4000
Pedagogiske ledere til barnehagelærere	-1400	-2400	-3400	-4400
Revidering av budsjett kommunale barnehager - høst-halvåret	-1000	-1500	-2000	-2500
Sum Innsparingstiltak	-14900	-12400	-14900	-17400

Nye tiltak

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Demografi - nedtrekk	-6000	-6000	-6000	-6000
Statsbudsjett: Pensjon i private barnehager - redusert tilskudd	-3956	-3956	-3956	-3956
Uttrekk gratisplasser - lavere tall	-2000	-2000	-2000	-2000
Sum Nye tiltak	-11956	-11956	-11956	-11956
Nye tiltak og realendringer	-26856	-24356	-26856	-29356
Ramme 2021-2024	778993	781493	778993	776493

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Vedtak forrige periode

Gratis barnehage - innslagspunkt 462 000 til sommeren

Drammen kommunes lokale moderasjonsordning med gratis barnehage for familier med inntekt under 462 000 kroner i året videreføres i 2021.

Innsparingstiltak

Bemanningsnorm - utgår 2021

Det særskilte kommunale tidsbegrensede tilskuddet for de private barnehagene i tidligere Drammen kommune utgår i år (2020). Ordningen var i 2018 ment som en forskuttering av tilskudd til private barnehager (selvkosten). Bakgrunnen var statlige krav om å nå bemanningsnormen.

Nedskalering av barnehageplasser

Nedskalering av kommunale barnehageplasser grunnet overkapasitet i drammensbarnehagene. Det er forventet demografisk nedgang (antall barn) i barnehagealder i Drammen kommune de kommende årene.

Pedagogiske ledere til barnehagelærere

Samtlige pedagogiske ansatte i tidligere Nedre Eiker og Svelvik er avlønnet som pedagogiske ledere. Gjennom harmoniseringsarbeidet har rådmannen besluttet at det heretter kun skal være én av lønnet pedagogisk leder (med lederansvar) per barnegruppe.

Beregninger foretatt sist vår på grunnlag av 2019-tall viser at dette utgjør et mulighetsrom på 14-16 millioner kroner. Dette gjør det mulig å ta ut effekter i årene fremover ved naturlig avgang.

Revidering av budsjett kommunale barnehager - høst-halvåret

Budsjett per kommunale barnehage revideres etter aktuelle barnetall per august.

Budsjettene tildeles etter normer, pedagoger og assistenter.

Nye tiltak

Demografi - nedtrekk

Det er forventet færre små barn inn i drammensbarnehagene de kommende årene. Samtidig går store kull ut av barnehagen i løpet av økonomiplanperioden.

Statsbudsjett: Pensjon i private barnehager - redusert tilskudd

I forslag til statsbudsjett legges det til grunn en reduksjon i pensjonspåslaget til de private barnehagene med to prosentpoeng, fra 13 til 11 prosent.

Uttrekk gratisplasser - lavere tall

De nasjonale moderasjonsordningene i barnehagene omfatter en større andel av barna. Dette medfører at færre barn vil falle inn under de lokale moderasjonsordningene.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000 Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
P02 Barnehager					
Kommunekassa					
KK IKT P02 Barnehage	3600	0	0	0	3600
KK Inventar og utstyr P02 Barnehage	3800	3800	3800	3800	15200
Sum Kommunekassa	7400	3800	3800	3800	18800
Drammen Eiendom					
DEKF P02 Oppgradering bygningsmassen	23000	3000	3000	3000	32000
Sum Drammen Eiendom	23000	3000	3000	3000	32000
Sum P02 Barnehager	30400	6800	6800	6800	50800
Sum investeringsprosjekter	30400	6800	6800	6800	50800

Investeringer**IKT**

Barnehagene benytter nettbrett til pedagogiske formål i barnehagene. For å sikre felles løsninger og teknologi kjøpes dette inn som fellesinnkjøp som rulleres hver 4. år. Tilsvarende gjøres det fellesanskaffelser på PC'er til avdelingsledere og pedagogiske ledere hvert 4. år. Samlet sett avsettes det 3,6 millioner kroner til IKT i 2021 og deretter hvert 4. år

Inventar og Utstyr

Det er behov for løpende fornyelse av inventar og utstyr i barnehagene. I rammen inngår også utstyr og inventar til nye arealer. I økonomiplanen foreslås rammen for inventar og utstyr til 3,8 millioner kroner per år.

Oppgradering av bygningsmassen

Det avsettes 3 millioner kroner hvert år til oppgradering av bygningsmassen i programområdet. Beløpet er skal dekke oppgraderinger og modernisering som Drammen Eiendom KF utfører for å dekke slit og elde uten at det medfører økt husleie.

For 2021 så foreslår rådmannen å øke beløpet med 20 millioner kroner for å utbedre Langeløkka barnehage. Arbeidstilsynet gjorde etter et tilsyn et vedtak den 13.12.2017 om pålegg for å løse følgende forhold i Langløkka barnehage som gikk på arbeidsplasser og arbeidslokalene:

- Utforming og innredning (kontor og møterom)
- Separate garderobes for kvinner og menn
- Rom for renholdsutstyr
- Tørkerom/tørkeskap

Tidligere Nedre Eiker kommune søkte om utsettelse av frist for en endelig løsning av forholdene og løste dem midlertidig i moduler.

Arbeidstilsynet har gitt en ny frist for fortsatt drift i midlertidige paviljonger. Ny frist 29.01.2021

Det er utredet forskjellige alternativer for nybygg for å løse avvikene. Ingen av disse tiltakene er igangsatt, men på bakgrunn av en reduksjon i antall barn, arbeides det med en ny permanent løsning.

Det er tidligere søkt forlengelse av dispensasjoner til fortsatt barnehagedrift i moduler, men bygningsmyndighetene har sagt at det ikke vil gis videre dispensasjon for barnehagedrift i midlertidige moduler, og at eneste farbar vei er å bygge ut barnehagen, eventuelt omsøke paviljong som permanent bygg som en del av barnehagen.

På bakgrunn av redusert antall barn i barnehagen fra og med høsten 2020 planlegges det å iverksette ombygging innvendig i barnehagen, samt å søke permanent etablering av et tilbygg. Dette vil gi en permanent løsning for 65 barn. For nærmere omtale vises til vedlagte budsjettinnspill fra Drammen Eiendom KF.

P03 Forebyggende tjenester

Om tjenesteområdet

Forebyggende tjenester består av tre virksomheter, Pedagogisk psykologisk tjeneste, Barnevernet og Helsefremmende tjenester 0-100. Programområdet leverer tjenester som både skal virke forebyggende og som skal sikre at riktig hjelp settes inn til rett tid.

Tjenestene møter alle innbyggere i de fleste av livets faser, fra de som er gravide til de som har behov for en sykehjemsplass. Tidlig innsats overfor den enkelte bidrar til å redusere sannsynligheten for at mottakere av tjenestene utvikler vansker som fører dem over i mer omfattende, inngripende og kostnadskrevenne tjenester enn nødvendig. For å lykkes med dette arbeides det tverrfaglig, innenfor egne virksomheter, på tvers i programområdet og sammen med andre programområder.

Det er et særlig fokus på barn og unge med risiko for å utvikle problemer som kan lede til mangelfull grunnopplæring, med påfølgende utfordringer knyttet til utdanning, arbeid og helse, og som står i fare for fremtidig marginalisering.

Helsefremmede tjenester 0-100 (HFT 0-100)

Tjenestene er lavterskeltilbud, hvor man ikke er avhengig av henvisning for å motta tjenester. Alle tjenester er gratis og det skal ikke være lang ventetid.

Helsestasjon 0-5 år

Helsestasjon er et tilbud til alle gravide, barn og unge 0-5 år, og deres foresatte. Drammen kommune har helsestasjon i Svelvik, på Marienlyst, Strømsø, Konnerud og Fjell og i Mjøndalen.

Majoriteten av de ansatte ved helsestasjonene er helsesykepleiere, men det er også jordmødre, fysioterapeuter og ergoterapeuter.

Helsestasjonene er den eneste av kommunens tjenester som treffer alle innbyggere. Dette gir en unik mulighet til å avdekke ulike problemer som kan adresseres før det utvikler seg til mer sammensatte vansker.

Skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom (HFU)

Helsesykepleiere jobber ved alle grunnskolene, videregående skoler og ved HFU. Dekningsgraden i skolene er tilnærmet lik nasjonal anbefaling, 35 prosent per 100 elever i barneskolen, 18 prosent per 100 elever i ungdomsskolen og 8 prosent per 100 elever i videregående skole.

Tjenesten jobber forebyggende innenfor fysisk og psykisk helse og er en samarbeidspartner for skolene når dette er naturlig.

Eget helsestasjonstilbud for ungdom er lokalisert i Drammen sentrum og på Ungdomstorget på Strømsø.

Familieteam

De fem teamene som er tilknyttet knutepunkter er et viktig tilbud som kan avhjelpe og løse samspillsvansker i familien.

Denne typen vansker kan utvikle seg over tid og dersom det ikke adresseres vil det kunne gi grunn for bekymringsmelding til barnevernet.

Teamene gir veiledning i forhold til kommunikasjon, relasjoner, spill og psykisk helse hos barn og unge. Familieteamene er tverrfaglig sammensatt. Tilbudet gis til familier med barn og unge som har utfordringer knyttet til fysisk og psykisk helse (eks spiseforstyrrelser og angst/depresjon). Det er ingen krav til henvisning for å motta hjelp.

Ved kriser, som er akutt håndtert i kriseteam, ytes hjelpen etter hvert av et familieteam. Tjenesten samhandler med helse i dette arbeidet. I sammensatte saker samarbeider teamene tett med skolehelse, skoler og barnehager.

Uteteam

Uteteamet er i nær kontakt med ungdom på arenaer der ungdom ferdes. Teamet er også tilgjengelig på Ungdomstorget. Uteteamets viktigste oppgave er det oppsøkende sosiale arbeidet (felting), ute på skolene og i ungdommenes fritid.

Teamet følger opp ungdom som trenger noe mer enn en prat ute. Det kan også dreie seg om mer langvarig oppfølging med støtte- og/eller veiledningssamtaler.

Forebyggende rusarbeid

Teamet jobber etter prinsippet om at rusforebygging også handler om mange andre ting enn rus. Forebyggende rusarbeid kan derfor gjøres på mange måter, avhengig av om problemene er knyttet til fysisk eller psykisk helse, økonomi, skole eller jobb.

Foreldresamarbeid

Dette tilbudet til foreldre er individuell veiledning, gruppeveiledning eller deltagelse på foreldremøter.

Tjenester for voksne og seniorer

Avdelingen for voksne tilbyr helsefremmende aktiviteter, fysisk og psykisk. Tilbudene krever ingen henvisning, er gratis og innbyggere får et tilbud raskt.

Tjenestene omfatter blant annet:

- Friskliv – Har tilbud innen fysisk aktivitet, frisklivsresept, sunt kosthold og røykeslutt
- Forebyggende helseteam til seniorer: Målgruppen er de over 75 år som inviteres til en årlig konferanse hvor de får informasjon om kommunens tilbud. Helseteamet driver oppsøkende virksomhet og drar på hjembesøk.
- Læring og mestring - Omfatter søvnskole, depresjonsmestring, hverdagsmesting, tid til pårørende og forebyggende tiltak for mestring av depresjon.

Rask psykisk helsehjelp (RPH)

Rask psykisk helsehjelp er et tilbud til voksne over 18 år med lette til moderate plager med angst eller depresjon. Tilbudet følger en trappetrinnsmodell:

- Gruppetilbud i form av mestringskurs
- Veiledet selvhjelp hvor det henvises til selvhjelpsmateriale
- Telefonkonsultasjon eller samtalerapi

Denne typen tjenester vil bli stadig viktigere etter hvert som antallet eldre øker. Rask hjelp vil kunne forhindre at mennesker tidligere enn nødvendig har behov for tjenester i hjemmesykepleie og institusjon.

I revidert nasjonalbudsjett 2020 ble Drammen kommune tilført 2,5 millioner kroner til helsefremmede tjenester. Målsettingen med forsterkningen er å sikre forebyggende tilbud til sårbare barn og unge i helsestasjon og skolehelsetjeneste. Av dette disponeres 0,8 millioner kroner (tilsvarende ett årsverk) til forsterkning av skolehelsetjenesten på Marienlyst skole. Budsjettmidlene overføres til programområde 08 som også omfatter knutepunkt Strømsø.

PP-tjenesten

Sakkyndighetsarbeid og veiledning

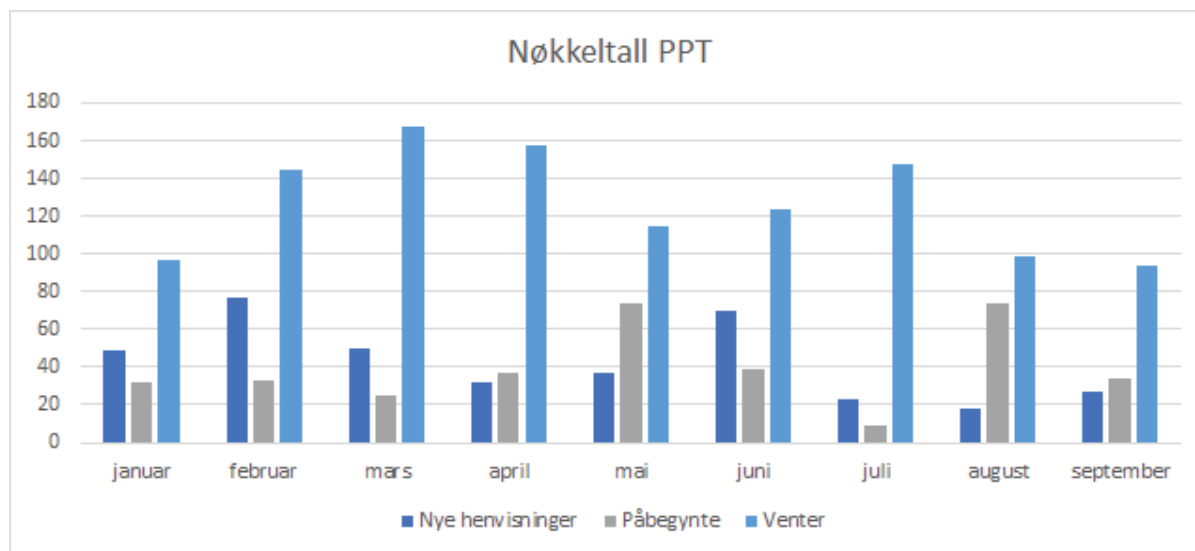
Tjenesten utarbeider sakkyndige vurderinger, veileder lærere og barnehagelærere og har et ansvar knyttet til systemarbeid i skoler og barnehager. Tjenesten skal bidra til å utvikle god praksis og økt læringsutbytte for hele grupper/klasser, i tillegg til enkeltbarn. Hver skole og barnehage har sine kontakter i PP-tjenesten. Et godt samarbeid med skole og barnehager innen tilpasset opplæring og læringsmiljø kan redusere behovet for henvisning av enkeltbarn.

Det stilles betydelige kvalitetskrav til gjennomføring av sakkyndighetsarbeid. Arbeidet omfatter møter med barn/elever, foreldre og skole/barnehage. Det skal foretas kartlegging, testing og observasjon. Det skal utarbeides rapporter, gis tilbakemelding og eventuelt ytes videre veiledning ut fra funn. Anslått tidsbruk for en slik prosesser 25–30 timer.

Ved å yte god veiledning kan behovet for henvisninger reduseres. Dette kan igjen redusere behovet for å bruke ressurser på tidkrevende sakkyndighetsarbeid. PP-tjenesten arbeider derfor med å dreie ressurser fra sakkyndighetsarbeid til veiledning. Ansatte i PP-tjenesten har høy kompetanse og vil kunne gi barnehager og skoler fleksibel og god bistand for å fremme inkludering og tilpasset læring for alle barn og elever.

Det er stor etterspørsel fra skoler og barnehager om bistand i arbeidet med å tilrettelegge for barn og unge med sosio-emosjonelle vansker/reguleringsvansker. Dette er ofte sammensatte og kompliserte saker som krever både individrettede og systemrettede tiltak.

Diagrammet viser ventelister i 2020 på PP-tjenester.

Barnevern

Barneverntjenesten skal «sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid» (barnevernslovens formålsparagraf).

Viktige prinsipper er hensynet til barnets beste, mildeste inngreps prinsipp, det biologiske prinsipp (det skal legges til rette for at barnet skal kunne vokse opp med sine foreldre) og legalitetsprinsippet (inngrep skal være hjemlet i lov).

Barneverntjenesten har som oppgave å ivareta de familier som ikke klarer å benytte seg av den hjelpen som finnes i kommunen for øvrig eller 2. linjen og de som ikke på egenhånd er i stand til å nyttiggjøre seg hjelp på forebyggende nivå.

Behovene for hjelp er sammensatte og det er fokus på oppfølging og veiledning av de som har den daglige omsorgen. For å unngå å flytte barn ut av hjemmet må tiltakene skreddersys til hver enkelt familie. Dette krever bred faglig kompetanse og stor fleksibilitet.

Barnevernet er inndelt i ni avdelinger hvorav fem er lokalisert ute i kommunedelene. Avdelingensom betjener hele kommunen er mottak/vakt/, fosterhjem, enslige mindreårige og fellesfunksjoner knyttet til tiltak.

Mottak og vakt

Mottaksavdelingen behandler alle innkomne bekymringsmeldinger. Innen en uke skal det avklares om meldingen gir grunnlag for undersøkelse. Dersom barnevernet konkluderer med at saken skal undersøkes nærmere, skal undersøkelsen utføres innen tre måneder. Kartleggingen skal avdekke om barnets omsorgssituasjon er god nok, eller om det er behov for tiltak fra barneverntjenesten.

Er det fare for barnets liv og helse, skal situasjonen avklares omgående. Barnevernvakten får henvendelser fra politi, helse osv., der man vurderer at barnet er i fare. Barnevernvakten er tilgjengelig på kveld og natt.

Fosterhjem - Overtakelse av omsorg

Der hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig for å sikre barnet en god nok omsorgssituasjon, kan fylkesnemnda bestemme at barneverntjenesten skal overta omsorgen for barnet. Barna dette gjelder følges opp videre av barnevernet, som regel i fosterhjem. I tilfeller hvor fosterhjem ikke er mulig plasseres barn i institusjon.

Det arbeides for å unngå å splitte søsken når barn skal plasseres utenfor hjemmet. Utfordringen er å finne fosterhjem som kan ta imot flere enn ett barn. Prosjektet «Under samme tak», som gjennomføres i samarbeid med SOS-barnebyer, har resultert i at flere søsken kan bo sammen.

Enslige mindreårige flyktninger

Tjenesten arbeider med integrering, bistand til utdanning og arbeidsliv, bistand til anskaffelse av bolig og etablering av nødvendig nettverk både i og utenfor hjelpetjenestene. Avdelingen har en tiltaksvifte som består av ett bofellesskap, fosterhjem, vertsfamilier og hybeltiltak. Avdelingen gir råd og veiledning til samarbeidspartnere.

Undersøkelse og tiltak

Avdelingene er lokalisert i knutepunkt for å sikre lokalkunnskap og nærhet til samarbeidspartnere.

For familier som har behov for hjelp, og som samtykker, kan barneverntjenesten iverksette ulike hjelpetiltak i form av veiledning, aktivitetskontakt og/eller besøks hjem. Avdelingene arbeider fortløpende med å utvikle gode lokaltilpassede tiltak slik at barn kan fortsette å være i sitt nærmiljø.

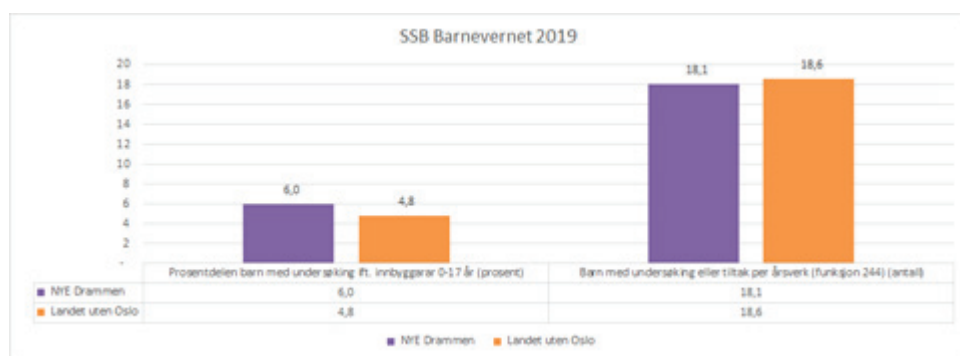
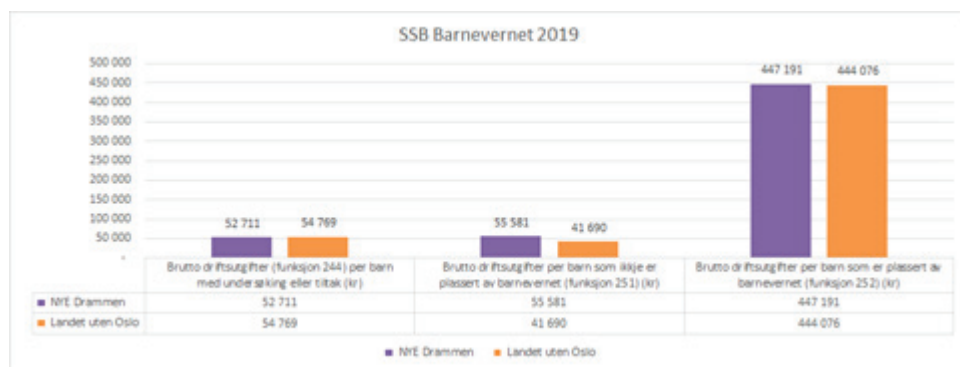
Samarbeid med lavterskeltilbudet Familieteam skal bidra til at familier, barn og unge får et tilbud i saker som ikke gir grunnlag for oppfølging i barnevern, men der det allikevel er behov for veiledning av familien.

Fellesfunksjoner

Avdelingen gjennomfører veiledning, tiltak og oppfølging i hjemmene. Summen av kompetanse på tiltaksarbeid hos medarbeidere fra de tre tidligere kommunene reduserer behovet for å leie inn konsulenter med spesialkompetanse. Stordriftsfordeler av dette anslås til 1,5 millioner kroner i året.

Sammenlikning med andre kommuner

Barnevernet i Drammen sammenlignet med andre kommuner viser høyere andel barn i undersøkelse samtidig som kommunen driver på landsgjennomsnittet i forhold til kostnader. Dette tyder på effektiv drift av barnevernet sammenlignet med andre kommuner.

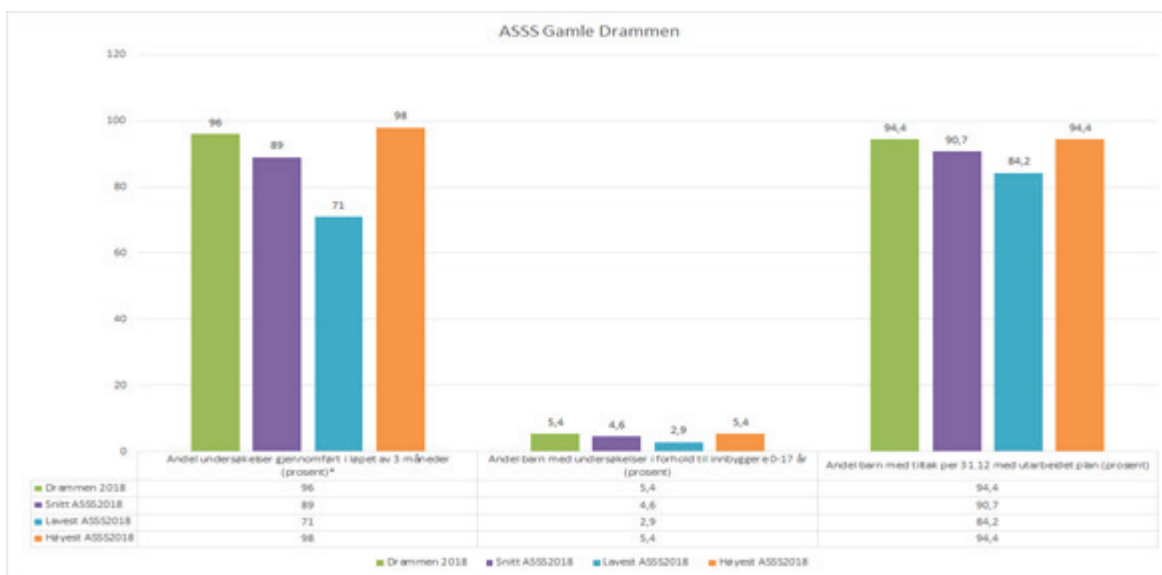
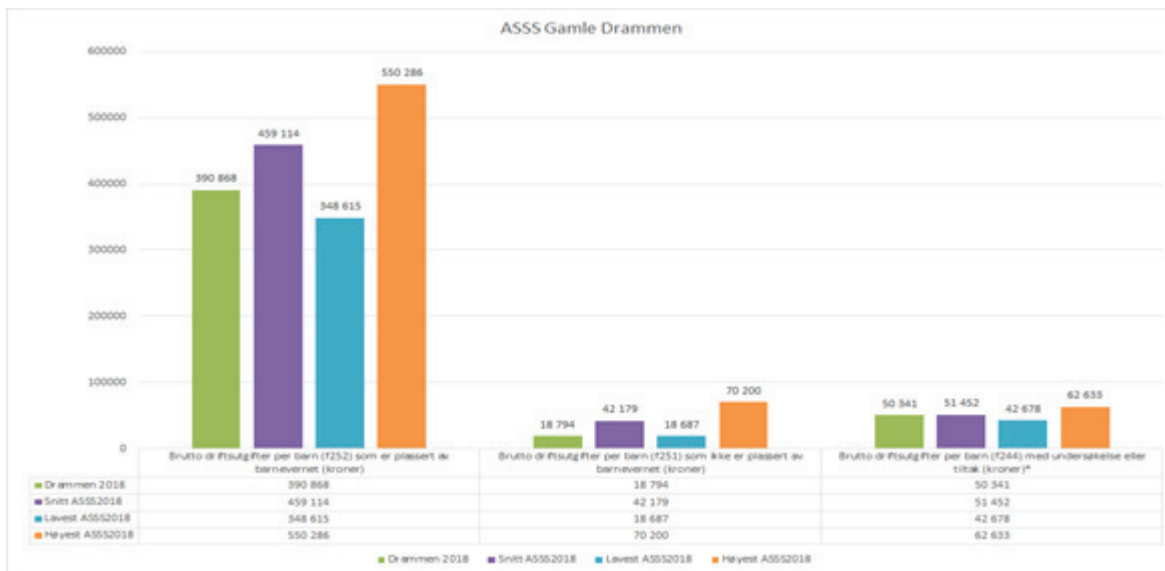

Profilen til de tre tidligere kommunene i 2019 viser lavere utgifter til utredning i barnevernet enn landsgjennomsnitt til tross for at man har 25 prosent høyere andel av barnevernsbarn i undersøkelse. Årsaken til dette er først og fremst at kommunen får mange bekymringsmeldinger. Antall barn med undersøkelse fordelt på antall årsverk i barnevernet ligger på landsgjennomsnitt.

Diagrammet viser også at bruttoutgifter i forhold til plasseringer av barnevernet ligger på landsgjennomsnitt. Det tyder på at Drammen prioriterer tiltak i familien fremfor plasseringer så langt det er mulig.

Videre sammenligning av gamle Drammen og ASSS-nettverket viser følgende:

Gamle Drammen viser lave utgifter i forhold til barn som er plassert av barnevernet (statlige plasseringer, fosterhjem etc) enn andre ASSS kommuner. Diagrammet over viser at Drammen driver effektivt i forhold til bruttodriftsutgifter, gjelder både barn som ikke er plassert av barnevernet og barn i undersøkelse.

Hovedaktiviteter

Videreutvikling av tverrfaglig samarbeid

Forebyggende tjenester videreutvikler det tverrfaglige samarbeidet internt i hver virksomhet, på tvers i virksomhetene og i samhandling med andre som leverer tjenester til barn og unge. Dette gjelder barnehager, skoler, kultur, idrett og frivillighet.

Virksomhetene har avdelinger som organisatorisk er tilknyttet fem knutepunkt i kommunen, men lokalisert på flere steder. Virksomhetene arbeider kontinuerlig for å ta ut mer av potensialet i tverrfaglig samarbeid til barns og unges beste.

Hovedfokus er tidlig innsats, riktig innsats til rett tid. Derfor er virksomhetene sammensatt med bred kompetanse. Spisskompetanse er organisert slik at innbyggere har tilgang til dette uavhengig hvor de bor.

Brukermedvirkning

For å ikke bruke tid på tiltak som ikke virker benytter virksomhetene FIT (Feedback-informed-treatment). Dette er et verktøy der kommunen får en umiddelbar respons på hvordan brukeren opplever hjelpen. Gjennom dette kan tiltakene justeres for å treffe behovet bedre.

Folkehelseprogrammet 2019 – 2023 og kommunens folkehelsearbeid

Forebyggende tjenester har det overordnede ansvaret for å gjennomføre tiltak i Folkehelseprogrammet. Strategiene foreslås videreført slik de ble vedtatt av fellesnemnda 2019:

Strategi 1

Systematisk innsats for bedre psykisk helse og rusforebygging

Mål: Å skape grunnlag for systematisk og samordnet folkehelsearbeid forbedre mental helse og forebygging av rus

Fra folkehelseprogrammet: Et helsefremmende miljø prioriterer den holdningsskapende og trivselsfremmende innsatsen og legger vekt på den positive vekselvirkningen mellom et godt psykososialt miljø og et godt læringsmiljø for barn og unge. Fokus rettes mot et oppvekstmiljø, med et styrkebasert og ressursmobiliserende perspektiv.

Strategi 2

Grobunn for et helsefremmende økosystem (samfunn) som fremmer trygghet, mestring og trivsel

Mål: Å skape grunnlag for bærekraftig folkehelsearbeid gjennom sosiale, samskapende prosesser.

Fra folkehelseprogrammet: Folkehelsearbeidet må forankres på tvers av sektorer og fagmiljøer. Det er behov for økt samhandling mellom tjenester, kunnskapsmiljøer og andre aktører for å få formidlet hvilke folkehelseiltak som virker, og hvorfor.

Det er viktig å gjøre et krafttak for at hver enkelt skal oppleve mestring og etablere gode nettverk rundt seg. Å styrke foreldrenes rolle er sentralt hvis målet er at våre yngste skal føle seg rustet til å møte livets utfordringer.

Tiltakene revideres slik at de samsvarer med felles satsingsområder.

Folkehelseoven regulerer innsatsen for å fremme folkehelsen og utjevne sosiale forskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.

Barnevernreformen

Et stort reformarbeid innenfor barnevern har pågått over lengre tid, og den nye barnevernsreformen iverksettes i 2022. Forberedelser vil foregå gjennom 2021.

De økonomiske konsekvensene av reformen er av stor interesse for kommunen, da signalene så langt er at statlige overføringer kun skal baseres på allerede eksisterende fordelingsnøkler til kommunene. Det skal ikke lenger tas hensyn til spesielt store demografiske og sosioøkonomiske forhold. Økt økonomisk ansvar vil bli kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet.

Reformen gir kommunen et større ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk. Dette stiller krav til ledelse i barnevernet, til kommunens styring av barnevernet og til det samlede familiestøttende arbeidet.

Økonomiske konsekvenser knyttet til ny finansieringsmodell er ikke klare. Tallene som er lagt inn i økonomiplanen viser en videreføring av dagens aktivitetsnivå. Kompensasjon knyttet til overtakelse av deler av statens oppgaver er varslet lagt inn i rammefinansieringen 2022.

Mål med reformen:

Kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging

Hjelpen skal bli bedre tilpasset barn og familiers behov

Rettsikkerheten til barn og familier skal bli godt ivaretatt

Ressursbruken og oppgaveløsningen i barnevernet skal bli mer effektiv

Med den nye barnevernreformen vil kommunen få økt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem samt høyere egenandeler for statlige barnevernstiltak. Et økt faglig ansvar, blant annet gjennom et helhetlig ansvar for oppfølging og veiledning av fosterhjem er også nytt.

Endringene skal samlet sett gi et bedre barnevern, slik at flest mulig barn kan få tilpasset hjelp innenfor de ressursene barnevernet og kommunen til enhver tid disponerer. Endringene vil også gi kommunen sterkere insentiver til å arbeide forebyggende.

Harmonisering

Bruk av eksterne konsulenter i barnevern varierte mellom de tre tidligere kommunene og harmoniseringen av dette er gjennomført. Behovet for eksterne kjøp er redusert fordi den nye virksomheten har en samlet kompetanse og kapasitet som dekker opp flere fagområder. Derfor benyttes egne ansatte i gjennomføringen av slike spesialoppdrag. Alle innmeldte behov for harmonisering ved inngangen av 2020 er gjennomført og programområdet jobber nå med tjenesteutviklingen i virksomhetene.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	391909	391909	391909	391909
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-52704	-52704	-52704	-52704
Sum Budsjettendringer inneværende år	-52704	-52704	-52704	-52704
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	2773	2773	2773	2773
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	2773	2773	2773	2773
Konsekvensjusteringer	-49931	-49931	-49931	-49931
Konsekvensjustert ramme	341978	341978	341978	341978
Innsparingstiltak				
Innsparingstiltak	-8000	-8000	-8000	-8000
Sum Innsparingstiltak	-8000	-8000	-8000	-8000
Nye tiltak				
Lavere bosetting enslige mindreårige flyktninger	-1000	-1000	-1000	-1000
Statsbudsjett: Særlig satsing på barn og unges psykiske helse	1757	1757	1757	1757
Statsbudsjett: Utvidet aldersgrense for rett til ettervern i barnevernet	503	503	503	503
Udekket behov Barnevern	6243	6243	6243	6243
Sum Nye tiltak	7503	7503	7503	7503
Nye tiltak og realendringer	-497	-497	-497	-497
Ramme 2021-2024	341481	341481	341481	341481

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtatt forrige periode: Vedtatt i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Udekket behov: Motpost som viser at sum innsparingstiltak ikke trekkes ut av programrådets ramme, men skal omdisponeres for å dekke merforbruket for gjeldende programrådet i økonomiplanperioden.

Innsparingstiltak

I programrådet forbyggende tjenester er det udekkede behov i barnevernet inn i 2021. Rådmannen foreslår ikke å tilføre programrådet midler, men forutsetter at tjenestene gjennomgås med sikte på interne omprioriteringer for å dekke opp merutgifter som ikke kan unngås. Rådmannen vil vurdere ikke lovpålagte deler av virksomheten, og legge fram sak til hovedutvalget om prioriteringene tidlig i 2021.

Nye tiltak**Lavere bosetting enslige mindreårige flyktninger**

IMDI signaliserer færre bosettinger i 2021 enn i 2020. Drammen kommune har lagt til grunn 2 færre enslige mindreårige flyktninger som følge av det.

Ansvar for enslige mindreårige flyktninger ligger hos Barnevernstjenesten. I 2020 hadde kommunen en anmodning om å ta imot 6 enslige mindreårige flyktninger, så langt i år har man tatt imot 3 nye barn. Dette er 3 færre enn anmodningstall for 2020.

Det må foretas en ny vurdering av innsparingspotensialet i 1. tertialrapport 2021. Det må da tas hensyn både til nedgangen i antall enslige mindreårige flyktninger man uansett vil få de nærmeste årene, og de økonomiske konsekvensene av anmodningen fra IMDi om lavere bosetting enn forutsatt.

Statsbudsjett: Særlig satsing på barn og unges psykiske helse

Drammens beregnede andel av satsingen på 100 millioner kroner til barn og unges psykiske helse innenfor veksten de frie inntektene utgjør 1 757 355 kroner (fordelt etter kommunehelsenøkkelen).

Statsbudsjett: Utvidet aldersgrense for rett til ettervern i barnevernet

Utvidet aldersgrense for rett til ettervern i barnevernet ved behandlingen av Prop. 84 L (2019–2020) sluttet Stortinget seg til å utvide aldersgrensen for rett til ettervern i barnevernet fra 23 til 25 år. Som kompensasjon for kommunenes merutgifter økes rammetilskuddet med 24 mill. kroner i 2021. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkel for barnevern. For Barnevernet i Drammen utgjør dette 0,503 millioner kroner.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2021-24
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					
P03 Forebyggende tjenester					
Kommunekassa					
KK Inventar og utstyr P03 Forebyggende tjenester	1000	1000	1000	1000	4000
Sum Kommunekassa	1000	1000	1000	1000	4000
Sum P03 Forebyggende tjenester	1000	1000	1000	1000	4000
Sum investeringsprosjekter	1000	1000	1000	1000	4000

Investeringer

Det er behov for løpende fornyelse av inventar og utstyr. I økonomiplanen foreslås rammen for inventar og utstyr til 1 millioner kroner per år.

HOVEDUTVALG FOR

HELSE, SOSIAL OG OMSORG

P04 Helse

P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne

P06 Hjemmetjenester og institusjon

P07 Rus og psykisk helse

P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig

Sammendrag budsjett

I 2020 igangsatte rådmannen utviklingsarbeidet "Bolig og omsorgsbygg". Gjennom dette arbeidet skal det utarbeides en strategi for å møte fremtidens behov for heldøgns omsorg. Det er forventet en betydelig økning av innbyggere over 80 år og dette vil gi et økt behov for helse- og omsorgstjenester. Første del av dette utviklingsarbeidet, strategi for heldøgns omsorg for innbyggere over 80 år, ble vedtatt i oktober 2020. I løpet av 2021 vil den helhetlige strategien legges frem til politisk behandling.

Styrket hjemmetjeneste og økt bruk av trygghets- og mestringssskapende teknologi vil være blant de viktigste grepene for å møte dette økte behovet. Drammen kommune har inngått en rammeavtale på mestrings- og trygghetssskapende teknologi og en velferdsteknologisk plattform som sikrer innbyggerne tilgang til riktig type teknologi til riktig tid.

Det åpnes 19 nye omsorgsboliger på Åskollen i løpet av våren 2021.

Tjenestetilbudet innen rus- og psykiske helse dreies mot en recoverybasert metode. I et recoveryorientert miljø er tilnærmingen at mennesker kan leve meningsfulle og tilfredsstillende liv, selv om man har rus- og/eller psykiske helseutfordringer.

Kommunesammenslåing har ført til at tjenestene i stor grad opplever å ha et økt handlingsrom, større fagmiljø og en mer robust organisasjon. Harmonisering av tjenestetilbudet har hatt mye fokus i 2020, og vil fortsatt ha fokus i 2021. Det tar tid å utvikle en felles kultur og en felles forvaltningspraksis.

Koronapandemien har ført til betydelig økte kostnader i alle tjenester innen programområdets ansvarsområde. Håndtering av pandemien binder opp mer enn 200 personer i langvarige pandemiltak innen helsetjenester. Det planlegges å etablere en bemanningsstøtte med ansatte fra flere støttefunksjoner for å håndtere behovet for og administrasjon av ekstra helsepersonell under pandemien. Rådmannen forventer statlig refusjon av merkostnadene.

Koronapandemien har også ført til økt arbeidsledighet. Dette er særlig utfordrende for de av innbyggerne som står langt fra arbeidslivet. Dette fører blant annet til et økt behov for sosialhjelp og rådmannen foreslår derfor å øke rammene til dette formålet.

Som følge av pandemien er det er bosatt færre flyktninger i 2020. Dette betyr reduserte utgifter til introduksjonsstønad i 2021.

Drammen kommune vil forsterke innsatsen overfor familier som lever med vedvarende lav inntekt. Rådmannen foreslår å styrke rammene for startlån, slik at flere som er vanskeligstilte på boligmarkedet kan få lån til å kjøpe sin egen bolig.

Om tjenesteområdet

Hovedutvalget har ansvar for helse-, sosial og omsorgstjenester, som består av medisinskfaglige tjenester, habiliterings- og rehabiliteringstjenester, hjelpemidler, teknologi og ulike typer korttidsplasser og dagtilbud. Psykisk helse, rusarbeid, sosiale tjenester, arbeid og boligjeneste, tjenester i hjem og institusjon og tjenester til mennesker med funksjonsnedsettelse er også en del av hovedutvalgets ansvarsområde.

P 04 Helse

Hovedutvalget har ansvar for helsetjenester som består av legetjenester, fysioterapi, ergoterapi og hjelpemidler, og Drammen legevakt. Drammen Helsehus er en stor kommuneovergripende institusjon og ligger under programområdet som døgnakutte tjenester i institusjon.

P 05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne

Tjenesteområdet gir tjenester til mennesker med nedsatt funksjonsevne i alle aldre. Dette innebærer tjenester tilknyttet boliger og bofellesskap, samt ambulante tjenester. I tillegg omfatter tjenestetilbudet dag- og aktivitetstilbud for mennesker med nedsatt funksjonsevne, avlastning for barn og voksne samt barnebolig.

P 06 Hjemmetjenester og institusjon

Omsorgstjenestene under hjemmetjenester og institusjon er geografisk inndelt og består av institusjoner, hjemmetjenesteavdelinger, omsorgsboliger med heldøgns bemanning og dagsenter. Omsorgstjenestene drifter også kaféer og ulike aktivitetstilbud som er åpne for alle innbyggere.

Virksomhet Tjenestetildeling og koordinerende enhet fatter vedtak om tjenester og utfører annen saksbehandling. Koordinerende enhet er en lovpålagt tjeneste som skal sikre sammenhengende og helhetlige tjenester for den enkelte.

Ernæring og kjøkkendrift er samlet i én virksomhet som består av Drammen kjøkken og Solberglia, Bråta og Svelvik kjøkken.

P 07 Rus og psykisk helse

Hovedutvalget har det politiske ansvaret for tjenester til innbyggere med rus og/eller psykiske lidelser. Tjenestetilbudet innebærer at innbyggere med rus- og/eller psykiske helseutfordringer får råd og veiledning, helsetjenester, oppfølging i bolig og øvrige tjenestetilbud som de har behov for.

P 08 Sosialtjeneste, etablering og bolig

Hovedutvalget har det politiske ansvaret for tjenester som vil understøtte kommunens arbeid for å styrke innbyggernes deltakelse i arbeid og fravær av utenforskap.

Hovedutvalgets ansvarsområde omfatter sosiale tjenester i NAV, råd og veiledning til vanskeligstilte på boligmarkedet, bosetting, etablering og kvalifisering av voksne flyktninger og deres barn, samt akutt bistand og råd, veiledning og oppfølging til innbyggere som har blitt utsatt for vold og/eller overgrep av noen de er i nær relasjon til.

I tillegg er budsjettet for knutepunkt Strømsø også del av hovedutvalgets ansvarsområde.

Planstrategi – Kommuneplanens samfunnsdel

Kommunestyret vedtok i møte 16. juni 2020 «Planstrategi for Drammen kommune 2020 – 2023». Strategien inneholder et samlet program for prioritering av planarbeid i Drammen kommune i perioden 2020- 2024. Det vises til helhetlig omtale under kapitlet om styring og planarbeid. Flere av planene berører dette hovedutvalget.

Nedenfor er en oversikt over de planoppgaver, jf. planstrategien, som er spesielt knyttet til hovedutvalget eller berører utvalgets ansvarsområde

1. Planer som er uavhengig av kommuneplanen (og er prioritert i 20/21)
2. Planer som er knyttet til kommuneplanen; vil bidra med kunnskapsgrunnlag og som evt konkretiserer/følger opp samfunnsdelen i etterkant - merket gult
3. Planoppgaver som skal vurderes (med hensyn til behov, innhold og fremdrift) ved behandling av økonomiplanen 2022–25, er merket med *

Plan	Kommentar	21	22	23	24
Temaplan kvalitet og innhold i tjenester helse og omsorg *			x		
Handlingsplan kapasitet, utvikling og bruk av omsorgsbygg	Første fase er politisk behandlet, (handler om 80+), andre fase vil handle om alle voksne innbyggere med behov for heldøgns omsorg				
Temaplan boligutvikling	Omhandler mangfold, aktører, virkemidler, tredje boligsektor.				

Driftsbudsjett**Fordeling på hovedart**

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Sum Driftsutgifter	2 584 043	2 579 931	2 575 316	2 582 516
Sum Driftsinntekter	-426 438	-426 438	-426 438	-426 438
Sum	2 157 606	2 153 494	2 148 879	2 156 079

Fordeling per ansvarsområde**Fordeling på enhet (tabell)**

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
P04 Helse	314 143	311 133	311 133	311 133
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	313 231	318 074	318 074	316 974
P06 Hjemmetjenester og institusjon	974 288	979 388	985 788	996 488
P07 Rus og psykisk helse	149 577	145 347	140 747	138 347
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	406 366	399 551	393 136	393 136
Sum	2 157 606	2 153 494	2 148 879	2 156 079

P04 Helse

Om tjenesteområdet

Kommunen har ansvar for primærhelsetjenester til alle kommunens innbyggere. Fastlegene og privatpraktiserende fysioterapeuter som har driftsavtale med kommunen er en del av primærhelsetjenesten. Kommunen har også fast ansatte leger som jobber pasientrettet, for eksempel på legevakt, sykehjem eller helsestasjoner. Kommuneoverlegetjenesten sørger for at samfunnsmedisinske oppgaver ivaretas, og kommunen har egen laboratorietjeneste og farmasøytisk kompetanse. Miljørettet helsevern inngår også i programområdet. Leger som ansettes i, eller har avtale med, kommunen må være spesialister i allmenntjenestemedisin eller under spesialisering. Kommunen har oppgaver innenfor denne delen av utdanningen. Kommunen er pålagt å ha et døgnåpent øyeblikkelig helsetilbud, som ivaretas av Drammen Legevakt.

Rehabiliteringstjenester i institusjon tilbys av fast ansatte fysioterapeuter og ergoterapeuter på institusjonene Bråta helse- og aktivitetssenter i Mjøndalen, Helsehuset i Drammen og på Svelvik sykehjem. Terapeutene gir også tjenester til innbyggernes i deres hjem, og det tilbys rehabilitering i form av gruppetilbud.

Kommunen har fokus på at gode overganger og samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten er viktig for å oppnå riktig tilbud til den enkelte pasient og for best mulig effektivitet på tjenesteområdet. Det er også avgjørende at kommunen får til et godt samarbeid internt mellom egne tjenester; både helsetjenester, forebyggende tjenester, hjemmetjenester og institusjon, rus- og psykisk helse med videre. Forebygging skal være fremtredende på alle tjenesteområder; også innenfor helsetjenester.

Sammenlikning med andre kommuner**Nøkkeltall**

Indikator	Drammen	ASSS** m/Oslo	Fredrikstad	Kristiansand	Sandnes
Netto driftsutgifter i kommunehelse i prosent av netto driftutgifter	5,2	4,5	4,1	4,1	4,2
Reservekapasitet fastlege*	102	100	99	103	98
Legeårsverk per 10 000 innbyggere	8,5	8,6	8,9	9	7,6
Gjennomsnittlig listelengde fastleger	Tidl. Drammen 1244 Tidl. Nedre Eiker 1336 Tidl. Svelvik 1315	1234	1207	1188	1158
Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	Tidl. Drammen 10,9 Tidl. Nedre Eiker 8,1 Tidl. Svelvik 10,4	9	7,7	8,4	7,3
Årsverk av ergoterapeuter per 10 000 innbyggere	Tidl. Drammen 2,7 Tidl. Nedre Eiker 2,9 Tidl. Svelvik 0	5,5	3,3	3,4	4,5

*2019-tall. Per 2020 er reservekapasiteten under 100, hvilket innebærer at det ikke er ledige plasser på noen fastlegelister, med unntak av hos to fastleger, begge lokalisert i Svelvik.

**ASSS er et samarbeid mellom ti av Norges største kommuner og KS. ASSS-samarbeidet jobber sammen for å utvikle bedre indikatorer, føringspraksis og kvalitet i tjenestene.

Tallene for Drammen i de tre første radene er beregnet på bakgrunn av tall fra de tre tidligere kommunene til sammen.

Drammen kommunes ressursbruk på kommunehelse er høyere enn ASSS-snittet i 2019. Dataene baserer seg på 2019-tall fra tidligere Drammen. Tendensen er den samme for den nye kommunen. Tidligere Drammen er den av ASSS-kommunene som i 2019 brukte mest per innbygger til kommunehelsetjenesten.

Demografi

Befolkningsframskriving fra Statistisk sentralbyrå (SSB) tilsier at Drammens andel innbyggere over 80 år vil være doblet i forhold til dagens nivå innen 2040. Det er dette som representerer den største utfordringen når fremtidens helse- og omsorgstjenester skal planlegges.

De økonomiske rammene vil ventelig ikke øke i takt med økte behov. Det er utfordrende å nøyaktig beregne fremtidige kostnadsbehov for morgendagens kommunale helsetjenester. Det er også flere faktorer ut over befolkningsvekst som vil påvirke kommunens utgifter, så som sykdomsbilde (byrden av sykdommer som for eksempel demens-sykdommer), flyttemønstre og kapasitet i sykehusene, i rehabiliteringstjenesten og hos fastlegene.

Rådmannen har ikke foreslått å kompensere dette programområdet for demografi.

Hovedaktiviteter

En robust helseberedskap

Drammen kommune har i 2020 opplevd hvordan en pandemi påvirker kommunens tjenester. Erfaringene viser at tjenestene er sårbare ved større hendelser, men også at kommunen er omstillingsdyktig og i stand til å yte gode tjenester også i en unntakstilstand. Pandemien er ikke over, og det forventes at det vil ta tid før det igjen er en normaltilstand. Dette er samtidig en påminnelse om viktigheten av å ha gode planer og en helseberedskap som er robust nok til å møte nye utfordringer med smittsomme sykdommer som kan komme i framtiden. Programområde 04 Helse er, med ansvar for det medisinskfaglige - ikke minst smittevern, prøvetaking, isolasjon og legevakt, helt sentral i arbeidet med å sikre en robust og bærekraftig helseberedskap i kommunen.

Samhandling med Vestre Viken og med øvrige kommunale helse- og omsorgstjenester

Programrådet yter en stor del av sine tjenester inn i andre programråder og er avhengig av god samhandling med disse. Helsetjenestene har også tett samhandling med spesialisthelsetjenesten.

Regjeringen har fremmet forslag om å innføre et krav i helse- og omsorgstjenesteloven som pålegger kommuner og helseforetak å beskrive hvordan de skal gjennomføre planer og hvordan de skal involvere hverandre i eget planarbeid. Rådmannen forventer at dette vil medføre enda tettere og mer konkret samarbeid mellom tjenestene.

Koordinering av det medisinskfaglige miljøet og utvikling av legetjenestene

Helheten i tjenesten og koordinering av de ulike delene som utgjør det medisinskfaglige miljøet vurderes som et viktig virkemiddel for samordnede gode tjenester og for å kunne håndtere den delen av legeutdanningen som kommunen er ansvarlig for.

Gode og tilgjengelige helsetjenester for innbyggerne

Drammen kommune skal tilstrebe å ha gode og tilgjengelige tjenester for innbyggerne. Fastlegene utgjør en viktig del av det kommunale helsetilbudet. Drammen kommune har per i dag 82 fastlegehjemler som er spredt jevnt ut over kommunen. Fastlegedekningen er nå lavere enn ønsket og det er en utfordring å få rekruttert nye fastleger til null-hjemler (nye hjemler uten pasientlister). Rådmannen vil vurdere ulike tiltak for å få opp fastlegedekningen i kommunen.

Kommunen tildeler hjemler til selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter på tilsvarende måte som for leger. Disse fysioterapeutene inngår i kommunehelsetjenesten, og får rett til driftstilskudd fra kommunen og refusjon fra Helfo for hver pasientbehandling. Drammen kommune har bedre dekning av fysioterapeuter med driftsavtale i forhold til sammenlignbare kommuner. I forbindelse med at noen enkeltstående fysioterapeuter (solopraksiser) når pensjonsalder, vil disse hjemlene ikke bli utlyst på nytt. Dette både som et innsparingstiltak og for å fokusere på robuste fagmiljøer og større enheter. Rådmannen kommer tilbake med egen sak om utviklingen og harmonisering av avtaleverket for selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter.

Legevakt

I økonomiplan 2020-2023 ble legevakta styrket for å møte økte krav i akuttmedisinforskriften, særlig knyttet til kompetanse og kapasitet til utrykning på nattetid, samt svartid på telefon.

I 2020 har driften blitt betydelig utfordret og utvidet som følge av pandemien, blant annet med etablering av luftveisklinikk, ekstra utrykningstjeneste og en stor prøvetakingstjeneste for Covid-19. Det forventes at det vil være behov for dette

også utover i økonomiplanperioden samtidig som ordinær drift ved legevakten må opprettholdes for å sikre et forsvarlig legevaktstilbud til innbyggerne.

Overgrepsmottaket, som ligger administrativt under legevakta, utfører tjenester for Vestre Viken HF og er statlig finansiert. Kommunens psykososiale beredskapstjeneste har vært organisert under legevakta fra 1.1.2020.

Døgnakutte tjenester i institusjon – Helsehuset

Helsehuset er kommunens forsterkede behandlingstilbud for de aller sykeste som kan ivaretas i kommunen og har derfor høy dekning av fagpersonell, så som sykepleiere, leger, fysioterapeuter og ergoterapeuter og på tilstedeværende laboratorietjeneste. Helsehuset har utstrakt samarbeid og samhandling mellom tjenestene innenfor institusjonen, samt med hjemmetjenester, tjenestekoordinering, psykisk helse og rus, fastlegetjenesten, spesialisthelsetjenesten m.fl. Dette for å sikre god pasientflyt, helhetlig tjenestetilbud og gode overganger for den enkelte.

Det er i gang et arbeid med harmonisering og samlokalisering av korttidsplasser ved kommunens institusjoner.

Som følge av behov for økt kapasitet ved legevakten, herunder etablering av luftveisklinikk, er alle kommunens akutte døgnplasser (KAD), både for somatikk og psykisk helse og rus, samlet ved Drammen helsehus.

Rådmannen kommer tilbake med egen vurdering av disponering av alle typer korttidsplasser i forbindelse med strategi for heldøgns omsorg som planlegges fremlagt for politisk behandling høsten 2021.

Den store kostnadsdriveren ved Drammen helsehus i 2020 har vært innleid arbeidskraft. Det er stadig utlyst stillinger men det har vist seg å være svært utfordrende å rekruttere nye medarbeidere, og man har derfor måtte ty til innleie. I en ordinær situasjon er det mulig å dekke noen vakante helger ved å omdisponere eget personell, men i 2020 måtte det i betydelig grad leies inn kvalifisert helsepersonell fra bemanningsbyråer over lengre perioder for å kunne opprettholde forsvarlig beredskap. Kostnaden for innleid arbeidskraft er omtrent dobbelt så høy som for faste ansatte. Blant annet har virksomheten i snitt hatt cirka fire årsverk vakante helgevakter, noe som utgjør en ekstrakostnad på minst 4 millioner kroner.

Det er forventet at merforbruket vil reduseres etter hvert som stillinger besettes med faste ansatte, men med den pågående pandemien kan dette ta tid. Rådmannen foreslår derfor å styrke rammen med 3 millioner kroner i 2021. Rådmannen kommer tilbake til utviklingen i forbindelse med 1. tertial 2021.

Aktivitet og rehabilitering

Programområdet helsetjenester omfatter habiliterings- og rehabiliteringstjenester, som utføres av kommunens ansatte fysio- og ergoterapeuter. Flere av tjenestene vil bli utført i kommunedelene, ved institusjoner og i innbyggernes hjem. Privatpraktiserende fysioterapeuter er også en del av kommunehelsetjenesten via driftsavtaler.

Hjelpemidler og teknologi er en del av rehabiliteringstjenesten. Mange av hjelpemidlene er høyteknologiske, og velferdsteknologi er et viktig satsingsområde.

I dag er det hjelpemiddellager på tre lokasjoner i kommunen. Det er behov for en snarlig utvikling og samlokalisering av disse, i tillegg til et satellittlager i Svelvik, for å kunne tilby bedre hjelpemiddeltjenester og formidling til innbyggerne. Et mer moderne hjelpemiddellager vil også gi bedre fysiske arbeidsvilkår for de ansatte, bedre smittevernmuligheter, svært gode muligheter for innovasjon og samordnet utvikling av tilbudet både av analoge hjelpemidler og mestrings- og trygghetsskapende teknologi. Dette vil bli vurdert i 2021.

Muligheten for å ta egenandel for deler av de kommunale fysioterapitjenestene har tidligere vært utredet i Drammen og Nedre Eiker kommuner, da lovverket åpner for dette. Tekniske utfordringer, begrenset inntekspotensial og mulige negative helsemessige effekter hos brukere med lav betalingsevne har gjort at man tidligere har vurdert dette som u hensiktsmessig. Denne muligheten vil bli vurdert på nytt i 2021.

Psykososial beredskap og oppfølging

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester fastslår at kommunene skal tilby akutt hjelp ved ulykker og andre akutte situasjoner, herunder psykososial beredskap og psykososial oppfølging. I den nye kommunen er psykososial beredskap lagt inn under legevakta for å ha nært samarbeid mellom de ulike delene av akutt-tjenestene, herunder overgrepsmottaket.

Psykososial oppfølging etter kriser og ulykker bør ivaretas av Psykisk Helse og Rus og av Forebyggende tjenester. Det er igangsatt et nytt arbeid med vurdering av innretningen på tjenesten innenfor eksisterende budsjetterammer. Innbyggere med behov for psykososial bistand ved akutte kriser og ulykker skal få et helhetlig tilbud, både akutt og ved å sikre gode overganger for de personene som har behov for og ønske om videre psykososial oppfølging i kommunen etter krisen. Fastleger er selvfølgelig samarbeidspartnere ved oppfølging, og ved behov sørges det for videre behandling og medisinsk faglig oppfølging på sykehusnivå. Rådmannen tar sikte på å legge frem en sak om dette.

Bemanningsstøtte

Håndteringen av den pågående pandemien binder opp mer enn 200 personer i langvarige pandemiltak innen helsetjenester, blant annet til prøvetakning, luftveisklinikk, isolasjonsavdeling og smittesporing. Dette gir redusert tilgang på vikarer i helse- og omsorgstjenestene. Samtidig er det behov for flere vikarer enn tidligere for å møte fravær når personell har luftveissymptomer.

Det er derfor behov for bemanningsstøtte for å ha kapasitet til administrasjon av ekstra helsepersonell under pandemien. Denne støtten planlegges sammensatt av støttefunksjoner fra økonomi, HR, IKT og Internservice. Det vil således avgis ressurser til dette på tvers i organisasjonen.

For å sikre tilstrekkelig helsefaglig bemanning til å håndtere beredskapsoppgaver samtidig med vanlig drift har rådmannen nedsatt en arbeidsgruppe for å beskrive detaljer og planlegge for opprettelse av bemanningsstøtte.

Harmonisering

I forbindelse med kommunesammenslåingen ble det identifisert behov for harmonisering knyttet til flere forhold i tjenestene i dette programområdet. Harmoniseringsarbeidet i programområdet er godt i gang, og vil fortsette inn i 2021.

Behov	Beskrivelse	Status
Samarbeidsutvalg selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter	Etablering av felles samarbeidsutvalg for selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter	Gjennomført
Avtaleverk for selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter	Harmonisering av avtaleverkene som er videreført fra de tre tidligere kommunene	Under arbeid
Helseberedskap	Harmonisering av planverk, plan for helsemessig og sosial beredskap	Gjennomført
Psykososial beredskap	Etablering av psykososial beredskap, harmonisering av innretning	Organisering gjennomført. Utvikling av innretning og samarbeidsformer under arbeid
Tildelingskriterier	Kriterier for innleggelse ved sykehjem, helsehus (inkl KAD).	Under arbeid i samarbeid med PO6
Samlokalisering av KAD- plasser	Behov for samlokalisering for å kunne gi enhetlig og helhetlig tilbud	Gjennomført

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	314 515	314 515	314 515	314 515
Vedtak forrige periode				
Legevakt: Legebemanning natt, økte krav	700	700	700	700
Legevakt: Svartid legevaktsentral, økte krav	1 275	1 275	1 275	1 275
Sum Vedtak forrige periode	1 975	1 975	1 975	1 975
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-11 071	-11 071	-11 071	-11 071
Sum Budsjettendringer inneværende år	-11 071	-11 071	-11 071	-11 071
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	2 304	2 304	2 304	2 304
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	2 304	2 304	2 304	2 304
Konsekvensjusteringer	-6 792	-6 792	-6 792	-6 792
Konsekvensjustert ramme	307 723	307 723	307 723	307 723
Innsparingsiltak				
Avslutte aktivitetstilbud på dag i fellesareal ved Drammen Helsehus	-275	-550	-550	-550

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Dimensjonering av private fysioterapihjemler	88	-448	-448	-448
Sum Innsparingstiltak	-187	-998	-998	-998
Nye tiltak				
Statsbudsjett: Tilskudd til fastleger fra 1.6.2020 (RNB) - helårseffekt	3 420	3 420	3 420	3 420
Styrking av ramme for Drammen Helsehus	3 000	0	0	0
Udekket behov P04	187	988	988	988
Sum Nye tiltak	6 607	4 408	4 408	4 408
Nye tiltak og realendringer	6 420	3 410	3 410	3 410
Ramme 2021-2024	314 143	311 133	311 133	311 133

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Udekket behov: Motpost som viser at sum innsparingstiltak ikke trekkes ut av programområdets ramme, men skal omdisponeres for å dekke merforbruket for gjeldende programområdet i økonomiplanperioden.

Vedtak forrige periode

Legevakt: Legebemanning natt, økte krav

Som følge av nye krav i akuttmedisinforskriften ble legebemanningen på natt økt fra én til to leger store deler av 2020, slik at tjenestetilbudet og mulighet for utrykning skal være likt gjennom hele døgnet. Det kompenseres fra 2021 opp til helårseffekt av tiltaket med 0,7 millioner kroner.

Legevakt: Svartid legevaktsentral, økte krav

For å oppfylle akuttmedisinforskriftens krav om svartid og kompetanse ble legevaktsentralen oppbemannet i 2020. Dette ble iverksatt høsten 2020, og det kompenseres her opp til helårseffekt av tiltaket med 1,275 millioner kroner.

Innsparingstiltak

Avslutte aktivitetstilbud på dag i fellesareal ved Drammen Helsehus

Det foreslås å avslutte aktivitetstilbud på dag i fellesareal ved Drammen Helsehus på grunn av langvarig og trolig varig omlegging til enerom av smittevern hensyn. Omleggingen legger beslag på egnede lokaler. Det antas at det vil være behov for et strengt smittevernregime ved Helsehuset og at dette er en situasjon som vil kunne vare 1-2 år videre.

Dimensjonering av private fysioterapihjempler

Avslutte én til to solopraksiser der det er naturlig avgang de neste årene. Dette vil medføre bortfall av kostnader til driftstilskudd, men også innebære en kompensasjonskostnad ved avslutning.

Nye tiltak

Statsbudsjett: Tilskudd til fastleger fra 1.6.2020 (RNB) - helårseffekt

Regjeringen følger opp Handlingsplanen for allmennlegetjenesten og foreslår å styrke allmennlegetjenesten med 3,420 millioner kroner.

Styrking av ramme for Drammen Helsehus

Helsehuset har hatt vakanser fordi det har vært store utfordringer med å rekruttere fast helsepersonell hittil. Sykepleierstillinger har vært utlyst i fem omganger siden mars, men responsen har vært dårlig, både hva gjelder antall søkere og kvalifikasjoner.

Av den grunn har det vært nødvendig å leie inn kvalifiserte sykepleiere fra byråer. Innleid arbeidskraft koster bortimot det dobbelte av en fast ansatt per time. Helsehuset har per oktober rundt 6,3 millioner kroner i innleiekostnader (pandemirelaterte kostnader ikke medregnet).

Rådmannen foreslår å styrke helsehusets ramme i 2021 med 3 millioner kroner, som et engangstiltak. Det forventes at programområdet finner løsning vedrørende budsjettutfordringene. Rådmannen kommer tilbake til utviklingen i forbindelse med 1. tertial 2021.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					2021-24
P04 Helse					
Kommunekassa					
KK Inventar og utstyr P04 Helse	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum Kommunekassa	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum P04 Helse	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum investeringsprosjekter	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000

Investeringer

Inventar og utstyr

Det er behov for løpende fornyelse av inventar og utstyr. I økonomiplanen foreslås rammen for inventar og utstyr satt til 1 millioner kroner per år.

Enkeltprosjekter utenfor økonomiplanperioden

Drammen Helsehus relokalisering - Nytt helsehus og legevakt

I orienteringssak til hovedutvalg og formannskap i juni redegjorde rådmannen for status i arbeidet med mulig relokalisering av helsehus og legevakt til det nye sykehusområdet.

I vedlegg til 2. tertialrapport redegjorde Drammen Eiendom KF for status i prosjektet. Dersom prosjektet skal realiseres er kostnadene løselig anslått til rundt 750 millioner kroner.

I sak 110/20 den 22.9.2020 vedtok kommunestyret at: «Det er behov for at kommunen tar stilling til prosjektet angående relokalisering av helsehus og legevakt til det nye sykehusområdet. Her bør det avklares hvilke behov det er i kommunen, opp imot prosjektet og ber om at rådmannen kommer tilbake med en sak om dette». Dette prosjektet ble ikke vedtatt som en av de prioriterte investeringsprosjektene.

Prosjektet er nå i idfase med sikte på å utrede de ulike behov for tjeneste- og samfunnsutvikling som kommunen har. Drammen Eiendom KF bistår i forbindelse med spørsmål knyttet til lokalisering og arealbehov samt forhandlinger med Bane Nord Eiendom som eier av området.

Framdriften i prosjektet er stanset i påvente av avklaringer av hvilke behov dette prosjektet eventuelt skal dekke.

P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne

Om tjenesteområdet

Tjenester til mennesker med nedsatt funksjonsevne gir tilbud til brukere med behov for sammensatte og helhetlige tjenester i et livsløpsperspektiv. Brukernes ønsker og behov er førende for tjenestene. For å kunne være med på å fatte beslutninger som påvirker eget liv, er det viktig å bli møtt på en måte som oppleves som likeverdig. Det er behov for å utvikle mer differensierte tjenester og tjenester til nye brukere i perioden. Dette innebærer også styrking av tilbudet for å møte det økte behovet som følger av at brukerne i større grad har en levealderutvikling i tråd med den øvrige befolkningen. For å gi brukerne et helhetlig tilbud, er det viktig med samarbeid på tvers i kommunedelene.

Programområdet består av tjenester til mennesker med nedsatt funksjonsevne som har bolig med heldøgns bemanning, tjenester til mennesker med nedsatt funksjonsevne som får ambulant oppfølging og avlastningstjenester og aktivitetstilbud til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Sammenlikning med andre kommuner

Indikator	Drammen	ASSS m/Oslo	Fredrikstad	Kristiansand	Sandnes
Andel utviklingshemmede av befolkningen 16 år og eldre, all i prosent	0,4	0,3	0,4		0,4
Utgifter per utviklingshemmet (fratrasketrefusjon ressurskrevende)	739 661	951 423	1 241 048	682 117	759 807
Andel utviklingshemmede 18 år og eldre som bor i bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet*	40,9	54	53,3	60	62,7

Alle tall er 2019- tall.

* Grunnlaget her er alle over 16 år. Kilde: ASSS TTU- rapportering (Tilrettelagte tjenester til mennesker med utviklingshemming) for 2019

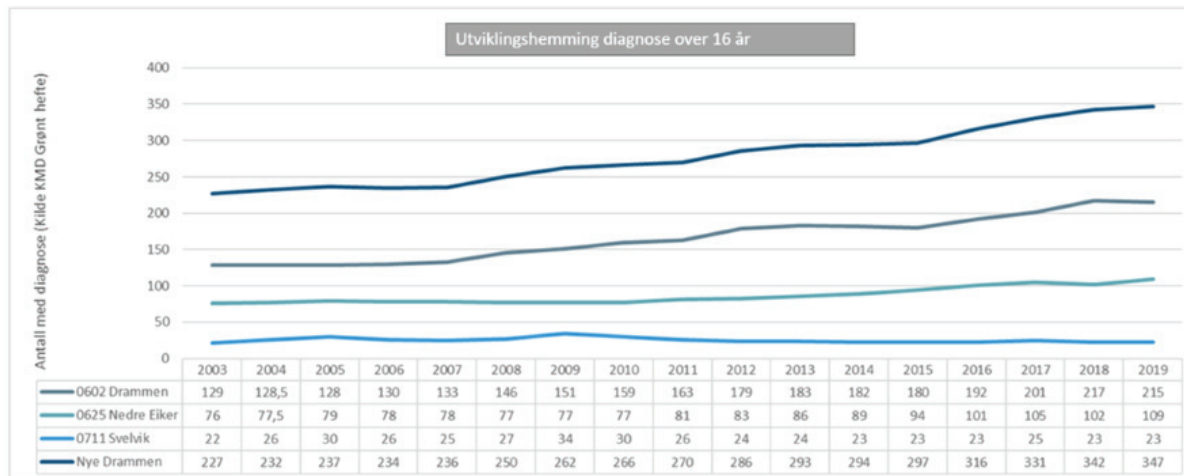
Det er cirka 350 personer registrert med diagnostisert utviklingshemming i Drammen kommune. Grunnet begrenset tilgang på sammenlignbare data for personer med utviklingshemming for de tre tidligere kommunene er tallgrunnlaget beheftet med usikkerhet. Fra 2021 vil det foreligge mer komplette tall for programområdet gjennom innrapportering til ASSS- nettverket. Alle de tidligere kommunene har boliger med heldøgns bemanning. Rundt én av tre som får tjenester fra programområdet har ikke utviklingshemming. Programområdet gir tjenester etter funksjon og behov og ikke etter diagnose. P05 har kompetanse til å yte tjenester til personer med sammensatte behov. Det kan også dreie seg om andre typer utfordringer enn utviklingshemming så som nedsatt funksjonsevne, somatiske sykdommer eller psykiske helseutfordringer.

Brukere med kombinert problematikk innenfor utviklingshemming, psykisk helse og rus er en gruppe der det er utfordrende å gi et tilstrekkelig tilpasset tilbud til den enkelte. Dette gjør det til tider nødvendig å kjøpe tjenester eksternt. Dette kan være grunnet utilstrekkelig kompetanse i tjenestene, ikke minst i forhold til utfordrende atferd. Det gjøres også individuelle vurderinger i forhold til om bruker bør ha avstand til et tidligere rusmiljø, eller hvor det må tas hensyn til andre beboere i et bofellesskap.

Drammen kommune har lav dekning av medarbeidere med fagutdanning sammenlignet med landet. Det er behov for flere medarbeidere med fagutdanning for å kunne møte behovene i årene fremover. Sammenlignbare tall på andel med fagutdanning med andre kommuner vil først foreligge i 2021.

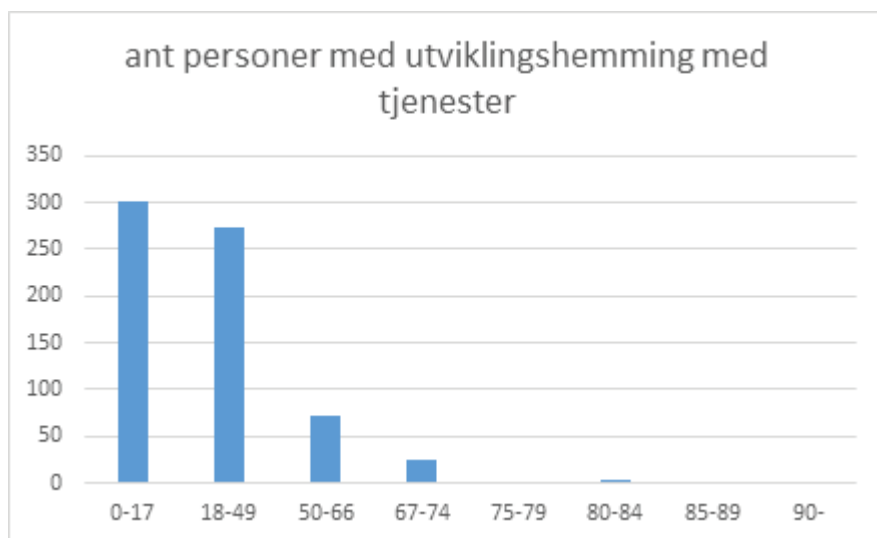
Demografi

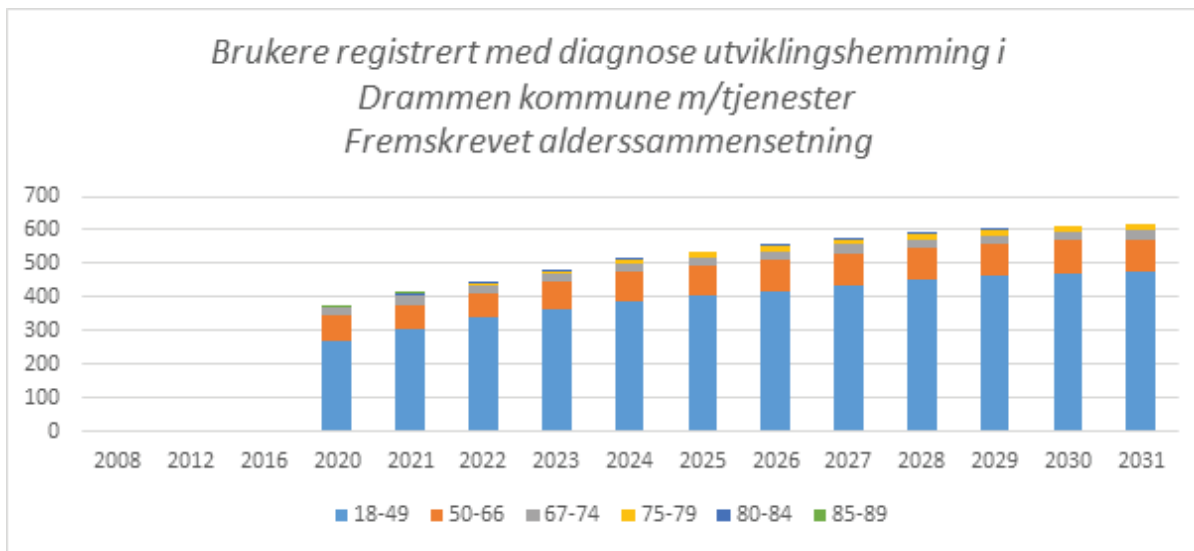
Generelle framskrivinger som beskrevet i økonomiplanens overordnede kapittel om demografi tilsier at antall alderspensjonister vil øke raskere enn antall innbyggere i yrkesaktiv alder fram mot 2040. For personer med nedsatt funksjonsevne forventes det at en større andel vil ha en aldersutvikling som nærmer seg befolkningen for øvrig. Dette innebærer at tjenestetilbudet til mennesker med nedsatt funksjonsevne i fremtiden må ta høyde for behov i et livsløpsperspektiv, herunder somatiske aldersrelaterte tilstander, demens med videre.

Figur 1 Antall med diagnose utviklingshemming over 16 år (kilde KMD grønt hefte)

Utviklingen i antall personer med funksjonsnedsettelse, viser en jevn økning de siste årene. Det er kun personer med diagnose utviklingshemming over 16 år det føres sentral statistikk for.

Figur 2: oversikt over brukere registrert med diagnose utviklingshemming i Drammen kommune og som mottar en eller flere tjenester. Statistikk utifra registrerte mellom 0-100 i 2020. (Antall per aldersgruppe)

Utfordring

Det er begrenset med ledige tilpassede boliger i kommunen per i dag. Det er blitt mindre utskiftning i eksisterende boliger, mens det kommer stadig flere som har behov for tilrettelagt bolig. Dette gjør boligkøen stadig lengre og tjenestene må kjøpes privat.

I økonomiplanperioden forventes det en stor økning av personer med behov for bolig med heldøgns bemanning gitt samme kriterier for tildeling av bolig og tjenester og lik andel av personer med nedsatt funksjonsevne som har omfattende tjenestebehov. Det forventes en økning på 251 nye brukere over 16 år i løpet av perioden 2021 - 2031. I 2031 vil det være behov for tjenester tilsvarende heldøgns omsorg for 99 personer ut over dagens nivå. Rådmannen foreslår å styrke programområdet med 15,4 millioner kroner i 2021 for å møte et økt tjenestebehov.

Hovedaktiviteter

Programområdet omfatter tjenester som hjemmetjenester, avlastningstjenester og aktivitetstjenester for brukere hvor utviklingshemming er hoveddiagnosen. Utviklingshemming er en samlebetegnelse for en rekke ulike diagnoser og tilstander med funksjonsnedsettelse grunnet kognitive, språklige og sosiale vansker. Mennesker med utviklingshemming er en stor og uensartet gruppe, med store individuelle forskjeller. Programområdet inneholder også tjenester til brukere med et sammensatt og langvarig behov for tilrettede tjenester basert på kognitive, språklige og sosiale vansker uten en definert diagnose.

Døgnbaserte tjenester, ambulante tjenester og avlastningstilbud

Programområdet består av tjenester tilknyttet boliger og bofellesskap. Cirka 150 personer med nedsatt funksjonsevne har i dag heldøgns tjenester fordelt på 20 bofellesskap av ulike størrelse.

Personer som bor i boliger uten døgnbemanning og hos foreldre/foresatte med videre kan få praktisk bistand og opplæring samt helsetjenester fra et ambulant team. Det er i dag om lag 120 personer som får slike ambulante tjenester.

Det planlegges for samdrift av personalressurser på tvers av avdelinger og opp mot tjenestemottakeres hjem i bofellesskap. Dette for at den enkelte bruker skal få færre tjenestemottakere å forholde seg til, bedre samordning og totalt sett bedre kvalitet på tjenestene.

Flere brukere i tjenesten

Det er behov for utvikling av et mer differensiert botilbud til personer med nedsatt funksjonsevne for å dekke behovet for flere brukere med ulike utfordringer. Flere tilbud er under planlegging, dels som netto tilvekst for å kunne gi tilbud til nye brukere og dels som endring av eksisterende tilbud. Det er, som nærmere omtalt under demografi, personer med nedsatt funksjonsevne som ikke har fått effektivt vedtaket sitt om bolig med heldøgns tjeneste på grunn av manglende tilgang på tilpasset bolig. For noen av disse har det vært nødvendig å kjøpe tjenester fra private tilbydere.

Bolig og omsorgsbygg

I oktober 2020 ble fase 1 i bolig og omsorgsbygg, strategi for heldøgns omsorg over 80 år, vedtatt i kommunestyret. I fase 2 er fokus på heldøgns omsorg for personer under 80 år, herunder bo- og tjenestetilbud til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Rådmannen legger opp til å fremme en helhetlig strategi for politisk behandling høsten 2021.

Dag- og aktivitetstilbud

Innbyggere som ikke har mulighet til å delta i det ordinære arbeidslivet, skal ha muligheter til meningsfull aktivitet. Dag- og aktivitetstilbudet i Drammen kommune er en tjeneste som tilbys flere steder i kommunen. Cirka 90 brukere benytter seg av dag- og aktivitetstilbudet. Samarbeid med frivillige, lag og foreninger supplerer det kommunale tjenestetilbudet, og gir innbyggere mulighet til deltakelse og innsats i lokalmiljøet. Tjenestene i Drammen kommune vil jobbe systematisk med å styrke brukernes opplevelse av livsglede og mening.

Personer med nedsatt funksjonsevne som har mulighet til bidra til å produsere varer og tjenester i en tilrettelagt jobbsituasjon får mulighet til det både gjennom Varig tilrettelagte arbeidsplasser og andre ordninger. Dette forutsetter et godt samarbeid med blant annet NAV.

Den nye kommunen gir muligheter for samdrift mellom avlasting- og aktivitetssenheter. Samdrift av personalressurser på tvers av avdelinger og opp mot tjenestemottakeres hjem (bofellesskap) vil gi en smartere bruk av ressursene. Åpningstidene kan endres slik at avlastning på timebasis kan gis på dagsentrene før og etter skoletid. Dette vil gi økt aktivitet på alle dagsentrene ved at brukerne er der hele dagen.

Medvirkning i tjenestene

For å bygge opp under den enkeltes behov og ønske om å mestre eget liv er det nødvendig å utvikle tjenesten slik at brukerne har reell innflytelse på tjenestetilbudet. Det stilles særlige krav til innovasjon og brukerdialog som kan sikre involvering og reell medvirkning for tjenestemottakere med nedsatt funksjonsevne, slik at også brukernes egen stemme blir hørt og at det gis mulighet for reell medvirkning. Pårørende skal også gis mulighet for medvirkning.

Det jobbes med å få på plass en ordning med brukerråd i programområdet.

Transport til og fra dag- og aktivitetssentre

Det er behov for at brukere med nedsatt funksjonsevne har et kvalitativt godt tilbud om transport til og fra dag- og aktivitetssentre. For enkelte brukere er det utfordrende å benytte transportløsningen med bruk av taxi og derfor transporteres disse i egenregi. Det forventes at dette vil gi en økonomisk besparelse fordi det er mulig å følge opp den enkelte bruker på en annen måte under transporten.

Reduksjon i kjøpte tjenester

Dagens etablerte tjenester med private leverandører er individuelt tilpasset og overføringer/ endringer kan være utfordrende på grunn av at det tar tid å overføre tjenesteyteres kunnskap om, kjennskap til og kjemi med enkeltbrukere. Dette vil forsøkes løst gjennom gradvis overføring av kompetanse og ansatteressurser i samarbeid med privat leverandør.

Det er i dag ingen ledige plasser i tilrettelagte boliger eller heldøgns boliger som Drammen kommune disponerer. Reduksjon av kjøpte tjenester i programområdet vil være avhengig av investeringer for etablering av tilrettelagte bofellesskap eller omgjøring av eksisterende bygg fra avlastning til boenheter. Det er ikke prioritert investeringsmidler til oppføring av nye boenheter for programområdet i perioden.

Digitalisering og mestrings- og trygghetsskapende teknologi

Mestrings- og trygghetsskapende teknologi kan bidra til økt kvalitet i tjenestene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det er inngått ny avtale om anskaffelse av mestrings- og trygghetsskapende teknologi som skal implementeres i planperioden og der det er en målsetting om økt bruk av teknologi. Se nærmere omtale under programområde 06.

Heltidskultur

Drammen kommune satses på heltid. Satsingen vil gå over tid og vil bestå av flere piloter (prosjekter) underveis. Dette arbeidet skal foregå i hele kommunen, men det fokuseres i første omgang primært på helse- og omsorgssektoren.

Drammen har valgt ut sju piloter til å delta i dette prosjektet: to piloter fra PO5 og fem piloter fra PO6. Se nærmere omtale under Programområde 06.

Pilotprosjekt for å øke kunnskapen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne

Drammen kommune har blitt valgt ut til å få være med i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets pilotprosjektet for å øke kunnskapen om konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i kommunene.

Deltakelsen vil legge grunnlaget for at alle kommuner i Norge vil få opplæring og støtte i hvordan de skal bruke konvensjonen i sitt arbeid i perioden 2024-2030.

Kommunens deltakelse i pilotprosjektet vil gi muligheter for å bli en foregangskommune på dette feltet, og samtidig bidra til at Norge oppfyller sine forpliktelser og setter inn tiltak for å etterleve konvensjonen.

Harmonisering

Det arbeides med harmonisering av ambulerende team og roller og funksjoner i tjenestene.

Dag- og aktivitetstilbudene og avlastningsenhetene er ulike og det arbeides med utvikling og differensiering av disse tjenestene.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	337 728	337 728	337 728	337 728
Budsjettdringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-45 439	-45 439	-45 439	-45 439
Sum Budsjettdringer inneværende år	-45 439	-45 439	-45 439	-45 439
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	1 025	1 025	1 025	1 025
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	1 025	1 025	1 025	1 025
Konsekvensjusteringer	-44 414	-44 414	-44 414	-44 414
Konsekvensjustert ramme	293 314	293 314	293 314	293 314
Innsparingstiltak				
Innsparingstiltak	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Sum Innsparingstiltak	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Nye tiltak				
Statsbudsjett: Habilitering- og avlastningstilbud barn/unge med nedsatt funksjonsevne	1 757	0	0	0
Statsbudsjettet: Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere	2 760	2 760	2 760	2 760
Udekket behov P05	7 000	7 000	7 000	7 000
Økt vedtaksvolum	15 400	22 000	22 000	20 900
Sum Nye tiltak	26 917	31 760	31 760	30 660
Nye tiltak og realendringer	19 917	24 760	24 760	23 660
Ramme 2021-2024	313 231	318 074	318 074	316 974

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Udekket behov: Motpost som viser at sum innsparingstiltak ikke trekkes ut av programområdets ramme, men skal omdisponeres for å dekke merforbruket for gjeldende programområdet i økonomiplanperioden.

Innsparingstiltak

Innsparingstiltak

For å møte budsjettutfordringen i perioden legges det opp til en effektivisering av flere tjenester. Administrative tjenester skal ytterligere effektiviseres, dag- og aktivitetstilbudene og avlastningstjenestene skal samordnes, og arbeidet med å redusere private kjøp fortsetter. Muligheter for selv å kunne booke enkelte tjenester vil gi mer selvbestemmelse og mer rasjonell utnyttelse av kapasiteten.

Nye tiltak

Statsbudsjett: Habilitering- og avlastningstilbud barn/unge med nedsatt funksjonsevne

Regjeringen har foreslått å styrke kommunenes rammetilskudd til barn og unge med nedsatt funksjonsevne med en engangsbevilgning på totalt 100 millioner kroner. Drammen kommunes andel utgjør 1,76 millioner kroner. Midlene skal gå til habiliterings- og avlastningstilbud til disse gruppene.

Statsbudsjettet: Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere

Tilbudet til mennesker som har behov for mye hjelp fra den kommunale omsorgstjenesten, skal ikke være avhengig av kommunens økonomi. Kommuner som har innbyggere med et særlig stort behov for slike tjenester, mottar derfor et særskilt tilskudd for å dekke utgifter over et gitt nivå. Regjeringen foreslår å øke innslagspunktet med 46 000 kroner til 1 430 000 kroner for 2021.

Udekket behov P05

Programområdet planlegger innsparings- og effektiviseringstiltak som forventes å gi en samlet innsparingseffekt på 7 millioner kroner i 2021. Dette er midler som ikke trekkes ut av programrådets rammer, men som bidrar til å øke handlingsrommet for å møte utgiftsveksten som følge av programrådets budsjettutfordring og økt antall brukere i tjenestene. Tiltaket må sees i sammenheng med tiltaket økt vedtaksvolum.

Økt vedtaksvolum

I økonomiplanperioden forventes det en stor økning av personer med behov for bolig med heldøgns bemanning gitt samme kriterier for tildeling av bolig og tjenester og lik andel av personer med nedsatt funksjonsevne som har omfattende tjenestebehov.

Det er begrenset med ledige tilpassede boliger i kommunen per i dag. Det er blitt mindre utskiftning i eksisterende bolig, mens det kommer stadig flere som har behov. Dette gjør at tjenestene må kjøpes privat.

Rådmannen vil foreta en gjennomgang av tjenestetilbudet til personer med behov for heldøgns bemanning i løpet av 2021, ved hjelp eksterne krefter.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne					
Kommunekassa					
KK Inventar og utstyr P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum Kommunekassa	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Drammen Eiendom					
DEKF P05 Oppgradering bygningsmassen	14 900	2 000	2 000	2 000	20 900
Sum Drammen Eiendom	14 900	2 000	2 000	2 000	20 900
Sum P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	15 900	3 000	3 000	3 000	24 900
Sum investeringsprosjekter	15 900	3 000	3 000	3 000	24 900

Investeringer

Inventar og utstyr

Det er behov for løpende fornyelse av inventar og utstyr. I økonomiplanen foreslås rammen for inventar og utstyr til 1 millioner kroner per. år.

Oppgradering av bygningsmassen

Det avsettes samlet 14,9 millioner kroner til oppgradering av bygningsmassen i programområdet for 2021. Av dette er det en generell ramme på 2 millioner kroner som skal dekke oppgraderinger og modernisering som Drammen Eiendom KF utfører for å dekke slit og elde uten at det medfører økt husleie. I rammen til Drammen Eiendom KF foreslår rådmannen at det avsettes 12,9 millioner kroner i 2021 for å kunne oppgradere og utvikle base og vaktrom ved Flisa bofelleskap, samt ombygging av bofelleskap i Blichsgate 1.

For nærmere omtale av prosjektene vises til vedlagte budsjettinnspill fra Drammen Eiendom KF.

P06 Hjemmetjenester og institusjon

Om tjenesteområdet

Det skal tilbys helse- og omsorgstjenester, sykehjemsplasser, omsorgsboliger og bo- og servicesenter nærmest mulig der folk bor, for å bevare nærhet til tjenestene og lokal identitet. Hjemmetjenestene skal tilbys med et naturlig geografisk utgangspunkt for å sikre en best mulig hjemmetjeneste. Det er et mål at folk kan bo trygt hjemme. Kommunen vil legge til rette for dette med hverdagsmestring, bruk av velferdsteknologi og gode dagaktivitetstilbud. Drammen skal være en foregangskommune i bruk av velferdsteknologi for at mennesker som har behov for tjenester skal oppleve trygghet og mestring.

Brukere skal i større grad medvirke i utformingen av eget tjenestetilbud. Det innebærer blant annet å spørre innbyggerne hva som er viktig for dem, at vedtak fattes i en tverrfaglig sammenheng med bakgrunn i brukers ønsker og behov og at saksbehandlingen desentraliseres der det kan gi økt brukermedvirkning og bedre tjenester.

Sammenlikning med andre kommuner

Nøkkeltall 2019

	Drammen	Fredrikstad	Kristiansand	Stavanger	ASSS med Oslo
Prioritet					
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten (B)	17 677	21 185	16 184	17 115	17 841
Produktivitet					
Netto driftsutgift per bruker av hjemmebaserte tjenester (254)	219 938	324 596	196 845	279 387	285 449
Netto utgift per beboer på sykehjem (B)	1 180 487	1 122 806	1 074 092	1 036 203	1 078 523
Dekningsgrad					
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over (B)	15,0 %	16,4 %	16,7 %	22,9 %	19,5 %
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon (B)	10,5 %	11,6 %	10,9 %	16,0 %	13,5 %
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innbyggere 0-66 år (B)	24	20	29	17	19
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innbyggere 67-79 år (B)	75	59	65	57	61
Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innbyggere 80 år og over (B)	277	281	289	266	271

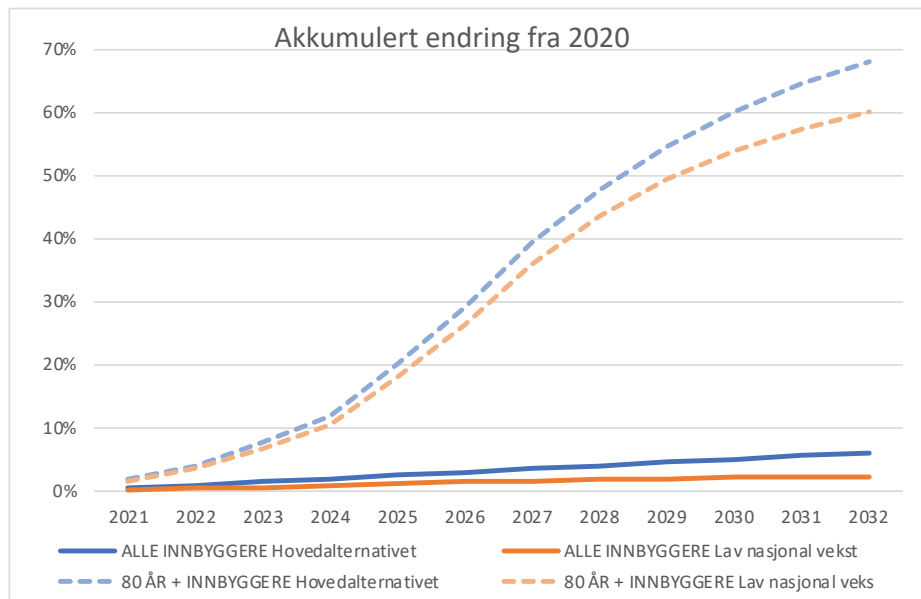
Det gjennomsnittlige bistandsbehovet blant hjemmetjenestebrukerne 67 år og eldre lå i 2019 11 prosent under snittet i ASSS. Utgiftene til hjemmetjenester i denne aldersgruppen per innbygger lå 10 prosent under snittet, og utgiftene per mottaker var lavest av alle ASSS-kommunene, med 23 prosent under snittet.

Andel mottakere av hjemmetjenester til innbyggere 80 år og eldre var omtrent på gjennomsnittet, mens andelen eldre på institusjon eller i bolig med heldøgns omsorg lå under snittet.

Utgifter per institusjonsplass lå 5 prosent over snittet for ASSS.

Demografi

Basert på SSBs beregninger vil antall innbyggere i Drammen øke med mellom 0,9 og 2,0 prosent de neste fire årene, om det benyttes beregningen med lav nasjonal vekst (LLML) eller hovedalternativet med middels vekst (MMMM). I samme periode vil antall innbyggere over 80 år øke med mellom 10,4 og 11,9 prosent og gruppen 67-79 år med over 8 prosent.

Kommunesektorens organisasjon (KS) anslår at bare gamle Drammen kommune ville få et økt utgiftsbehov til pleie og omsorg på 35,6 millioner kroner i 2021 grunnet demografi og i gjennomsnitt 54 millioner kroner per år de neste 6 årene - gitt at tjenestetilbudet skal videreføres med landsgjennomsnittets standard og dekningsgrader for 2020.

Egne beregninger basert på KOSTRA-indikatorer viser at en framskrivning av dagens situasjon med lavt alternativ tilsier en akkumulert økning i sykehjemkostnader og på hjemmebaserte tjenester, på henholdsvis vel 59 og vel 40 millioner, totalt cirka 100 millioner kroner fram til 2024.

Økningen i utgiftsbehovet er større de to siste årene av planperioden og med en ytterligere stigende kurve i påfølgende periode. Behovet for antall plasser med heldøgns omsorg blir større og flere innbyggere vil være i behov av hjemmebaserte tjenester.

Akkumulerte endringer fra 2020

ØKT BEHOV ANTALL SYKEHJEMSPASSER	2022	2024	2026	2028	2030	2032
Hovedalternativet (MMMM)	22	58	124	196	247	283
Lav nasjonal vekst (LLML)	19	50	110	176	218	246
ØKT UTGIFTSBEHOV SYKEHJEMSPASSER (Mill. Kr)						
Hovedalternativet (MMMM)	26	68	146	231	291	334
Lav nasjonal vekst (LLML)	23	59	130	207	257	290
ANTALL NYE BRUKERE HJEMMEBASERTE TJENESTER						
Hovedalternativet (MMMM)	95	229	441	671	844	981
Lav nasjonal vekst (LLML)	75	184	366	562	695	789
ØKT UTGIFTSBEHOV (Mill. kr) HJEMMEBASERTE TJENESTER						
Hovedalternativet (MMMM)	21	50	97	148	186	216
Lav nasjonal vekst (LLML)	16	40	81	124	153	174

Hovedaktiviteter

Utfordrende å møte veksten i befolkningsgruppene med omsorgsbehov

Det skjer betydelige demografiske endringer. Vi vil bli langt flere eldre, de eldre vil leve lengre og mange vil leve lengre med sykdom. Dette vil stille store krav til de kommunale tjenestene i årene fremover. Dette er ikke en situasjon som er spesifikk for Drammen. Kommunene over hele landet deler disse utfordringene.

Ikke minst viser dette seg innenfor tjenesteområdet hjemmetjenester og institusjon. Behovet for omsorgstjenester vil øke totalt sett, og det er lite som tilsier at denne økningen vil bli kompensert fullt ut fra statens side gjennom økte rammeoverføringer.

Rådmannen foreslår i økonomiplanen å tilføre friske penger til dette tjenesteområdet. Det vil hjelpe på akutte utfordringer, men vil ikke være tilstrekkelig til å møte denne situasjonen på lengre sikt. Det kan ikke legges til grunn at det vil være mulig å tilføre midler i samme omfang etter hvert som behovet for tjenester øker.

Kommunestyret har i 2020 vedtatt driftsmessige innsparinger, og etter rådmannens oppfatning er det vanskelig å se for seg enda større reduksjoner i forhold til dagens drift. Dette vil kreve at hele omsorgssektoren evner å legge om driften for å begynne å arbeide på nye måter.

Økningen i behovet for kommunale omsorgstjenester vil derfor måtte møtes på et mer systemisk nivå. Drammen kommune må få mer ut av hver krone som investeres i å levere disse tjenestene, i et forsvarlig omfang og med forsvarlig kvalitet.

Det er usikkert i hvilken grad man på kort sikt vil kunne hente ut effekter av nye måter å jobbe på. For å kunne ta ut større effekter må det gjøres et langsiktig og systemrettet arbeid. Det er derfor nødvendig å få hånd om helse, sosial og omsorg – og i særdeleshet gjelder dette tjenesteområdet hjemmetjenester og institusjon.

Dette vil kreve betydelig innsats fra hele organisasjonen, fra de folkevalgte og den administrative ledelsen til de som yter omsorgstjenester ved sykesengen eller hjemme hos folk som fremdeles kan oppleve livskvalitet i sitt eget hjem.

For å lykkes i store endringsprosesser og for å kunne hente ut effekter må det investeres i endring. Kommunestyret har nylig behandlet saken om bolig- og omsorgsbygg. Dette gir retning og en helhetlig strategi vil bli fremmet for politisk behandling høsten 2021.

Drammen kommune har også for kort tid siden inngått en rammeavtale om levering av mestrings- og trygghetsskapende teknologi. Det foreslås betydelige investeringer innenfor dette området i planperioden.

Uansett hvilke strategier kommunestyret velger for å møte disse utfordringene, vil dette være krevende for alle de ansatte som fra dag til dag skal levere gode tjenester til en stadig økende brukergruppe.

De langsiktige linjene og strategiene må sitte i ryggmargen, hos de som møter brukerne. Det vil være utfordrende for kommunens mange ansatte å tilta seg nødvendig kunnskap. De fleste av dem er naturlig nok opptatt med brukerne, i døgkontinuerlig tjeneste.

Dette er en enorm omstilling som vil måtte foregå med en svakt voksende kommuneøkonomi, og i en svært stor driftsorganisasjon. Innenfor hjemmetjenester og institusjon vil det derfor være et stort behov for lederstøtte og stabsstøtte for å kunne ha nødvendig gjennomføringskraft.

Leve hele livet – en kvalitetsreform for eldre

Fellesnemda vedtok i juni 2019 at «Nye Drammen skal arbeide aktivt med oppfølging av innsatsområdene i reformen Leve hele livet i planarbeidet for ny kommune.» Regjeringen legger opp til at kommuner som tar de gode løsningene i bruk vil bli belønnet innenfor statlige støtteordninger.

Reformen har fem innsatsområder; aldersvennlig Norge, aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp og sammenheng i tjenestene. Det aller meste av utviklingen i programområdet i perioden er i tråd med satsingsområdene i reformen Leve hele livet.

Programområdet er i gang med å kartlegge hva denne reformen vil bety for hjemmetjenester og institusjonstjenesten, og hvordan det kan arbeides videre med reformen for å videreutvikle tjenestene til den eldre delen av befolkningen i tråd med målsettingene i reformen. Det er høsten 2020 gjennomført orienteringer om reformen i flere av virksomhetene. Det gjøres mye godt arbeid ute i virksomhetene allerede, som er i tråd med anbefalingene, samtidig som det er noen områder der Drammen kan videreutvikle tilbudet som gis. Det er på virksomhetsledernivå satt ned arbeidsgrupper som jobber med ulike områder av reformen og som vil legge fram forslag til tiltak og læringspunkter.

Rådmannen kommer tilbake med en politisk sak om reformen og hvordan den skal implementeres i Drammen kommune.

Mat og måltider

God og riktig ernæring til beboere på sykehjem og mer matglede ved sykehjemmene er et viktig premiss ved utvikling og harmonisering av tilbudet til ernæring og kjøkkendrift. Leve hele livet beskrives som en reform for større matglede med næringsrik mat som både ser god ut, dufter godt og smaker godt. Maten skal være tilpasset den enkeltes ønsker og behov og serveres i en hyggelig ramme.

Det er behov for harmonisering av kjøkkendriften i kommunen som i dag er ulik som følge av tre ulike organiseringer i de tre tidligere kommunene. Rådmannen legger til grunn at det skal opprettholdes kjøkkendrift i Svelvik og at det planlagte sykehjemmet i Krokstadelva skal ha kjøkken. Opprettholdelse av kjøkkendrift på minst tre lokasjoner kan innrettes på flere ulike måter som på ulikt vis kan innfri målsettingene om effektiv drift samtidig som arbeidsplasser opprettholdes i de tre kommunene. Rådmannen kommer tilbake med egen sak om ernæring og kjøkkendrift.

Drening av hjemmebaserte tjenester

Utviklingen i antall innbyggere over 80 år tilsier isolert sett et stort behov for vekst i hjemmetjenester som ikke er økonomisk bærekraftig. Drammen kommune driver i dag, sammenlignet med øvrige kommuner i landet, svært effektivt i den forstand at innbyggerne får mye tjenester per budsjettkrone. I dagens situasjon er det nødvendig både å se på mulighet for ytterligere effektivisering og også spissing av tjenestene mot de som har størst behov.

Tjenestetilbud skal ta utgangspunkt i hva som er viktig for den enkelte. Det innebærer å ivareta innbyggerne som hele mennesker, ikke bare deres sykdom og funksjonssvikt. Målet er at hvert enkelt menneske skal kunne ta i bruk sine ressurser og opprettholde selvstendighet så lenge som mulig.

Økt bruk av mestrings- og trygghetsskapende teknologi

Teknologi er et virkemiddel i satsingen på digitalisering, der samspillet mellom teknologi, menneskene og organisasjoner er avgjørende for å kunne realisere gevinster. Evnen til å ta i bruk teknologi blir en viktig del av løsningen når tjenestene skal utvikles på en bærekraftig måte. Dersom tjenesten skal klare å møte de anslåtte demografikostnadene er det avgjørende at det legges til rette for at bruken av mestrings- og trygghetsskapende teknologi kan øke betraktelig allerede i 2021.

Fordelen med digitalisering som virkemiddel er at verdien øker jo flere som tar den i bruk. I dette tilfellet vil det innebære at kommunen kan yte tjenester til flere brukere og gjennom dette unngå fremtidige kostnader. Dette letter presset på kommunens helsepersonell, som vil være en knapphetsressurs i årene som kommer.

Den nasjonale målsettingen om at velferdsteknologi skal være en integrert del av tjenesten, ble nedfelt i Omsorgsplan 2020. Det har de siste årene vært gjennomført en rekke prosjekter i mange kommuner. Erfaringer og gevinster kommunene har hatt er samlet i to gevinstrealiseringsrapporter fra Nasjonalt Velferdsteknologiprogram. Det er dokumentert flere gevinster i form av økt trygghets- og frihetsfølelse, økt aktivitet, økt mestring, redusert antall hjemmebesøk, økt kvalitet og unngått oppbemanning.

For å lykkes med innføring av mestrings- og trygghetsskapende teknologi, må kommunen lykkes i å endre måten tjenesten leveres på. Innføring av teknologi må også sees i sammenheng med andre brukerrettede tiltak som for eksempel hverdagsmestring.

Flere virksomheter har utdatert infrastruktur og manglende kapasitet når det gjelder både trådløs tilgang og mobildekning etter hvert som flere og nye løsninger tas i bruk. OECD-rapporten Health in the 21st Century (Helse i det 21. århundre) peker på at helse- og omsorgssektoren ligger 10-15 år bak andre sektorer og bransjer når det gjelder digitalisering. Det er også behov for utskifting av varslingsanlegg ved flere av kommunens institusjoner. Det vil i 2021 bli gjennomført en kartlegging og grundige vurderinger av muligheter og utfordringene kommunen står overfor når det gjelder infrastruktur.

Drammen kommune har inngått en rammeavtale på mestrings- og trygghetsskapende teknologi og en velferdsteknologisk plattform som sikrer innbyggerne tilgang til riktig type teknologi til riktig tid. Mestrings- og trygghetsskapende teknologi er definert

som de teknologiske enheter som har en effekt i form av aktive og passive varslinger fra bruker til en varslingsmottaker som kan gi en økt grad av mestring og trygghet. Rammeavtalen er fireårig med mulighet for inntil to års forlengelse. Avtalen er inngått med en fremtidsrettet partner og gir kommunen mulighet til å gjøre avrop - ikke bare på dagens teknologi, men også på teknologi som utvikles i løpet av avtalens varighet.

Det jobbes med å få på plass en avtale om kjøp av responsentertjenester. Responstjenesten skal håndtere varsler og alarmer fra den trygghetsskapende teknologien. Denne tjenesten består av en teknisk løsning og av operatører med helsefaglig bakgrunn.

Med avtaler som sikrer oss tilgang til teknologien, en fleksibel velferdsteknologisk plattform og en effektiv og trygg responstjeneste, er det lagt til rette for at Drammen kommune kan erstatte og supplere tjenesten avhengig av den enkeltes behov og øke bruken av mestrings- og trygghetsskapende teknologi.

Implementeringen av mestrings- og trygghetsskapende teknologi blir en satsing over tid hvor ledelsen har et ansvar for å mobilisere til, og gjennomføre endringer. I etableringsfasen vil arbeidet kreve økte driftsmidler, tilgang til personell og fokus på økt kompetanse på digitalisering.

Økt bruk av digitalisering krever på den ene siden mot til å satse på et budsjett som gir tilstrekkelig mulighetsrom. På den andre siden kreves en omstilling av tjenestene for å kunne sikre utnyttelse av mulighetsrommet, slik at gevinster i form av redusert vekst og unngåtte fremtidige kostnader kan realiseres.

Dagaktivitetstilbud for personer med demens

Dagaktivitetstilbud for personer med demens er en lovpålagt ordning fra og med 2020. Personer med demens og behov for dagaktivitetstilbud får dette i dag gjennom vedtak på dagsenteropphold. Det er behov for videre utvikling av dagtilbudet både til personer med demens og til andre grupper. Dagaktivitetstilbud for personer med demens kan, innenfor den nye reguleringen, organiseres og utøves på ulike måter. Dette kan omfatte lokalisering, åpningstider, transport og innretning av innholdet i aktivitetene basert på brukernes behov. Det er også mulig å legge til rette for bruk av velferdsteknologi ved utforming av tilbudene.

Rådmannen kommer tilbake til dette i forbindelse med arbeidet med temaplan for innhold og kvalitet i tjenestene som planlegges utarbeidet etter at kommuneplanens samfunnsdel er vedtatt.

Forenkling av arbeidsprosesser

Hjemmetjenesten er en tjeneste som utfører svært mange oppdrag og som har mange ansatte. Det kan derfor være krevende å se hvor det kan være muligheter for effektivisering av driften. Med støtte fra ulike IKT-løsninger, vil det kunne være mulig å optimalisere hjemmetjenesten.

Både mer systematisk bruk av dagens systemer og implementering av mestrings- og trygghetsskapende teknologi, inkludert responsentertjenester, kan gi effekter. Hvorvidt det også skal innføres nye system som kan komplettere behovet for styringsinformasjon vil vurderes nærmere. Tidsmålinger gjort i andre kommuner viser at det kan være ledig kapasitet i hjemmetjenesten og at det er et potensial i de ressurser som allerede ligger til tjenesten. Det er rimelig å anta at systemstøtte og en helhetlig gjennomgang av arbeidsprosessene vil gi effekt. Logistikk-løsninger kan eksempelvis brukes for å optimalisere kjøreruter mellom to angitte destinasjoner.

Endring i vedtakspraksis

I forslaget til økonomiplan legges det opp til en endring i vedtakspraksis for å øke handlingsrommet. En dreining av vedtakene er nødvendig for å kunne møte den forventede økningen i antall brukere. Det skal i større grad vektlegges tiltak som bedrer den enkeltes mulighet for å mestre eget liv gjennom hverdagsrehabilitering, tilrettelegging av boligen og bruk av teknologiske løsninger. For å lykkes med dette tiltaket må det i tillegg foretas ulike grep som kan omfatte både kriterier for tildeling som kan gi økt terskel for når tjenester skal tilbys og organisatoriske og strukturelle grep. Det kan for eksempel bety at det er teknologi som tilbys der det kan dekke behovet og at alle andre tjenester skal være prøvd før det tildeles sykehjemsplass.

Bolig og omsorgsbygg

Strategi for heldøgns omsorg for innbyggere over 80 år

Strategi for heldøgns omsorg for innbyggere over 80 år, ble vedtatt i oktober 2020. Strategien er første del av en helhetlig strategi for hvordan kommunen skal møte innbyggere med behov for heldøgns omsorg som planlegges fremlagt høsten 2021. I strategiens første del gis det føringer for en dreining som innebærer økt satsing på hjemmebaserte tjenester og mindre utbygging av sykehjem. Det skal satses på nye boligkonsepter og på økt bruk av mestrings- og trygghetsskapende teknologi. I strategien pekes det på at de ulike helse- og omsorgstjenestene henger nøye sammen, og at det er behov for mer arbeid og utredninger før en helhetlig plan for både bolig og tjenester kan legges fram.

På kort sikt foreslås det at:

- Det legges til rette for bygging av nytt sykehjem i Krokstadelva
- Arbeidet med å utrede muligheter for samlokalisering av nytt Helsehus og Legevakt med nytt sykehus videreføres.
- Strategien er med på å gi føringer for temaplan for kvalitet og innhold i helse- og omsorgstjenester, som er foreslått som en av de prioriterte temaplanene i planstrategien. Temaplanen planlegges utarbeidet etter at kommuneplanens samfunnsdel er på plass.

Opprettelse av 10 nye sykehjemsplasser i Svelvik og ferdigstilling av 19 omsorgsboliger med trygghetsbemanning på Åskollen

Som beskrevet i kapittel om demografi, er det innenfor programområdet behov for flere sykehjemsplasser. Rådmannen foreslår 10 nye sykehjemsplasser. I tillegg ferdigstilles 19 omsorgsboliger på Åskollen.

Rådmannen foreslår opprettelse av 10 av nye plasser i 3. etasje i Svelvik sykehjem. Disse plassene bidrar til at kommunen kan gi tilbud til personer det i dag kjøpes tilbud til eksternt. De aktuelle lokalene er i bruk til andre formål i dag, og det gjenstår noen avklaringer før tiltaket kan iverksettes.

Ombygging av 19 tilrettelagte boliger på Åskollen ferdigstilles i første halvdel av 2021. Boligene skal ha trygghetsbemanning og beboerne vil motta hjemmetjenester etter behov. Boligene tilrettelegges med overbygde uklimatiserte glassganger, fellesarealer, klubbhus og veksthus.

Boliger med trygghetsbemanning vurderes som et boligkonsept som er godt egnet for personer med demens som ellers ville hatt behov for sykehjemsplass. Boligkonseptet gir brukerne en tilværelse som er mer lik slik de ville hatt det hjemme, samtidig som tryggheten ivaretas både gjennom hvordan boligkomplekset er utformet, gjennom trygghetsbemanning, og tjenester som tilpasses behovene til hver enkelt beboer.

Antall nye tilgjengelige plasser i økonomiplanperioden er mindre enn forventet demografivekst. Samtidig er det et økt antall innbyggere som flytter til godt tilrettelagte leiligheter hvor de ønsker å bo i livet ut. Det vil derfor være behov for en styrking av hjemmetjenesten slik at flere kan bo hjemme lenger med hjemmetjenester og mestrings- og trygghetskapende teknologi. Det er også et mål om å dreie flere plasser til korttidsplasser slik at det kan tilbys avlastning for pårørende og opphold for brukere som trenger å styrke funksjonsnivået, forbedre ernærings situasjonen sin med videre. Det forventes ferdigstilling av nytt sykehjem i Krokstadelva i neste økonomiplanperiode som vil bedre sykehjemsdekningen. Når det nye sykehjemmet starter opp, vil det påløpe økte driftskostnader til økt antall plasser.

Redusert omfang av kjøp av tjenester gjennom å tilby brukerne tilbud i kommunal regi

Programområdet har en målsetting om å redusere kjøp av eksterne tjenester, slik at det primært kjøpes slike tilbud der kommunen ikke selv kan tilby tjenester av like god kvalitet. Dette vil særlig dreie seg om tjenester til brukere med sjeldne eller sammensatte utfordringer og behov for spesialiserte tilbud. Unntaksvis vil det av kapasitetshensyn være behov for å kjøpe bo- eller tjenestetilbud for å kunne oppfylle kommunens forpliktelser om å gi et tilbud av tilstrekkelig omfang i rett tid.

Heltidskultur

Til tross for at det har vært satset på reduksjon i uønsket deltid og økt heltid i mange kommuner de siste årene, har ikke heltidsandelen og gjennomsnittlig stillingsstørrelse økt. I 2017 var gjennomsnittlig stillingsstørrelse i omsorgstjenesten i Drammen kommune 66,2 prosent og heltidsandelen cirka 28 prosent, på linje med resten av landet.

Drammen kommunes satsing mot en sterkere heltidskultur organiseres som en prosess og ikke som et prosjekt. Det er en prosess fordi dette er komplekse problemstillinger, og det er gjennom samhandling og involvering at de optimale løsningene finnes. Arbeidet vil gå over tid og vil bestå av flere piloter (prosjekter) underveis. Arbeidet skal foregå i hele kommunen, men det fokuseres i første omgang primært på helse- og omsorgssektoren. Prosessen er delt inn i ulike faser; etableringsfasen, kunnskapsbygging, involvering, piloter, evaluering og implementering.

Hovedmålet er at vi sammen har skapt en kultur hvor heltid er normalen. Ved utgangen av 2023 er målet at heltidsandelen i pilotene er 80 prosent og at gjennomsnittlig stillingsstørrelse er 90 prosent. I de andre turnusenhetene i helse og omsorg er målet at heltidsandelen og gjennomsnittlig stillingsstørrelse skal øke med minst 5 prosentpoeng årlig, inntil henholdsvis 80 prosent og 90 prosent er oppnådd. Ufrivillig deltid skal være helt fjernet i 2023 og frivillig deltid skal også være redusert til 10 prosent i pilotene.

Etableringsfasen er gjennomført og det er lagt en plan for det videre arbeidet. Det er etablert en styringsgruppe og et heltidslag. Fokuset for 2020 har vært videre kunnskapsbygging og involvering, og det gjennomføres ulike tiltak. Det er viktig med bred forankring og deltakelse i hele organisasjonen, fra politikere, ledere, medarbeidere, tillitsvalgte og vernetjeneste.

I 2021 fortsetter involveringsarbeidet og arbeidet med å prøve ut nye arbeidstidsordninger. Det skal gjennomføres rekrutteringstiltak, tiltak som sikrer riktig bruk av kompetanse og tiltak som reduserer innleie av vikarer. Resultatmålene er blant annet bedre kontinuitet, færre ansatte per tjenestemottaker, bedre tjenestekvalitet og et bærekraftig arbeidsmiljø.

Drammen kommune har, sammen med Fredrikstad kommune, bydel Østensjø i Oslo kommune og Fafo, fått innvilget 5,3 millioner kroner fra Forskningsrådet til følgeforskning på denne satsingen ut 2023. Drammen har valgt ut sju piloter til å delta i denne prosessen, to piloter fra P05 og fem piloter fra P06.

Brukervalg praktisk bistand

Drammen kommune har vedtatt videreføring av brukervalg for tjenesteleverandør av praktisk bistand/hjemmehjelp. Dersom brukere har fått innvilget søknad om praktisk bistand, kan de velge blant leverandører som kan utføre tjenesten, kommunen eller en av de tre private tilbyderne. Tjenesten trådte i kraft 1. september 2020.

Brukerstyrt personlig assistent (BPA)

BPA er en tjeneste for personer med nedsatt funksjonsevne og behov for bistand i dagliglivet. Brukeren har selv rollen som arbeidsleder (eventuelt foresatte eller verge) og påtar seg ansvar for organisering og innhold ut fra egne behov. Innenfor de rammer som kommunens vedtak angir, kan brukeren styre hva assistentene skal gjøre og til hvilke tider assistansen skal gis. BPA og arbeidslederrollen skal gi brukeren innflytelse over egen livssituasjon. I likhet med økning av brukere og vedtakstimer i hjemmetjenestene registreres det en økning i vedtakstimer til BPA.

Det er ute et anbud i regi av Vestregionen, administrert av Bærum kommune. Ny avtale forventes å tre i kraft fra mars 2021.

Utskrivningsklare pasienter (USK) – somatikk

Utskrivningsklare pasienter (USK) er pasienter som blir liggende på sykehus i påvente av et kommunalt tilbud. Antall liggedøgn på sykehuset for pasienter som er utskrivningsklare er en god indikator som forteller noe om kapasitet og pasientflyt i den kommunale helsetjenesten.

Antall betalingsdøgn for utskrivningsklare pasienter i 2020 har variert, men har i hovedsak vært lavt. Det legges opp til en ytterligere reduksjon i betalingsdøgn i kommende økonomiplanperiode.

Egenbetaling

Egenbetalingssatsene for programområdet er i all hovedsak harmonisert i løpet av 2020. Egenbetalingssatsene som ikke er regulert i statlig forskrift er økt med kommunal deflator (prisstigning)

Egenbetaling for praktisk bistand gjelder for alle brukergrupper i P05, P06 og P07 og omfatter rengjøring, klesvask og innkjøp. Egenbetalingen er uavhengig av hvordan tjenesten er organisert.

Alle betalingssetser for opphold i institusjon fastsettes i forskrift i desember hvert år, gjeldende fra 1. januar påfølgende år.

Det innføres abonnementet for aktivitetssenter som inkluderer måltider, transport tur/retur og praktisk bistand på senteret. Satsen fra 2020 er økt med 2,7 prosent og inkluderer også middag med dessert fra 2021.

Som følge av ny anskaffelse for mestrings- og trygghetsskapende teknologi erstattes trygghetsalarmene gradvis med trygghetspakke som inkluderer trygghetsalarm med tilvalg av behovsprøvet trygghetsskapende teknologi, som f.eks. brannvarsling, aktiv/passiv sensortechnologi og nøkkelboks. Betalingssatsen dekker også tapt utstyr i trygghetspakken, montering/demontering og utskifting. satsene for montering/demontering og erstatningssmykke er innarbeidet i trygghetspakken fra 2021.

Analoge nøkkelbokser fases gradvis ut i løpet av 2021 og erstattes med digitale bokser.

Tilbudet fra ernæring og kjøkkendrift er ulikt som følge av ulike tilbud og produksjonsmetoder. Det arbeides med harmonisering av tilbudet og betalingssetserne

Det er behov for nye beregninger av selvkost. Dette kan medføre behov for justering av prisene. Rådmannen kommer tilbake til dette i 1. tertialrapport 2021.

Det er gjenstående harmoniseringsoppgaver ved egenbetalingsordningen. Det er stort fokus på å rette opp eventuelle feil og ivareta enkeltbrukere ved utilsiktede effekter av endringer.

Harmonisering

I forbindelse med kommunesammenslåingen ble det identifisert behov for harmonisering knyttet til følgende forhold i tjenestene i dette programområdet:

Behov	Beskrivelse	Status
Harmonisering av gebyrer og egenbetaling	Ulike egenbetalingssatser i de tre tidligere kommunene	Det meste er harmonisert. Tilbudet fra ernæring og kjøkkendrift er ulikt som følge av ulike tilbud og produksjonsmetoder. Det arbeides med harmonisering av tilbudet og betalingssatsene
Harmonisering av kritiske beredskapsrutiner		Gjennomført
Harmonisere og samkjøre kritiske overganger	Harmonisere og samkjøre kritiske overganger knyttet til pasientflyt og overganger internt i kommunen og mellom kommune og spesialisthelsetjeneste	Mye er harmonisert. Harmonisering av korttidsplasser gjennomføres som følge av vedtak i sak om bolig og omsorgsbygg
Harmonisering av kriterier for tildeling av tjenester	Gjelder kriterier for tildeling av sykehjem, hjemmetjenester, bolig med videre.	Under arbeid
Organisering av nattjenester	Harmonisering av hvordan felles nattjeneste organiseres	Gjennomført. Nattjenester er organisert under Omsorgstjenester Bragernes

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	962 620	962 620	962 620	962 620
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-15 584	-15 584	-15 584	-15 584
Sum Budsjettendringer inneværende år	-15 584	-15 584	-15 584	-15 584
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	983	983	983	983
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	983	983	983	983
Konsekvensjusteringer	-14 602	-14 602	-14 602	-14 602
Konsekvensjustert ramme	948 018	948 018	948 018	948 018
Innsparingstiltak				
Innføre abonnementsløsning dagsenter	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Reduksjon USK	-700	-1 000	-1 000	-1 000
Reduksjon volum hjemmebaserte tjenester	-7 000	-17 000	-25 000	-25 000
Redusere private kjøp	-3 000	-6 000	-6 000	-6 000
Samordne merkantile ressurser	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Strategi ó Ernæring og kjøkkendrift	-900	-900	-900	-900
Sum Innsparingstiltak	-14 100	-27 400	-35 400	-35 400
Nye tiltak				
Demografi kompensasjon hjemmetjenester	5 000	10 000	15 000	25 000
Driftsmidler for økt bruk av teknologi	11 700	13 800	17 200	19 900
Etablere nye 10 plasser Svelvik	8 500	8 500	8 500	8 500
Gevinst velferdsteknologi	-1 000	-3 000	-5 000	-7 000
Statsbudsjettet: Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere	2 070	2 070	2 070	2 070
Udekket behov POó	14 100	27 400	35 400	35 400
Sum Nye tiltak	40 370	58 770	73 170	83 870
Nye tiltak og realendringer	26 270	31 370	37 770	48 470
Ramme 2021-2024	974 288	979 388	985 788	996 488

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Udekket behov: Motpost som viser at sum innsparingstiltak ikke trekkes ut av programområdets ramme, men skal omdisponeres for å dekke merforbruket for gjeldende programområdet i økonomiplanperioden.

Sammendrag budsjett

De siste årene før kommunesammenslåingen var preget av stor økning i hjemmetjenester og større behov for kjøpte tjenester. Sektoren hadde et stort merforbruk totalt sett, farten inn i 2020 var høy, og det har ligget forventninger om effektiviseringer og besparelser i de nye rammene. I tillegg har programområdet dratt med seg tidligere innsparingskrav som ikke er blitt realisert.

I 2020 har utfordringene fortsatt vært store og reflekteres i merforbruket ved utgangen av 2020, til tross for tilførsel i rammene. Sammenslåingen av tidligere kommuner krever flere tilpasninger og behov for harmonisering på flere fronter. Felles praksis, felles kultur, nye systemer, opplæring og ny organisasjonsstruktur er eksempler på prosesser og tiltak som det jobbes med, men som tar tid å få innarbeidet i organisasjonen. Noe effektivisering er allerede gjort uten at alle tiltakene enda har gitt full effekt.

Som beskrevet i avsnittet om demografi vil det, med samme dekningsgrad og tildelingspraksis som i dag, bli en kostnadsvekst på om lag 100 millioner kroner i økonomiplanperioden. Utgiftene til sykehjem og hjemmebaserte tjenester øke betraktelig i kommende økonomiplanperiode med en ytterligere stigende kurve i påfølgende periode.

Utgiftsveksten er ikke bærekraftig og kommunen vil heller ikke klare å bygge nye sykehjemsplasser i takt med demografien. For å kunne betjene og levere tjenester med nødvendig helsehjelp også til fremtidige brukere må dagens utgiftsnivå reduseres betydelig.

Det er i økonomiplanen utarbeidet effektiviseringstiltak på til sammen 14,1 millioner kroner i 2021, stigende til 35,4 millioner kroner i 2024. Samtidig kan demografiutviklingen gi utfordringer på rundt 40 millioner kroner i 2021, stigende til 99 millioner kroner i 2024. Situasjonen blir forverret mot 2024 da demografisk sammensetning gir økende utfordringer, som tidligere nevnt. Programområdet tilføres midler til innføring av mestrings- og trygghetsskapende teknologi, nye sykehjemsplasser og økning i hjemmetjenester, samt kompensasjon for økt innslagspunkt for refusjon særlig ressurskrevende brukere, på til sammen 27,3 millioner kroner i 2021. Selv med denne tilførselen vil programområdet ha stramme budsjettammer.

For å kunne løse utfordringene jobbes det med en helhetlig plan som fokuserer på dreining av tjenester fra institusjon til hjemmebaserte tjenester og med en stor satsing på mestrings- og trygghetsskapende teknologi. Dette må sees i sammenheng med strategien for heldøgns omsorg for innbyggere over 80 år som ble vedtatt i oktober 2020. I løpet av våren 2021 blir det ferdigstilt 19 nye omsorgsboliger på Åskollen og det skal etableres 10 nye institusjonsplasser, foreløpig tiltenkt i Svelvik, for å kunne lette dagens press på institusjonstjenester. Nytt sykehjem i Krokstadelva med både sykehjemsplasser og omsorgsboliger ferdigstilles i 2025.

Det vil i de førstkomende år oppstå noe gap i dekningsgraden på institusjon i forhold til den demografiske utviklingen, som igjen resulterer i mer press på hjemmetjenester. En gjennomgang av dagens tildelingspraksis fulgt av organisatoriske og strukturelle endringer er nødvendig for å effektivisere tjenesteleveransen, både i form av kvalitet og økonomi. Dette innebærer blant annet at terskelen for å få tjenester vil måtte bli høyere, at økningen i bruken av mestrings- og trygghetsskapende teknologi må forseres og at alle andre løsninger skal være prøvd før det tildeles institusjonsplass.

Det vil også arbeides med å kartlegge flere mulige tiltak for å øke det økonomiske handlingsrommet

Innsparingstiltak

Innføre abonnementsløsning dagsenter

Tidligere Drammen har hatt betaling på dagsenter etter forskrift for egenandel dagopphold i institusjon, som i 2020 er 90 kroner per dag inkludert, mat og transport. (120 kroner i Svelvik). Middag har ikke vært en del av dagsentertilbudet, men mange deltagere har ønsket å spise middag før de skal hjem og det er da fakturert utenom. I tidligere Nedre Eiker og Svelvik kommuner har dagsenter hatt egenbetaling etter kommunale retningslinjer og betalingsmåten har vært vedtatt årlig i budsjettbehandlingen.

Egenbetalingsordningen for dagsenter (dagopphold i institusjon) er sårbar for brukere som ikke benytter seg av tilbudet, men som har bestilt opphold og transport. Per i dag betaler ikke disse for tjenesten for dager de ikke deltar. En løsning med

abonnementsordning vil kunne gi større forutsigbarhet både for kommunen og brukerne. Den enkelte bruker kan benytte det antall dager de abonnerer på hver måned, og bytte til en annen dag dersom de for eksempel ikke er i form til å komme på dagsenteret en dag. Abonnementsordningen vil da inkludere transport og alle måltider.

Reduksjon USK

Antall betalingsdøgn for utskrivningsklare pasienter i 2020 har variert, men har i hovedsak vært lavt. Det legges opp til en ytterligere reduksjon i betalingsdøgn i kommende økonomiplanperiode. Dette må sees i sammenheng med de andre tiltakene.

Reduksjon volum hjemmebaserte tjenester

Det legges opp til endring i vedtakspraksis for hjemmebaserte tjenester for å øke handlingsrommet til å ta i mot den forventede økningen i antall brukere. Dette må sees i sammenheng med blant annet innføring av mestrings- og trygghetsskapende teknologi. For å lykkes med dette tiltaket må det foretas ulike grep som kan omfatte både kriterier for tildeling og organisatoriske og strukturelle grep. Dette vil ta tid og det forventes ikke at tiltaket vil få full effekt i 2021.

Redusere private kjøp

Tjenestene ytes i stedet i egen regi, av kompetent helsepersonell, i etablerte boliger med og uten stedlig bemanning.

Samordne merkantile ressurser

Det er allerede effektivisert noen årsverk og det legges opp til ytterligere samordning i perioden.

Strategi 6 Ernæring og kjøkkendrift

Det iverksettes en harmonisering av driften gjennom samkjøring av meny og innkjøp i de fire ulike avdelingene. I tillegg innføres det felles fagsystem for bestilling og uttakskontroll av varer og tjenester. Virksomheten vil også konsentrere seg enda mer om kjerneoppgavene. Dette innebærer blant annet å begrense cateringleveranser fra Drammen kjøkken, særlig i i helg og noen helligdager.

Nye tiltak

Demografi kompensasjon hjemmetjenester

Programområdet tilføres til sammen 55 millioner kroner i økonomiplanperioden for å møte økt behov for hjemmetjenester. Tiltaket må sees i sammenheng med tiltaket udekket behov.

Driftsmidler for økt bruk av teknologi

Rådmannen foreslår en bevilgning på 11,7 millioner i 2021, totalt 62,6 millioner kroner i økonomiplanperioden til driftsmidler for mestrings- og trygghetsskapende teknologi. Dette inkluderer også utskifting av varslingsanlegg og finansiering av en velferdsteknologisk plattform.

Etablere nye 10 plasser Svelvik

Rådmannen foreslår opprettelse av 10 nye plasser i 3. etasje i Svelvik sykehjem. Disse plassene bidrar til at kommunen kan gi tilbud til personer det i dag kjøpes tilbud til. De aktuelle lokalene er i bruk til andre formål i dag, og det må etableres løsninger for disse før tiltaket kan settes i gang.

Som beskrevet i kapittel om demografi, er behovene i programområdet store for sykehjemsplasser og hjemmebaserte tjenester. Tiltakene må sees i sammenheng med strategien for heldøgns omsorg for innbyggerne over 80 år, vedtatt i oktober 2020.

Gevinst velferdsteknologi

Økt bruk av mestrings- og trygghetsskapende teknologi krever en omstilling av tjenestene for å kunne sikre utnyttelse av mulighetsrommet, slik at gevinster i form av redusert vekst og unngåtte fremtidige kostnader kan realiseres på slutten av planperioden.

Statsbudsjettet: Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere

Tilbudet til mennesker som har behov for mye hjelp fra den kommunale omsorgstjenesten, skal ikke være avhengig av kommunens økonomi. Kommuner som har innbyggere med et særlig stort behov for slike tjenester, mottar derfor et særskilt tilskudd for å dekke utgifter over et gitt nivå. Regjeringen foreslår å øke innslagspunktet med 46 000 kroner til 1 430 000 for 2021.

Udekket behov P06

Programområdet planlegger innsparings- og effektiviserings tiltak som forventes å gi en samlet innsparingseffekt på 14,1 millioner kroner i 2021. Dette er midler som ikke trekkes ut av programrådets rammer, men som bidrar til å øke handlingsrommet for å møte utgiftsveksten som følge av programrådets budsjettutfordring og økt antall brukere i tjenestene. Tiltaket må sees i sammenheng med tiltaket økt vedtaksvolum.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					2021-24
PO6 Hjemmetjenester og institusjon					
Kommunekassa					
KK Inventar og utstyr PO6 Hjemmetjenester og institusjon	10 000	10 000	10 000	31 000	61 000
Sum Kommunekassa	10 000	10 000	10 000	31 000	61 000
Drammen Eiendom					
DEKF PO6 Oppgradering bygningsmassen	15 200	8 000	8 000	8 000	39 200
Sykehjem i Krokstadelva	6 000	250 000	515 000	229 000	1 000 000
Sum Drammen Eiendom	21 200	258 000	523 000	237 000	1 039 200
Sum PO6 Hjemmetjenester og institusjon	31 200	268 000	533 000	268 000	1 100 200
Sum investeringsprosjekter	31 200	268 000	533 000	268 000	1 100 200

Investeringer**Rammer****Inventar og Utstyr**

Det er behov for løpende fornyelse av inventar og utstyr. I økonomiplanen foreslås rammen for inventar og utstyr til 10 millioner kroner pr. år. For 2024 så er det behov for å øke rammen til 31 millioner kroner for å dekke inventar og utstyr for det nye sykehjemmet i Krokstadelva.

Oppgradering av bygningsmassen

Det avsettes samlet 15,2 millioner kroner til oppgradering av bygningsmassen i programområdet. Beløpet er sammensatt av to tiltak. En generell ramme på 8 millioner skal dekke oppgraderinger og modernisering som Drammen Eiendom KF utfører for å dekke slit og elde uten at det medfører økt husleie. I tillegg foreslår rådmannen å avsette 7,2 millioner kroner i 2021 for å kunne etablere Svalgang og vaktrom ved Bråta omsorgsboliger.

For nærmere omtale av prosjektet vises til vedlagte budsjettinnspill fra Drammen Eiendom KF.

Enkeltprosjekter**Sykehjem i Krokstadelva**

I sak 110/20 i kommunestyret 22.9.2020 ble «Nytt sykehjem i Krokstadelva» vedtatt som ett av tre prioriterte investeringsprosjekter. Samtidig ble det vedtatt at tidligere føringer om at Krokstadelva sykehjem skal bygges i massiv tre skal tas ut, i og med at dette kom for sent inn i prosjektet og vil føre til store ekstra kostnader.

I vedlegg til 2. tertialrapport redegjorde Drammen Eiendom KF for status i prosjektet. Prosjektet er planlagt og videreført ut fra tidligere planer i tidligere Nedre Eiker. Prosjektet er basert på 128 plasser hvorav 106 sykehjemsplasser og 22 omsorgsboliger (samlet cirka 18 000 m² BTA, inkl. parkeringskjeller). Sykehjemmet er planlagt bygget Bream sertifisert (kostnad 3 millioner kroner), med plussus standard (kostnad 35 mill. kroner) og med fossilfri byggeplass (kostnad 11 mill. kroner).

Investeringsbehov er i 2. tertialrapport fra Drammen Eiendom KF anslått til 1 000 millioner kroner brutto. I tillegg kommer utgifter til utstyr og inventar, foreløpig beregnet til 21 millioner kroner. Kostnaden vil bli kvalitetssikret i forbindelse med KS2.

Prosjektet har en brutto kostnadsramme på 1000 millioner kroner, eksklusiv utstyr og inventar. Det forventes at prosjektet vil motta husbanktilskudd på cirka 122 millioner kroner etter eventuell avvikling av Solberglia Sykehjem. Dersom Solberglia Sykehjem ikke avvikles vil støtten fra Husbanken øke med anslagsvis 100 millioner kroner. Eventuelt tilskudd til dagaktivitetsplasser kommer i tillegg og vil bli vurdert av Husbanken etter at tegningsunderlag er ferdigstilt.

I samarbeid med Drammen eiendom KF planlegger rådmannen at kommunestyret skal få hele prosjektet som egen sak der den endelige kostnadsrammen og kvalitetsnivå beslutes i løpet av 1. tertial 2021. I forkant av kommunestyresaken skal det gjennomføres en ekstern kvalitetskontroll (KS2 i ht Reglement for investeringsprosjekter).

P07 Rus og psykisk helse

Om tjenesteområdet

Hovedutvalget har det politiske ansvaret for tjenester til innbyggere med rus og/eller psykiske lidelser.

De fleste som trenger tjenesten får i den første fasen hjelp av helsepersonell i avdelingen Lavterskel Mottak.

Uten vente- og saksbehandlingstid, og ved at innbygger selv tar kontakt med mottaket, er hensikten at innbygger settes i stand til å håndtere underliggende problemstillinger før de blir for store. Hjelpet behovet kartlegges før råd og veiledning gis enten individuelt eller i grupper.

Hvis innbyggers problemer er av alvorlig og langvarig karakter vil andre deler av tjenesten bistå. Dette innebærer blant annet helsehjelp og/eller praktisk hjelp i innbyggers egen bolig og ellers der han/hun oppholder seg og ønsker hjelp. Tjenestene samarbeider med spesialisthelsetjenesten og fastlege hvis behovet tilsier det.

Sammenlikning med andre kommuner

Nøkkeltall

	Drammen	Fredrikstad	Kristiansand	Sandnes	ASSS med Oslo
Andel netto driftsutgifter til personer med rusproblemer av kommunens samlede driftsutgifter til sosialtjenesten (2019)	26,5 %	18,9 %	15,7 %	18,8 %	16,8 % (landet)
Netto driftsutgifter til tilbud til personer med rusproblematikk per innbygger 18 – 66 år (2019)	1 379	928	712	712	718
Årsverk av psykiatriske sykepleiere per 10 000 innbygger (2019) antall	1,5	3,3	4,6	3,8	4,6

Kommentar:

I forhold til sammenlignbare kommuner bruker Drammen kommune en større andel av de samlede utgiftene til sosialtjenesten til tilbud til personer med rusproblemer. Dette kan dels ha sin årsak i at Drammen generelt sett har et lavt ressursforbruk på sosialtjenester og dels at det er usikkerhet knyttet til forskjeller i hvordan utgifter regnskapsføres i de ulike kommunene.

Hovedaktiviteter

Recoveryorientering - selvstyring og selvbestemmelse

I HelseDirektoratets veileder for lokalbasert psykisk helsearbeid og rusarbeid for voksne, «Sammen om mestring», er recovery trukket frem som et sentralt perspektiv som bør prege tjenesteytingen fremover.

I et recoveryorientert miljø er tilnærmingen at mennesker kan leve meningsfulle og tilfredsstillende liv, selv om man har rus- og/eller psykiske helseutfordringer. Sentralt i brukerens bedringsprosess er håp, identitet, tilhørighet, deltagelse og personlig ansvar. I et recoveryorientert miljø sitter bruker selv i førersetet. Med det menes at tiltak/tjenester bygger på det som er viktig for bruker, brukers egne mål, ikke hva behandlingsnettverket synes er best. Ansatte i tjenesten undersøker muligheter og informerer bruker, gir innføring i verktøy som kan benyttes for å mestre aktuelle utfordringer i hverdagen, bruker velger selv veien videre. Hvis alle elementer er på plass i prosessen blir bruker gjort og gjør seg selv til en del av den samfunnsmessige helheten.

Den kommunale helsetjenesten må bevege tjenestetilbudet fra en tradisjonell medisinsk modell som er pasientsentret over til en recoveryorientert modell med personen i sentrum. For å få til en dreining mot recoveryorientering må erfaringsmedarbeidere regnes om en del av kjernekompetansen i tjenesten. Erfaringsmedarbeiderne bidrar med sin erfaring til brukervennlighet og systemutvikling.

Det er helt sentralt at fagpersoner og familier har tro på at mennesker med psykisk helse- og rusutfordringer kan utvikle seg og få et bedre liv. Å reformere måten rus og psykiske helsetjenester blir drevet på er nøkkelen. Alle etablerte tjenestetilbud må evalueres og vurderes endret. Ansattes arbeidsmåter må endres og internkontrollsystemer må reetableres for å understøtte brukernes bedringsprosess. Dette startet i tidligere kommuner, skal nå samles, harmoniseres og videreutvikles i ny storkommune - det er derfor satt i gang et langvarig og omfattende tjenesteutviklingsarbeid i rus- og psykisk helsetjeneste.

Rådmannens strategi for å understøtte en dreining til recoveryorientering i tjenestetilbudet er som følger:

Redusere kjøp av eksterne tjenester

Alle innbyggere i Drammen som har behov skal få muligheten til å få støtte av et recoveryorientert fagmiljø. Ved å redusere kjøp av helse- og omsorgstjenester utenfor kommunen kvalitetssikres også at de med størst utfordringer i livet får denne muligheten. Tjenesten gis i egen regi, av kompetente fagpersoner, i etablerte boliger med og uten stedlig bemanning.

Omstille dagsentertilbudene

I et recoveryorientert perspektiv er det viktig at brukere stimuleres til meningsfull aktivitet. Et brukerstyrt dagsenter kan resultere i et tjenestetilbud mer i tråd med brukers mål og mening med livet. Et utredningsarbeid er igangsatt.

Reduksjon i kjøp av tilbud om arbeidsretting og overgangstilbud

Det kjøpes tjenestetilbud til rusavhengige fordi kommunen ikke produserer tilbudene selv. En planmessig opprusting av eget tjenestetilbud skal bidra til at tilbudene fortsatt gis, men er preget av recoveryorientering. I tillegg til tidsavgrensede ettervernstilbud i kommunal regi kan det være å jobbe ut mot nærmiljøet, for å mobilisere lokale krefter i kommunedelene.

Bedre samhandling reduserer overliggerdøgn på sykehus

Raskere etablering av tjenester og botilbud i kommunen vil bidra til et redusert behov for kjøp av overliggerdøgn for utskrivningsklare pasienter (USK). Dette vil også gi brukere/pasienter, raskere og riktige hjelp og hindre unødig lange sykehusinnleggelser. Målsettingen forutsetter et tett og strukturert samarbeid mellom rus- og psykiske helsetjenester, bolig tjenesten og tjenestetildeling og koordinerende enhet.

4-årig kompetanseplan for ledere og ansatte i tjenesten

Ny kunnskap skal implementeres i alle ledd for å sikre at tjenesten behersker å arbeide recoveryorientert. Kurs og veiledning inngår i et fireårig løp for alle ansatte. Brukerundersøkelser gjennomføres for å måle effekten og ledere inngår i en egen prosess for å understøtte faglig utvikling. Implementering av ny faglig kunnskap skal være gjenstand for følgeforskning.

Retts hjelp til rett tid - tilrettelegge for bruk av avklaringsboliger

Rådmannen vil iverksette et arbeid for å opprette avklaringsboliger for kortere opphold (2-6 uker) for raskt å kunne gi et bo- og helsetilbud, enten behovet er utløst av utskrivning fra sykehuset eller av andre akutte årsaker. Pasienter og brukere skal oppleve at kommunen raskt kan ta ansvar om situasjonen er så alvorlig at bolig- og helsehjelp må gis omgående. Dette skal redusere kostnadene for overliggerdøgn for utskrivningsklare pasienter, unngå unødvendig sykehusopphold for brukerne og gi kommunen tid til å klargjøre et forutsigbart og individuelt tilpasset tjenestetilbud.

Oppstart av et arbeidsrettet, kompetanse- og rehabiliteringssenter på Nedre Eik gård

Rus- og psykiske helsetjenester har store utfordringer med å bistå rusavhengige i rehabilitering med å komme i arbeid, å bo trygt og godt og å ha mulighet til å være selvhjulpne.

Med forankring i vedtak som er fattet av bystyret i tidligere Drammen kommune i 2017, har det over tid vært planlagt oppstart av et arbeidsrettet, rus- og medikamentfritt rehabiliteringstiltak for rusavhengige. Tiltaket skal lokaliseres på Nedre Eik gård, som ligger i Svelvik. Tidligere Drammen kommune kjøpte gården i mars 2019, og Fylkesmannen i Viken gav konsesjon den 5.3.2020.

I april 2020 la rådmannen frem en egen sak om tiltaket. Hovedutvalget bad rådmannen vurdere oppstart i forbindelse med 1. tertialrapport, og bad samtidig om igangsetting av informasjonstiltak til naboer. Rådmannen utsatte vurdering i 1. tertialrapport, for å kunne ha en helhetlig tilnærming til investeringsprioriteringer i økonomiplan 2021 – 2024. Det gjennomføres informasjonsmøter med naboer og andre interessenter.

Rådmannen foreslår nå igangsetting av tiltaket, som planlegges med innflytting av fem beboere i hovedhuset i løpet av våren 2021.

Tilskudd til tiltak med helse- og sosialformål

Drammen kommune har flere søkbare tilskuddsordninger for ideelle og frivillige lag og foreninger. En av disse er "tilskudd til tiltak med helse- og sosialformål for ideelle lag og foreninger". Tilskuddsmidlene til denne ordningen ligger i programområde 07 Rus og psykisk helsetjeneste.

Den 15.10.20 vedtok hovedutvalg for helse- sosial og omsorg i sak 39/20, et revidert regelverk for denne ordningen. I vedtaket står det blant annet at den samlede tilskuddsrammen for ordningen besluttes i årlige økonomiplaner.

I 2020 var det avsatt totalt vel 6,7 millioner kroner til formålet. Rådmannen foreslår å avsette et tilsvarende beløp i 2021.

Som omtalt i sak 39/20 vil rådmannen komme tilbake med en ny sak i løpet av 2021, med forslag til en helhetlig ordning for alle søkbare tilskuddsordninger til lag og foreninger. Denne saken vil også inneholde en vurdering av eventuelt økt bruk av ulike samarbeidsavtaler med ideelle lag og foreninger.

Harmonisering

I forbindelse med kommunesammenslåingen ble det identifisert behov for harmonisering knyttet til tre forhold i tjenestene i dette programområdet:

Behov	Beskrivelse	Status
Tjenester med og uten vedtak	Det var ulik forvaltningspraksis i de tre kommunene knyttet til blant annet ambulerende tjenester og hvorvidt disse vurderes som lavterskeltilbud eller vedtaksfestede tilbud	Forvaltningspraksis er avklart. Avdeling Lavterskel Mottak har bidratt til et tydeligere skille mellom vedtaksfestede tjenester og lavterskel tilbud. Hvis kartlegging og hjelpetilbud (kurs, gruppetilbud, los til andre tilbud) i Lavterskel Mottak ikke gir ønsket effekt er neste steg i hjelpetilbudet bistand av ambulant team eller bolig med base, i henhold til vedtak.
Dimensjonering av stilling	Tidligere Drammen kommune hadde en 40 % stilling tilknyttet Politiet, som en forebyggende ressurs. Det er ønskelig å øke denne til 100 %	Ikke utført.
Bevare spisskompetansen på rusforebyggende arbeid	I tidligere Drammen kommune var rus- og psykisk helsetjeneste slått sammen til en tjeneste, hvor medarbeiderne hadde helhetlig oppfølging av "sin bruker". De to andre kommunene arbeidet etter en spesialisttanke. Det må avklares hvilken modell som skal brukes i de nye kommunen	Spisskompetansen er bevart. Rus og psykisk helse i Drammen har valgt en modell som ser fagfeltene rus og psykisk helse i sammenheng. Likhetene i utfordringer og tilnæringsmåter gjør at dette er hensiktsmessig. To fagfelt med hver sine fagtradisjoner, virkemidler og egenart profiterer på å dele kunnskap og å arbeide mer sammen. Ruskompetansen er sikret med ansatte med særskilt erfaring både i Lavterskel mottak og i de ambulante teamene.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	162 385	162 385	162 385	162 385
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-16 140	-16 140	-16 140	-16 140
Sum Budsjettendringer inneværende år	-16 140	-16 140	-16 140	-16 140
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	991	991	991	991
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	991	991	991	991
Konsekvensjusteringer	-15 148	-15 148	-15 148	-15 148
Konsekvensjustert ramme	147 237	147 237	147 237	147 237
Innsparingstiltak				
Omstilling dagsenter	0	-1 000	-2 300	-2 300
Reduksjon i utgifter knyttet til kjøp av kortvarig tjenestetilbud	-500	-1 000	-2 100	-2 100
Redusere private kjøp	-4 000	-6 000	-8 000	-10 000
USK	-550	-1 000	-1 000	-1 000
Årsverks reduksjoner	-600	-1 080	-1 080	-1 080
Sum Innsparingstiltak	-5 650	-10 080	-14 480	-16 480

Nye tiltak

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Kostnader Avtalefestede tillegg	5 200	5 200	5 200	5 200
Nedre Eik gård	2 100	2 300	2 100	1 700
Statsbudsjettet: Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere	690	690	690	690
Sum Nye tiltak	7 990	8 190	7 990	7 590
Nye tiltak og realendringer	2 340	-1 890	-6 490	-8 890
Ramme 2021-2024	149 577	145 347	140 747	138 347

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Udekket behov: Motpost som viser at sum innsparingstiltak ikke trekkes ut av programrådets ramme, men skal omdisponeres for å dekke merforbruket for gjeldende programområdet i økonomiplanperioden.

Innsparingstiltak

Omstilling dagsenter

Omstilling av dagsenter- og kafédrift mot økt brukermedvirkning og brukerdrift. Dette medfører økt deltagelse for brukerne og redusert involvering av medarbeidere.

Reduksjon i utgifter knyttet til kjøp av kortvarig tjenestetilbud

En planmessig opprusting av eget tjenestetilbud skal bidra til at tilbudene fortsatt gis i form av tidsavgrensede ettervernstilbud, samt gjennom å mobilisere lokale krefter i nærmiljøet/bydelene.

Redusere private kjøp

Tjenestene ytes i stedet i egen regi, av kompetent helsepersonell, i etablerte boliger med og uten stedlig bemanning.

USK

Reduksjon i USK-døgn/kostnader. Gjennom bedre tverrfaglig samarbeid etableres tjenester og egnet botilbud raskere.

Årsverks reduksjoner

80 prosent stilling som fagrådgiver overført annet programområde.

Reduksjon av 1 årsverk i drift fra 2022.

Nye tiltak

Kostnader Avtalefestede tillegg

Tildelte budsjettmidler sett opp mot virkelige lønnskostnader har avdekket at lønnsmidler til avtalefestede tillegg ikke er tilstrekkelig.

Nedre Eik gård

Midler til drift av gården omfatter lønns- og driftsmidler og gjelder prosjektets fase 1. Det er lagt til grunn et lavt kostnadsnivå på lønn, og at dette ikke vil øke nevneverdig fordi det tas sikte på å etablere en mentorordning. Det planlegges for at gården primært skal drives av beboerne, og det er et mål å etablere bærekraftige arbeidsplasser og at tiltaket skal være selvfinansierende på sikt (i et 7 til 10 års perspektiv).

Statsbudsjettet: Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere

Tilbudet til mennesker som har behov for mye hjelp fra den kommunale omsorgstjenesten, skal ikke være avhengig av kommunens økonomi. Kommuner som har innbyggere med et særlig stort behov for slike tjenester, mottar derfor et særskilt tilskudd for å dekke utgifter over et gitt nivå. Regjeringen foreslår å øke innslagspunktet med 46 000 kroner til 1 430 000 for 2021.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum 2021-24
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					
P07 Rus og psykisk helse					
Kommunekassa					
KK Inventar og utstyr P07 Rus og psykisk helse	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum Kommunekassa	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Drammen Eiendom					
DEKF P07 Oppgradering bygningsmassen	8 500	0	0	0	8 500
Sum Drammen Eiendom	8 500	0	0	0	8 500
Sum P07 Rus og psykisk helse	9 500	1 000	1 000	1 000	12 500
Sum investeringsprosjekter	9 500	1 000	1 000	1 000	12 500

Investeringer**Rammer****Inventar og utstyr**

Det er behov for løpende fornyelse av inventar og utstyr. I økonomiplanen foreslås rammen for inventar og utstyr til 1 millioner kroner per år.

Oppgradering av bygningsmassen

Det avsettes samlet 8,5 millioner kroner til oppgradering av bygningsmassen i programområdet i 2021. Beløpet gjelder nødvendige tiltak for å tilpasse Nedre Eik gård i Svelvik til ny virksomhet.

Dette gjelder fase 1 av tiltaket, med planlagt innflytting for fem beboere. Videre utvikling av tilbudet og eiendommen vil måtte vurderes nærmere.

For nærmere omtale av prosjektet vises til vedlagte budsjettinnspill fra Drammen Eiendom KF.

P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig

Om tjenesteområdet

Drammen kommune har mange innbyggere med store levekårsutfordringer. Arbeidsplassen er en av de viktigste arenaene for mestring, inkludering og integrering. Det er et mål at flest mulig av innbyggerne i arbeidsfør alder får brukt sine ressurser og får anledning til å bidra i fellesskapet.

Kommunen har ansvar for sosiale tjenester i NAV. NAV består av både kommunale og statlige tjenester i et partnerskap. Gjennom dette partnerskapet har stat og kommune felles ansvar for driften av NAV-kontoret, og skal sikre et samordnet tjenestetilbud til innbyggerne. Drammen kommune legger til rette for i stor grad å sikre en helhetlig tilnærming til veilederrollen. Alle NAV-ansatte, uansett ansettelsesforhold, veileder brukere. Innbyggere som har behov for det skal få opplysninger, råd og veiledning som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale problemer. Det dreier seg også om økonomisk sosialhjelp, økonomisk rådgivning eller gjeldsrådgivning og kvalifiseringsprogram for de som trenger ekstra oppfølging for å kunne komme i arbeid.

Videre har kommunen ansvar for råd og veiledning til vanskeligstilte på boligmarkedet, tildeling av kommunale utleieboliger inkludert omsorgsboliger samt husbankens økonomiske virkemidler: statlig bostøtte, startlån, tilskudd til etablering og tilskudd til tilpasning.

Kommunen har også ansvar for bosetting, etablering og kvalifisering av voksne flyktninger og deres barn. Ansvar for enslige mindreårige flyktninger er organisert i barnevernet.

Drammen interkommunale krisesenter, er et tilbud for personer som er utsatt for vold i nære relasjoner. Alle tjenestene er gratis og består av døgnbemannet krisetelefon, samtaletilbud samt et trygt og midlertidig botilbud.

BRiS – Buskerudregionens Incestsenter er et senter mot incest og seksuelle overgrep. Her kan den som har vært utsatt for seksuelle overgrep få støtte til å bearbeide opplevelsene sine. BRiS er et selvhjelpstilbud til personer som har vært utsatt for seksuelle overgrep og deres pårørende.

Drammen kommune bistår innbyggere med store levekårsutfordringer, blant annet via kompetanseteam levekår, som samarbeider med det øvrige hjelpeapparatet i kommunen, hvor det gis råd og veiledning i enkeltsaker, bistand i brukermøter samt kompetanseheving. Det arbeides også direkte med familier med kartlegging av familiesituasjon, samtaler og koordinering av både offentlige tjenester og frivillige tilbud til familier.

Knutepunkt Strømsø gir innbyggere tilgang på kommunale tjenester, råd og veiledning i sitt nærmiljø. Knutepunktet er i tillegg en møteplass for innbyggere, næringsliv og lag/foreninger i kommunedelen. Områdesatsingen «Strømsø 2030» er knyttet til knutepunkt Strømsø.

Sammenlikning med andre kommuner

Nøkkeltall

Indikator	Drammen	ASSS/Land	Fredrikstad	Kristiansand	Sandnes
Sysselsetting, 15 – 74 år (4. kvartal 2019)	Drammen: 65,1 Nedre Eiker: 65,5 % Svelvik: 62,3 %	67,4%	61,5 %	64,2 %	69,4 %
Andel innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn i prosent av befolkningen (2019)	Drammen 29,4 %: Nedre Eiker 23,2 % Svelvik: 15 %	21,4 %	18,4 %	18,3 %	22,2 %
Andel sosialhjelpsmottakere av innbyggere 18 – 66 år (2019)	4,4 %	3,9 %	4,2 %	4,1 %	4,0 %
Antall bosatte flyktninger siste år (2019)	88		55	80	51

Indikator	Drammen	ASSS/Land	Fredrikstad	Kristiansand	Sandnes
Andel flyktninger i arbeid fem år etter avsluttet introduksjonsprogram (2018)	59 %	66 %	45 %	64 %	71 %
Antall kommunale utleieboliger per 1000 innbygger	Drammen: 20 Nedre Eiker: 22 Svelvik: 13	19	18	21	14
Utbetalt startlån (2019)	306,3 mill.	10,5 mrd.	169,5 mill.	139,2 mill.	237,5 mill.
Antall husstander hvor det er utbetalt startlån	173	7 254	125	133	96
Antall husstander med statlig bostøtte	2 588	123 473	2 582	3 980	1 818
Gjennomsnittlig månedlig utbetaling av statlig bostøtte (2019)	2 537	2 713	2 569	2 610	2 794
Andel personer i husholdninger med vedvarende lav inntekt (2017) – nye tall kommer i oktober	Drammen: 13,6 %	10 % (land)	11,9 %	11,8 %	8,9 %
Andel barn som lever i familier med vedvarende lav inntekt (2017) – nye tall kommer i oktober	14 %		16,9 %	12,9 %	8,1 %
Antall barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt (2017) – nye tall kommer i oktober	2 982		2 478	2 246	1 337
Andel av befolkningen med vgs eller høyere utdanning, 30 – 39 år	76 %	80 % (land)	76 %	80 %	81 %

Drammen kommune har lav sysselsetting og en høy andel sosialhjelpsmottakere, i forhold til de fleste sammenlignbare kommuner. Dette skyldes blant annet lavt utdanningsnivå og at mange ikke er kvalifisert til tilgjengelige arbeidsplasser.

Startlån er det viktigste virkemiddelet for at innbyggere som ikke får lån i privatbank skal kunne bli boligeiere. Drammen kommune viderefremidler mer startlån til innbyggerne enn sammenlignbare kommuner, og mer enn landsgjennomsnittet. Drammen kommune har også en høy andel familier som lever med vedvarende lav inntekt, og startlånet kan være et virkemiddel for bedring av deres økonomi.

Hovedaktiviteter

Sosiale tjenester i NAV

Kommunens utgifter i NAV er knyttet til fire områder:

- Lønnsutgifter
- Sosialhjelpsutgifter (inkludert boutgifter)
- Utgifter til kvalifiseringsprogram (KVP)
- Driftsutgifter

Totalt revidert budsjett for NAV i 2020 er på cirka 258 millioner kroner, hvorav rundt 127 millioner kroner (49 prosent) er budsjetterte sosialhjelpsutgifter.

Det er knyttet størst usikkerhet til budsjettering av sosialhjelpsutgiftene, siden situasjonen på arbeidsmarkedet i stor grad vil påvirke behovet for økonomisk sosialhjelp fremover.

Drammen har en høy andel med innbyggere med lav eller ingen utdanning. I tillegg har flere av ulike årsaker nedsatt arbeidsevne. Disse stod utenfor arbeidsmarkedet før pandemien, og med dagens høye arbeidsledighet er det større usikkerhet knyttet til utsiktene for en fremtidig tilknytning til arbeidslivet.

Det er også usikkert når mange av de som ble permitterte i mars 2020 vil kunne komme tilbake i arbeid. Per 1. oktober er det det fortsatt cirka 1 900 permitterte som følger av pandemien. Dagpenger innvilges for maksimalt to år.

Med disse to usikkerhetsmomentene, er det særlig viktig med kvalifiseringstiltak, kompetansehevende tiltak, samt utvikling av lokale arbeidsplasser.

I mars 2019 la rådmannen i tidligere Drammen kommune frem en sak med en langsiktig tiltaksplan for å redusere økende sosialhjelpsutbetalinger. De viktigste grepene i denne tiltaksplanen var:

å innføre en aktivitetsplikt for alle sosialhjelpsmottakere, hvor målet var at minst 60 prosent av alle sosialhjelpsmottakere skulle ha vilkår knyttet til aktivitetsplikt

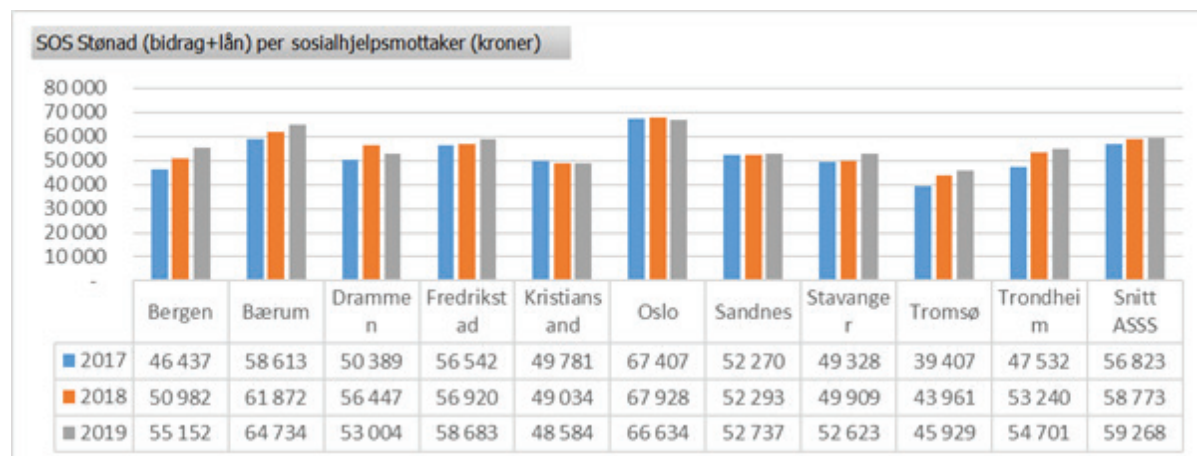
å øke antallet deltakere i kvalifiseringsprogram (KVP) til 160 deltakere til enhver tid hvorav minst 50 prosent skulle være i jobb og selvforsørget etter avsluttet program

at flere flyktninger skulle være selvforsørget to år etter avsluttet introduksjonsprogram

at enslige sosialhjelpsmottakere med forsørgeransvar skulle få bistand til å kjøpe egen bolig, så langt det var forsvarlig og mulig

Tiltaksplanen ble iverksatt våren 2019, og gav gode resultater ved utgangen av året. Netto årlig utbetaling ble redusert fra cirka 101 millioner kroner i 2018 til rundt 93 millioner kroner i 2019.

Tabellen under viser utviklingen i sosialhjelpsutbetalinger per mottaker fra 2018 til 2019 i Drammen, sammenlignet med andre storbykommuner. Drammen var en av tre kommuner som hadde nedgang i utbetalingene, og var den kommunen med størst nedgang.

I arbeidet med økonomiplan 2020 forutsatte rådmannen en videreføring av tiltakene i den nye kommunen. Budsjettet ble lagt med forutsetning om at den langsiktige effekten av tiltakene ville gi ytterligere innsparing.

I de første månedene etter kommunesammenslåingen var det nødvendig å bruke tid på organisering og harmoniseringsarbeid. NAV Drammen er etter kommunesammenslåingen ett av landets største NAV kontorer. NAV er et partnerskap mellom stat og kommune hvor statlige og kommunale tjenester er tett vevet sammen. Kommunesammenslåingen medførte derfor behov for tett samarbeid med statlig nivå hvor det helhetlige tjenestetilbudet måtte hensyntas i arbeidet med ny organisering. I tillegg var det behov for å etablere felles forvaltningspraksis. Dette arbeidet krevde administrative ressurser og bred involvering av medarbeidere. Partnerskapet besluttet høsten 2019 at full sammenslåing for NAV ikke skulle tre i kraft før 30.6.2020 og de tre tidligere NAV kontorene hadde først fra 1.4.20 en omforent forvaltningspraksis og et felles fagsystem.

Dette, sammen med de utfordringene som pandemien førte med seg, har gjort at tiltakene ikke er gjennomført som planlagt og den forventede reduksjonen av sosialhjelpsutgiftene har uteblitt.

Det er primært tre faktorer som er sentrale for å følge utviklingen av sosialhjelpsutgiftene:

Antall sosialhjelpsmottakere, eller prosentvis andel mottakere i forhold til alle innbyggere i arbeidsfør alder

Gjennomsnittlig månedlig utbetaling per mottaker

Gjennomsnittlig vedtakstid (antall måneder) i løpet av et år

Tabellen under viser resultat i 2019, basert på KOSTRA tall på disse tre indikatorene:

	Tidligere Drammen	Nedre Eiker	Svelvik	Snitt ASSS
Antall sosialhjelpsmottakere	1940	936	231	
Andel av befolkningen (20 – 66 år)	2,8 %	3,7 %	3,5 %	3,7 %
Gjennomsnittlig månedlig utbetaling per mottaker	9379	11414	8700	9953
Gjennomsnittlig stønadstid alle mottakere (antall måneder)	5,7	5,7	6,4	5,6

Dersom vi velger å bruke resultatet for tidligere Drammen kommune, som måltall for 2021, med utgangspunkt i de tre indikatorene over, ville målbildet sett slik ut:

	2020 - Status i dag		Mål
Antall sosialhjelpsmottakere	2445 (per 1.9)	estimert antall ved årsslutt: 3061	2828 (2,8 % av et innbyggertall på 101 000)
Gjennomsnittlig månedlig utbetaling	12826 (per 1.9)		9379
Gjennomsnittlig vedtakstid	5,4 (per 1.9)	Estimert ved årsslutt: 5,9	5,7 måneder per år

At arbeidsledigheten reduseres fra dagens nivå (cirka 4,6 prosent) til nivå i 2019 (cirka 3 prosent)

At tilgangen på arbeidstreningsplasser/aktivitetstilbud øker, slik at det kan settes vilkår om aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere der det er relevant og mulig

At det til enhver tid er om lag 200 tidligere langtidsmottakere av sosialhjelp i kvalifiseringsprogram

At de som i dag er på dagpengeordninger eller er permittert på grunn av pandemien, kan komme tilbake i jobb og ikke må søke sosialhjelp etter at rettigheter til ordningene er utløpt (disse mottar i dag ingen sosialhjelp)

Det er stor usikkerhet knyttet til hvor lenge det er nødvendig med omfattende smitteverntiltak og hvor lang tid det vil ta før arbeidsledigheten er tilbake på samme nivå som før pandemien. Det er derfor vanskelig å anslå når det vil være mulig å oppnå ønsket innsparings-effekt i forhold til nivået på utgiftene til økonomisk sosialhjelp.

Med de fire forutsetningene som nevnt i strekpunktene over anbefaler rådmannen at budsjettet for NAV styrkes med 10 millioner kroner i 2021, sett i forhold til opprinnelig budsjett i 2020 på 253 millioner kroner. Dette vil medføre en reduksjon av kostnadene på 20 millioner kroner, sett i forhold til faktisk forbruk i 2020. Videre forventer rådmannen at denne styrkingen kan reduseres med 5 millioner kroner i 2022, og at det ikke vil være behov for styrking fra og med 2023, sett i forhold til opprinnelig budsjett i 2020. Det forutsettes årlig kompensasjon for lønns- og prisvekst. Rådmannen vil følge utviklingen frem mot 1. tertialrapport.

Innsats mot levekårsutsatte barnefamilier

Kompetanseteam levekår samarbeider med det øvrige hjelpeapparatet i kommunen, hvor det gis råd og veiledning i enkeltsaker, bistand i brukermøter samt kompetanseheving.

Det arbeides også direkte med familier med kartlegging av familiesituasjon, samtaler og koordinering av både offentlige tjenester og frivillige tilbud til familier.

Det er i 2020 etablert egne kontaktpersoner for ansatte og brukere for samtlige kommunedeler. Kompetanseteam levekår har så langt gode erfaringer med fokusert oppfølging til kommunedelene og vil fortsette å styrke og systematisere dette arbeidet, både kunnskapsbasert og praktisk.

Det er etablert gode samarbeidsarenaer internt i virksomheten Ny Start.

Flyktingetjenesten jobber mer helhetlig og er mer innrettet mot koordinert oppfølging av barn i familier med levekårsutfordringer. Det er etablert samarbeid med både skoler, barnehager og andre aktuelle instanser. Fokuset er dreid mot å se hele familiens utfordringer og muligheter i et integrerings- og levekårsperspektiv.

Det er økt fokus på tilskuddsordninger for de sårbare, nyankomne flyktingene. Dette medfører utstrakt samarbeid med aktuelle instanser i Ny Start og andre instanser i kommunen, med å iverksette effektive tiltak så tidlig som mulig.

Bosetting av flyktninger

Kommunen får hvert år en anmodning fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) om bosetting av et antall flyktninger. Kommunestyret beslutter, i forbindelse med behandling av økonomiplan for kommende år, hvor mange flyktninger kommunen vil ta imot. Kommunen får et integreringstilskudd som beregnes ut fra antallet flyktninger som bosettes. Tilskuddet går over fem år.

Flyktninger bosettes løpende gjennom året, i henhold til kommunestyrets vedtak om antall. Det er IMDi som fordeler flyktningene til de ulike kommunene, i samarbeid med kommunen. Flyktningene kan enten komme fra et mottak et sted i Norge, eller som overføringsflyktninger direkte fra en flyktningleir.

Alle flyktninger over 18 år har rett og plikt til å delta i et Introduksjonsprogram. Programmet går over to til tre år. Mens flyktningen er i introduksjonsprogram mottar han/hun en introduksjonsstønad.

IMDi anmodet Drammen kommune om å bosette 85 flyktninger i 2020. Dette inkluderte bosetting av 6 enslige mindreårige flyktninger. I brev som kommunen mottok i september 2020, ble denne anmodningen justert ned til 55, inkludert enslige mindreårige flyktninger. Årsaken var situasjonen rund pandemien og midlertidig stans av innreise for overføringsflyktninger.

Kommunen har fått anmodning IMDi om mottak av flyktninger for 2021. Anmodningen kom imidlertid så sent (29.10.) at budsjettforutsetningene ikke kunne endres. Rådmannen kommer tilbake til budsjettmessige konsekvenser i 1. tertial.

Flere skal eie sin egen bolig

Drammen kommune skal ha fokus på levekårsutfordringer blant kommunens innbyggere. En trygg og god bosituasjon vil øke den enkeltes forutsetning for å kunne mestre sin egen livssituasjon. Koordinert hjelp som tar utgangspunkt i den enkeltes ressurser og muligheter vil kunne bidra til at flere kan bo trygt og godt. I Norge er eierlinjen sterk. I Drammen er andelen husstander som leier bolig høyere enn i sammenlignbare kommuner.

Å eie egen bolig er i de fleste tilfelle mer økonomisk gunstig enn å leie bolig. For de fleste gir det å eie egen bolig styrket selvfølelse, motvirker utenforskap og øker handlefriheten.

Husbankens virkemidler som startlån og tilskudd til etablering bidrar til at flest mulig kan eie sin egen bolig. Kommunen søker Husbanken om startlån til viderefremføring til innbyggere som ikke får lån i privatbank, men som har et eiepotensial. I 2020 vedtok kommunestyret å søke om en låneramme på 360 millioner kroner. I tillegg var det restmidler fra 2019 tilgjengelig, slik at samlet ramme var på cirka 427 millioner kroner.

Pågangen på startlån øker med bakgrunn i at det nå strammes inn på utlån igjen hos ordinære banker. Med bakgrunn i konsekvenser av pandemien og bekymring for at dette vil kunne føre til økt mislighold av lån i privatbanker, er det en risiko for økt etterspørsel eller startlån til refinansiering.

Boligprisene har økt, også i Drammen. I 2018 var det gjennomsnittlige startlånet på 1,8 millioner kroner og den gjennomsnittlige kjøpesummen på 1,9 millioner kroner. I 2019 var summene økt til henholdsvis 2,1 millioner kroner og 2,2 millioner kroner.

Basert på utvikling i boligmarkedet, søknader om startlån, utbetalt lånebeløp og innvilgede finansieringsbevis i 2020, anbefaler rådmannen at det søkes om en låneramme på 450 millioner kroner for 2021.

Krisesenteret – endrede driftsbetingelser

Hovedutvalget for helse, sosial og omsorg behandlet egen sak om Drammensregionens krisesenter, i møte den 13. mai 2020. I saken redegjorde rådmannen for endrede driftsbetingelser som følge av at de tidligere samarbeidskommunene ikke ønsker fortsette samarbeidet. Lier kommune inngikk en midlertidig avtale for 2020. Hovedutvalget vedtok at Drammen kommune skal opprettholde eget krisesenter, at rådmannen skal utrede muligheter for samlokalisering av kvinne- og mannsbolig og vurdere behov for økte driftsrammer. Etter dette har Lier kommune varslet at de ikke ønsker å forlenge sin midlertidige avtale om kjøp av krisesentertjenester, etter at avtalen utløper den 31.12.20. Dette medfører et inntektsbortfall på 2,2 millioner kroner fra 2021. Rådmannen vil utrede muligheten for eventuell samlokalisering og vil komme tilbake til saken i forbindelse med 1. tertial 2021.

Buskerudregionens Incestsenter (BRiS)

BRiS er et interkommunalt senter mot incest og seksuelle overgrep. Drammen kommune er vertskommune, og i alt 19 kommuner inngår i samarbeidet. BRiS er et selvhjelpstilbud til personer som har vært utsatt for seksuelle overgrep og deres pårørende. BRiS er et gratis tilbud og supplement til det offentlige hjelpeapparatet, og man trenger ikke henvisning for å ta kontakt. De som arbeider på senteret, har relevant utdanning og gir tilbud som består av rådgivning per telefon, individuelle samtaler, gruppetilbud, temakvelder, informasjon, undervisning og annen utadrettet virksomhet.

Etter endringer om vertskommunesamarbeid i kommuneloven vil rådmannen vurdere behov for endret organisering av BRIS i samarbeid med medlemskommunene i dagens vertskommunesamarbeid. Organisatoriske og økonomiske konsekvenser vil bli fremmet som egen politisk sak.

I denne sammenheng har rådmannen bedt kommuneadvokaten bistå og gi råd og anbefalinger knyttet til handlingsrommet Drammen kommune har og eventuelt vil fremme forslag for de øvrige 18 kommuner om hvordan tjenesten kan og bør organiseres slik at det utløser støtte fra Bufdir etter Rundskriv 10 / 2020 «Regelverk for statlig tilskudd til sentre mot incest og seksuelle overgrep og ressursentre mot voldtekt».

Digitalisering

Digitalisering vil være en viktig del av tjenesteutviklingen for programområdet. I løpet av den første tiden med nedstengning i forbindelse med pandemien tok NAV Drammen i bruk midlertidig løsning for digital søknad om økonomisk sosialhjelp. Løsningen gjør det enkelt å søke støtte hjemmefra, den innhenter opplysninger fra andre offentlige aktører automatisk, gir veiledning underveis i søkeprosessen og eliminerer behovet for utskrifter og kopier av dokumentasjon. Høsten 2020 arbeides det med implementering av fullverdig løsning som vil gi brukerne innsyn og status i egen sak i tillegg til en effektivisering av arbeidsprosessen for mottak av digitale søknader for NAV-kontoret. Løsningen ble raskt tatt i bruk av mange brukere. I oktober 2020 har man kommet opp i 300-350 digitale forsendelser (inkludert ettersendelser) per uke.

I Boligtjenesten planlegges det å etablere elektronisk arkiv for søknader om kommunal bolig. Tiltaket vil frigjøre ressurser til tjenesteproduksjon. Boligtjenesten har også meldt seg som testkommune i Husbankens prosjekt KOBO. I prosjektet skal det utvikles digital søknad om kommunal bolig og elektronisk saksbehandlingsverktøy og beslutningsstøtte som kan bedre disponeringen av kommunens boliger.

I Strømsøhagen ved knutepunkt Strømsø skal det monteres en lysskulptur som skal skape oppmerksomhet rundt faktorer som påvirker klima og miljø i Drammen. Skulpturen skal kobles til sanntidsdata som viser luftkvalitet i byen. Skulpturen vil endre karakter etter satte terskelverdier for luftkvalitet. Arbeidet med lysskulpturen kobles til områdesatsingen Strømsø 2030, både som et ledd i å utvikle knutepunktet til en møteplass i nærmiljøet, og som bidrag til kunnskapsgrunnlaget for satsingen. Det er håp om at skulpturen kan være med på å løfte Strømsøhagen til et attraktivt sted å besøke. I hagen vil det i tillegg finnes mer informasjon om luftkvalitet og hvordan den påvirker oss, for eksempel til i bruk i undervisningssammenheng. Det gjennomføres nå et konsept der det testes ut den tekniske delen av prosjektet med et formål om å lære mer om hvordan data kan brukes for å synliggjøre ulik informasjon i et kunstnerisk uttrykk. Den vanlige måten å visualisere data på er gjerne via en app eller en skjermlesning i byrommet, men i dette prosjektet kan kommunen kommunisere med innbyggerne på en helt ny måte. Finansiering: 400 000 kroner fordelt på midler i samarbeidsavtalen mellom tidligere Drammen kommune og Arrow på den ene siden (budsjett 2019), områdesatsingen Strømsø 2030 og Knutepunkt Strømsø.

Harmonisering

I forbindelse med kommunesammenslåingen ble det identifisert behov for harmonisering knyttet til tre forhold i tjenestene i dette programområdet:

Behov	Beskrivelse	Status
Høy/lav sats KVP stønad	Nedre Eiker og Svelvik kommune hadde lav sats (2 G) for deltakere på kvalifiseringsprogram som er under 25 år. Tidligere Drammen kommune hadde høy sats (2,5 G)	Gjennomført etter administrativ beslutning.
Det er nå innført høy sats for alle deltakere, også de under 25, men den høye satsen innvilges etter individuell vurdering. Dette for å motvirke behov for supplerende sosialhjelp. Administrativ beslutning.		
Høy/lav sats Introduksjonsstønad	Nedre Eiker hadde høy sats (2,5 G) for deltakere i program som er under 25 år, Tidligere Drammen og Svelvik hadde lav sats (2 G)	Gjennomført etter politisk beslutning.
Det er nå innført høy sats for alle deltakere, også de under 25, men den høye satsen innvilges etter individuell vurdering. Dette for å motvirke behov for supplerende sosialhjelp. Besluttet i sak 0021/20		

Behov	Beskrivelse	Status
Stordriftsfordeler ved store barnefamilier	Det har vært ulik praksis i de tre kommunene. I tidligere Drammen kommune og i Nedre Eiker kommune hadde barnefamilier med 4 barn eller fler samme veiledende sats. I Svelvik økte satsen etter antall barn, også etter barn nr. 4	Gjennomført etter administrativ beslutning.
Det beregnes nå stordriftsfordeler etter barn nr. 4.		
Stønader til flyktninger	Det var ulik forvaltningspraksis i de tre kommunene i forhold til stønadsordninger til flyktninger: etableringsstønad, introduksjonsstønad, og "vente"stønad, søknad om statlig ekstratilskudd til flyktninger med store helseutfordringer	Gjennomført etter politisk vedtak
Kommunalt reglement for stønader til flyktninger ble behandlet av kommunestyret i sak 0021/20, og er nå implementert		
Rammeavtaler	De tre kommunene har hatt ulike rammeavtaler innen flere områder	Pågår - administrativt arbeid
Depositumslån	Tidligere Drammen kommune hadde en ordning med kommunalt depositumslån for private husleieforhold. Ordningen ble forvaltet av Boligtjenesten	Ordningen er avviklet etter administrativ beslutning.
Ordningen var ikke i bruk. NAV har tilsvarende ordning i sin portefølje, og dette vurderes som tilstrekkelig.		
Kommunal ordning med husleiestøtte	Tidligere Drammen kommune hadde en ordning hvor leietakere i tilpassede kommunale boliger, med lav inntekt, ble innvilget en husleiestøtte	Pågår - administrativt arbeid
Ordningen er gjort tilgjengelig for alle husstander i målgruppen i kommunen. Det arbeides med forenkling av forvaltningen. Dersom forenklingen medfører behov for justering av retningslinjene for ordningen, vil det bli lagt frem ny sak, (retningslinjene er vedtatt av Bystyret i tidligere Drammen kommune		
Retningslinjer for bruk av startlån	Nedre Eiker kommune hadde egne, kommunale retningslinjer for startlån	Gjennomført etter administrativ beslutning
Retningslinjer, gitt i statlig veileder, følges. Det er foreløpig vurdert at det ikke er behov for egne kommunale retningslinjer utover dette.		

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	360 891	360 891	360 891	360 891
Vedtak forrige periode				
Bruk av områdemidler (statsbudsjett 2020)	7 750	7 750	7 750	7 750
Støtte til bostedsløse og tiggere - halvt år	-250	-250	-250	-250
Sum Vedtak forrige periode	7 500	7 500	7 500	7 500
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	31 343	31 343	31 343	31 343
Sum Budsjettendringer inneværende år	31 343	31 343	31 343	31 343
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	7 009	7 009	7 009	7 009
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	7 009	7 009	7 009	7 009
Konsekvensjusteringer	45 853	45 853	45 853	45 853
Konsekvensjustert ramme	406 743	406 743	406 743	406 743
Innsparingstiltak				
Bemanningsreduksjon Ny start	-2 800	-4 615	-6 030	-6 030
Sum Innsparingstiltak	-2 800	-4 615	-6 030	-6 030
Nye tiltak				
Kostnadsreduksjon ifm nedtrekk bosettingstiltak for flyktninger i 2020	-8 800	-8 800	-8 800	-8 800
Statsbudsjett: Skjerming av utsatte grupper ved nytt egenandelstak	1 223	1 223	1 223	1 223
Økonomisk sosialhjelp - tilpassede rammer	10 000	5 000	0	0
Sum Nye tiltak	2 423	-2 577	-7 577	-7 577
Nye tiltak og realendringer	-377	-7 192	-13 607	-13 607
Ramme 2021-2024	406 366	399 551	393 136	393 136

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Vedtak forrige periode**Bruk av områdemidler (statsbudsjett 2020)**

I behandlingen av økonomiplan 2020-2023 ble det fattet vedtak om å dekke tiltak for til sammen 7,75 millioner kroner gjennom søkbare midler til områdesatsing hos Kommunal- og moderniseringsdepartementet. De forventede inntektene ble budsjettert i programområde 08 i 2020.

Støtte til bostedsløse og tiggere - halvt år

I behandlingen av økonomiplan 2020-2023 ble det fattet vedtak om å gi engangsstøtte til bostedsløse og tiggere med halvt års virkning.

Innsparingstiltak**Bemanningsreduksjon Ny start**

Etter en vurdering anslås at Ny Start har fire årsverk som det ikke er behov for i forhold til å løse virksomhetens oppdrag. Nedbemanning tar tid, og det er derfor ikke lagt inn effekt før i 2022.

Nye tiltak

Kostnadsreduksjon ifm nedtrekk bosettingstiltak for flyktninger i 2020

På grunn av pandemien forventes færre bosatte flyktninger i Drammen kommune enn det var antatt ved inngangen til 2020. Antall flyktninger som deltar i introduksjonsprogram til enhver tid, og hvor lenge programmet varer for den enkelte, vil variere. Nylig integreringslov som trer i kraft i januar 2021 legger vekt på differensiert fristberegning, hvilket betyr at lengden på program for hver deltaker vil variere avhengig av kartlegging og kompetanse hos den enkelte. Måloppnåelse vil dermed være med å avgjøre utskrivingsdato fra program. Alle har lovfestet rett til forlengelse om det blir vurdert som nødvendig for å nå sitt mål.

Det er usikkerhet rundt antall bosatte resten av 2020, og anmodning for 2021. Ved utregning av innsparing er det lagt noen forutsetninger til grunn:

- ytterligere 10 deltagere som er i alderen 18-55 år fra oktober og ut 2020 (lavere enn forventet)
- en systematisk avgang av nåværende deltagere
- 70 prosent av de som bosettes i 2021, som ikke er enslige mindreårige, er mellom 18-55 år og skal delta i introduksjonsprogram
- en jevn fordeling av deltakere utover året
- 10 familiegjenforente deltar i program i løpet av året
- Grunnbeløpet (G) i 2020 er lagt til grunn for utregning av introduksjonsstønad
- Faktisk bosetting, når de bosettes, alder på de bosatte og lengden på program vil dermed være faktorer som vil påvirke det endelige resultatet.

Med disse forutsetningene forventes det en innsparing i utbetaling av introduksjonsstønad i størrelsesorden 8,8 millioner kroner hvert av de neste fire årene. Det må foretas en ny vurdering av innsparingspotensialet i 1. tertialrapport 2021, der det tas hensyn til anmodningen fra IMDi om lavere bosetting enn forutsatt.

Statsbudsjett: Skjerming av utsatte grupper ved nytt egenandelstak

Regjeringen foreslår å slå sammen egenandelstak 1 og 2 til et nytt egenandelstak fra 1. januar 2021. Det nye taket settes til 3 183 kroner.

I dag er det to egenandelstak, kalt egenandelstak 1 og 2. Regjeringen foreslår å slå sammen disse til ett nytt egenandelstak for å skjerme de pasientene og brukerne som har høyest utgifter til helse. Sammenslåingen gir lavere egenandelsutgifter til de som oppnår frikort ved begge takordningene i dag eller har høye egenandelsutgifter under begge takene. Dette vil føre til at de om lag 188 000 pasientene i Norge som i dag betaler de høyeste egenandelene, vil spare 1 453 kroner i året ved sammenslåingen, og raskere få gratis helsetjenester.

De aller fleste pasientene i Norge (cirka 60 prosent) vil ikke merke noen endring, fordi de i løpet av et år ikke når taket. Men en del brukere (cirka 30 prosent) som i dag når ett tak, kan få noe høyere utgifter enn i dag. Det tilføres derfor midler for å skjerme disse utsatte gruppene.

Økonomisk sosialhjelp - tilpassede rammer

P08

På grunn av smitteverntiltak har det siden medio mars vært stans i aktiviteter som NAV benytter som tiltak for å redusere utbetaling av sosialhjelp, og muligheten til å redusere merkostnader på dette området i 2020 har derfor vært begrenset. Samtidig ser det ut til at farten i de tre sammenslåtte kommunene til sammen har vært for høy i forhold til tildelte rammer, og justering og harmonisering har tatt tid. Rådmannen styrker på bakgrunn av dette rammene for sosialhjelp med henholdsvis 10 millioner kroner i 2021 og 5 millioner kroner i 2022. Det gis ingen styrking i 2023 og 2024. Det forventes at programområdet finner løsning vedrørende budsjettutfordringene. Rådmannen kommer tilbake til utviklingen i forbindelse med 1. tertial 2021.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					2021-24
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig					
Kommunekassa					
KK Inventar og utstyr P08 Sosialtj, etabl. og bolig	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum Kommunekassa	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Drammen Eiendom					
DEKF P08 Kommunale boliger	12 650	12 650	12 650	12 650	50 600
DEKF P08 Oppgradering bygningsmassen	10 600	13 200	13 200	10 600	47 600
Sum Drammen Eiendom	23 250	25 850	25 850	23 250	98 200
Sum P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	24 250	26 850	26 850	24 250	102 200
Sum investeringsprosjekter	24 250	26 850	26 850	24 250	102 200

Investeringer**Rammer****Inventar og utstyr**

Det er behov for løpende fornyelse av inventar og utstyr. I økonomiplanen foreslås rammen for inventar og utstyr satt til 1 millioner kroner årlig.

Oppgradering av bygningsmassen

Det avsettes samlet 10,6 millioner kroner i 2021 til oppgradering av bygningsmassen i programområdet, som skal dekke oppgraderinger og modernisering som Drammen Eiendom KF utfører for å dekke slit og elde uten at det medfører økt husleie.

For nærmere omtale vises til vedlagte budsjettinnspill fra Drammen Eiendom KF.

Kommunale boliger

Det foreslås avsatt 12,65 millioner kroner til anskaffelse og fornyelse av kommunale boliger. Det foreslås å gi Drammen Eiendom KF fullmakt til å benytte inntekter fra eiendomssalg (innenfor prosjektet "Fra leie til eie") til å reanskaffe andre eiendommer til samme formål. Det foreslås også at Drammen Eiendom KF gis fullmakt til å utvikle og tilpasse boligporteføljen ved å kunne selge og kjøpe ny eiendom innenfor de samme rammene.

For nærmere omtale vises til vedlagte budsjettinnspill om prosjektet "Fra leie til eie" fra Drammen Eiendom KF.

HOVEDUTVALG FOR

KULTUR, IDRETT OG FRIVILLIGHET

P09 kultur, idrett og frivillighet

P10 medvirkning og lokaldemokrat

P09 kultur, idrett og frivillighet

Programområdet er tilrettelegger og bidragsyter for, Drammen Scener, Drammensbadet, museer, kirke, lokal kunst, kulturaktiviteter og arrangement, idrett og friluftsliv samt kulturminnevern. Det driftes bibliotek, samfunnshus, idrettsanlegg, ungdomshus og kulturskole. Det ytes tilskudd til andres idrettsanlegg, kulturhus, scener, museum, teater og fritidstilbud til barn og unge. Området omfatter også skogsdrift i kommunal skog og tilrettelegging for allmennhetens friluftsliv.

Programområdet har ansvar for innbyggertorgene med de nye møteplassene og frivilligsentralene som skal ivareta informasjon til, og dialog med, innbyggerne i kommunedelene i kommunen.

P10 medvirkning og lokaldemokrati

Drammen satser på et aktivt lokaldemokrati. Det skal være enkelt å medvirke og interessant å delta.

Programområdet er en del av Drammen kommunes satsing når det gjelder å bygge sterkere lokaldemokrati, yte og utvikle nære tjenester og skape aktive lokalsamfunn sammen med innbyggere. Programområdet omfatter etablering og videreutvikling av nærutvalg og lokaldemokratisk verktøykasse, samt opplæringsaktiviteter knyttet til innbyggerinvolvering og medvirkning.

Planstrategi – Kommuneplanens samfunnsdel

Kommunestyret vedtok i møte den 16 juni 2020 «Planstrategi for Drammen kommune 2020 – 2023». Strategien inneholder et samlet program for prioritering av planarbeid i Drammen kommune i perioden 2020- 2024. Det vises til helhetlig omtale under kapitlet om styring og planarbeid.

Flere av disse planarbeidene berører hovedutvalgets ansvarsområder:

Dette er en oversikt over de planoppgaver, jf planstrategien, som er spesielt knyttet til hovedutvalget

Planer som er uavhengig av kommuneplanen (og er prioritert i 20/21)

Planer som er knyttet til kommuneplanen; vil bidra med kunnskapsgrunnlag og som evt konkretiserer/følger opp samfunnsdelen i etterkant - merket gult (ingen i dette hovedutvalg)

Planoppgaver som skal vurderes (med hensyn til behov, innhold og fremdrift) ved behandling av økonomiplanen 2022-25, er merket med *

Plan	Kommentar	21	22	23	24
Temaplan kvalitet og innhold i kultursektorens tjenester for utvikling av kommunens kunst- og kulturliv*	Gjelder kultursektorens tjenester for utvikling av kommunens kunst- og kulturliv		x		
Temaplan kulturminner og kulturmiljø*			x		
Temaplan aktivitet og arenaer*	Er en plan for kommunens samarbeid med frivillige organisasjoner om samarbeid om utvikling av aktivitetsarenaer og aktivitetstilbud		x		
Handlingsplan for utvikling av anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv	Med utgangspunkt i de tre tidligere kommunenes planer i 2020. Miljøhensyn – kunstgress tas inn i handlingsplanen. Forutsetning for spillemidler.	x	x	x	x
Handlingsplan kapasitet, utvikling og bruk av formålsbygg for kultur	Harmoniseringsoppgave.				
Kartlegging gjennomføres høsten 2020/våren 2021.	x				
Handlingsplan for arrangementsgjennomføring i Drammen					

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Sum Driftsutgifter	298 418	298 168	298 168	298 168
Sum Driftsinntekter	-28 269	-28 269	-28 269	-28 269
Sum	270 149	269 899	269 899	269 899

Fordeling per ansvarsområde

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
P09 Kultur, idrett og frivillighet	266 891	266 691	266 691	266 691
P10 Medvirkning og lokaldemokrati	3 258	3 208	3 208	3 208
Sum	270 149	269 899	269 899	269 899

P09 Kultur, idrett og frivillighet

Om tjenesteområdet

Programområdet er tilrettelegger og bidragsyter for, Drammen Scener, Drammensbadet, museer, Kirke, lokal kunst, kulturaktiviteter, idrett og friluftsliv samt kulturminnevern. Det driftes bibliotek, samfunnshus, idrettsanlegg, ungdomshus og kulturskole. Det ytes tilskudd til andres idrettsanlegg, kulturhus, scener, museum, teater og fritidstilbud til barn og unge. Området omfatter også skogsdrift i kommunal skog og tilrettelegging for friluftsliv.

Programområdet har ansvar for innbyggertorgene med de nye møteplassene og frivilligsentralene som skal ivareta informasjon til, og dialog med, innbyggerne i kommunedelene i kommunen. Rådmannen foreslår 0,8 millioner i reduksjon i søkbare tilskudd i 2021.

Rådmannen foreslår at det tas opp lån i størrelsesorden 7,5 millioner kroner til kirken som dekker kirke, gravplasser og krematorium. Se spesifikasjon i eget vedlegg.

Rådmannen foreslår at støtten til de store institusjonene og organisasjoner som Kirken, gravplasser og krematorium, Drammensbadet, Drammen Scener, Drammens museum og Brageteateret ikke vil bli justert med deflator i 2021. Dette vil gi en besparing på 2,7 millioner kroner.

Rådmannen foreslår å ikke tilføre deflator til driftskostnader eller midler i forkant for pandemiltak for kirken. Prisene for kirkens tjenester for gravferd, bisettelse og kremasjon økes med deflator.

Rådmannen foreslår å ikke bevilge 0,7 millioner kroner i tilleggsbevilgning fra 2021 til Vestfoldmuseene.

Sammenlikning med andre kommuner

Kostra-tallene viser at Drammen, Svelvik og Nedre Eiker i 2019 alle ligger under gjennomsnittet for gruppen. Svelvik har brukt tilnærmet halvparten av snittet for kultur og idrett i kostra-gruppen. Det indikerer at det ikke er stort handlingsrom for å kunne effektivisere i forhold til sammenlignbare kommuner.

	Data- kilde	Drammen	Svelvik	Nedre Eiker	Kristiansand	Stavanger	Fredrikstad	ASSS med Oslo
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kultur og idrett (B) *) **)	Framsikt	2 404	2 284	1 401	3 176	4 043	2 167	2 865
Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kirke (B) *) **)	Framsikt	585	695	502	780	821	630	639

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

Hovedaktiviteter

Kultur- og fritidstilbud til barn og unge

Drammen kommune gir et bredt tilbud til barn og unge gjennom Kulturskolen og åpne tilbud. Kulturskolen underviser i kjernefagområdene musikk, teater, visuell kunst og dans. Kulturskolen har tilbud i Svelvik, Krokstadelva, Union Scene, samt på Brandengen og Konnerud skole.

Neon fritidsklubb på Fjell, Nøstehallen skatepark, Barnelørdag på Union Scene, alle bibliotekene og ungdomshuset G60, Undergrunnen i Svelvik og Down Under i Mjøndalen har åpne tilbud til barn og unge i tillegg til festivaler og enkeltarrangement.

Det tilrettelegges for aktivitet i regi av frivilligheten gjennom tilskuddsordninger, møteplasser, arrangementer og utlån av lokaler og utstyr.

Bibliotek

Biblioteket tilrettelegger for møteplasser, driver aktiv litteratur- og kunnskapsformidling og informasjonsvirksomhet overfor hele befolkningen i Drammen kommune. Bibliotekene er en uavhengig, gratis møteplass og debattarena. Bibliotekene tilbyr et stort mangfold av åpne kulturarrangementer, og tilbyr bøker og medier gratis og tilgjengelig for alle. Biblioteket tilrettelegger for opplevelser og kunnskapsdannelse blant innbyggere. Biblioteket er lokalisert på fem steder: Mjøndalen, Papirbredden, Fjell, Svelvik sentrum og fengselet i Drammen. Priser på biblioteket er harmonisert i 1. tertial og de nye prisene ligger vedlagt i økonomiplanen. Det jobbes med prinsipper rundt åpningstider og retningsvalg. Dette kommer rådmannen tilbake til i 1. tertial 2021.

Biblioteket har et utstrakt samarbeid med organisasjoner, foreninger og enkeltaktører i lokalsamfunnene. Skoler og barnehager benytter seg av bibliotekenes tilbud.

Bibliotekvirksomheten har ansvar for de nye innbyggertorgene og møteplassene som skal ivareta informasjon til og dialog med innbyggerne i lokalsamfunnene. Innbyggertorgene er kommunens sentre for kommunal informasjon. Disse utvikles som møteplasser i knutepunktene der kommunale tjenester møter innbyggere og tilrettelegger for stedsutvikling og dialog med innbyggere i lokalsamfunnene. Innbyggertorg er lokalisert på fire steder, knutepunktet i Mjøndalen, knutepunkt Svelvik, knutepunkt Strømsø og rådhuset på Bragernes. Innbyggertorgetts ansatte, som håndterer alle henvendelser til kommunen via telefon, chat, e-post eller Facebook, er lokalisert på knutepunkt Svelvik.

Idrett, idrettsanlegg, friluftsliv og skogsdrift

Kommunen tilrettelegger arenaer og anlegg for egenorganisert og organisert aktivitet. Det er utviklet samarbeidsmodeller og partnerskap om aktive lokalsamfunn i noen kommunedeler mellom idrettslag og skoler. Det er forskjellig praksis i de tre tidligere kommunene når det gjelder eierskap og drift av idrettsanlegg. Rådmannen har utfordret nytt felles idrettsråd til å komme med forslag til nye retningslinjer og prinsipper på området, og vil legge frem en egen sak om dette til 1. tertial 2021.

Kommunen har ansvar for tilrettelegging av turveier, skiløyper og friområder for allmennheten. Skogsdrift og skjøtsel av kommunens eiendommer er en viktig del av virksomheten og det er etablert et samarbeid med Friluftforum, som er en sammenslutning av de frivillige organisasjonene innenfor friluftsliv.

Museér, kunst, kulturarrangement og kulturbygg

Området omfatter tilskudd til drift, utvikling og forvaltning av museer og samlinger på lokalt nivå. Kommunen bidrar også med tilrettelegging og tilskudd til profesjonell kunstformidling, skapende kunst og til kulturaktiviteter i kommunal regi. Drammen kommune har lokale kulturbygg og bistår med utlån, utleie og praktisk tilrettelegging.

Drammen kommune eier den gamle ullvarefabrikken på Berger. Denne leies av Fossekleiva kultursenter og det tilbys, i samarbeid med Vestfoldmuseene, unike kunst- og kulturopplevelser i en historisk sammenheng. Kultursenteret arrangerer foredrag, forestillinger, konserter, utstillinger og verksteder med spesielt fokus på barn og unge. Svelvik museumsforening tar vare på fortiden for fremtiden.

Det gis årlig støtte til Vestfoldmuseene til drift. For 2021 er det mottatt en søknad om å øke dette med 0,7 millioner kroner i ekstra bevilgning som skal brukes til å styrke Berger museum som en aktuell formidlingsarena i samdrift med Fossekleiva kultursenter. På bakgrunn av kommunens økonomiske situasjon foreslår rådmannen ikke å bevilge midler til dette.

Kunstnerresidens finnes både på Union og i Fossekleiva.

Portåsen Wildenveys rike er en del av Buskerudmuseet men fungerer også som lokalt og regionalt kultursenter med både store konsertarrangementer, utstillinger og verksteder. Portåsen har et aktivt lokalt frivilligmiljø som bidrar til store

folkearrangementer. Det gis årlig støtte til Buskerudmuseet knyttet til drift av Portåsen. Støtten ble i 2019 økt, og daværende kommunestyre i Nedre Eiker hadde intensjoner om at økningen skulle være varig. Utfra den nye kommunens økonomiske situasjon ble den årlige støtten justert tilbake til 2018-nivå i budsjettet for 2020.

Det tilrettelegges for kunstformidling og kulturaktiviteter gjennom blant annet Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken. Kommunen bidrar også i forhold til ulike offentlige markeringer, lokale stedsutviklingsprosjekter og festivaler.

Det er en betydelig satsing på mangfold i kunst og kulturarrangementer med utgangspunkt i kommunens sammensatte befolkning.

Kommunens kunstregister vil fra 1.1.2021 bli overført fra Drammen eiendom KF til programområde 09. Arbeidet omfatter et komplett register over all kunst i kommunal eie, løpende vedlikehold av registeret og vurdering av nye muligheter for å dele informasjon om kunsten med innbyggerne.

Den norske kirke, gravplasser og krematorier

Drammen kirkelige fellesråd har i sitt forslag til drift for kirke, gravplasser og krematorier bedt om en viderføring av 2020-nivå justert for deflator og meldt inn behov for investeringer. Se spesifikasjon i eget vedlegg.

Kommunen dekker renter og avdrag på lån til tidligere godkjente investeringer samt reguleringspremie for pensjon for Drammen kirkelige fellesråd. For 2020 ble det vedtatt at 35 prosent av reguleringspremien dekkes av fond. Kirkens fond for reguleringspremie antas brukt opp i 2020. Reguleringspremien for 2021 forventes økt til 2,8 millioner kroner, noe som medfører en merkostnad på rundt 2,0 millioner kroner som kommunen må dekke. Reguleringspremien for 2021 er ikke kjent før desember 2021. Rådmannen vil komme tilbake til eksakt beløp når dette foreligger.

Kirken ber om 1,15 millioner kroner til pandemiltak for 2021. Rådmannen foreslår ikke å tilføre midler i forkant av mulige tiltak i 2021.

Rådmannen foreslår at priser for kirkens tjenester for gravferd, bisettelse og kremasjon blir økt med deflator.

For 2021 bortfaller kommunes tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn basert på kommunens kostander per medlem i Den norske kirke. Dette vil finansieres direkte fra staten med et nedtrekk i rammeoverføring til kommunen.

Rådmannen foreslår at det tas opp lån i størrelsesorden 7,5 millioner kroner til kirken som dekker kirke, gravplasser og krematorium. Se spesifikasjon i eget vedlegg.

Kulturminneforvaltning

Det utføres formidling, tilrettelegging og forvaltning av kulturminner og kulturmiljøer i kommunen. Forvaltningen av kulturminner styres av en rekke lover og forskrifter (plan- og bygningsloven og kulturminneloven). Byantikvarfunksjonen skal gi faglig rådgivning vedrørende bevaring av kulturhistoriske og verdifulle bygninger og miljøer samt arkeologiske kulturminner.

Realisering av frivillighetspolitikken på kultur- og idrettsområdet

Realisering av frivillighetspolitikken på kultur- og idrettsområdet er av vesentlig betydning for sterke lokalsamfunn. I Drammen kommune er det fem frivilligsentraler.

Kommunen samarbeider tett med frivillige i forbindelse med store arrangement (World Cup skisprint, Kulturhælja, Elvefestivalen, GLOBUS, Tour of Norway med mer).

Drammen kommune satser videre på en robust frivilligsektor. Hovedmålsetning er å videreføre tradisjonen for samarbeid med frivillige organisasjoner, lag og foreninger om ulike samfunnsproblemer. Samarbeidet skal tilpasses og gjenspeile de endringer som skjer i frivilligheten og samfunnet for øvrig. Systematisering, kompetanseheving, oppfølging og rekruttering av viktige nøkkelpersoner i dette arbeidet. Organisering av kommunale frivilligsentraler blir et viktig steg mot målet. En sentral tanke er å sikre at sentralene er et samlende bindeledd for lokale foreninger og lag og kommunen, og en møteplass mellom mennesker i lokalsamfunnet. Denne satsingen på frivillighet skal bidra til økt tilhørighet, medvirkning, deltakelse og inkludering.

Digitalisering

Ved å tilrettelegge for smartere digitale løsninger er det muligheter for å forenkle hverdagen for det lokale kulturlivet og oppnå en effektivisering av brukerdialogen. Det arbeides sammen med Kristiansand kommune med en løsning der kulturaktørene skal kunne søke støtte gjennom en sentral søknadsbase. Bakgrunn for prosjektet er et ønske om et heldigitalt system for all kommunal tilskuddsforvaltning. Det jobbes med å utarbeide en samlet oversikt over alle kommunale støtte-, stipend- og tilskuddsordninger, med et forenklet søknadssystem som er lett forståelig for brukere/søkerne og en oppdatert oversikt over alle aktive kulturaktører i kommunen. Det jobbes også med å etablere felles løsning for digital undervisning ved Kulturskolen.

Et nytt system for booking og tildeling av lokaler for idrett, lag og foreninger er under tilpasning og blir implementert høsten 2020. Systemet vil gi bedre tilgjengelighet for kommunens lokaler, enklere administrasjon for kommunen på tvers av programområder og en rimelig løsning utviklet og driftet til kostpris av Bergen og Stavanger kommuner.

På bibliotek og innbyggertorg vil et nytt system sørge for at brukere kan betjene seg selv med kopier og utskrifter også fra sine egne enheter og uten assistanse fra biblioteks ansatte. Dette gir også full tilgang på tjenestene i bibliotekenes utvidede åpningstid.

Mulighetene for økt digitalisering av informasjon og service ved innbyggertorgene og møteplassene vil være en viktig del av tjenesteutviklingen i kommunedelene.

Kvalitet

Det vil arbeides systematisk for å få på plass kvalitetsprosesser innenfor sentrale områder, for eksempel innenfor arrangementer hvor både sikkerhetsperspektiver og miljøperspektiver vil bli vektlagt.

Miljø

Den voksende arrangementsaktiviteten i kommunen tilsier også en økende miljørisiko for forsøpling, utslipp og andre uønskede påvirkninger på omgivelsene. Det er derfor hensiktsmessig at en viktig del av arrangementsstrategien også er en helhetlig miljøstrategi for arrangementer i Drammen kommune.

Sikkerhet og beredskap

Alle arrangementene i Drammen kommune skal oppleves som trygge, og arrangørene må sørge for å planlegge for dette i sine arrangementer. Kommunen vil ha en viktig veiledningsrolle og må bidra til at kunnskapen om sikkerhet og universell utforming styrkes hos arrangørene, slik at man unngår uforutsette hendelser og sikrer gode arrangementsopplevelser for publikum.

Tilgjengelighet

Drammen kommune har et klart mål om at alle arrangører er kjent med hvilke utfordringer personer med funksjonsnedsettelse har i møte med ulike typer arrangementer og opplevelser.

Nytt system for digital håndtering av søknader på tilskuddsordninger vil bedre kvaliteten på kommunikasjonen med søkerne.

Planområder

Arbeidet med arrangementsstrategien er igangsatt. Målet er å etablere en arrangementsstrategi som gir tydelige definisjoner på arrangementer i Drammen kommune, og hvordan dette kan samspille med Drammen som regionhovedstad og turistdestinasjon. Strategien skal fremme en god byutvikling der innbyggere, besøkende, utøvere og arrangører står sentralt.

Programområdet har lønnsmidler for å administrere ulike arrangementer. Andre utgifter forbundet med arrangementene må søkes finansiert ved eksterne midler.

Handlingsplan for utvikling av anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv er igangsatt av virksomheten med en rullering av anleggsplanen i sammenheng med søknader om spillemidler.

Handlingsplan for kapasitet, utvikling og bruk av formålsbygg for kultur er under utarbeidelse. Det er en anbudsprosess knyttet til å skaffe ekstern konsulentbistand til å gjennomføre en kartlegging som et kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet. Drammen kommune skal være en attraktiv kulturby som er tilgjengelig for alle. Et mangfoldig kulturtilbud er en berikelse for kommunens befolkning, men vil også kunne bidra til å tiltrekke kunst- og kulturmiljøer og internasjonale gjester. Drammen kommune skal ha de beste forutsetningene for arrangører, kunstnere og publikum. Det er behov for satsing på utvikling av gode arenaer. Gjennom strategisk arbeid for tilrettelegging for arrangementer skal Drammen bli mer arrangementsvennlig, mer miljøvennlig og oppnå økt bruk av offentlige, funksjonelle arenaer til arrangementer og produksjon

Handlingsplan for kvalitet og innhold i kultursektoren er ikke i satt iverk ennå. Arbeidet vil starte opp så fort det er avklart en felles strategi for disse planene, som skal gjennomføres i alle hovedutvalgene.

Handlingsplan for naturmangfold og naturrestaurering er påbegynt med en foreløpig handlingsplan for naturrestaurering.

Harmonisering

Aktiv fritid er en tjeneste som skal bidra til å gi den enkelte, som har behov for tilrettelegging, en aktiv og meningsfylt tilværelse gjennom deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter. Harmonisering av tjenestetilbudet er en forutsetning for at Drammen kommune kan tilby likeverdige tjenester med samme kvalitet uavhengig av hvor i kommunen mottakeren bor. Tjenesten skal effektiviseres, harmoniseres og videreutvikles gjennom tettere dialog med Tjenestetildeling og koordinerende enhet og Aktiv fritid.

Egenbetaling og undervisningstid på kulturskolen harmoniseres fra skoleår 2021/2022. Rådmannens forslag gjenspeiles i gebyrregulativet som følger økonomiplanen. Tidligere har undervisningen i musikk i Nedre Eiker kommune vært 22,5 minutter per uke, i tidligere Drammen 20 minutter per uke og i tidligere Svelvik 25 minutter per uke. Rådmannen foreslår at dette blir harmonisert til 20 minutter per uke.

Gratisplasser og søskenmoderasjon foreslås å følge innslagspunkt for skole og barnehage. Drammen kommunes lokale moderasjonsordning med gratis barnehage for familier med inntekt under 462 000 kroner i året videreføres i 2021.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	278 879	278 879	278 879	278 879
Vedtak forrige periode				
Etablering av innbyggertorg, driftsmidler	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Søkbare midler -aktiviteter for barn som lever i fattigdom	-500	-500	-500	-500
Uttrekk av midler til engangsarrangementer på kultur	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Vedtak forrige periode	-2 600	-2 600	-2 600	-2 600
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	4 163	4 163	4 163	4 163
Sum Budsjettendringer inneværende år	4 163	4 163	4 163	4 163
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	4 863	4 863	4 863	4 863
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	4 863	4 863	4 863	4 863
Konsekvensjusteringer	6 426	6 426	6 426	6 426
Konsekvensjustert ramme	285 305	285 305	285 305	285 305
Innsparingstiltak				
Ikke justere tilskudd med deflator, til lag og foreninger	-3 500	-3 700	-3 700	-3 700
Sum Innsparingstiltak	-3 500	-3 700	-3 700	-3 700
Nye tiltak				
Redusert tilskudd på grunn av lavere husleie	-3 900	-3 900	-3 900	-3 900
Statsbudsjett: Frivilligsentraler - fra rammetilskudd til øremerket tilskudd (særskilt fordeling)	-2 194	-2 194	-2 194	-2 194
Statsbudsjett: Tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn overføres staten (87 kr per innbygger)	-8 820	-8 820	-8 820	-8 820
Sum Nye tiltak	-14 914	-14 914	-14 914	-14 914
Nye tiltak og realendringer	-18 414	-18 614	-18 614	-18 614
Ramme 2021-2024	266 891	266 691	266 691	266 691

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Sammendrag budsjett

Vedtak forrige periode

Etablering av innbyggertorg, driftsmidler

Innbyggertorgene hadde behov for ressurser til etablering av digitale løsninger/fysiske løsninger knyttet til service og informasjon. Midlene ble bevilget som engangsbeløp 2020.

Søkbare midler -aktiviteter for barn som lever i fattigdom

Det ble bevilget som engangsbeløp i 2020.

Uttrekk av midler til engangsarrangementer på kultur

Det ble 2019 bevilget 2 millioner kroner til straksiltak for reparasjon av forfall ved Friluftsmuseet i Bragernesåsen. 1 million kroner ble utbetalt 2019 og 1 million kroner i 2020.

Innsparingstiltak

Ikke justere tilskudd med deflator, til lag og foreninger

Rådmannen foreslår å ikke gi kompensasjon for deflator til tilskuddsordninger. Dette vil gi en innsparing på 0,8 millioner kroner i 2021 og ytterligere 0,2 millioner kroner fra 2022. Dette omfatter alle små mottakere, tilskuddsordninger, frivillighet og støtte til idrettsråd, friluftsråd etc.

Dette kan gi utfordringer for lokal kunst, kultur og frivillighetsliv med hensyn til å gi gode oppdaterte tilbud og stimulere til engasjement, aktivitet og næring.

Tilskudd til Drammensbadet og Kirken vedtas som egne saker. Tilskudd fra kommunen påvirker størrelsen på støttebeløp gitt av region og stat til flere av mottakerne. Retningslinjer for tilskuddsordninger harmoniseres.

Rådmannen foreslår at støtten til de store institusjonene og organisasjoner som Kirken, gravplasser og krematorium, Drammensbadet, Drammen Scener, Drammens museum og Brageteatret ikke blir justert med deflator i 2021. Dette vil gi en besparelse på 2,7 millioner kroner.

Et alternativ til å ikke deflatorjustere til alle, er å målrette reduserte tilskudd til noen formål.

Nye tiltak

Redusert tilskudd på grunn av lavere husleie

Internrenten for Lånefondets utlån foreslås redusert fra 3,5 til 2,0 prosent fra 1. januar 2021. Som følge av dette reduserer Drammen Eiendom KF sine husleier fra samme dato. Dette innebærer at husleie for Drammensbadet KF og Drammen Scener AS reduseres med henholdsvis 3 300 000 kroner og 600 000 kroner. Det foreslås at kommunens tilskudd de to selskapene reduseres tilsvarende fra 2021.

Statsbudsjett: Frivilligsentraler - fra rammetilskudd til øremerket tilskudd (særskilt fordeling)

Fra 2021 vil tilskuddet til frivilligsentralene ikke lenger være en del av kommunens rammetilskudd. Derfor vil 2,1 millioner kroner trekkes ut fra kommunens rammetilskudd og overføres til Kulturdepartementets budsjett. Det forutsettes at tilskuddet til frivilligsentralene videreføres som et øremerket tilskudd fra staten.

Statsbudsjett: Tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn overføres staten (87 kr per innbygger)

Tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn vil som følge av en lovendring overtas av staten fra 2021. Dette medfører et nedtrekk i rammetilskuddet. Rådmannen foreslår følgelig å trekke ut 8,8 millioner kroner fra programområdets ramme.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan			Sum	
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Investeringsprosjekter					
PO9 Kultur, idrett og frivillighet					
Kommunekassa					
KK P09 Kirken	7 500	7 500	7 500	7 500	30 000
KK P09 Maskiner, inventar og utstyr	8 800	8 800	8 800	8 800	35 200
KK P09 Oppgradering arena, anlegg og natur	8 200	8 200	8 200	8 200	32 800
Sum Kommunekassa	24 500	24 500	24 500	24 500	98 000
Drammen Eiendom					
DEKF P09 Oppgradering bygningsmassen	8 000	8 000	8 000	8 000	32 000
DEKF P09 Oppkjøp av friluft / naturområder	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Sum Drammen Eiendom	11 000	11 000	11 000	11 000	44 000
Sum P09 Kultur, idrett og frivillighet	35 500	35 500	35 500	35 500	142 000
Sum investeringsprosjekter	35 500	35 500	35 500	35 500	142 000

Investeringer**Rammer****Maskiner, utstyr og inventar**

Det er behov for løpende fornyelse av maskiner, utstyr og inventar. I økonomiplanen foreslås rammen for dette satt til 8,8 millioner kroner årlig. Nedenfor er det angitt noen eksempler på tiltak som blant annet søkes gjennomført innenfor rammen.

Utskifting av maskinpark

Arena, kultur, idrett og friluftsliv leverer tjenester på anlegg som krever utstyr i form av store maskiner som gir den ønskede kvaliteten på anleggene kommunen forvalter. Virksomhetens maskinpark består av blant annet løypemaskiner, snøscootere, ismaskiner, traktorer, redskapsbærere (små traktorer), skogsmaskiner, samt andre mindre håndholdte maskiner. For å sikre en periodisk utskifting av maskinparken er det utarbeidet en 12-års plan for dette.

Løypemaskiner

Drammen kommune eier 7 løypemaskiner som i hvert sitt området sørger for gode forhold for skigåing og konkurranseidrett i vintersesongen. Det er behov for utskifting av løypemaskin på Konnerud skistadion. Gammel maskin har nådd sin estimerte levetid og har store årlige driftskostnader (reparasjoner og reservedeler). Konnerud idrettslag benytter dagens maskin for å preparere løyper på Konnerud stadion med god kvalitet både for konkurranse og for allmennheten. Dette er det eneste anlegget i Drammen hvor det produseres kunstsnø. Aktive løpere og allmennheten generelt får derfor muligheten til å gå på ski, selv når snøforholdene ellers i regionen ikke er gode nok til å kjøre spor i andre løyper.

Ismaskin Øren

Gammel maskin har havarert og det ble konkludert med at det ikke var regningsvarende å reparere mer på denne. For høsten 2020 blir det omdisponert maskin fra Marienlyst i påvente av at kjølemaskiner blir reparert. For resten av sesongen 2020/2021 leies det en eldre maskin for 0,35 millioner kroner.

Digitalt system for søknader

Det er under utvikling et nytt digitalt system for søknader om tilskudd fra Drammen kommune. Systemet skal håndtere all søknadsbehandling og inneholde en aktørbase. Digital håndtering av dette forventes å ha effektivitetsgevinster og bedre oversiktighet både for søkere og kommune. Dette gjøres i samarbeid med en annen kommune og muligens flere etterhvert. Det er forventet noen investeringskostnader i kommende periode. Det er foreløpig beregnet til 1,0 millioner kroner

Kirken

Det foreslås avsatt 7,5 millioner kroner per år til oppgradering av kirkelige bygninger, kirkegårder, gravlunder og krematorier.

Oppgradering av arena, anlegg og natur

Det foreslås å avsette samlet 8,2 millioner kroner til oppgradering av arenaer, anlegg og natur. Nedenfor er det angitt noen eksempler på enkelt tiltak som blandt annet søkes gjennomført innenfor rammen.

Storskjerm Marienlyst stadion

Drammen kommuner eier og drifter Marienlyst stadion som leies ut til Strømsgodset. Marienlyst stadion er en tippeligaarena med omfattende tekniske installasjoner og infrastruktur hvor leietaker skal gjennomføre tippeligakamper i henhold til de krav og spesifikasjoner som gis av Norges fotballforbund og UEFA. Det er nå behov for å skifte ut arenaens storskjerm som har nådd sin levetid.

Utsiktstårn Nordbykollen

I en egen medvirkningsprosess med innbyggerne på Åskollen ble det i 2018 blant annet besluttet å bygge et utsiktstårn på Nordbykollen som en del av et eget friluftsprosjekt. Et utsiktstårn vil fungere som et viktig turmål for nærfriluftslivet på Åskollen og derigjennom bidra til økte friluftsopplevelser og bedre folkehelse for befolkningen i bydelen. På grunn av nødvendige grunneieravklaringer har tårnet ikke latt seg realisere som planlagt. Tiltaket er en del av en allerede gjennomført demokratisk medvirkningsprosess og det er ønskelig å fullføre prosjektet i 2021.

Opprettholde brukskvalitet

For å sikre at man opprettholder brukskvalitet på anlegg og arenaer er det behov for utskifting av elementer i de anlegg som kommune eier og drifter. I 2021 er det behov for å skifte sandfiltertanker på Eknesbadet, rehabilitere lysanlegget på Marienlyst kunstis/kunstgressbane samt andre mindre rehabiliteringer.

Rehabilitering av kunstgressbaner

Drammen kommune er anleggseier for 10 kunstgressbaner i full størrelse. Alle de kommunale kunstgressbanene er i dag konstruert med ifyll av gummigranulat. Det er også flere kunstgressbaner som eies og driftes av klubber i kommunen. Disse banene har en gjennomsnittlig levetid på 10-12 år, avhengig av bruken. En periodisk utskifting av kunstgressdekke er nødvendig for å opprettholde den ønskede kvaliteten på anleggene. Ved utskifting av dagens tekniske løsning med kunstgress og gummigranulat må det påregnes en kostnad på cirka 5 millioner kroner for å få rehabilitert en bane til dagens miljøkrav og standarder. Det er ønskelig å rehabilitere en bane i året i økonomiplanperioden.

Oppgradering løypenettet i marka - sammenhengende turveier

Det er de siste årene gjort store oppgraderinger på løypene i marka og det er behov for å fortsette denne løpende oppgraderingen.

Oppgradering av bygningsmassen

Det foreslås å avsette samlet 8 millioner kroner til oppgradering av bygningsmassen i programområdet, som skal dekke oppgraderinger og modernisering som Drammen Eiendom KF utfører for å dekke slit og elde uten at det medfører økt husleie.

For nærmere omtale vises til vedlagte budsjettinnspill fra Drammen Eiendom KF.

Oppkjøp av friluft-/naturområder

Det er behov for midler til å kunne kjøpe opp tomter eller områder i friluft-/naturområder som kommer til salg. Beløpet bevilges til Drammen Eiendom KF som forestår oppkjøp i samarbeid med virksomheten i programområdet. Det foreslås å avsette en årlig ramme på 3 millioner kroner.

P10 Medvirkning og lokaldemokrati

Om tjenesteområdet

Drammen har som mål å styrke lokaldemokratiet og innbyggerne skal ha gode muligheter til å være med på å forme utviklingen i egen kommune. Det skal være enkelt å påvirke og interessant å delta, og medvirkning skal ha en effekt.

Kommunestyret vedtok i forbindelse med økonomiplan 2020-2023 strategier og mål for kommunens lokaldemokratiske arbeid. Styrket lokaldemokrati handler om tre mål:

Påvirkning: alle skal ha en reell mulighet til å påvirke beslutningsprosesser som angår en selv.

Medvirkning: det skal være både ønsket og enkelt å medvirke i utviklingen av den nye kommunen, særlig der man bor.

Vitalisering: det skal være motiverende å delta i partipolitisk arbeid.

Programområdet omfatter følgende hovedaktiviteter:

Etablere og utvikle nærutvalg i henhold til vedtatt reglement.

Etablere og videreutvikle lokaldemokratisk verktøykasse, herunder opplæringsaktiviteter knyttet til innbyggerinvolvering og medvirkning.

Koordinering og samordning mellom kommunedelene og kommunens sentrale ledelse.

Etablere overordnet systematikk og struktur i arbeidet med involvering og medvirkning.

Hovedaktiviteter

Nærutvalg

Nærutvalg er en arena for gjensidig informasjon og dialog mellom lokalmiljøet og de folkevalgte, og skal motivere og stimulere til lokalt engasjement. Nærutvalg, bestående av fire folkevalgte og åtte innbyggere, etableres i alle kommunedeler og møtes fire ganger i året.

Nærutvalgene skal bidra til en bred involvering av innbyggere i kommunedelen. Dette innebærer blant annet å ta med saker folk er opptatt av inn i nærutvalget, dele informasjon fra utvalget med andre, samt tilrettelegge for og gjennomføre ulike aktiviteter for involvering.

Første møte i nærutvalgene gjennomføres i januar 2021.

Lokaldemokratisk verktøykasse

Lokaldemokratisk verktøykasse skal samle ulike metoder for medvirkning og bidra til refleksjon og bevisstgjøring rundt innbyggerinvolvering. Verktøykassen skal kunne brukes på alle nivåer i kommunen og bidra til at organisasjonen arbeider etter de mål som kommunestyret har satt for medvirkning og lokaldemokrati.

Verktøykassen implementeres som en digital nettressurs og vil være i kontinuerlig utvikling.

Arbeidet med lokaldemokratisk verktøykasse kan deles i tre:

Metodevelger: Et digitalt verktøy som skal bidra til refleksjon og bevisstgjøring i planleggingen av en medvirkningsprosess. Verktøyet består av en samling metoder og en guide for å bestemme hvilke deltakelsesmetoder som er aktuelle å bruke.

Digital medvirkningsløsning: En digital løsning for et deltakende demokrati der innbyggere på en enkel måte kan orientere seg om pågående prosesser, involvere seg og gi innspill, samt følge saken frem til endelig beslutning.

Opplæringsaktiviteter: Det skal gjennomføres opplæringsaktiviteter som skal gi folkevalgte, ansatte og representanter i nærutvalgene kunnskap om involvering, medvirkning og bruk av den lokaldemokratiske verktøykassen.

Koordinering og samordning

For å øke sannsynligheten for å oppnå ønskede resultater er det ansatt 2,5 årsverk lokale koordinatorene. De lokale koordinatorene skal sikre lokal samordning, være bindeledd mellom kommunedelen og kommunens sentrale ledelse, samt

sikre informasjonsflyt begge veier. Koordinatoren vil ha sekretariatsfunksjon for nærutvalget, fasilitere møtene og følge opp nærutvalgets initiativ.

Det er etablert knutepunkt i Mjøndalen, på Fjell, Strømsø, Åskollen og i Svelvik.

På Konnerud og Åssiden var det planlagt lokaler i Konnerud senter og i LIGO-senteret og Solberg sport- og kultursenter, men rådmannen har ikke funnet å kunne foreslå å prioritere nødvendige midler til å etablere knutepunkt i disse lokalene. Det er heller ikke inngått leieavtale i Drammen sentrum for å etablere knutepunktet for Bragernes og Øren.

Knutepunktene må etableres etter hvert som det er praktisk og økonomisk mulig. Rådmannen vil vurdere alternative muligheter i løpet av første halvår 2021. I alle kommunedeler vil det bli etablert møteplasser knyttet til nærutvalgenes virksomhet.

Systematikk og struktur

Lokaldemokratikordinator har det overordnede ansvaret for å sikre fremdrift i arbeidet med å styrke lokaldemokratiarbeidet. Lokaldemokratikordinator skal være en tilrettelegger for de lokale koordinatorene, sikre helhetlig tenkning og sørge for koblinger til overordnede prosesser. I arbeidet med lokaldemokrati er det lokaldemokratikordinator som skal sikre en struktur i arbeidet som fremmer gode prosesser som kan vitalisere både den enkelte kommunedel og kommuneorganisasjonen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	5 673	5 673	5 673	5 673
Vedtak forrige periode				
Materiell og trykt håndbok	-200	-200	-200	-200
Utvikling nettressurs og digital plattform	-500	-500	-500	-500
Sum Vedtak forrige periode	-700	-700	-700	-700
Budsjettdringer inneværende år				
Tekniske justeringer	271	271	271	271
Sum Budsjettdringer inneværende år	271	271	271	271
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	39	39	39	39
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	39	39	39	39
Konsekvensjusteringer	-390	-390	-390	-390
Konsekvensjustert ramme	5 283	5 283	5 283	5 283
Innsparingstiltak				
Fjerne/reducere søkbare midler til utvikling av kommunedeler	-500	-500	-500	-500
Redusere lokale koordinatorene	-1 625	-1 625	-1 625	-1 625
Sum Innsparingstiltak	-2 125	-2 125	-2 125	-2 125
Nye tiltak				
Lokaldemokratisk verktøykasse	100	50	50	50
Sum Nye tiltak	100	50	50	50
Nye tiltak og realendringer	-2 025	-2 075	-2 075	-2 075
Ramme 2021-2024	3 258	3 208	3 208	3 208

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Vedtak forrige periode

Materiell og trykt håndbok

Programområdet fikk tilført engangsbevilgning i 2020 til trykking av Den lokaldemokratiske verktøykassen som håndbok og annet trykt materiell til implementeringsarbeidet. Midlene trekkes ut i 2021 budsjettet.

Utvikling nettressurs og digital plattform

Programområdet fikk tilført engangsbevilgning i 2020 til etablering av den lokaldemokratiske verktøykassen som en utviklingsorientert nettressurs og digital plattform til bruk i nærutvalgenes arbeid og i kommuneorganisasjonen for øvrig. Midlene trekkes ut i 2021.

Innsparingstiltak

Fjerne/reducere søkbare midler til utvikling av kommunedeler

I 2020 ble det avsatt midler til en sentral pott, 500 000 kroner, for nærutvalgenes arbeid. Nærutvalgene var ment å kunne søke midler fra denne potten til gjennomføring av prosjekter i kommunedelen. Dette skulle komme i tillegg til beløpet på 50 000 kroner som det enkelte nærutvalg har til gjennomføring av møter og eksempelvis medvirkningstiltak. Rådmannen foreslår å trekke ut disse midlene.

Redusere lokale koordinatore

For å øke sannsynligheten for å oppnå ønskede resultater med kommunens lokaldemokratiske arbeid (nærdemokrati) ble det i økonomiplan 2020-2023 avsatt ressurser til 6 årsverk. Rådmannen foreslår å redusere budsjetttrammen med 1,6 millioner kroner til det nivået som er nødvendig for å kunne finansiere de 2,5 årsverkene (3 stillinger) som til nå er blitt besatt. Dette vil bety redusert tilgjengelighet og at lokale koordinatore ikke får fulgt opp nærutvalgenes initiativ i like stor grad.

Nye tiltak

Lokaldemokratisk verktøykasse

Den lokaldemokratiske verktøykassen etableres som en utviklingsorientert nettressurs og digital plattform til bruk i nærutvalgenes arbeid og i kommuneorganisasjonen for øvrig. Det er behov for pilotering av løsningen før den ferdigstilles. Dette må eventuelt skje i 2021. Det vil også være behov for midler til videreutvikling og support for at verktøykassen skal være i kontinuerlig utvikling.

A photograph of a worker in a high-visibility vest and hard hat, standing in a tunnel. The worker is in the foreground on the right, looking towards the left. The tunnel is dimly lit, with a bright light source in the distance. Other workers are visible in the background. The overall color scheme is a teal/blue tint.

HOVEDUTVALG FOR

TEKNISKE TJENESTER

P11 Utbygging og samferdsel

P12 Vann, avløp og renovasjon

P13 Arealplan og miljø

Sammendrag budsjett

Hovedutvalget har det politiske ansvaret for programområdene 11 Utbygging og samferdsel, 12 Vann og avløp og renovasjon og 13 Arealplan, klima og miljø.

Utbygging og samferdsel omfatter utbygging, forvaltning og drift av veier, gater, parker og plasser i Drammen kommune, samt myndighetsutøvelse innen disse fagområdene. Dette inkluderer byggherreansvaret for utbygging av kommunal infrastruktur. Kommunal forvaltning, myndighetsutøvelse og håndheving av parkering ligger også i programområdet.

Vann, avløp og renovasjon omfatter utbygging, vedlikehold og drift av kommunens vann- og avløpstjenester. Kommunal renovasjon omfattes også av programområdet, men ivaretas av Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (RFD).

Arealplan, klima og miljø omfatter arealplanlegging, byggesaksbehandling, geodata/karttjenester, landbruks- og miljøforvaltning, samt koordinering av kommunens klimaarbeid.

Kommunens Planstrategi

Kommunestyret vedtok i møte den 16 juni 2020 «Planstrategi for Drammen kommune 2020 – 2023». Strategien inneholder et samlet program for prioritering av planarbeidet. Det vises til helhetlig omtale under kapitlet om styring og planarbeid.

Flere av disse planarbeidene berører hovedutvalgets ansvarsområder:

Nedenfor er en oversikt over de planoppgaver, jf. planstrategien, som er spesielt knyttet til hovedutvalget.

Planer som er uavhengig av kommuneplanen (og er prioritert i 20/21)

Planer som er knyttet til kommuneplanen; vil bidra med kunnskapsgrunnlag og som eventuelt konkretiserer/følger opp samfunnsdelen i etterkant - merket gult

Planoppgaver som skal vurderes (med hensyn til behov, innhold og fremdrift) ved behandling av økonomiplanen 2022-25, er merket med *

Plan	Kommentar	21	22	23	24
Temaplan kvalitet og innhold i tekniske tjenester *			x		
Temaplan klima og miljø*	Klimaregnskap, klimastrategi. Bidrar med kunnskapsgrunnlag til arealdelen.				
Med indikatorer/tiltak som supplerer kommuneplan/ økonomiplan og inkluderer tiltaksplan for pollinerende insekter.			x		
Temaplan naturmangfold og naturrestaurering*	Bidrar med kunnskapsgrunnlag til arealdelen		x		
Temaplan landbruksnæring, jordvern, evt. egen matjordplan*	Bidrar med kunnskapsgrunnlag til arealdelen		x		
Handlingsplan sykkel	Er igangsatt, forventet politisk behandling høst 2020/vinter 2021				
Handlingsplan ladeinfrastruktur for el-biler	Er ikke igangsatt ennå				
Handlingsplan bruk av solenergi*	Kortsiktig handlingsplan igangsatt. Langsiktig handlingsplan må følge opp føringer fra klimastrategi og kommuneplan og utarbeides etter disse.		x		
Temaplan utvikling møteplasser, gatebruk, offentlige rom*			x		
Temaplan for kommunal infrastruktur* (VVA)			x		
Handlingsplan trygge skoleveier (del av Trafikksikkerhetsplan)	Under arbeid.				
Arbeid med en mer langsiktig tiltaksplan vil gjøres i samband med oppdatering av plan for trafikksikkerhet for hele kommunen.					

Plan	Kommentar	21	22	23	24
Temaplan overvanns-håndtering og flom*			x		

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Sum Driftsutgifter	542 455	539 555	538 055	538 055
Sum Driftsinntekter	-548 124	-561 827	-578 684	-596 173
Sum	-5 669	-22 272	-40 629	-58 118

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
P11 Utbygging og samferdsel	102 802	100 502	99 502	99 502
P12 Vann, avløp og renovasjon	-158 708	-170 611	-185 168	-202 657
P13 Arealplan og miljø	50 238	47 838	45 038	45 038
Sum	-5 669	-22 272	-40 629	-58 118

P11 Utbygging og samferdsel

Om tjenesteområdet

Oppgavene omfatter utbygging, forvaltning og drift av veier, gater, parker og plasser, samferdsels- og trafikksikkerhetsplanlegging, skiltmyndighet, samt forvaltning og bestilling av driftsoppgaver på kommunale veier, gater og friområder. Dette inkluderer drift og vedlikehold av:

- 375 km kjørevei, inkludert 1,8 km tunnel (Spiralen)
- 109 km gang-/sykkelvei
- 148 km fortau
- cirka 16 200 lyspunkter, inkludert lys under fylkeskommunalt ansvar som driftes av kommunen
- 23 485 m² kommunal gatevarme (Drammen sentrum)
- 79 broer
- cirka 2 700 daa park-, rekreasjons- og lekearealer
- cirka 180 lekeplasser
- cirka 800 kommunale avfallsbeholdere
- cirka 30 badeplasser

Egne anleggsstyrker utfører cirka 15 prosent av driftsoppgavene, mens det øvrige settes bort i kontrakter i det private markedet.

Byggherreansvaret for utbygging av kommunal infrastruktur ligger til dette programområdet. Kommunal infrastruktur omfatter veier, gater, parker, plasser, vann og avløp, samt idretts- og friluftsanlegg.

Programområdet har også ansvaret for å planlegge, koordinere og gjennomføre større utbyggingsprosjekter. I tillegg skal alle store prosjekter innen områdeutvikling fra idéfase/tidligfase, planfaser og til gjennomføringsfase koordineres av virksomheten utbygging og infrastruktur for å sikre gjennomførbare planer, finansielt grunnlag, og kontinuitet i prosjektutviklingen. Dette inkluderer også prosjekter der andre aktører enn kommunen er grunneier eller utbygger. I tillegg kommer ansvaret for forhandling og utarbeidelse av utbyggingsavtaler.

Kommunal forvaltning, myndighetsutøving og håndheving av parkering langs kommunale veier ligger også i programområdet.

Hovedaktiviteter

Trafikk- og samferdselsplanlegging

Kommunens vei- og trafikkforvaltning har som hovedoppgave å sikre at kommunen har et trygt og effektivt transportnett tilrettelagt for alle transportgrupper. Veitransportsystemet i Drammen kommune består av både riksveier, fylkesveier og kommunale veier og gater. Riks- og fylkesveiene ligger utenfor kommunens ansvar, men kommunen har allikevel en rolle i å samarbeide med Statens vegvesen og Viken fylkeskommune for å sikre god fremkommelighet, trafikksikkerhet og godt bymiljø.

Sykkelsatsing

Det foreslås å tilrettelegge videre for gode sykkelanlegg. Dette omfatter både nye sykkelveier, utbedring av eksisterende sykkelanlegg og andre fasiliteter som sykkelparkering, skilting, oppmerking og kampanjer. Det foreslås avsatt 20 millioner kroner til sykkeltiltak i investeringsbudsjettet. Buskerudbyen vil fortsatt være en viktig medspiller, og midler fra belønningsordningen vil også kunne komme sykkelanlegg til gode.

Trafikksikkerhet, skoleveier m.m.

Det satses på trygge skoleveier og arbeides med å utarbeide en harmonisert trafikksikkerhetsplan for den nye kommunen. Nye infrastrukturentak er under planlegging av større og mindre art.

Trafikksikkerhet for gående, inkludert fremkommelighet og universell utforming, er et viktig satsingsområde som blant annet omfatter lys, rekkverk, etablering av snarveier, sammenhengende gangnett og ledelinjer mv.

Det skal være attraktivt å reise med buss. Bussholdeplasser skal være tilrettelagt for alle brukere. Ved mange bussholdeplasser er det behov for utbedringer for å tilfredsstille kravene til for eksempel universell utforming. Andre holdeplasser kan ha behov for ombygging slik at det er god plass for bussen. Det kan også være aktuelt å flytte på holdeplasser for å effektivisere reisen for de reisende.

Parker, grøntanlegg og nærmiljøanlegg

Parker og grøntanlegg fungerer som rekreasjonsområder og møteplasser, og er viktig infrastruktur for trivsel og fysisk og mental helse. Nærmiljøanlegg og lekeplasser er viktige aktivitetsarenaer for barn og unge, og er spesielt viktige i boligstrøk som er "trangbodde" og hvor det er lite private utearealer. Drift og skjøtsel er påkrevet for å hindre tilgroing, forhindre og reparere hærverk/forsøpling og ivareta sikkerhetskrav.

Etterslep på veinettet

Vedlikeholdsetterslep på kommunale veier er kartlagt og kostnadsberegnet for tidligere Drammen kommune, og det er over noen år startet et arbeid med å redusere etterslepet. Det er behov for tilsvarende kartlegging også for veiene i tidligere Nedre Eiker og Svelvik, slik at det dannes en samlet oversikt og et prioriteringsgrunnlag for drifts- og investeringsbehov fremover. Det er et mål å ha en takt for vedlikehold og rehabilitering som minst tilsvarer årlig slitasje/forfall.

Økt standard på vinterdrift av kommunale veier

I økonomiplanen vedtok kommunestyret å styrke brøyting av gang- og sykkelveier. Det er inngått ny veidriftskontrakt i henhold til vedtak i hovedutvalget for tekniske tjenester i januar og juni 2020. Ny veikontrakt innebærer økt brøytestandard på bolig-gater og gang- og sykkelveinettet.

Beredskap og samfunnsikkerhet

Samferdsel, vei og park utfører forebyggende vedlikehold (sluk, bekkeinntak, grøfter) for å unngå utilsiktede hendelser på veinettet, og har beredskap for å håndtere slike hendelser. Når det foretas vedlikehold og investeringer i vei-prosjekter, blir det også gjennomført klimatilpasning for å forebygge skader fra flom og overvann.

Nye anlegg/økte driftsvolum

De tidligere kommunene har gjennomført investeringer innen programområdet de senere årene, både anlegg som ferdigstilles nå og anlegg fra de siste årene hvor kontraktsfestet etableringsskjøtsel avsluttes og drift overtas av kommunen. Kommunen overtar også infrastruktur som private utbyggere har bygd, i henhold til forpliktelser i utbyggingsavtaler. I noen grad kan økte driftsutgifter også skyldes nye myndighetskrav, for eksempel krav om snødeponi som følge av at brøytet snø ikke tillates dumpet i elva.

For anlegg som ferdigstilles og overtas for drift i 2020 anslås det et økt driftsbehov på 3,6 millioner kroner i 2021. Dette dreier seg blant annet om nye fortau, ny gatevarme, nærmiljøanlegg, snødeponi (miljøanalyser) og drift av ny ventilasjon med mer i oppgradert Spiraltunnel.

Med hensyn til fremtidige økninger grunnet nye anlegg, er dette vanskelig å beregne før det foreligger investeringsbudsjett som bestemmer volum av nyanlegg samt type anlegg er på plass. Det overtas også kommunal infrastruktur i nye byggefelt, noe som er lite forutsigbart langt inn i tid. Dette må derfor legges inn i budsjettet i takt med at anlegg ferdigstilles og overtas, samtidig som det er viktig å ha oversikt over endrede driftsutgifter i forbindelse med nyanlegg og oppgraderinger.

Parkering

Parkeringssetser

I parkeringsstrategien for tidligere Drammen kommune (gjeldende fra februar 2018) angis prinsipper for utviklingen av gateparkering og parkering i kommunens parkeringshus, herunder prinsipper for prising og vilkår på kommunens parkeringsplasser. Førende i parkeringsstrategien er å sette inn tiltak som gjør det mindre attraktivt å benytte bil til jobb, mens det er ønskelig å tilrettelegge for handle- og fritidsreiser til sentrum.

Ved iverksettelse av ny parkeringsstrategi i februar 2018 ble det gjennomført takstøkning. Gjeldende takster på timesparkering ble da 40 kroner per time i indre sentrum og 25 kroner timen i sentrums ytterkant, sykehusområdet og Marienlystområdet. Prisene ble justert opp 1 krone per time ved behandlingen av 1. tertialrapport 2020 til henholdsvis 41 og 26 kroner per time.

Parkeringsstrategien skal være et virkemiddel for trafikk- og parkeringsregulering. Dagens parkeringsregime fungerer etter intensjonene. Det er i dag godt belegg, god sirkulasjon og ledige parkeringsplasser å finne.

Parkeringssetsene på kommunale parkeringsplasser foreslås justert tilnærmet deflator for perioden 2018-2021, pluss en takstøkning på 10 prosent. Det vil bety at timesatsene reguleres fra henholdsvis 41 og 26 kroner til henholdsvis 46 og 29 kroner. Prisøkningen vil da tilsvare mellom 12 og 12,5 prosent. Det er anslått at dette vil gi en inntektsøkning på om lag 3,2 millioner kroner. I dette anslaget er det lagt til grunn det som var «normalbelegg» i 2019. Det er ikke tatt hensyn til forhold knyttet til pandemien i 2020.

Takster, elbilparkering

Det foreslås at elbiltakstene på kantsteinsparkering videreføres med halv pris av ordinær takst, men avrundet opp til nærmeste krone da automatene ikke håndterer øre. Som tidligere foreslås det også full takst for elbiler på plassene og p-husene driftet av Dpark AS. Antallet elbiler generelt i samfunnet er økende, noe som også påvirker parkeringsinntektene i Drammen ettersom det kun betales halv parkeringsavgift for elbil. Rådmannen avventer samferdselsdepartementets avgjørelse om hvilken parkeringsavgift kommunene kan ta for elbil langs offentlig vei. I høringsutkast er det foreslått at kommunene skal kunne ta opptil 50 prosent av ordinær takst.

Betalingsparkering utenom Drammen sentrum

Rådmannen ser ikke at det per i dag er økonomisk lønnsomt å innføre betalingsparkering i Mjøndalen eller Svelvik sentrum, eller i kommunens øvrige områder. Oppsett og drift av automater er kostbart, og en slik regulering vil trolig flytte bilister til områder i sentrums ytterkant. I deler av den nye kommunen er det også mange veier/plasser som ikke har gyldig parkeringsregulering, så dette må i tilfelle harmoniseres først.

Gratisparkering i p-husene

Kommunestyret vedtok i 1. tertial at gratisparkeringen i p-husene skulle fortsette. For å etterleve parkeringsforskriften, tjenesteloven og EØS-avtalen, er driften av kommunens «kommerielle» parkeringsplasser, dvs. P-hus, Marienlyst området og Waagaardsløkka, skilt ut i et eget selskap; Dpark AS. Parkeringsinntekter som genereres via Dpark AS håndteres via selskapets særregnskap og gjennom eierstyring, og ikke som en del av virksomhet parkerings budsjett. De manglende inntekter gratisparkeringen medfører for Dpark AS blir fakturert kommunen. Det stipuleres at reduserte inntekter grunnet gratisparkeringsordningen vil utgjøre rundt 1,5 millioner kroner for 2021.

Harmonisering

De tre tidligere kommunene har på flere områder hatt ulike drifts-, ettersyns- og vedlikeholdsstandarder og ulik grad av oppfølging av sentrale myndighets- og lovkrav til kontroll, miljø og sikkerhet. Dette gjelder blant annet bruinspeksjoner, registrering/tømming av sandfang, utskifting av gatelys som ikke lenger er lovlig i bruk (kvikksølvdamplamper), pålagte målinger av trafikkstøy og kontroll av lekeplasser. I budsjettet legges det til grunn en harmonisering av driftsstandard i hele nye Drammen på ett minimumsnivå som tilfredsstillende gjeldende krav.

Ny veikontrakt er inngått i 2020, noe som innebærer harmonisert brøytestandard for hele kommunen fra vintersesongen 2020/21. Noen roder i Nedre Eiker vil fortsatt være utenfor kontrakten og drives med bruk av egne mannskaper, men standard skal være den samme uavhengig av operatør.

Ny kontrakt for drift av kommunalt veilys i hele kommunen er klar til å lyses ut. Dette vil gi en harmonisert drift fra 1.2.2021.

Det pågår et arbeid med å få kartlagt tilstand på veinettet etter en felles standard. Dette som grunnlag for likeverdig prioritering av vedlikehold og rehabilitering av veiene. Registrering og tilstandskontroll på alle broer i kommunen er startet.

Arbeidet med harmonisering og oppdatering av gate- og parknorm er startet. Det er også igangsatt prioriterte oppgaver med å harmonisere og oppdatere trafikksikkerhetsplanen og sykkelplanen.

Graveforvaltningen er harmonisert, men det forvaltes med en skjønnsmessig overgang i tidligere Svelvik kommune.

Tidligere Drammen kommune investerte over flere år i oppgraderte nærmiljøanlegg og lekeplasser, og hadde stort sett ferdigstilt dette før kommunesammenslåingen. Tilsvarende er ikke gjennomført i de andre kommunene, og det er derfor ikke like god standard på nærmiljøanlegg og lekeplasser i tidligere Nedre Eiker og Svelvik som i tidligere Drammen. Så langt er alle lekeplasser gjennomgått og kontrollert. Plan for opprusting av lekeplassene utarbeides på grunnlag av denne kontrollen slik at alle lekeplasser minst tilfredsstillende forskriftskrav.

Driftsstandarder på parker og grøntanlegg gjennomgås og kartlegges innen 2021 og søkes harmonisert fra neste driftsseason. Dette omfatter blant annet omfang og nivå på utplanting/sommerblomster, kontroll av livbøyer, klipp av plener, vask av toaletter og etableringsskjøtsel på nyanlegg.

Tidligere Drammen kommune vedtok parkeringsstrategi (2018) som fungerer innen grensene for den tidligere kommunen. I tidligere Svelvik og Nedre Eiker kommune er det behov for en gjennomgang av all parkeringsregulering, og det er behov for å utarbeide parkeringsstrategi som omhandler hele Drammen. Dette arbeidet vil fullføres i økonomiplanperioden. Det må påregnes ekstra ressurser for å effektivisere parkeringsregulering i hele kommunen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	81 445	81 445	81 445	81 445
Vedtak forrige periode				
Drammen Drift, bortfall eksternt salg	-1 000	-2 000	-3 000	-3 000
Sum Vedtak forrige periode	-1 000	-2 000	-3 000	-3 000
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	9 924	9 924	9 924	9 924
Sum Budsjettendringer inneværende år	9 924	9 924	9 924	9 924
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	32	32	32	32
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	32	32	32	32
Konsekvensjusteringer	8 957	7 957	6 957	6 957
Konsekvensjustert ramme	90 402	89 402	88 402	88 402
Innsparingstiltak				
Offentlig renovasjon	-500	-500	-500	-500
Park - kutt av driftsoppgaver (12 %)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Parkeringsavgift gateplasser, deflator siste tre år som ikke er lagt inn før	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Redusert bruk av gatevarme	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Redusert drift og vedlikehold vei og trafikksikkerhet	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200
Redusert innsats ettersleppsstrategi veivedlikehold	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Vedlikehold gatelys reduseres	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Veidekker og veikonstruksjoner - redusert vedlikehold	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Ytterligere 10 % avgiftsøkning parkering	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Øke priser torgutleie og arealer til uteservering med 10 %	-100	-100	-100	-100
Sum Innsparingstiltak	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Nye tiltak				
Behov innmeldt 2.tertial	14 000	14 000	14 000	14 000
Gatelys fylkesveier	1 300	0	0	0
Nye anlegg	3 600	3 600	3 600	3 600
Vinterdrift - økt standard/økte mengder	8 500	8 500	8 500	8 500
Sum Nye tiltak	27 400	26 100	26 100	26 100
Nye tiltak og realendringer	12 400	11 100	11 100	11 100
Ramme 2021-2024	102 802	100 502	99 502	99 502

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Sammendrag budsjett

Driftsramme for P11 foreslås i 2021 økt med 12,4 millioner kroner i forhold til konsekvensjustert ramme for 2020. Dette kommer som følge av tidligere underbudsjettering. Kommunen har imidlertid en krevende budsjettsituasjon, og rådmannen tar grep innenfor tjenesteområdene for å øke handlingsrommet. Det vil derfor også innen dette programområdet være nødvendig med en rekke innsparingstiltak og tiltak for økt inntjening for å oppnå balanse i budsjettet i 2021, til sammen i størrelsesorden 15 millioner kroner.

I overgangen til ny kommune har det vært nødvendig å bruke tid på å etablere en økonomisk oversikt over driftsbehovene. Tildelt budsjett for 2020 var basert på en best mulig sammenstilling av budsjettene fra de tre tidligere kommunene, samt tidligere Drammen Drift KF. I forberedelsen til økonomiplan 2021-24 er det budsjettert på nytt, basert på faktiske behov for å videreføre driftsoppgavene i tråd med etablert kontraktsfestet standard, og å harmonisere forvaltningsoppgavene med likeverdig standard i hele den nye kommunen. For 2020 er det beregnet at behovet i utgangspunktet har vært 15-20 millioner kroner høyere enn tildelt budsjett, men at det allikevel har vært mulig å redusere merforbruket i 2020 grunnet mild vinter (lite brøyting) og utsettelse av drifts- og vedlikeholdsuppgaver.

Ved budsjettering for kommende år må det tas utgangspunkt i en "normalvinter". Fra 2021 tilkommer også økte driftskostnader fra økt vinterdriftsstandard og drift av ny infrastruktur.

Ny veikontrakt, jfr. behandling i hovedutvalg for tekniske tjenester i juni, innebærer utgiftsøkning på 8,5 millioner kroner. Dette skyldes nye priser i markedet, justering av volum, samt harmonisering og styrking av standard. Av dette er 5 millioner kroner knyttet til bolig-gater og 3,5 millioner kroner knyttet til gang- og sykkelveier i tråd med vedtak i økonomiplan 2020-2023: «Ved utlysning av nye brøytekontrakter skal fokus på brøyting av alle gang- og sykkelveier styrkes betraktelig».

Nyoppførte anlegg i 2020 vil gi økte driftsutgifter anslått til 3,6 millioner kroner fra 2021. Dette dreier seg dels om anlegg som er vedtatt og startet opp i de tidligere kommunene, og dels om kommunal infrastruktur som er bygd ut av private i forbindelse med nye utbyggingsområder, og som nå kommunen overtar driftsansvaret for.

Det er foreslått en "pakke" av driftsinnsparinger for å redusere kostnadene innenfor programområdet, med et innsparingspotensial på 11,7 millioner kroner, samt økt inntjening fra parkering på 3,2 millioner kroner, gjennom økte parkeringssatser. Det vil allikevel være nødvendig å styrke programområdets grunnbudsjett fra 2020 til 2021 på grunn av underbudsjettering i 2020, valgt vinterdriftsstandard og driftsutgifter til nyoppførte anlegg.

Det er i tillegg behov for 1,3 millioner kroner til drift av gatelys på fylkesveier i 2021, inntil det er oppnådd enighet med Viken fylkeskommune om premisser for at fylkeskommunen overtar dette ansvaret.

Ytterligere effektiviseringstiltak vil kunne bli aktuelle på sikt. Dette kan blant annet dreie seg om lokalisering og organisering av tjenestene. Det vil ta noe tid å ta ut effektene dersom dette gjennomføres, da det i starten kan være noen omstillingskostnader før effektiviseringsgevinstene kan realiseres.

I økonomiplan 2020-2023 ligger det også inne en kompensasjon for inntektsbortfall og underskudd i tidligere Drammen Drift KF på 4 millioner kroner. Denne reduseres hvert år i økonomiplanperioden med 1 million kroner. Det er i utgangspunktet forutsatt at dette skal løses gjennom nedbemanning ved naturlig avgang.

Innsparingstiltak

Offentlig renovasjon

Redusere både antall offentlige avfallsbeholdere og tømmefrekvens. Dette vil medføre noe lengre vei til beholdere, og større fyllingsgrad. Der det er stort volum på avfallet i dag beholdes antall beholdere som i dag.

Park - kutt av driftsoppgaver (12 %)

Kutt av driftsoppgaver vedlikehold av park- og grøntområder. Følgende oppgaver kan reduseres: grasbakkeslått, innsats mot forsøpling, vedlikehold av benker og parkutstyr, fjerning av grafitti, innsats mot fremmede og skadelige arter, beplantning, skjøtsel og nyplanting av trær. Trefelling på kommunal grunn gjennomføres utelukkende ved fare for liv og helse. Toaletter på badeplasser og parker holdes bare åpne i skolens sommerferie. Støtte til rydding etter arrangementer bortfaller.

Parkeringsavgift gateplasser, deflator siste tre år som ikke er lagt inn før

Parkeringsavgift justeres med deflator siden parkeringsstrategien ble vedtatt i 2018 i tidligere Drammen. Dette kommer i tillegg til prisøkning vedtatt i 1. tertial.

Redusert bruk av gatevarme

Gatevarme slås av, med unntak av Nedre Storgate, Amtmand Bloms gate, Nedre Torggate, Bybrua, Ypsilon og i underganger. Bruk av gatevarme koster cirka 12 ganger mer per m² enn brøyting og strøing. Dette vil gjøre deler av Drammen sentrum noe mindre attraktivt for gange og sykkel, men vil gi tilfredsstillende kvalitet. Dette får ingen konsekvens for etterslepet.

Redusert drift og vedlikehold vei og trafikksikkerhet

Vedlikeholds-feiing utgår (vår-feiing gjennomføres som normalt). Feiing av gangsykkelveier etter kraftige regnskyll reduseres. Renhold i sentrum reduseres med 50 prosent. Fjerning av tagging reduseres, vinterfeiing vil utgå, det vil bli redusert veioppmerking. Klipping av vegetasjon langs veier vil kun bli utført annenhvert år og det vil bli redusert vedlikehold av bekkeinntak og sluk.

Redusert innsats etterslepsstrategi veivedlikehold

Tidligere innsats i Drammen kommune for innhenting av etterslep settes på vent. Det foreslåtte nivået vil kunne forhindre et aksellererende forfall. Dette berører veidekker og konstruksjoner, og kan medføre at enkelt, men helt nødvendig vedlikehold ikke blir utført, slik at veikapitalen forringes.

Vedlikehold gatelys reduseres

Medfører mer ustabil anlegg og mer reparasjoner.

Veidekker og veikonstruksjoner - redusert vedlikehold

Nødvendige tiltak gjennomføres, men enkelte skader får utvikle seg og at etterslepet vil øke.

Ytterligere 10 % avgiftsøkning parkering

Avgiftsøkning på 10 prosent utover deflatorjustering. Det blir dyrere for publikum å parkere i sentrum. Avgiftsøkningen er utover det nivået som er lagt til grunn i parkeringsstrategi i tidligere Drammen, og det må høstes erfaringer før en vet om økningen vil gi avvisningseffekt.

Øke priser torgutleie og arealer til uteservering med 10 %

Prisene for torgutleie og arealer til uteservering foreslås økt med 10 prosent. Dette gir noe økte utgifter for deler av utelivsbransjen og arrangører som benytter torgene.

Nye tiltak

Behov innmeldt 2.tertial

Tildelt budsjett for 2020 var basert på en best mulig sammenstilling av budsjettene fra de tre tidligere kommunene, samt tidligere Drammen Drift KF. I forberedelsen til økonomiplan 2021-24 er det budsjettert på nytt, basert på faktiske behov for å videreføre driftsoppgavene i tråd med etablert kontraktsfestet standard, og å harmonisere forvaltningsoppgavene med likeverdig standard i hele den nye kommunen. Ny budsjettering har vist at driftsbehovet i utgangspunktet er 15-20 millioner kroner høyere enn tildelt budsjett i 2020, basert på "standard driftsnivå" i 2020.

Gatelys fylkesveier

Drift av lys på fylkesveier ble drøftet i sak fremlagt for hovedutvalg for tekniske tjenester 29.9. Gatebelysning er i henhold til veiloven veieiers ansvar, men det er hittil ikke oppnådd avtale med fylkeskommunen om at de tar ansvaret for gatebelysning langs deres veier. Gatebelysning er viktig for trivsel og trafikksikkerhet. For å unngå at gatelysene blir slukket fra 1.1.2021, vil kommunen måtte bruke 1,3 millioner kroner utover ordinært budsjett.

Nye anlegg

Nyoppførte anlegg i 2020 vil gi økte driftsutgifter anslått til 3,6 millioner kroner fra 2021. Dette dreier seg dels om anlegg som er vedtatt og startet opp i de tidligere kommunene, og dels om kommunal infrastruktur som er bygd ut av private i forbindelse med nye utbyggingsområder, og som nå kommunen overtar driftsansvaret for.

Vinterdrift - økt standard/økte mengder

Ny veikontrakt, behandlet i hovedutvalg for tekniske tjenester i juni, innebærer utgiftsøkning på 8,5 millioner kroner. Dette skyldes nye priser i markedet, justering av volum, samt harmonisering og styrking av standard. Av dette er 5 millioner kroner knyttet til boliggate og 3,5 millioner kroner knyttet til gang- og sykkelveier i tråd med vedtak i økonomiplan 2020-2023: «Ved utlysning av nye brøytekontrakter skal fokus på brøyting av alle gang- og sykkelveier styrkes betraktelig».

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					2021-24
P11 Utbygging og samferdsel					
Kommunekassa					
KK P11 Bybru	40 000	80 000	160 000	200 000	480 000
KK P11 Flomsikring	16 000	16 000	16 000	3 000	51 000
KK P11 Kollektiv (Leskur mm.)	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
KK P11 Maskiner, biler, utstyr og inventar	6 000	6 000	6 000	6 000	24 000
KK P11 Oppgradering av dammer	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
KK P11 Oppgradering lekeplasser	6 000	6 000	6 000	6 000	24 000
KK P11 Oppgradering Parker og grøntområder	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
KK P11 Samarbeid med andre utbyggere	20 000	20 000	20 000	20 000	80 000
KK P11 Spiralen Oppgradering	20 000	0	0	0	20 000
KK P11 Sykkelplan	20 000	20 000	20 000	20 000	80 000
KK P11 Trafikksikkerhetstiltak / trygge skoleveier	18 000	18 000	18 000	18 000	72 000
KK P11 Universell utforming	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
KK P11 Vei	56 000	56 000	56 000	68 000	236 000
Sum Kommunekassa	219 000	239 000	319 000	358 000	1 135 000
Sum P11 Utbygging og samferdsel	219 000	239 000	319 000	358 000	1 135 000
Sum investeringsprosjekter	219 000	239 000	319 000	358 000	1 135 000

Investeringer

Flomsikring

Det har i tidligere Nedre Eiker kommune vært arbeidet sammenhengende i nært samarbeid med NVE siden 2013. Planen tilsier at dette arbeidet i hovedsak avsluttes i 2023. Kommunen må bekoste 20 prosent av dette arbeidet (som er forutsetningen for at NVE dekker de resterende 80 prosent). I tillegg må kommunen gjennomføre noen tilhørende nødvendige tiltak som kommunen selv må finansiere med 100 prosent. Det er i tillegg behov for å oppgradere bekkeinntak og stikkrennetiltak for å hindre flomskader i sidevassdrag. Kostnadsanslaget er i henhold til rapport om sidevassdrag fra Rambøll. I økonomiplanperioden settes det av 16 millioner kroner til dette i 2021.

Kollektiv

Kommunen har ansvar for fysisk tilrettelegging og installasjoner (leskur mm.) ved holdeplasser for buss på kommunale veier. Utbedringsbehovet er særlig stort i tidligere Nedre Eiker og Svelvik kommuner. Videre har Brakar bedt om flytting av bussholdeplasser i 2020, men kommunen har ikke kunnet gjennomføre dette grunnet manglende midler. I økonomiplanperioden settes det av 3 millioner kroner årlig til dette formålet.

Utskifting av maskiner, biler etc

Det er behov for jevnlig utskifting av biler, maskiner og utstyr som kommunen eier og bruker i drift og vedlikehold av veier og kommunens park- og grøntarealer. En del enheter leies ut på fastbelastning til avdelinger utenfor samferdsel, vei og park men en stor del av det tyngre utstyret brukes til virksomhetens egenproduksjon.

Oppgradering av dammer

Denne posten gjelder oppgradering av dammer som ikke kan inngå i P12 (selvkostregimet for vann og avløp). Per nå gjelder det Åsendammen og noen tilhørende damkonstruksjoner. Samlet kostnad for disse tiltakene er foreløpig stipulert i størrelsesorden 15-20 millioner kroner. Det er behov for 2 millioner kroner i 2021, men det er usikkert hvor mye dette vil kunne beløpe seg til for de neste årene i planperioden. Rådmannen kommer tilbake til dette forholdet i økonomiplan 2022-25.

Oppgradering lekeplasser og nærmiljøanlegg

Nærmiljøanlegg og lekeplasser i kommunedelene er et viktig folkehelseiltak, særlig rettet mot barn og unge. Det er særlig behov for oppgradering av lekeplasser i tidligere Svelvik kommune og Nedre Eiker kommune. Behovene er knyttet til slitasje og forfall, udaterte anlegg og behov for å tilfredsstille sikkerhetskrav for lekeplasser. I økonomiplanperioden settes det av 6 millioner kroner årlig til dette formålet. til skoler. I økonomiplanperioden settes det av 6 millioner kroner årlig til dette formålet.

Oppgradering av parker og grøntområder, inkludert turveier

Oppgraderinger er nødvendig for å gi bedre rekreasjonsopplevelser, fremkommelighet for alle i parker og grøntområder i hele kommunen, samt for å redusere driftskostnadene. I økonomiplanperioden settes det av 10 millioner kroner årlig til dette formålet.

Samarbeid med andre utbyggere

Mye av aktiviteten i fysisk by- og stedsutvikling baseres på samarbeid mellom kommune, fylke, stat, privat næringsliv og andre aktører. Kommunale investeringer skal primært bidra til å stimulere andres investeringsvilje. Felles og koordinert anleggsgjennomføring gir gjennomgående lavere anleggskostnader totalt sett, og omgivelsene slipper å bli utsatt for ekstra ulemper gjennom gjentagende anleggsperioder. Eventuelle partnerskapsløsninger kan ikke programmeres på forhånd. Mange av prosjektene baseres på samfinansiering med aktuelle samarbeidspartnere, men midler kan også benyttes til forberedende planarbeid og prosesser/kostnader knyttet til eiendomserverv. Budsjettposten omfatter også utredninger, planlegging og prosjektering i tilknytning til fremtidige utbyggingsavtaler og mulige samarbeidsprosjekter, for eksempel i forbindelse med byvekstavtaler etc.

Eksempler på aktuelle tiltak er områderegulering for eksisterende sykehusområde og samarbeidsprosjekter knyttet til Intercity-utbyggingen. Fordi fremdrift i mange av oppgavene vil styres av andre offentlige og/eller private utbyggere, er det usikkerhet knyttet til hvilke kostnader dette vil kunne innebære fra år til år. I økonomiplanperioden settes det av 20 millioner kroner årlig til dette formålet.

Sykkeltilrettelegging

Det er vedtatt at sykkelplanen for tidligere Drammen kommune, med mål om en sykkelandel på 20 prosent og ambisjon om Drammen som Norges beste sykkelby, skal legges til grunn for det videre arbeidet med sykkelplanlegging. Dette er i tråd med overordnede nasjonale føringer og arbeidet med å jobbe for nullvekst i biltrafikken. Sykkelandelen måles gjennom den nasjonale reisevaneundersøkelsen, og lå sist i 2018 på 5 prosent. For å oppnå ønsket økning trengs bedre tilrettelegging, fremkommelighet og sammenheng av sykkelnett, bedre helårsdrift, god sykkelparkering, kampanjer og holdningsskapende arbeid.

Kommunestyret vedtok 22.9.2020 i sak 110 at det settes av 20 millioner kroner årlig til sykkelplan, med føringen at skoleveier skal ha prioritet, samt at gang og sykkelvei i Nedbergkollveien skal ha høyest prioritering. Nedbergkollveien er fylkesvei, og rådmannen tolker saken slik at kommunen skal starte en prosess mot Viken fylkeskommune for å skaffe fylkeskommunale midler til denne veistrekingen.

Det er beregnet investeringsbehov på 100 millioner kroner på det kommunale veinettet ut fra gjeldende planer. Ny sykkelplan vil komme til politisk behandling i vinter.

Trafikksikkerhetstiltak / trygge skoleveier

Trafikksikkerhetsarbeidet i Norge skal baseres på null-visjonen, der det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller hardt skadde i trafikken. Det er behov for å gjennomføre både større tiltak av typen nye fortau og nye gang/sykkelveier, men også enklere og mindre kostbare tiltak som skilting, bommer, siktutbedring, fartsdempende tiltak eller belysning. Tiltakene rettes særlig mot å etablere trafikksikre og attraktive skoleveier. I økonomiplanperioden settes det av 18 millioner kroner årlig til dette formålet.

Universell utforming

Kommunen har ansvar for å tilrettelegge for alle brukergrupper langs våre gater og veier. Universell utforming er nødvendig for å sikre tilgjengelighet for svaksynte og bevegelseshemmede. I tidligere Nedre Eiker og Svelvik kommuner er det så og si ingen tilrettelegging for universell utforming i sentrumsområdene. Det er også behov for utbedringer i Drammen sentrum. I økonomiplanperioden settes det av 2 millioner kroner årlig til dette formålet.

Oppgradering av vei

Kommunens veier utsettes for forfall tilsvarende omtrent 45 millioner kroner per år. Det betyr at for å opprettholde veikapitalens verdier, må det årlig settes av et tilsvarende beløp til oppgradering. Det er idag et vedlikeholdsetterslep på veier og gang/sykkelveinett, og det har vært en strategi i tidligere Drammen å ta igjen etterslepet ved å bruke høyere beløp på oppgradering. Behovene gjelder løpende oppgradering av veiene, blant annet reasfaltering og masseutskifting av veier og fortau, og utskifting av veielementer som eksempelvis sluk, stikkrenner, veilys, skilting etc. Slitasje av veien tas over driftsbudsjettet, mens det her er snakk om tyngre oppgradering som tas over investeringsbudsjettet. Harmonisering av vegstandard er en del av dette arbeidet.

For enkelte anlegg er tyngre rehabilitering påkrevd for å unngå stengning eller bruksbegrensninger. Det gjelder nå Mjøndalsbrua, som må forsterkes for å fortsatt tåle buss, og Skutebrygga, hvor utbedring er nødvendig for å unngå å måtte stenge brygga for publikum.

De tidligere kommunene har hatt ulike rutiner for å kartlegge tilstand og behov for oppgradering, og det er nødvendig å etablere en felles standard for tilstandsklassifisering som grunnlag for fremtidige prioritering av investeringer til vei. I økonomiplanperioden settes det av 56 millioner kroner til oppgradering av vei og andre oppgaver relatert til vei i 2021.

Veilys

Glitre har meddelt at de nå vil kreve måling av strømforbruk til veilys. Glitre foreslår å ta en vesentlig del av kostnaden, forutsatt at kommunen forplikter seg til å ferdigstille prosjektet innen 10 år. Kommunen vil ha flere fordeler av et slikt prosjekt og ser positivt på at Glitre vil bidra økonomisk til prosjektet. Glitre tilbyr blant annet å la kommunen benytte deres fagsystem (Nettbas) hvor kommunen kan bygge ett nytt kartsystem over eget nett. Kommunen ønsker samtidig å etablere ett skille mellom kommunale veier og fylkesveier. Glitre ønsker å få på plass en avtale i 2020, samt å starte prosjektet innen 2021. Prosjektet er tidligere anslått å koste over 15 millioner kroner. Det vil fremmes som egen politisk sak senere. Tiltaket er inkludert i hoveddrammen på 56 millioner kroner for vei.

Snødeponi

Med bakgrunn i Fylkesmannens avgjørelse om at det ikke kan tømmes snø i Drammensvassdraget fra snørydding i Drammen kommune har det vært arbeidet med å finne midlertidige og permanente områder for godkjente snødeponier. Vurderingene omfatter deponiområder omkring Drammen sentrum, Mjøndalen og Svelvik sentrum. Det er allerede etablert et midlertidig snødeponi på Berskaug grusbane, og det legges til grunn at dette området kan benyttes midlertidig fram til plass for varig deponi er avklart. Det er usikkerhet knyttet til når det vil være behov for økte budsjettmidler for etablering av permanente deponier i aktuelle kommunedeler. Tiltaket er inkludert i hoveddrammen på 56 millioner kroner for vei. Det fremmes egen politisk sak høsten 2020 som omfatter alle de aktuelle stedene i kommunen. Den største kostnaden forventes å komme siste året i økonomiplanperioden.

Større enkeltprosjekter

Ny bybru

Bybrua i Drammen skal rives og erstattes med en ny bru. Arbeidet må koordineres med Bane Nor, som skal bygge og bekoste den delen av brua som går over jernbanesporene på Strømsø, mens Drammen kommune må bekoste den resterende delen av brua. I bystyret 7. oktober 2019 i tidligere Drammen kommune ble det vedtatt å rive brua, og erstatte den med en ny. I sak 110/20 i kommunestyret 22.9.2020 ble «Ny bybru» vedtatt som ett av tre prioriterte investeringsprosjekter.

Investeringsbehov er grovt anslått til cirka 630 millioner kroner brutto, med en usikkerhetsmargin på +/- 40 prosent. En kvalitetssikringsprosess er planlagt gjennomført i løpet av 2020, og dette vil gi et mer presist kostnadsanslag.

Spiralen - oppgradering

Det var i økonomiplanen for 2020-2023 bevilget 115 millioner kroner til prosjektet i 2020 og satt opp 15 millioner kroner for 2021. Det er behov for 20 millioner kroner i 2021 for å fullføre arbeidet og betale slutfakturaer.

Prosjekter utenom tabell:

Åsen-utbyggingen - infrastruktur

I henhold til inngått utbyggingsavtale i tidligere Nedre Eiker kommune, skal Drammen kommune bygge kommunal infrastruktur knyttet til boligutbygging i Åsen i Mjøndalen. Kommunens kostnader til vei er anslått til 100 millioner kroner, og skal i henhold til avtalen tilbakebetales fra utbygger gjennom en avtalt sum per bolig når det gis igangsettelsestillatelse. Tilbakebetalingstakten er derfor avhengig av hvor raskt utbygger får bygd ut feltet. Dette gir en betydelig utfordring for kommunen. Utbygging av VA-tiltak kommer i tillegg. Kvalitetssikringsprosess gjennomføres høsten 2020, noe som vil gi et sikrere anslag for behovet for investeringsmidler. Det er dialog med utbyggergrupperingen om hvordan disse forholdene skal løses, og rådmannen vil komme tilbake til saken.

P12 Vann, avløp og renovasjon

Om tjenesteområdet

Programområdet omfatter tjenesteproduksjon innen vann- og avløpsområdet og renovasjon.

Vann- og avløpsvirksomheten, som er den eneste kommunale virksomheten i programområdet, tar seg av utbygging, vedlikehold og drift av kommunens vann- og avløpstjenester. Det skal leveres godt og hygienisk trygt drikkevann til innbyggerne, og avløp skal transporteres og behandles på en måte som ikke forringer miljøet.

Dette innebærer ansvar for at mer enn 1 200 km vann- og avløpsledninger, 4 avløpsrenseanlegg og cirka 200 overløpsstasjoner, pumpestasjoner og høydebasseng fungerer tilfredsstillende. Deler av tjenesten kjøpes av eksterne: Til vannforsyningen kjøper kommunen ferdig rensedrikkevann fra Glitrevannverket IKS og Blindevannverket IKS, og avløpsområdet har satt bort transport og behandling av slam fra renseanleggene til Lindum AS. (Produksjon av biogass)

Vann og avløp er et selvkostområde, og virksomheten står også for fakturering av vann- og avløpsabonnentene. Over 98 prosent av husstander og næringsvirksomhet i Drammen er tilknyttet vann og/eller avløp, og dette gjør at nesten hele kommunens befolkning og all næringsvirksomhet er brukere av virksomhetens tjenester. Hovedsakelig betaler abonnentene etter målt forbruk. Kundedatabasen vedlikeholdes løpende av egne ansatte.

Husholdningsrenovasjon forvaltes av Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (RfD)

Programområdet omfatter også oppfølging og kontroll av små private avløpsanlegg hos husstander og næring som ikke er tilknyttet offentlig avløp. Dette utføres av Tilsynet for små avløpsanlegg i Drammensregionen, som er organisert under Lier kommune gjennom en vertskommuneordning.

Hovedaktiviteter

Vannforsyning

Drammen kommune har en robust infrastruktur innenfor vannforsyning. Det samme gjelder de interkommunale vannverkene som kommunen kjøper drikkevann fra. Det er kapasitet til å forsyne en økende befolkning med vann. Kildekapasiteten for vann er god, og vannledningene er bygget med kapasitet til å ta ut store mengder vann ved brannslukking, noe som vanligvis gir overkapasitet med hensyn til vannforsyning for husholdninger og næringsliv.

Mye av vannledningsnettet er gammelt, og lekkasjeandelen ligger fortsatt på cirka 40 prosent selv om tiltak har brakt lekkasjeandelen ned de siste årene. Dette er ikke dramatisk, men det er fortsatt nødvendig å bruke mye ressurser på lekkasjesøking og fornyelse av ledninger for å stabilisere eller helst senke lekkasjeandelen ytterligere. Reservevannforsyning til deler av kommunen er også en oppgave som må løses.

Avløp

For avløp er det utfordringer ved alle renseanlegg bortsett fra ved Solumstrand. Dette fordi statlige krav gjør at en ny rensløsning må etableres, og fordi renseanleggene er i ferd med å nå sine kapasitetsgrenser. Avløpsledningene har vanligvis tilstrekkelig kapasitet til å ta unna for økt befolkning. Det er imidlertid noe utslipp til resipientene før avløpsvannet når renseanleggene, på grunn av det er en betydelig andel eldre fellesledninger der overvann og avløpsvann går i samme ledning. Ved sterk nedbør klarer ikke ledninger med felles avløp og overvann å føre alt regnvannet til renseanlegg, noe som gir utslipp av forurenset vann via overløp til elv og fjord.

I regnværperioder blir også avløpsvannet sterkt uttynnet og det blir større mengder, noe som gjør det vanskelig å oppnå god renseseffekt på renseanleggene. Ved fornyelser av fellesanlegg erstattes disse vanligvis med separate ledninger for avløp og overvann. Med tanke på at kommunen fremdeles har nesten 200 km med fellesledninger, gjenstår det fortsatt et kostbart og langsiktig arbeid med å erstatte alle fellesanlegg med separerte ledninger.

Kapasitet og fornyelsesbehov på renseanleggene avhenger av flere faktorer. Fylkesmannens utslippstillatelser setter grenser for antall tilknyttede personer til renseanleggene, og stiller samtidig nye krav til rensing før utslipp til elv eller fjord. Nye krav til rensing vil medføre store kostnader til bygging av rensløsninger. Muusøya og Mjøndalen renseanlegg er utdatert. Bokerøya renseanlegg er i samme kategori, men størrelsen på renseanlegget kan gjøre at kravene kan være noe mildere. Men dette er ennå ikke ferdigvurdert fra statlig hold. Med dagens rensekraft har Solumstrand renseanlegg tilfredsstillende rensesprosess.

Tilpasning til klimaendringer

Regnvann har alltid vært en utfordring i byer. Tak, asfalt og andre tette flater gjør det umulig for vannet å absorberes av vegetasjon eller trenge ned i grunnen. Byen fortettes stadig, og nye typer anlegg, for eksempel boligblokker med parkeringskjellere og veitunneler som er avhengige av å pumpe ut vannet, gjør samfunnet mer sårbart for regnflom. Klimaendringer ventes også å medføre flere episoder med intens nedbør i fremtiden, noe som gir behov for å håndtere større mengder regnvann på kort tid.

Det er derfor nødvendig å se mer helhetlig og samfunnsøkonomisk på håndtering av overvann og tiltak mot flomskader. Oppdimensjonering av overvannsledninger og legging av separate ledninger for regnvann og kloakk er bare ett av mange tiltak. Vel så viktig er det å ta utgangspunkt i å sikre at vann på overflaten ikke skaper store skader. Ofte er tette sluk og bekkeinntak et større problem enn overfylte rør. Man må i nye byggeprosjekter for eksempel sikre at flomveier ikke blokkeres og at friarealer tåler å stå under vann. Vegetasjon er også viktig for dempe avrenningen.

Det er derfor behov for å utvikle andre løsninger for overvannshåndtering enn de som tradisjonelt har vært brukt. Det er også aktuelt å ta i bruk dataverktøy for å modellere vannstrømmer både som følge av vann på overflaten og i rør. Godt samarbeid mellom samfunnsplanleggere, byggesak, veimyndighet og avløpsvirksomheten er nødvendig.

Driftsfinansiering av ledningsfornyelse

Vann- og avløpsområdet i Drammen har en betydelig gjeld som følge av at det har vært investert mer i vann- og avløpsprosjekter enn det har vært avskrevet. Gjelden vil ved årsskiftet 2020/2021 være på cirka 2,2 milliarder kroner. Dette innebærer stor rentefølsomhet, og gebyrøkningen vil kunne bli betydelig om rentene skulle gå opp.

Det kreves i 2020 inn omtrent 350 millioner kroner i forbruksgebyrer, noe som utgjør 98-99 prosent av alle inntekter. Dersom renten går opp ett prosentpoeng vil det bety at det må kreves inn 22 millioner mer, og dette igjen betyr at gebyrene må økes med 6 prosent på grunn av renteøkningen alene. I tillegg kommer gebyrøkning av andre årsaker, for eksempel fordi avskrivningene stadig øker, fordi det kommer nye eller strengere krav fra myndighetene og generell prisstigning.

Med tanke på å begrense gjeldsveksten på lengre sikt vil det være aktuelt å egenfinansiere en viss andel av ledningsfornyelsen over driftsbudsjettet både på vann og avløp innenfor dette selvkostområdet, på samme måte som egenfinansiering av investeringer i kommunekassen.

Rådmannen kommer tilbake til en prinsippavklaring av denne problemstillingen i rammesaken våren 2021 for økonomiplan 2022-25.

Harmonisering

Gebyrnivået ble harmonisert fra og med kommunesammenslåingen.

Gebyrforskrift, avtalevilkår og forskrift om påslipp av olje-, fettholdig og industrielt avløpsvann til offentlig avløpsnett forventes å bli forelagt politisk behandling innen utgangen av 2020. Harmonisering av saksbehandlingsrutiner er godt i gang. Det gjenstår mye arbeid for å harmonisere og kvalitetssikre dataene i kundedatabasen, ettersom de tidligere kommunene hadde registrert kundeopplysninger og brukt databaseverktøyet veldig ulikt.

Det gjenstår fortsatt en del arbeid med å harmonisere øvrige fagsystemer, særlig jobbes det mye med oppdatering av kartgrunnlaget. Oppdatert kartdatabase er avgjørende for tilstandskartlegging og modellering av ledningsnett. Virksomhet Vann og avløp betjener ulike driftskontrollsystem for de ulike delene av kommunen. Det er i første omgang behov for dashboard-løsninger for å hente og sammenstille data fra de ulike systemene.

Farekartleggingen som er gjort i forbindelse med utarbeidelse av nye ROS-analyser, har avdekket at de tre kommunene hadde ulike standarder på den tekniske infrastrukturen, særlig tydelig er dette på pumpestasjoner og overløp i avløpsnett. Det vil være behov for å harmonisere teknisk standard på infrastrukturen innenfor dette området.

Separate avløp

Husstander som ikke er tilknyttet kommunalt avløp, og har separat avløpsløsning, følges opp av Tilsynet for små avløpsanlegg. Lier kommune er vertskommune for tilsynskontoret. I Drammen kommune er det idag 961 små avløpsanlegg. Tilsynets oppgaver er å:

- føre tilsyn med alle avløpsanlegg med mindre enn 50 personer tilknyttet og sørge for at disse anleggene ikke fører til forurensning eller helseplager.
- behandle søknader om utslippstillatelse etter forurensningsforskriftens kapittel 12.
- gi veiledning til anleggseiere.
- administrasjon av slamtømmeordning.
- kartlegge forurensning fra små avløpsanlegg.
- gi bistand til deltakerkommunene i spørsmål vedrørende små avløpsanlegg.

Gebyrene for slamtømming, tilsyn og utslippstillatelse er like i kommunene som deltar i vertskommunesamarbeidet. Gebyrene fastsettes i henhold til vedlagte innspill fra Tilsynskontoret, som foreslår å videreføre samme gebyrsatser som i 2020.

Renovasjon

Programområdet omfatter også renovasjon, men tjenestene forvaltes av Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (RfD).

Foreslått standard renovasjonsgebyr for 2021 er 3 645 kroner. Gebyret inkluderer tillegg for innsamling av hageavfall og mulighet til å levere husholdningsavfall ved gjenvinningsstasjoner. Gebyrøkningen fra 2020 er på 3 prosent.

Forøvrig vises det til vedlagt brev med prisliste fra RfD. Her fremgår også renovasjonsgebyrer for samarbeid, storfamilie, hytter, nedgravd løsning, ekstra sommertømming, og gangtillegg.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	-136 760	-136 760	-136 760	-136 760
Budsjettdringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-12 946	-12 946	-12 946	-12 946
Sum Budsjettdringer inneværende år	-12 946	-12 946	-12 946	-12 946
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	4 727	4 727	4 727	4 727
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	4 727	4 727	4 727	4 727
Konsekvensjusteringer	-8 218	-8 218	-8 218	-8 218
Konsekvensjustert ramme	-144 978	-144 978	-144 978	-144 978
Nye tiltak				

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Økte gebyrer	-13 730	-25 633	-40 190	-57 679
Sum Nye tiltak	-13 730	-25 633	-40 190	-57 679
Nye tiltak og realendringer	-13 730	-25 633	-40 190	-57 679
Ramme 2021-2024	-158 708	-170 611	-185 168	-202 657

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtatt forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Udekket behov: Motpost som viser at sum innsparingstiltak ikke trekkes ut av programområdets ramme, men skal omdisponeres for å dekke merforbruket for gjeldende programområdet i økonomiplanperioden.

Sammendrag budsjett

Vann- og avløpstjenestene er i sin helhet selvkostfinansiert gjennom vann- og avløpsgebyrer. Det vil si at vann- og avløpsgebyrene skal dekke alle kommunens utgifter forbundet med å levere tjenestene.

Det har vært og vil fortsatt være et høyt behov for investeringer, fornyelse og vedlikehold av infrastrukturen for vann og avløp, spesielt ledningsfornyelse. Dette har i hovedsak vært lånefinansiert, og det er fortsatt høyere opptak av ny gjeld enn avskrivning av gammel gjeld. Med tanke på å begrense gjeldsveksten på lengre sikt vil det være aktuelt å egenfinansiere en viss andel av ledningsfornyelsen over driftsbudsjettet både på vann og avløp innenfor dette selvkostområdet, på samme måte som egenfinansiering av investeringer i kommunekassen.

Rådmannen kommer tilbake til en prinsippavklaring av denne problemstillingen i rammesaken våren 2021 for økonomiplan 2022-25.

Gebyrer

Selvkostberegningen, som i tillegg til forutsetninger vedrørende investering og fornyelser også inneholder en forutsetning om videreføring av nåværende driftsnivå og utjevning/oppbygging av fond, viser et behov for gebyrøkninger på 3 prosent på vann i hele perioden. For avløp må gebyrene økes med 3 prosent i 2021 og 2022 og med henholdsvis 4 og 5 prosent i 2023 og 2024. Dette fører til følgende priser i 2021:

	Fastledd (kr inkl. mva.)	Kr/m ³ (inkl. mva.)
Vann		751,00
Avløp		1155,00
		24,04
		38,06

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					2021-24
P12 Vann, avløp og renovasjon					
Kommunekassa					
Vann/avløp	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
Sum Kommunekassa	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
Sum P12 Vann, avløp og renovasjon	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
Sum investeringsprosjekter	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000

Investeringer

Vann/avløp - ledningsfornyelse

Store deler av ledningsnett er gammelt og trenger fornyelse. Behovet er spesielt høyt innenfor avløp, der det fremdeles er mange fellesanlegg for avløp og overvann. Innblandingen av overvann gir dårlig renseseffekt i rensesanleggene, og samtidig episoder med overløp av avløp til elv ved sterk nedbør. Separering av avløp og overvann er viktig for å oppnå gode renseresultater og tilfredsstillende Fylkesmannens utslippskrav.

Kommunestyret vedtok 22.9.2020 i sak 110 om investeringsnivå at det settes av 200 millioner kroner i snitt til rentable investeringer innen vann og avløp.

VA-tiltak knyttet til Jernbaneutbyggingen

I sak om investeringsrammer ble det redegjort for behov for å skifte ut og oppgradere vann- og avløpsledninger som krysser Bane Nor sitt IC-prosjekt (InterCity) i tillegg til den ordinære rammen.

Dette innebærer flere delprosjekter i gjeldende utbyggingsavtale mellom Bane Nor og Drammen kommune. Kommunen har opsjon på å få gjennomført hoveddelen av tiltakene som en del av Bane Nors anlegg forutsatt at kommunen (del) finansierer tiltakene. Samlet er det foreløpig anslått investeringer for 180 millioner i forbindelse med IC-prosjektet i perioden, men tallene kvalitetssikres når jernbaneprojektet har kommet et skritt videre med planleggingen. Dette omfatter kostnader til prosjektering/planutarbeidelse samt bygging. Kostnader til prosjektering/planutarbeidelse påløper fortløpende i henhold til inngåtte avtaler. Byggekostnader vil påløpe innenfor perioden 2021-25, men forpliktende avtaler må inngås fra og med 2021 for å holde fremdriften til jernbaneutbyggingen.

Det første store tiltaket som kommer er Flisebekken 2 - en ny Ø2000 mm overvannsledning fra Nybyen til Drammenselva. Ledningen vil kunne ivareta dagens og fremtidens forventede overvannsmengder i området. Med bakgrunn i inngått utbyggingsavtale fra tidligere Drammen i 2018, har kommunen krav på å få lagt den nye ledningen samtidig med jernbaneutbyggingen. Dette tiltaket er en del av konseptvalget i forbindelse med intercityutbyggingen, og er derfor et av prosjektene der konsept er valgt i tidligere kommune. Kommunens foreløpige stipulerte kostnader er 60 millioner kroner, hvorav 10 millioner kroner forventes utbetalt i 2021. Totalkostnad må forpliktes i 2021 i samsvar med Bane Nors gjeldende fremdriftsplaner. Det inngås samtidig avtale med Bane Nor Eiendom om fri grunn til legging av rørtraseen. Det vurderes at etablering av Flisebekken 2 ikke vil være praktisk eller økonomisk mulig å få gjennomført etter at ny Vestfoldbane er bygget. Flisebekken 2 vil også gi grunnlag for separering av overvann og avløpsvann i det omkringliggende området. Dersom dette prosjektet ikke løftes nå kan det oppstå vesentlige problemer med flom i dette området. Denne investeringen vil i liten grad påvirke avgiftsnivået da det er lang avskrivningstid på ledningsanlegg av denne typen.

Endelige kostnadstall vil ikke være klare før anbudspriser er innhentet av Bane Nor. Rådmannen vil komme tilbake med en egen sak om tiltakene og eventuelle effekter på avgiftene i 2021. Det tas sikte på å innarbeide endelige tall i neste økonomiplan. Det er likevel behov for å inngå avtaler i 2021, og rådmannen ber om fullmakt til dette.

Kostnader til oppstart av prosjektene i 2021 vil da dekkes innenfor foreslått ramme på 200 millioner kroner.

Nye rensesanlegg

Det er behov for totalfornyelse av Mjøndalen og Muusøya rensesanlegg, eventuelt helt ny rensesanleggsløsning, og det er igangsatt konseptvalgutredning for å vurdere ulike løsningsvalg. Investeringsbehovet er svært usikkert inntil konseptvalgutredningen er gjennomført og konseptvalg er foretatt. Det er derfor ikke angitt kostnader for dette foreløpig. Gjennomføring av hovedprosjekt vil være aktuelt i perioden 2024 - 2026, for at avløpstjenestene skal oppfylle renseskrav fra 2027.

P13 Arealplan og miljø

Om tjenesteområdet

Programområdet inneholder fagområdene Arealplan, Byggesak, Geodata, Landbruk og miljø og Klima.

Arealplan innebærer ansvar for kommunens arealplanlegging på alle plannivåer, fra utarbeidelse av kommuneplanens arealdel til behandling av regulerings saker fra utbyggere og tiltakshavere. Arealplan legger en viktig del av det strategiske grunnlaget på alle kommunens fagfelt, og må samarbeide tett med andre tjenesteområder om by- og stedsutvikling.

Byggesak er ansvarlig for byggesaksbehandling, ulovlighetsoppfølging og tilsyn etter plan- og bygningsloven. Saksbehandlingen er i stor grad styrt av gjeldende lovverk og plangrunnlag, men innebærer også en viss grad av skjønn på enkelte områder.

Virksomhet Geodata har ansvaret for forvaltning av eiendomsinformasjon (matrikkeldata), basiskart, flybilder og temakart. Oppmåling av eiendommer, eierseksjonering og delesaksbehandling er sentrale lovpålagte oppgaver. Geografiske analyser basert på stedfestede data, saksbehandling av veinavn og adressering ligger også til virksomheten.

Landbruk og miljø har ansvar for myndighets- og forvaltningsoppgaver innen landbruk, skog, jakt og fiske, biologisk mangfold, vannmiljø og andre naturgitte ressurser. I tillegg kommer myndighetsoppgaver knyttet til forurensing, avfall og ytre miljø.

Klima er etablert som virksomhet i løpet av 2020, på bakgrunn av politisk vedtak om styrking av området. Hovedoppgaven er utarbeidelse og oppfølging av klimastrategi, klimabudsjett og klimaregnskap.

Ut over dette er ligger ansvar for klagebehandling på de nevnte fagfeltene, til programområdet, og ansvar for bevilling (alkohol og servering) og tilsyn etter tobakksskadeloven.

Hovedaktiviteter

Arbeidet med kommuneplanens arealdel vil være den viktigste utviklingsoppgaven i 2021. Kommuneplanens arealdel er kommunens overordnede strategiske styringsverktøy for areal- og stedsutvikling, og er således en grunnleggende forutsetning for arbeidet innen en rekke av kommunens tjenesteområder. Arealdelen gir også svært viktige rammer for næringsutvikling i kommunen. I 2021 er også målet å utarbeide kommunens klimastrategi, samt få etablert et mer fullstendig klimabudsjett og klimaregnskap i samsvar med de politiske ambisjonene på området. Her vil vi bygge på erfaringen andre kommuner har gjort seg, og tilpasse dette til det behovet vi ser i Drammen. Etter en krevende oppstart med høy aktivitet både innen plan- og byggesaksbehandling, er det sentralt å jobbe for mer forutsigbarhet, høyere kvalitet og bedre dialog med aktørene på området. Kommunens myndighetsoppgaver innen miljø er samlet i et større kompetansemiljø, og det må jobbes med tilsvarende problemstillinger på dette området. Høyere kvalitet og økt bruk av eiendomsinformasjon og andre geografiske data, er også et satsingsområde.

Arealplan

Kommuneplanens arealdel

Arbeidet med kommuneplanens arealdel vil pågå i hele 2021 og 2022. Forarbeid blir startet høsten 2020, med innhenting og utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag og strategisk analysegrunnlag, som oversikt over bevaringshensyn som naturmangfold, kulturminner, matjord og biologisk mangfold, og kapasitetsanalyser når det gjelder planreserve, sosial- og teknisk infrastrukturkapasitet, bolig- og befolknings sammensetning i kommunedeler, vekstprognoser osv., som utgangspunkt for diskusjon av hovedalternativer i overordnet arealstrategi. Overordnede arealstrategier vil bli utarbeidet i forbindelse med kommuneplanens samfunnsdel, og vil ligge til grunn for arbeidet med arealdelen.

Planarbeidet vil kreve bruk av både interne og eksterne ressurser til utredninger og analyser, gjennomføring av verksteder og medvirkningsaktiviteter og utarbeidelse av plandokumenter.

Planer med statlig forslagsstiller/tiltakshaver

Det pågår to store overordnede planprosesser i regi av BaneNOR:

kommunedelplan for dobbeltspor Gulskogen-Hokksund (berører også Øvre Eiker) er ønsket endelig vedtatt i løpet av 2021

kommunedelplan for hensetting, hvor 2. gangsbehandling er ønsket i desember 2020

Statens vegvesen/fylkeskommunen har følgende planer til behandling:

Tilfartsvei vest/tilfartsvei Konnerud (kommunedel 4 og 5), førstegangsbehandlet den 9.4.2019. Høring gjennomført. Avventer 2. gangsbehandling

FV 283 Vinnes Bru (kommunedel 1)

Sykkelvei med fortau langs deler av Konnerudgata (kommunedel 5)

Sykkelvei med fortau Engene - Tomineborgveien (kommunedel 8)

Områdereguleringer (OR) / kommunedelplaner

Det pågår fem områdereguleringsplaner og én overordnet kommunal plan knyttet til arealbruk. Tre av disse er blitt utarbeidet i samarbeid med private slik plan- og bygningsloven § 12-2 åpner for. Avtalene har vært basert på et prinsipp der alle utredninger utføres av de private, mens det er planmyndigheten som har ansvaret for utarbeidelsen av de formelle plandokumentene og koordinering av forhold knyttet til planinnhold. Områderegulering for det gamle sykehusområdet startes formelt høsten 2020 og er i en særstilling, både fordi kommunen eier relativt store eiendommer innenfor planområdet, men også fordi det fra politisk hold er stilt krav til miljø- og boliginnovasjon som vil kreve mer enn en vanlig planprosess.

Kommunedelplan for Gulskogen Nord gjennomføres som kommunal plan.

Det betyr at den samlede aktiviteten innenfor denne delen av planproduksjonen vil være omtrent den samme for 2021 som i 2020.

Plannavn (kommunedel)	Type arealbruk / private samarbeidspartnere etter § 12-2 i PBL	Siste politiske vedtak	Forventet politisk behandling
OR Travbanen/Berskaug (3)	Knutepunktsutvikling (park, forretning/tjenesteyting, helse, barnehager og ca. 850 boliger), PBL § 12-2 avtale med Åssiden Utvikling	Vedtatt planprogram 17.02.2015	1. gangsbehandling 1. tertial 2021.
KDP Gulskogen Nord (4)	Knutepunktsutvikling og boligfortetting i bybåndet (ca. 2000 boliger), Egen plan	Vedtatt utviklingsretning og videre prosess 03.09.2019	1. gangsbehandling 3. kvartal 2020
OR Nybyen (7)	Sentrumsnær boligutvikling, PBL § 12-2 avtale med BaneNOR Eiendom må inngås	Planprogram vedtak.	
20. oktober 2020	1. gangs behandling 1. tertial 2021.		
OR Det gamle sykehusområdet (8)	Sentrumsnær boligutvikling PBL § 12-2 avtale med Vestre Viken må inngås	Planprogram 1. gangs behandling desember 2020	1. gangs behandling av planen 3. tertial 2021
OR Knive/Lolland (9)	Boligutvikling (ca. 6-800 boliger), PBL § 12-2 avtale med Knut Langeteig m. fl.	1. gangsbehandling 16. juni 2020	2. gangsbehandling 1. tertial 2021
OR Berger (10)	Samordne arealbruk, friområde, småbåthavn, vern og utbygging. Egen plan	Planprogram fastsatt 21.april 2020	1.gangsbehandling 2/3 tertial 2021

Kommunale detaljreguleringsforslag

Det pågår flere kommunale detaljplanprosesser knyttet til infrastruktur. Det er detaljregulering for den nye bybrua med midlertidig gangbru (kommunedel 7 og 8), flomsikring Wigenjordet – Hagatjernveien (kommunedel 1) og ny overvannsledning Flisebekken 2 (kommunedel 7), samt gang- og sykkelanlegg langs Ingvald Ludvigsgate (kommunedel 3), Korvaldveien (kommunedel 1) og Hermanstorffsgate (kommunedel 7). I tillegg pågår planprosess for Spiraltoppen (kommunedel 8).

Det jobbes også med detaljreguleringsplan for Grunnane næringsområde i Svelvik (kommunedel 10).

Av andre kommunale detaljreguleringsforslag er det tre planer i prosess for formålsbygg for helse og skole: hardbruksboliger i Holmestrandsveien 132-138, ny Åskollen ungdomsskole og fase to for utbygging av Åskollen bo- og servicesenter (begge i kommunedel 9). Det er i det politiske vedtaket om igangsettelse av prosessen for Åskollen ungdomsskole stilt krav til en omfattende medvirkningsprosess, som er under gjennomføring.

Private detaljreguleringsforslag

Det er til sammen cirka 80 privat innsendte planforslag som er i aktiv planbehandling. I all hovedsak handler det om boligbygging i form av såkalt feltutbygging, eneboliger, rekkehus og lavblokker, i områdene Åsen, Steinberg, Solberg, Konnerud, Nordby og Nesbygda, samt sentrumsfortetting/kvartalsutbygging på Bragernes og Strømsø. Det pågår en større detaljreguleringsprosess for hovedsakelig boligutbygging på Drammen slip & verksted, denne gjennomføres med planprogram og masterplan som grunnlag for senere detaljreguleringer. Det er forventet sentrumsfortetting også i Mjøndalen, men her gjør den nylig vedtatte områdeplanen for Mjøndalen sentrum at dette i all hovedsak blir byggeaktivitet.

Av andre private detaljreguleringsforslag, er det to planer i prosess for idrettsbygg i kommunedel 1: klubbhus for Vikåsen idrettslag ved Åsen skole samt flerbrukshall på Vassenga. I tillegg pågår planarbeid for Eikholt og Sørvangen (kommunedel 5).

Avhengigheter og rekkefølger

Utbyggingen og transformasjonen på Knive/Lolland og Glassverket/Nøsted vil være avhengig av ny Svelvikvei (fv. 319), mens Nesbygda og Nordby vil være avhengig av et bedre gang- og sykkelveitilbud langs den samme veien. Utbygging i Åsen er avhengig av bygging av hovedatkomst Åsen/Hagatjernveien.

FutureBuilt

Kommunestyret har vedtatt at Drammen skal delta i FutureBuilt 2.0. Det forutsettes her at kommunen gjennomgående legger opp til at FutureBuilt brukes aktivt i utviklingen av Drammen kommune. Dette for å faglig styrke utviklingen av kommunen, tilgjengeliggjøre statlige tilskuddsordninger og gjennom dette sikre at kommunen får avkastning av den investeringen videre satsing på programmet er.

Det forventes i tillegg at arbeidet med utvikling av et bærekraftig byliv, legger til grunn en sosial profil som inkluderer og skaper muligheter for alle.

Byggesak

KOSTRA-nøkkeltall for antall behandlede byggesaker for de tre tidligere kommunene 2016-2019:

	2016	2017	2018	2019
Drammen	584	584	638	566
Nedre Eiker	321	263	275	267
Svelvik	72	84	87	103
Totalt	977	931	1000	936

Saksmengden for 2020 var anslått til å ligge på omtrent samme nivå som for de tre tidligere kommunene samlet i 2019. Saksinngangen i 2020 har vært noe høyere, men antall faktisk behandlede saker er på omtrent samme nivå, ettersom det er en sammenheng med bemanning og saksbehandlingsskapasitet. Det er grunn til å anta at saksmengden vil være på omtrent samme nivå i 2021.

Med et stort antall saker er det viktig å sikre at saksbehandlingstiden overholdes, at hver sak får en forsvarlig behandling og at like saker behandles likt. Det rettes derfor fortsatt ekstra oppmerksomhet mot opplæring, utvikling og harmonisering for å bygge opp et sterkt fagmiljø. I tillegg vil saksbehandlerne fremdeles måtte forholde seg til et planverk som i første omgang ikke er samordnet mellom kommunene. Byggesak skiller seg altså her fra mange andre virksomheter, ved at det er særregelverk for forskjellige områder i kommunen.

Store prosjekter krever dedikerte ressurser og mye fleksibilitet. Dette gjelder spesielt byggingen av nytt sykehus på Brakerøya og IC-utbyggingen. Disse prosjektene er av stor samfunnsmessig betydning, og følges tett opp. Tilsvarende vil gjelde andre saker av samfunnsmessig betydning, for eksempel skoleutbygging, idrettsanlegg og større veianlegg.

Byggesak har en egen enhet som kun jobber med tilsyn og ulovlighetsoppfølging. Denne type arbeid har en forebyggende effekt, bidrar til at innbyggere og foretak er kjent med og følger regelverket, og fører til økt kvalitet i byggverk. Det har vist seg at det er et tydelig behov for denne typen arbeid i kommunen, og dette er derfor et klart satsingsområde for virksomheten. Enheten jobber ut fra «Strategi for tilsyn og ulovlighetsoppfølging», som er politisk vedtatt og skal revideres årlig.

God service og kommunikasjon med innbyggere og byggebransjen har høy prioritet. Det er ønskelig å være mer tilgjengelige både på arbeidsplassen og ute i kommunedelene, og ikke minst på telefon og digitalt. Det siste har vist seg å være svært viktig under pandemien. Det vil fokuseres på å lette flyten i kommunikasjonen med innbyggerne, og ta i bruk nye verktøy for å oppnå dette.

Geodata

Geografiske data er en sentral del av beslutningsgrunnlaget for en rekke av kommunens forvaltnings- og myndighetsoppgaver. Det er derfor en prioritert oppgave å holde kommunens datagrunnlag oppdatert og med tilstrekkelig kvalitet. Ut over løpende vedlikehold og kvalitetssikring, planlegges det i 2021 oppdatering av grunnkartet fra flyfoto, samt å anskaffe nye skråfoto over bebygde områder i kommunen.

Kommunenes oppgave som matrikkelmyndighet innebærer, ut over å holde matrikkelen oppdatert, blant annet ansvaret for å utføre oppmålingsforretninger. Sikre grenser er viktige for den enkelte grunneiers rettigheter og plikter som eier av fast eiendom. Et oppdatert eiendomsregister er også viktig for å forebygge grensekonflikter, der Norge ligger svært høyt i forhold til sammenlignbare land.

Det vil være en prioritert oppgave å bidra til at geografiske data tas i bruk i større grad på tvers i kommunen, og at analyser basert på geografiske data i større grad brukes for å sikre et godt beslutningsgrunnlag i kommunens oppgavegjennomføring.

Miljø og landbruk

Etter omstilling i forbindelse med overgangen til ny kommune er det i 2020 rekruttert kompetanse for å bygge et kompetent fagmiljø på fagfeltet miljø. Ny kommuneplan er en sentral rammebetingelse, og det må derfor settes av ressurser for å bidra inn i dette arbeidet.

Politiske ambisjoner om et strengt jordvern og reduksjon av omdisponering av dyrka og dyrkbart areal skal følges opp, og det vil være viktig å se på forurensning fra landbruk til vassdrag.

Jordbruk

Jordbruksproduksjonen holder seg relativt stabil både hva gjelder produksjon og antall bruk som er i drift. Det er et unntak for produksjon av frukt og bær, hvor det er en økning i dyrket areal.

Skogen

Avvirkning i Drammen kommune er på cirka 43 000 m³ årlig, tilsvarende en brutto tømmerverdi på 17-18 millioner kroner. I kommunen utplantes det årlig cirka 120 000 planter til en kostnad på rundt 1 million kroner.

Prioritert område for skogen er å arbeide for at det fortsatt holdes en høy avvirkningsgrad på tømmer.

Miljø

Vannforvaltning er en viktig oppgave for kommunen. Det er høsten 2020 ansatt en prosjektleder for en periode på to år, som skal samarbeide med kommunene Flesberg, Øvre Eiker., Lier, Modum, Asker, Holmestrand og Sigdal om dette.

«Ren Drammensfjord» videreføres som et overvåkingsprogram for å kartlegge nivået av miljøgifter i sedimentene i Drammensfjorden.

Oppfølging av deponiet Mile, og avklaring av situasjonen rundt deponiet på Bokerøya er sentrale oppgaver.

Fremmede og svartelistede plantearter skal registreres og man vil prøve å bidra til reduksjon av disse.

Et av målene i nasjonalt miljøprogram er at vannforekomster i landbruket skal ha god økologisk status innen 2021, dette vil være et prioritert arbeid.

I løpet av 2021 må det avklares nærmere om ordningen med miljøfyrtårn og sertifisering skal innføres i hele den nye kommunen. Det er etter hvert kommet flere alternative sertifiseringsordninger og det vil bli vurdert både om det er ønskelig å fortsette med en sertifiseringsordning og i tilfelle vurdere hvilken ordning som passer kommunen best.

Klima

Klima er gitt egen omtale under Fokusområder.

Harmonisering

Det ble gjennomført harmonisering av gebyrer i forbindelse med økonomiplanen 2020 - 2023. Likeledes er malverk og rutiner harmonisert gjennom overgangen til et felles sak- arkivsystem, og felles kvalitetssystem. Det vil fortsatt være behov for å jobbe med organisasjonskultur, samspill, service og kvalitet. Dette er et kontinuerlig arbeid som følges tett opp, for å oppnå kommunens målsettinger.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	47 860	47 860	47 860	47 860
Vedtak forrige periode				
Oppdatering datagrunnlag Geodata	300	-800	-800	-800
Tap av inntekter Geodata for Sande kommune	-800	-1 600	-2 900	-2 900
Sum Vedtak forrige periode	-500	-2 400	-3 700	-3 700
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	5 451	5 451	5 451	5 451
Sum Budsjettendringer inneværende år	5 451	5 451	5 451	5 451
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	-874	-874	-874	-874

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	-874	-874	-874	-874
Konsekvensjusteringer	4 078	2 178	878	878
Konsekvensjustert ramme	51 938	50 038	48 738	48 738
Innsparingstiltak				
Vedta nytt gebyrregulativ med økte gebyrer (reguleringsplan, byggesak, oppmåling)	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
Sum Innsparingstiltak	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
Nye tiltak				
Arealdelen til kommuneplanen	2 000	1 500	0	0
Sum Nye tiltak	2 000	1 500	0	0
Nye tiltak og realendringer	-1 700	-2 200	-3 700	-3 700
Ramme 2021-2024	50 238	47 838	45 038	45 038

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtatt forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Vedtatt forrige periode

Oppdatering datagrunnlag Geodata

Kommunens datagrunnlag er et viktig hjelpemiddel for å løse kommunens løpende oppgaver på en mest mulig effektiv måte. For å opprettholde kvaliteten på datagrunnlaget, er det behov for oppdatering med faste intervaller. For 2020 er det planlagt oppdatering av kommunens gatebilder. I 2021 skal det tas nye skråfoto og kartgrunnlaget skal ajourføres.

Tap av inntekter Geodata for Sande kommune

Tap av inntekter grunnet avsluttet samarbeid med Sande kommune

I medhold av vertskommuneavtale med Sande kommune har Geodataavdelingen i tidligere Drammen kommune utført oppgaver med kartforvaltning, saksbehandling, forvaltning av planregister mv. tilsvarende et kjøp av tjenester til en verdi av rundt 1 million kroner. Herunder har en også behandlet saker etter matrikkelloven. Disse sakene er gebyrbelagt, og dette tilsvarer et inntektstap på 1,9 millioner kroner. Totalt innebærer dette et tap av inntekter på 2,9 millioner kroner. I løpet av økonomiplanperioden vil kapasiteten tilpasses saksmengden i nye Drammen, basert på naturlig avgang blant medarbeiderne på det aktuelle fagområdet.

Innsparingstiltak

Vedta nytt gebyrregulativ med økte gebyrer (reguleringsplan, byggesak, oppmåling)

Det er vedtatt i kommunestyret at byggesak skal budsjettere med en selvkostgrad på 100 prosent i 2021.

Tilsvarende skal andre gebyrer innen fagfeltet økes med 10 prosent, for å øke inndekningsgraden. Dette gjelder plangebyrer og gebyrer for oppmåling. På disse områdene er det en utfordring at antallet saker totalt sett er relativt lavt, og kan svinge mye fra år til år. Inntektsnivået er derfor lite forutsigbart.

Nye tiltak

Arealdelen til kommuneplanen

Utarbeidelse av arealdelen til kommuneplanen er en omfattende prosess, og med en varighet på cirka 2 år. Planarbeidet vil kreve bruk av både interne og eksterne ressurser til utredninger og analyser, gjennomføring av verksteder og medvirkningsaktiviteter og utarbeidelse av plandokumenter. Forslaget er kun et foreløpig anslag.

FORMANNSKAP

P14 Ledelse, styring og administrasjon

P15 Samfunnssikkerhet

P16 Næringsutvikling

P17 Arbeid og inkludering

P18 Politisk styring

P19 Sentrale poster

Sammendrag budsjett

Formannskapetets kompetanseområde følger av kommunelovens bestemmelser og kommunens reglement for kompetanse og delegering i Drammen kommune. Formannskapet er kommunens økonomiutvalg og er også fast planutvalg etter plan- og bygningsloven. Formannskapet skal behandle saker relatert til kommuneplan, områdeplaner, kommunedelplaner og områderegulering. Løpende oppfølging av kommunens eierpolitikk og forvaltning av kommunens eierposisjoner er formannskapetets ansvar. Formannskapet har tilsvarende ansvar for oppfølging av regionale spørsmål. Følgende programområder ligger under formannskapet:

P14 Ledelse, styring og administrasjon

P15 Samfunnssikkerhet

P16 Næringsutvikling

P17 Arbeid og inkludering

P18 Politisk styring

P19 Sentrale poster

Planstrategi

Kommunestyret vedtok i møte den 16 juni 2020 «Planstrategi for Drammen kommune 2020 – 2023». Strategien inneholder et samlet program for prioritering av planarbeid i Drammen kommune i perioden 2020- 2024.

Dette er en oversikt over de planoppgaver, jf planstrategien, som er knyttet spesielt til formannskapet. I tillegg til formannskapetets rolle i en rekke andre planer. Det vises til helhetlig omtale under kapitlet om styring og planarbeid.

Planer som er uavhengig av kommuneplanen (og er prioritert i 20/21)

Planer som er knyttet til kommuneplanen; vil bidra med kunnskapsgrunnlag og som evt konkretiserer/følger opp samfunnsdelen i etterkant - merket gult.

Planoppgaver som skal vurderes (med hensyn til behov, innhold og fremdrift) ved behandling av økonomiplanen 2022-25, er merket med *

Plan	Kommentar	21	22	23	24
Temaplan Strategisk næringsplan*	Bidrar med kunnskapsgrunnlag til samfunnsdelen. Næring og arbeid er eget tema i samfunnsdelen.		x		
Temaplan innovasjon og digitalisering*	Digitaliseringsstrategi, som del av evt temaplan, behandles i kommunestyret 27.10.20		x		
Handlingsplan mot barnefattigdom*	Bidrar med kunnskapsgrunnlag til samfunnsdelen (jf kommunestyresak 52/20 – tiltak for barn som lever i fattigdom og deres familier)		x		
Temaplan levekår og inkludering*	Påbegynt 2020. Bidrar med kunnskapsgrunnlag til samfunnsdelen. (NB: underliggende faktorer som må påvirkes er arbeid, bolig, kvalifisering, helse)		x		
Handlingsplan Områdesatsing Strømsø 2030		x			

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Sum Driftsutgifter	2 164 322	2 197 906	2 269 631	2 258 018
Sum Driftsinntekter	-6 629 391	-6 615 977	-6 634 230	-6 605 728
Sum	-4 465 069	-4 418 071	-4 364 599	-4 347 710

Fordeling per ansvarsområde

Fordeling på enhet (tabell)

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
P14 Ledelse, styring og administrasjon	364 884	362 234	359 584	359 584
P15 Samfunnsikkerhet	88 849	88 849	88 849	88 849
P16 Næringsutvikling	11 773	11 773	11 773	11 773
P18 Politisk styring	49 794	36 794	48 294	48 294
P19 Sentrale poster	-4 980 369	-4 917 721	-4 873 099	-4 856 210
Sum	-4 465 069	-4 418 071	-4 364 599	-4 347 710

P14 Ledelse, styring og administrasjon

Om tjenesteområdet

Programområde 14 Ledelse, styring og administrasjon omfatter Drammen kommune som administrativ organisasjon og styringssystemene som benyttes for å kunne levere de tjenester som er vedtatt.

Programområdet omfatter i hovedsak:

- rådmannen med lederteam og nærstab
- fellestjenester med virksomhetene
 - IKT
 - regnskap, lønn og personal
 - 1. linje internservice
 - anskaffelser
 - byarkiv.
- utvikling og digitalisering
- stabsenhetene: oppfølging og analyse, plan og strategi.
- kommunikasjonsenheten
- kommuneadvokat
- kemner (statliggjøres fra 1.11.2020)
- hovedtillitsvalgte og hovedverneombud

Hovedaktiviteter

Administrativ effektivisering

Arbeidet med administrativ effektivisering er godt i gang og stillinger knyttet til stab og støttefunksjoner ble vesentlig redusert allerede ved oppstarten av ny kommune. Bare innenfor fellestjenester ble det tatt ut en effektiviseringseffekt på cirka 14 prosent i form av redusert antall årsverk. Effektiviseringen vil bli videreført med nye tiltak i økonomiplanperioden.

Våren 2020 tok rådmannen initiativ til en gjennomgang av kommunens lederstruktur og sentrale administrative stabsmiljøer. Dette som tiltak for å møte de varslede reduksjonene i administrative stillinger for å frigjøre ressurser til annen tjenesteproduksjon. Det legges til grunn at dette vil kunne gi en ytterligere innsparing på 8 millioner kroner i 2021 økende til 10 millioner kroner i 2024.

Gjennomførte tiltak:

Det er igangsatt en rekke tiltak som allerede har gitt effekter og som vil bli videre innarbeidet i 2021.

Effektivisering av lønntjenester

Tidligere Nedre Eiker kommune har hatt vertkommuneavtale med Lier og Øvre Eiker om lønntjenester. De to kommunene har sagt opp avtalen, med virkning fra 1.1.2020, noe som innebærer et inntektsbortfall på omkring 3,0 millioner kroner. For å kompensere for dette har rådmannen iverksatt tiltak for å redusere utgiftene tilsvarende inntektsbortfallet og i løpet av 2022 vil hele tilpasningen være gjennomført.

Effektivisering av IKT.

IKT-samarbeidet gjennom Drammensregionens IKT (D-ikt), ble avviklet formelt fra 1.1.2019. Avviklingen medførte et inntektsbortfall på om lag 26 millioner kroner.

I forbindelse med avviklingen av samarbeidet, har organisasjonen raskt evnet å redusere antall stillinger, slik at kostnadsnivået gradvis tilpasses et nytt, redusert inntektsgrunnlag. Det er ikke å forvente at kostnadsreduksjonen vil bli tilsvarende, da flere stordriftsfordeler ikke kan opprettholdes. For eksempel vil kritisk infrastruktur i stor grad måtte være den samme selv om antallet brukere reduseres. Ytterligere skjerping av blant annet IKT-sikkerhet, medfører også et annet kostnadsnivå i tiden som kommer. Effektiviseringen av IKT vil fortsette i 2021, med et effektiviseringskrav på 4.0 millioner kroner.

IKT og digitalisering - et prioritert område

Kommunen har høsten 2020 til behandling en digitaliseringstrategi. Denne fokuserer på deling av data og medvirkning, endrede arbeidsprosesser og kompetanseløft, infrastruktur og sikkerhet.

Med henvisning til digitaliseringsstrategien ønsker rådmannen å legge til rette for at digitalisering kan være et viktig virkemiddel i omstillingen av kommunen. Dette betinger at det avsettes midler både til grunnleggende infrastruktur, sikkerhet, velfungerende nettverk, opplæring og utviklingsprosjekter.

Rådmannen forslår derfor at det avsettes 49,9 millioner kroner til IKT og digitalisering i investeringsbudsjettet for P-14.

Harmonisering av IKT-systemer

Kommunen har gjennomført et omfattende harmoniseringsarbeid på IKT-området for å etablere en felles IKT-plattform for den nye kommunen. Dette vil legge grunnlaget for en ytterligere effektivisering innenfor tjenesteområdene og IKT-området. Arbeidet har vært prosjektorganisert og avsluttes i desember 2020. Kommunen har nå om lag 250 IKT-systemer. Noen av systemene som er anskaffet i 2020:

Fagsystem for skoler og barnehager

Det har blitt gjennomført anskaffelse av nytt fagsystem for skoler og barnehager. Fagsystemet skal blant annet føre til:

heldigital søknadsprosess for barnehage og SFO

digital toveiskommunikasjon mellom skole, barnehage, SFO og foresatte

mer moderne og automatiserte arbeidsprosesser for ansatte.

Velferdsteknologisk plattform og velferdsteknologi med tilhørende utstyr og tjenester

Drammen kommune skal ha en økt satsing på velferdsteknologi i fremtiden og det er anskaffet en enhetlig plattform for velferdsteknologi. Plattformen skal kunne håndtere ulike typer sensorer, alarmer og varslingssignal, samt kommunens elektroniske pasientjournalssystem. Anskaffelsen skal også sikre at kommunen kan ta i bruk fremtidig utstyr og teknologi på området. I løpet av økonomiplanperioden vil ulike løsninger tas i bruk.

Stor utviklingsaktivitet fremover

Arbeidet med utvikling og digitalisering foregår gjennom systematisk identifisering av nye muligheter og en grundig vurdering av potensial og effekter opp mot de prioriteringskriterier som er fastsatt. Nedenfor er det angitt et knippe av eksempler på utredninger og prosjekter som det jobbes med. Listen er ikke uttømmende. Med enkelte unntak, er det heller ikke tatt endelig stilling til eventuell gjennomføring.

- Sikker videokonsultasjon
- Bedre digitalt samspill
- Helhetlig kvalifiseringsløp
- Mestrings- og trygghetsskapende teknologi
- Digital forvaltning av tilskuddsordninger
- LoRa nettverk (en åpen arkitektur for nettverk som muliggjør kommunikasjon over større avstander)
- Karttjeneste
- Digitale vannmålere
- Lysskulptur i Strømsøhagen (se egen omtale under PO8- avsnittet om digitalisering)
- Vedlikehold av Smart by løsninger

Noen av utviklingstiltakene vil kunne finansieres over driftsbudsjettet til det enkelte programområde, mens enkelte av konseptutredningene (foranalyser) vil kunne finansieres over den foreslåtte investeringsrammen for digitalisering. For implementering av større tiltak, som for eksempel karttjeneste og digitale vannmålere, må det besluttes egen finansiering.

Høyt fokus på kompetanseheving og organisasjonsutviklende tiltak.

Etableringen av ny kommune er krevende for organisasjonen og det er planlagt en rekke aktiviteter innen etablering av et felles verdigrunnlag for kommunen og videre implementering av etiske regler, herunder fora for etisk refleksjon. Det er etablert felles lederskole for alle ledernivåer. Lederskolen beskrives nærmere i avsnittet om medarbeidere.

Arbeidet med ansattes norskkunnskaper fortsetter. Språkkrav er definert og er tydeliggjort ved alle nyansettelser. I tillegg legges det opp til kompetansekartlegging med påfølgende norskopplæring for ansatte som har behov for det.

Kommunen har et omfattende program for lærlinger og praksisplasser, herunder også Menn i helse. I planperioden forutsettes det at dagens nivå, der andelen lærlinger er 1,4 per 1 000 innbyggere opprettholdes. Dette skal sikre at organisasjonen, også nå i etableringsfasen, fortsatt kan levere med høy kvalitet på dette viktige området. En eventuell øking vurderes for neste planperiode.

Åpenhet og innsyn

Drammen kommune praktiserer meroffentlighet. I kommunens innsynsløsning publiseres politiske dokumenter, byggesaker og postlister. Offentlige dokumenter kan lastes ned direkte fra innsynsløsningen av den enkelte innbygger, næringslivet, media eller andre interessenter. Publisering av dokumenter i innsynsløsningen støtter opp om en transparent forvaltning. Åpenhet og innsyn kan bidra til et levende lokaldemokrati. I 2021 vil rådmannen legge til rette for at innholdet i de sammenslåtte kommunenes gamle innsynsløsninger, gjøres tilgjengelig i en felles innsynsløsning.

Harmonisering

Harmonisering av arkivtjenesten

Ved oppstart av nye Drammen kommune ble tjenester i stor grad harmonisert. For den daglige arkivtjenesten ble dette imidlertid ikke gjort. Beslutningen om å utsette harmonisering gjenspeiles også i den nåværende dimensjoneringen av byarkivet.

Gjennom sentralisering av arkivtjenesten vil rådmannen bygge opp en mer robust og profesjonalisert arkivtjeneste. Den fagspesifikke kompetansen som trengs for å utføre disse oppgavene vil bygges i et større miljø. Med et sterkt og tydelig fagmiljø vil oppgavene både utføres mer effektivt og med høyere kvalitet av dedikerte arkivarer. I tillegg vil en sentralisering av tjenesten skape mer forutsigbarhet for organisasjonen samtidig som tid frigjøres for å ivareta kjerneoppgavene ute i kommunens virksomheter. Som en ytterligere konsekvens av dette vil mer informasjon kunne komme raskere ut i kommunens innsynsløsning.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	417 073	417 073	417 073	417 073
Vedtak forrige periode				
Bortfall tjenestesalg lønnstjenester	-1 000	-2 300	-2 300	-2 300
Digitalisering byleksikon	-250	-250	-250	-250
Flyttekostnader, overføres Drammen Eiendom KF	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Husleie - utvikling Rådhuset	1 600	3 600	3 600	3 600
Inntektsbortfall IKT	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Kommuneadvokaten	-3 770	-3 770	-3 770	-3 770
Statsbudsjett: overføring av skatteoppkreverfunksjonen til skatteetaten	-8 070	-8 070	-8 070	-8 070
Sum Vedtak forrige periode	-27 490	-26 790	-26 790	-26 790
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-31 398	-31 398	-31 398	-31 398
Sum Budsjettendringer inneværende år	-31 398	-31 398	-31 398	-31 398
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	3 149	3 149	3 149	3 149
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	3 149	3 149	3 149	3 149
Konsekvensjusteringer	-55 739	-55 039	-55 039	-55 039
Konsekvensjustert ramme	361 334	362 034	362 034	362 034
Innsparingstiltak				
Ikke subsidiere kantinen Rådhuset	-600	-600	-600	-600
Nettverksknutepunkt 2	0	-1 000	-1 000	-1 000
Redusere bemanning administrasjon	-8 000	-8 000	-10 000	-10 000
Sum Innsparingstiltak	-8 600	-9 600	-11 600	-11 600

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Nye tiltak				
Arkivmagasiner		0	500	500
Kommuneadvokaten	3 000	3 000	3 000	3 000
Lisensøkninger	5 650	4 050	4 050	4 050
Reduserte gebyrer Kommunale krav	1 000	1 000	1 000	1 000
Streaming politiske møter	650	650	0	0
Tiltak A-krim	600	600	600	600
Visuell profil	1 250	0	0	0
Sum Nye tiltak	12 150	9 800	9 150	9 150
Nye tiltak og realendringer	3 550	200	-2 450	-2 450
Ramme 2021-2024	364 884	362 234	359 584	359 584

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Vedtak forrige periode

Bortfall tjenestevalg lønns tjenester

Nedre Eiker og tidligere Drammen har ytt inntektsgivende lønns- og regnskaps tjenester til andre kommuner og interkommunale samarbeid. Det største bidraget har kommet fra lønns samarbeidet Nedre Eiker hadde med Lier og Øvre Eiker. Her ble solgt tjenester i størrelsesorden 3,0 millioner kroner som nå er borte da disse kommunene har sagt opp samarbeidet. Tilsvarende ble det bortfall av inntekter da 110-sentralen, Kirkelig fellesråd og Buskerud fylkeskommunale pensjonskasse ikke lenger skal motta lønns- og regnskaps tjenester fra Drammen kommune. Inntektsbortfallet ble midlertidig kompensert i 2020 med gradvis nedtrapping.

Digitalisering byleksikon

Drammen bystyre behandlet i 2017 spørsmål om digitalisering av Per Otto Borgens byleksikon. Arbeidet med å konvertere byleksikonet til en digitalt søkbar nettløsning ble ferdigstilt i 2020.

Flyttekostnader, overføres Drammen Eiendom KF

Flyttekostnader i forbindelse med relokalisering av enheter i ny kommune avsluttes i 2020.

Husleie - utvikling Rådhuset

Det er i de senere år gjennomført betydelige oppgraderinger av rådhuset i Drammen for å sikre at det er en god arbeids- og møteplass for ansatte, publikum og politikere. For å fortsette dette arbeidet, er det utarbeidet en langsiktig investeringsplan for bygget. Investeringene tar for seg både nødvendig rehabilitering, teknisk oppgradering og modernisering av arbeidsplasser. Drammen kommune ba i 2019 huseier, Drammen kommunale pensjonskasse, om avsetning av 81 millioner kroner over fem år for å gjennomføre nødvendige tiltak. Investeringene fører til økt husleie og rådmannen foreslår å tilføre midler til å dekke økningen.

Inntektsbortfall IKT

Inntektsbortfall IKT

IKT-samarbeidet gjennom Drammensregionens IKT (D-ikt), ble avvirket formelt fra 1.1.2019. Avviklingen medførte et inntektsbortfall på om lag 26 millioner kroner. Det er iverksatt en rekke tiltak for å tilpasse seg et redusert inntektsgrunnlag. Og effektiviseringen av IKT vil fortsette i 2021, med et ytterligere effektiviseringskrav på 4.0 mill.

Kommuneadvokaten

Kommuneadvokaten i Drammensregionen har bestått av Drammen, Hurum, Nedre Eiker, Røyken, Sande og Svelvik kommuner. Tre av kommunene, Røyken, Hurum og Sande, trer ut av det interkommunale samarbeidet fra 2020. Reduksjon i eierbidrag medfører et inntektsbortfall på 3,8 millioner kroner. Rådmannen foreslo å kompensere Kommuneadvokaten for dette inntektstapet i 2020.

Statsbudsjett: overføring av skatteoppkreverfunksjonen til skatteetaten

Skatteoppkreverfunksjonen var opprinnelig vedtatt statliggjort fra juni 2020. Som følge av pandemien ble statliggjøringen utsatt til november i år. Reduksjonen er helårseffekt av statliggjøring.

Innsparingstiltak**Ikke subsidiere kantinen Rådhuset**

Rådhuskantina subsidieres i dag for å holde bruken oppe på et visst nivå. Dette er blant annet for å sikre grunnlag for tilrettelagte og meningsfulle arbeidsoppgaver for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Rådhuskantinen er også en arena for fellesskap og relasjonsbygging på tvers av fagområder. Servering i forbindelse med politiske møter foregår også fra rådhuskantina. Rådmannen foreslår å redusere subsidiering av kantinedriften med 0,6 millioner kroner. Gjenstående subsidiering brukes som prisregulerende tiltak for å sikre videre bruk av kantina som aktivitetsarena.

Nettverksknutepunkt 2

Sikkerhetstiltakene innenfor IKT ble styrket i forrige økonomiplan. Etablering av et nettverksknutepunkt 2 var ett av de planlagte sikkerhetstiltakene. Ved en slik etablering var det mulig å redusere driftskostnadene på sikkerhetsprodukter med 1,0 millioner kroner. Tiltaket er noe forskyvet i tid, og som en følge av dette er også forventede kostnadsreduksjoner utsatt.

Redusere bemanning administrasjon

Rådmannen gjennomfører en evaluering av kommunens lederstruktur samtidig som administrative avdelinger har vakanser som ikke er blitt fylt. Dette som tiltak for å møte de varslede reduksjonene i administrative stillinger for å frigjøre ressurser til annen tjenesteproduksjon.

Nye tiltak**Arkivmagasiner**

I forbindelse med etableringen av ny kommune er det et stort behov for å ta vare på historiske arkiver og sikre dokumentasjon fra de tre tidligere kommunene. Det er behov for ytterligere arkivplass og rådmannen har satt i gang et arbeid for å øke kapasiteten. Kartleggingen vil foregå i 2021 og det avsettes midler til økte husleieutgifter fra 2022.

Kommuneadvokaten

Kommuneadvokaten i Drammensregionen bestod tidligere av Drammen, Hurum, Nedre Eiker, Røyken, Sande og Svelvik kommuner. Tre av kommunene, Røyken, Hurum og Sande trådte ut av det interkommunale samarbeidet fra 2020. Reduksjon i eierbidrag medførte et inntektsbortfall på 3,8 millioner kroner. Inntektstapet ble kun kompensert for i 2020. Rammereduksjonen betyr en betydelig nedbemanning på 3-4 stillinger. Rådmannen vurderer det som lite realistisk å gjennomføre vedtatte kutt og samtidig opprettholde et nødvendig nivå på tjenesteproduksjonen, og foreslår å opprettholde deler av kompensasjonen for inntektstapet med 3,0 millioner kroner. Samtidig iverksettes en selvstendig analyse for å vurdere om Drammen kommune alene er for liten til å forsvare et eget kommuneadvokatmiljø. Analysen vil se på ulike alternativer for hvordan kommunen kan sikre seg nødvendige advokattjenester.

Lisensøkninger

Pandemien har medført behov for nye arbeidsmetoder og innføring av Office365 i organisasjonen gjør at lisenskostnadene øker.

Office365 har gitt større fleksibilitet for ansatte ved bruk av hjemmekontorløsninger, samhandlingsløsninger i forbindelse med dokumentdeling og video/tale i forbindelse med møter. Strategien hvor alle ansatte flyttes til skyen gir økt sikkerhet og betydelige muligheter for effektivisering.

Bruken av Workplace som informasjonskanal har økt under pandemien. Det iverksettes også en lisensmodell som krever betaling for alle innmeldte brukere. Dette fører til behov for friske midler.

Implementering av nye sikkerhetsløsninger for skole og administrasjonen forventes å gi en årlig besparelse på 1,2 millioner kroner fra 2022.

Rådmannen foreslår å tilføre programområdet 5,7 millioner kroner kommende år.

Reduserte gebyrer Kommunale krav

Avdeling for kommunale krav blir værende i kommunen når skatteoppkreverfunksjonen statliggjøres. Avdelingen har tidligere vært tilnærmet selvfinansierende av gebyrer og øvrige inntekter. Regjeringen har fra oktober 2020 redusert satsene som skal benyttes ved purringer og innkreving. Avdelingen vil ikke lenger være selvfinansierende og rådmannen foreslår å kompensere for inntektsbortfallet.

Streaming politiske møter

Smittevernstiltak i forbindelse med pandemien våren 2020 medførte behov for å gjennomføre digitale politiske møter og streaming av fysiske møter slik at disse ble tilgjengelige for publikum og presse. Dette medfører økte kostnader og det ventes at dette vil vedvare utover i 2021. Merkostnadene er anslått til 0,65 millioner kroner.

Tiltak A-krim

Kommunen er pålagt å stille krav til lønns- og arbeidsvilkår i sine kontrakter, samt kontrollere at kravene overholdes. Kommunen har for øvrig opparbeidet seg god kompetanse og fått anerkjennelse for arbeidet med å bekjempe arbeidslivskriminalitet, herunder kontroll av lønns- og arbeidsvilkår. Fra 2017 og frem til nå har kommunen benyttet kemneren til gjennomføring av kontroll av lønns- og arbeidsvilkår, i form av stedlige kontroller og dokumentasjonskontroll. Statliggjøring av kemneren innebærer at kommunen må finne andre måter å gjennomføre kontroll på. Kostnadene forbundet med å videreføre kontrollarbeidet er anslått til 0,6 millioner kroner.

Visuell profil

Drammen kommune skal utvikle en ny visuell profil. Saken er behandlet i kommunestyret og det er vedtatt at kommunen i all hovedsak gjennomfører arbeidet med interne ressurser. Kostnadsrammen er anslått til om lag 1,25 millioner kroner.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					2021-24
P14 Ledelse, styring og administrasjon					
Kommunekassa					
KK P14 Digitalisering	49 900	41 100	23 550	62 100	176 650
KK P14 Visuell Profil	2 000	7 000	1 000	0	10 000
Sum Kommunekassa	51 900	48 100	24 550	62 100	186 650
Drammen Eiendom					
P14 Oppgradering bygningsmassen	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000
Sum Drammen Eiendom	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000
Sum P14 Ledelse, styring og administrasjon	54 400	50 600	27 050	64 600	196 650
Sum investeringsprosjekter	54 400	50 600	27 050	64 600	196 650

Investeringer

IKT og digitalisering

I økonomiplanperioden er det forslått å bevilge 49,9 millioner kroner til formålet i 2021 fordelt på fire underpunkter.

Kjerneinvesteringer IKT

IKT har behov for kontinuerlig fornying og utskifting av IT-komponenter i datarom og sentral nettverksinfrastruktur. Utskiftingen trengs for å sikre stabil drift og møte de stadig økende ytelseskrevne kommunens databruk krever. Det er behov for periodevis og rullerende fornyelse av dette. Anslått kostnad er 15 millioner kroner i 2021 og 10 millioner kroner i 2022. Det blir deretter en større fornyelse igjen i 2024 på 32 millioner kroner.

Oppgradering nettverksutstyr

Nettverksutstyr på den enkelte lokasjon har til nå vært den enkelte virksomhets ansvar. Dette skaper utfordringer da manglende oppgraderinger her hindrer full utnyttelse av sentrale investeringer. For å sikre en likeverdig og rullerende utskiftning foreslår rådmannen at dette samles innenfor virksomhet IKT. Komponenter i nettverksutstyret har en levetid på fem år og det er kontinuerlig behov for utskiftninger. Anslått årlig kostnadsnivå er på om lag 14 millioner kroner. I 2021 legges det i tillegg opp til en oppgradering av nettverket i rådhuset.

Nettverksknutepunkt 2

Drammen kommune har i dag kun nettverksknutepunkt. Nettverket er en forutsetning for all tilgang til kommunens IKT-tjenester uansett om fagapplikasjoner driftes lokalt eller kjøpes som skytjenester.

For å øke sikkerheten foreslår rådmannen at det etableres et alternativt knutepunkt. Det vil sikre autentisering og tilgang til skytjenester for alle kommunens ansatte, i tillegg til mulighet for etablering av alternativt datarom om nødvendig. Kommunen vil dermed kunne opprettholde store deler av tjenesteproduksjon selv om eksisterende datarom skulle settes ut av spill. Anslått kostnad er 19 millioner kroner til dette fordelt på 2021 og 2022.

Bedre digitalt samspill og tidlige analyser av muligheter for forbedring

Bedre digitalt samspill er en nøkkel til å skape en innovativ, fleksibel og effektiv organisasjon. Ved målrettet og bevisst utvikling av digitalt samspill, er ambisjonene blant annet å skape enda høyere tillit ved at flere involveres på en god måte, at kompetanse utveksles og anvendes smartere, og at gjenfinning av informasjon blir enklere. Under hele pandemiperioden har kommunen erfart dette gjennom utstrakt bruk av Teams til for eksempel møtevirksomhet.

Rådmannen foreslår å iverksette et arbeid som styrker organisasjonens evne til digitalt samspill, og at det gjennomføres flere analyser i tidlig fase når forbedringsbehov avdekkes, slik at kommunens ressurser totalt sett anvendes på en best mulig måte. Kostnader til prosjektene vil dekkes både over drifts- og investeringsbudsjett. Rådmannen vil komme tilbake til dette i senere tertialrapporter og økonomiplaner når delprosjektene blir mer konkretisert. Foreløpig avsettes det 7 millioner kroner årlig.

Visuell Profil

Drammen kommune skal utvikle en ny visuell profil. Den visuelle profilen vil i stor grad bli implementert ved naturlig utskifting av utstyr og eiendeler. Digitale flater vil bli prioritert, da disse har de laveste kostnadene og raskere kan omprofileres. Profilering av eksisterende bygg i kommunen kommer senere i perioden. Det må gjøres en større jobb for å omprofilere disse. All planlegging og grafisk arbeid vil bli gjennomført av kommunikasjonsstaben i kommunen.

Oppgradering av bygningsmassen

Det foreslås avsatt 2,5 millioner kroner til oppgradering av bygningsmassen i programområdet. Dette skal dekke oppgraderinger og modernisering som Drammen Eiendom KF utfører for å dekke slit og elde uten at det medfører økt husleie. For nærmere omtale vises til vedlagte budsjettinnspill fra Drammen Eiendom KF.

P15 Samfunnssikkerhet

Om tjenesteområdet

Programområdet omfatter tilskudd til Drammensregionens Brannvesen (DRBV) IKS, Sør-Øst 110 IKS sentral i Buskerud og Vestfold (Viken), samt tilskudd til Sivilforsvaret og interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA), der 22 kommuner i Viken og Vestfold og Telemark fylkeskommuner samarbeider for å håndtere forurensning fra olje og andre kjemikalier.

Programområdet er ansvarlig for etablering og drift av kommunens beredskapsorganisasjon og vil bistå med samordningsoppgaver spesielt når det gjelder pandemien. Dette gjelder også rapportering til Fylkesmannen.

Sammenlikning med andre kommuner

Når det gjelder forebygging av branner, ligger Nedre Eikers og Svelviks ressursbruk under Oslo og landet forøvrig. Tidligere Drammen kommune ligger over.

Når det gjelder beredskap, ligger tidligere Drammen kommunes ressursbruk under Oslo og landet, for øvrig. Tidligere Nedre Eikers og Svelviks ressursbruk ligger over Oslo, men under landet for øvrig.

	Datakilde	Nedre Eiker 2019	Svelvik 2019	Drammen 2019	ASSS med Oslo	Landet
Prioritet						
Beredskap mot branner og andre ulykker nettdriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	KOSTRA	726	700	522	652	815
Forebygging av branner og andre ulykker nettdriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	KOSTRA	61	57	78	64	65
Netto driftsutgifter til funksjon 338 og 339 pr. innbygger, konsern (kr)	KOSTRA	787	757	600	716	880

Hovedaktiviteter

Drammensregionens brannvesen

Dimensjonering av brannvesenet er i stor grad regulert gjennom lov og forskrift. Det stilles krav om risikovurderinger og det er stilt særskilte krav til utrykningstid for ulike typer bebyggelse. Dimensjoneringsforskriften stiller også kvantitative minstekrav. DRBV har forberedt innsparingstiltak for å møte varselet rammereduksjon.

Sør øst 110 IKS

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) har vedtatt ny 110-region for sentralene i Sørøst-Norge. De kommuner som omfattes av den fastsatte regionen plikter å knytte seg til nødalarmsentralen og bære sin andel av kostnadene ved etablering og drift av sentralen. Kommunen er varslet om at ny sentral vil bli dyrere for kommunene. Eksakt beløp er ikke avklart og rådmannen kommer tilbake til dette i 1. tertialrapport 2021.

Kommunal beredskap

De senere år har samfunnet endret seg og sårbarheten i samfunnet har økt innenfor en rekke områder. Alle virksomheter har oppdatert sine ROS-analyser med tilhørende beredskapsplaner og kontinuitetsplaner. Gjennomføring av årlige øvelser er begrenset som følge av pandemien. Samtidig har pandemien som hendelse i seg selv ført til at den nye kommunen har fått god trening i å håndtere utfordrende hendelser.

Pandemien vil sannsynligvis prege store deler av budsjettåret 2021. Det forventes ikke nye smittetopper på nasjonalt nivå, tilsvarende situasjonen på våren 2020, men det kan komme større lokale utbrudd som kan bli krevende å håndtere. Av praktiske tiltak vil planlegging av vaksiner og gjennomføring, bli en viktig oppgave for kommunen i 2021.

Bruk av digitale verktøy og kartløsninger vil videreutvikles og forenkles. Dette gjelder ulike varslingsløsninger som settes i drift, blant annet varslingsløsning for skoler og barnehager. Det fremsettes i perioder trusler gjennom for eksempel sosiale medier, og tiltak for å sikre trygge oppvekstvilkår er prioritert. Oppfølging av ROS-analysen og videre oppdatering av planverk gjelder for alle tjenesteområder.

Feiing og tilsyn av fritidsboliger

Drammensregionens Brannvesen IKS (DRBV) har innført en ordning med feiing og tilsyn av fritidsboliger på lik linje med øvrige boliger. Dette er hjemlet i § 17 i forskrift om brannforebygging.

Gebyreendringer

Gebyrene foreslås økt i samsvar med kommunal deflator.

Forenkling av gebyr for behandling av søknader om tillatelse til handel med fyrverkeri:

Endringsforslaget forenkler gebyrstrukturen og gir søker én pris for behandling og befaring.

Det foreslås å forenkle satsene ved å inkludere befaring i gebyret for behandling av søknad. Dette medfører at gebyr for 1. gangs tilsyn strykes. Gebyr for tilsyn utover befaring opprettholdes med nåværende pris for tilsyn. Som erstatning for 1. gangs tilsyn/befaring foreslås det et endringsgebyr i de tilfeller søker endrer på forutsetningene i tillatelsen/vedtaket. Størrelsen på dette gebyret foreslås til halv pris av behandling av søknad.

Forhold som rådmannen vil komme tilbake til i 1. tertialrapport

Driftseffekt av nytt oppdragshåndteringsverktøy ved 110 sentralen. I forbindelse med nasjonal oppgradering av Nødnetts utstyr har 110-sentralen dekket investeringskostnader på 1 millioner kroner innenfor eget fond hos 110-sentralen. Det er etablert et IKS bestående av alle landets 110-sentraler som kun har som oppdrag å anskaffe nytt oppdragshåndteringsverktøy. Dette vil kunne medføre økte kostnader for eierkommunene, og rådmannen vil ved behov komme tilbake til problemstillingen i 1. tertial 2021.

Eierstruktur

Representantskapet for Drammensregionens brannvesen IKS (DRBV) iverksetter høsten 2020, i samarbeid med de øvrige eierkommunene, en prosess med mål om å få på plass en ny eierstrategi for selskapet. Kommunedirektøren i Lier kommune vil lede prosessen. Se forøvrig tekst i kapittel Eierstyring og eierskap.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	90 681	90 681	90 681	90 681
Vedtak forrige periode				
Tilskudd DRBV	-2 520	-2 520	-2 520	-2 520
Sum Vedtak forrige periode	-2 520	-2 520	-2 520	-2 520
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-3 303	-3 303	-3 303	-3 303
Sum Budsjettendringer inneværende år	-3 303	-3 303	-3 303	-3 303
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	2 391	2 391	2 391	2 391
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	2 391	2 391	2 391	2 391
Konsekvensjusteringer	-3 432	-3 432	-3 432	-3 432
Konsekvensjustert ramme	87 249	87 249	87 249	87 249
Nye tiltak				
Eiertilskudd DRBV	1 600	1 600	1 600	1 600
Sum Nye tiltak	1 600	1 600	1 600	1 600
Nye tiltak og realendringer	1 600	1 600	1 600	1 600
Ramme 2021-2024	88 849	88 849	88 849	88 849

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Udekket behov: Motpost som viser at sum innsparingstiltak ikke trekkes ut av programområdets ramme, men skal omdisponeres for å dekke merforbruket for gjeldende programområdet i økonomiplanperioden.

Sammendrag budsjett

Programområdets rammebehov er nå satt etter sammenslåingen av de tre tidligere kommunene og rådmannen forventer ingen kostnadsøkninger utover deflatorjustering. DRBV justerer driftsnivået i samsvar med varsløst rammereduksjon og en eventuell kostnadsøkning knyttet til 110-sentralen er foreløpig ukjent.

Nye tiltak

Eiertilskudd DRBV

Rådmannen la i forrige økonomiplan en forventning om at DRBV tilpasser driftsnivået til de endrede rammeforutsetningene, blant annet fordi Sande gikk ut av samarbeidet. Det ble det forutsatt en reduksjon i tilskuddet til DRBV med 2,52 millioner kroner. Eierne har ikke vært enige om en så stor reduksjon, og dette nedtrekket blir i økonomiplanen for 2021-2024 redusert med 1,6 millioner kroner ned til 0,9 millioner kroner.

DRBV møter rammereduksjonen med midlertidige kortsiktige tiltak i form av å opprettholde av vakanser, redusert overtid og reduksjon av tidsbruk til informasjon til ansatte (Brannsjefens time). Andre kortsiktige tiltak er reduksjon av kurs og bortfall av velferdstiltak.

Det foreslås også en dreining mot økt bruk av private aktører ved brannskader og vannlekkasjer samt strammere rutiner rundt lagerkontroll og utstyrsanskaffelser.

Mer langsiktige tiltak som justering av brannstasjonsstrukturen, fjerning av markedsdelen av husleie, fjerning av redningsdykking og effektivisering av 110-sentralen krever både mer analyser og utredninger. Det krever også politisk behandling av gjeldende vedtatte avtaler og dokumenter.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum	
	2021	2022	2023	2024	2021-24	
Investeringsprosjekter						
P15 Samfunnsikkerhet						
Kommunekassa						
KK P15 Varslingssystem	2 000	0	0	0	0	2 000
Sum Kommunekassa	2 000	0	0	0	0	2 000
Sum P15 Samfunnsikkerhet	2 000	0	0	0	0	2 000
Sum investeringsprosjekter	2 000	0	0	0	0	2 000

Investeringer

Varslingssystem

Programområdet har et pågående prosjekt vedr. varslingsystem i skoler og barnehager. For 2020 er dette finansiert av rebevilgede investeringsmidler fra gamle Drammen. Prosjektet er et beredskapsprosjekt. For 2021 er det behov for 2,0 millioner kroner for å slutføre prosjektet. Rådmannen innstiller på å tilføre programområdet disse midlene.

P16 Næringsutvikling

Om tjenesteområdet

Drammen kommune ligger i en region med et svært godt integrert bolig- og arbeidsmarked, og med god tilgang på kompetent arbeidskraft. Hovedaksen i dette arbeidsmarkedet peker østover, via Lier, Asker og Bærum – til og med Oslo. Trenden er at utveksling av arbeidskraft over kommune-grensene er økende. Dette gjelder også vestover til og med Kongsberg, og sørover til nordre del av Vestfold.

De fleste av de cirka 100 bransjene som er representert i Norge er også representert i Drammen kommune. I nasjonal målestokk har næringslivet i Drammen kommune en robust struktur. Dette henger også sammen med at kommunen er vertskap for et næringsliv som er dominert av mange små og mellomstore bedrifter.

Drammen kommune ønsker å innta en enda mer aktiv og utadvendt rolle som tilrettelegger overfor næringslivet, både lokalt og regionalt. Drammen kommune vil invitere næringslivet til å innta en tilsvarende aktiv rolle i utviklingen av den lokale og regionale næringspolitikken, i samarbeid med de andre kommunene i Drammensregionen.

Grunnlag for aktivitet i programområdet

Drammen kommunes næringspolitiske plattform defineres av:

- Kommuneplanens samfunnsdel, som er under arbeid og vil bli ferdigstilt i 2021
- Kommuneplanens arealdel, planarbeidet vil bli gjennomført i 2021
- Strategisk næringsplan, planarbeidet vil bli gjennomført i 2021

FN's bærekraftsmål legges til grunn. Dette innebærer at Drammen kommune vil tilstrebe å utvikle en samordnet og koordinert næringspolitikk, som skal bidra til sosial, økonomisk og økologisk bærekraft, og som tar hele det kommunale virkemiddelapparatet i bruk.

Satsingsområder

Inntil kommunen har etablert en helhetlig næringspolitisk plattform legges innhold og retning i planprogrammet for gjennomføringen av kommuneplanens samfunnsdel til grunn, der kommune-styret har valgt «Omstillingsdyktig næringsliv» som ett av seks utvalgte politikkområder.

I dette fokusområdet er det særlig pekt på tre perspektiver og mulighetsområder som vil prege kommunens arbeid med å utvikle en ny næringspolitisk plattform: Hvordan vil Drammen kommune arbeide for å:

tilrettelegge for overgangen til et lavutslippssamfunn og nye teknologiske løsninger i næringslivet, som perspektiver i den nye næringspolitikken?

legge forholdene til rette for bedrifter og arbeidsplasser som ønsker å bli i Drammen eller etablere seg her?

legge til rette for et mer mangfoldig arbeidsmarked, som åpner opp for at en større andel av befolkningen kan delta i arbeidslivet?

Rådmannen peker i denne sammenhengen på behovet for en aktiv brobygging til andre fokusområder i kommuneplanens samfunnsdel, blant annet «God oppvekst og godt liv», «Klima- og miljøvennlig utvikling» og «Attraktive byer og tettsteder», med tilhørende programområder.

Behov for økt skatteinngang og flere i lønnet arbeid

Drammen kommune står som lokalsamfunn overfor betydelige levekårsutfordringer. For å håndtere disse og andre demografiske utfordringer, som blant annet en aldrende befolkning, har kommunen behov for økt skatteinngang, tilrettelegging for flere arbeidsplasser og for at flere innbyggerne kan kvalifisere seg for dagens og fremtidens arbeidsmarked. Drammen kommune skal derfor utvikle en lokal næringspolitikk som leverer når det gjelder å etablere:

bærekraftige strategier for bolig-, innbygger- og næringsvekst

konkurransedyktige fysiske rammebetingelser for en bærekraftig bolig-, innbygger- og næringsvekst

en næringspolitikk der hele det kommunale virkemiddelapparatet tas i bruk for å stimulere til et mangfold av nye arbeidsplasser.

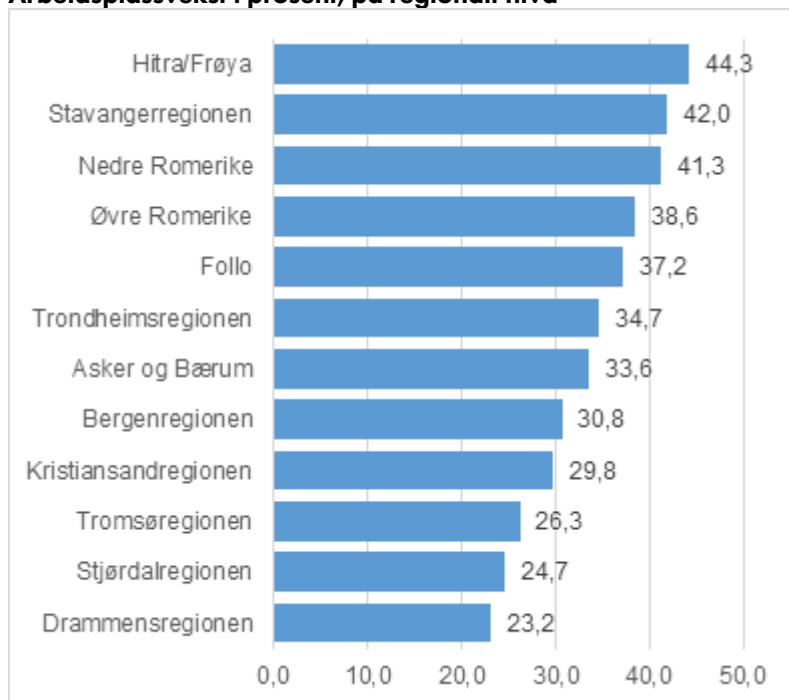
Sammenlikning med andre kommuner

Telemarksforskning har på oppdrag fra rådmannen utarbeidet en rapport, som viser enkelte utviklingstrekk for arbeidsmarkedet i Drammen kommune som geografisk område. I dette avsnittet er utviklingen i Drammen og i Drammensregionen sett i sammenheng med utviklingen i Norge og andre regioner. I det følgende gjengis et utdrag fra rapporten.

I neste avsnitt om demografi er arbeidsplassutviklingen vist sammen med utviklingen i inn- og utpendling.

Det understrekes at der annet ikke er angitt er teksten hentet fra Telemarksforskning sin rapport.

Arbeidsplassvekst i prosent, på regionalt nivå

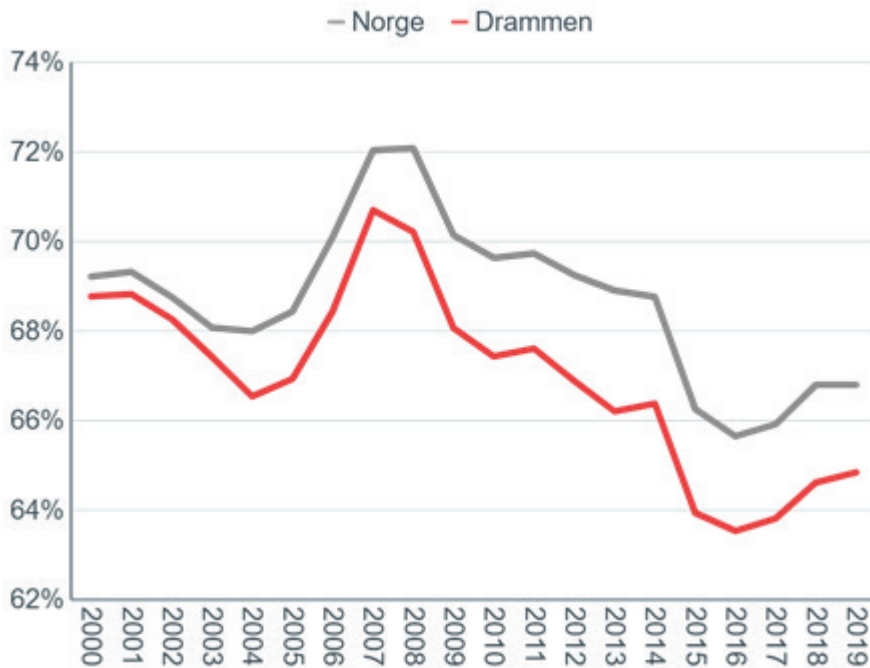

Figuren viser hvilke regioner som har høyest samlet arbeidsplassvekst i de siste 20 årene. Det er de store byene og deres omland som har hatt den sterkeste veksten, med ett unntak for regionen Hitra/Frøya. Drammensregionen er nummer 12 av 73 regioner i landet når det gjelder arbeidsplassvekst i de siste 20 årene.

(Drammensregionen er i denne sammenheng definert som kommunene Drammen, Lier og Øvre Eiker.)

Sysselsettingsandel

Sysselsettingsandelen forteller om hvor stor andel av befolkningen som er i arbeid. Høy sysselsetting er et viktig grunnlag for velferdssamfunnet og er også positivt for folkehelsen.

Drammen har hatt lavere sysselsettingsandel enn landsgjennomsnittet siden 2000. Forskjellen mellom sysselsettingsandelen i Drammen og resten av landet har økt siden 2000, men har blitt noe mindre etter 2013.

Sysselsettingsandelen blir normalt bedre på steder hvor arbeidsplassveksten er god. En god lokal næringspolitikk som fører til vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet vil derfor med stor sannsynlighet gjøre at sysselsettingsandelen blir høyere.

Demografi

Arbeidsplassutvikling

Det har vært en betydelig vekst i antall arbeidsplasser i Drammen siden 2000. Antall arbeidsplasser i næringslivet har økt fra 27 365 til 30 589. I det offentlige har antall arbeidsplasser vokst fra 11 314 til 15 562. Det største prosentvise veksten er innenfor offentlige arbeidsplasser, en økning på 38 prosent. Tilsvarende vekst innenfor privat næringsliv har i samme periode vært på 12 prosent.

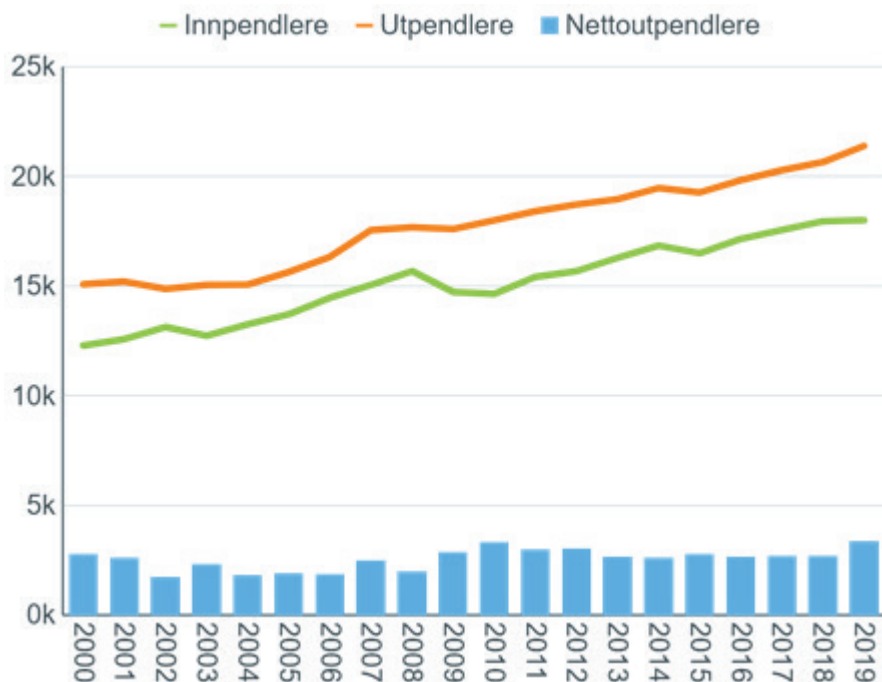
Det har vært nedgang i antall arbeidsplasser i noen år. Nedgangen i 2009 var i året med finanskrisen. Nedgangen i 2015 kan forklares med at antall arbeidsplasser i næringslivet falt, hovedsakelig som følge av at Statistisk sentralbyrå (SSB) endret metoden for registrering av arbeidsplasser dette året. Nedgangen i 2019 er vanskeligere å forklare, siden det da var vekst i næringslivet ellers i landet.

Utviklingen i antall arbeidsplasser i forhold til resten av landet

Utviklingen i antall arbeidsplasser i næringslivet i Drammen har vært litt svakere enn i resten av landet de siste 20 årene. Veksten i Drammen har vært fire prosentpoeng svakere enn i landet som helhet. Utviklingen i det siste året, i 2019, var vesentlig svakere enn i resten av landet. På den annen side har Drammen hatt vesentlig bedre vekst i antall arbeidsplasser i offentlig sektor enn i resten av landet. I det offentlige har arbeidsplassveksten vært nesten åtte prosentpoeng større enn landsgjennomsnittet. Det gjør at samlet vekst i antall arbeidsplasser i Drammen har vært nesten presis den samme som landsgjennomsnittet.

Pendling

Utviklingen i inn- og utpendling og nettoutpendlingen til Drammen er vist i figuren under.

Det har vært en økning i antallet arbeidstakere som pendler både ut fra og inn til Drammen siden 2000. Netto utpendling har endret seg lite. I 2019 var det en økning i antallet som pendler ut fra kommunen. Dette er egentlig positivt, fordi det kom av at Drammen fikk en større nettoinnflytting i 2019. På sikt er det et mål å ha både høy innflytting og tilsvarende vekst i arbeidsplasser.

Hovedaktiviteter

Økt økonomisk handlingsrom innenfor eksisterende ramme

Historisk sett har disponering av næringsbudsjettet i stor grad vært benyttet til å finansiere avtale-baserte aktiviteter og tiltak som er gjennomført av kommunens samarbeidspartnere. Dette har gitt de tre tidligere kommunene en relativt passiv rolle i gjennomføringen av en for øvrig fremoverlent næringspolitikk.

Basert på kommunestyrets ambisjoner og de utfordringene Drammen kommune nå står overfor, vil rådmannen foreslå å invitere til en vurdering av hvordan kommunestyret ønsker å benytte de økonomiske rammene som ble etablert gjennom kommunestyrets behandling av økonomiplan 2020-2023. Kommunens budsjett for programområde næringsutvikling er i denne økonomiplanen på 11,6 millioner kroner per år. På kort sikt vil rådmannen særlig peke på følgende tre budsjettposter, som det kan være grunn til å se nærmere på:

Omdisponering av frigjorte midler (2 millioner kroner) når prosjektet Næringsvekst 2020 nå avsluttes

Omdisponering av midler (1,4 millioner kroner) avsatt til å finansiere gratis parkering i sentrum

Omdisponering av husleietilskudd (0,25 millioner kroner) til Viken filmsenter

Rådmannen vil derfor komme tilbake med konkrete politiske saker, som grunnlag for en vurdering av den fremtidige bruken av disse midlene fra og med 2022, basert på en koordinert og samordnet dialog i 2021, som involverer egne fagmiljøer og eksterne interessenter. Denne dialogen omfatter blant annet strategisk næringsplan. Når denne planen er vedtatt, vil det være grunnlag for en bredere gjennomgang av disponeringen av budsjetttrammene for programområdet.

Legge grunnlaget for en aktiv og utadvendt næringspolitikk

Hovedfokuset i 2021 vil være å bidra til at:

Kommuneplanens samfunnsdel tydeliggjør kommunestyrets ambisjoner for kommune-organisasjonen som en aktiv og utadvendt tilrettelegger for et omstillingsdyktig næringsliv, jfr. kommunestyrets planprogram, som ble vedtatt 27. oktober 2020.

Kommuneplanens arealdel og strategisk næringsplan tydeliggjør kommunestyrets strategiske fokus og veivalg, som rammer for gjennomføringen av en aktiv og utadvendt næringspolitikk.

Næringsutvikling er et sektorovergrep og tverrfaglig arbeid, som krever høy grad av koordinering og samhandling. Dette gjelder både internt i kommuneorganisasjonen og gjennom strukturert samarbeid med både næringsliv, utdanningsinstitusjoner og andre offentlige samfunns- og tjeneste-utviklingsaktører.

Rådmannen vil derfor bruke 2021 til å utvikle en organisasjon med kompetanse og kapasitet til å ivareta kommunens koordinerings- og samhandlingsbehov, både internt i egen organisasjon, og eksternt i samhandling med nabokommuner, næringsliv, utdanningsinstitusjoner og andre offentlige aktører.

Som et ledd i dette vil rådmannen også se nærmere på potensialet som ligger i deler av kommunens egen bedriftsportefølje, som verktøy i kommunens tilretteleggerrolle for et omstillingsdyktig næringsliv. Som foreløpige eksempler nevnes Drammen Eiendom KF, Lindum AS, Glitre Energi AS og Drammen Havn, som hver på sine områder spiller en rolle i overgangen til et lavutslippssamfunn og for nye teknologiske løsninger i næringslivet.

I tillegg vil rådmannen fremheve kommunens arbeidsmarkedsbedrifter, Svelvik Produkter, AS, Vinn Industrier Drammen AS, Enter kompetanse AS og Eiker Vekst AS, som i samarbeid med NAV og lokale bedrifter bidrar til at flere innbyggere deltar i arbeidslivet.

Det foreslås avsatt 0,5 millioner kroner i 2021, til dette utviklingsarbeidet.

Næringsvekst 2020 - evaluering

Drammen kommune og Næringsforeningen i Drammensregionen (NFDR) har i perioden 2017-2020 samarbeidet om gjennomføringen av samarbeidsprosjektet Næringsvekst 2020 (NV2020). Formålet med prosjektet har vært å forsterke og støtte opp om næringslivets egne initiativ, innenfor fokusområdene, etablerere og gründere, helseinnovasjon, besøksnæringene og eiendomsutvikling.

Hovedmålet for prosjektet har vært å stimulere til arbeidsplassvekst.

Som et ledd i tiltakene for å legge til rette for næringslivet da konsekvensene av pandemien også rammet Drammen, besluttet NV2020 å omdisponere midler for å gi akuttbistand til lokale bedrifter. I tillegg har flere av samarbeidspartnerne i NV2020 stilt sin kompetanse og arbeidskapasitet til næringslivets disposisjon. Rådmannen vil berømme lokalt næringsliv for lagånden i denne krevende situasjonen, både bedriftseiere og arbeidstakere.

Også i fremtiden vil grunnlaget for næringsvekst i Drammen kommune måtte skapes gjennom langsiktig og målbevisst samarbeid mellom representanter for næringslivet og offentlige aktører. I påvente av kommunestyrets behandling av en strategisk næringsplan, som vist i kommunestyrets planstrategi, vil rådmannen ta initiativ til en åpen og inkluderende evaluering av erfaringene fra NV2020. Formålet er å hente ut de beste erfaringene fra NV2020, som grunnlag for et fremtidig samarbeid om næringsutvikling. Evalueringen forutsettes gjennomført av egen organisasjon, i samarbeid med NFDR.

Rådmannen foreslår å avsette 2 millioner kroner årlig for perioden 2022-2024, til denne type samarbeid. Hensikten er å styrke det økonomiske handlingsrommet i gjennomføringen av kommunestyrets næringspolitikk. Den endelige disponeringen av midlene besluttet av kommunestyret ved behandlingen av økonomiplanen for 2022-2025.

Universitetskommunen Drammen – i samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge (USN)

Tidligere Drammen kommune har over en årrekke hatt en samarbeidsavtale med den tidligere høyskolen, nå USN. Også tidligere Nedre Eiker og Svelvik kommuner har etablert faglig utviklingssamarbeid med universitetet. I 2018 ble samarbeidsavtalen mellom tidligere Drammen kommune og USN reforhandlet, og vedtatt av Drammen bystyre 30. oktober 2018. Avtalen utløp i 2019, med opsjon på forlengelse 2020-2021, dersom kommunestyret ga sin tilslutning.

Rådmannen la 19. mai 2020 frem sak 57/20 om midlertidig forlengelse av samarbeidsavtalen fra 2018. Hensikten med saken var blant annet å avklare formannskapetets holdning til å fremforhandle et mer langsiktig avtaledokument, forankret i blant annet kommuneplanens samfunnsdel, som er under utarbeidelse. I tillegg foreslo rådmannen en utdyping av begrepet «universitetskommune», som vist i saksutredningen. Formannskapet fattet vedtak om å sende saken tilbake, med oppfordring om en ytterligere konkretisering av mål for samarbeidet. Etter dette vedtaket har rådmannen lagt til grunn at avtalen fra 2018

inntil videre står ved lag, og har iverksatt tiltak for å imøtekomme formannskapetets vedtak.

Avtalen innebærer et årlig, øremerket tilskudd til universitetet på 3 millioner kroner. Tilskuddet er øremerket to gaveprofessorater og en avtalekoordinator ved Campus Drammen. Samtlige stillinger er nå besatt. Universitetet bidrar over eget budsjett med å bygge opp forsknings- og utviklingsressurser omkring nevnte stillinger.

Det er nå etablert nye samarbeidsarenaer, der kommunens fagmiljøer møter disse forskningsmiljøene, for å definere målrettede aktiviteter og tiltak innen prioriterte samfunns- og tjenesteutviklings-områder for Drammen kommune. I denne dialogen legges blant annet politikkområdene i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel til grunn.

Rådmannen ser betydningen av å være en del av et kunnskapsnettverk som universitetsmiljøet ved Campus Drammen representerer. Rådmannen har også en forståelse av at universitetet i verdsetter tilgang til kommunens kunnskaper og praksis.

Nå står Drammen som lokalsamfunn overfor nye og sammensatte utfordringer, som fordrer økt bredde og større grad av tverrfaglighet. Samtidig har universitet økte forventninger fra sin eier Kunnskapsdepartementet knyttet til sin rolle som tverrfaglig og tverrsektoriell forskningsinstitusjon og kunnskapsformidler. Her ligger det et stort og uforløst potensial for begge parter, som setter Drammen kommune i en unik posisjon, både som universitetskommune, som tjenesteyter og samfunnsaktør. Som vist i formannskaps sak 57/20 er det allerede etablert en rekke samarbeidsaktiviteter mellom partene. Etter rådmannens vurdering er det nå viktig at det både tas godt vare på disse samarbeidsarenaene, samtidig som det arbeides med å utvikle morgendagens samarbeidsplattform. Rådmannen er derfor i ferd med å fremforhandle en ny og mer langsiktig samarbeidsavtale under vignetten universitetskommune.

Rådmannen foreslår med bakgrunn i innholdet i teksten over at Drammen kommune legger opp til å videreføre tilskuddet til USN, Campus Drammen, i økonomiplan-perioden, med 3 millioner kroner per år.

Studenthus

Studentsamfunnet i Drammen har henvendt seg til Drammen kommune angående mulig økonomisk støtte til studenthus i Drammen. Kommunestyret vedtok i forbindelse med behandlingen av 2.tertialrapport 2020 at «Drammen kommune ser på muligheter til å gi studentsamfunnet økonomisk bistand for å drifte et studenthus. De økonomiske konsekvensene ved å gi studentsamfunnet en engangsbevilling for å hjelpe studentsamfunnet med ombygging av lokalet, eller senke leieprisen av lokalet for studentforeningen skal vurderes som tiltak».

Administrasjonen har vært i dialog med representanter for studentene. Rådmannen har så langt ikke innarbeidet midler i økonomiplanen, ettersom det er foreløpig ikke foreligger en klar angivelse av tiltak og behov for midler, samt at det er krevende å finne inndekning utover tilskuddet som allerede gis USN. Det er USN som har inngått leieavtale for lokaler som kan benyttes til studenthus med Papirbredden Eiendom AS.

Med bakgrunn i kommunestyrets vedtak vil rådmannen ta fornyet kontakt med studentorganisasjonene og USN for å kartlegge planer, tiltak og behov. Det er naturlig at dette fremlegges i revidert budsjett. I tillegg kan studentorganisasjonene henvises til kommunens søkbare tilskuddsordninger innen kultur og frivillighet, og helse og sosial formål.

Besøks- og sentrumsnæringene

Byen Vår Drammen AS (BVD) ble opprinnelig etablert som et instrument for å vitalisere Drammen sentrum gjennom større kommersiell aktivitet og flere kulturelle opplevelser. Selskapet utvider nå sitt engasjement til også å omfatte sentrumsnæringene i Mjøndalen og Svelvik.

Drammen kommune eier 32,9 prosent av BVD (drammen.no). De øvrige aksjepostene er fordelt på en rekke sentrumsbaserte virksomheter, med eierbrøker på 1-2 prosent. BVD ønsker nye virksomheter i Mjøndalen og Svelvik inn på eiersiden i selskapet, som grunnlag for å finansiere sitt engasjement i en flerkjernet sentrumsutvikling.

BVD eier to datterselskaper, Destinasjon Drammen AS og Arrangement Drammen AS. Destinasjon Drammen arbeider både for og å øke antall konferanser og arrangementer i Drammen, og for å øke antall besøk til Drammen og Drammensregionen, både med tanke på dagsturisme, helgeturisme, og opplevelsesorienterte besøk. Arrangement Drammen er etablert for å organisere alle større arrangementer BVD per i dag er involvert i, som blant annet Elvefestivalen, World Cup Skisprint og Globus Matfestival.

Byen Vår Drammen AS har over en årrekke opparbeidet kunnskap og kompetanse som vurderes som verdifull i utviklingen av den nye kommunen. Dette utviklingsarbeidet sammenfaller med de ekstraordinære bransjeutfordringene som følger av pandemien. Rådmannen har under pandemien etablert en enda tettere dialog med de tre selskapene enn tidligere, som grunnlag for å forstå hvordan disse tre selskapene kan bidra til å styrke både den kommersielle aktiviteten i de tre sentrumsområdene, og samtidig bygge opp under opplevelsesnæringene i et regionalt perspektiv.

Rådmannen vil videreføre denne dialogen både med selskapet og med representanter for besøks- og sentrumsnæringene i hele kommunen, for å drøfte hvordan denne kompetansen best kan nyttiggjøres fremover.

På bakgrunn av dette foreslår rådmannen å opprettholde den etablerte ordningen der selskapet kan søke tilskudd til sitt innovasjons- og utviklingsarbeid med inntil 1 365 000 kroner per år, derav 905 000 kroner til Byen Vår Drammen og 460 000 kroner til Destinasjon Drammen. Byen Vår Drammen med datterselskaper omsatte for 18 millioner kroner i 2018 og 14 millioner kroner i 2019.

Gratis parkering for publikum kvelder og i helger i kommunens parkeringshus

Tidligere Drammen bystyre vedtok i sak 198/18 ny parkeringsstrategi. Strategien innebærer blant annet gratis parkering i de kommunale parkeringshusene i Thamsgaten, Grev Wedel og Blichsgate på kvelder og i helger. Det nye parkeringstilbudet, som også innebærer lavere priser for parkering i p-husene enn på gateplan, og halv pris for elbiler som parkeres på gateplan, er generelt godt mottatt blant publikum og handels- og sentrumsnæringene, og har blant annet bidratt til økt bruk av p-husene, og redusert trykk på gateparkering.

Rådmannen ønsker likevel å invitere til en evaluering av ordningen med gratis parkering i p-husene, i samråd med representanter for de lokale næringslivsaktørene. Dette som grunnlag for å vurdere en alternativ anvendelse av hele eller deler av de 1,4 millioner kroner som i dag er øremerket Dpark AS, som en kompensasjon for gratisperiodene i p-husene. Det overordnede målet er økt aktivitet i handels- og besøksnæringene, både i Drammen sentrum og i Mjøndalen og Svelvik.

Rådmannen foreslår inntil slik evaluering foreligger å videreføre tilskuddet til Dpark AS, beregnet til rundt 1,4 millioner kroner per år. Rådmannen kommer tilbake til denne saken i løpet av 1. halvår 2021.

Dpark AS er heleid av Drammen kommune og drifter parkeringsinfrastruktur på kommunalt eide arealer benyttet til parkeringsvirksomhet (åpne plasser og parkeringshus). Selskapet omsatte i 2018 for 38 millioner kroner, og i 2019 for 41 millioner kroner.

Strategi for organisering og videreutvikling av Etablererveiledningen i Drammensregionen

Etablererveiledningen (www.etablererveiledning.no) er et gratis tjenestetilbud for gründere og etablerere i Drammensregionen. Tjenesten er finansiert av kommunene Drammen, Lier og Øvre Eiker, gjennom et spleiselag. Tjenesten står i spissen for en rekke kurs og arrangementer for alle som vurderer å starte en ny virksomhet, eller som er i ulike faser av en oppstart. En oppsummerende årsrapport for 2019 for Etablererveiledningen finnes på denne siden.

I samarbeid med Lier og Øvre Eiker kommune har rådmannen søkt og fått tilsagn om 200 000 kroner fra Viken fylkeskommune, til evaluering av dagens tjenestetilbud og organiseringen av dette. Utredningen er igangsatt, og rådmannen vil komme tilbake med en egen sak om etablererveiledningen som en del av arbeidet med en strategisk næringsplan.

Rådmannen foreslår at Drammen kommune bidrar til å videreføre denne tjenesten med et årlig tilskudd på 950 000 kroner. Dette inkluderer også forvaltning av minegenbedrift.no, som er en portal for gründere og etablerere utviklet i tilknytning Etablererveiledningen. Det samlede budsjettet for Etablererveiledningen for 2020 er på 1,4 millioner kroner.

Viken Filmsenter AS – husleietilskudd

Viken Filmsenter AS er lokalisert i Drammen sentrum, og eies med 75 prosent av Viken og 25 prosent av Vestfold og Telemark fylkeskommuner. Selskapets samfunnsoppdrag er å bidra til en faglig og levedyktig utvikling av filmmiljøene og filmbransjen i Viken og Telemark og Vestfold, samt i Oslo kommune, herunder:

forvaltning av midler til utvikling og produksjon av kortfilm, dokumentarfilm, animasjonsfilm, og utvikling av interaktive produksjoner.

å være ressurscenter for arbeidet med barn og unge på filmområdet, og særlig ivareta talentutvikling blant ungdom og bygge opp kompetanse knyttet til dette.

Rådmannen foreslår å videreføre husleietilskuddet til selskapet, med 250 000 kroner per år, men varsler som vist innledningsvis en egen politisk sak, som grunnlag for å vurdere om denne type støtteordning skal være en del av kommunens næringspolitikk fremover. Selskapet omsetter årlig for 7,2 millioner kroner (2019) og har åtte ansatte.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	11 627	11 627	11 627	11 627
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-138	-138	-138	-138
Sum Budsjettendringer inneværende år	-138	-138	-138	-138
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	284	284	284	284
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	284	284	284	284
Konsekvensjusteringer	146	146	146	146
Konsekvensjustert ramme	11 773	11 773	11 773	11 773
Ramme 2021-2024	11 773	11 773	11 773	11 773

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Udekket behov: Moipost som viser at sum innsparingstiltak ikke trekkes ut av programrådets ramme, men skal omdisponeres for å dekke merforbruket for gjeldende programrådet i økonomiplanperioden.

P18 Politisk styring

Om tjenesteområdet

Drammen kommune er politisk styrt etter formannskapsmodellen. Kommunestyret har 57 medlemmer og er kommunens øverste politiske organ. Det er opprettet fire hovedutvalg som er delegert beslutningsmyndighet innenfor sine ansvarsområder:

- hovedutvalg for oppvekst og utdanning
- hovedutvalg for helse, sosial og omsorg
- hovedutvalg for tekniske tjenester
- hovedutvalg for kultur, idrett og frivillighet

I tillegg kommer blant annet lovpålagte råd etter kommuneloven § 5-12 og øvrige utvalg etter kommuneloven § 5-7.

Politisk sekretariat skal sikre god arbeidsflyt mellom kommunens politiske og administrative ledelse. Sekretariatet har blant annet ansvar for tilrettelegging og avvikling av politisk møtevirksomhet, folkevalgtes arbeidsvilkår, reglementer, borgerlige veier, utnevning av meddommere/forliksrådsmedlemmer, publisering av politiske saker, samt kontakten mellom de folkevalgte og rådmannen. Sekretariatet har også ansvaret for forberedelsen til og avvikling av stortingsvalg samt kommunestyre- og fylkestingsvalg.

Hovedaktiviteter

Programrådets hovedaktiviteter omhandler løpende politisk møtevirksomhet og de aktiviteter som gjennomføres for å understøtte dette. Videre er valgavvikling annet hvert år en sentral aktivitet som krever ekstraordinær innsats av kommuneorganisasjonen.

Storings- og sametingsvalget 2021

Kommunen har ansvaret for gjennomføring av valg. I brev datert 27. august skriver Kommunal- og moderniseringsdepartementet at valget i 2021 skal planlegges gjennomført under en pågående pandemi. Hva dette medfører av konkrete endringer og kostnader er for tiden usikkert, men som eksempler nevnes:

Økt bemanning på grunn av nye oppgaver knyttet til for eksempel veiledning, kø-anordning og renhold av stemmeavlukker. Sett i sammenheng med lavere terskel for fravær, karantene etc. må det rekrutteres flere reserver.

Forhåndsstemmemottakene som tidligere har bestått av to sammenstilte moduler (brakker) må av smittevern hensyn kanskje økes til tre eller flere.

Det ambulerende forhåndsstemmetilbudet må utvides. Det er sannsynlig at etterspørselen etter hjemmestemming vil øke, hvilket krever mer personell og mer IT-utstyr.

Økte kostnader til innkjøp av blant annet rengjøringsmateriell, smittevernutstyr, kommunikasjonstiltak og eventuelt flere stemmeavlukker.

Budsjett for valggjennomføringen i 2021 er foreslått til 11, 5 millioner kroner. Rådmannen vil holde valgstyret løpende orientert om konsekvenser for valggjennomføringen i lys av situasjonen rundt pandemien.

Kommuneombudet

I sak 48/20 ble ordningen med kommuneombud av kommunestyret vedtatt videreført som en permanent ordning. Basert på praksis i tidligere Drammen var det i sak 48/20 stipulert en årlig kostnad på 1,2 millioner kroner. Beløpet skal dekke lønn (inkludert sosiale kostnader), husleie og øvrige driftskostnader. I etterkant av kommunestyrets vedtak er ombudet tildelt et eget budsjett og fører nå utgifter i eget regnskap.

Kontrollutvalgets budsjettramme

For 2021 har kontrollutvalget foreslått bevilget 5 388 000 kroner til revisjon og sekretariatstjenester. Inkludert utgifter til kontrollutvalgets virksomhet (314.000 kroner) er samlet ramme foreslått til 5 702 000 kroner. Med begrepet "kontrollutvalgets virksomhet" forstås blant annet godtgjøring, kurs/opplæring samt andre driftsutgifter. Budsjettforslaget fra kontrollutvalget følger som vedlegg til økonomiplanen.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	24 735	24 735	24 735	24 735
Vedtak forrige periode				
Disposisjonskonto arbeidsutvalg	-200	-200	-200	-200
Valgavvikling	10 000	0	10 000	10 000
Sum Vedtak forrige periode	9 800	-200	9 800	9 800
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	13 140	13 140	13 140	13 140
Sum Budsjettendringer inneværende år	13 140	13 140	13 140	13 140
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	90	90	90	90
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	90	90	90	90
Konsekvensjusteringer	23 029	13 029	23 029	23 029
Konsekvensjustert ramme	47 764	37 764	47 764	47 764
Nye tiltak				
Lønn til Ny fast ansettelse	530	530	530	530
Øk.plan 2020-2023: Valgavvikling	1 500	-1 500	0	0

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Sum Nye tiltak	2 030	-970	530	530
Nye tiltak og realendringer	2 030	-970	530	530
Ramme 2021-2024	49 794	36 794	48 294	48 294

Forklaring av begreper i tabellen

Opprinnelig budsjett: Budsjett 2020

Vedtak forrige periode: Vedtak i forbindelse med gjeldende økonomiplan 2020-23.

Konsekvensjustert budsjett: Framskrivning av dagens drift/budsjett, basert på vedtak og avtaler som er kjent. Dette er altså opprinnelig budsjett (inneværende år), justert for vedtak (inneværende år), tekniske justeringer, samt lønns- og prisvekst.

Nye tiltak og realendringer: Sum «netto innsparinger» og «nye tiltak».

Udekket behov: Motpost som viser at sum innsparingstiltak ikke trekkes ut av programområdet, men skal omdisponeres for å dekke merforbruket for gjeldende programområdet i økonomiplanperioden.

Sammendrag budsjett

Programområde P18 har et driftsbudsjett på 50,2 millioner kroner. Budsjettet dekker driften av det politiske styringssystemet i Drammen kommune, inkludert bevilgning til revisjon og sekretariatstjenester i regi av kontrollutvalget. Budsjettet inkluderer også lønn til kommunalt ombud og valgavvikling i 2021.

Vedtak forrige periode

Disposisjonskonto arbeidsutvalg

I økonomiplan 2020 - 2023 ble det bevilget 200.000 kroner som en disposisjonskonto til ulike arbeidsutvalg. Beløpet er ført på programområde P18 og blant annet stilt til disposisjon for klima- og næringsutvalget.

Valgavvikling

Det skal gjennomføres valg i økonomiplanperioden, og det tilføres økonomiske midler i valgårene.

Nye tiltak

Lønn til Ny fast ansettelse

Da stillingsprofiler ble utarbeidet for politisk sekretariat, var det forutsatt fire møtesekretærer. Sekretariatet består i dag av tre fast ansatte møtesekretærer og en sekretær ansatt i midlertidig stilling. Erfaring etter ett års drift viser at det er behov for fire møtesekretærer. Det foreslås derfor bevilget midler til fast ansettelse av én sekretær til. Etter dette vil sekretariatet bestå av fire møtesekretærer.

Øk.plan 2020-2023: Valgavvikling

Kommunen har ansvaret for valggjennomføringen. I valgår (2021/2023) tilføres programområdet 10,0 millioner kroner. Valggjennomføring er i utgangspunktet kostbart. Valg i lys av pandemien kan medføre ekstra kostnader. Av denne årsak er det i 2021 foreslått tilleggsbevilget ytterligere 1,5 millioner kroner. Samlet budsjetttramme for Stortings- og sametingsvalget er etter dette 11.5 millioner kroner.

P19 Sentrale poster

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Investeringsprosjekter					
P19 Sentrale poster					
Drammen Eiendom					
DEKF P19 Diverse investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
DEKF P19 Oppgradering bygningsmassen	12 500	12 500	12 500	12 500	50 000
DEKF P19 Strategisk eiendomskjøp	12 000	12 000	12 000	12 000	48 000
Sum Drammen Eiendom	34 500	34 500	34 500	34 500	138 000
Sum P19 Sentrale poster	34 500	34 500	34 500	34 500	138 000
Sum investeringsprosjekter	34 500	34 500	34 500	34 500	138 000

Investeringer

Rammer - Drammen Eiendom KF.

Det er behov for rammer for ulike investeringer i Drammen Eiendom KF som ikke er direkte kan henføres til det enkelt programområde. Det foreslås derfor bevilget rammer på til sammen 34,5 millioner kroner.

Diverse investeringer og planlegging Drammen Eiendom KF

Denne rammen er ment å dekke investeringer hvor DEKF enten dekker kapitalkostnaden selv, eller inngår avtaler om økt husleie med eksterne leietakere eller kommunale virksomheter som prioriterer tiltaket innenfor eksisterende ramme.

Rammen kan også benyttes til planlegging og prosjektering. Det er forskjellige faser for de ulike investeringstiltakene. Noe er på skissestadiet, mens andre kan være grundigere gjennomgått og prosjektert. Investeringsbeløpene må derfor normalt kvalitetssikres og endelige rammer for utbyggingen kan ikke fastsettes før entreprisekonkurranse er gjennomført.

For prosjekter på skisse- og idestadiet hvor planlagt oppstart ved byggeplassen ligger mer enn 2 år frem i tid vil det være behov midler til utredning og planlegging. Endelig investeringsramme fastlegges under forprosjekt. Det avsettes 10 millioner kroner i 2021 til formålet.

Oppgradering bygningsmassen

Det avsettes 12,5 millioner kroner til generell oppgradering av bygningsmassen.

Dette kan være brannkrav, el-krav, miljø og HMS tiltak etc. Disse tiltakene kan være av ulik art og ha ulike krav til gjennomføringshastighet. Det er derfor uhensiktsmessig å fordele disse på programområdene. Bruk av denne ramme medfører ikke husleiekorrigerer.

Strategisk eiendomskjøp

Med bakgrunn i befolkningsveksten har Drammen kommune behov for arealer til en rekke formål. Fra tid til annen blir eiendom lagt ut for salg i kommunen. For å være i posisjon til å delta i budrunder er det fordelaktig å ha en ramme. Rammen disponeres av styret i DEKF, og hvor enkeltkjøp avklares i samråd med rådmannen. Disponering av rammen rapporteres jevnlig til Formannskap og Kommunestyre.

Det avsettes 12 millioner kroner i 2021 til strategisk eiendomskjøp.

EIERSTYRING OG EIERSKAP

Eierstyring i Drammen kommune

Drammen kommunes eierpolitikk for perioden 2020–2024 ble vedtatt av kommunestyret 28.4.20. Eierpolitikken er et redskap for kommunestyret for utøvelse av målrettet, forutsigbar og langsiktig eierstyring i Drammen kommune. Den skal bidra til god politisk styring og kontroll samt gi rammene for hvordan kommunen skal utøve sitt eierskap. Forventningene som kommer til uttrykk i kommunens eierpolitikk gjelder for alle selskaper kommunen har eierinteresser i, uavhengig om det er kommunale foretak eller selskaper som Drammen kommune eier alene eller sammen med andre. Gjennom eierpolitikken etablerer kommunestyret overordnede prinsipper for kommunens forvaltning av sine eierposisjoner. Eierpolitikken omhandler blant annet eiers forventninger til samfunnsansvar, premisser for valg av selskapsstyrer og forventninger om utbytte og avkastning. Formannskapet er kommunens eierutvalg. Eierpolitikken legger rammeverket for rådmannens oppfølging av selskapene.

Kommunens eierpolitikk og oversikt over eierposisjoner finnes på kommunens nettside. Kommunens eierposisjoner oppdateres jevnlig med nøkkeltall, styresammensetning og ved behov for endringer i mål med eierskapet og formålet med selskapet. Oppdateringer rapporteres årlig til kommunestyret i 2. tertialrapport. Der hvor det skjer endringsprosesser som forutsetter politiske avklaringer og/eller at rådmannen holder kommunestyret godt orientert, vil dette skje gjennom egne saker eller nærmere omtale i det løpende plan- og rapporteringsarbeidet.

Drammen kommunes eierposisjoner

Drammen kommune har et betydelig antall eierposter fordelt på ulike selskapsformer. Disse er nærmere spesifisert i tabellen nedenfor.

Oversikt over Drammen kommunes eierposter fordelt på selskapsform

Aksjeselskaper	Eierandel
Lindum AS	100 %
Drammen Scener AS	100 %
Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS	100 %
Nedre Eiker Eiendomsutvikling AS	100 %
Svelvik Produkter AS	100 %
D-park AS	100 %
Vinn Industrier AS	100 %
Enter Kompetanse AS	84,3 %
Solberg Sport- og Kultursenter AS	52 %
Mjøndalen Sport- og Kultursenter AS	50 %
Brageteateret – Regionteater for Buskerud AS	50 %
Glitre Energi AS	50 %
Eiker Vekst AS	50 %
Drammen Kino AS	33 %
Byen Vår Drammen AS	32,9 %
Vardar AS	26,08 %
Glitre Energi Nett AS	8,18 %
Svelviksposten AS	6 %
E 134 Haukelivegen AS	2,43 %
Ferjeselskapet Drøbak – Hurum – Svelvik AS	2,23 %
Norsk Rørsenter AS	1,67 %
Filmparken AS	0,84 %
Interkommunale selskaper (IKS)	
Glitrevannverket IKS	70,86 %
Drammensregionens Brannvesen IKS	65 %
Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS	62,8 %
Blindevannverket IKS	50 %
Viken Kommunerevisjon IKS	25,6 %
Viken kontrollutvalgssekretariat IKS	9 %

Aksjeselskaper	Eierandel
Vestfoldmuseene IKS	1,5 %
Kommunale foretak	
Drammen Eiendom KF	100 %
Drammensbadet KF	100 %
Hermansenteret KF	100 %
Samvirkeforetak (SA)	
Kommunearkivinstusjonenes Digitale Ressurssenter SA	6,67 %
Biblioteksentralen SA	1,6 %
Viken Skog SA	0,1 %
Interkommunalt samarbeid (§27-samarbeid)	
Drammensregionens interkommunale havnevesen	64 %
Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing (IUA)	1/19
Øvrige	
Osloregionens Europakontor (forening)	1/18
Stiftelser o.l.	
Drammen kommunale pensjonskasse	Ikke eierskap
Stiftelsen Drammens Museum	Ikke eierskap
Stiftelsen Drammens Teater og kulturhus	Ikke eierskap
Stiftelsen Åssiden eldresenter	Ikke eierskap
Drammen kommunes utleieboliger	Ikke eierskap
Erik Børresen stiftelse	Ikke eierskap
Drammen og Kongsberg vernelagsstiftelse	Ikke eierskap
Stiftelsen Blå Kors Drammen	Ikke eierskap
Fossesholm eiendomsstiftelse	Ikke eierskap
Nedre Eiker boligstiftelse	Ikke eierskap
Stiftelsen Temte Gård og Bygdesamling	Ikke eierskap
Stiftelsen Portåsen	Ikke eierskap
Stiftelsen Verkstedet Industri- og kulturhistoriske senter	Ikke eierskap

Aktuelle prosesser

Eieroppfølging og kommuneøkonomien

Drammen kommune er i en krevende økonomisk situasjon som medfører tiltak for å redusere kostnader og øke inntekter. I eieroppfølgingen vil det i den sammenheng særlig være aktuelt å vurdere tilskudds- og utbyttensnivå der dette er aktuelt. For de fleste selskap er det likevel slik at det verken er aktuelt med tilskudd eller utbytte. Av selskap som mottar de største tilskuddene fra kommunen nevnes Drammensregionens brannvesen IKS, Drammensbadet KF og Drammen Scener AS. Drammensbadet KF og Drammen Scener AS er samtidig særlig hardt rammet av restriksjoner som følge av pandemien. For 2021 må det derfor legges særskilte vurderinger til grunn for beslutning om tilskuddsnivå. Det vises til egen omtale for aktuelle selskap for nærmere vurderinger av tilskuddsnivå.

Rådmannen har tett dialog med de selskap som normalt utbetaler utbytte til kommunen hva gjelder forventet utbytte for utbetaling i 2021. Dette er dels selskap Drammen kommune eier alene og dels selskap hvor det også er flere eiere. Nivået på utbytte følger av selskapenes årsresultat og i mange tilfeller er det avtalefestet utbyttensnivå i forhold til dette.

Gjennomgang av eierposisjoner

Som følge av etableringen av nye Drammen kommune 1.1.20 ble en rekke selskaper avviklet. I tillegg ble vedtekter og selskapsavtaler for flere selskap oppdatert, slik at disse ble korrekte som følge av at kommunereformen ga en ny eierstruktur i mange selskaper. Arbeidet med å gjennomgå og oppdatere vedtekter og selskapsavtaler for aktuelle selskaper vil bli videreført i 2021, med sikte på vedtak i generalforsamlinger (AS) og representantskap/kommunestyre (IKS). Ofte vil dette skje i tilknytning til eierstrategiske prosesser som mer grundig vurderer rammene for kommunens eierskap.

Eierstrategisk arbeid

For flere av kommunens eierposisjoner har eier/eierne utarbeidet eierstrategier. Eierstrategiene angir målet med eierskapet, definerer styringsdialog og eiers forventninger til selskapet hva gjelder kvalitet, effektivitet, finansielle føringer og rapportering. Flere av eierstrategiene forutsettes revidert etter en gitt tidsperiode. I tillegg er det selskap hvor det i dag ikke finnes eksplisitte eierstrategier, hvor eierstyring skjer med utgangspunkt i blant annet føringer lagt i politisk sak om etablering av selskapet, vedtekter og løpende eierdialog. For disse selskapene vil det være behov for å utvikle tydelige eierstrategier som i større grad sammenfatter overordnede rammer for eierstyringen fra eier(ne). Etter forankring i formannskapet er det i 2020 iverksatt eierstrategiske prosesser for flere selskap:

- Drammen interkommunale havnevesen
- Drammensregionens brannvesen IKS
- Drammen kommune eiendomsutvikling AS
- Vardar AS
- Drammensbadet KF
- Hermansenteret KF
- Glitre Energi AS

Forslag til eierstrategier fremmes til politisk behandling i formannskapet og kommunestyret.

Når det gjelder Hermansenteret KF og Drammensbadet KF, er utgangspunktet for en eierstrategisk gjennomgang fellesnemndas vedtak fra 6.12.18: «Drammensbadet KF og Hermansenteret KF utredes videre, med det formål å finne en oppdatert og hensiktsmessig organisering.». Fellesnemndas vedtak ble fulgt opp med tilsvarende kommunestyrevedtak i Svelvik, Drammen og Nedre Eiker vinteren 2019 og ble omtalt i sakene til kommunestyret 19.11.20 som la til rette for en videreføring av foretakene fra 1.1.20. Rådmannen legger opp til å avklare organisering i løpet av 1. halvår 2021.

Situasjonen rundt pandemien og konsekvenser for eieroppfølging

Pandemien har i større eller mindre grad medført økonomiske og praktiske konsekvenser for enkeltelskaper. Her nevnes Drammen Scener AS, Drammensbadet KF og Drammen Kino AS, som særlig har blitt rammet av restriksjoner. Rådmannen følger situasjonen nøye og omtaler konkrete tiltak under selskapsvis omtale i plan og rapporteringen.

Planlagte eiermøter med formannskapet ble avlyst våren 2020, men gjennomføres høsten 2020 som en konsekvens av at formannskapet igjen har fysiske møter. Med dette som utgangspunkt planlegges det for normal gjennomføring av eiermøter i 2021.

Representantskapsmøter, generalforsamlinger og eierstrategiske prosesser vil i 2021 bli gjennomført som planlagt. Det vurderes fortløpende i hvert enkelt tilfelle hvorvidt møtevirkosomhet gjennomføres digitalt eller fysisk. I 2020 ga departementet utsatt frist for gjennomføring av generalforsamlinger og representantskapsmøter, men de aller fleste møtene ble likevel gjennomført innenfor ordinære frister. Rådmannen følger med på hva som vil være situasjonen i 2021.

Utbytte og eieruttak

Kommunen har store verdier gjennom ulike selskap. De viktigste er Glitre Energi AS, Vardar AS, Lindum AS, Drammen Kino AS, Drammen kommune Eiendomsutvikling AS og Dpark AS samt Thamsgaten Parkeringshus AS og Grev Wedel Parkeringshus AS. Selskapene forventes å gi betydelige årlige inntekter i form av utbytte i den kommende planperioden.

Utbytte fra aksjeselskap baseres på resultater i regnskapsåret, og fastsettes derfor normalt i løpet av første halvår i det etterfølgende budsjettåret. Både koronapandemien og ekstraordinært lave kraftpriser i år innebærer at det hefter ekstra usikkerhet knyttet til hvor store utbytter som kan forventes utbetalt i 2021. Rådmannen har derfor valgt å legge til grunn en forholdsvis nøktern utbytteforventning på 96,6 millioner kroner i 2021. I 2022 forventes inntektene fra utbytte å øke til 107,3 millioner kroner, mens det for 2023 og 2024 er lagt til grunn en utbytteforventning på 108,3 millioner kroner. I tillegg kommer forventet utbytte på 5 millioner kroner per år fra Thamsgaten og Grev Wedels parkeringshus, men disse inntektene inngår i eieruttaket fra Drammen Eiendom KF. Utbyttene tilsvarer om lag 64 prosent av budsjetterte renteutgifter i lånefondet i 2021.

Som tabellen nedenfor viser er det vedtatt utbytte fra kommunens aksjeselskaper på 135,1 millioner kroner inneværende år. Som følge av lave kraftpriser forventes redusert utbytte fra Glitre Energi AS og Vardar AS neste år. Rådmannen har dessuten lagt til grunn at Drammen Kino AS som følge av pandemien ikke vil utbetale utbytte for 2020. På den annen side har Lindum AS rapportert svært gode resultater hittil i år, slik at det forventes et høyere utbytte fra selskapet neste år. Det nevnes også at det for første gang legges til grunn forventning om utbytte fra Dpark AS, etter at selskapet siden oppstarten i 2017 har levert gode resultater.

Utbytte fra aksjeselskaper 2019-2024

Mill. kroner	Regnskap 2019	Vedtatt utbytte 2020	2021	2022	2023	2024
Glitre Energi AS	-71,9	-94,5				
Lindum AS	-17,6	-15,3				
Drammen Kino AS	-2,8	-1,9				
Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS	-2,0	-2,0				
Vardar AS		-15,5				
Glitre Energinett Holding AS	-6,7	-5,9				
Dpark AS						
Forventet utbytte 2021-2024			-96,6	-107,3	-108,3	-108,3
Sum utbytte	-101,0	-135,1	-96,6	-107,3	-108,3	-108,3

Eieruttak fra kommunale foretak

Eieruttak fra kommunale foretak er å betrakte som utbytte fra aksjeselskap, og gir uttrykk for avkastning på egenkapitalen. Eieruttaket fastsettes av kommunestyret i forbindelse med budsjettbehandlingen. For kommunale foretak som mottar tilskudd fra kommunen, Hermansenteret KF og Drammensbadet KF, er det unaturlig å sette krav til eieruttak. Drammen Eiendom KF generer imidlertid overskudd, og rådmannen legger til grunn et eieruttak i 2021 på 94,7 millioner kroner. Dette er en videreføring av årets reviderte eieruttak tillagt kommunal deflator på 2,7 prosent. Eieruttaket inkluderer foretakets forventede utbytte på 5 millioner kroner fra Thamsgaten og Grev Wedels P-hus.

Eiertilskudd til aktuelle selskap

Rådmannen foreslår, hvor ikke annet er omtalt, som en hovedregel at tilskudd mv. til kommunale foretak og interkommunale selskap der kommunen er deltaker justeres med deflator på 2,7 prosent for 2021.

Kommunale foretak**Styregodtgjørelser**

I Drammen kommunes eierpolitikk som ble vedtatt av kommunestyret 28.4.20 er godtgjørelse til styret omtalt i eget punkt – «Godtgjørelse til styret»:

“Godtgjørelse til styret bør utformes slik at den fremmer verdiskapningen i selskapene og fremstår som rimelig ut i fra styrets ansvar, kompetanse, tidsforbruk og arbeidets kompleksitet. Styrets godtgjøring bør ligge på et moderat nivå og se hen til den alminnelige lønns- og prisutviklingen i samfunnet når den er oppe til justering.»

«I aksjeselskapene og de interkommunale selskapene er det henholdsvis generalforsamling og representantskap som årlig tar stilling til godtgjørelsens størrelse. Styregodtgjørelse for de kommunale foretakene fastsettes av kommunestyret i forbindelse med behandlingen av kommunens økonomiplan/årsbudsjett.”

Drammen kommune har tre kommunale foretak; Drammen Eiendom KF, Hermansenteret KF og Drammensbadet KF. Godtgjørelsen til styrene i foretakene for 2020 ble fastsatt av kommunestyret 19.11.19 i forbindelse med etableringen av kommunale foretak i nye Drammen kommune fra 1.1.20. Godtgjørelsesnivå som styrene i foretakene hadde i de gamle kommunene ble videreført og hang sammen med styrets ansvar, foretakets portefølje og verdier. Godtgjørelsene ble justert med kommunal deflator for 2020 som på det tidspunktet var fastsatt til 3,1 prosent.

Rådmannen foreslår som prinsipp at styregodtgjørelser i kommunale foretak justeres årlig tilsvarende kommunal deflator. Avvik fra dette kan likevel skje som følge av ekstraordinære situasjoner, jfr. eksempelvis pandemiens konsekvenser for pris- og lønnsutviklingen i samfunnet.

Justering av styregodtgjørelser med deflator benyttes i hovedsak som prinsipp også i aksjeselskaper (AS) og interkommunale selskap (IKS) hvor Drammen kommune har eierposisjoner. Pandemiens konsekvenser for samfunnsøkonomien og arbeidslivet førte til at det i flere av disse selskapene ikke ble gitt økning i styregodtgjørelser i forbindelse med generalforsamlinger våren 2020.

På denne bakgrunn foreslår rådmannen at godtgjørelsesnivået for 2020 i styrene i kommunale foretak videreføres uendret i 2021. I noen øvrige selskap ble styregodtgjørelser deflatorjustert våren 2020 på et tidspunkt hvor de økonomiske konsekvensene av pandemien ikke var åpenbare. Det er naturlig at styregodtgjørelser i disse selskapene ikke justeres i 2021.

Forslag til styrehonorarer i kommunale foretak for 2021

	Styreleder 2020	Styreleder 2021	Styremedlem 2020	Styremedlem 2021
Drammen Eiendom KF	111 000 kr.	111 000 kr.	67 000 kr.	67 000 kr.
Drammensbadet KF	82 000 kr.	82 000 kr.	49 000 kr.	49 000 kr.
Hermansenteret KF	1512 kr. pr. møte	1512 kr. pr. møte	756 kr. pr. møte	756 kr. pr. møte

Drammen Eiendom KF

Drammen Eiendom KF (DEKF) har ansvar for drift, vedlikehold, oppgradering og bygging av all bygningsmasse som ikke er knyttet til infrastruktur (vei, vann, avløp, park etc.).

Foretaket fører eget regnskap med balanseregnskap, resultatregnskap og investeringsregnskap. Til og med inneværende år har foretaket fulgt regnskapslovens prinsipper. Det følger av § 14-6 i den nye kommuneloven med tilhørende forskrifter at kommunale foretak som hovedregel skal følge kommunelovens regnskapsprinsipper. Det legges derfor opp til at Drammen Eiendom KF fra og med regnskapsåret 2021 skal følge de samme reglene som kommuneregnskapet. Den største forskjellen fra tidligere praksis er at avskrivninger heretter skal nøytraliseres i driftsregnskapet, mens avdrag på lån og eieruttak skal utgiftsføres.

Åpningsbalanse og kapitalforhold

Nye Drammen Eiendom KF ble etablert fra 1. januar 2020 i forbindelse med sammenslåingen av de tidligere kommunene Drammen, Nedre Eiker og Svelvik. Åpningsbalanse per 1. januar 2020 er utarbeidet i løpet av sommeren, og ble fastsatt av foretakets styre 21. september 2020.

Den fastsatte åpningsbalansen innebærer at bokførte verdier fra foretaket pr. 31. desember 2019 videreføres i 2020 med tilordning av bokførte eiendomsverdier fra Nedre Eiker og Svelvik kommuners balanseregnskap per utgangen av 2019. Ny finansiering med egenkapital og lånefinansiering fra kommunens lånefond er konsolidert i ny åpningsbalanse per 1. januar 2020.

Fordeling av eiendom, gjeld og egenkapital i Drammen Eiendom KFs åpningsbalanse

Tall i hele 1000.				
Eiendommer	Nedre Eiker	Svelvik	DEKF	Totalt
Bebygde eiendommer	1 051 982	391 128	4 336 715	5 779 825
Andeler i borettslag	10 710		182 725	193 435
Festetomter og grunnarealer	58 530	1 040	81 850	141 420
Andre driftsmidler/biler	1 932	1 107	9 216	12 255
Sum anleggsmidler Dekf	1 123 154	393 275	4 610 506	6 126 935
Tilført ny egenkapital	351 670	123 138		474 809
Tilført ny langsiktig gjeld	771 483	270 137		1 041 620
Gjeld fra Dekf			3 633 736	3 633 736
Sum Langsiktig gjeld				4 675 356

Resultatbudsjett

Drammen Eiendom KF (DEKF) har lagt frem et utkast til budsjett for 2021 med en forventet omsetning på om lag 938 millioner kroner. Budsjettforslaget viser et årsresultat i balanse etter at det er satt av 94,7 millioner kroner i eieruttak til Drammen kommunekasse. Budsjettet vedlikehold er betydelig økt i forhold til 2020 gjennom omdisponeringer innenfor driftsbudsjettet.

Etter overgang til kommunelovens regnskapsregler føres ikke lenger inntekter og gevinst ved salg av eiendom i driftsregnskapet, men direkte i foretakets investeringsregnskap.

Renter

Drammen Eiendom KF betaler renter og avdrag på lån til kommunens lånefond. For 2020 var det budsjettert 171,1 millioner kroner basert på en internrente på 3,5 prosent. Som følge av de lave markedsrentene foreslår rådmannen at lånefondets utlånsrente fra og med 2021 settes ned til 2,0 prosent. Foretakets estimerte renteutgifter i 2021 blir etter dette 98,2 millioner kroner. Lavere renteutgifter vil gi utslag i lavere internhusleier. DEKFs budsjett for planperioden 2021 - 2024 er omregnet med den nye rentesatsen.

Avdrag

Drammen Eiendom KF betaler avdrag til lånefondet. Avdragene tar utgangspunkt i antatt gjeld per utgangen av 2020, og er i samsvar med tidligere beregninger basert på 30 års nedbetaling. For 2021 er det lagt til grunn avdragsutgifter på 163,6 millioner kroner, som er 3,7 millioner kroner høyere enn budsjetterte avdrag i 2020. Som nevnt ovenfor vil avdragene fra og med 2021 utgiftføres i foretakets resultatregnskap når kommunelovens regnskapsregler legges til grunn.

Husleie

Drammen Eiendom KF har inntekter ved at det beregnes en husleie per eiendom. Husleiene skal dekke de nevnte rentekostnader og avskrivninger, samt forvaltnings, drifts- og vedlikeholdsutgifter.

Ved siden av intern husleie fra kommunen har Drammen Eiendom KF inntekter fra privatpersoner og selskap (boliger, festetomter, areal) og interkommunale selskap (kontor og formålsbygg). Årets husleier for eiendommer overtatt fra Nedre Eiker og Svelvik kommuner er oppdatert på grunnlag av den fastsatte åpningsbalansen. Dette medførte en nedjustering av årets husleieutgifter i kommunekassen med 13,7 millioner kroner, jfr. nærmere omtale i 2. tertialrapport 2020.

Husleieinntektene for 2021 er oppjustert med kommunal deflator på 2,7 prosent. I tillegg er det innarbeidet husleiekonsekvenser som følger utførte og/eller planlagt ferdigstilte investeringstiltak i 2020 og 2021. Som følge av lavere internrente vil husleiene i 2021 bli redusert med ytterligere 73,6 millioner kroner.

Variable kostnader knyttet til energi, renhold og renovasjon dekkes direkte av virksomhetene i tillegg til husleien.

Eieruttak

Drammen kommune henter ut avkastning fra Drammen Eiendom KF gjennom årlige eieruttak. Dette kan sammenliknes med utbytte i et aksjeselskap, og reflekterer avkastning på foretakets egenkapital. Årets eieruttak ble ved behandlingen av 2. tertialrapport 2020 økt med 5 millioner kroner - fra 87,4 til 92,4 millioner kroner - som følge av at DEKF mottok tilsvarende utbytte fra Thamsgaten og Grev Wedels parkeringshus.

Drammen Eiendom KF legger i sitt forslag til økonomiplan 2021-2024 til grunn en tilsvarende utbytteforventning på 5 millioner kroner per år fra parkeringshusene. Foretakets styre anbefaler at utbyttet benyttes til økt vedlikehold av eiendomsmassen. I en situasjon med store utfordringer og stram kommuneøkonomi foreslår imidlertid rådmannen at utbyttet innarbeides i det årlige eieruttaket. Årets reviderte eieruttak fra Drammen Eiendom KF foreslås derfor videreført i planperioden. Justert med kommunal deflator på 2,7 prosent settes eieruttaket til 94,7 millioner kroner fra 2021.

Investeringsbudsjettet

Det foreslås at Drammen Eiendom KF skal investere for 1 527 millioner kroner i den kommende planperioden. Bortsett fra i 2023 hvor det er foreslått en investeringsramme på 614 millioner kroner vil foretaket ha et forholdsvis moderat investeringsnivå den kommende planperioden. Ut over nytt sykehjem i Krokstadelva legges det ikke opp til igangsetting av andre store byggeprosjekter i perioden.

Foretakets investeringsbudsjett foreslås finansiert med momskompensasjon, tilskudd fra staten og låneopptak. Det foreslås en låneramme for hele planperioden på 1 153 millioner kroner. I tillegg til de nevnte finansieringskilder legges det til grunn årlig inntekt fra salg av eiendom på 23 millioner kroner. Det er dessuten lagt til grunn ekstraordinære salgsinntekter på 10 millioner kroner per år i 2021 og 2022.

De konkrete investeringsprosjektene er nærmere omtalt under programområdene, samt i vedlagt forslag til økonomiplan 2021-2024 fra Drammen Eiendom KF.

Prosjekt leie til eie

DEKF deltar i prosjektet «Fra leie til eie» med gjennomføring av selve salget og fremskaffelse av verditakster. I økonomiplanen for 2020 er det lagt grunn salg av eiendom for 23,0 millioner kroner, hvorav 20,0 millioner kroner er «Fra leie til eie». Per 2. tertial 2020 er det solgt 10 boliger 20,3 millioner kroner, som er overtatt av tidligere leietakere. For 2021 er det avsatt 12,7 millioner kroner til kjøp av kommunale utleieboliger. Det anbefales at Drammen Eiendom KF gis fullmakt til å benytte midler fra slikt salg til å anskaffe andre eiendommer til samme formål.

Sameiet Sanssouci

Administrasjonen arbeider med salg av kommunens andel i Sameiet Sanssouci (Hassel fengsel). Sameiet består av to eiendommer. G. nr/b.nr 186/11 i Skotselv og G. nr/b.nr 205/3 i Nord-Bingen, begge beliggende i Øvre Eiker kommune. Salget foregår via Sameiet. Salget er delt inn i flere deler. Det gjenstår å selge internatbyggene og hovedbygget. Disse må omreguleres før salg og dette arbeider pågår. Drammen kommune eier 42,62 prosent av sameiet.

Salg av Gilhus Gård, Lier

Drammen kommune har eid Gilhus Gård i Lier kommune i en årrekke, og denne eiendommen har vært tiltenkt brukt i prosjektet Drammensgården. Dette prosjektet er nå planlagt lokalisert på Nedre Eik gård i Svelvik. Gitt at prosjektet på Nedre Eik gård blir startet har Drammen kommune ikke videre behov for Gilhus Gård i Lier. Lagerlokalene på eiendommen brukes i dag av avdelingen Anlegg, idrett og natur, som tar sikte på å flytte ut av eiendommen i løpet av året.

På bakgrunn av dette anbefales det å legge eiendommen ut for salg. Arbeidet med å klarlegge eiendommen for salg har startet. Det er forventet at salget kan skje i første halvdel av 2021.

Utvikling av kommunale eiendommer

Drammen Eiendom KF har vurdert om det er flere kommunale eiendommer som bør avhendes som følge av at de ikke brukes som formålsbygg. Noen av objektene vil kreve noe mere utredninger og eventuelt omregulering før de kan selges. Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS (DKEU) vil også måtte vurderes som en aktør for utvikling av disse eiendommene. Følgende eiendommer vurderes:

1. Gamle Rådhuskvartalet i Mjøndalen. Tidligere mulighetsstudie og områderegeringsplan er grunnlaget for videre bearbeidelse av DKEU. Alle bygningene her, på til sammen cirka 8 000 m² benyttes i dag til kommunal virksomhet. Dette utredes videre i samarbeid med DKEU.
2. Storgaten 116, Svelvik. Boligeiendom sentralt i Svelvik som ikke benyttes til kommunal virksomhet. Foreslås derfor solgt.
3. Tomt i Svelvik 318/173 området mellom Nordliveien og Orelundveien. Ferdig regulert område. I planen fra 2006 er det skissert tre blokker på eiendommen. Foreslås solgt, men først søkes avklaring om det er aktuelt at eiendommen overføres til DKEU. Dersom dette ikke er aktuelt legges eiendommen ut i det åpne markedet.
4. Lauritz Grønlandsvei 45 Eiendom på cirka 1 250 m² beliggende på Fjell som tidligere er benyttet som barnehjem for barn med funksjonshemninger. Eiendommen er i arealplanen avsatt til boligformål. Salg av eiendommen krever bruksendring, og dette gjennomføres før den legges ut for salg.
5. Ebbestad skole er en nedlagt skole i Svelvik. Den benyttes i dag kun til litt lagervirksomhet. Det anbefales at det startes et prosjekt for avklaring av fremtidig bruk. Et eventuelt salg vil trolig kreve omregulering i forkant.
6. Seksjon i sameiet ved Svelvik Papirfabrikk (eierandel cirka 2,5 prosent). Eiendommen inneholder et gammelt industri/lagerbygg som ikke er i bruk. Salg av denne andelen er behandlet i tidligere Svelvik kommune. Det anbefales at eiendommen legges ut for salg.

Drammensbadet KF

Resultatbudsjettet

Budsjettinnspill fra styret i Drammensbadet KF følger som vedlegg. Drammensbadet mottar i 2020 et ordinært eiertilskudd på 23,5 millioner kroner, jfr. økonomiplan 2020-2023. I tillegg er foretaket blitt tilført i alt 12,2 millioner kroner, fordelt på 1. og 2. tertial, for å kompensere for økonomiske konsekvenser av pandemien.

Foretaket har utarbeidet et budsjett som balanserer med et kommunalt tilskudd på 24 millioner kroner, noe som tilsvarer en økning på 2 prosent sammenlignet med ordinært tilskudd for 2020. Rådmannen foreslår at det kommunale tilskuddet i utgangspunktet videreføres med samme beløp som i 2020, dvs. at det ikke kompenseres for kommunal deflator. I tillegg gjøres en teknisk nedjustering av tilskuddsbeløpet med omlag 3,3 millioner kroner som følge av nedjustert husleie til Drammen Eiendom KF. Etter dette blir tilskuddet til Drammensbadet KF på 20 176 000 kroner i 2021.

Billettprisene er av foretaket i gjennomsnitt økt med om lag 1,7 prosent for bade- og velværebilletter og 2,1 prosent for årskort, noe som innebærer om lag samme prisnivå som konkurrerende svømmehaller og badeanlegg i samme størrelse som Drammensbadet. Foretaket har lagt til grunn 340 000 besøkende gjester i 2021. I budsjettet for 2020 var det lagt til grunn 345 000 besøkende, men foretaket har i sitt budsjettforslag for 2021 gitt en prognose for 2020 på 195 000 besøkende.

Drammensbadet KF påpeker at kostnadsbudsjettet for 2021 er meget stramt, men foretaket opprettholder nødvendige krav til trygghet og sikker drift samt nødvendig renhold. Det totale kostnadsbildet er likevel slik at foretaket ikke legger opp til å åpne utebadet i 2021. Foretaket peker på at kostnadene ved dette vil medføre et underskudd i forhold til budsjett.

Foretaket har i sitt budsjett for 2021 ikke tatt hensyn til eventuelle ekstra kostnader og inntektsbortfall grunnet den pågående pandemien.

Investeringsbudsjettet

Foretaket legger til grunn en samlet investeringsramme til oppgradering av inventar, maskiner o.l. på 8,2 millioner kroner i perioden 2021–2024, fordelt med 2,2 millioner kroner i 2020 og deretter 2 millioner kroner per år. For øvrig vises til nærmere omtale i Drammensbadet KF's forslag til økonomiplan 2021–2024 som følger som vedlegg.

Hermansenteret KF

Hermansenteret KF har som formål å videreutvikle og drifte eldresenter i Mjøndalen. Virksomheten innebærer middagsservering, aktiviteter, foreningsvirksomhet og annet. Foretaket skal legge til rette for at det utvikles samarbeid og samhandling mellom det offentlige og frivillige organisasjoner. Virksomheten skal primært innrettes mot alders- og uførepensjonister, funksjonshemmede og personer over 60 år. Virksomheten skal primært konsentreres om forebyggende tiltak ved å stimulere brukernes evner, krefter og erfaring i felles løft for å forhindre sosial isolasjon og passivitet. Rådmannen vil nærmere vurdere hvorvidt foretaksmodellen er hensiktsmessig sett i lys av den virksomhet foretaket utøver. Hermansenterets styre har fremlagt et budsjettforslag med driftsbudsjett i balanse, forutsatt et tilskudd fra kommunen på 520 000 kroner. Dette er en videreføring av årets tilskudd inkludert kompensasjon for ekstern regnskapsfører og revisor.

Øvrige selskaper

Rådmannen legger opp til å benytte kommunens nettside for en nærmere presentasjon av de ulike selskaper som er i kommunens eierportefølje, jfr. tidligere omtale av nettbasert løsning for å formidle kommunens eierpolitikk og eierposisjoner. Der hvor det skjer endringsprosesser som forutsetter politiske avklaringer og/eller at rådmannen holder kommunestyret godt orientert, vil dette skje gjennom egne saker eller ved en nærmere omtale i det løpende plan- og rapporteringsarbeidet.

Glitre Energi AS

I 2. tertialrapport 2020 omtalte rådmannen planer om fusjon mellom Glitre Energi AS og Agder Energi AS. Glitre Energi AS orienterte formannskapet i møte 15.9.20 om sonderinger om mulig fusjon med Agder Energi AS. Drammen kommune eier 50 prosent av Glitre Energi AS, hvor Vardar AS eier de øvrige 50 prosent. Drammen kommune og Vardar AS har beskrevet sine utviklingsplaner for Glitre Energi AS i aksjonæravtale fra 2015, og det er i tråd med avtalen at selskapet aktivt utforsker strategiske muligheter som kan styrke vekst og utvikling av selskapet. Forutsetningen er at slik utvikling skal øke avkastningen til eierne gjennom å sikre konkurransekraft, og at arbeidsplassene skal sikres og utvikles. Drammen kommune vil behandle saken som eier av 50 prosent av aksjene i Glitre Energi AS. Rådmannen vil utarbeide nødvendig grunnlag for beslutning i kommunestyret. I første omgang vil dette omhandle arbeidet med å etablere en intensjonsavtale som skal legge til rette for videre arbeid med en eventuell fusjon.

Vardar AS

Vardar AS er et energikonsern som er organisert i ulike datterselskaper og tilknyttede selskaper, og omfatter virksomhetsområdene: Vannkraft, Glitre Energi AS, Bioenergi og Vindkraft. Kommunene i tidligere Buskerud fylke overtok eierskapet i Vardar AS fra tidligere Buskerud fylkeskommune med virkning fra 1.1.20. Selskapet har i dag 19 eierkommuner. Drammen kommune er største eier i selskapet med en eierandel på 26,08 prosent. På generalforsamling i selskapet 18.6.20 ble det valgt nytt styre og det ble vedtatt utbytte til de nye eierne på totalt 60 millioner kroner for regnskapsåret 2019. Av dette og i henhold til eierandel mottok Drammen kommune om lag 15,5 millioner kroner i utbytte.

Vardar har meddelt eierkommunene at det under bestemte forutsetninger er grunnlag for et samlet utbytte for regnskapsåret 2020 på 30 millioner kroner. Drammen kommunes andel vil være om lag 7,8 millioner kroner og vil komme til utbetaling i 2021. Vardar AS uttrykker at under bestemte vilkår kan dette nivået fungere som en nedre terskel i forhold til planlegging av fremtidige utbytter fra selskapet.

Høsten 2019 oppnevnte rådmennene i Buskerud en administrativ arbeidsgruppe ledet av rådmannen i Drammen kommune. Arbeidsgruppen er gitt en saksforberedende rolle og har til oppgave å legge til rette for kommunenes nye eierrolle gjennom koordinert politisk behandling av prosesser og saker som knytter seg til overtakelsen av eierskapet i Vardar AS. Arbeidsgruppen har løpende orientert eierkommunene om arbeidet med å gjennomføre nødvendige prosesser som reflekterer selskapets nye eierstruktur. Det er lagt til rette for valg av nytt styre og etablering av styringsdokumenter. I ekstraordinær generalforsamling i selskapet 9.12.19 ble nye, oppdaterte vedtekter vedtatt. Videre er det høsten 2020 fremmet felles sak til kommunestyrene om revidert aksjonæravtale som erstatter gjeldende aksjonæravtale fra 2005. Ny aksjonæravtale legger til rette for at eierne gis forutsigbarhet for når utbytteforventning fra selskapet kommuniseres og at eierne informeres jevnlig om selskapets utvikling gjennom eiermøter som avholdes i tillegg til formelle generalforsamlinger.

Eierkommunene legger opp til å utarbeide en eierstrategi for Vardar AS som supplerer eierpolitikken, selskapsvedtektene og aksjonæravtalen som styringsverktøy for kommunene. Arbeidet med ny eierstrategi vil kreve grundig og omforent arbeid og

må vedtas i alle eierkommunene. Oppnevnt arbeidsgruppe blant rådmennene vil komme nærmere tilbake til organisering og gjennomføring av et eierstrategisk arbeid.

Drammensregionens interkommunale havnevesen (Drammen Havn)

Drammen Havn ble i sin nåværende selskapsform stiftet 1. januar 1985, som et § 27 samarbeid etter den daværende kommuneloven. Selskapets formål er å drive havnevirksomhet og ivareta eierkommunenes oppgaver og plikter i henhold til havne- og farvannslovens bestemmelser. Fra nyttår trådte kommunereformen i kraft, og endret eierstrukturen for havneselskapet:

Drammen kommune, 64 prosent (tidligere Drammen kommune 55 prosent og tidligere Svelvik kommune 9 prosent)

Lier kommune, 18 prosent

Asker kommune, 18 prosent (tidligere Hurum kommune 9 prosent og tidligere Røyken kommune 9 prosent)

I Asker kommune forvaltes havne- og farvannsloven av Utvalg for samfunnsutvikling, som havnestyre. I Drammen og Lier kommuner er forvaltningen av havne- og farvannsloven delegert til havneselskapet. Havnerådet er selskapets eierorgan, representert ved ordførerne i eierkommunene. Havnestyret rapporterer til havnerådet.

Som vist i økonomiplan 2020-2023, har de tre eierkommunene igangsatt en eierstrategisk utredning for Drammen havn. Bakgrunnen for denne prosessen er endringene i eiersammensetningen, samt ny kommunelov og ny havnelov, som begge trådte i kraft fra 1. januar 2020:

Ny kommunelov innebærer at dagens § 27- samarbeid vil falle bort og må erstattes av en ny selskapsform. Den nye kommuneloven åpner for et overgangsvindu på inntil fire år for å fase ut samarbeid etter §27 i tidligere kommunelov.

Ny havnelov innebærer blant annet at det under gitte forutsetninger åpnes for eierutbytte.

De tre eierkommunene samarbeider om nødvendige utredninger og beslutningsunderlag for den videre eierstrategiske prosessen. Sentrale faser i 2020-2021 er:

Midlertidig og forenklet tilpasning av selskapsvedtektene til ny eierstruktur.

Etablere forutsigbarhet for selskap og eiere hva angår forventet verdifordeling ved oppløsning og omdanning av havneselskapet, som følge av at § 27-samarbeidet må avløses av ny selskapsorganisering.

Etablere utrednings- og beslutningsunderlag for eierne hva angår alternative eierstrukturer og alternativer for strukturering av selskapets forretningsområder.

Utvikling av eierstrategi for selskapet, med bakgrunn i valgt eier- og selskapsstruktur.

Utvikling av nye vedtekter for selskapet, med bakgrunn i ny eierstrategi for selskapet.

Oppløsning, verdifordeling og ny selskapsetablering, i henhold til punktene 2-5.

Drammen kommune koordinerer prosessen gjennom et administrativt eierkontaktutvalg der alle eierne møter, sammen med daglig leder i havneselskapet. Alle faser i denne prosessen vil innebære omforent politisk behandling i de tre eierutvalgene/kommunestyrene, med påfølgende behandling i havnerådet.

Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS

Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS (DKEU AS) eies 100 prosent av Drammen kommune og ble vedtatt opprettet av Drammen bystyre i møte 23.2.16. Selskapet skal ivareta kommunens utviklerrolle for eiendommer som ikke er knyttet opp til kommunens tjenesteproduksjon. Rådmannen har i den løpende rapporteringen til politisk miljø redegjort for selskapets utvikling og arbeidet med å overføre eiendommer fra Drammen kommune til Drammen Kommune Eiendomsutvikling AS og de økonomiske konsekvensene av dette.

Selskapet hadde ved utgangen av 2019 en solid egenkapital på 742 millioner kroner, noe som skyldes overføringer av aksjer og eiendommer fra Drammen kommune til selskapet over tid. Her nevnes; Kobbervik Næringspark, Tangenkaia, tomter på Konnerud (Skalstadskogen, Konnerud sentrum) og Hollenderkollen. DKEU AS ivaretar også kommunens eierskap i Papirbredden Eiendom AS. Etter etableringen av nye Drammen kommune er det arbeidet med å kartlegge hvilke kommunale eiendommer i den nye kommunen det kan være aktuelt å overføre til DKEU AS, med sikte på videre verditviking. Rådmannen vil fremme egen sak for kommunestyret om dette.

I generalforsamling 23.4.20 ble det vedtatt et utbytte til Drammen kommune på 2 millioner kroner. I tillegg ble det i

ekstraordinær generalforsamling 29.10.19 vedtatt et utbytte for på 2 millioner kroner som er bokført i 2019. Selskapet har meddelt at kommunen også for 2021 kan forvente et utbytte i størrelsesorden 2 millioner kroner.

I henhold til vedtektene til DKEU AS skal selskapet selv og gjennom investeringer i andre selskaper kjøpe, selge, eie, utvikle, drive og forvalte næringseiendom og annen fast eiendom på vegne av Drammen kommune, samt alt som står i naturlig sammenheng med dette. Selskapet kan eie slik eiendom sammen med private eller andre offentlige aktører. Selskapet skal legge vekt på sitt særlige samfunnsmessige ansvar og skal i den sammenheng ivareta offentlige eller byutviklingsmessige hensyn, herunder bidra til at det bygges et mangfold av boliger når det gjelder pris, størrelse, beliggenhet og utforming.

Vedtektene trekker opp rammer for selskapets virksomhet. Det samme gjør kommunens overordnede eierpolitikk som gjelder for alle kommunens eierposisjoner. Det er også behov for en tydelig og eksplisitt eierstrategi for DKEU AS som supplerer eierpolitikken og selskapsvedtektene som styringsverktøy for kommunen. Eierstrategien skal blant annet fremheve målet med eierskapet, formålet med selskapet, kommunens forventninger til selskapet og styringsdialog m.m. Rådmannen vil iverksette et eierstrategisk arbeid for selskapet høsten 2020. Eierstrategien vil bli lagt frem til politisk behandling i kommunestyret.

Nedre Eiker Eiendomsutvikling AS

Nedre Eiker Eiendomsutvikling ble etablert i 2014 av Nedre Eiker kommune. Selskapet eies 100 prosent av Drammen kommune og har som formål å eie, utvikle og selge faste eiendommer, herunder investere i aksjer og andeler i denne forbindelse, samt alt som naturlig står i forbindelse med dette. Selskapet har ingen ansatte og har valgt å leie inn daglig leder på deltid, samt å ha et aktivt utøvende styre. Selskapets verdier ligger i det heleide datterselskapet Mile Utvikling AS som eier tomt i Mjøndalen. Nedre Eiker Eiendomsutvikling AS har meddelt at det er et salgspotensial knyttet til tomten i Mjøndalen (Mile-tomten). Et salg forventes å gi en større inntekt for selskapet og i neste omgang for kommunen som eeneier. Rådmannen foreslår at kommunestyret gir aksept for at Nedre Eiker Eiendomsutvikling AS arbeider videre med å utrede og realisere salg av Mile-tomten. Rådmannen vil komme tilbake til de økonomiske konsekvensene av et salg for Drammen kommune.

Drammen Scener AS

Drammen scener AS er et heleid selskap av Drammen kommune. Drammen Scener AS driver utleie, innkjøp av produksjoner og noe egenproduksjon av kulturarrangementer. Drammen Scener AS er også en stor aktør i Drammen på konferanse/event markedet. Selskapet står for den daglige driften av Drammens teater og Union Scene i Drammen. Sistnevnte ble fusjonert med Drammen Scener AS i november 2011. De to byggene driftes i dag med en felles administrasjon med kontorlokaler på Drammens teater og produksjonskontor på Union Scene.

Drammen Scener AS mottar årlig eiertilskudd fra Drammen kommune. Dette utgjør 19.993.936 kroner i 2021. Beløpet er inklusiv en reduksjon i tilskuddet - 600.000 kroner - som følge av lavere rente og at selskapet derved har fått redusert husleie fra Drammen Eiendom KF. Det er i økonomiplan 2021-24 foreslått at tilskudd til drift og foreninger, herunder Drammen Scener AS ikke deflatorjusteres i 2021. I tillegg til eiertilskuddet, har Drammen Scener AS bedt om ekstra tilskudd som følge av pandemien i forbindelse med tertialrapporteringen i 2020.

Pandemisituasjonen har betydelige økonomiske konsekvenser for Drammen Scener AS, som i forbindelse med 1. tertialrapport 2020 varslet et underskudd på opp mot 10 millioner kroner i 2020. Prognosen forutsatte inntekt fra statlige støtteordninger for våren på nesten 3 millioner kroner og kostnadsbesparende tiltak gjennom permittering og stenging på cirka 4 millioner kroner for første halvår 2020. Uten en garantert tilførsel av kapital, ville selskapet gå mot en mulig konkurs jf. brev fra styreleder i Drammen Scener AS (vedlegg 1. tertialrapport 2020). Det ble derfor vedtatt i forbindelse med 1. tertialrapporteringen at Drammen kommune som eier garanterte for ekstra økonomiske tilskudd til Drammen Scener AS, slik at Drammens Teater og Union Scene kunne gjenåpne fra medio august med arrangementer innenfor de begrensninger som myndighetene til enhver tid setter. Konkret tilskudd ble vurdert i 2. tertialrapport 2020.

Per oktober 2020 viste årsprognosen for Drammen Scener et underskudd på rundt 6,4 millioner kroner, mot om lag 10 millioner kroner som ble meldt inn i mai i forbindelse med 1. tertialrapport 2020. Det forutsatte imidlertid både gjennomføring av høstens planlagte arrangementer med tilhørende inntekter og at selskapet får 6 millioner kroner i statlig støtte. Økonomisk har Drammen Scener per oktober 2020 mottatt cirka 2,5 millioner kroner i ulike kompensasjonsordninger og det søkes om ytterligere 1,5 millioner kroner for 3. kvartal. Det er håp om at eksisterende/nye kompensasjons- og stimuleringsordninger vil gi rundt 6 millioner kroner i statlig støtte totalt sett, men dette er svært vanskelig å forutse siden disse ordningene per oktober ikke er på plass enda. I forhold til budsjettet for 2020, viser prognosen et inntektsbortfall på om lag 19 millioner kroner. Kompensasjonsordningen for tapt billettinntekt kom først på plass i slutten av juli, for perioden mai-august. Det har imidlertid ikke kommet på plass en forlengning av denne per oktober, noe som gjør det utfordrende for selskapet å planlegge arrangementer fremover. Likviditeten til Drammen scener AS var per oktober svært anstrengt, da utbetalinger fra flere av kompensasjonsordningene først ville komme senere på året og at det for øvrig var begrenset med inntekter for selskapet.

Drammen scener meldte derfor om et behov for tilføring av ekstra midler fra kommunen medio oktober.

Situasjonen for Drammen scener er like uforutsigbar som i forbindelse med 1. tertialrapport. Selskapet besluttet tidlig på våren å holde stengt fram til medio august. Alle ansatte var helt eller delvis permittert i perioden 20. mars til 15. juni. De to siste ukene før sommerferien ble de fleste tatt tilbake fra permisjon for å gjøre nødvendig sommervedlikehold, slik at en kunne være klar til åpning medio august. Som et resultat av Covid-19 forskriften er imidlertid kapasiteten på Drammens Teater redusert med 70-80 prosent.

Den uavklarte situasjonen knyttet til økonomi har gjort at svært mange arrangører og artister ikke har tatt sjansen på å planlegge noe for høsten og mange av allerede tidligere planlagte arrangementer har blitt avlyst. Dette vil også få store konsekvenser for 1. halvår 2021. Det er normalt en planleggingshorisont 6-12 måneder fremover og det er nødvendig at stimulerings- og/eller kompensasjonsordninger er på plass før noen tør å ta den økonomiske risikoen knyttet til smitten og de pålagte restriksjonene. Per oktober i fjor hadde Drammen scener solgt cirka 23 500 billetter med en omsetning på over 8 millioner kroner. For høsten i år (2020) har selskapet solgt under 6 000 billetter med en omsetning i underkant av 2 millioner kroner. Per oktober 2020 har selskapet refundert billetter for over 4 millioner kroner og godt over 100 arrangementer har blitt flyttet eller er kansellert i tillegg til alle arrangementene som ble stoppet av pandemien.

Konsekvensene av få arrangementer, at forestillinger kjøres med lav kapasitet og restriksjoner knyttet til servering gir et bortfall bare av serveringsinntekter på nesten 6 millioner kroner. Tiltakene som ble innført i mars, og senere restriksjoner knyttet til konferanser/events, medførte at bunnen falt ut av markedet, og dette har gitt et bortfall av inntekter på cirka 7 millioner kroner.

I henhold til vedtak i 1. tertialrapport 2020, punkt 13, vedrørende kommunal garanti for ekstra økonomisk tilskudd til Drammen scener AS, som følge av pandemien, fremmet rådmannen følgende forslag i 2. tertial:

Drammen kommune innvilger 8 millioner kroner i et kortsiktig likviditetslån til Drammen Scener AS i 2020, slik at selskapet får dekket likviditetsbehovet på kort sikt. Likviditetslånet konverteres deretter til aksjekapital (emisjon). Beløpet kan justeres i forhold til selskapets økonomiske situasjon, når eventuelle tilskudd som er søkt om gjennom statlige støtteordninger (vedrørende pandemien) er avklart.

Lindum AS

Lindum AS eies 100 prosent av Drammen kommune. Selskapet planlegger å bygge et biogassanlegg i Tønsberg for å sikre behandling av økte mengder avløpslam. Biogassanlegget planlegges etablert vegg i vegg med Den Magiske Fabrikken som gjenvinner matavfall og som Lindum AS i dag leier og drifter. I den forbindelse vil det også være aktuelt at Lindum AS kjøper seg inn i fabrikken for å sikre muligheten for bedre langsiktighet i driften av denne og dermed være i stand til å fortsette behandlingen av matavfall.

Planlagte tiltak vil innebære større investeringer for Lindum AS. I eierstrategien for selskapet heter det at større investeringer skal avklares med eieren. Lindum AS orienterte om sine investeringsplaner i formannskapetets møte 20.10.20.

Enter Kompetanse AS

Det har over en lengre periode vært anbefalt av NAV at arbeids- og inkluderingsbedriftene bør vurdere omlegging av selskapsstrukturen for å synliggjøre de økonomiske resultatene, fordelt mellom virksomhetenes hovedformål som er attføring og de kommersielle områdene, herunder også utleie av arealer. Neste forhåndsgodkjenningsprosess fra NAVs side for Enter Kompetanse AS som tiltaksarrangør, er våren 2021. Enter Kompetanse AS ville da fått avvik hvis det på dette tidspunkt ikke var gjennomført en omstrukturering der særlig utleievirksomheten er utskilt. Enter Kompetanse AS har etter samtale med NAV Vest-Viken fått frist til 30. juni 2021 til å foreta en omstrukturering.

Enter Kompetanse AS vil med dette arbeidet kunne utarbeide en modell for omstrukturering som også kan brukes av de andre arbeidsmarkedsbedriftene i Drammen kommune i den samme prosessen.

Drammensregionens brannvesen IKS

Deltakende kommuner i Drammensregionens brannvesen IKS (DRBV) er Drammen, Lier, Øvre Eiker, Sigdal og Krødsherad. DRBV ivaretar eierkommunenes eierskap i alarmsentralen Sør-Øst 110 IKS. I økonomiplan 2020– 2023 ble eierbidraget til Drammensregionens brannvesen IKS og Sør Øst 110 IKS fra Drammen kommune økt med om lag 5,5 millioner kroner.

Dette på grunn av endringer i selskapsstrukturen som følge av kommunereformen og etablering av ny alarmsentral i Tønsberg. Rådmannen varslet samtidig behov for innsparing og kommunestyret la til grunn en reduksjon i samlet tilskuddsnivå fra Drammen kommune på 2,5 millioner kroner fra 2021 (3 prosent reduksjon). Det ble uttrykt en forventning om at selskapet tilpasser driftsnivået til endrede rammeforutsetninger. Representantskapet i Drammensregionens brannvesen IKS (DRBV) vedtok i sitt møte 29.10.20 et eierbidrag til selskapet for 2021 som for Drammen kommune innebærer en

mindre reduksjon i samlet tilskuddsnivå enn hva kommunen la til grunn i sin økonomiplan for 2020 - 2023, jfr. omtale under programområde 15 Samfunnsikkerhet. Kommunens driftstilskudd til Drammensregionens brannvesen IKS for 2021 er etter dette fastsatt til 82 046 421 kroner inkl. eierbidrag til Sør Øst 110-sentral IKS

Representantskapet Drammensregionens brannvesen IKS (DRBV) vedtok i sitt møte 29.04.20 å be eierkommunene gjennomføre en prosess med mål om å få på plass en ny eierstrategi for selskapet. Arbeidet vil bli iverksatt høsten 2020 i samarbeid med de øvrige eierkommunene. Rådmannen i Lier kommune vil lede prosessen med å utarbeide ny eierstrategi.

Glitrevannverket IKS

Før kommunereformen var Drammen, Nedre Eiker, Lier og Røyken eierkommuner i Glitrevannverket IKS. Fra 1.1.20 eies selskapet av Lier, Asker og Drammen. Drammen har 70,86 prosent eierandel, Lier kommune har 14,4 prosent eierandel og Asker har 14,72 prosent eierandel. Høsten 2019 ble det gjennomført et arbeid med å revidere selskapsavtalen for Glitrevannverket IKS, slik at avtalen gjenspeilet den nye eierstrukturen. Dette for å sikre at selskapet etter kommunereformen hadde en gyldig selskapsavtale. Drammen kommunestyre vedtok den reviderte selskapsavtalen i sitt møte 10.12.19 (sak 42/19). Med en eierandel på 70,86 prosent har Drammen kommune mer enn 2/3 eierandel og dermed formelt en betydelig styringsposisjon i selskapet. Praksis viser likevel at vedtak i større, vesentlige saker i representantskapet (selskapets eierorgan) er fattet gjennom konsensus. Av eierandel følger også at Drammen kommune hefter for 70,86 prosent av Glitrevannverkets samlede forpliktelser, jfr. Lov om interkommunale selskaper (§3) og selskapsavtalen for Glitrevannverket IKS.

Kommunestyrene i Lier og Asker har så langt ikke vedtatt den nye selskapsavtalen. Asker og Lier ønsker at praksis om konsensus tydeliggjøres i saker som omhandler styrevalg og låneopptak. Det har vært dialog mellom ordførerne og rådmennene i eierkommunene. Det er enighet om at selskapsavtalen suppleres med et notat fra eierkommunene til representantskapet i Glitrevannverket IKS som sier at valg av styre og låneopptak skjer gjennom konsensus i representantskapet. Notatet legges frem til behandling i kommunestyrene, men er ikke et formelt vedlegg til selskapsavtalen. Notatet «Styrevalg og låneopptak i Glitrevannverket IKS» datert 21.9.20 følger som vedlegg til økonomiplanen. Rådmannen foreslår at kommunestyret vedtar at notatet legges til grunn for saksbehandlingen i representantskapet i Glitrevannverket IKS.

MEDARBEIDERE

Etablering av ny organisasjon

En ny organisasjon er etablert i 2020, et arbeid som har vært omfattende og krevende, og som pågår fremdeles.

Ledere og medarbeidere skal finne sin form og kultur i den nye organisasjonen, samtidig som man skal sikre tjenesteproduksjonen og de kvalitative og kvantitative mål som er satt for denne. Arbeid med å smelte sammen ulike organisasjonskulturer er generelt krevende. Situasjonen rundt pandemien har bidratt til å forsinke prosessene med samkjøring og utviklingsarbeid. Dette arbeidet må ha stort fokus også videre fremover i økonomiplanperioden.

Samtidig har denne situasjonen vist at organisasjonen har stor evne til rask omstilling. Den digitale kompetansen i hele organisasjonen har i denne perioden gjort et kvantesprang, og det er utviklet nye måter å jobbe/samarbeide på, noe som er et godt utgangspunkt for videre utvikling av organisasjon og arbeidsprosesser.

Det er lagt ned et betydelig arbeid med utvikling og tilpasning av kommunens mange IKT-systemer til ny kommune og ny organisering. I denne sammenheng har det også vært viktig å sikre at data overføres elektronisk mellom de ulike systemene. Dette arbeidet kommer fortsatt til å være sentralt i årene fremover, og vil også omfatte arbeid med videreutvikling av statistikk og rapporter på organisasjons-/personalområdet.

Mermedbestemmelse

Det legges stor vekt på å videreføre det gode samarbeidet mellom arbeidsgiver og arbeidstagerorganisasjonene og vernetjenesten som var i prosjektperioden forut for etablering av den nye kommunen. Dette ble tydeliggjort gjennom en felles erklæring mellom partene, «Tyrifjord-erklæringen».

Til grunn for samarbeidet ligger følgende:

- Visjon: Drammen kommune skal være en foregangskommune hvor partssamarbeidet preger utviklingen av gode tjenester til innbyggerne og et godt arbeidsmiljø for de ansatte.
- Verdier: Åpenhet, tillit og involvering.
- Samarbeid skal preges av mermedbestemmelse, gjennom rolleforståelse, åpen dør, tidlig innsats og trygge møtepunkter.
- Det er etablert ulike regelmessige møtefora:
 - samarbeidsmøte med tillitsvalgte og hovedverneombud på kommunalsjefnivå (månedlig)
 - rådmannens kontaktmøte med tillitsvalgte og hovedverneombud
- AMU (arbeidsmiljøutvalg)
- PSU (partssammensatt utvalg)
- drøftingsmøte
- HMS-utvalg i alle virksomheter er etablert eller er under etablering.

Attraktiv arbeidsgiver

Det er stort fokus på utvikling og kvalitetssikring av strategier for rekruttering og introduksjon av nye medarbeidere, for å sikre at organisasjonen har tilstrekkelig tilfang av ønsket arbeidskraft. Det settes også fokus på lederutvikling, og «Lederskolen» er igangsatt i 2020, og vil videreutvikles i årene fremover.

Det er satt et overordnet mål om at 90 prosent av de ansatte skal jobbe heltid i Drammen kommune. Spesielt innen helse og omsorg er dette en utfordring, og det er lagt opp til et tett samarbeid med øvrige kommuner og forskningsstiftelsen Fafo om dette.

En viktig del av rekrutteringsarbeidet er å legge til rette for lærlinger, praksisplasser og fagbrev. Kommunen hadde per 1.1.2020 143 lærlinger fordelt på følgende områder:

- helsefagarbeider
- barne- og ungdomsarbeider
- institusjonskokk
- multimediegrafikerfaget
- Utover dette kommer det også til å være fokus på strategiarbeid knyttet til:
 - kompetanse og kollegalæring
 - etisk dilemmatrening
 - bemanningspool som et tiltak i forhold til heltidskultur

Kompetanse og organisasjonsutvikling

Aktiviteter innen Kompetanse og organisasjonsutvikling skal understøtte kommunens behov for kompetanse-, organisasjons-, fag- og tjenesteutvikling. Dette gjøres i tett samarbeid med øvrige ressurser i Utvikling og digitalisering, de andre stabsmiljøene og tjenestene. I noen sammenhenger også i samarbeid med eksterne aktører, som statlige organisasjoner, andre kommuner, akademiske miljøer og næringslivet. Innbyggere, brukere og/eller tjenestemottakere skal involveres i så stor grad det er relevant og mulig.

I den nye kommunens «andre leveår» vil det være et stort fokus på utvikling av strategier, planer og harmoniseringsaktiviteter. Det utarbeides strategier som støtter opp under områdene som er definert i arbeidsgiverpolitisk plattform – Vi i Drammen. Spesifikt jobbes det med strategier for kompetanse, rekruttering, lærlinger, kollegalæring, heltid og arbeidet rundt etiske regler.

Kompetanse og organisasjonsutvikling vil i 2021 fokusere på å øke kompetansen på aktive læringsformer, det vil si læringsformer hvor aktørene er «deltakende og i ekte miljøer». Det er ønskelig å teste ut «spillbasert læring», andre digitale læringsverktøy og å fokusere på kolegalæring i dette sammensatte bildet. Kompetanseutvikling via aktiv læring kombineres også helst med tradisjonelle passive læringsformer som lese, høre, se, video og demonstrasjoner. Simuleringslæring, digitalt og/eller fysisk, som for eksempel læringsverksted som metode skal også utredes og settes nærmere fokus på.

Lederskolen (lederutvikling)

I Lederskolen står det tverrfaglige lederskapet og en fremtidsrettet organisasjonskultur sentralt. Tematikk høsten 2020 har vært oppstarten med å bygge et felles verdigrunnlag. Dette arbeidet fortsetter videre inn i 2021 med fordypning i tillitsbasert ledelse knyttet opp mot ny styrings- og utviklingsmodell. Fortløpende utover i 2021 vil det utvikles tiltak som ses i sammenheng med vedtatte ledelsesprinsipper for kommunen. Parallelt utvikles det tiltak knyttet til den administrative delen av lederrollen i regi av Fellestjenester.

Organisasjonsutvikling

Drammen kommune skal være en attraktiv arbeidsplass, med utviklingsmuligheter og konkurransedyktige arbeidsvilkår («Vi i Drammen»). Arbeidet med utvikling av et felles verdsett og en trygg kultur preget av tillit, der kompetansedeling og –utvikling er naturlige elementer, er et omfattende og langsiktig arbeid som er igangsatt.

Medarbeiderskap/Kollegalæring

Våre medarbeidere er kompetente og tar ansvar for å nå felles mål gjennom å gjøre seg selv og andre gode. Det skal i perioden utvikles og implementeres en prosesser for organisasjonslæring kalt kollegalæring. Det er en metode der ansatte og ledere deler kompetanse og kunnskap på tvers av sektorer til beste for innbyggere og brukere. Kollegalæring vil kunne stimulere til profesjonelle, lærende fellesskap drevet av en nysgjerrighet på kollegas arbeid og innspill, samt en kultur for å benytte seg av andres erfaringer i det lokale utviklingsarbeidet.

Rekruttering

Arbeidet med en rekrutteringsstrategi for Drammen kommune videreføres, og skal implementeres og evalueres i perioden. Arbeidet skal gjennomføres i tråd med andre, nærliggende strategier, blant annet strategier for kompetanse, digitalisering, kommunikasjons lærlinger og praksisplasser, samt heltidssatsing m fl. I arbeidet inngår å utarbeide verktøy og utvikle kompetanse for å bygge Drammen kommunes omdømme som arbeidsgiver, profesjonalisere rekrutteringsprosessen og kommunisere verdigrunnlag og kultur.

Etisk refleksjon

En felles plattform for knyttet til verdier og etikk, er essensielt for å utvikle Drammen kommune til en attraktiv arbeidsplass. I perioden skal det utvikles og implementeres metodikk og verktøy for etisk refleksjon på individ- og gruppenivå i hele organisasjonen

Kompetanse

Arbeidet med kompetanse- og tjenesteutvikling er organisert i Kompetansesenteret som innehar generalist- og spisskompetanse, både på spesifikke fagområder og på prosess/prosjekt.

Miljøet har også kompetanse på master- og doktorgradsnivå, som betyr både spisskompetanse og forskningskompetanse.

Satsingsområder inkluderer

Fagfornyelsen i Skole (LK 20)

Fireåring kompetanse- og tjenesteutviklingsfokus i Rus og psykisk helse. Satsingen følges tett med veiledning fra NTNU, USN og Boston University.

«Livsfortellingsarbeid som grunnlag for personfokuserte tjenester» innen tjenester til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Oppdrag fra Helsedirektoratet om å være utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) Viken (området tidligere Buskerud). Avtalen gjelder frem til 2023 og arbeidet handler nå mye om reformen «Leve hele livet».

Forebygging er et av de viktigste områdene Kompetansesenteret har fokus på i 2021. Her vil vi blant annet bidra innen tidlig innsats for barn i risiko og hverdagsrehabilitering/hverdagsmestring.

Vold og trusler om vold, i et forebyggende perspektiv, får en tydelig prioritet i 2021. Dette handler om å skolere medarbeidere og ledere i hvordan forebygge at vold og trusler oppstår, samt hvordan håndtere situasjoner der dette har gjort seg gjeldende.

Helhetlig kvalifiseringsløp. Det å sikre høy sysselsetting og hindre utenforskap er et viktig mål for kommunen.

Kommunen følger opp krav til norskspråklig kompetanse blant ansatte. I 2021 vil Kompetansesenteret, i samarbeid med Voksenopplæringen, kartlegge språknivå og planlegge opplæring for de som måtte trenge å forbedre sine norskkunnskaper.

Kompetansesenteret bidrar med utviklingsstøtte til etablering av Knutepunkt Strømsø, både i form av koordinering av tjenesteutviklingsprosjekt, samt rådgivning og som sparringspartner i forbindelse med etablering av områdesatsingen i kommunedelen. Det gis også faglig bistand på tjenstedesign fra Utvikling og digitalisering.

Kompetansesenteret har ansvar for følgeevaluering av Knutepunkt Strømsø. Hensikten er å bidra til i videreutvikling av konseptet lokale knutepunkter, og særlig i vurderingen av hvorvidt organisasjonsformen er egnet. Knutepunkt Strømsø er en sentral del av samarbeidet mellom staten og kommunen gjennom områdesatsingen Strømsø 2030. Følgeevaluering er et viktig bidrag i utviklingen og utprøving av nye virkemidler og arbeidsformer i utsatte byområder som også kan ha relevans for andre kommuner enn Drammen.

Heltid

Drammen kommune satser på heltid. Satsingen mot en sterkere heltidskultur i kommunen organiseres som en prosess og ikke et prosjekt. Det er en prosess fordi løsningene er komplekse, og det er gjennom samhandling og involvering at vi finner de optimale løsningene. Satsingen vil gå over tid, og vil bestå av flere piloter (prosjekter) underveis. Satsingen skal foregå i hele kommunen, men i første omgang fokuseres det på mot helse- og omsorgssektoren (programområdene 04,05,06 og 07). Satsingen er delt inn i ulike faser; etableringsfasen, kunnskapsbygging, involvering, piloter, evaluering og implementering. Det er gjennomført etableringsfase og det er vedtatt en plan for videre satsing. Det er etablert en styringsgruppe og et heltidslag. Fokuset for 2020 har vært og er videre kunnskapsbygging og involvering. Det gjennomføres ulike tiltak for involvering. Det er viktig med bred forankring og deltakelse i hele organisasjonen, fra politikere, ledere, medarbeidere, tillitsvalgte og vernetjeneste. Drammen kommune har sammen med Fredrikstad kommune, Bydel Østøst i Oslo kommune og Fafo fått innvilget 5,3 millioner fra Forskningsrådet til følgeforskning på dette ut 2023. Dette samarbeidet er en del av kommunens overordnede satsing, kalt «HELT FRAM- en ny vei mot heltidskultur i kommunen». Drammen har valgt ut seks piloter til å delta i dette prosjektet: to piloter fra P05 og fire piloter fra P06. Det vil vektlegges gode involveringsprosesser før tiltak prøves ut. Arbeidet vil ta for seg tiltak innenfor arbeidstidsordninger, rekruttering og ansettelser, bruk av kompetanse og tiltak for å redusere vikarinneleie. Hovedmålet er å «Sammen skape en kultur hvor heltid er normalen».

Lærlinger

Drammen kommune har per 31.12.20 138 lærlinger og lære kandidater i seks lærefag. I løpet av året har 55 lærlinger gått opp til fagprøve, og alle har bestått fagprøven.

Drammen kommune har en stor søkermasse til lære plasser og det settes høye krav til kvaliteten i gjennomføringen. I etablering av ny kommune har det vært viktig å sikre stabilitet i overgangen. Inntaket av lærlinger i 2020 var basert på budsjetterte lønnsmidler, tilgang på lære plasser og tilgjengelig kapasitet og ressurser i avdeling for yrkesfagopplæring - for å sikre faglig veiledning og oppfølging i læretiden. Det legges ikke opp til en økning av antall lærlinger for 2021. Dersom antallet lærlinger skal økes ytterligere, mot målet om to lærlinger per 1 000 innbyggere, vil det være behov for flere lære plasser i nye lærefag, samt økte lønnsmidler til avlønning av lærlinger og ressurser til oppfølging gjennom læretiden.

Avdeling for yrkesfagopplæring har i 2020 fått økende henvendelser fra medarbeidere i kommunen som ønsker å formalisere sin kompetanse gjennom fagbrev. Kommunen har ved utgangen av 2020 to kandidater i ordningen «fagbrev på jobb». Medarbeidere som ønsker å ta fagbrev gjennom praksiskandidatordningen, får veiledning og oppfølging mot tverrfaglig eksamen og fagprøve av avdeling for yrkesfagopplæring. Våren 2021 vil det legges opp til interne kurs i regi av avdelingen som vil styrke kandidatene mot eksamen og fagprøve.

HR statistikk

Det jobbes kontinuerlig med å kvalitetssikre data og uttrekk for rapportering av HR statistikk. Det foregår et harmoniseringsarbeid når det gjelder stillingskoder og diverse ansettelsesforhold. I den nye organisasjonen har det stadig blitt endringer og flyttinger av ansatte og justeringer av diverse forhold som påvirker både historiske data og fremtidige.

Harmoniseringen i forbindelse med HR-registreringer er omfattende og medarbeidere må registreres med riktig ansettelsestype, stillingskoder, tjenester, datoer, m.m. I tillegg har organisasjonsstrukturen vært justert løpende. Det gjenstår fortsatt noe arbeid i den forbindelse. Statistikken som presenteres i det videre tar utgangspunkt i september tall 2020.

Metodikken som er brukt for denne rapporteringen på antall årsverk baserer seg på at alle ansatte jobber 37,5 timer i uken og kan forventes å bli endret i fremtidige rapporteringer for å ta hensyn til turnusarbeidere, blant annet for en mer nøyaktig beregning. Noen type stillinger og ansettelsesforhold som f.e. arbeidstreningsplass og eksterne konsulenter er ikke tatt med, og timer på variabel lønn og overtid er gjort om til årsverk.

Tabeller og data viser status per oktober 2020.

Antall ansatte og årsverk

Tabellen under viser antall årsverk og ansatte totalt per hovedutvalg og per programområde. I tillegg vises det i prosent av antall årsverk og ansatte for hele kommunen. Det er i kommunen totalt 7.822 ansatte som utgjør 6.268 årsverk.

Hovedutvalg navn	Programområde navn	Årsverk	Årsverk i % av total årsverk	Antall ansatte	Ansatte i % av total ansatte
Hovedutvalg for oppvekst og utdanning	P01 Skole	1 579,9	25,20 %	1 816	23,22 %
	P02 Barnehager	698,9	11,15 %	794	10,15 %
	P03 Forebyggende tjenester	305,7	4,88 %	354	4,53 %
Hovedutvalg for oppvekst og utdanning Totalt		2 584,5	41,23 %	2 961	37,85 %
Hovedutvalg for helse, sosial og omsorg	P04 Helse	327,5	5,22 %	436	5,57 %
	P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	548,6	8,75 %	826	10,56 %
	P06 Hjemmetjenester og institusjon	1 621,0	25,86 %	2 325	29,72 %
	P07 Rus og psykisk helse	194,5	3,10 %	252	3,22 %
	P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	240,9	3,84 %	282	3,61 %
Hovedutvalg for helse, sosial og omsorg Totalt		2 932,6	46,78 %	4 073	52,07 %
Hovedutvalg for kultur, idrett og frivillighet	P09 Kultur, idrett og frivillighet	151,9	2,42 %	223	2,85 %
Hovedutvalg for kultur, idrett og frivillighet Totalt		151,9	2,42 %	223	2,85 %
Hovedutvalg for tekniske tjenester	P11 Utbygging og samferdsel	119,0	1,90 %	125	1,60 %
	P12 Vann, avløp og renovasjon	72,3	1,15 %	71	0,91 %
	P13 Arealplan og miljø	95,0	1,52 %	99	1,27 %
Hovedutvalg for tekniske tjenester Totalt		286,3	4,57 %	295	3,77 %
Formannskap	P14 Ledelse, styring og administrasjon	303,0	4,83 %	318	4,07 %
	P16 Næringsutvikling	2,0	0,03 %	2	0,03 %
	P18 Politisk styring	8,1	0,13 %	9	0,12 %
Formannskap Totalt		313,0	4,99 %	329	4,21 %
		6 268,3	100,00 %	7 822	100,00 %

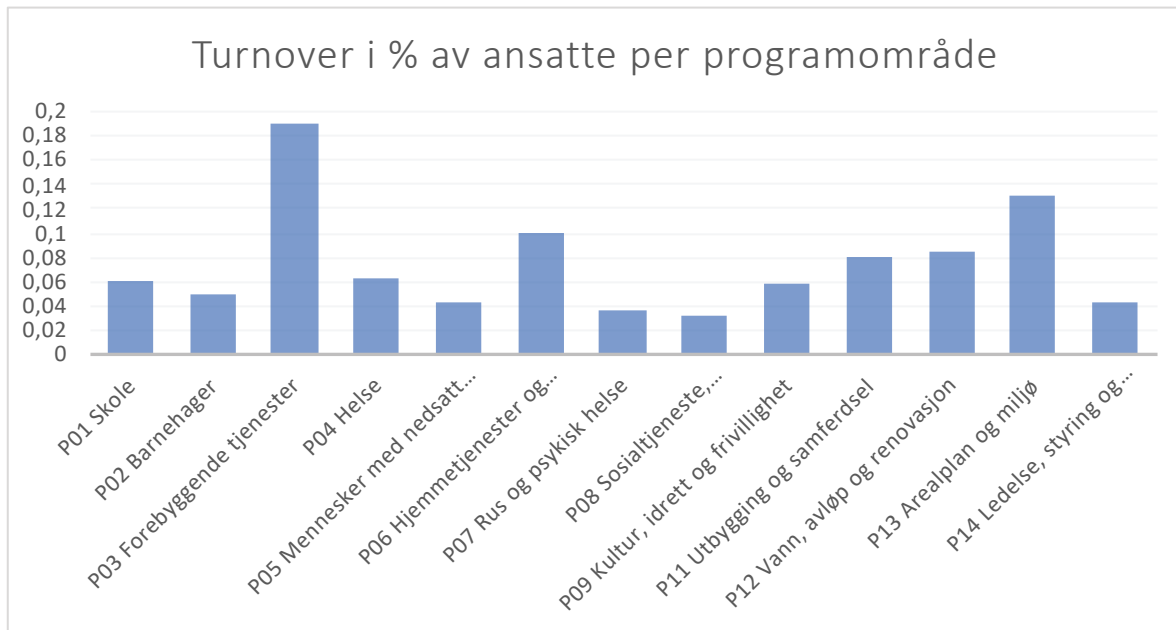
Kjønnsfordeling

Nedenstående tabell viser kjønnsfordeling av totalt årsverk per hovedutvalg og per programområde. Fordelingen viser totalt for kommunen 79,9 prosent kvinner og 20,1 prosent menn.

Hovedutvalg navn	Programområde navn	Kvinne	Mann
Hovedutvalg for oppvekst og utdanning	P01 Skole	78,7 %	21,3 %
	P02 Barnehager	92,4 %	7,6 %
	P03 Forebyggende tjenester	90,2 %	9,8 %
Hovedutvalg for oppvekst og utdanning Totalt		83,8 %	16,2 %
Hovedutvalg for helse, sosial og omsorg	P04 Helse	85,6 %	14,4 %
	P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	80,1 %	19,9 %
	P06 Hjemmetjenester og institusjon	86,2 %	13,8 %
	P07 Rus og psykisk helse	67,2 %	32,8 %
	P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	78,3 %	21,7 %
Hovedutvalg for helse, sosial og omsorg Totalt		83,1 %	16,9 %
Hovedutvalg for kultur, idrett og frivillighet	P09 Kultur, idrett og frivillighet	62,6 %	37,4 %
Hovedutvalg for kultur, idrett og frivillighet Totalt		62,6 %	37,4 %
Hovedutvalg for tekniske tjenester	P11 Utbygging og samferdsel	30,4 %	69,6 %
	P12 Vann, avløp og renovasjon	31,1 %	68,9 %
	P13 Arealplan og miljø	60,1 %	39,9 %
Hovedutvalg for tekniske tjenester Totalt		40,5 %	59,5 %
Formannskap	P14 Ledelse, styring og administrasjon	62,6 %	37,4 %
	P16 Næringsutvikling	100,0 %	0,0 %
	P18 Politisk styring	75,2 %	24,8 %
Formannskap Totalt		63,2 %	36,8 %
		79,9 %	20,1 %

Turnover

Tabellen under viser akkumulert turnover per september 2020 per programområde. Snittet for kommunen viser en turnover på 8 prosent per september.

VEDLEGG

1. Forskriftsskjemaer
2. Samlet oversikt over programområdenes rammer med endringer
3. Økonomireglement for Drammen kommune
4. Reglement for investeringsprosjekter i Drammen kommune
5. Finans- og gjeldsreglement - Drammen kommune
6. Drammen kommunes lånefond – økonomiplan 2021-2024
7. Drammen Eiendom KF - økonomiplan 2021-2024
8. Drammensbadet KF – økonomiplan 2021-2024
9. Hermanssenteret KF
10. Drammen kirkelige fellesråd – budsjettinnspill 2021-2024
11. Kontrollarbeidet i Drammen kommune – budsjett 2021
12. RFD – forslag til renovasjonsgebyr Drammen 2021
13. Forslag til gebyrregulativ for bygge-, plan, og matrikkelsaker 2021
14. Drammensregionens brannvesen
15. Glitrevannverket IKS – notat om styrevalg og låneopptak
16. Forslag til lokale retningslinjer for barnehager i Drammen kommune fra 1.1.2021
17. IMDi – anmodning om bosetting av flyktninger i 2021
18. Tilleggsnotat økonomiplan 2021-2024/Årsbudsjett 2021

VEDLEGG 1

Forskriftsskjemaer

Vedlegg inneholder forskriftsskjemaene 1A, 1B, 2A, 2B og B3.

§5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Beløp i 1000	Øk.plan	Øk.plan	Øk.plan	Øk.plan
	2021	2022	2023	2024
Rammetilskudd	-2 715 383	-2 704 527	-2 709 463	-2 719 860
Inntekts- og formuesskatt	-3 161 968	-3 168 414	-3 177 972	-3 191 069
Andre generelle driftsinntekter	-120 429	-104 625	-99 440	-97 295
Sum generelle driftsinntekter	-5 997 780	-5 977 567	-5 986 875	-6 008 224
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	5 798 273	5 755 044	5 718 294	5 669 523
Avskrivninger	332 000	332 000	332 000	332 000
Sum netto driftsutgifter	6 130 273	6 087 044	6 050 294	6 001 523
Brutto driftsresultat	132 493	109 477	63 419	-6 701
Renteinntekter	-60 918	-71 587	-75 102	-63 455
Utbytter	-96 600	-107 300	-108 300	-108 300
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-3 770	-3 860	-4 050	-4 280
Renteutgifter	103 389	110 696	117 441	127 103
Avdrag på lån	225 462	233 347	241 374	253 990
Netto finansutgifter	167 563	161 296	171 363	205 058
Motpost avskrivninger	-332 000	-332 000	-332 000	-332 000
Netto driftsresultat	-31 944	-61 227	-97 218	-133 643
Overføring til investering	69 800	84 100	126 100	103 300
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	12 298	11 321	9 552	10 436
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-50 154	-34 194	-38 434	19 907
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	31 944	61 227	97 218	133 643
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0

§5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000				
	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
P01 Skole	1 025 001	1 013 568	1 003 668	999 568
P02 Barnehager	778 993	781 493	778 993	776 493
P03 Forebyggende tjenester	341 481	341 481	341 481	341 481
P04 Helse	314 143	311 133	311 133	311 133
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	313 231	318 074	318 074	316 974
P06 Hjemmetjenester og institusjon	879 546	884 646	891 046	901 746
P07 Rus og psykisk helse	149 577	145 347	140 747	138 347
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	406 366	399 551	393 136	393 136
P09 Kultur, idrett og frivillighet	266 891	266 691	266 691	266 691
P10 Medvirkning og lokaldemokrati	3 258	3 208	3 208	3 208
P11 Utbygging og samferdsel	102 802	100 502	99 502	99 502
P12 Vann, avløp og renovasjon	-158 708	-170 611	-185 168	-202 657
P13 Arealplan og miljø	50 238	47 838	45 038	45 038
P14 Ledelse, styring og administrasjon	364 884	362 234	359 584	359 584
P15 Samfunnssikkerhet	88 849	88 849	88 849	88 849
P16 Næringsutvikling	11 773	11 773	11 773	11 773
P17 Arbeid og inkludering	0	0	0	0
P18 Politisk styring	49 794	36 794	48 294	48 294
P19 Sentrale poster	1 142 155	1 144 475	1 134 247	1 102 365
Sum bevilgninger drift, netto	6 130 273	6 087 044	6 050 294	6 001 523
Herav:				
Avskrivninger	332 000	332 000	332 000	332 000
Netto renteutgifter og -inntekter	0	0	0	0
Overføring til investering	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	5 798 273	5 755 044	5 718 294	5 669 523

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

	Beløp i 1000			
	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Investeringer i varige driftsmidler	784 750	901 650	1 238 100	1 032 050
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	22 800	22 800	22 900	23 000
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	807 550	924 450	1 261 000	1 055 050
Kompensasjon for merverdiavgift	-94 270	-113 360	-169 541	-139 080
Tilskudd fra andre	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Salg av varige driftsmidler	-33 000	-33 000	-23 000	-23 000
Salg av finansielle anleggsmidler	-40 000	-40 000	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-5 600	-600	-600	-600
Bruk av lån	-565 480	-648 990	-937 359	-784 670
Sum investeringsinntekter	-743 350	-840 950	-1 135 500	-952 350
Videreutlån	450 000	450 000	450 000	450 000
Bruk av lån til videreutlån	-450 000	-450 000	-450 000	-450 000
Avdrag på lån til videreutlån	69 900	85 000	100 000	115 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-69 900	-85 000	-100 000	-115 000
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0
Overføring fra drift	-69 800	-84 100	-126 100	-103 300
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	5 600	600	600	600
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-64 200	-83 500	-125 500	-102 700
Fremført til inndecking i senere år (udekket)	0	0	0	0

2B Bevilgningsoversikt - investering

Beløp i 1000					
	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021-2024
P01 Skole					
KK Inventar og utstyr P01 Skole	12 000	7 000	7 000	7 000	33 000
DEKF - Brandengen Skole - Utvidelse	60 000	0	0	0	60 000
DEKF - Fjell Skole Inkludert Flerbrukshall Og Aktivitetshus	20 000	0	0	0	20 000
DEKF P01 Oppgradering bygningsmassen	19 100	12 400	12 400	12 400	56 300
KK IKT P01 Skole	15 000	15 000	30 000	15 000	75 000
Sum P01 Skole	126 100	34 400	49 400	34 400	244 300
P02 Barnehager					
KK Inventar og utstyr P02 Barnehage	3 800	3 800	3 800	3 800	15 200
DEKF P02 Oppgradering bygningsmassen	23 000	3 000	3 000	3 000	32 000
KK IKT P02 Barnehage	3 600	0	0	0	3 600
Sum P02 Barnehager	30 400	6 800	6 800	6 800	50 800
P03 Forebyggende tjenester					
KK Inventar og utstyr P03 Forebyggende tjenester	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum P03 Forebyggende tjenester	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
P04 Helse					
KK Inventar og utstyr P04 Helse	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum P04 Helse	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne					
KK Inventar og utstyr P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
DEKF P05 Oppgradering bygningsmassen	14 900	2 000	2 000	2 000	20 900
Sum P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	15 900	3 000	3 000	3 000	24 900
P06 Hjemmetjenester og institusjon					
KK Inventar og utstyr P06 Hjemmetjenester og institusjon	10 000	10 000	10 000	31 000	61 000
DEKF P06 Oppgradering bygningsmassen	15 200	8 000	8 000	8 000	39 200
Sykehjem i Krokstadelva	6 000	250 000	515 000	229 000	1 000 000
Sum P06 Hjemmetjenester og institusjon	31 200	268 000	533 000	268 000	1 100 200
P07 Rus og psykisk helse					
KK Inventar og utstyr P07 Rus og psykisk helse	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000

Beløp i 1000						
	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021-2024	
DEKF P07 Oppgradering bygningsmassen	8 500	0	0	0	8 500	
Sum P07 Rus og psykisk helse	9 500	1 000	1 000	1 000	12 500	
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig						
DEKF P08 Kommunale boliger	12 650	12 650	12 650	12 650	50 600	
DEKF P08 Oppgradering bygningsmassen	10 600	13 200	13 200	10 600	47 600	
KK Inventar og utstyr P08 Sosialtj, etabl. og bolig	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	
Sum P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	24 250	26 850	26 850	24 250	102 200	
P09 Kultur, idrett og frivillighet						
KK P09 Maskiner, inventar og utstyr	8 800	8 800	8 800	8 800	35 200	
KK P09 Oppgradering arena, anlegg og natur	8 200	8 200	8 200	8 200	32 800	
DEKF P09 Oppgradering bygningsmassen	8 000	8 000	8 000	8 000	32 000	
KK P09 Kirken	7 500	7 500	7 500	7 500	30 000	
DEKF P09 Oppkjøp av friluft / naturområder	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	
Sum P09 Kultur, idrett og frivillighet	35 500	35 500	35 500	35 500	142 000	
P11 Utbygging og samferdsel						
KK P11 Maskiner, biler, utstyr og inventar	6 000	6 000	6 000	6 000	24 000	
KK P11 Oppgradering Parker og grøntområder	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000	
KK P11 Trafikksikkerhetstiltak / trygge skoleveier	18 000	18 000	18 000	18 000	72 000	
KK P11 Kollektiv (Leskur mm.)	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	
KK P11 Vei	56 000	56 000	56 000	68 000	236 000	
KK P11 Flomsikring	16 000	16 000	16 000	3 000	51 000	
KK P11 Samarbeid med andre utbyggere	20 000	20 000	20 000	20 000	80 000	
KK P11 Oppgradering lekeplasser	6 000	6 000	6 000	6 000	24 000	
KK P11 Bybru	40 000	80 000	160 000	200 000	480 000	
KK P11 Spiralen Oppgradering	20 000	0	0	0	20 000	
KK P11 Universell utforming	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	
KK P11 Sykkelplan	20 000	20 000	20 000	20 000	80 000	
KK P11 Oppgradering av dammer	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000	
Sum P11 Utbygging og samferdsel	219 000	239 000	319 000	358 000	1 135 000	
P12 Vann, avløp og renovasjon						
Vann/avløp	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000	
Sum P12 Vann, avløp og renovasjon	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000	

Beløp i 1000					
	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021-2024
P14 Ledelse, styring og administrasjon					
KK P14 Digitalisering	49 900	41 100	23 550	62 100	176 650
P14 Oppgradering bygningsmassen	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000
KK P14 Visuell Profil	2 000	7 000	1 000	0	10 000
Sum P14 Ledelse, styring og administrasjon	54 400	50 600	27 050	64 600	196 650
P15 Samfunnssikkerhet					
KK P15 Varslingssystem	2 000	0	0	0	2 000
Sum P15 Samfunnssikkerhet	2 000	0	0	0	2 000
P19 Sentrale poster					
DEKF P19 Diverse investeringer	10 000	10 000	10 000	10 000	40 000
DEKF P19 Oppgradering bygningsmassen	12 500	12 500	12 500	12 500	50 000
DEKF P19 Strategisk eiendomskjøp	12 000	12 000	12 000	12 000	48 000
Sum P19 Sentrale poster	34 500	34 500	34 500	34 500	138 000
Sum 2B	784 750	901 650	1 238 100	1 032 050	3 956 550

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000					
	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021-2024
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000					
	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021-2024
Intern overføring - Kommunekassa	12 000	12 000	12 000	12 000	48 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	12 000	12 000	12 000	12 000	48 000

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000					
	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021-2024
Intern overføring - Kommunekassa	450 000	450 000	450 000	450 000	1 800 000
Utlån av egne midler	450 000	450 000	450 000	450 000	1 800 000

§5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3)

Beløp i 1000				
	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Rammetilskudd	-2 715 383	-2 704 527	-2 709 463	-2 719 860
Inntekts- og formuesskatt	-3 161 968	-3 168 414	-3 177 972	-3 191 069
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-127 088	-111 284	-106 099	-103 954
Overføringer og tilskudd fra andre	-554 315	-554 315	-554 315	-554 315
Brukerbetalinger	-261 866	-261 866	-261 866	-261 866
Salgs- og leieinntekter	-777 343	-792 346	-809 203	-826 692
Sum driftsinntekter	-7 597 963	-7 592 753	-7 618 918	-7 657 756
Lønnsutgifter	3 399 892	3 389 892	3 399 892	3 399 892
Sosiale utgifter	952 149	948 937	929 966	898 084
Kjøp av varer og tjenester	2 561 180	2 546 166	2 535 244	2 535 844
Overføringer og tilskudd til andre	485 235	485 235	485 235	485 235
Avskrivninger	332 000	332 000	332 000	332 000
Sum driftsutgifter	7 730 456	7 702 230	7 682 337	7 651 055
Brutto driftsresultat	132 493	109 477	63 419	-6 701
Renteinntekter	-60 918	-71 587	-75 102	-63 455
Utbytter	-96 600	-107 300	-108 300	-108 300
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-3 770	-3 860	-4 050	-4 280
Renteutgifter	103 389	110 696	117 441	127 103
Avdrag på lån	225 462	233 347	241 374	253 990
Netto finansutgifter	167 563	161 296	171 363	205 058
Motpost avskrivninger	-332 000	-332 000	-332 000	-332 000
Netto driftsresultat	-31 944	-61 227	-97 218	-133 643
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
Overføring til investering	69 800	84 100	126 100	103 300
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	12 298	11 321	9 552	10 436
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-50 154	-34 194	-38 434	19 907
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	31 944	61 227	97 218	133 643
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0

VEDLEGG 2

Samlet oversikt over programområdenes rammer med endringer

P01 Skole

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	1 088 320	1 088 320	1 088 320	1 088 320
Vedtak forrige periode				
Statsbudsjett: gratis SFO, barn med spesielle behov 5.-7. trinn	560	560	560	560
Statsbudsjett: inntektsgradert foreldrebetaling SFO, 1.-2. trinn	1 540	1 540	1 540	1 540
Sum Vedtak forrige periode	2 100	2 100	2 100	2 100
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-59 928	-59 928	-59 928	-59 928
Sum Budsjettendringer inneværende år	-59 928	-59 928	-59 928	-59 928
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	1 389	1 389	1 389	1 389
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	1 389	1 389	1 389	1 389
Konsekvensjusteringer	-56 439	-56 439	-56 439	-56 439
Konsekvensjustert ramme	1 031 881	1 031 881	1 031 881	1 031 881
Innsparingstiltak				
Sommerskolen	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Ung 11	-1 625	-3 900	-3 900	-3 900
Sum Innsparingstiltak	-2 925	-5 200	-5 200	-5 200
Nye tiltak				
Demografi	-5 000	-15 300	-25 200	-29 300
Prosjekt gratis skolemat	-500	0	0	0
Sosialfaglige stillinger barnetrinnet	1 225	1 225	1 225	1 225
Statsbudsjett: Inntektsgradert foreldrebetaling SFO 3.-4. trinn fra 1.8.2021	458	1 100	1 100	1 100
Statsbudsjett: Ny gjennomføringsløsning for prøver og eksamener	-138	-138	-138	-138
Sum Nye tiltak	-3 955	-13 113	-23 013	-27 113
Nye tiltak og realendringer	-6 880	-18 313	-28 213	-32 313
Ramme 2021-2024	1 025 001	1 013 568	1 003 668	999 568

P02 Barnehager

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	819 161	819 161	819 161	819 161
Vedtak forrige periode				
Gratis barnehage - innslagspunkt 462 000 til sommeren	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
Sum Vedtak forrige periode	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-19 595	-19 595	-19 595	-19 595
Sum Budsjettendringer inneværende år	-19 595	-19 595	-19 595	-19 595
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	11 783	11 783	11 783	11 783
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	11 783	11 783	11 783	11 783
Konsekvensjusteringer	-13 312	-13 312	-13 312	-13 312
Konsekvensjustert ramme	805 849	805 849	805 849	805 849
Innsparingstiltak				
Bemanningsnorm - utgår 2021	-11 500	-6 500	-6 500	-6 500
Nedskalering av barnehageplasser	-1 000	-2 000	-3 000	-4 000
Pedagogiske ledere til barnehagelærere	-1 400	-2 400	-3 400	-4 400
Revidering av budsjett kommunale barnehager - høst-halvåret	-1 000	-1 500	-2 000	-2 500
Sum Innsparingstiltak	-14 900	-12 400	-14 900	-17 400
Nye tiltak				
Demografi - nedtrekk	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Statsbudsjett: Pensjon i private barnehager - redusert tilskudd	-3 956	-3 956	-3 956	-3 956
Uttrekk gratisplasser - lavere tall	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum Nye tiltak	-11 956	-11 956	-11 956	-11 956
Nye tiltak og realendringer	-26 856	-24 356	-26 856	-29 356
Ramme 2021-2024	778 993	781 493	778 993	776 493

P03 Forebyggende tjenester

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	391 909	391 909	391 909	391 909
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-52 704	-52 704	-52 704	-52 704
Sum Budsjettendringer inneværende år	-52 704	-52 704	-52 704	-52 704
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	2 773	2 773	2 773	2 773
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	2 773	2 773	2 773	2 773
Konsekvensjusteringer	-49 931	-49 931	-49 931	-49 931
Konsekvensjustert ramme	341 978	341 978	341 978	341 978
Innsparingstiltak				
Innsparingstiltak	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Sum Innsparingstiltak	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Nye tiltak				
Løvere bosetting enslige mindreårige flyktninger	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Statsbudsjett: Særlig satsing på barn og unges psykiske helse	1 757	1 757	1 757	1 757
Statsbudsjett: Utvidet aldersgrense for rett til ettervern i barnevernet	503	503	503	503
Udekket behov Barnevern	6 243	6 243	6 243	6 243
Sum Nye tiltak	7 503	7 503	7 503	7 503
Nye tiltak og realendringer	-497	-497	-497	-497
Ramme 2021-2024	341 481	341 481	341 481	341 481

P04 Helse

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	314 515	314 515	314 515	314 515
Vedtak forrige periode				
Legevakt: Legebemanning natt, økte krav	700	700	700	700
Legevakt: Svartid legevaktsentral, økte krav	1 275	1 275	1 275	1 275
Sum Vedtak forrige periode	1 975	1 975	1 975	1 975
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-11 071	-11 071	-11 071	-11 071
Sum Budsjettendringer inneværende år	-11 071	-11 071	-11 071	-11 071
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	2 304	2 304	2 304	2 304
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	2 304	2 304	2 304	2 304
Konsekvensjusteringer	-6 792	-6 792	-6 792	-6 792
Konsekvensjustert ramme	307 723	307 723	307 723	307 723
Innsparingstiltak				
Avslutte aktivitetstilbud på dag i fellesareal ved Drammen Helsehus	-275	-550	-550	-550
Dimensjonering av private fysioterapihjempler	88	-448	-448	-448
Sum Innsparingstiltak	-187	-998	-998	-998
Nye tiltak				
Statsbudsjett: Tilskudd til fastleger fra 1.6.2020 (RNB) - helårseffekt	3 420	3 420	3 420	3 420
Styrking av ramme for Drammen Helsehus	3 000	0	0	0
Udekket behov P04	187	988	988	988
Sum Nye tiltak	6 607	4 408	4 408	4 408
Nye tiltak og realendringer	6 420	3 410	3 410	3 410
Ramme 2021-2024	314 143	311 133	311 133	311 133

P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	337 728	337 728	337 728	337 728
Budsjettdringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-45 439	-45 439	-45 439	-45 439
Sum Budsjettdringer inneværende år	-45 439	-45 439	-45 439	-45 439
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	1 025	1 025	1 025	1 025
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	1 025	1 025	1 025	1 025
Konsekvensjusteringer	-44 414	-44 414	-44 414	-44 414
Konsekvensjustert ramme	293 314	293 314	293 314	293 314
Innsparingstiltak				
Innsparingstiltak	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Sum Innsparingstiltak	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Nye tiltak				
Statsbudsjett: Habilitering- og avlastningstilbud barn/unge med nedsatt funksjonsevne	1 757	0	0	0
Statsbudsjettet: Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere	2 760	2 760	2 760	2 760
Udekket behov P05	7 000	7 000	7 000	7 000
Økt vedtaksvolum	15 400	22 000	22 000	20 900
Sum Nye tiltak	26 917	31 760	31 760	30 660
Nye tiltak og realendringer	19 917	24 760	24 760	23 660
Ramme 2021-2024	313 231	318 074	318 074	316 974

P06 Hjemmetjenester og institusjon

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	962 620	962 620	962 620	962 620
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-15 584	-15 584	-15 584	-15 584
Sum Budsjettendringer inneværende år	-15 584	-15 584	-15 584	-15 584
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	983	983	983	983
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	983	983	983	983
Konsekvensjusteringer	-14 602	-14 602	-14 602	-14 602
Konsekvensjustert ramme	948 018	948 018	948 018	948 018
Innsparingstiltak				
Innføre abonnementsløsning dagsenter	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Reduksjon USK	-700	-1 000	-1 000	-1 000
Reduksjon volum hjemmebaserte tjenester	-7 000	-17 000	-25 000	-25 000
Redusere private kjøp	-3 000	-6 000	-6 000	-6 000
Samordne merkantile ressurser	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Strategi 6 Ernæring og kjøkkendrift	-900	-900	-900	-900
Sum Innsparingstiltak	-14 100	-27 400	-35 400	-35 400
Nye tiltak				
Demografi kompensasjon hjemmetjenester	5 000	10 000	15 000	25 000
Driftsmidler for økt bruk av teknologi	11 700	13 800	17 200	19 900
Etablere nye 10 plasser Svelvik	8 500	8 500	8 500	8 500
Gevinst velferdsteknologi	-1 000	-3 000	-5 000	-7 000
Statsbudsjettet: Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere	2 070	2 070	2 070	2 070
Udekket behov P06	14 100	27 400	35 400	35 400
Sum Nye tiltak	40 370	58 770	73 170	83 870
Nye tiltak og realendringer	26 270	31 370	37 770	48 470
Ramme 2021-2024	974 288	979 388	985 788	996 488

P07 Rus og psykisk helse

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	162 385	162 385	162 385	162 385
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-16 140	-16 140	-16 140	-16 140
Sum Budsjettendringer inneværende år	-16 140	-16 140	-16 140	-16 140
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	991	991	991	991
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	991	991	991	991
Konsekvensjusteringer	-15 148	-15 148	-15 148	-15 148
Konsekvensjustert ramme	147 237	147 237	147 237	147 237
Innsparingstiltak				
Omstilling dagsenter	0	-1 000	-2 300	-2 300
Reduksjon i utgifter knyttet til kjøp av kortvarig tjenestetilbud	-500	-1 000	-2 100	-2 100
Redusere private kjøp	-4 000	-6 000	-8 000	-10 000
USK	-550	-1 000	-1 000	-1 000
Årsverks reduksjoner	-600	-1 080	-1 080	-1 080
Sum Innsparingstiltak	-5 650	-10 080	-14 480	-16 480
Nye tiltak				
Kostnader Avtalefestede tillegg	5 200	5 200	5 200	5 200
Nedre Eik gård	2 100	2 300	2 100	1 700
Statsbudsjettet: Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere	690	690	690	690
Sum Nye tiltak	7 990	8 190	7 990	7 590
Nye tiltak og realendringer	2 340	-1 890	-6 490	-8 890
Ramme 2021-2024	149 577	145 347	140 747	138 347

P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	360 891	360 891	360 891	360 891
Vedtak forrige periode				
Bruk av områdemidler (statsbudsjett 2020)	7 750	7 750	7 750	7 750
Støtte til bostedsløse og tiggere - halvt år	-250	-250	-250	-250
Sum Vedtak forrige periode	7 500	7 500	7 500	7 500
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	31 343	31 343	31 343	31 343
Sum Budsjettendringer inneværende år	31 343	31 343	31 343	31 343
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	7 009	7 009	7 009	7 009
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	7 009	7 009	7 009	7 009
Konsekvensjusteringer	45 853	45 853	45 853	45 853
Konsekvensjustert ramme	406 743	406 743	406 743	406 743
Innsparingstiltak				
Bemanningsreduksjon Ny start	-2 800	-4 615	-6 030	-6 030
Sum Innsparingstiltak	-2 800	-4 615	-6 030	-6 030
Nye tiltak				
Kostnadsreduksjon ifm nedtrekk bosettingstiltak for flyktninger i 2020	-8 800	-8 800	-8 800	-8 800
Statsbudsjett: Skjerming av utsatte grupper ved nytt egenandelstak	1 223	1 223	1 223	1 223
Økonomisk sosialhjelp - tilpassede rammer	10 000	5 000	0	0
Sum Nye tiltak	2 423	-2 577	-7 577	-7 577
Nye tiltak og realendringer	-377	-7 192	-13 607	-13 607
Ramme 2021-2024	406 366	399 551	393 136	393 136

P09 Kultur, idrett og frivillighet

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	278 879	278 879	278 879	278 879
Vedtak forrige periode				
Etablering av innbyggertorg, driftsmidler	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Søkbare midler -aktiviteter for barn som lever i fattigdom	-500	-500	-500	-500
Uttrekk av midler til engangsarrangementer på kultur	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Vedtak forrige periode	-2 600	-2 600	-2 600	-2 600
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	4 163	4 163	4 163	4 163
Sum Budsjettendringer inneværende år	4 163	4 163	4 163	4 163
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	4 863	4 863	4 863	4 863
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	4 863	4 863	4 863	4 863
Konsekvensjusteringer	6 426	6 426	6 426	6 426
Konsekvensjustert ramme	285 305	285 305	285 305	285 305
Innsparingstiltak				
Ikke justere tilskudd med deflator, til lag og foreninger	-3 500	-3 700	-3 700	-3 700
Sum Innsparingstiltak	-3 500	-3 700	-3 700	-3 700
Nye tiltak				
Redusert tilskudd på grunn av lavere husleie	-3 900	-3 900	-3 900	-3 900
Statsbudsjett: Frivilligsentraler - fra rammetilskudd til øremerket tilskudd (særskilt fordeling)	-2 194	-2 194	-2 194	-2 194
Statsbudsjett: Tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn overføres staten (87 kr per innbygger)	-8 820	-8 820	-8 820	-8 820
Sum Nye tiltak	-14 914	-14 914	-14 914	-14 914
Nye tiltak og realendringer	-18 414	-18 614	-18 614	-18 614
Ramme 2021-2024	266 891	266 691	266 691	266 691

P10 Medvirkning og lokaldemokrati

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	5 673	5 673	5 673	5 673
Vedtak forrige periode				
Materiell og trykt håndbok	-200	-200	-200	-200
Utvikling nettressurs og digital plattform	-500	-500	-500	-500
Sum Vedtak forrige periode	-700	-700	-700	-700
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	271	271	271	271
Sum Budsjettendringer inneværende år	271	271	271	271
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	39	39	39	39
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	39	39	39	39
Konsekvensjusteringer	-390	-390	-390	-390
Konsekvensjustert ramme	5 283	5 283	5 283	5 283
Innsparingstiltak				
Fjerne/reducere søkbare midler til utvikling av kommunedeler	-500	-500	-500	-500
Redusere lokale koordinatører	-1 625	-1 625	-1 625	-1 625
Sum Innsparingstiltak	-2 125	-2 125	-2 125	-2 125
Nye tiltak				
Lokaldemokratisk verktøykasse	100	50	50	50
Sum Nye tiltak	100	50	50	50
Nye tiltak og realendringer	-2 025	-2 075	-2 075	-2 075
Ramme 2021-2024	3 258	3 208	3 208	3 208

P11 Utbygging og samferdsel

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	81 445	81 445	81 445	81 445
Vedtak forrige periode				
Drammen Drift, bortfall eksternt salg	-1 000	-2 000	-3 000	-3 000
Sum Vedtak forrige periode	-1 000	-2 000	-3 000	-3 000
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	9 924	9 924	9 924	9 924
Sum Budsjettendringer inneværende år	9 924	9 924	9 924	9 924
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	32	32	32	32
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	32	32	32	32
Konsekvensjusteringer	8 957	7 957	6 957	6 957
Konsekvensjustert ramme	90 402	89 402	88 402	88 402
Innsparingstiltak				
Offentlig renovasjon	-500	-500	-500	-500
Park - kutt av driftsoppgaver (12 %)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Parkeringsavgift gateplasser, deflator siste tre år som ikke er lagt inn før	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Redusert bruk av gatevarme	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Redusert drift og vedlikehold vei og trafiksikkerhet	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200
Redusert innsats etterslepsstrategi veivedlikehold	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Vedlikehold gateløys reduseres	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Veidekker og veikonstruksjoner - redusert vedlikehold	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Ytterligere 10 % avgiftsøkning parkering	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Øke priser torgutleie og arealer til uteservering med 10 %	-100	-100	-100	-100
Sum Innsparingstiltak	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Nye tiltak				
Behov innmeldt 2.tertial	14 000	14 000	14 000	14 000
Gateløys fylkesveier	1 300	0	0	0
Nye anlegg	3 600	3 600	3 600	3 600
Vinterdrift - økt standard/økte mengder	8 500	8 500	8 500	8 500
Sum Nye tiltak	27 400	26 100	26 100	26 100
Nye tiltak og realendringer	12 400	11 100	11 100	11 100
Ramme 2021-2024	102 802	100 502	99 502	99 502

P12 Vann, avløp og renovasjon

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	-136 760	-136 760	-136 760	-136 760
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-12 946	-12 946	-12 946	-12 946
Sum Budsjettendringer inneværende år	-12 946	-12 946	-12 946	-12 946
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	4 727	4 727	4 727	4 727
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	4 727	4 727	4 727	4 727
Konsekvensjusteringer	-8 218	-8 218	-8 218	-8 218
Konsekvensjustert ramme	-144 978	-144 978	-144 978	-144 978
Nye tiltak				
Økte gebyrer	-13 730	-25 633	-40 190	-57 679
Sum Nye tiltak	-13 730	-25 633	-40 190	-57 679
Nye tiltak og realendringer	-13 730	-25 633	-40 190	-57 679
Ramme 2021-2024	-158 708	-170 611	-185 168	-202 657

P13 Arealplan og miljø

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	47 860	47 860	47 860	47 860
Vedtak forrige periode				
Oppdatering datagrunnlag Geodata	300	-800	-800	-800
Tap av inntekter Geodata for Sande kommune	-800	-1 600	-2 900	-2 900
Sum Vedtak forrige periode	-500	-2 400	-3 700	-3 700
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	5 451	5 451	5 451	5 451
Sum Budsjettendringer inneværende år	5 451	5 451	5 451	5 451
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	-874	-874	-874	-874
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	-874	-874	-874	-874
Konsekvensjusteringer	4 078	2 178	878	878
Konsekvensjustert ramme	51 938	50 038	48 738	48 738
Innsparingstiltak				
Vedta nytt gebyrregulativ med økte gebyrer (reguleringsplan, byggesak, oppmåling)	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
Sum Innsparingstiltak	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
Nye tiltak				
Arealdelen til kommuneplanen	2 000	1 500	0	0
Sum Nye tiltak	2 000	1 500	0	0
Nye tiltak og realendringer	-1 700	-2 200	-3 700	-3 700
Ramme 2021-2024	50 238	47 838	45 038	45 038

P14 Ledelse, styring og administrasjon

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	417 073	417 073	417 073	417 073
Vedtak forrige periode				
Bortfall tjenestesalg lønns tjenester	-1 000	-2 300	-2 300	-2 300
Digitalisering byleksikon	-250	-250	-250	-250
Flyttekostnader, overføres Drammen Eiendom KF	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Husleie - utvikling Rådhuset	1 600	3 600	3 600	3 600
Inntektsbortfall IKT	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Kommuneadvokaten	-3 770	-3 770	-3 770	-3 770
Statsbudsjett: overføring av skatteoppkreverfunksjonen til skatteetaten	-8 070	-8 070	-8 070	-8 070
Sum Vedtak forrige periode	-27 490	-26 790	-26 790	-26 790
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-31 398	-31 398	-31 398	-31 398
Sum Budsjettendringer inneværende år	-31 398	-31 398	-31 398	-31 398
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	3 149	3 149	3 149	3 149
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	3 149	3 149	3 149	3 149
Konsekvensjusteringer	-55 739	-55 039	-55 039	-55 039
Konsekvensjustert ramme	361 334	362 034	362 034	362 034
Innsparingstiltak				
Ikke subsidiere kantinen Rådhuset	-600	-600	-600	-600
Nettverksknutepunkt 2	0	-1 000	-1 000	-1 000
Redusere bemanning administrasjon	-8 000	-8 000	-10 000	-10 000
Sum Innsparingstiltak	-8 600	-9 600	-11 600	-11 600
Nye tiltak				
Arkivmagasiner	0	500	500	500
Kommuneadvokaten	3 000	3 000	3 000	3 000
Lisensøkninger	5 650	4 050	4 050	4 050
Reduserte gebyrer Kommunale krav	1 000	1 000	1 000	1 000
Streaming politiske møter	650	650	0	0
Tiltak A-krim	600	600	600	600
Visuell profil	1 250	0	0	0
Sum Nye tiltak	12 150	9 800	9 150	9 150
Nye tiltak og realendringer	3 550	200	-2 450	-2 450
Ramme 2021-2024	364 884	362 234	359 584	359 584

P15 Samfunnssikkerhet

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	90 681	90 681	90 681	90 681
Vedtak forrige periode				
Tilskudd DRBV	-2 520	-2 520	-2 520	-2 520
Sum Vedtak forrige periode	-2 520	-2 520	-2 520	-2 520
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-3 303	-3 303	-3 303	-3 303
Sum Budsjettendringer inneværende år	-3 303	-3 303	-3 303	-3 303
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	2 391	2 391	2 391	2 391
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	2 391	2 391	2 391	2 391
Konsekvensjusteringer	-3 432	-3 432	-3 432	-3 432
Konsekvensjustert ramme	87 249	87 249	87 249	87 249
Nye tiltak				
Eiertilskudd DRBV	1 600	1 600	1 600	1 600
Sum Nye tiltak	1 600	1 600	1 600	1 600
Nye tiltak og realendringer	1 600	1 600	1 600	1 600
Ramme 2021-2024	88 849	88 849	88 849	88 849

P16 Næringsutvikling

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	11 627	11 627	11 627	11 627
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	-138	-138	-138	-138
Sum Budsjettendringer inneværende år	-138	-138	-138	-138
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	284	284	284	284
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	284	284	284	284
Konsekvensjusteringer	146	146	146	146
Konsekvensjustert ramme	11 773	11 773	11 773	11 773
Ramme 2021-2024	11 773	11 773	11 773	11 773

P17 Arbeid og inkludering

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	0	0	0	0
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	0	0	0	0
Konsekvensjustert ramme	0	0	0	0
Ramme 2021-2024	0	0	0	0

P18 Politisk styring

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Opprinnelig budsjett	24 735	24 735	24 735	24 735
Vedtak forrige periode				
Disposisjonskonto arbeidsutvalg	-200	-200	-200	-200
Valgavvikling	10 000	0	10 000	10 000
Sum Vedtak forrige periode	9 800	-200	9 800	9 800
Budsjettendringer inneværende år				
Tekniske justeringer	13 140	13 140	13 140	13 140
Sum Budsjettendringer inneværende år	13 140	13 140	13 140	13 140
Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)				
Andre tiltak	90	90	90	90
Sum Lønns- og prisvekst (omregning fra 2019 til 2020 kroner)	90	90	90	90
Konsekvensjusteringer	23 029	13 029	23 029	23 029
Konsekvensjustert ramme	47 764	37 764	47 764	47 764
Nye tiltak				
Lønn til Ny fast ansettelse	530	530	530	530
Øk.plan 2020-2023: Valgavvikling	1 500	-1 500	0	0
Sum Nye tiltak	2 030	-970	530	530
Nye tiltak og realendringer	2 030	-970	530	530
Ramme 2021-2024	49 794	36 794	48 294	48 294

VEDLEGG 3

Økonomireglement for Drammen kommune

Økonomireglement for Drammen kommune

**Vedtatt av Drammen
kommunestyre**

10.12.2019

Innhold

1. Økonomireglementets formål og virkeområde.....	2
1.1. Formål og rammebetingelser	2
1.2. Økonomiske plan og styringsdokumenter	3
1.2.1. Økonomiplan	3
1.2.2. Årsbudsjettet.....	6
1.2.3. Virksomhetenes budsjettarbeid	6
2. Økonomirapportering	6
2.1. Økonomirapporter	6
2.2. Årsoppgjørsdokumenter	7
2.3. Budsjettkorleksjoner.....	7
2.4. Rapportering av investeringer	7
3. Fullmakter og disponering av budsjettet	8
3.1. Fullmakter driftsbudsjett	8
3.1.1. Kommunestyret	8
3.1.2. Formannskapet og hovedutvalgene	8
3.1.3. Rådmannen.....	9
3.2. Fullmakter investeringsbudsjett.....	9
3.2.1. Kommunestyret	9
3.2.2. Formannskapet	10
3.2.3. Hovedutvalgene.....	10
3.2.4. Styret i Kommunale foretak	10
3.2.5. Rådmannen.....	10
4. Fastsetting av gebyrer, avgifter, kontingenter og egenbetaling.....	11
5. Andre forhold tilknyttet økonomiforvaltningen	11
5.1. Strykninger i forbindelse med regnskapsavslutningen.....	11
5.2. Avsetninger til fond fra driftsregnskapet.....	12
5.3. Driftsoverskudd/driftsunderskudd tilknyttet selvkostregime	12
5.4. Videreføring av mer-/mindreforbruk i driftsbudsjettet.....	12
5.5. Målstyring	13

6. Kommunens finansielle handlingsregler	13
7. Internkontroll.....	14
Vedlegg 1	15

1. Økonomireglementets formål og virkeområde

1.1. Formål og rammebetingelser

Økonomireglementet fastlegger de overordnede prinsippene for økonomisk styring i Drammen kommune. Reglementet legger føringer for arbeidet med kommunens økonomiske plan og styringsdokumenter og for økonomirapportering. Utgangspunktet for reglementet er rammer og retningslinjer som følger av:

- [Lov av 22. juni 2018, ny kommunelov, i kraft ved konstituerende møte høsten 2019](#)
 - Lovens femte del kapittel 14 omhandler kommunens økonomiforvaltning, og trer i kraft 1.1.2020
- [Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet 12. juni 2019](#)
- [Forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner mv. \(KOSTRA-forskriften\), fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet 28. oktober 2019](#)
- [Forskrift om kommunale og fylkeskommunale garantier, fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet 2. februar 2001¹](#)

I tillegg til nevnte sentrale lover og forskrifter kommer også Drammen kommunes egne retningslinjer og reglementer (delegasjonsreglement, gjelds- og finansreglement). Videre vises det til GKRS – [Foreningen for god kommunal regnskapsskikk](#), som har en sentral rolle i forhold til budsjett- og regnskapsprinsipper.

Endringer i økonomireglementet for Drammen kommune skal forelegges revisor for uttalelse. Rådmannen har fullmakt til å gjennomføre endringer i reglementet som er av teknisk eller administrativ karakter.

¹ Forslag om ny forskrift som vil erstatte forskrift om kommunale og fylkeskommunale garantier ble sendt på høring i april 2019.

1.2. Økonomiske plan og styringsdokumenter

I kommuneøkonomien er det et skille mellom drift og investering. Driften skal finansieres av løpende inntekter. Investeringer omfatter kommunens investeringer i varige driftsmidler, samt kjøp og salg av fast eiendom. Investeringer finansieres av egenkapital, tilskudd og låneopptak.

1.2.1. Økonomiplan

Rådmannen skal årlig legge frem økonomiplan med årsbudsjett, jfr. kommunelovens §§ 14-3 og 14-4. Kommunestyret skal innen årets utgang behandle og vedta økonomiplanen for de neste fire årene og årsbudsjettet for det kommende året. Arbeidet med økonomiplanen skal følge de frister som fremkommer av kommuneloven § 14-3, og oppstillings- og dokumentasjonskrav til budsjettet som følger av kommuneloven § 14-4.

Økonomiplanen omfatter hele kommunens virksomhet både drift og investering, og skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp, jfr. kommuneloven § 14-4. Økonomiplanen skal gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede kostnader og prioriteringer over en 4-årsperiode. Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige.

Kommunestyret skal ved behandlingen av økonomiplanen fastsette finansielle mål for den langsiktige styringen av kommunens økonomi, jfr. kommuneloven §14-2.

I Drammen kommune framlegges økonomiplan inklusivt årsbudsjett for kommunestyret og vedtas på programområder². Gjeldende struktur for programområdene vil fremgå av skjema 1B, se vedlegg 1. Sentrale budsjettposter³ vedtas i henhold til skjema 1A, se vedlegg 1.

Det enkelte programområde, for eksempel et kommunalsjefsområde⁴, hører politisk inn under et hovedutvalg, formannskapet eller direkte til kommunestyret, se vedlegg 1 for gjeldende struktur.

I Drammen kommune praktiseres rammebudsjettering: Hvert programområde får fastsatt sine disponible midler (sin økonomiske bevilgning) som en total/ramme.

² Med et *programområde* forstås et sett av virksomheter og tjenester som sorterer inn under en felles overbygning. Den økonomiske aktiviteten begrenses av den rammen (bevilgningen) som er vedtatt for programområdet. Eksempelvis vil et kommunalsjefsområde være et programområde.

³ *Sentrale inntekter* er her skatt på inntekt og formue, eiendomsskatt, rammetilskudd, generelt statstilskudd vedrørende flyktninger og finansinntekt inkludert utbytte og finansutgift.

⁴ *Kommunalsjef* er det tjenesteområdet som den enkelte administrative leder har økonomiansvaret for.

Drift

Kommunestyret vedtar driftsbudsjettet som netto rammebevilgning⁵ (brutto driftsutgifter – sektor inntekter) fordelt på programområder, samt tar stilling til disponering av netto driftsresultat. I tillegg vedtas budsjetttramme for sentrale inntekter, finansielle poster, overføring til/fra kommunens bedrifter og fellesutgifter/ufordelte poster (som er eget programområde i skjema 1B).

Investering

Hva som er investeringer kontra driftskostnad skal følge bestemmelser i lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk., jfr. [KRS nr. 4](#). Investeringer er i denne sammenheng definert som anskaffelse av varige driftsmidler over 100 000 kroner, inklusive merverdiavgift, med en forventet økonomisk levetid på minimum 3 år. Hvorvidt en anskaffelse er en investeringsutgift eller en driftsutgift må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Som investeringsutgifter regnes:

- Anskaffelse av eiendeler som er bestemt til varig eie eller bruk, og som er av vesentlig verdi.
- Påkostning på eksisterende varige driftsmidler, som er av varig og vesentlig verdi.

I beløpsgrensen på 100 000 kroner inngår alle utgifter knyttet til anskaffelsen. Dette inkluderer også utgifter til bruk av egne ansatte og rentekostnader.

Merverdiavgiftkompensasjon tilfaller ikke det enkelte prosjekt, men inngår som en del av kommunens finansiering av de samlede investeringsutgiftene.

Kommunestyret vedtar investeringsbudsjettet fordelt på programområder, og med en særskilt investeringsramme per prosjekt. Alle investeringer budsjetteres inklusive merverdiavgift. Eventuelle tilskudd fremkommer som finansiering.

Kommunestyret vedtar investeringer som enten;

1. Bevilgning til enkeltprosjekter:

For eksempel større investeringer i skole, barnehage, store infrastrukturprosjekter, etc., med kostnadsramme som kan løpe over flere år.

2. Rammebevilgninger:

⁵ *Nettobevilgning*: Øvre ramme for utgifter og avsetninger med fradrag for inntekter og bruk av avsetninger som hører hjemme innenfor kommunalsjefsområdet.

Gruppe av mindre enkeltprosjekt (< 10 millioner) som har en samlebevilgning i budsjettet. For eksempel kjøp av boliger, prosjekter innen vann og avløp, oppgradering av eiendom, IKT, inventar og utstyr o.l.

Felles prosjektmetodikk for investeringsprosjekter

Kommunestyret skal godkjenne en felles prosjektmetodikk som gjelder investeringer både i kommunens basisorganisasjon og i kommunale foretak. Det skal også utarbeides spesielle rutiner for samhandlingen mellom kommunen som bestiller og Drammen Eiendom KF som utbygger. Prosjektmetodikken er et viktig element i den samlede virksomhetsstyringen og styring innenfor fastsatte økonomiske rammer. Tydelige krav til utredninger, beslutningspunkter og krav til dokumentasjon i forhold til prosjektets fremdrift, risiko, økonomi, organisering og konsekvenser for tjenestene, skal bidra til bedre beslutningsgrunnlag og styring av investeringsprosjekter.

1.2.2. Årsbudsjettet

Årsbudsjettet er en plan for kommunens aktivitet og bruk av midler det første året i økonomiplan, og synliggjør politiske prioriteringer. Kommunestyrets budsjettvedtak danner grunnlaget for disposisjoner i budsjett- og regnskapsåret.

1.2.3. Virksomhetenes budsjettarbeid

Basert på kommunestyrets budsjettvedtak utarbeider rådmannen økonomiske rammer for hver organisasjonsenhet. Detaljerte budsjetter på kontonivå utarbeides i organisasjonsenheten. Dette gjøres parallelt med utarbeidelse av virksomhetsplaner⁶.

2. Økonomirapportering

2.1. Økonomirapporter

Rådmannen skal i løpet av året legge frem tre rapporter (1. og 2.tertial og årsmelding) til kommunestyret som gir et helhetlig bilde av kommunens økonomiske situasjon, og anslå hvordan resultatet blir ved slutten av året. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal rådmannen innstille på at kommunestyret vedtar endringer i årsbudsjettet. Rapportene skal omfatte både drift og investering, og forslag til budsjettjusteringer skal primært fremmes ved 1. og 2.tertial rapport. Det skal redegjøres for årsaker til avvik både i forhold til vedtatt budsjett og vedtatt kostnadsoverslag. Finansrapporten og rapportering av sykefravær og uførhet skal ligge som vedlegg til økonomirapporten. I tillegg utarbeides tre offentlige økonomirapporter per år (februar, juli og oktober). Rapportene tilgjengelig gjøres på kommunens hjemmesider.

2.2. Årsoppgjørsdokumenter

Årsoppgjørsdokumentene består av årsrapporten, årsregnskapet og finansrapporten. Årsrapporten behandles og vedtas av kommunestyret i april.

Årsregnskapet består av driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap, økonomiske oversikter, noter og årsberetning til regnskapet. Årsregnskapet med noter og obligatoriske oversikter i henhold til budsjett- og regnskapsforskriftens §§ 5.4 – 5.8 avsluttes innen 22. februar, mens årsberetning skal foreligge innen 31. mars. mens årsregnskapet med årsberetning og revisorberetning behandles i forbindelse med sak om årsoppgjøret i juni.

Kommunale foretak avlegger eget årsregnskap med årsberetning innenfor samme frister.

2.3. Budsjettkorreksjoner

Budsjettet skal til enhver tid være reelt, fullstendig, oversiktlig og i balanse. Det skal ikke foretas endringer i budsjettet som er i strid med kommunestyrets budsjettvedtak.

Dersom det oppstår vesentlige endringer i budsjettforutsetningene, av en slik karakter at en ikke kan finne dekning innenfor et programområde uten at det kommer i strid med kommunestyrets mål og resultatkrav, skal rådmannen reise spørsmål om budsjettendring. Endringer mellom programområder kan kun vedtas av kommunestyret ved behandling av 1. og 2. tertial rapport. Det skal fremgå av ethvert vedtak om budsjettendring hvilket programområde som berøres. Bare når særlige grunner foreligger fremmes forslag om budsjettendring som enkeltsak.

2.4. Rapportering av investeringer

Det rapporteres på investeringene samlet til kommunestyret i 1. og 2. tertialrapport, samt årsrapport. Det rapporteres på økonomisk status, fremdrift og risiko. I tertialrapportene foreslår også rådmannen eventuelle endringer i forhold til årets budsjett, herunder justering av rammer i forhold til prosjektenes faser, og viser konsekvensene for økonomiplanperioden. Komplette forslag til budsjettendringer vises i vedlegg til tertialrapportene. Hovedutvalgene gis i tillegg orientering om enkeltprosjekter etter behov gjennom året.

Mer- /mindreforbruk

Som vedlegg til årsregnskapet utarbeides en oversikt som viser økonomisk status per prosjekt, og mer/mindreforbruk per prosjekt i forhold til årets disponible ramme. Denne oversikten

danner grunnlaget for re-budsjettering av investeringsbudsjettet det påfølgende år. Justert investeringsbudsjett med finansiering fremmes i 1.tertialrapport og vedtas av kommunestyret.

3.Fullmakter og disponering av budsjettet

3.1. Fullmakter driftsbudsjett

3.1.1. Kommunestyret

Kommunestyret vedtar årsbudsjettet som netto rammebevilgning fordelt på programområder, se kapittel 1. Rammene som blir vedtatt for det enkelte programområde i årsbudsjettet er bindende.

Det er kun kommunestyret som kan vedta endringer av driftsbudsjettet:

- som medfører endringer i budsjetterte netto driftsrammer per programområde på tvers av hovedutvalg og formannskap (skjema 1B).
- som medfører endringer i budsjettert skatt på inntekt og formue, rammetilskudd, generelt statstilskudd vedrørende flyktninger og finansinntekt inkludert utbytte og finansutgift (skjema 1A).

Formannskapet, styrene for de kommunale foretakene, rådmannen og virksomhetsledere som gis myndighet til å disponere budsjettbevilgningene, plikter å planlegge bruken slik at de blir anvendt mest mulig effektivt.

3.1.2. Formannskapet og hovedutvalgene

Formannskapet er kommunens økonomiutvalg. Formannskapet innstiller til kommunestyret. I tillegg har formannskapet ansvar for programområde P14 Ledelse, styring og administrasjon, P15 Samfunnssikkerhet, P16 Næringsutvikling, P17 Arbeid og inkludering, P18 Politisk styring og P19 Sentrale poster. Se vedlegg 1.

Det enkelte hovedutvalg har innen ansvarsområdets driftsbudsjett fullmakt til å omdisponere beløp mellom programområdene, se vedlegg 1. Endringer kan kun foretas i forbindelse med behandling av 1. og 2. tertialrapport. Fordelingene og disponeringene må ikke komme i strid med prinsipielle prioriteringer og forutsetninger som ligger til grunn for kommunestyrets budsjettvedtak. Fordelingene og disponeringene må oppfylle kommunelovens krav til realisme og balanse jf. kommuneloven § 14-4. Innenfor sitt ansvarsområde skal hovedutvalget foreslå prioriteringer hva angår forslag til handlingsprogram/økonomiplan.

3.1.3. Rådmannen

Rådmannen eller den rådmannen bemyndiger, gis fullmakt til å disponere bevilgningene i budsjettet i henhold til kommunestyrets budsjettvedtak, der ikke annet er bestemt gjennom lov, instruks, vedtak eller reglement.

Kommunestyret delegerer følgende fullmakter innenfor økonomiforvaltningen til rådmannen:

Budsjett:

Kommunestyret gir gjennom sitt budsjettvedtak disposisjonsfullmakt til rådmannen innenfor vedtatte netto rammer i Drammen kommunekasse og Drammen kommunes lånefond.

Rådmannen er løpende ansvarlig for å treffe nødvendige tiltak for å holde budsjettammen.

Fullmakten innebærer også fordeling av de vedtatte bevilgningene.

Rådmannen eller den han/hun bemyndiger plikter:

- å planlegge bruken av bevilgningene slik at de blir mest mulig effektivt anvendt
- tilstrebe at behov for tilleggsbevilgninger ikke skal oppstå og at overskridelser ikke skal finne sted
- anvende anvisningsfullmakten i henhold til reglement for bestilling, attestasjon og anvisning

Kommunestyret gir gjennom sitt vedtak fullmakt til styrene for de kommunale foretakene til å fastsette endelig årsbudsjett innenfor de rammer og forutsetninger som legges til grunn.

Tekniske endringer

Rådmannen har fullmakt til å foreta tekniske endringer mellom programområder (for eksempel flytting av økonomiske midler som følger av oppgaveendringer og fordeling av midler knyttet til lønnsoppgjøret) og innenfor det enkelte programområde. Forutsetning for fullmakten:

- at de tekniske endringene ikke endrer kommunestyrets prioriteringer og de forutsetninger som ligger til grunn for budsjettvedtaket.

3.2. Fullmakter investeringsbudsjett

3.2.1. Kommunestyret

Kommunestyret vedtar investeringsbudsjettet i henhold til gjeldende hovedoversikt for investeringer, samt foretar endringer i dette.

- Investeringsbudsjettet har samme inndeling i programområder med tilhørende budsjettansvar som driftsbudsjettet.
- I investeringsbudsjettet for programområdet er rammen lik sum utgifter (jfr. obligatorisk oversikt - budsjettskjema 2B og linje 1 i budsjettskjema 2A).
- Rammene for de øvrige postene i investeringsbudsjettet og finansieringen er slik det fremkommer i budsjettskjema 2A.
- Investeringsbudsjettene for Drammen kommunekasse og kommunale foretak vedtas på prosjektnivå, og kan ikke disponeres til andre prosjekter uten kommunestyrets samtykke.
- Justeringer i investeringsprosjekter gjennom året innarbeides og følger saksgangen ved revidering av budsjett i 1. og 2. tertialrapport. Rådmannens forslag til endringer blir behandlet og eventuelt foreslått endret av de politiske utvalgene, og vedtatt av kommunestyret. Eventuelle vedtak om justeringer fattet utenom tertialrapportene skal inneholde formulering som «Endringen innarbeides i 1. eller 2. tertialrapport».

3.2.2. Formannskapet

Formannskapet innstiller til kommunestyret.

3.2.3. Hovedutvalgene

Hovedutvalgene behandler rådmannens forslag til investeringsbudsjett.

Hovedutvalgene får rådmannens forslag til disponering av enkeltprosjekter innenfor rammebevilgningene for sitt område til orientering.

3.2.4. Styret i Kommunale foretak

Styrene i Kommunale foretak gis fullmakt til å disponere innenfor rammebevilgninger gitt til foretaket (se øvrige vedtekter).

3.2.5. Rådmannen

Rådmannen gis fullmakt til å fastsette og endre økonomisk ramme, fremdrift og prosjektbeskrivelse for alle enkeltprosjekter innenfor vedtatte rammebevilgninger.

Rådmannen gis fullmakt til å disponere vedtatte samlebevilgninger beregnet til forprosjekt/mulighetsstudier og risiko/marginer.

Rådmannen/daglig leder i kommunale foretak gis fullmakt til å overføre beløp fra driftsbudsjettet til investeringsbudsjettet for utstyr over kr 100.000 med levetid over tre år og tiltak av investeringsmessig karakter som i samsvar med god kommunal regnskapsskikk skal regnskapsføres i investeringsregnskapet. Slik delegering medfører at rådmannen/ daglig leder i kommunale foretak har fullmakt til å bestemme at en bevilgning eller en andel av en bevilgning over driftsbudsjettet (netto rammer i budsjettskjema 1 B) innen samme

virksomhetsområde, kan benyttes til å finansiere kjøp av maskiner, utstyr eller andre tiltak av investeringsmessig karakter i samsvar med KRS nr. 4⁷. I slikt tilfelle økes posten for overføring til investeringsbudsjettet mot at bevilgningen på driftsbudsjettet reduseres tilsvarende.

4. Fastsetting av gebyrer, avgifter, kontingenter og egenbetaling

Kommunestyrets budsjettvedtak fastsetter endringer i gebyrer, avgifter, kontingenter og egenbetalinger. Dersom prissystemene/prismodellene for kommunale tjenester skal endres, vedtas dette av kommunestyret etter forslag fra rådmannen.

Gebyrer, egenbetaling og avgifter som ikke faller inn under budsjettvedtaket, fastsettes av rådmannen i henhold til budsjettets inntektsrammer.

5. Andre forhold tilknyttet økonomiforvaltningen

5.1. Strykninger i forbindelse med regnskapsavslutningen

Strykingsreglene er omtalt i § 4 i budsjett- og regnskapsforskriften. Forskriften inneholder ikke uttømmende regler for rekkefølgen på strykninger.

Et regnskapsmessig merforbruk i driftsregnskapet skal reduseres ved å gjennomføre strykninger. Rekkefølgen for strykninger av budsjettdisposisjoner i driftsregnskapet er i hovedsak fastsatt i § 4-2. Strykninger av budsjettdisposisjoner i driftsregnskapet skal skje etter følgende rekkefølge:

1. Budsjettert overføring fra drift til investering
2. Budsjettert avsetning til disposisjonsfond
3. Budsjettert bevilgning til dekning av tidligere regnskapsmessig merforbruk

Hvis regnskapet fortsatt viser et merforbruk etter strykningene, skal merforbruket reduseres ytterligere ved bruk av disposisjonsfond, så lenge det er tilgjengelige midler på fondet.

Et regnskapsmessig mindreforbruk i driftsregnskapet etter at budsjetterte årsoppgjørdisposisjoner er gjennomført skal reduseres så mye som mulig ved å stryke bruk av disposisjonsfond. Hvis regnskapet fortsatt viser et mindreforbruk etter strykningene, skal mindreforbruket dekke inn

⁷ KRS nr. 4 er kommunal regnskapsstandard fastsatt av foreningen for God Kommunal Regnskapsskikk (GKRS) for avgrensning mellom drifts- og investeringsregnskapet

eventuelle tidligere års merforbruk. Et mindreforbruk som ikke dekker inn et merforbruk skal avsettes til disposisjonsfond, jfr. budsjett- og regnskapsforskriftens § 4-3.

5.2. Avsetninger til fond fra driftsregnskapet

Dersom virksomheter/kommunale foretak har ubrukte øremerkede midler (statlige eller eksterne midler til finansiering av spesielle forhold) ved årets slutt skal midlene avsettes på bundne fond. Avsetning og bruk av disposisjonsfond vedtas av kommunestyret.

5.3. Driftsoverskudd/driftsunderskudd tilknyttet selvkostregime

Kostnader tilknyttet aktiviteter som vann, avløp, slam, renovasjon, feiing, oppmålingsarbeid, og plan, bygge og delesaksbehandling dekkes gjennom brukerbetaling. Selvkost settes som en øvre grense for brukerbetalingen. Dette innebærer at kommunen må foreta en etterkalkulasjon (selvkostregnskap) av de reelle kostnadene innenfor de aktuelle områdene for å føre kontroll med at gebyrinntektene ikke overstiger kommunens utgifter. Drammen kommune skal følge de til enhver tid gjeldende retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Eventuelle overskudd i selvkostregnskapet innenfor disse områdene skal avsettes til selvkostfond. Underskudd skal om mulig dekkes av tidligere fondsavsetninger. Dersom dette ikke er mulig, skal underskuddet dekkes av fremtidige gebyrinntekter.

5.4. Videreføring av mer-/mindreforbruk i driftsbudsjettet

Formålet med videreføring av mer-/mindreforbruk er å fremme god økonomistyring ved å gi enhetene bedre fleksibilitet og mulighet til å se budsjettene i sammenheng over et årsskifte. Reglene skal gi enhetene klare signaler om hvordan mer-/mindreforbruk i et regnskapsår vil bli håndtert og effektivt i budsjettet året etter.

Det økonomiske styringsprinsippet innebærer at avvik i forhold til programområdenes budsjetttrammer⁸ som hovedregel skal godskrives eller belastes det enkelte programområde påfølgende budsjettår. For at ordningen med mer-/mindreforbruk skal gjelde, kreves det at Drammen kommunekasse oppnår et positivt netto driftsresultat. Endelig beslutning om fremføring av mer-/mindreforbruk gjøres av kommunestyret.

Tilleggsbevilgninger som følge av varslet merforbruk i 1. og 2. tertialrapport, skal holdes utenfor resultatgrunnlaget. Dette gjelder også øremerkede bevilgninger.⁹ For fremføring av

⁸ Selvkostområder holdes utenfor ordningen. Interkommunale samarbeid etter kommuneloven kap.17 holdes utenfor ordningen, da mer-/mindreforbruk i disse enhetene føres mot bundet driftsfond ved regnskapsavslutningen.

⁹ Med *øremerkede bevilgninger* menes i denne sammenheng overføringer til konkrete formål fra staten og andre eksterne aktører.

mer-/mindreforbruk settes en øvre grense på 2 prosent av programområdets budsjetterte brutto driftsutgifter eksklusivt husleiekostnader¹⁰. Dersom kommunalsjefsområdet har et underskudd som overføres til neste år, skal enheten utarbeide en plan for hvordan dette skal dekkes inn. Rådmannen skal godkjenne planen.

Det enkelte programområdet har selv ansvar for å finansiere endringer i mer/mindreforbruk som følge av punktet over, innenfor tjenesteområdets ordinære budsjetttramme. Videreført merforbruk finansieres av den ordinære budsjetttrammen innenfor programområdet. Videreført mindreforbruk tilføres den ordinære budsjetttrammen innenfor programområdet. Videreføring av mer/mindreforbruk skal behandles som særskilte størrelser i budsjettet. Det er således ikke anledning til å knytte eventuelle påplussinger i et budsjettår til aktiviteter som binder opp enhetenes driftsbudsjetter på permanent basis. Det presiseres at det opprinnelige budsjettet angir rammen for den planlagte aktiviteten.

5.5. Målstyring

Dette innarbeides når styringsmodell er utarbeidet.

6. Kommunens finansielle handlingsregler

Kommunestyret skal ved behandlingen av økonomiplanen fastsette finansielle mål for den langsiktige styringen av kommunens økonomi, jfr. kommuneloven §14-2. De finansielle måltallene skal tydeliggjøre kommunestyrets mål for økonomisk utvikling i kommunen, og være retningsgivende for budsjettarbeidet.

Handlingsreglene som er definert for Drammen kommune skal sikre forsvarlig økonomiforvaltning og økonomisk handlingsevne over tid. Følgende økonomiske handlingsregler legges til grunn for Drammen kommune:

1. Bærekraftig utvikling
 - a. Fondsreserve (disposisjonsfond) på minimum 3 % av kommunekassens brutto driftsinntekter
 - b. Rentesikringsfond som inngår i disposisjonsfondet som til enhver tid utgjør minimum 1 % av kommunens samlede lånegjeld, eksklusiv gjeld til Husbanken knyttet til ordningen med startlån.
2. Investeringsstrategi

¹⁰ Art 380 og 190 i KOSTRA.

- a. Drammen kommune skal ha en egenfinansiering av investeringer i Drammen Eiendom KF og Drammen kommunekasse på minimum 15 prosent av ikke-rentable investeringer¹¹ korrigert for tilskudd og merverdiavgift. Det forventes at dette måltallet justeres til minimum 20 % innen en 10 årsperiode.
3. Drammen kommune skal ha et eier-risikofond på minst 20 millioner kroner.
4. Det er også et uttalt mål at netto driftsresultat bør utgjøre minimum 1,75 pst av brutto driftsinntekter¹².

7. Internkontroll

Rådmannen skal påse at det utøves tilstrekkelig internkontroll med administrasjonens virksomhet, jf. kommuneloven § 25-1.

Rådmannen er ansvarlig for at Drammen kommunes økonomiforvaltning har en forsvarlig intern styring og kontroll. Det skal etableres administrative rutiner som sørger for at budsjettoppfølgingen er gjenstand for betryggende kontroll og at utøvelsen skjer i tråd med budsjettreglementet, samt gjeldende lover og forskrifter.

Rådmannen skal minst én gang i året rapportere til kommunestyret om internkontroll og om resultater fra statlig tilsyn, jf. kommuneloven § 25-2, jfr. Drammen kommunes delegeringsreglementet §21.

¹¹ *Rentable investeringer* er investeringer som tilbakebetales gjennom egne inntekter. Eksempler på dette kan være investeringer i vann og avløp og utleieboliger. *Ikke-rentable investeringer* er investeringer som kommunen selv må betjene kostnadene med, for eksempel offentlige skolebygg.

¹² Dette nivået representerer TBU's (Teknisk beregningsutvalg) generelle anbefaling til kommuner.

Vedlegg 1

Budsjettskjema 1A - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap 2018	Oppr. bud. 2019	2020	Økonomiplan 2021	2022	2023
Frie disponible inntekter						
Skatt på inntekt og formue						
Ordinært rammetilskudd						
Andre generelle statstilskudd						
Sum frie disponible inntekter						
Finansinntekter/-utgifter						
Renteinntekter og utbytte						
Gevinst finansielle instrumenter						
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter						
Tap finansielle instrumenter						
Avdrag på lån						
Finansinntekter/-utgifter						
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Til ubundne avsetninger						
Til bundne avsetninger						
Bruk av tidl. års regn.messige mindreforbruk						
Bruk av ubundne avsetninger						
Bruk av bundne avsetninger						
Netto avsetninger						
Overført til investering						
Overført til investering						
Til fordeling drift						
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)						
Merforbruk/mindreforbruk						

Budsjettskjema 1B - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr. bud.	2021	Økonomiplan 2021	2022	2023
P01 Skole						
P02 Barnehager						
P03 Forebyggende tjenester (inkl. barnevern)						
P04 Helse						
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne						
P06 Hjemmetjenester og institusjon						
P07 Rus og psykisk helse						
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig						
P09 Kultur, fritid og idrett						
P10 Medvirkning og lokaldemokrati						
P11 Utbygging og samferdsel						
P12 Vann, avløp og renovasjon						
P13 Arealplan og miljø						
P14 Ledelse, styring og administrasjon						
P15 Samfunnsikkerhet						
P16 Næringsutvikling						
P18 Politisk styring						
P19 Sentrale poster						
Til fordeling drift (fra budsjettskjema 1A)						

PROGRAMOMRÅDER
Hovedutvalg for oppvekst og utdanning
P01 Skole
P02 Barnehage
P03 Forebyggende tjenester (inkl.barnevern)
Hovedutvalg for helse, sosial og omsorg
P04 Helse
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne
P06 Hjemmetjenester og institusjon
P07 Rus og psykisk helse
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig
Hovedutvalg for kultur, fritid og idrett
P09 Kultur, fritid, og idrett
P10 Medvirkning og lokaldemokrati
Hovedutvalg for tekniske tjenester
P11 Utbygging og samferdsel
P12 Vann, avløp og renovasjon
P13 Arealplan og miljø
Formannskapet
P14 Ledelse, styring og administrasjon
P15 Samfunnssikkerhet
P16 Næringsutvikling
P17 Arbeid og inkludering
P18 Politisk styring
P19 Sentrale poster

VEDLEGG 4

Reglement for investeringsprosjekter i Drammen kommune

Reglement for investeringsprosjekter i Drammen kommune

for utredning, planlegging, kvalitetssikring og beslutning av investeringsprosjekter

Vedtatt av Drammen kommunestyre 10.12.19

1. BAKGRUNN

Investeringsreglementet er en oppfølging av økonomireglementets § 1.2.1 :

«Det skal utarbeides et felles investeringsreglement som tilpasses større investeringer både i kommunens basisorganisasjon og i kommunale foretak. Det skal også utarbeides spesielle rutiner for samhandlingen mellom kommunen som bestiller og Drammen Eiendom KF som utbygger.

Investeringsreglementet skal godkjennes av kommunestyret.

Investeringsreglementet er et viktig element i den samlede virksomhetsstyringen og styring innenfor fastsatte økonomiske rammer. Tydelige krav til utredninger, beslutningspunkter og krav til dokumentasjon i forhold til prosjektets fremdrift, risiko, økonomi, gevinstrealisering, organisering og konsekvenser for tjenestene, skal bidra til bedre beslutningsgrunnlag og styring av prosjekter.

Det skal legges stor vekt på beslutninger og vurderinger i tidligfase, og at helhetlige konsekvensvurderinger settes i system. Det gir økt sikkerhet for kvalitet i prosjektstyring samt vil forenkle og klargjøre rapportering og styring.

Formålet er å legge til rette for at prosjektene er tilstrekkelig utredet og at beslutningstakerne har nødvendig informasjon når de skal fatte beslutninger om kommunale investeringer.

Investeringsreglementet beskriver kommunens beslutningsprosess for store investeringsprosjekter og fastsetter krav til utredning, planlegging og kvalitetssikring av prosjektene. Reglementet angir nærmere krav til innhold og metode i henholdsvis konseptvalgutredninger og forprosjektfasen for investeringsprosjekter.

2. VIRKEOMRÅDE

Investeringsreglementet gjelder for:

- a) alle investeringer i Drammen kommune, for eksempel formålsbygg, infrastruktur, kulturbygg, idrettsanlegg og IKT/digitalisering.
- b) samtlige virksomheter som er del av Drammen kommune som juridisk enhet.
Reglementet gjelder investeringsprosjekter i kommunale foretak, samt i ikke-kommunale virksomheter (eksempelvis kirken) dersom Kommunen bidrar med hel eller delvis finansiering eller garanti for prosjektet.

Investeringsreglementet gjelder ikke for:

- a) løpende forvaltning, drift og vedlikehold
- b) mindre investeringer til oppgraderinger og innkjøp.

Terskelverdi

Investeringsreglementet gjelder først og fremst for større investeringsprosjekter. Omfanget av de ulike fasene i investeringsprosessen kan tilpasses og skal reflektere prosjektets risiko og vesentlighet.

Krav til konsekvensutredning (KVU) og kvalitetssikring (KS1 og KS2) gjelder dersom minst et av alternativene som utredes i konseptfasen har en samlet anslått kostnadsramme for investeringskostnadene over terskelverdien.

Byggeprosjekter og tilhørende brukerutstyr skal ses i sammenheng og utredes og kvalitetssikres samlet gjennom KVU og KS1. I forprosjektfasen kan bygg og brukerutstyr planlegges som to prosjekter, men forprosjekteringen skal koordineres slik at prosjektene kan kvalitetssikres samlet ved KS2. Tiltaket er omfattet av reglementet dersom samlede anslåtte investeringskostnader (bygg og brukerutstyr) overstiger terskelverdien.

Terskelverdien er 10 mill. kroner for IKT /digitaliseringsprosjekter og 50 mill. kroner for øvrige prosjekter.

Krav til mindre investeringsprosjekter

Investeringsreglementets faseinndeling gjelder også for mindre prosjekter.

Mindre prosjekter preges normalt av begrenset risiko og kompleksitet. Omfanget av det arbeid som gjøres og dokumentasjonen som utarbeides skal reflektere prosjektets risiko og vesentlighet. Det innebærer krav om kvalitetssikring, men denne kan utføres av interne ressurser der det åpnes for det i bestillingen. Det er prosjekteiers ansvar å etterse at den grunnleggende prosjektmetodikken følges, og det skal kunne dokumenteres at dette er gjort.

3. KOMMUNENS PROSJEKTMETODIKK

Det legges til grunn at kommunale investeringsprosjekter gjennomføres med følgende faseinndeling:

1. Idéfase
2. Konseptfase
3. Forprosjekt
4. Gjennomføring

Fig. 4.1. kommunens prosjektmetodikk

- Idéfasen omfatter det tidligste arbeidet med å avklare at det er, eller vil oppstå et problem som kan tilsa at kommunen skal iverksette tiltak og vurdere hvordan dette bør utredes videre. For store prosjekter vil resultatet av idéfasen være et mandat for konseptfasen. Beslutning om midler til utredning fattes.

- Konseptfasen skal munne ut i en konseptvalgutredning (KVU) som skal gjennom ekstern kvalitetssikring (KS1) før konseptvalg kan fattes i kommunestyret.
- Forprosjektet skal deretter utarbeide styringsunderlag og kostnadsanslag for det valgte konseptet. Gjennomføringstid, særlig for forprosjektfasen, vil variere mellom ulike områder, og spesielt for saker som også skal planlegges etter plan- og bygningsloven. Styringsunderlag og kostnadsoverslag skal kvalitetssikres gjennom KS2 før investeringsbeslutning og fastsettelse av prosjektets kostnadsramme kan fremmes for Kommunestyret.
- Gjennomføringsfasen kommer etter investeringsbeslutning i Kommunestyret. Dette reglementet konsentrerer seg om kravene til konseptfasen og forprosjektet og kravene til kvalitetssikring av dette arbeidet. Det etableres egne rutiner for prosjektgjennomføring og oppfølging.

4. KRAV TIL KONSEPTVALGUTREDNINGEN (KVU)

Formålet med konseptvalgutredningen er å utarbeide et beslutningsgrunnlag for å velge hvilket konsept som eventuelt skal videreføres i forprosjektfasen. Konseptvalgutredningen skal være strukturert med følgende kapitler:

1. Problembeskrivelse
2. Behovsanalyse
3. Strategiske mål
4. Alternativanalyse
5. Føringer for forprosjektfasen

Problembeskrivelse

Utgangspunktet for ethvert prosjekt er at man står overfor et problem som skal løses. Problembeskrivelsen skal gjøre rede for hvilke uløste problemer man ser på og hva som tilsier at kommunen bør iverksette tiltak på området. Det skal fremkomme hva som er problemets omfang, hvor alvorlig det er og hvem som er eller blir berørt.

Behovsanalyse

Behovsanalysen skal beskrive bredden i aktuelle, konkrete behov relatert til problembeskrivelsen, vurdert i et overordnet perspektiv. Den kan inneholde en kartlegging av relevante interessenter/aktører i en interessentanalyse. Analysen skal få frem hvem som berøres av tiltaket og avdekke interessekonflikter. Analysen må inneholde en vurdering av styrken i de ulike identifiserte behovene og det må fremkomme hvilket behov som skal legges til grunn for den videre utredningen.

Strategiske mål

Det skal angis hvilke forankring prosjektet har i eksisterende strategisk planverk. Med grunnlag i problembeskrivelsen og behovsanalysen skal det defineres mål for effekten av tiltaket.

Alternativanalyse

Med bakgrunn i punktene over skal det utarbeides en alternativanalyse der nullalternativet og minst to andre konseptuelt ulike alternativer vurderes som en kost/ nytte analyse.

Alternativanalysen skal behandle de mest interessante og realistiske konseptuelle løsningene for det identifiserte behovet.

Resultatet av alternativanalysen skal gi en rangering av alternativene. Anbefalingen bør inneholde en vurdering av om man bør gå videre med ett eller flere alternativer, om det er grunnlag for trinnvis gjennomføring eller inndeling i delprosjekter, og om avhengighet mot andre prosjekter eller realopsjoner knyttet til teknologisk utvikling og mer informasjon tilsier utsettelse.

Det skal innarbeides finansieringsmuligheter, tilskudd, samlede kapitalkostnader samt driftskostnader som følger av investeringen.

Risiko og usikkerheten i anslaget skal synliggjøres.

Føringer for forprosjektfasen

I løpet av KVVU-arbeidet avdekkes det forhold som er vesentlige for en vellykket gjennomføring av prosjektet. Dette kan være forutsetninger for å oppnå nytteeffekter, informasjon om usikkerhet og risiko, eksterne aktørers interesser, krav til kompetanse eller andre ting. I KVVU-arbeidet skal det utarbeides en gjennomføringsstrategi for den etterfølgende forprosjektfasen slik at sentral informasjon overleveres fra konseptfasen til forprosjektfasen, og beslutningstaker kan legge nødvendige føringer for det videre arbeidet med prosjektet.

5. KVALITETSSIKRING AV KONSEPTVALG (KS1)

Det er ansvarlig bestiller som tar stilling til om KVVU er klar for kvalitetssikring. Avhengig av prosjetes art og fremdrift kan det i noen tilfeller vurderes om KS1 og KS2 samles i en prosess. For enkelte prosjekt kan behovet for KVVU vurderes innen IKT/digitaliseringsprosjekter dersom det er lovreguleringer eller nasjonale krav til obligatoriske løsninger. Etter gjennomført konseptfase skal KVVU normalt gjennom ekstern kvalitetssikring før videre planlegging. Med ekstern menes en uavhengig rådgiver som ikke har deltatt i utredningsarbeidet.

Kvalitetssikrer skal kontrollere KVVU med hensyn på om de angitte alternativene er relevante og gyldige med tanke på behov, strategi, overordnede krav og utnyttelse av mulighetsrommet. Kvalitetssikrer skal videre gjennomføre en egen usikkerhetsanalyse, samt gi sin tilrådning om beslutningsstrategi. Det skal gis en anbefaling om rangering av alternativene, basert på prissatte og ikke-prissatte virkninger og finansieringsplan.

Dersom det etter KVVU er klart at man ikke skal gå videre med prosjektet, er det ikke krav om at kvalitetssikring må gjennomføres.

6. BESLUTNING OM KONSEPTVALG

Etter at endelig KS1-rapport er ferdigstilt, skal anbefaling legges frem for kommunestyret med tilråding om konseptvalg eller en plan for videre oppfølging og fremdrift av KVU/KS1-utredningene, eventuelt at det anbefales å ikke gå videre med prosjektet.

Gjennom forprosjektfasen er prosjekteier ansvarlig for å følge opp styringen av prosjektet og vurdere om eventuelle endringer i prosjektet er av en slik størrelse eller karakter at de bør legges frem for kommunestyret.

Ved beslutning om oppstart av forprosjekt tar kommunestyret stilling til prosjektet med tilhørende kostnadsestimater og angitt usikkerhet. Etter beslutning om videre forprosjektering skal det etableres rutiner for endringshåndtering i forprosjektarbeidet.

For prosjekter der forprosjektet ikke kan finansieres innenfor gjeldende bevilgning, skal saken fremmes i den ordinære budsjettprosessen.

7. KRAV TIL FORPROSJEKTFASEN

Prosjekter skal normalt være ført frem til fullført forprosjekt. Formålet med forprosjektfasen er at beslutningsmaterialet skal gi tilstrekkelig grunnlag for å vurdere prosjektets usikkerhet, anbefale en kostnadsramme og gi føringer for den etterfølgende styringen av prosjektet.

Styringsdokument

Det skal foreligge et sentralt styringsdokument som skal gi en oversikt over alle sentrale forhold i prosjektet, på en måte som virker retningsgivende og avklarende for alle interne aktører, oppdragsgiver og relevante eksterne interessenter.

Styringsdokumentet inneholder beskrivelse av:

- Overordnede rammer
 - Hensikt, krav og hovedkonsept
 - Prosjekt mål
 - Kritiske suksessfaktorer
 - Rammebetingelser, inkludert føringer for forprosjektfasen
 - Grensesnitt
- Prosjektstrategi
 - Strategi for styring av usikkerhet
 - Gjennomføringsstrategi
 - Kontraktsstrategi
 - Organisering og ansvarsdeling
- Prosjektstyringsbasis
 - Arbeidsomfang, herunder endringsstyring
 - Prosjekt nedbrytningsstruktur PNS
 - Kostnadsoverslag, budsjett og investeringsplan
 - Gevinstrealiseringsplan
 - Tidsplan
 - Intern kvalitetssikring

Detaljeringen av sentralt styringsdokumentet tilpasses prosjektets egenart, risiko og vesentlighet. Under gis føringer for sentrale enkeltelementer knyttet til investeringsbeslutning.

Anbefaling av kostnads- og styringsramme

Forprosjektet skal utarbeide et komplett estimat over prosjektkostnaden, og hvis aktuelt, over inntektene.

Det skal foreligge en vurdering og analyse av prosjektets usikkerhet som grunnlag for å fastsette styrings- og kostnadsramme. Dersom det er relevant, skal analysen også vurdere usikkerhet for samlet tidsplan og prosjektets nyttevirkninger.

Med utgangspunkt i usikkerhetsanalysen skal det gis en anbefaling om kostnadsramme for prosjektet. I tillegg skal det redegjøres for usikkerhet om risikoavsetninger, prosjektets gjennomføringstid og for nyttevirkningene i prosjektet. Kostnadsrammen er det kostnadsnivå Kommunestyret inviteres til å vedta.

Byggeprosjekter og tilhørende brukerutstyrprosjekt kan planlegges som to prosjekter i forprosjektfasen, men arbeidet må koordineres slik at tiltakene ses i sammenheng og det er en entydig avgrensning mellom prosjektene. Det fastsettes normalt separate styrings- og kostnadsrammer for byggeprosjektet og brukerutstyrprosjektet.

Kontraksstrategi

Ved ferdigstilling av forprosjektfasen skal det foreligge en utredning av minst to alternative kontraksstrategier.

Grunnlaget skal være en analyse av egenskapene ved prosjektet som er relevante temaer i anskaffelsesprosesser. Egenskaper ved prosjektet, markedssituasjon og kontraktspartnere påvirker utformingen av den spesifikke kontraksstrategien.

Det utarbeides vurderinger og anbefaling av

- kontraksstruktur og kontraktstype
- anskaffelsesprosess - valg av prosedyrer, kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier

8. KVALITETSSIKRING AV FORPROSJEKTET (KS2)

Etter gjennomført forprosjekt skal grunnlagsdokumentasjonen gjennom ekstern kvalitetssikring før investeringsbeslutning kan fremmes for Kommunestyret. Det er ansvarlig bestiller som tar stilling til om forprosjektet er klart for kvalitetssikring.

Kvalitetssikrer skal vurdere kvaliteten i prosjektets arbeid og gi en vurdering av anbefalt kostnadsramme. Dette inkluderer en vurdering av usikkerhetsavsetning, og en vurdering av foreslått organisering og styring i gjennomføringsfasen. Med grunnlag i kvalitetssikringen besluttes det hvorvidt styringsdokumentet anses å ha tilstrekkelig kvalitet til at det kan anbefales kostnadsramme og bevilgning i budsjettet.

Når det er fastsatt kostnadsramme og gitt bevilgning, videreføres prosjektet i detaljprosjekteringsfasen.

9. INVESTERINGSBESLUTNING

Etter at endelig KS2-rapport er ferdigstilt, skal saken legges frem for kommunestyret med tilråding om investeringsbeslutning eller en plan for videre oppfølging av prosjektet.

I hovedsak besluttes investeringer i den ordinære budsjettprosessen eller revidert budsjett, men de kan unntaksvis fremmes som egen separat sak.

Styrings- og kostnadsrammer skal normalt oppgis inklusive mva. Det må tas hensyn til relevante mva. regler for prosjektet.

10. ORGANISERING

Jfr. Økonomireglementet er det kommunestyret som beslutter initiering og iverksettelse av store investeringsprosjekter som omfattes av reglementet. Gjennomføring av prosjektet i.h.t. herværende Investeringsreglement gjennomføres i regi av rådmannen med en ansvarsdeling mellom en bestiller og en utfører.

Bestiller

Bestiller er rådmannen representert ved den kommunalsjef for programområde som har ansvar for å dekke det behovet som er identifisert. Bestiller er eier av prosjektet. Bestiller har ansvar for å definere det overordnede behovet som skal dekkes gjennom investeringen.

Bestiller:

- Sørger for utarbeidelse av konseptvalgutredning og anbefaler konsept.
- Er ansvarlig for at det gjennomføres ekstern kvalitetssikring av KVUen (KSI) der ekstern kvalitetssikring kreves
- Avgjør hvilket alternativ som skal videreføres fra konseptvalgutredningen og gir føringer for forprosjektfasen, blant annet hvilken kostnadsramme prosjektet har
- Gir oppdrag om gjennomføring av forprosjekt og styringsdokument
- Anbefaler videreføring av prosjekt til gjennomføringsfasen før saken legges frem for kommunestyret om godkjenning og fastsetting av kostnadsramme
- Bestiller gjennomføring av forprosjekt av utfører.
- Er ansvarlig for at det gjennomføres kvalitetssikring av konseptvalgutredning der det anses at intern kvalitetssikring er tilstrekkelig.
- Styrer brukermedvirkning slik at funksjonskrav holdes innenfor definert kostnadsramme
- Utarbeider den delen av styringsdokumentet som gjelder behovsbeskrivelse, mål og funksjonelle krav.

Utfører

Utfører er den virksomheten som skal ha ansvaret for gjennomføring.

Kommunen har i hovedsak 3 organisatoriske enheter som gjennomfører større investeringsprosjekter som omfattes av reglementet.

- Virksomhet utbygging og infrastruktur – har ansvar for gjennomføring av prosjekter knyttet til samferdsel og infrastruktur
- Drammen Eiendom KF har ansvar for utbygging av bygninger etter bestilling fra kommunens basisorganisasjon.
- Stabsavdeling Utvikling og digitalisering – har ansvar for IT investeringer

Utfører:

- Bistår etter anmodning bestiller med konseptvalgutredning for det som gjelder alternativutredning, gjennomføringsmodell og kostnadsestimater
- Gjennomfører forprosjekt og utarbeider styringsdokument etter bestilling fra bestiller
- Er ansvarlig for at det gjennomføres kvalitetssikring av styringsdokument der det anses at intern kvalitetssikring er tilstrekkelig.
- Utarbeider kontraktstrategi og konkurransegrunnlag
- Etablerer rutiner for prosjektstyring
- Gjennomfører investeringsprosjektet
- Utarbeider sluttrapport for prosjektet.

11. GJENNOMFØRING

Utførende har ansvar for at det etableres og følges egne rutiner for prosjektstyring i gjennomføringsfasen. Denne skal inkluderer samhandling med bestiller.

12. RAPPORTERING

Løpende rapportering

Investeringene rapporteres som hovedregel til kommunestyret som en del av tertialrapportene. Ved større avvik rapporteres i tillegg i forbindelse med ordinær månedsrapportering. Formannskap, Hovedutvalg og styre i kommunale foretak får i tillegg til dette orienteringer om enkeltprosjekter innenfor eget ansvarsområde etter behov og forespørsler.

Sluttrapport

Alle investeringsprosjekter skal utarbeide en sluttrapport. Sluttrapporten skal beskrive prosjektet, måloppnåelse og kravoppfyllelse, økonomi og læringspunkter og andre relevante forhold.

VEDLEGG 5

Finans- og gjeldsreglement - Drammen kommune

Reglement for finans- og gjeldsforvaltning i Drammen kommune

Vedtatt av Drammen kommunestyre 10/12/2019

REGLEMENT FOR FINANS- OG GJELDSFORVALTNING

1.	Finansreglementets virkeområde.....	3
1.1	Formål med reglementet.....	3
2.	Hjemmel og gyldighet.....	3
2.1	Hjemmel.....	3
2.2	Gyldighet.....	3
3.	Forvaltning og forvaltningstyper.....	3
4.	Formålet med kommunens finansforvaltning.....	4
5.	Generelle rammer og begrensninger.....	4
6.	Forvaltning av overskuddslikviditet og andre midler beregnet for driftsformål.....	5
6.1	Generelt om forvaltning av driftslikviditet.....	5
6.2	Driftslikviditet.....	6
6.3	Overskuddslikviditet.....	6
7.	Forvaltning av kommunens gjeldsportefølje og øvrige finansieringsavtaler.....	8
7.1	Lånefond.....	8
7.2	Rammer for låneopptak.....	8
7.3	Etablering av gjeldsstrategi.....	8
7.4	Rentebinding.....	9
7.5	Finansieringskilder.....	9
7.6	Konkurrerende tilbud.....	10
8.	Rapportering fra finansforvaltningen.....	10
8.1	Formål.....	10
8.2	Rådmannens rapportering til Kommunestyret.....	10
9.	Etiske retningslinjer.....	11
10.	Vurdering og kvalitetssikring av finansiell risiko.....	12
10.1	Risikovurderinger.....	12
10.2	Kvalitetssikring.....	12

1. Finans- og gjeldsreglementets virkeområde

1.1 Formål med reglementet

Reglementet skal gi rammer og retningslinjer for kommunens finans- og gjeldsforvaltning. Reglementet utgjør en samlet oversikt over de rammer og begrensninger som gjelder. Fullmakter, instruksjer og rutiner skal hjemles i reglementet. Reglementet fastsetter avkastnings- og risikonivå som er akseptable for forvaltning og plassering av likvide midler og midler beregnet for driftsformål og opptak av gjeld/gjeldsforvaltning. Drammen kommune har ikke kapital til langsiktig forvaltning. Reglementet åpner ikke opp for langsiktig forvaltning av finansielle aktiva.

Reglementet gjelder for Drammen kommune, for virksomhet i kommunale foretak etter kommunelovens kapittel 9 og interkommunalt samarbeid etter kommunelovens § 17.

I den grad disse virksomhetene har en egen finans- og gjeldsforvaltning skal denne utøves i tråd med dette reglementet, eller i tilfellet med interkommunalt samarbeid, etter et omforent finansreglement som er godkjent av kommunestyret.

2. Hjemmel og gyldighet

2.1 Hjemmel

Dette reglementet er utarbeidet på bakgrunn av:

- Lov om kommuner og fylkeskommuner av 22. juni 2018, § 14
- Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet 7. juni 2019 med hjemmel i lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 14-3, § 14-4, § 14-6, § 14-8, § 14-9 og § 31-4. ikrafttredelse 1. Samt Forskrift om fylkeskommuners og kommuners finans- og gjeldsforvaltning, gjeldende fra 2020.
- Kommunal regnskapsstandard nr. 11(revidert) – Finansielle eiendeler og forpliktelser (GKRS gjeldende fra 01.01.2020)

2.2 Gyldighet

- Reglementet vedtas av kommunestyret og gjøres gjeldende fra 1.januar, 2020.
- Finansreglementet skal deretter vedtas årlig.

3. Forvaltning og forvaltningstyper

I samsvar med bestemmelsene i forskrift om kommuners og fylkeskommuners finans- og gjeldsforvaltning skal reglementet omfatte forvaltningen av alle kommunens finansielle aktiva (plasseringer) og passiva (rentebærende gjeld). Gjennom dette finans- og gjeldsreglementet er det vedtatt målsettinger, strategier og rammer for:

- Forvaltning av overskuddslikviditet og andre midler beregnet for driftsformål.
- Forvaltning av kommunens gjeldsportefølje og øvrige finansieringsavtaler

Drammen kommune har ingen aktiva til langsiktig forvaltning. Dersom Drammen kommune opparbeider kapital som kan plasseres langsiktig, skal finans- og gjeldsreglementet revideres og tilpasses forskriften før slike investeringer kan gjennomføres.

4. Formålet med kommunens finans- og gjeldsforvaltning

Drammen kommunes finansielle posisjoner skal forvaltes som en helhet hvor en søker å oppnå lavest mulig netto finansutgifter over tid, samtidig som det sikres størst mulig forutsigbarhet i kommunens finansielle stilling. Reglementet fastsetter rammer og begrensninger for å hindre at kommunen tar vesentlig finansiell risiko.

- Kommunen skal til enhver tid ha likviditet (inkludert trekkrettigheter) til å dekke løpende forpliktelser.
- Plassert overskuddslikviditet skal over tid gi en god og konkurransedyktig avkastning under krav om sikkerhet, likviditet og risikospredning.
- Lånte midler skal over tid gi lavest mulig rentekostnader under hensyn av krav til refinansieringsrisiko, renterisiko og behov for forutsigbarhet i lånekostnader.

5. Generelle rammer og begrensninger

- Kommunestyret skal selv gjennom fastsettelse av dette finans- og gjeldsreglement, ta stilling til hva som er tilfredsstillende avkastning og vesentlig finansiell risiko, jfr. Lov om kommuner og Fylkeskommuner § 14 - 1.
- Reglementet skal baseres på kommunens egen kunnskap om finansielle markeder og instrumenter.
- Kommunestyret skal ta stilling til prinsipielle spørsmål om finans- og gjeldsforvaltningen, herunder hva som regnes som langsiktige finansielle aktiva. Det påligger rådmannen en selvstendig plikt til å utrede og legge frem saker for kommunestyret som anses som prinsipielle.
- Rådmannen skal fortløpende vurdere egnetheten av reglementets forskjellige rammer og begrensninger, og om disse på en klar og tydelig måte sikrer at kapitalforvaltningen utøves forsvarlig i forhold til de risikoer kommunen er eksponert for.
- Rådmannen har det daglige ansvaret for forvaltningen av Drammen kommunes plasseringer og innlån, samt andre nødvendige transaksjoner forbundet med finans- og gjeldsforvaltningen. Ansvaret omfatter blant annet:

- Myndighet til å oppta lån, i henhold til vedtak i kommunestyret, undertegne prospekter, refinansiering/sammenslåing av løpende lån, godkjenne lånevilkår, binde rente og inngå avtaler om bruk av sikringsinstrumenter.¹
 - Myndighet til å etablere avtaler om trekkrettighet, jfr kommunelovens bestemmelser §14 - 15.
 - Myndighet til å plassere driftslikviditet, inngå avtale om aktiv forvaltning, herunder gjennomføre anbudsrunder, velge forvalter og utarbeide forvaltningsmandat i henhold til rammene i dette reglementet.
 - Myndighet til å ta opp lån i Husbanken til videreutlån, foreta utlån av disse, samt tilbakebetale ekstraordinære innfridde midler.
- Det tilligger rådmannen med hjemmel i dette finans- og gjeldsreglement, å utarbeide nødvendige fullmakter/instrukser/rutiner for de enkelte forvaltningsformer som er i overensstemmelse med kommunens overordnede økonomibestemmelser.
 - Videre tilligger det rådmannen å påse at det er kunnskap om finansforvaltningen som til enhver tid er tilstrekkelig for at kommunen skal kunne utøve sin finansforvaltning i tråd med finansreglementet. Det vil si at kommunen innehar kompetanse til å kunne foreta kvalifiserte vurderinger av finansiell risiko og den konkrete, løpende finansforvaltningen.
 - Finansielle instrumenter og/eller produkter som ikke er eksplisitt tillatt brukt gjennom dette reglementet, kan ikke benyttes i kommunens finans- og gjeldsforvaltning.

Kommunen kan i sin gjeldsforvaltning benytte seg av finansielle derivater². Finansielle derivater skal kun benyttes til rentesikring av gjeldsportefølgene og i samsvar med rammene for sikring fastsatt i finans- og gjeldsreglementet, jfr. 7.4 nedenfor. Ved beregning av finansiell risiko skal det tas hensyn til eksponering under slike kontrakter.

Plassering av kommunes midler i verdipapirer, skal skje iht. kommunens etiske retningslinjer. Så langt det er praktisk mulig skal disse etiske retningslinjene også gjelde for plasseringer i verdipapirfond. Se videre presisering av etiske retningslinjer i kapittel 9.

6. Forvaltning av overskuddslikviditet og andre midler beregnet for driftsformål

6.1 Generelt om forvaltning av driftslikviditet

Kommunens likvide midler består av de til enhver tid innestående midler på kommunens bankkonti, trekkrettigheter og plasseringer av overskuddslikviditet i henhold til dette reglement.

Det er en forutsetning for plassering av deler av kommunens likvide midler utover innestående på konti i kommunens hovedbankforbindelse, at det foreligger en løpende

¹ *Sikringsinstrument* er en avtale som gjør om flytende rente til fast rente, vanligvis i form av en rentebytteavtale (renteswap).

² *Finansielle derivater* er et samlebegrep på finansielle avtaler som kan være rentebytteavtaler, opsjonsavtaler og fremtidige renteavtaler

12 måneders prognose for utviklingen av kommunens likviditetsposisjon. Plasseringer utover innestående på ordinær driftskonti skal kunne finne sted dersom likviditetsprognosen tillater det og tilfredsstillende avkastning oppnås. Overskuddslikviditet og andre midler beregnet for driftsformål skal forvaltes med lav kreditt- og markedsrisiko og høy likviditet.

Alle plasseringer skal gjøres i norske kroner.

Kommunen kan inngå rammeavtale for å ivareta det løpende behov for banktjenester, herunder avtale om trekkrettighet. Ved valg av hovedbankforbindelse stilles det krav om minimum internasjonal kredittrating A- eller tilsvarende kredittvurdering. Det kan gjøres avtale om trekkrettighet.

6.2 Driftslikviditet

Kommunen skal til enhver tid ha tilgjengelig driftslikviditet, (inkludert eventuelle trekkrettigheter), som minst er like stor som forventet likviditetsbehov i de neste 60 dagene. Driftslikviditeten skal plasseres i kommunens hovedbankforbindelse. Kommunens driftslikviditet skal være tilgjengelig med maksimalt 3 bankdagers varsel. All likviditet utover driftslikviditeten utgjør overskuddslikviditet.

6.3 Overskuddslikviditet

Plassering av kommunens overskuddslikviditet kan gjøres innenfor den investeringshorisonten som avdekkes via likviditetsprognosen.

Overskuddslikviditet kan plasseres i:

- Omsettelige sertifikater utstedt eller garantert av den norske stat, norske kommuner, interkommunale selskaper der kommunen(e) står som selvskyldnerkausjonist, fylkeskommuner og norske finansinstitusjoner
- Innskudd i norske finansinstitusjoner og utenlandske finansinstitusjoner etablert i Norge, og som inngår i bankenes sikringsfond. Finansinstitusjonen skal ha en forvaltningskapital på minimum NOK 4 MRD, og kommunens samlede eksponering, (eie av enkeltpapirer eller innskudd) mot finansinstitusjonen skal ikke overstige 2 % av institusjonens forvaltningskapital.
- Pengemarkedsfond med lav risiko. For plassering i pengemarkedsfond gjelder følgende:
 - a) Midler kan kun plasseres i fond forvaltet av selskap med konsesjon fra Finanstilsynet og skal ha bred verdipapirforvaltning og inngå som en del av anerkjent institusjon/finanskonsern.
 - b) Fondet rentefølsomhet skal være mindre enn 0,5
 - c) Ingen av fondets enkeltpapirer skal ha lavere kredittrating enn BBB- ("investment grade")³, eller de skal være vurdert av forvalter til å ha minimum tilsvarende kredittkvalitet.

³ *Investment grade BBB* er en betegnelse for investeringssikkerhet som tilsvarer medium kredittverdighet. A betyr høy kredittverdighet og lav risiko

- d) Porteføljen i aktuelle pengemarkedsfond kan bestå av papirer med inntil 20 % BIS-vekt⁴, herunder:
 - Rentebærende papirer utstedt eller garantert av den norske stat.
 - Rentebærende papirer notert i norske kroner utstedt eller garantert av OECD/EØS sone A stater⁵.
 - Obligasjoner med fortrinnsrett (særskilt sikrete obligasjoner)⁶
 - Rentebærende papirer utstedt eller garantert av norske statsforetak.
 - Rentebærende papirer utstedt eller garantert av norske kommuner eller fylkeskommuner.
 - Rentebærende papirer, i form av «senior» sertifikat – og obligasjonslån, utstedt eller garantert av norske banker eller kredittinstitusjoner.
 - e) Det kan ikke plasseres midler i pengemarkedsfond som inneholder industriobligasjoner, ansvarlige lån eller fondsobligasjoner.
 - f) Det skal ikke være begrensninger på uttaksretten i fondene som benyttes, og midlene skal alltid være tilgjengelige på få dager.
 - g) Samlet gjennomsnittlig løpetid for kreditten (kredittdurasjonen) i et enkelt pengemarkedsfond skal ikke overstige 12 måneder.
 - h) Det kan ikke plasseres mer enn NOK 200 mill. i ett enkelt pengemarkedsfond
 - i) Kommunens eierandel skal ikke overstige 5 % av fondets forvaltningskapital
- Direkte investeringer i verdipapirer. For direkte plassering i rentebærende papirer gjelder følgende:
 - a) Det skal kun plasseres i rentebærende papirer med kortere løpetid enn 12 måneder til endelig forfall.
 - Det skal fastsettes særskilte kredittrammer av Rådmannen. Ved fastsettelse av kredittrammer skal rating tillegges betydning. Likeledes skal finansinstitusjonens forvaltningskapital vurderes ved innskudd i bank.
 - b) Papirene kan ha inntil 20 % BIS-vekt, og kan bestå av:
 - Rentebærende papirer utstedt eller garantert av den norske stat.
 - Rentebærende papirer utstedt eller garantert av norske statsforetak.
 - Rentebærende papirer utstedt eller garantert av norske kommuner eller fylkeskommuner.
 - Rentebærende papirer, i form av «senior» sertifikat– og obligasjonslån sikret på lik linje med annen gjeld hos utsteder, utstedt eller garantert av norske banker eller kredittinstitusjoner.
 - c) Det kan ikke plasseres midler direkte i industriobligasjoner, ansvarlige lånekapital, fondsobligasjoner, grunnfondsbevis/egenkapitalbevis eller aksjer.
 - d) Ingen enkeltplassering i rentebærende papirer kan utgjøre mer enn 50 millioner kroner. Unntatt fra denne begrensningen er plasseringer i statspapirer.
 - Det skal ikke plasseres overskuddslikviditet i aktiva som medfører valutarisiko.

⁴ 20% Bisvekt er en kredittvurdering som tilsvarer kommune eller kommunal risiko

⁵ Stat i sone A: Stater innen OECD området, samt Det europeiske økonomiske fellesskap. Stater som reforhandler sin statlige utenlandsgjeld, skal utelukkes i et tidsrom på 5 år.

⁶ Obligasjoner utstedt av kredittforetak med fortrinnsrett i en sikkerhetsmasse bestående av offentlige lån, utlån med pant i bolig eller annen fast eiendom.

7 Forvaltning av kommunens gjeldsportefølje og øvrige finansieringsavtaler

7.1 Lånefond

Med unntak av formidlingslån i Husbanken, skal alle låneopptak for Drammen kommune som juridisk enhet skje i regi av et lånefond. Betjening av eksterne lån skjer i Lånefondets regi.

Lånefondet fungerer som internbank innenfor Drammen kommune som juridisk enhet, ved å låne ut midler til finansiering av investeringer i regi av bykassen og de kommunale foretakene. Vilkår for videreutlån til interne låntagere fastsettes årlig ved behandling av økonomiplanen.

Årlig renteoverskudd/-underskudd i lånefondet gjøres opp mot Drammen bykasse i forbindelse med regnskapsavslutningen.

7.2 Rammer for låneopptak

Kommunestyret fastsetter ved den årlige budsjettbehandlingen rammene for opptak av eksterne lån til investeringsformål og videreutlån.

Med utgangspunkt i kommunestyrets vedtak skal det gjennomføres låneopptak, herunder godkjenning av lånevilkår, og for øvrig forvaltning av kommunens innlån etter de retningslinjer som framgår av dette reglementet, og i tråd med bestemmelsene i Kommunelovens § 14 om låneopptak.

Det kan også tas opp lån til refinansiering av eksisterende gjeld. Låneopptak skal vurderes i forhold til behov for likviditet, gjennomførte investeringsplaner og gjeldende rentestrategi.

Ved innlån fra kapitalmarkedet skal låneavtalene standardiseres så langt det passer. Finansielle leieavtaler (f.eks. langsiktige avtaler om leie av lokaler) skal betraktes som et gjeldsforhold og renterisikoen i slike avtaler skal regnes som med i gjeldsporteføljens samlede renterisiko.

Låneopptak kan ikke gjennomføres i utenlandsk valuta.

7.3 Etablering av gjeldsstrategi

Formålet med forvaltningen av gjeld er å sikre stabil og forutsigbar tjenesteproduksjon i kommunen over tid. Forvaltningen av gjelden skal innrettes for å støtte opp om dette målet. Tidshorizonten bør minst være en rullerende 4-års periode i samsvar med budsjett og økonomiplan for kommunen.

Gjeldsstrategien bør ta hensyn til kommunens virksomhets- og investeringsplaner for en nærmere fastsatt periode. For kommunen er det relevant å se hvordan gjeldskostnadene utvikler seg over kommende budsjett og handlingsprogram ved ulike scenarier for utvikling i rentenivå, investeringsplaner med mer. Analysen bør ta utgangspunkt i nettorentebærende gjeld.

Valg av rentebinding og finansiering får konsekvenser for flere år fremover. Det skal derfor redegjøres for hva nåværende gjeldsstrategi betyr for rentekostnadene ved behandling av budsjett og økonomiplan.

7.4 Rentebinding

Valg av rentebinding skal gjennomføres i tråd med gjeldende strategi. Minimum 1/3 av gjeldsporteføljen skal ha flytende rente, (rentebinding kortere enn et år), minimum 1/3 skal ha fast rente (rentebinding lenger enn et år), mens 1/3 skal vurderes ut ifra markedssituasjonen.

Andelen av gjeldsporteføljen som har fast rente skal fordeles i segmenter på en slik måte at kommunen får lavest mulig refinansieringsrisiko.

Rentebinding kan oppnås ved å inngå langsiktige låneavtaler med fast rente. Forøvrig kan følgende derivater benyttes til rentesikring:

- Framtidige renteavtaler (FRA)⁷
- Rentebytteavtaler (renteswapper)

Følgende krav gjelder for bruk av finansielle derivater:

- Derivater kan bare anvendes på underliggende gjeld på balansen
- Maksimalt utestående kontraktsvolum for handel med finansielle derivater begrenses oppad til 50 % av totale gjeld.
- Utestående volum skal regnes av brutto verdi
- Det skal etableres et særskilt register med oversikt over alle finansielle derivater. Registeret skal gi en oversikt over vilkår, løpetid og motparter for det enkelte instrument.
- Kommunen skal ha tilfredsstillende kompetanse om de derivater som benyttes.
- Finansielle derivater skal vurderes til virkelig verdi ved fastsettelse av kommunens regnskap
- Motpartsrisikoen i derivatkontraktene skal medregnes i ramme for største engasjement.
- Sikringsdokumentasjon skal utarbeides i henhold til KRS nr. 11

Retningslinjene for rentebindingen er gitt i valg av strategi med følgende begrensninger:

- Rentebinding på hvert lån kan ikke overstige 20 år.
- Rentebytteavtaler kan maksimalt ha vektet renteløpetid (durasjon) på 10 år
- Den samlede gjeldsporteføljen skal ha vektet renteløpetid på mellom 0,5 og 5 år.
- I en normalsituasjon og som en benchmark skal den samlede gjeldsporteføljen ha en vektet renteløpetid (durasjon)⁸ på 2 år

7.5 Finansieringskilder

Lån kan hentes inn i kapitalmarkedet gjennom sertifikat- og obligasjonslån samt ordinære lån fra bankmarkedet. Lån kan løpe med fast eller flytende rente.

Finansiering kan også foretas gjennom leasing, under følgende vilkår:

⁷ FRA: er en gjensidig bindende avtale om en fremtidig rente i en gitt periode for et gitt beløp

⁸ Durasjon angir porteføljens vektete gjennomsnittlige rentebindingstid. Tallet viser hvor lenge renten på porteføljens samlet er fast når man tar hensyn til alle kontantstrømmer (rentebetalinger, avdrag og hovedstol). Durasjon på 1 år betyr at en portefølje uten avdrag og årlige rentebetalinger har en rentebinding på 12 måneder .

- Normalt tillates kun avtaler om operasjonell leasing, dvs. avtaler som gjelder for en kortere periode og avsluttes ved at utleier får tilbake den fulle bruksretten til kapitalgjenstanden til forhåndsavtalte betingelser uten at leietaker deltar i noen videre verdistigning/-fall.
- Finansielle leasingavtaler, der leietaker har en økonomisk risiko knyttet til den fremtidige verdien av kapitalgjenstanden, skal sidestilles med låneopptak, jfr. rundskriv H-17/96 fra Kommunal- og regionaldepartementet. Dette innebærer at anskaffelse av kapitalgjenstanden må være hjemlet i kommunens investeringsbudsjett

Et enkelt lån kan ikke utgjøre mer enn 15 % av den totale gjeldsporteføljen.

- Lån med forfall inntil 1 år fram i tid skal maksimalt utgjøre 1/3 av den totale gjeldsporteføljen. Av dette skal rentebærende papirer med maksimal løpetid på 12 måneder (sertifikater) utgjøre maksimalt 25 %
- Lån kan tas opp som åpne serier og uten avdrag (bullet)⁹
- Et enkelt lån kan maksimalt ha en løpetid på 20 år.

7.6 Konkurrerende tilbud

Låneopptak og handel med finansielle instrumenter skal konkurranseutsettes. Det skal innhentes minst 2 tilbud fra konkurrerende tilbydere. Tilbyderne skal være godkjente motparter i kommunens finans- og gjeldsforvaltning. Ved banklån skal tilbyderne være pre kvalifisert. Ved opptak i Husbanken fravikes dette prinsippet.

Under ellers like forhold bør kommunen tilstrebe å fordele låneopptakene på flere långivere

8 Rapportering fra finans- og gjeldsforvaltningen

8.1 Formål

Formålet er å holde Kommunestyret løpende informert om alle relevante sider av finans- og gjeldsforvaltningen. Kommunestyret skal motta rapport over nettoresultat fra finans- og gjeldsforvaltningen. Netto resultatet består av resultatet av forvaltningen av likviditet for driftsformål og gjeld. Rapporten skal videre rapportere finansiell risiko for Drammen kommune og kommunens øvrige finans- og gjeldsforvaltning. Markedsrisiko i finans- og gjeldsforvaltningen og anvendelse av fullmakter står sentralt her.

8.2 Rådmannens rapportering til Kommunestyret

Rapporteringen til Kommunestyret skal inneholde tilstrekkelig informasjon til at Kommunestyret kan følge opp sitt ansvar for forvaltningen av kommunens midler. Ved utløpet av hvert tertial skal Kommunestyret motta:

- a) En total oversikt over netto resultat fra finans- og gjeldsforvaltningen i Drammen kommune
- b) En redegjørelse over kommunens finansielle risiko (markedsrisiko). Den finansielle risikoen skal vurderes i forhold til kommunens bufferkapital og risikobærende evne.

⁹ Enkeltlån kan tas opp uten avdrag, men det er en forutsetning at kommunen overholder Kommunelovens §50 nr. 7 a og at minimumsavdrag betales på den totale låneporteføljen

- c) En redegjørelse over kommunens refinansieringsrisiko. Det skal opplyses om verdien av lån som forfaller og som må refinansieres innen 12 måneder.
- d) Oversikter med innhold som er i overensstemmelse med forskriftens kapittel 5. Ved forvaltning av driftslikviditet skal avkastning måles mot valgte referanseindekser. For kommunens øvrige finans- og gjeldsforvaltning skal netto gjeldskostnader, tilpasning til strategi og overholdelse av fullmakter rapporteres samt en prognose over forventede gjeldskostnader sammenliknet med budsjett.
- e) En vurdering av utsiktene til å nå de oppsatte mål, eventuelt om målene bør justeres.
- f) En årlig gjennomgang av intern kontroll og risikostyring i finans- og gjeldsforvaltningen, inklusive en vurdering av etiske retningslinjer ved forvaltningen

Rådmannen skal i forbindelse med tertialrapportering per 30. april og per 31. august rapportere fra finans- og gjeldsforvaltningen. I tillegg skal rådmannen etter årets utgang legge frem en rapport for kommunestyret som viser utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året.

Innholdet i rapporteringen skal være i overensstemmelse med Forskrift om fylkeskommuners og kommuners finans- og gjeldsforvaltning. Hovedtrekkene er som følger:

Aktiva

- Sammensetning av aktiva
- Markedsverdi, samlet og fordelt på ulike typer aktiva
- Vesentlige markedsendringer
- Endringer i risikoeksponering
- Avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finans- og gjeldsreglement
- Markedsrenter og egne rentebetingelser

Passiva

- Sammensetning av passiva
- Løpetid for passiva
- Verdi, samlet og fordelt på de ulike typer av passiva
- Vesentlige markedsendringer
- Endringer i risikoeksponering
- Avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finans- og gjeldsreglementet

9. Etiske retningslinjer

De til enhver tid gjeldende etiske retningslinjene for Statens Pensjonsfond Utland, skal være retningsgivende for Drammen kommunes etiske håndtering av kapitalforvaltningen.

Retningslinjene finnes på linken nedenfor:

<https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793?q=retningslinjer+%2B+utland>

Disse retningslinjene innebærer blant annet at selskaper som produserer særlig inhumane våpen skal utelukkes fra porteføljen. Videre skal selskaper utelukkes dersom det er åpenbar uakseptabel risiko for at kommunen gjennom sine investeringer medvirker til:

- Grove eller systematiske krenkelser av menneskerettigheter, som for eksempel drap, tortur, frihetsberøvelse, tvangsarbeid, utnyttelse og annen utbytting av barn

- Alvorlig krenkelse av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner, alvorlig miljøskade, grov korrupsjon og andre særlige grove brudd på grunnleggende etiske normer

Drammen kommune vil påse at samarbeidende forvaltere er informert om både forvaltningsrammer og etiske retningslinjer i kommunens Reglement for finans- og gjeldsforvaltning. Det er kommunes mål at kapital ikke plasseres i selskaper med en uakseptabel etisk profil, og at det derfor velges forvaltere som hensyntar de etiske sidene ved utvelgelsen av sine investeringer.

Dersom kommunen blir gjort oppmerksom på at det hos en forvalter er plasseringer i selskaper med en uakseptabel etisk profil, skal dette tas opp til diskusjon med forvalteren med sikte på at nevnte plasseringer gjort av forvalteren, opphører, eller at kommunen trekker seg ut av det aktuelle produkt hos forvalteren.

10. Vurdering og kvalitetssikring av finansiell risiko

10.1 Risikovurderinger

Det skal til hver rapportering til kommunestyret gjøres en vurdering av kommunens finansielle risiko.

Renterisikoen for plasseringer av ledig likviditet beregnet for driftsformål og gjeldsporteføljen skal ses i sammenheng, Det skal derfor redegjøres for hva nåværende gjeldsstrategi betyr for rentekostnadene ved behandling av budsjett og økonomiplan.

10.2 Kvalitetssikring

Finansforskriften pålegger kommunestyret å la uavhengig kompetanse vurdere om finans- og gjeldsreglementet legger rammer for en finans- og gjeldsforvaltning som er i tråd med kommunelovens regler og reglene i finansforskriften. Kvalitetssikring av finans- og gjeldsreglementet skal finne sted ved hver endring av reglementet, og før kommunestyret vedtar nytt, endret finans- og gjeldsreglement.

Rådmannen pålegges ansvar for at slike eksterne vurderinger innhentes.

Det skal rapporteres årlig sammen med årsrapport på finans- og gjeldsforvaltningen til Drammen kommune på utført kvalitetssikring av finansrutinene. Vurderingen vedlegges administrasjonens rapport til bystyret. I tillegg skal uavhengig kompetanse vurdere rutinene for vurdering og håndtering av finansiell risiko, og rutiner for å avdekke avvik fra finans- og gjeldsreglementet.

VEDLEGG 6

Drammen kommunes lånefond – økonomiplan 2021-2024

Drammen kommunes lånefond

Økonomiplan 2021-2024

Drammen kommunes lånefond

Økonomiplan 2021– 2024

Innledning

Finansforvaltningen i Drammen kommune er innrettet etter reglement for finans- og gjeldsforvaltning, fastsatt av kommunestyret 10. desember 2019.

Reglementet skal gi rammer og retningslinjer for kommunens finans- og gjeldsforvaltning. Reglementet utgjør en samlet oversikt over de rammer og begrensninger som gjelder. Fullmakter, instruksjoner og rutiner skal hjemles i reglementet. Reglementet fastsetter avkastnings- og risikonivå som er akseptable for forvaltning og plassering av likvide midler og midler beregnet for driftsformål og opptak av gjeld/gjeldsforvaltning.

Drammen kommune har ikke kapital til langsiktig forvaltning, og reglementet åpner ikke opp for langsiktig forvaltning av finansielle aktiva.

I henhold til reglementets punkt 2.2 skal finansreglementet vedtas årlig. Reglementet gjelder for Drammen kommune, for virksomhet i kommunale foretak etter kommunelovens kapittel 9 og interkommunalt samarbeid etter kommunelovens § 17. Rådmannen foreslår ingen endringer i reglementet for 2021. Vedtatt finans- og gjeldsreglement følger som vedlegg til økonomiplanen.

Med unntak av formidlingslån i Husbanken, skal alle låneopptak for Drammen kommune som juridisk enhet og all betjening av ekstern gjeld skje i regi av Drammen kommunes lånefond. Hensikten med lånefond er å ha enhetlig styring og kontroll på hele kommunens gjeldsforvaltning. Dette forsterkes når kommunen har etablert kommunale foretak. Lånefondet fungerer som en internbank og tar på vegne av kommunen opp lån i markedet, og låner midlene videre ut til kommunekassen og kommunale foretak. Låneopptak gjøres når det er behov for finansiering av vedtatte investeringer. Vilkår for videreutlån til interne låntagere fastsettes årlig ved behandling av økonomiplanen.

Lånefondet er ikke en selvstendig resultatenheter, men det utarbeides eget budsjett og føres særskilt årsregnskap for fondet hvor årlig renteoverskudd/-underskudd gjøres opp mot Drammen kommunekasse i forbindelse med regnskapsavslutningen.

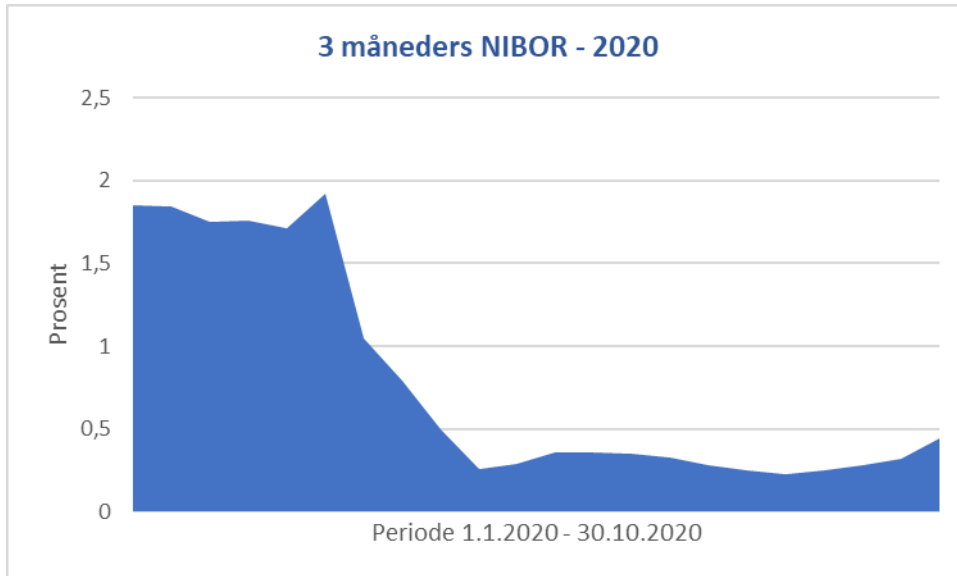
Mens kommunens eksterne gjeldsforpliktelser med tilhørende kapitalkostnader fremkommer i Lånefondet, knytter kommunekassens finansielle poster seg i all hovedsak til betjening av renter og avdrag på intern gjeld (låneopptak i lånefondet), finansutgifter og finansinntekter knyttet til låneopptak i Husbanken og videreformidling av startlån, samt avkastning av plassert overskuddslikviditet, renteinntekter på kommunens ordinære driftskonto og renteinntekter fra utlån. I tillegg avregnes som nevnt ovenfor Lånefondets nettoresultat mot kommunekassen.

Renteforutsetninger

Drammen kommune baserer sine renteforutsetninger på utviklingen i styringsrenten og 3 måneders Nibor. Rentekurven for 3 måneders NIBOR har i løpet av 2020 stupt til historisk lave nivåer, og ligger

ved utgangen av oktober på 0,4 prosent. Dette gir et rentefall på hele 1,4 prosentpoeng fra starten av året.

Utviklingen i 3 måneders NIBOR

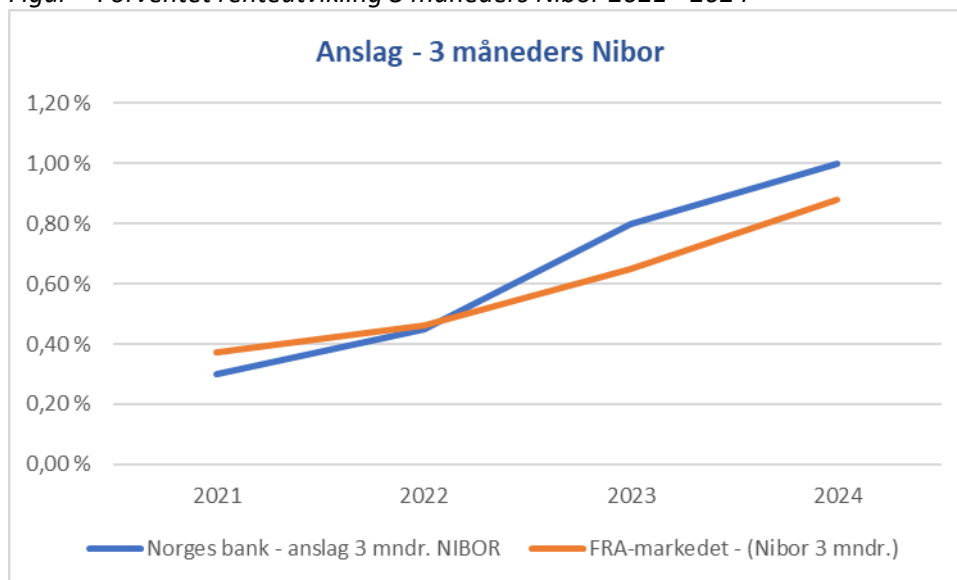

Kilde: Kommunalbanken

Korona pandemien førte til at Norge i mars på lik linje med mange andre land stengte ned store deler av økonomien. Pandemien kom på toppen av en periode med betydelig oljeprisfall, uro i aksjemarkedene og en sterkt svekket kronkurs, og 2020 vil etter all sannsynlighet gå inn i historiebøkene som det største kriseåret som har rammet både landet og verden i fredstid. Flere kutt i Norges Banks styringsrente i løpet av våren og forsommeren med formål å dempe tilbakeslaget og begrense risikoen for langvarige konsekvenser for produksjon og sysselsetting, har for første gang i historien gitt null-rente i Norge. Det vil ta tid før produksjon og sysselsetting er tilbake på nivåene fra før pandemien. Slik sentralbanken vurderer utsiktene og risikobildet, vil styringsrenten mest sannsynlig bli liggende på dagens nivå en god stund fremover, og eventuelt frem til man ser klare tegn til at forholdene i økonomien normaliseres. Norges Banks prognose for styringsrenten innebærer dermed en rente på dagens nivå de neste par årene, for deretter å øke gradvis fra og med siste del av 2022, dvs. etter hvert som den økonomiske aktiviteten forventes å nærme seg et mer normalt nivå.

Rådmannen foreslår å legge Kommunalbankens anbefalinger til grunn ved fastsettelse av budsjettrenten for planperioden 2021–2024. Denne går ut på å bruke markedsprisene på framtidig tre måneders Nibor som utgangspunkt (FRA¹). Som det fremgår av figuren nedenfor, er Norges Bank og finansmarkedet i dagens situasjon relativt samstemte i sin oppfatning av renteutviklingen de neste årene.

Figur – Forventet renteutvikling 3 måneders Nibor 2021 - 2024

Kilde: Kommunalbanken

Det er i budsjettet for 2021 forutsatt et gjennomsnitt for 3 måneders NIBOR på 0,37 prosent og et gjennomsnittlig marginpåslag på kommunens innlån på 0,50 prosentpoeng. Samlet utgjør dette en forventet innlånsrente for 2021 på 0,87 prosent for lån med flytende rente knyttet opp mot Nibor. Dette er en nedjustering i forhold til budsjettrenten for 2020 med hele 1,43 prosentpoeng.

Budsjettforutsetning – rentebane 2021-2024

	2021	2022	2023	2024
3 måneder Nibor	0,37 %	0,46 %	0,65 %	0,88 %
Margin	0,50 %	0,50 %	0,50 %	0,50 %
Anslag innlånsrente	0,87 %	0,96 %	1,15 %	1,38 %

Budsjettrenten benyttes også for å beregne rentekostnaden på rentesikring av porteføljen.

Med utgangspunkt i andelen rentesikret gjeld som kommunen forventes å ha ved inngangen til 2021, er det i budsjettet for 2021 lagt til grunn et sikringspåslag på budsjettrenten på 1,00 prosentpoeng.

Lånefondets internrente på utlån er i gjeldende økonomiplan satt til 3,5 prosent. Dette er klart høyere enn dagens gjennomsnittlige innlånsrente i Lånefondet, som per utgangen av oktober var 1,76 prosent. Internrenten inngår som et viktig element i beregningen av intern husleie via Drammen Eiendom KF. Det ligger til grunn en forutsetning om at internrenten skal ha en mellomlang horisont, tilsvarende 3-5 års rente. Det vil si at internrenten i størst mulig grad skal være stabil og ikke følge de kortsiktige svingningene i rentemarkedet. Dette for å sikre forutsigbare og mest mulig stabile husleiekostnader. I dagens rentemarked synes likevel marginen mellom innlån og utlån å være for høy. Rådmannen foreslår derfor at internrenten fra og med 2021 settes ned til 2 prosent. Det forutsettes at også byggelånsrenten som belastes kommunale investeringsprosjekter nedjusteres til 2 prosent i planperioden. Kommunekassens finansielle poster og Lånefondets nettoresultat er i økonomiplan 2021 – 2024 satt opp under denne forutsetning.

Lånefondets gjeld

Drammen kommune forventes ved inngangen til 2021 å ha en brutto lånegjeld for investeringsformål på anslagsvis 8,9 milliarder kroner. Det legges i planperioden opp til investeringer med totalt cirka 4 milliarder kroner, samt realisasjon av eiendom og anleggsaktiva med til sammen 100 millioner kroner. Til tross for at det forutsettes en egenfinansiering av investeringer med totalt 383 millioner kroner i planperioden, estimeres gjelden med de foreslåtte investeringene å øke med 1,35 milliarder kroner, til totalt 10,2 milliarder kroner ved planperiodens utløp. Økningen i lånegjelden kommer frem som en netto mellom låneopptak og avdrag i perioden.

Langsiktig lånegjeld, anslag utgangen av 2020 og budsjettforslag 2021-2024

Mill. kroner	2020	2021	2022	2023	2024
Lånegjeld per 31.12.	8 881	9 062	9 319	9 852	10 231

Brutto investeringsutgifter, finansiering og avdrag i perioden 2021 - 2024

Millioner kroner	Prognose 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Sum 2021-2024
Brutto investeringsutgifter	787,8	904,7	1 241,1	1 056,1	3 989,6
Lånebehov - andre poster inv.budsjettet	25,0	24,8	24,9	25,0	99,7
Momskompensasjon	-94,3	-113,4	-169,5	-139,1	-516,3
Tilskudd	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-20,0
Inntekter fra kapitalfrigjøring	-50,0	-50,0	0,0	0,0	-100,0
Salg av eiendom mv.	-23,0	-23,0	-23,0	-23,0	-92,0
15% egenfinansiering av rentable investeringer	-69,8	-84,1	-126,1	-103,3	-383,3
Sum lånebehov	570,7	654,0	942,3	810,7	2 977,7
Avdrag	-389,3	-397,3	-408,5	-431,9	-1 627,1
Netto økning i gjeld	181,4	256,7	533,8	378,7	1 350,7

Avdrag

Kommunen betaler avdrag på sine lån i samsvar med kommunelovens regler for beregning av minimumsavdrag. I prinsippet går disse ut på at avdragstiden på lån skal styres i forhold til avskrivningene, dvs. slik at avdragsprofilen på samlet lånegjeld følger kapitalslitet på underliggende aktiva. Minimumsavdraget beregnes i henhold til følgende formel:

$$\text{Minimumsavdraget} = \text{Sum avskrivninger} \times \frac{\text{Sum rest lånegjeld}}{\text{Sum bokført verdi avskrivbare driftsmidler}}$$

Elementene som avgjør størrelsen på minimumsavdraget vil være årets regnskapsførte avskrivninger, restgjelden per 1.1 i regnskapsåret og bokført verdi på avskrivbare anleggsmidler per 1.1.

Siden minimumsavdraget er direkte relatert til størrelsen på avskrivningene, vil avdragsbelastning på driften ikke bare påvirkes av årlig investeringer og størrelsen på lånegjelden, men også av hvordan investeringene fordeler seg på avskrivbare driftsmidler med henholdsvis kort og lang avskrivningstid.

I inneværende økonomiplan ble samlede avdrag for 2020 anslått til cirka 366 millioner kroner, hvilket gir en nedbetaling av lånegjelden over 22,8 år. På grunn av arbeidet med å ferdigstille en åpningsbalanse for den nye kommunen, er årets avskrivninger foreløpig ikke beregnet. Rådmannen

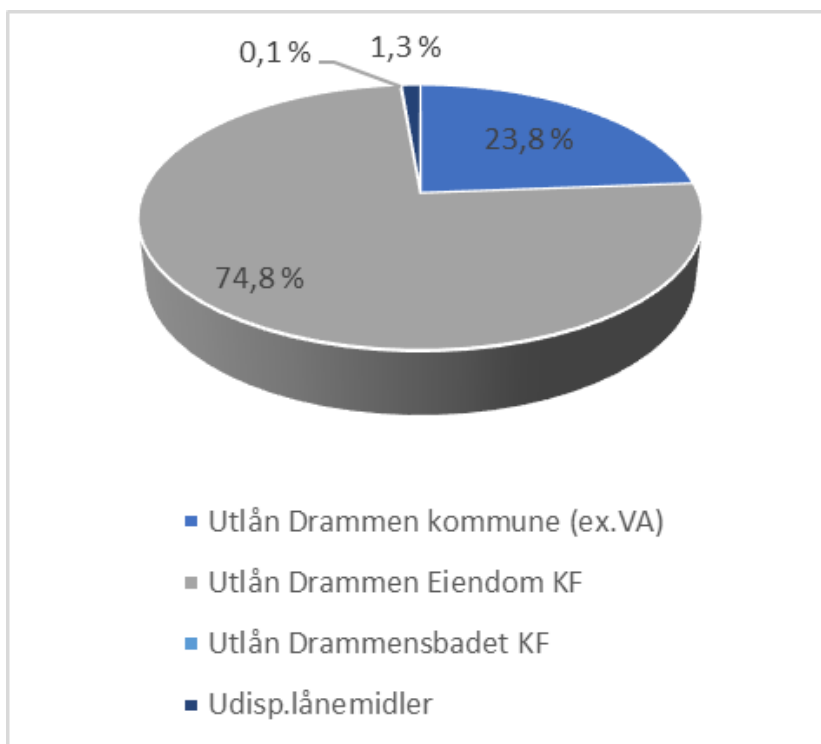
har derfor inntil videre valgt å legge samme nedbetalingstid til grunn ved beregning av Lånefondets avdragsutgifter for perioden 2021 – 2024 som for inneværende år. Dette gir en avdragsbelastning i Lånefondet på anslagsvis 389 millioner kroner i 2021. Rådmannen vil komme tilbake til de økonomiske konsekvensene av en eventuell endring i beregnet minimumsavdrag for 2021 ved behandling av 1.tertialrapport.

Bruk av lånefondets innlånsmidler

I løpet av 2. tertial 2020 er anleggsregistre og gjeld fra tidligere Nedre Eiker og Svelvik kommune gjennomgått, og det er definert hvilke anlegg med tilhørende balanseverdier og lånegjeld som skal tilordnes henholdsvis Drammen Eiendom KF og Drammen kommune.

Figuren nedenfor viser fordelingen av lånefondets innlånsmidler slik den er forventet å være ved inngangen til 2021. Korrigert for vann og avløp er gjelden på 6 558 millioner kroner. Av dette utgjør Drammen kommunekasses andel 1 560 millioner kroner og Drammen Eiendom KF 4 908 millioner kroner. I tillegg forventes Lånefondet å ha udisponerte lånemidler i størrelsesorden cirka 85 millioner kroner.

Figur - Disponering av lånefondets innlån per 1.1.2021

Rentefølsomhet i lånefondet

Med høy gjeld er Drammen kommune sårbar for svingninger i rentemarkedet. Noe av usikkerheten søkes dekket gjennom rentesikring av deler av låneporteføljen. Kommunens finans- og gjeldsreglement fastsetter rammer for kommunens eksponering og renterisiko. I reglementet legges det opp til at minimum 1/3 av gjeldsporteføljen skal ha flytende rente, (rentebinding kortere enn ett år), minimum 1/3 skal ha fast rente (rentebinding lenger enn ett år), mens 1/3 skal vurderes ut ifra

markedsituasjonen. Andelen av gjeldsporteføljen som har fast rente skal fordeles i segmenter på en slik måte at kommunen får lavest mulig refinansieringsrisiko.

Rådmannen søker på denne måten å oppnå en godt tilpasset renteprofil basert på utvikling i kortsiktige og langsiktige renter. Rentesikring gir mer forutsigbare fremtidige renteutgifter, men har samtidig en kostnad i form av høyere rente enn de flytende (kortsiktige) rentene. Per 2. tertial 2020 og før årets låneopptak er slutført, utgjør andel lån som er rentesikret ca. 57 prosent, mens lån med kortsiktige rentevilkår utgjør 43 prosent, dvs. godt innenfor Finans- og gjeldsreglementet som legger opp til at andelen rentebinding skal ligge mellom 33 og 66 prosent. Rådmannen vurderer renteeksponeringen fortløpende i forbindelse med refinansiering av eksisterende lån og ved opptak av nye.

I tillegg til den direkte rentesikringen av låneporteføljen må det også tas hensyn til at kommunen har renteavhengige inntekter som reduserer den reelle rentefølsomheten. Dette gjelder for eksempel kommunens utlån til Glitre Energi AS og Glitre Energi Nett AS, Lindum AS og Drammen kommunale pensjonskasse. I tillegg er en betydelig del av låneporteføljen knyttet opp til investeringer innenfor vann- og avløpsområdet som er gebyrfinansiert.

Lånefondets resultatbudsjett

Lånefondet har renteinntekter og avdragsinntekter fra kommunekassen og de kommunale foretakene. I all hovedsak er lånefondets utlån til Drammen Eiendom KF og kommunekassen.

Kommunens eksterne låneopptak gjøres i Lånefondet, og fondet har avdragskostnader og rentekostnader knyttet til betjening av eksternt gjeld. Lånefondets resultat godskrives eller belastes bykassens driftsregnskap. Dette er i henhold til gjeldende regnskapsforskrift. Startlån inngår ikke i lånefondets portefølje, men administreres i kommunekassen.

I budsjettet og økonomiplanen er renteutgiftene beregnet ut fra dagens låneportefølje og planlagte, ikke gjennomførte låneopptak i 2020, samt rådmannens forslag til lånerammer i økonomiplanperioden 2021-2024.

For 2021 viser resultatbudsjettet for Lånefondet et positivt kontantresultat (overskudd) på 25,3 millioner kroner. Forklaringen på overskuddet er lavere rente på innlån enn utlån. Det forventes overskudd i Lånefondet i hele økonomiplan perioden. Resultatet forventes å reduseres noe mot slutten av planperioden som følge av stigende innlånsrenter og lavere rentemargin.

Lånefondets kontantresultat 2021 -2024

Mill. kroner	2021	2022	2023	2024
Renteinntekter	177,1	181,2	188,2	197,9
Avdragsinntekter	389,3	397,3	408,5	431,9
Sum rente og avdragsinntekter	566,4	578,5	596,7	629,8
Renteutgifter	151,8	149,6	158,8	185,8
Avdragsutgifter	389,3	397,3	408,5	431,9
Sum renter og avdragsutgifter	541,1	546,9	567,4	617,8
Kontantresultat i lånefondet	25,3	31,6	29,3	12,0

Budsjettert lånebehov/utlån i Lånefondet

Forslag til investeringsbudsjett for Drammen kommune, Drammen Eiendom KF og øvrige kommunale foretak for perioden 2021-2024 gir lånerammer som tabellen under viser:

	2021	2022	2023	2024
Drammen Eiendom KF	164,1	257,2	488,0	264,6
Kommunekassen (inkl. EK innskudd KLP/DKP)	404,4	394,8	452,4	544,0
Drammensbadet	2,2	2,0	2,0	2,0
Sum - lånerammer	570,7	654,0	942,3	810,7

Tabellen nedenfor viser resultatbudsjett for Drammen kommunes lånefond for perioden 2021-2024.

MNOK		2021	2022	2023	2024
Inntekter					
Avdragsinntekter fra:	Kommunekassen	225,5	233,3	241,4	254,0
	Drammen Eiendom KF	163,6	163,6	166,7	177,4
	Drammensbadet KF	0,2	0,3	0,4	0,5
		389,3	397,3	408,5	431,9
Renteinntekter fra:	Kommunekassen	78,8	82,3	85,9	90,6
	Drammen Eiendom KF	98,2	98,8	102,2	107,0
	Drammensbadet KF	0,1	0,1	0,2	0,2
		177,1	181,2	188,2	197,9
Lånefondet:	Inntekter totalt	566,4	578,5	596,7	629,8
Utgifter					
Avdragsutgifter	Beregnet avdrag	389,3	397,3	408,5	431,9
Renteutgift	Til eksterne långivere	151,8	149,6	158,8	185,8
Lånefondet:	Utgifter totalt	541,1	546,9	567,4	617,8
Resultat Lånefondet (- er underskudd)		25,3	31,6	29,3	12,0

I tabellen nedenfor fremkommer Lånefondets samlede finansieringsbehov i planperioden 2021 - 2024:

MNOK	2021	2022	2023	2024
Drammen Eiendom KF				
Gjeld per 1/1	4 907,58	4 908,09	5 001,73	5 322,99
Ny finansiering	164,10	257,24	487,99	264,64
Beregnet avdrag	163,59	163,60	166,72	177,43
Gjeld per 31/12	4 908,09	5 001,73	5 322,99	5 410,20
Kommunekassen/VA-sektoren				
Gjeld per 1/1	3 882,46	4 061,40	4 222,83	4 433,82
Ny finansiering	404,40	394,78	452,36	544,02
Beregnet avdrag	225,46	233,35	241,37	253,99
Gjeld per 31/12	4 061,40	4 222,83	4 433,82	4 723,85
Drammensbadet KF				
Gjeld per 1/1	5,31	7,28	8,96	10,57
Ny finansiering	2,20	2,00	2,00	2,00
Beregnet avdrag	0,23	0,32	0,39	0,46
Gjeld per 31/12	7,28	8,96	10,57	12,10
Totale utlån fra lånefondet	8 976,8	9 233,5	9 767,4	10 146,2

VEDLEGG 7

Drammen Eiendom KF - økonomiplan 2021-2024

Drammen Eiendom KF

ØKONOMIPLAN 2021-2024

Styrebehandlet: 21.09.2020

Drammen Eiendom KF

Hans Kiærs gate1E, 3041 Drammen
Pb 450 Brakerøya, 3002 Drammen
Tlf. 32 04 30 00
dekf@drammen.kommune.no
www.drammen.kommune.no
Org. nr. 876 820 7222

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	4
2	ØKONOMI	4
2.1	INNTEKTER	5
2.1.1	Kommunale husleieinntekter, fra løpende leieforhold	5
2.1.2	Kommunale husleieinntekter, fra nye investeringer	5
2.1.3	Husleie fra boliger	5
2.1.4	Salg av renholdstjenester	5
2.1.5	Utbytte fra Parkeringshusene	5
2.1.6	Andre inntekter	6
2.2	DRIFTSKOSTNADER	6
2.2.1	Lønnsutgifter	6
2.2.2	Innleie av boliger og annen eiendom	6
2.2.3	Eiendomsdrift	6
2.2.4	Vedlikehold	6
2.2.5	Finansinntekter	6
2.2.6	Finansutgifter	6
2.2.7	Avskrivninger	7
2.2.8	Avdrag	7
2.2.9	Eieruttak	7
2.2.10	Resultat	7
2.2.11	Driftsbudsjett 2021	8
3	INVESTERINGSBUDSJETT	9
3.1	FINANSIERING	9
3.2	OPPGRADERING AV BYGNINGSMASSEN	10
3.3	PROGRAMOMRÅDE SKOLE (P01)	10
3.3.1	Oppgradering bygningsmassen- skoler	10
3.3.2	Brandengen skole – utvidelse. Kommunedel 7	10
3.3.3	Veivangens ungdomsskole - utvidelse Kommunedel 1	11
3.3.4	Mjøndalen skole – behov for nye klasserom Kommunedel 1	13
3.3.5	Åskollen ungdomsskole med flerbrukshall (10377) Kommunedel 9	13
3.4	PROGRAMOMRÅDE BARNEHAGE (P02)	14
3.4.1	Oppgradering bygningsmassen - barnehager	14
3.4.2	Langløkka barnehage Kommunedel 2	14
3.5	PROGRAMOMRÅDE MENNESKER MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE (P05)	15
3.5.1	Korsveien 68 - botilbud for PU med base. Kommunedel 3	15
3.5.2	Blich's gate 1 – kartlegging nytt bofellesskap (10383) Kommunedel 7	16
3.6	PROGRAMOMRÅDE INSTITUSJON OG HJEMMETJENESTER (P06)	17
3.6.1	Oppgradering institusjonsbygg	17
3.6.2	Drammen Helsehus relokalisering - Nytt helsehus og legevakt Kommunedel 8	17
3.6.3	Krokstadelva Sykehjem - heldøgns omsorgsplasser. Kommunedel 2	17
3.6.4	Svalgang og vaktrom/base – Bråta. Kommunedel 1	19
3.6.5	Flisa og vaktrom/base. Kommunedel 2	20
3.7	PROGRAMOMRÅDE RUS OG PSYKISK HELSE (P07)	21
3.7.1	Eikveien 54 (Drammensgården). Kommunedel 10	21
3.8	PROGRAMOMRÅDE SOSIALTJENESTE, ETABLERING OG BOLIG (P08)	21
3.8.1	Kjøp av kommunale utleieboliger	21
3.8.2	Krisesenteret – prosjektering. Kommunedel 8	22
3.8.3	Oppgradering boligmassen	22
3.9	PROGRAMOMRÅDE KULTUR, FRITID, OG IDRETT (P09)	22
3.9.1	Oppgradering bygningsmassen	22
3.9.2	Glassverket idrettshall – rehabilitering. Kommunedel 9	22
3.9.3	Svelvik Sentrum-SBV/kinogården, Byhuset. Kommunedel 10	22
3.10	PROGRAMOMRÅDE LEDELSE, STYRING OG ADMINISTRASJON (P14)	24
3.10.1	Oppgradering bygningsmassen	24
3.10.2	Rådhuset, Engene 1 - langsiktig investeringsplan. Kommunedel 8	24

3.11	UTVIKLING AV EIENDOM	24
3.11.1	Oppgradering bygningsmassen.....	24
3.11.2	Oppkjøp til sikring av friluft/naturområder.....	24
3.11.3	Strategisk eiendomskjøp	24
3.11.4	Generell investeringsramme, diverse	25
3.12	INVESTERINGSBUDSJETT / OVERSIKT	26
4	OPPSETT ETTER KOMMUNAL REGNSKAPSFØRING	27

1 Innledning

Drammen Eiendom KF (DEKF) ivaretar Drammen kommunes interesser innenfor eiendomsområdet som forvalter av eierskap, eiendomsdrifter, byggherre og innleier av eiendom i det private markedet på vegne av kommunens virksomheter.

Økonomiplan for 2021-24 er basert på rammebetingelser fra budsjett 2020 korrigert for prisstigning, renteendring og deflator.

DEKF får ikke rammeoverføringer fra kommunen, men har i hovedsak inntekter fra internleie, husleie og grunnleie.

Internleie til kommunens virksomheter gir foretaket en forutsigbar økonomi i et langsiktig perspektiv. Den består av to elementer, en kapitalandel knyttet mot finansiering og kapitalslit, og en del som bidrar til å sikre kostnadseffektiv forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommene.

Variable kostnader knyttet til energi og offentlige avgifter som renovasjon, vann og avløp dekkes direkte av virksomhetene, og inngår ikke i internhusleien.

Renholdstjenester administreres fra DEKF og faktureres virksomhetene. DEKF har ansatt egne renholdere i tillegg til kjøpte tjenester fra eksterne virksomheter.

Øvrige inntekter kommer i hovedsak fra eksterne leietakere, privatpersoner og firmaer.

2 Økonomi

Ny kommunelov og forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner ble vedtatt 07.06.2019, med virkning fra budsjett og regnskapsåret 2020. Regnskapsreglene for kommunale foretak er gitt i kommuneloven § 14-6 og budsjett- og regnskapsforskriften og skal som hovedregel utarbeides etter de samme reglene som kommuneregnskapet, herunder god kommunal regnskapsskikk.

DEKF har fram til og med 2020 ført særregnskap etter regnskapslovens prinsipp, men med virkning fra og med 2021 endres regnskapsprinsippene, og vil følge kommunelovens regler og forskrifter. Konvertering av balanseregnskapet gjennomføres pr. 01.01.2021.

Ny kontoplan innarbeides med tilsvarende struktur og oppsett som Drammen kommune og Kostra-forskriften. Det vil utarbeides egne rapporter for årsregnskap, investeringsregnskap og balanseoppstilling.

Eventuelle konsekvenser for riktig håndtering av pensjonsforpliktelse og egenkapital utredes.

Rådmannen har vedtatt nye rammebetingelser for 2021. Internrente fra Lånefondet reduseres fra 3,5 % til 2,0 %. Dette påvirker internhusleien til Drammen kommunes virksomheter og våre rentekostnader til Lånefondet. Effekten utgjør kr 73,6 mill. i form av redusert husleieinntekt og finanskostnad. Deflator er satt til 2,7%.

Vedlagt oppstilling av økonomiplan 2021-2024 er utarbeidet etter regnskapslovens oppstilling. Ny oppstilling etter kommunalt regnskapsprinsipp er utarbeidet med basis i denne. I hovedsak utgjør forskjellen ulik håndtering av avskrivninger i driftsregnskapet, samt utgiftsføring av avdrag på lån og eieruttak.

2.1 Inntekter

2.1.1 Kommunale husleieinntekter, fra løpende leieforhold

De kommunale husleiene samt husleiene til KF'ene, administrasjonskostnadene og eiendomsdrift justeres med deflator som er 2,7 %. Øvrige inntekter og kostnader justeres med 1,5 % som tilsvarer endringene i KPI fra 15.7.19 til 15.7.20. Dette gjelder både leieforhold i våre egne bygg og innleie-/fremleieforhold. Øvrige inntekter fra boliger og andre private leieforhold følger kontrakt, men har i all hovedsak også KPI-justering. Husleiene er justert ned med kr. 73,6 mill. som er effekten av renteendring fra 3,5 % til 2,0 % satt av Lånefondet.

2.1.2 Kommunale husleieinntekter, fra nye investeringer

Nye kommunale leieforhold, som kommer som følge av ferdigstilling av byggeprosjekter eller ny-innkjøpte eiendommer, baseres på en kalkulasjonsrente på 2,0 % (endret fra 3,5 % i 2020) og avskrivninger tilpasset investeringens økonomiske levetid, normalt på 2,5 % (40 år) på nye komplette bygg. Der hvor levetiden er lavere, f.eks. nye teknisk utstyr, øker avskrivningssatsen tilsvarende. Avskrivningselementet i husleien beregnes ut fra brutto investering, mens rentedelen beregnes ut fra netto investering. I tillegg beregnes FDV (forvaltning, drift og vedlikeholdskostnad) på kr. 350 pr. m².

2.1.3 Husleie fra boliger

Boligporteføljen til DEKF er priset etter forskjellige prinsipper, porteføljen fra tidligere Svelvik og Nedre Eiker er priset med markedspriser mens porteføljen fra Drammen kommune praktiserer kostnadsdekkende husleie for utleie boliger.

Kostnadsdekkende husleie beregnes ut fra at alle kostnader til eiendomsmassen skal dekkes. Husleien skal justeres i samsvar med kostnadsutvikling i driftskostnader, verdiutvikling på boligmassen og gi en avkastning tilsvarende Norges Banks styringsrente med et tillegg på 2 %.

Fremdeles er kostnadsdekkende leie trolig noe lavere.

2.1.4 Salg av renholdstjenester

DEKF har ansvar for innkjøp og utførelse av renhold i Drammen kommune. Renholdstjenester utføres både av egne ansatte renholdsoperatører og av private aktører.

Rammeavtaler for innkjøp av renholdstjenester ivaretas gjennom anbud, fordelt på 4 kontrakter. Den siste anbudskonkurransen utlyses høsten 2020 og gjelder for 6 kommunedeler.

Det er ansatt totalt 45 stk. renholdsoperatører og renholdere til å utføre tjenestene i egenregi, samt 4 avdelingsledere som har ansvar for overordnet oppfølging.

2.1.5 Utbytte fra Parkeringshusene.

DEKF eier parkeringsselskapet Thamsgatens Parkeringshus AS som igjen eier Grev Wedels Parkeringshus AS. Det kan forventes et eierutbytte på kr. 5,0 mill.

Avsatte midler totalt til vedlikehold av eiendomsporteføljen er lav. Vi burde økt vedlikeholds andelen med ca. kr. 50 pr. m² for å unngå et ytterligere vedlikeholdsetterslep og på sikt ta igjen det etterslepet som ligger i porteføljen.

Det foreslås derfor at utbyttet fra parkeringshusene brukes til forsterkning av vedlikeholdet på eiendomsmassen.

2.1.6 Andre inntekter

Andre inntekter består hovedsakelig av inntekter fra byggherrefunksjonen, salg av energi fra energisentralene på Marienlyst og Landfalløya og utførende driftsavtaler med Parkeringshusene og Tangenkaia Utvikling AS.

2.2 Driftskostnader

2.2.1 Lønnsutgifter

DEKF har 119 fast ansatte i 114,5 årsverk. Lønnskostnadene budsjetteres med kr. 82,9 mill. I dette er inkludert en forventet generell lønnsvekst på ca. 3 % i forhold til 2020.

2.2.2 Innleie av boliger og annen eiendom

På vegne av Drammen kommune leier DEKF inn en rekke eiendommer fra private utleiery som fremleies til kommunens virksomheter. Kostnadene må sees i sammenheng med leieinntektene. DEKF har begrenset risiko knyttet til disse fremleieforholdene, da innleiearealene i all vesentlighet er fremleiet med tilsvarende avtalevilkår. DEKF beregner et forvaltningshonorar på 1,0 % av leiebeløpet, men maks kr. 50.000,-.

I alle leieforhold har leietaker et ansvar for indre vedlikehold, i løpet av en leieperiode kan dette bli et betydelig beløp. Dette er ikke medtatt i kommunens ordinære budsjetter, men belastes den enkelte virksomhets budsjett, som oftest ved utflytting. Det kan være mer hensiktsmessig at dette vedlikeholdet utføres jevnt i leieperioden for på den måten oppnå best mulig arbeidsforhold for de som benytter arealene. DEKF vil frem til neste års budsjett se på omfanget av dette og komme med en modell for gjennomføring.

2.2.3 Eiendomsdrift

Eiendomsdrift holdes på nåværende nivå med justering for deflator.

2.2.4 Vedlikehold

Behovet for vedlikehold i porteføljen er stort og rapporten som er utarbeidet vedrørende tilstand på eiendommene påviste et behov for å øke vedlikeholdet med 50 kr/m². I dette budsjettet er det innarbeidet en økning i vedlikeholdet, dels ved intern omrokking av midler og dels ved å benytte utbytte fra P-husene til vedlikehold.

2.2.5 Finansinntekter

Det budsjetteres med renteinntekter på kr. 6,7 mill. i 2021 hvor kr. 5,0 mill. er aksjeutbytte fra p-husene.

2.2.6 Finansutgifter

DEKF opptar lån via kommunens lånefond. Renter og avdrag er beregnet ut fra beregnet gjeld pr. 1.1.2021, fratrukket avdrag gjennom året. Nye kommunale leieforhold baseres på en kalkulasjonsrente på 2,0 % (endret fra 3,5 % i 2020), satt av Lånefondet. Rentekostnadene budsjetteres for 2021 på i alt kr. 100,7 mill. Dette er justert ned med kr. 73,6 mill.

2.2.7 Avskrivninger

DEKF avskriver eiendelene lineært. Dette innebærer at bygningsmassen i hovedsak avskrives med 2,5 %. For 2021 er avskrivningene beregnet til kr. 196,2 mill.

I henhold til kommunalt regnskapsprinsipp føres avskrivninger og motpost avskrivninger i resultatregnskapet og vil dermed ikke gi resultateffekt.

2.2.8 Avdrag

DEKF opptar lån i kommunens lånefond som på sin side låner inn fra banker og kredittinstitusjoner. Lånefondet og dermed DEKF følger kommunelovens bestemmelser om minimumsavdrag på lån. I dette ligger at lånenes gjenværende løpetid ikke kan overstige gjenværende levetid på kommunens samlede eiendeler. DEKF beregner å nedbetale lån basert på en levetid på eiendelene på ca. 30 år, noe som innebærer beregnede avdrag på ca. kr. 164,1 mill. i 2021. Avdrag gir resultateffekt i driftsregnskapet fra 2021.

2.2.9 Eieruttak

Drammen kommune henter ut avkastning fra DEKF gjennom årlige eieruttak. Eieruttak kan sammenliknes med utbytte i et aksjeselskap.

Eieruttaket er budsjettert til kr. 89,7 mill. (justert med deflator på 2,7 %). På tilsvarende måte som avdrag gir eieruttaket resultateffekt i driftsregnskapet fra 2021.

2.2.10 Resultat

Resultat før salg av eiendom budsjetteres med kr. 57,6 mill.

Omarbeidet til regnskap etter kommunalt prinsipp tilsier dette et budsjett som går i balanse hensyntatt eieruttaket.

Salg av eiendom inntektsføres i investeringsregnskapet. Alle kapitalinntekter fra salg benyttes til finansiering av nye investeringer.

2.2.11 Driftsbudsjett 2021

DRIFTSBUDSJETT 2021 Drammen Eiendom KF	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Endring 2020-2021
DRIFTSINNEKTER			
Kommunale husleieinntekter	613 622	561 055	(52 567)
Eksterne leieinntekter	76 810	76 954	144
Leieinntekt boliger	134 107	137 554	3 447
Salg renholdstjenester	75 542	78 167	2 625
Andre inntekter	15 420	14 043	(1 377)
SUM DRIFTSINNEKTER	915 501	867 773	(47 729)
DRIFTSUTGIFTER			
Lønnskostnader	84 415	82 871	(1 545)
Administrasjonskostnader	8 171	7 878	(293)
Innleiekostnader	172 234	176 203	3 969
Innkjøp renhold	46 695	49 836	3 142
Eiendomsdrift	88 334	90 333	1 999
Vedlikehold	65 586	112 340	46 753
Tap på fordringer (7830, 7831, 7835)	500	500	-
Avskrivninger	191 674	196 189	4 516
SUM DRIFTSUTGIFTER	657 609	716 150	58 541

DRIFTSRESULTAT	257 892	151 623	(106 270)
-----------------------	----------------	----------------	------------------

Finansinntekter	1 710	6 710	5 000
Finansutgifter	178 801	100 690	(78 111)
SUM FINANS	177 091	93 980	(83 111)

RESULTAT før Eiendomssalg	80 801	57 643	(23 158)
----------------------------------	---------------	---------------	-----------------

Inntekter fra salg av eiendom	23 000	23 000	0
Bokført verdi solgte eiendommer	10 000	10 000	0
Kostnader ved salg av eiendommer	-	-	-
RESULTAT SALG EIENDOM	13 000	13 000	0
NETTO RESULTAT	93 801	70 643	(23 158)

Kontantstrøm	DEKF
Kontantstrøm før salg	253 832
Avdrag	164 100
Eieruttak	89 732
Netto kontantstrøm	-

3 Investeringsbudsjett

Investeringsbudsjettet til DEKF gjenspeiler det behov Drammen kommune har for investeringer i fast eiendom. Alle investeringer blir initiert etter bestillinger fra basisorganisasjon og kommunestyret. Noen av investeringsforslagene i herværende budsjett kan derfor bli endret i forbindelse med kommunestyrets behandling og prioriteringer. Hovedtallene i investeringsforslaget er gjengitt i tabellen mot slutten av dokumentet.

Det er viktig å påpeke at planlegging og prosjektering kan være i forskjellige faser for de ulike investeringstiltakene. Noe er på skissestadiet, mens andre kan være grundigere gjennomgått og prosjektert. Investeringsbeløpene må derfor normalt kvalitetssikres og endelige rammer for utbyggingen kan ikke fastsettes før entreprisekonkurranse er gjennomført.

For prosjekter på skisse- og idestadiet hvor planlagt oppstart ved byggeplassen ligger mer enn 2 år frem i tid vil det normalt kun angis foreløpige avsetninger. Endelig investeringsramme fastlegges under forprosjekt og reguleringsarbeid/ byggesaksbehandling. Investeringsrammen vil justeres for prisstigning ved oppstart entreprise.

Prosjekter som starter i 2021 blir justert med byggeprisvekst på 2,8 %, som Prognosesenteret AS har utarbeidet for Undervisningsbygg, AFK-Eiendom, Bærum Kommune Eiendom og DEKF (se rapport Byggekostnadsutviklingen 2020-2023, Prognosesenteret AS, 28.2.2020).

Alle investeringer budsjetteres med brutto investering. Det vil si inkl. mva. Mva-kompensasjon og eventuelle tilskudd føres som finansiering i investeringsregnskapet.

DEKF iverksetter ikke prosjekter uten bestilling fra kommunestyret/rådmannen.

3.1 Finansiering

DEKF har i hovedsak 5 kilder til finansiering: låneopptak via kommunes lånefond, tilskudd, refusjon merverdiavgift kompensasjon, egenfinansiering ved salg av eiendom eller bruk av opptjent egenkapital.

For DEKF vil salg av eiendom normalt innebære at leieinntekter knyttet til eiendommen bortfaller. Det er derfor avgjørende at midlene blir satt inn i prosjekter som kan gi samme avkastning som er nødvendig for å dekke rente og avdragsutgifter som fortsatt løper.

Salg av eiendom

Salg av eiendom er en kilde til egenfinansiering av investeringer. I gjeldende økonomiplan budsjetteres det med salg av eiendom ekskl. bolig på kr. 3,0 mill. pr år i perioden. Det er knyttet stor usikkerhet til endelige salgsbeløp.

Det foreslås dessuten at prosjekt Leie til Eie videreføres. Det innebærer at det blir gjennomført salg av boliger til beboere, men hvor forutsetningen vil være at salgsmidlene skal gå til nye kjøp. Det foreslås avsatt en ramme på kr. 20,0 mill. pr. år til dette formålet. Alt salg av boligeiendom som måtte gjennomføres går til finansiering av nye boligeiendommer.

Det foreslås også at DEKF gis anledning til å utvikle og tilpasse boligporteføljen ved å kunne selge og kjøpe ny eiendom innenfor de samme verdiene.

Tilskudd / Tippemidler

I forslaget til investeringsbudsjett legges det til grunn tilskudd fra Husbanken til kjøp av boliger (20 % av investeringen). Til bygging av flerbrukshaller forutsettes prosjektene å

tilpasse seg regelverk for å motta optimalt tilskudd fra tippemidler. Pt. beregnes tilskuddet til kr. 10,0 mill. pr. hall.

Mva - kompensasjon

Opparbeidet mva-kompensasjon fra investeringer benyttes til finansiering av investeringer. I investeringsbudsjettet føres brutto investering, mens opparbeidet mva-kompensasjon føres som finansiering.

Opptjent egenkapital

DEKF har gjennom positive resultater opparbeidet en solid egenkapital og også tilfredsstillende likviditet. Det er naturlig at egenkapitalen benyttes til å finansiere investeringer for å unngå låneopptak.

3.2 Oppgradering av bygningsmassen

Eiendommene krever løpende investeringer for å opprettholde en tidsmessig standard. Det er derfor foreslått investeringsmidler til oppgradering av eiendommene innenfor de ulike programområdene.

Mindre reinvesteringer som ikke er initiert fra leietakerne gis ingen husleiekonsekvens. Disse midlene prioriteres av DEKF ut fra faglige vurderinger.

For enkelte programområder inneholder oppgraderingsposten i tillegg tiltak som initieres av leietakerne for ombygginger og endret funksjonalitet. Slike tiltak blir belastet med husleie.

3.3 Programområde skole (P01)

3.3.1 Oppgradering bygningsmassen- skoler

Det avsettes kr. 12,4 mill. i 2020 til generell oppgradering av bygningsmassen.

3.3.2 Brandengen skole – utvidelse. Kommunedel 7

Beskrivelse prosjekt:

Brandengen skole skal utvides med 3000 m² nybygg vest for flerbrukshall, på tidligere bensinstasjonstomt. Byggestart var 6 januar 2020. Ferdigstillelse av prosjektet var forventet våren sommeren 2021.

Status: Kontrakt ble skrevet med entreprenør i oktober 2019, og byggearbeidene ble fysisk igangsatt på byggeplass i januar 2020. Utskifting av forurensete masser er utført, det samme er pelearbeider og støpning av bunndragere.

30. april 2020 mottok DEKF meddelelse om at det ble åpnet konkurs i boet til Bermingrud Entreprenør AS entreprenør. På dette tidspunkt var halve betongdekket i første etasje støpt. Det er avklart at konkursboet ikke ønsker å tre inn i kontrakten. Kontrakten er nå hevet. Resterende støp av betongdekket er foretatt via rammeavtaleleverandør, som dessuten har påtatt seg ansvarsrett for utførte betongarbeider.

Resterende arbeider for å ferdigstille skolen er utlyst i ny konkurranse, med samspill i tidligfase, som så låses i ny totalentreprise. Det kom inn 10 tilbud i forbindelse med konkurransen, og evalueringen ble gjennomført tidlig i tredje tertial.

Det pågår også fortsatt en sak mot tidligere eier av tomten om sanering av forurensning i grunnen. Grunnarbeider og sanering er gjennomført, og det jobbes nå med å få oversikt over merkostnader DEKF er påført som følge av mangelfull sanering fra tidligere eier. Kravet vil deretter rettes mot tidligere eier.

Økonomi: I ØKP 2019-2022 ble det bevilget kr. 258,0 mill., for å gjennomføre nybygg med tilhørende uteanlegg og infrastruktur, samt noe rehabilitering i eksisterende skolebygg. Kostnadsbildet for rehabiliteringsarbeidene er foreløpig ikke endelig avklart, investeringsrammen inkluderer en foreløpig avsetning på kr. 15,0 mill. Endelige rammer for rehabilitering må fremlegges når hovedprosjektet er nærmere gjennomarbeidet.

Konsekvensene av entreprenørens konkurs avklares videre, og det forventes at man har et klarere bilde på de økonomiske konsekvensene, etter at samspillfasen med en ny entreprenør er gjennomført i løpet av tredje kvartal 2020. Garantist er kontaktet, med varsel om mulig krav.

Miljøambisjoner:

Skolen bygges i massivtre. Skolen oppvarmes ved hjelp av brønnpark.

Reguleringsstatus:

Området er regulert til skole. Man har imidlertid ikke klart å oppnå kravene i reguleringsplanen med hensyn til støy. Her er det gitt dispensasjon.

Fremdrift:

Det er gjennomført ny konkurranse med samspill i tidligfase. I denne konkurransen har det kommet inn 10 tilbud. Evalueringen er igangsatt, og tildeling vil foretas tidlig i tredjetertial. Videre prosess består av en samspillfase, der man låser prising i ny totalentreprise. Det antas at byggearbeidene vil gjenopptas i desember 2020, og at skolen kan overtas i desember 2021.

3.3.3 Veiavangen ungdomsskole - utvidelse Kommunedel 1

Beskrivelse prosjekt:

Veiavangen Ungdomsskole ble bygget på 50 tallet, og består i dag av utidsmessige lokaler, som oppfyller ikke dagens krav til læringslokaler. Det foreligger bla mangels rapporter fra Kommunelegen og Brannvesenet, med anmerkninger på det bygningsmessige og på utearealene.

I 2011 ble det ferdigstilt et byggeprosjekt (bygg C) som erstattet deler av den gamle bygningsmassen på skolen, og det er nå behov for å erstatte den resterende delen av skolen samt utearealene.

Status prosjektet mht. fase:

I tidligere Nedre Eiker Kommune ble det ferdigstilt et forprosjekt for den nye skolen, og kun utarbeidelse av konkurransedokumentene gjensto før konkurransen kunne utlyses. Etter kommunesammenslåingen må det nå politisk behandles i hvilken grad en eller flere av den nye kommunens miljøkrav skal innarbeides i prosjektet. (Se vedlegg notat)

Miljøambisjoner:

Fra Nedre Eiker kommune er skolen planlagt bygget med passivhus standard med Breeam klassifisering på «Very good» Det er i tillegg planlagt solcelleanlegg på tak og fasader, og et Sedumtak (grønt tak) på deler av bygningen

Reguleringsstatus:

Tomten er regulert til skoleformål, og planen for den nye skolebygningen er i tråd med plan og bestemmelsene. Det er derfor ikke knyttet noen usikkerhet til dette. Det er ikke behov for noen dispensasjoner

Økonomi/kostnadsestimater:

Kostnad som Passivhus og med Breem very good	Kr 304 mill inkl. mva.
Tillegg for pluss hus	Kr 15 mill inkl. mva.
Tillegg for massivtre	Kr 10 mill inkl. mva.
Tillegg for utslippsfri byggeplass	Kostnad ikke beregnet da kravet trår i kraft i 2024, og det må lages en egen sak rundt kravene.
Tillegg for fossilfri byggeplass.	Lite erfaringstall, og kostnad må beregnes i forbindelse med anbud.
Sum	Kr 329 mill inkl. mva.

Status iht. investeringsreglementet:

Drammen Kommune har i forbindelse med Økonomiplan 2020/23 vedtatt et nytt investeringsreglement for investeringsprosjekter. I det videre arbeidet må man jobbe med å følge og implementere føringene som finnes her i dette byggeprosjektet i forprosjektstudiet, hvor neste beslutningspunkt blir BP 3 etter en KS2.

Fig. 4.1. kommunens prosjektmetodikk

Fremdrift:

Forprosjektet som det framstår i dag, er ferdig, og kan sendes ut på en konkurranse.

Dersom vi velger å omprosjekttere til massivtre så vil det koste ytterligere ca 3-4 mill. til omprosjektering, og 7,0 mill. i økt bygge kostnad til sammen 10 – 11 mill. Dette vil ta ca. 6 måneder ekstra.

En ombygging av bygget til pluss hus vil gi en ytterligere økning på kr. 15,0 mill.

3.3.4 Mjøndalen skole – behov for nye klasserom Kommunedel 1

Beskrivelse prosjekt:

Mjøndalen skole ble i tidligere Nedre Eiker kommune utredet for kapasitetsutfordringer knyttet til økt elevtall fra skoleåret 2020-2021. De utredede alternativene for ombygging og nybygg innebar et vesentlig investeringsbehov (ca. 500 mill. kr.). Det ble derfor vedtatt å løse elevtallsøkningen ved vurdering av inntaksområde og/ eller kapasitetsøkende tiltak.

DEKF fikk i mars 2020 oppdrag av kommunalsjef for skole å se på kortsiktige og mer langsiktige løsninger for kapasitetsutfordringen ved Mjøndalen skole. For skoleåret 2020-2021 løses kapasitetsutfordringen ved å ta i bruk musikkrom/ korpsrom. Dette innebærer at korpset må tildeles nye øvingslokaler. Moduler ble opprinnelig vurdert som en mulig løsning på kapasitetsutfordringene. Etter kartlegging av eiendommen, har DEKF funnet mulighet for å etablere den nødvendige kapasiteten i form av et tilbygg innenfor eksisterende takoverbygg. Dette vil være en fordelaktig løsning mht. økonomi og permanent plassbehov.

Status prosjektet mht. fase:

Prosjektet er i idefase/ konseptfase.

Miljøambisjoner:

Et evt. tilbygg må ses i sammenheng med eksisterende bygningsmasse og vil bli oppført iht. gjeldende tekniske forskrifter.

Reguleringsstatus:

Den aktuelle eiendommen er regulert til formål undervisning.

Økonomi/kostnadsestimater:

Det er utredet at kapasitetsutvidelsen kan løses ved å realisere en permanent utvidelse av eksisterende bygningsmasse. Areal ca. 120m², Investeringsbehov ca. 6,5 mill.kr.

Fremdrift:

For at dette skal stå klart til skoleåret 2021/22, må arbeidene starte tidlig 2021.

3.3.5 Åskollen ungdomsskole med flerbrukshall (10377) Kommunedel 9

Beskrivelse prosjekt:

I forbindelse med Økonomiplan 2019-22 i tidligere Drammen kommune har bystyret vedtatt bygging av ny ungdomsskole på Åskollen. Bystyret vedtok i juni 2019 plassering av skolen.

Kommunestyret i nye Drammen kommune har i ØKP 2020-2023 verbalt signalisert prioritering av prosjektet. DEKF har i 2020 på oppdrag fra Kommunestyret ervervet Nordby gård som grenser til eiendommen. Drammen kommune har i 2020 overtatt Glassverket idrettshall som ligger i tilknytning til prosjektet.

I utvalgssak 89/20 16.06.2020 ble det vedtatt at 1-10 skole på Åskollen skal utredes.

Forholdene utredes nå i reguleringsarbeidet.

Status prosjektet mht. fase:

Prosjektet er i reguleringsfase. Varsel om oppstart er annonsert og reguleringsarbeidet forventes klart til sommeren 2021. Etter det forventes det 6 mnd prosjektering og 18-24 mnd byggetid.

Miljøambisjoner:

Alle miljøkrav vil bli oppfylt i prosjektet.

Økonomi/kostnadsestimater:

Estimert investeringsbehov kr. 355-360 mill.

Fremdrift:

Det er avklart at det er Utbygging og infrastruktur som sammen med Plan og miljø og DEKF ivaretar vedtaket om medvirkning fra lokalsamfunnet. Planinitiativ er innsendt desember 2019.

- Brukermedvirkning og fagutredninger pågår.
- Vurdering av Nordby gårds egnethet for ulike formål pågår.
- Vurdering av ulike hall løsninger pågår.
- Vurdering av 1-10 skole pågår.
- Varsel om oppstart sendes medio september 2020.
- Fremdriften vil avhenge av brukermedvirkningen og beslutninger vedrørende dette.

Byggestart kan tidligst skje i 2021.

3.4 Programområde barnehage (P02)

Det har vært gjennomført arbeid ny analyse av skole- og barnehagebehov i den nye kommunen. Prioriteringene kan endres p.g.a. dette.

3.4.1 Oppgradering bygningsmassen - barnehager

Det avsettes kr. 3,0 mill. i 2020 til generell oppgradering av bygningsmassen.

3.4.2 Langløkka barnehage Kommunedel 2

Beskrivelse prosjekt:

Arbeidstilsynet gjorde etter et tilsyn et vedtak den 13.12.2017 om pålegg for å løse følgende forhold i Langløkka barnehage som gikk på arbeidsplasser og arbeidslokalene:

- Utforming og innredning (kontor og møterom)
- Separate garderober for kvinner og menn
- Rom for renholdsutstyr
- Tørkerom/tørkeskap

Tidligere Nedre Eiker kommune søkte om utsettelse av frist for en endelig løsning av forholdene og løste dem midlertidig i moduler.

Arbeidstilsynet har gitt en ny frist for fortsatt drift i midlertidige paviljonger. Ny frist 29.01.2021

Det er utredet forskjellige alternativer for nybygg for å løse avvikene. Ingen av disse tiltakene er satt i utførelse, men på bakgrunn av en reduksjon i antall barn, arbeides det med en ny permanent løsning.

Fremdrift:

Det er gjort en ny vurdering av behovet for barnehage på Langløkka basert på barnehagebehovsanalysen, samt en overordnet prioritering av barnehagene i Drammen.

Det er tatt inn færre barn i barnehagen fra høsten 2020. Dette gir rom for annen utnyttelse av arealene.

Det er tidligere søkt forlengelse av dispensasjoner til fortsatt barnehagedrift i moduler, men bygningsmyndighetene har sagt at det ikke vil gis videre dispensasjon for barnehagedrift i midlertidige moduler, og at eneste farbar vei er å bygge ut barnehagen, eventuelt omsøke paviljong som permanent bygg som en del av barnehagen.

På bakgrunn av redusert antall barn i barnehagen fom. høsten 2020 planlegges det å iverksette ombygging innvendig i barnehagen, samt omsøkes permanent etablering av et tilbygg, dette vil gi en permanent løsning for 65 barn.

Dette krever en forlengelse av dispensasjonen vedrørende den midlertidige modulen.

Økonomi/kostnadsestimater:

Tiltaket krever et vedtak om oppstart i behandlingen av 2. tertial 2020 og det må innarbeides investeringsmidler i økonomiplanen for 2021 med 20 mill.

3.5 Programområde mennesker med nedsatt funksjonsevne (P05)

3.5.1 Korsveien 68 - botilbud for PU med base. Kommunedel 3

Beskrivelse prosjekt:

Korsveien 68 ble totalskadet i brann i 2013 og DEKF har tidligere utarbeidet flere forslag til løsninger for gjenoppbygging, både som utleieboliger og bofellesskap.

Det ble høsten 2019 utviklet mulighetsstudie/ skisseprosjekt for etablering av tilrettelagte boliger for personer med nedsatt funksjonsevne. I samarbeid med virksomhetsområdet, er det gjennomført en kvalitetssikring og revidering av skisseprosjektet for etablering av 8 boenheter med fellesfunksjoner og personalfasiliteter. Omfang av det foreliggende konseptet utgjør ca. 990 m² BTA.

Status prosjektet mht. fase:

Konseptvalgfase er sluttstilt. Det er utarbeidet et revidert skisseprosjekt på bakgrunn av innspill fra bestiller/ brukergruppen.

Miljøambisjoner:

Prosjektet er utviklet iht. de gjeldende føringer knyttet til miljø med treverk som hovedmateriale. Ambisjon om pluss hus er lagt grunn for prosjekteringen og utredet særskilt. Beregningene i nevnte utredning viser at det ikke er mulig å oppnå pluss huskravet for Korsveien 68

For å kompensere for levert energi til bygningen og produsere overskuddsenergi på 2 kWh/m² per år så vil man med de angitte forutsetningene trenge et takareal dekket med solceller på rundt 575 m². Effektivt takareal for prosjektert bygg utgjør ca. 300 m². Det vil være mer realistisk å legge til grunn et noe lavere ambisjonsnivå for prosjektet. ZEBs "nær nullenergi"-bygg.

Dersom det ønskes opprettholdt et pluss hus, vil det her medføre behov for ytterligere utredning av egnet løsning, samt tilhørende kostnader. Den foreløpige kartleggingen peker på muligheter for etablering av «solcellerack» på tomten. Dette vil trolig utløse behov for ytterligere dispensasjoner, og begrense uteareal på en tomt som allerede er høyt utnyttet. Det kan være mulig å kle bygget med solceller, men det er foreløpig usikkert om

dette vil gi tilstrekkelig bidrag til energiregnskapet, samt at det utfordrer en del øvrige kvaliteter ved prosjektet.

Med utgangspunkt i det ovennevnte, anbefaler DEKF at dette prosjektet videreutvikles som et «nær nullenergi»-bygg og optimaliseres videre i forprosjektfasen.

Reguleringsstatus:

Den aktuelle tomten har tidligere vært bebygd med bofellesskap, men er i utgangspunktet regulert til parkformål. Det er i forhåndskonferanse avklart at det derfor må søkes dispensasjon fra arealformålet. Siden arealformålet ikke har krav til BYA, minste uteoppholdsareal eller parkering, vil det i dispensasjonsvurderingen bli gjort en helhetsvurdering av kvalitetene i prosjektet.

Økonomi/kostnadsestimater:

I Økonomiplan 2019-22 ble det avsatt en investeringsramme på kr. 21,0 mill. Det er senere bestilt en ny utredning av konsept for Korsveien 68 som innebærer et høyere antall kvadratmeter, høyere tomteutnyttelse og tilpasninger til virksomhetens gjeldende behov. Prosjektet vil søke tilskudd fra Husbanken. Forventet investeringstilskudd utgjør kr. 11,7 mill. I forbindelse med forsikringsoppgjør etter brann i 2013, ble det utbetalt kr. 5,8 mill.

Estimert investeringsbehov på grunnlag av foreliggende konsept, ekskl. inventar og utstyr er kr. 50 mill.

Status iht. investeringsreglementet:

Drammen Kommune har i forbindelse med Økonomiplan 2020/23 vedtatt et nytt investeringsreglement for investeringsprosjekter. I det videre arbeidet må man jobbe med å følge og implementere føringene som finnes her i byggeprosjektet. Dette prosjektet vil bli anbefalt innplassert i konseptvalgfase, hvor neste beslutningspunkt blir BP2 (etter KS1).

Fig. 4.1. kommunens prosjektmetodikk

Fremdrift:

Skisseprosjekt er ferdig utarbeidet og omforent med virksomhetsområdet. Ved en politisk bestilling, vil forprosjekt kunne iverksettes i 2021 med antatt oppstart av byggearbeider i 2022.

3.5.2 Blichs gate 1 – kartlegging nytt bofellesskap (10383) Kommunedel 7

Virksomhetsområde Tjenester for personer med nedsatt funksjonsevne, har bedt DEKF om bistand med å utrede muligheter for å omdisponere 5. etg. i Blichs Gate 1 til bofellesskap for PU. Etasjen er del av et sameie, og inneholder i dag leiligheter for eldre, samt fellesarealer og personalfasiliteter som står ubenyttet. Det er i den anledning tenkt å

ta i bruk fellesarealer og personalfasiliteter. En evt. omdisponering vil utløse behov for oppgradering, og søknadsplikt samt godkjenning fra Arbeidstilsynet.

Økonomi:

Det er behov for å gjennomføre nærmere kartlegging av oppgraderingsbehov spesielt knyttet til VVS og brann. Den videre kartleggingen vil avdekke investeringsbehov for minimumstiltak. Basert på foreløpige antakelser estimeres omfanget til 2,5 mill.

3.6 Programområde institusjon og hjemmetjenester (P06)

3.6.1 Oppgradering institusjonsbygg

Det avsettes kr. 8,0 mill. i 2021 til generell oppgradering av bygningsmassen.

3.6.2 Drammen Helsehus relokalisering - Nytt helsehus og legevakt Kommunedel 8.

Helsehuset med legevakt vurderes re-lokalisert til det nye sykehusområdet på Brakerøya. Utredningsarbeidet er startet opp og DEKF bistår i forbindelse med spørsmål knyttet til lokalisering og arealbehov. Mulighetsstudier som grunnlag for et nybygg er igangsatt. Videre har det vært gjennomført forhandlinger med Bane Nor Eiendom om en intensjonsavtale om kjøp/leie av nytt bygg på deres tomt, dette forventes til en prinsipiell avklaring på om prosjektet skal videreføres og innen hvilke rammer.

Økonomi: Det avsettes 5 mill til utredning av prosjektet og det estimeres 750 mill til gjennomføring av prosjektet. Omfanget er grovestimert og må stadfestes på et senere tidspunkt.

3.6.3 Krokstadelva Sykehjem - heldøgns omsorgsplasser. Kommunedel 2.

Beskrivelse prosjekt:

Prosjektet er initiert i Nedre Eiker kommune på bakgrunn av forventet vekst i behovet for sykehjemsplasser etter 2020.

Lokalisering, igangsettelse og prosjektinnhold er vedtatt i kommunestyret i Nedre Eiker i vedtak fra 19.12. 2018 (sak PS 00113/18) og 19.6.2019/ sak PS 0048/19.

Prosjektet omfatter et nybygg på ca. 18.000 m² BTA (inkl. parkeringskjeller). Sykehjemmet har en kapasitet på 128 plasser samt produksjonskjøkken, dagsenter, base for hjemmetjenester og diverse tjenestetilbud.

Status prosjektet

Foreliggende prosjekt er på et godt gjennomarbeidet skisseprosjekt nivå.

I nye Drammen Kommune har man i forbindelse med Økonomiplan 2020/23 vedtatt et nytt investeringsreglement for investeringsprosjekter.

DEKFs anbefaling vil bli at prosjektet innplassert i forprosjektstudiet, hvor neste beslutningspunkt blir KS2/BP3.

Miljøambisjoner

Skisseprosjektet har blitt gjennomført i Nedre Eiker Kommune med høye ambisjoner både iht. plussusstandard og Breeam sertifisering. Som svar på føringer fra ØKP 2020 har man i tillegg utredet alternativer for realisering i massivtre og gjennomføring som fossilfri byggeplass. Kostnadskonsekvensen er blitt vurdert på overordnet nivå.

Reguleringsstatus:

Eiendommen er regulert til planlagt formål (Detaljregulering for Krokstad Sykehjem vedtatt i Nedre Eiker Kommunestyre den 17.12.2014).

Reguleringsplanen tilrettelegger for bygging av nytt sykehjem med tilhørende infrastruktur. Tiltaket vil innebære en viss økning av trafikken i området og planbestemmelsene inneholder flere rekkefølgekrav for etablering av ny rundkjøring, gang og sykkelvei, holdeplass for buss og opprustning av krysningområdet ved Tråkka. Det vil medføre noe usikkerhet vedr. kostnad og fremdrift for prosjektet.

Økonomi/kostnadsestimater:

Tidligere kostnadsestimater gjennomført av Nedre Eiker Kommune har vært på ca. kr. 876 mill. inkl. realisering av Plusshus og opparbeidelse av infrastruktur (rekkefølgekrav iht. reguleringsplan). Dette er brutto investering før tilskudd fra Husbanken.

Ved avsluttet skisseprosjekt har man nå gjennomført en ekstern kvalitetssikring av kalkylen hvor også konkrete mengdeberegninger er hensyntatt.

Revidert kostnadsestimat angis her til ca. kr. 921 mill. Kostnader for Plusshus og infrastruktur vil komme i tillegg og estimeres til å ha et investeringsbehov til hhv. kr. 35 mill. og kr. 30 mill. Totalt ca. kr. 986 mill.

I tillegg har man vurdert kostnadene knyttet til Drammen kommunes vedtatte miljøambisjoner som massivtrebygg (ca. kr. 51 mill.), fossilfri byggeplass (ca. kr. 11 mill.) og Breeam sertifisering (ca. kr.3 mill.)

En realisering av prosjektet inkl. samtlige opsjoner estimeres til å ha et investeringsbehov på kr 1.051 mill. Prisstigning til prosjektoppstart og under gjennomføring er ikke inkludert.

Det forventes at prosjektet vil motta husbanktilskudd på ca. kr. 122,2 mill. (etter avvikling av Solberglia). Eventuelt tilskudd til dagaktivitetsplasser vil bli vurdert av Husbanken etter at tegningsunderlag er ferdigstilt.

Prosjektet er nærmere beskrevet i vedlegg til 1. Tertial 2020 rapporten.

ALLE TALL I MILL,
INKL MVA

Kostnadsart	DEKF / Bygghanalyses prognose meldt inn i 1. tertial 2020
Byggekostnad	921
Tillegg for:	
Massivtre	51
Plusshus	35
Fossilfri byggeplass	11
Breeam	3
Rekkefølgekrav	30
Sum	1051

Gjennomføres prosjektet som beskrevet, men uten at massivtre kravet tas med, vil prosjektet ha en ramme på 1 000 mill inkl mva, tilskudd ikke hensyntatt.

Status iht. investeringsreglementet:

Drammen Kommune har i forbindelse med Økonomiplan 2020/23 vedtatt et nytt investeringsreglement for investeringsprosjekter. I det videre arbeidet må man jobbe med å følge og implementere føringene som finnes her i byggeprosjektet. Dette prosjektet vil vi anbefale innplassert i forprosjektstudiet, hvor neste beslutningspunkt blir BP 3 etter en KS2.

Fig. 4.1. kommunens prosjektmetodikk

Fremdrift:

I løpet av 1. tertial har man jobbet med grunnundersøkelser på tomten, utredning av miljøambisjoner og kostnadskalkyler. Videre fremdrift må avvete en politisk bestilling av prosjektet.

3.6.4 Svalgang og vaktrom/base – Bråta. Kommunedel 1.

Beskrivelse prosjekt:

Drammen kommune drifter i dag 6 boliger med geografisk beliggenhet på et tun bak Bråta institusjon. Disse boligene er fysisk adskilt fra hverandre og tilbyr et differensiert tjenestetilbud innen generell geriatri, psykiatri og demens / kognitiv svikt. Fire av de 6 boligene er definert som skjermingsboliger og det er her man tilbyr tjenester til personer med kognitive svikter og psykiatri. Tjenestene som ytes i boligene er definert som «tjenester til hjemmeboende».

Ved å lenke sammen boligene med svalganger, i dette tilfelle Bråtaveien 12-18 og 18-16, vil boligenes personellressurser kunne samarbeide og avhjelpe hverandre i større grad på tvers. Med svalganger menes det her en overdekket gang eller utbygg på siden av et hus/bygning. Den skal være lukket og føre til direkte forbindelse mellom bygningene ved Bråta boliger. At man kan gå tørrskodde og uten å skifte klær for å transportere seg mellom boligene vil ha en ytterligere verdi for fleksibiliteten i personellgruppen.

Framtidig vil man kunne redusere behov for antallet nattevakter dersom man kan bygge flere av boligene på Bråta sammen med «svalganger».

Med samdrift av boligene vil man også kunne omdisponere og fristille flere vaktrom til andre formål. Parallelt med dette vil det være behov for et større møte- og vaktrom for å romme hele arbeidsgruppe på 29,4 ÅV.

Utvidelse ved Bråta omsorgsboliger omfatter etablering av en personalbase mellom Bråtaveien 12 og 18. Samtidig skal dette bygget også inneholde en tett glass-korridor (svalgang) som er rettet mot innvendig grøntareal. Videre vil det være behov for en tilsvarende glass-korridor mellom Bråtaveien 18 og 16. Mellom Bråtavn 18 og 16 er det en høydeforskjell som må løses med en innvendig heis for å ivareta rullestolbrukere. I tillegg må vi påregne ombyggingsarbeider til kontorer, medisinerom og lagerrom. Totalarealet omfattet ca. 62 kvm, hvorav 40 kvm er svalganger og 22 kvm er nytt møte-/vaktrom.

Det er signert en avtale om godkjenning til gjennomføring med Bråta Borettslag av tidligere Nedre Eiker kommune.

I samarbeid med arkitekt, er det prosjektert en løsning, men den er ikke presentert for arbeidstilsynet, eller byggesøkt.

Reguleringsstatus:

Prosjektet er i tråd med gjeldende reguleringsstatus.

Økonomi/kostnadsestimater:

Tiltaket krever en bevilgning på kr. 7,0 mill. inkl. mva.

Fremdrift:

Etter en prosess med involvering av og godkjenning av arbeidstilsynet, så vil konkurransegrunnlaget være klart for å gå ut i markedet. Etter en positiv byggesaksbehandling vil en kunne komme relativt raskt i gang med gjennomføringen.

3.6.5 Flisa og vaktrom/base. Kommunedel 2.

I Flisa Borettslag i Krokstadelva, Kjerraten 19. er det en omsorgsbolig med personellbase. Det er en del mangler i forhold til at det jobber fast ansatte der. De vil ikke bli godkjent dersom arbeidstilsynet gjør et tilsyn. Det går på fasiliteter som garderober, toalett, møte-/samtalerom, kontorer og lager. Dette kan løses gjennom en utvidelse av arealet på friarealet mellom dagens personalbase og leilighetene 23-27.

Det har vært en prosess der også de ansatte og borettslaget har medvirket til å lage tegninger av planlagt byggeprosjekt. Tegningene er godkjent både av borettslaget og arbeidstilsynet.

Reguleringsstatus:

Området er regulert til bolig. Det er ikke avholdt forhåndskonferanse, det er heller ikke gjort en vurdering av om hvorvidt en bemannet bolig er innenfor planformålet bolig, eller om det er å anse som tjenesteyting.

Økonomi/kostnadsestimater:

Tiltaket krever en bevilgning på kr. 10,0 mill. inkl. mva.

Fremdrift:

Gitt finansiering må tegningene kvalitetssikres hos DEKF og det må avholdes en forhåndskonferanse slik at man får noe forutberegnelighet for tiltaket før konkurransen utlyses.

Kostnadsestimat:

Grovkalkyle fra Rambøll	6,8 mill.
Antatt tillegg for Vent. og Brann	0,5mill.
Byggherrekostnader medtatt	
Usikkerhet 30 %	2,2 mill.
Sum estimat inkl. mva	9,5 mill. Vi runder opp til kr. 10,0 mill.

Tiltaket er ikke byggesøkt.

3.7 Programområde rus og psykisk helse (P07)

3.7.1 Eikveien 54 (Drammensgården). Kommunedel 10.

Beskrivelse prosjekt:

Eikveien 54 skal være et botilbud til tidligere rusavhengige der deler av rehabiliteringen er planlagt knyttet til inntektsbringende arbeid i form av fortsatt gårdsdrift på Nedre Eik gård. Det er planer om totalt 28 beboere på gården. For å få til dette er prosjektet avhengig omgjøring av eksisterende bygningsmasse, samt etablering av ny.

Status prosjektet mht. fase:

DEKF har kjøpt Nedre Eik gård i Svelvik til prosjektet. Konesjon er gitt, og gården overtatt. Prosjektet er tenkt delt i 3 faser:

Fase 1: Kjøp av eiendommen samt tilpasse eksisterende bygningsmasse slik at det kan ta imot de første fem beboerne. Dette gjøres ved at hovedhuset på gården bygges om.

Fase 2 vil man forsøke å omregulere gården slik at ny bygningsmasse kan føres opp.

Fase 3, vil ny bygningsmasse og fellesarealer for ytterligere 25 beboere føres opp.

Sammen med eiendommen overtok også DEKF 50 % av et selskap som driver med produksjon av moreller, Morellproduksjon DA (tidligere Hellum og Lauvstad DA). Eierskapet i dette selskapet holdes gjennom Morellgården Eiendom AS, hvor DEKF eier 100 % av aksjene.

Miljøambisjoner:

Dette vil innarbeides i forbindelse med reguleringsarbeidet for eiendommen.

Økonomi: I økonomiplan 2019- 22 er det avsatt totalt kr. 47,5 mill. til tiltaket.

Av investeringsrammen på kr. 47,5 mill. ble kr. 0,5 mill. tilbakeført bykassen og overført virksomhet til finansiering av inventar/utstyr.

Fase 1: kr. 22,0 mill. 12,5 mil er bevilget til kjøp rest 7,5 mill

Fase 2: kr. 3,0 mill.

Fase 3: kr. 39,0 mill.

Estimert til kr. 64,0 mill.

Eventuelle forslag til endring av rammer tas etter ferdig regulering i fase 2.

Fremdrift:

Fase 1 kan gjennomføres det kalenderåret bevilgningen gis,

Fase 2 kan starte ved innflytting av beboere og vil pågå i 2 år.

Fase 3 vil kunne starte 6 umiddelbart etter at regulering er stadfestet, og vare 18-24 mnd.

3.8 Programområde sosialtjeneste, etablering og bolig (P08)

3.8.1 Kjøp av kommunale utleieboliger

Det er avsatt 12,7 mill. i 2021, kr. 12,7 mill. i 2022, kr. 12,7 mill. i 2023 og kr. 15,0 mill. i 2024.

3.8.2 Krisesenteret – prosjektering. Kommunedel 8.

Krisesenteret har signalisert et behov for å samlokalisere manns- og kvinneboligen. Hovedbygget er tidligere utredet for å kunne bygges om til et felles bygg, det er mulig, men bygget kan være uhensiktsmessig.

Det anbefales at det utredes et alternativ med kjøp av annentomt/eller bygning som i større grad er egnet for formålet.

Økonomi: Det anbefales at det settes av kr. 0,5 mill. til en utredning og kr. 20,0 mill. til gjennomføring.

3.8.3 Oppgradering boligmassen

Det avsettes kr. 13,2 mill. i 2021 til generell oppgradering av bygningsmassen.

Det er behov for kr. 5,0 mill. ekstra pr. år i økonomiplan perioden til:

- Betzy Kjelsbergs vei 167- rehabilitering av gamle bad
- Olaf Bergers vei 22 - rehabilitering av gamle bad
- Erik Olsens gate 7/Bo7 – rehabilitering av gamle bad
- Erik Olsens gate 3 – rehabilitering av gamle bad
- Haglund omsorgsbolig - rehabilitering av bad

3.9 Programområde kultur, fritid, og idrett (P09)

3.9.1 Oppgradering bygningsmassen

Det avsettes kr. 8,0 mill. i 2021 til generell oppgradering av bygningsmassen.

3.9.2 Glassverket idrettshall – rehabilitering. Kommunedel 9.

Glassverket hallen er kjøpet av Drammen kommune, ref. vedtak fra 1. tertial 2019.

DEKF har i forbindelse med overtagelsen gjennomført en tilstandsvurdering av hallen, denne rapporten underbygger informasjonen som ble overlevert fra Glassverket IF om at hallen er i dårlig forfatning. Hallen er fra 1992 og har et betydelig vedlikeholdsetterslep hvilket medfører at den har behov for en full rehabilitering. Det er dårlig tak, og dårlig fasade med råte og oppsprekking. Videre er de tekniske anleggene nedslitte.

På bakgrunn av hallens dårlige forfatning og mulighet for å søke om spillemidler vil DEKF anbefale en full rehabilitering av hallen, gitt at det tildeles spillemidler. En full rehabilitering av hallen vil koste i størrelsesorden kr. 33,7 inkl. mva. Spillemidler til rehabilitering vil beløpe seg til kr. 8,6 mill.

Slik DEKF vurderer det, vil en nødhjelp hvor kun de aller mest nødvendige utbedringer tas, koste i størrelsesorden kr. 10,0 mill. inkl. mva.

Økonomi: DEKF starter arbeidet med tilstandsvurderinger for deretter å søke om spillemidler.

Prosjektet er ikke inntatt i Rådmannens planer for 2020 og gjennomføring avklares i 1. tertialrapport for 2020.

3.9.3 Svelvik Sentrum-SBV/kinogården, Byhuset. Kommunedel 10.

Beskrivelse prosjekt:

Storgaten 70 (SBV/ kinogården) med tilhørende uteareal ble i tidligere Svelvik kommune vedtatt rehabilitert og oppgradert til byhus basert på skisseprosjekt fra mai 2019. DEKF overtok prosjektet høsten 2019. Deler av dagens bygningsmasse planlegges revet og erstattet med nye arealer. Samlet bruttoareal er ca. 1100 m², inklusiv nye arealer. Bygget skal tilrettelegges for publikumsrettede funksjoner, og skal blant annet inneholde bibliotek, samt fleksible møte-, øvingsarealer og teatersal.

Status prosjektet mht. fase:

Prosjektet befinner seg i konseptfasen.

Miljøambisjoner:

Prosjektet vil bli utviklet iht. gjeldende føringer knyttet til miljø. Nytt tilbygg er planlagt i massivtre. Skisseprosjektet peker på flere muligheter for energiøkonomisering og energikilder som solceller og energibrønner. Det vil trolig være utfordrende og kostbart å realisere plusshusambisjoner i dette prosjektet på grunn av begrensninger knyttet til eksisterende bygningsmasse. Det er forutsatt at prosjektet energi-optimaliseres på bakgrunn av hva som er mulig, iht. gjeldende bygningsmasse og økonomiske rammevilkår.

Reguleringsstatus:

Den aktuelle tomten er regulert til offentlig bebyggelse. Det er avholdt forhåndskonferanse med byggesak.

Økonomi/kostnadsestimer:

Totalt investeringsbehov er re kalkulert av DEKF til å utgjøre 52 mill. kr. inkl. mva.

Fremdrift:

Forprosjektfase og rammesøknad er klart til å iverksettes ved en beslutning om videreføring av prosjektet. Vi avventer behandling av ØKP 2021 – 2024.

Status iht. investeringsreglementet:

Drammen Kommune har i forbindelse med Økonomiplan 2020/23 vedtatt et nytt investeringsreglement for investeringsprosjekter. I det videre arbeidet må man jobbe med å følge og implementere føringene som finnes her i byggeprosjektet. Dette prosjektet vil vi anbefale innplassert i Konseptvalg, hvor neste beslutningspunkt blir BP 2 etter en KS1, gitt at prosjektet skal videreføres i nåværende form.

Fig. 4.1. kommunens prosjektmetodikk

Anbefaling:

Prosjektet har vært kvalitetssikret ut ifra mandat gitt i tidligere Svelvik kommune. Gjennomføres prosjektet er det viktig at det parallelt med prosjektet ses på de arealene som blir frigitt i Rådhuset i Svelvik og om det er riktige administrative funksjoner som er lagt til Kinogården.

3.10 Programområde ledelse, styring og administrasjon (P14)

3.10.1 Oppgradering bygningsmassen

Det avsettes kr. 2,5 mill. i 2021 til generell oppgradering av bygningsmassen.

3.10.2 Rådhuset, Engene 1 - langsiktig investeringsplan. Kommunedel 8.

Status: Det er utarbeidet plan for langsiktig utvikling av administrasjonsdelen av Rådhuset/Engene 1. Planen omfatter rehabilitering av fasader (utskifting vinduer mv) og teknisk oppgradering (elanlegg, sanitær, varme, ventilasjon mv.), samt generell modernisering og oppgradering av arealene.

Etablering av prosjektet ble iverksatt i 2018.

I 2019 er følgende tiltak ferdigstilt: Oppgradering av toalettgjerner, utskifting av vinduer og ombygging av ventilasjon i 72-bygget er ferdigstilt. Utskifting av vinduer i Engene 1 og Amtmand Blomsgate.

Fremdrift: Rørutskifting i fløyene Engene 1 og Amtmand Blomsgate er under planlegging, og arbeidene starter opp innen utgangen av tredje tertial 2020. Ferdigstilles i 2021.

Økonomi: Det er lagt til grunn en samlet investering på kr. 81,0 mill. eks mva over en 5-års periode. Tiltakene finansieres av Drammen Kommunale Pensjonskasse gjennom en etterskuddsvis tilbakebetaling.

3.11 Utvikling av Eiendom

3.11.1 Oppgradering bygningsmassen

Det avsettes kr. 12,5 mill. i 2020 til generell oppgradering av bygningsmassen. Dette kan være brannkrav, el-krav, miljø og HMS tiltak etc. Disse tiltakene kan være av ulik art og ha ulike krav til gjennomføringshastighet. Det er derfor uhensiktsmessig å fordele disse på programområdene. Bruk av denne ramme medfører ikke husleiekorrigerer.

3.11.2 Oppkjøp til sikring av friluft/naturområder

Fra tid til annen blir det lagt ut friluft-/naturområder i Drammen for salg. Dette er arealer som er viktig å sikre for tilrettelegging og bruk for byens innbyggere. For å være i posisjon til å delta i budrunder når disse eiendommene legges ut i markedet, er det fordelaktig å ha en ramme. Rammen disponeres av styret i DEKF, og hvor enkeltkjøp avklares i samråd med rådmannen. Disponering av rammen rapporteres jevnlig til Formannskap og Kommunestyre.

Det avsettes kr. 3,0 mill. i 2021 til oppkjøp sikring av friluft/naturområder.

3.11.3 Strategisk eiendomskjøp

Med bakgrunn i befolkningsveksten har Drammen kommune behov for arealer til en rekke formål. Fra tid til annen blir eiendom lagt ut for salg i byen. For å være i posisjon til å delta i budrunder er det fordelaktig å ha en ramme. Rammen disponeres av styret i DEKF, og hvor enkeltkjøp avklares i samråd med rådmannen. Disponering av rammen rapporteres jevnlig til Formannskap og Kommunestyre.

Det avsettes kr. 17,3 mill. i 2021 til strategisk eiendomskjøp.

3.11.4 Generell investeringsramme, diverse

Denne rammen er ment å dekke investeringer hvor DEKF enten dekker kapitalkostnaden selv, eller inngår avtaler om økt husleie med eksterne leietakere eller kommunale virksomheter som prioriterer tiltaket innenfor eksisterende ramme.
Det avsettes kr. 5,4 mill. i 2021.

3.12 Investeringsbudsjett / oversikt

Investeringsbudsjett 2021-23 Drammen Eiendom KF (byggeprisvekst på 2,8 %)	Tidl.øk. plan	2021	2022	2023	2024	Sum 2019-22	Sum prosjekt
P01 Skole	544,0	108,90	402,40	290,40	12,40	814,1	1358,1
Brandengen skole - utvidelse	198,00	60,00	0,00	0,00	0,00	60,00	258,00
Fjell skole inkl. flerbrukshall og aktivitetshus	346,00	20,00	0,00	0,00	0,00	20,00	366,00
Mjøndalen skole - behov for flere klasserom	0,00	6,50	0,00	0,00	0,00	6,50	6,50
Veiavangen ungdomsskole - tilbygg og ny flerbrukshall		5,00	175,00	128,00	0,00	308,00	308,00
Askollen ungdomsskole med flerbrukshall		5,00	215,00	150,00	0,00	370,00	370,00
Oppgradering bygningsmassen	0,0	12,40	12,40	12,40	12,40	49,60	49,60
P02 Barnehager	0,0	23,00	3,00	3,00	3,00	32,0	32,0
Langløkka barnehage – utbygging		20,00	0,00	0,00	0,00	20,00	20,00
Oppgradering bygningsmassen	0,0	3,00	3,00	3,00	3,00	12,00	12,00
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	0,0	7,71	46,26	0,00	0,00	54,0	54,0
Blichsgate 1 - kartlegging nytt bofellesskap	0,00	2,57	0,00	0,00	0,00	2,57	2,57
Korsveien 68 - botilbud med base	0,00	5,14	46,26	0,00	0,00	51,40	51,40
P06 Institusjon og hjemmetjenester	0,0	31,48	263,00	823,00	708,00	1825,5	1825,5
Drammen Helsehus - Nytt helsehus og legevakt		0,00	5,00	300,00	450,00	755,00	755,00
Flisa og vaktrom/base		10,28	0,00	0,00	0,00	10,28	10,28
Krokstadelva Sykehjem - heldøgns omsorgsplasser		6,00	250,00	515,00	250,00	1021,00	1021,00
Svalgang og vaktrom/base - Bråta		7,20	0,00	0,00	0,00	7,20	7,20
Oppgradering boligmassen		8,00	8,00	8,00	8,00	32,00	32,00
P07 Rus og psykisk helse	12,5	8,50	2,00	9,00	30,00	49,5	62,0
Eikveien 54 (Drammensgården)	12,50	8,50	2,00	9,00	30,00	49,50	62,00
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	0,0	26,30	45,80	25,80	28,15	126,1	126,1
Krisesenteret – prosjektering		0,50	20,00	0,00	0,00	20,50	20,50
Kommunale utleieboliger		12,65	12,65	12,65	15,00	52,95	52,95
Oppgradering bygningsmassen		13,15	13,15	13,15	13,15	52,60	52,60
P09 Kultur, fritid, og idrett	0,0	13,00	88,70	8,00	8,00	117,7	117,7
Glassverket idrettsall - rehabilitering		0,00	33,70	0,00	0,00	33,70	33,70
Svelvik Sentrum-SBV/kinogården, Byhuset	0,0	5,00	47,00	0,00	0,00	52,00	52,00
Oppgradering bygningsmassen		8,00	8,00	8,00	8,00	32,00	32,00
P14 Ledelse, styring og administrasjon	0,0	2,50	2,50	2,50	2,50	10,0	10,0
Strømsø skole - knutepunkt		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mjøndalen rådhus - knutepunkt		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Svelvik rådhus - knutepunkt		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Oppgradering bygningsmassen		2,50	2,50	2,50	2,50	10,00	10,00
P19 DEKF - utvikling av eiendommer	0,0	38,10	38,10	38,10	38,10	152,4	152,4
Generell investeringsramme		5,35	5,35	5,35	5,35	21,40	21,40
Oppgradering bygningsmassen (tekniske anlegg/Enøk mm)		12,50	12,50	12,50	12,50	50,00	50,00
Oppkjøp til sikring av friluft/naturområder		3,00	3,00	3,00	3,00	12,00	12,00
Strategisk eiendoms kjøp		17,25	17,25	17,25	17,25	69,00	69,00
Totalt	556,50	259,49	891,76	1199,80	830,15	3181,20	3737,70

Finansiering	2021	2022	2023	2024
- Salg	-23,0	-23,0	-23,0	-23,0
- Eiendomssalg (generell ramme forutsetning)	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
- Salg boliger prosjekt Leie til Eie	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0
- Tilskudd	-5,0	-13,0	-15,0	-5,0
- Momskompensasjon investeringer	-43,3	-145,6	-200,4	-138,6
Sum anskaffelse av midler ekskl. låneopptak	-71,3	-181,6	-238,4	-166,6
Rest finansieringsbehov/eksternt låneopptak	-188,2	-710,2	-961,4	-663,5
Sum anskaffelse av midler ekskl. låneopptak	-259,5	-891,8	-1199,8	-830,2

4 Oppsett etter kommunal regnskapsføring

Tall i 1000 kroner	Budsjett 2021
DRIFTSINNTEKTER	
Kommunale husleieinntekter	561 055
Eksterne leieinntekter	76 954
Leieinntekt boliger	137 554
Salg renholdstjenester	78 167
Andre inntekter	14 043
SUM DRIFTSINNTEKTER	867 773
DRIFTSUTGIFTER	
Lønnskostnader	82 871
Administrasjonskostnader	7 878
Innleiekostnader	176 203
Innkjøp renhold	49 836
Eiendomsdrift	90 333
Vedlikehold	112 340
Tap på fordringer (7830, 7831, 7835)	500
Overføringer - eieruttak	89 732
Avskrivninger	196 189
SUM DRIFTSUTGIFTER	805 882
Brutto driftsresultat	61 891
EKSTERNE FINANSINNTEKTER	
Finansinntekter	6 710
Mottatte avdrag på lån	0
Sum eksterne finansinntekter	6 710
EKSTERNE FINANSUTGIFTER	
Renteutgifter og låneomkostninger	100 690
Avdrag på lån	164 100
Sum eksterne finansutgifter	264 790
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	258 080
Motpost avskrivninger	(196 189)
Netto driftsresultat	0
INTERNE FINANSUTGIFTER	
BRUK AV AVSETNINGER	
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0
Bruk av disposisjonsfond	0
Bruk av bundne fond	0
Sum bruk av avsetninger	0
AVSETNINGER	
Overført til investeringsregnskapet	
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0
Avsatt til disposisjonsfond - overskudd	0
Avsatt til bundne fond	0
Sum avsetninger	0
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	0

Investeringsbudsjett etter kommunal regnskapsførsel tilsvarer rapport under pkt.3.12.

VEDLEGG 8

Drammensbadet KF – økonomiplan 2021-2024

DRAMMENSBADET KF

Saksnr. **Møtedato**
64/20 08.10.2020

ØKONOMIPLAN 2021 – 2024 OG ÅRSBUDSJETT 2021

Vedtak:

1. Det er i dette budsjettet ikke tatt hensyn til eventuelle ekstra kostnader og inntektsbortfall grunnet den pågående koronapandemien.
2. Styret har valgt å lage et budsjett der utebadet ikke åpnes sommeren 2021. Dersom utebadet skal åpnes vil det medføre et behov for ekstra tilskudd på kr 1,5 mill.
3. Styret legger til grunn et besøkstall på 340 000 for hvert av årene 2021 – 2024.
4. Styret anbefaler at billettprisene økes i gjennomsnitt med 1,7 - 2,0 % jmf. budsjett 2021. Vi velger å ikke øke priser på enkeltbillett for barn og ungdom. Administrasjonen kan foreta prisjusteringer i løpet av året og praktiske tilpasninger av foreslåtte priser.
5. Kostnads- og inntektsbudsjettet er stramt. Budsjettet ivaretar at vi opprettholder nødvendige krav til trygg og sikker drift samt nødvendig renhold. Det forventes tett oppfølging av handlingsplan i 2021.
6. Styret vil bemerke at usikkerhetsfaktoren som kan påvirke inntekten mest i 2021 er restriksjoner grunnet koronapandemien og ellers spiller været en stor rolle i forhold besøkstall. Videre er energibruken og energiprisene de største usikkerhetsfaktorene for utgiftene.
7. For teknisk utstyr er det tatt høyde for løpende ordinært vedlikehold. Styret finner grunn til å påpeke at det fortsatt er store etterslep på vedlikehold. Det vil kunne få en økonomisk konsekvens som må avklares.
8. Modernisering av utebasseng og -arealer er nødvendig, men kostnader til dette er ikke omhandlet i denne planen.
9. Styret vedtar årsbudsjett for 2021 og økonomiplan 2021– 2024 i samsvar med fremlagte forslag.

DRAMMENSBADET KF

ØKONOMIPLAN 2021 – 2024 OG ÅRSBUDSJETT 2021

Saksutredning:

1. Innledning

Det er i dette budsjettet ikke tatt hensyn til eventuelle ekstra kostnader og inntektsbortfall grunnet den pågående koronapandemien. I budsjettforslaget for 2021 er det lagt til grunn at kommunalt tilskudd økes til 24,0 mill. kroner. Dette tilsvarer deflatorjustering på 2,7 %.

Det er lagt til grunn 340 000 besøkende gjester, dette er tilsvarende et normalt driftsår basert på tall fra 2019.

Måltall for 2021

	Måltall for 2021	Prognose 2020	Måltall 2020
Inntekt	Kr 42 672 000	Kr 24 411 000	Kr 42 111 000
Besøk, antall kunder	340 000	195 000	345 000
Omsetning per besøkende	Kr 125,51	Kr 125,18	Kr 122,06

2. Forslag til driftsbudsjett for Drammensbadet KF

Budsjettet baserer seg på følgende forutsetninger:

Inntekter

Administrasjonen anbefaler at billettprisene i gjennomsnitt økes med om lag 1,7 % for bade og velværebilletter og 2,0 % for årskort. Voksen enkeltbillett vil i dette budsjettet koste kr. 175,- på hverdager og kr. 180,- helg. Billettprisene for barn og ungdom økes ikke i år 2021. Vi er kjent med at konkurrerende svømmehaller og badeanlegg i samme størrelse som Drammensbadet ligger på om lag samme prisnivå.

Kostnader

Kostnadsbudsjettet er meget stramt, men opprettholder nødvendige krav til trygg og sikker drift samt nødvendig renhold. Husleien er ved flere anledninger påpekt å være svært høy og vil for badet gi større utfordringer ved årlig indeksreguleringer og være et tiltagende problem. Det er ikke mulig å kutte ytterligere kostnader, samtidig som vi opprettholder dagens tilbud og brukernes sikkerhet. Nødvendig bemanning for å sikre forsvarlig drift og sikkerhet for brukerne må være tilstede. Utover bemanningskostnader er leiekostnader den største kostnaden.

Våre kostnader som dekker nødvendig vedlikehold, reparasjon og investeringer til våre tekniske innretninger har fordoblet seg på fire år fra år 2015 til år 2019. I år 2021 vil dette kunne forverre seg ytterligere. Dette kommer da i tillegg til økte kostnader for lokaler m.m. Det er derfor ikke mulig å åpne utebadet i år 2021, da dette vil gi oss for høye kostnader som vil føre til et underskudd i vårt budsjett.

Varekostnad kafe/velvære og badebutikk

Totalt budsjettert med kr 3,64 mill. i vareinnkjøp.

- Matvarer
- Engangsartikler
- Badetøy/rekvisita

Lønn og personalkostnader

Totalt lønnsbudsjett på kr 26,0 mill. er basert på et behov for 33,5 årsverk.

- nødvendige tilleggsbemanning med ekstrahjelp og syke - og ferievikarer.
- ekstra bemanning på dager med forventet stort besøk samt vinter-, påske- og høstferie.
- generell lønnsøkning på 2,2 %.
- det er ikke tatt med ekstra kostnad for behov av personale for å håndtere videre restriksjoner grunnet pandemien - COVID-19.

Energi, brensel og vannbehandling

Totalt på kr 4,38 mill.

- strøm og faste avgifter
- kjemikalier til vannbehandling
- fjern-/nærvarme
- serviceavtaler knyttet til bassengdrift
- det er ikke lagt inn kostnader for å holde utebadet åpent sommer 2021

Det er lagt til grunn energiforbruk basert på tall fra 2019/2020. Det er knyttet noe usikkerhet til prisene ifølge Drammen Eiendom KF, og vi har lagt til grunn en energipris på 70 øre per kWh pluss fastavgifter for strøm og 83 øre for fjernvarme.

Kostnader lokaler

Totalt på kr 26,21 mill.

- husleie til Drammen Eiendom, sum kostnad på kr 23,57 mill.
- vann/avløp og renovasjon på kr 2,05 mill.
- renovasjonskostnader på kr ca 10 000,- per mnd
- renhold og hygieneartikler

Leiekostnader

Totalt på kr 0,56 mill.

- leasing av treningsutstyr på kr 35 000 per mnd
- kontormaskiner/kassasystem på kr 12 000 per mnd

Verktøy, inventar og driftsmateriale

Totalt på kr 1,35 mill.

- diverse utstyr
- inventar
- forbruksvarer til drift
- data/programvare
- arbeidstøy/verneutstyr

Reparasjon og vedlikehold

Totalt på kr 0,84 mill.

- vannrensning
- øvrig utstyr

Fremmedtjenester

Totalt på kr 0,82 mill.

- instruktører til gruppetimer i treningsavdelingen
- vakthold/verditransport
- revisjonskostnader
- kjøp av tjenester fra Drammen kommune

Annen driftskostnad

Totalt på kr 1,12 mill.

- kostnader til transport
- reise/diett
- telefon/data
- markedsføring
- forsikringer og kontingenter

Av- nedskrivning og finanskostnader

Totalt kr. 1,53 mill.

- Avskrivninger, inventar og utstyr
- Rentekostnader

Sum kostnader

Totale kostnader for 2021 er beregnet til kr 66,82 mill. hvor de store kostnadspostene er:

- Personal (39 % av totale kostnader)
- Husleie (35 %)

Årsresultat

Budsjettet balanserer med et rammetilskudd på kr 24,15 mill. som tilsvarer en deflatorjustering på 2,7 % målt mot 2020.

Budsjett Drammensbadet KF 2021

RESULTATREGNSKAP (tall i 1000)	2021	2022	2023	2024
3 SALGS- OG DRIFTSINNTEKT				
Inntekt kafé	-6 001	-6 151	-6 305	-6 462
Inntekt badebutikk	-2 000	-2 050	-2 101	-2 154
Inntekt billetter og kort	-28 646	-29 362	-30 096	-30 849
Inntekt kurs	-3 275	-3 357	-3 441	-3 527
Utleie basseng, treningsal	-2 750	-2 819	-2 889	-2 961
SUM SALGS- OG DRIFTSINNTEKT	-42 672	-43 739	-44 832	-45 953
4 VAREKOSTNAD				
Innkjøp kiosk og velvære	2 631	2 697	2 764	2 833
Innkjøp badeartikler	1 010	1 035	1 061	1 088
SUM VAREKOSTNAD	3 641	3 714	3 788	3 864
5 LØNN/ PERSONALKOSTNAD				
50 Lønn ansatte	21 677	22 327	22 997	23 687
53 Styrehonorar	392	404	416	428
54 Arbeidsgiveravgift og pensjonskostnad	5 705	5 876	6 052	6 234
58 Offentlig refusjon vedrørende arbeidskraft	-1 989	-2 049	-2 110	-2 173
59 Annen personalkostnad	215	225	230	235
SUM LØNN OG PERSONALKOSTNAD	26 000	26 784	27 585	28 411
6 AV- OG NEDSKRIVNINGER				
60 Av- og nedskrivninger	1 300	1 400	1 450	1 500
6 DRIFTSKOSTNADER				
62 Energi, brensel og vann vedr. produksjon	4 380	4 490	4 602	4 717
63 Kostnad lokaler, husleie	26 212	26 867	27 539	28 227
64 Leiekostnader	560	574	588	603
65 Verktøy, inventar og driftsmateriale	1 347	1 400	1 450	1 500
66 Reparasjon og vedlikehold	835	900	950	1 000
67 Fremmed tjeneste	815	835	856	878
68 Kontorkostnad, trykksak o.l	350	359	368	377
69 Telefon, porto o.l	25	26	26	27
SUM DRIFTSKOSTNADER	34 524	35 451	36 379	37 329
7 ANNEN DRIFTSKOSTNAD				
70 Kostnad transportmidler	90	92	95	97
73 Salgs-, reklame- og representasjon	550	564	578	592
74 Kontingenter	40	41	42	43
75 Forsikring skade, ansvar kunder	100	103	105	108
77 Annen kostnad	340	349	357	366
SUM ANNEN DRIFTSKOSTNAD	1 120	1 148	1 177	1 206
SUM KOSTNADER	66 585	68 496	70 379	72 310
8 FINANSINNTEKT OG - KOSTNAD				
81 Finanskostnad	230	240	250	260
8 ÅRSRESULTAT*	24 143	24 997	25 797	26 617

Vedlegg:

1. Forslag til investeringsbudsjett 2021 – 2024
2. Inntektsberegning 2021
3. Prisforslag 2021
4. Forslag budsjett 2021

Vedlegg 1

Investeringsbudsjett 2021 - 2024	2021	2022	2023	2024
Inventar, maskiner og lignende	2 200 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000

Investeringer i 2021

Oppdatering/ombygning resepsjon	200 000
Oppdatering utstyr bad	500 000
Inventar og utstyr	850 000
Innendørssykler og utstyr trening	400 000
Oppdatering renseanlegg	250 000

Sum: **2 200 000**

Vedlegg 2

Inntektsberegning helårsbasis 2021

Billettinntekter	Antall	Årsbesøk	Inntekt
Enkeltbilletter	128 365	128 365	14 237 000
Klippekort	2 190	26 220	1 878 000
Årskort/6mnd bad	1 075	51 750	3 388 000
Årskort/6mnd velvære/trening/bad	260	12 900	2 165 000
Årskort/6mnd trening/bad	1 290	62 250	6 978 000
		281 485	28 646 000

Billetter idrett/kurs/skoler	Antall	Årsbesøk	Inntekt
Idrett - Drammen Svømmeklubb		10 700	810 000
Skole		22 990	2 925 000
Kurs og utleie badeanlegg, arrangementer		24 825	2 290 000
		58 515	6 025 000

Kafè og arrangement	Dekningsgrad	56 %	6 001 000
Badebutikk	Dekningsgrad	50 %	2 000 000
			8 001 000

Total	Årsbesøk	Inntekt
Bade- og treningsvirksomhet	340 000	34 671 000
Kafe, arrangementer og butikk		8 001 000
Totale inntekter		42 672 000

Besøk pr åpen dag	937
Inntekt pr besøkende	125,51

Vedlegg 3

Dagens priser	Pris 2020 01.01.2020	Priser helg 2020	Priser 2021 01.01.2021	Priser helg 2021	Avtale giro	Økning i kr.	Økning i kr. Helg	Økning i %	Økning i % helg
Enkeltpriiser									
Voksen	170	175	175	180		5	5	2,94 %	2,86 %
Honnør/student	140	145	145	150		5	5	3,57 %	3,45 %
Barn/ ungdom 6 - 17 år	120	125	120	125		-	-	0,00 %	0,00 %
Små barn 0 - 5 år	70	75	70	75		-	-	0,00 %	0,00 %
Velvære	255	265	260	270		5	5	1,96 %	1,89 %
Velvære honnør	230	240	235	245		5	5	2,17 %	2,08 %
Velvære tillegg kortkunder	95	105	100	110		5	5	5,26 %	4,76 %
Tilskuer	95	105	100	100		5	-5	5,26 %	-4,76 %
Badebursdag	245	250	250	255		5	5	2,04 %	2,00 %
Tillegg gruppetimer	105	105	100	100		-5	-5	-4,76 %	-4,76 %
Drop in Trening	230	230	230	230		-	-	0,00 %	0,00 %
PT trening/bad	720	720	720	720		-	-	0,00 %	0,00 %
Familiebillett (2v + 2b)	480	490	490	500		10	10	2,08 %	2,04 %
Ekstra barn familiebillett	65	70	70	75		5	5	7,69 %	7,14 %
Klippekort bad									
Voksen 12 klipp	1 700		1 750			50		2,94 %	
Honnør/student 12 klipp	1 400		1 450			50		3,57 %	
Barn/ ungdom 12 klipp	1 200		1 200			-		0,00 %	
Små barn 12 klipp	700		700			-		0,00 %	
Årskort bad									
Voksen	5 840		5 930		494	90		1,54 %	
Bedrift	4 970		5 040		420	70		1,41 %	
Honnør/student	4 680		4 770		398	90		1,92 %	
Barn/ ungdom 6 - 17 år	3 520		3 570		298	50		1,42 %	
Små barn 0 - 5 år	1 830		1 860		155	30		1,64 %	
Årskort velvære/trening/bad									
Voksen	9 650		9 860		822	210		2,18 %	
Honnør/student	7 750		7 895		658	145		1,87 %	
Årskort trening/bad									
Voksen	7 200		7 400		617	200		2,78 %	
Bedrift	6 120		6 290		524	170		2,78 %	
Honnør/student	5 760		5 920		493	160		2,78 %	
6 mnd velvære/trening/bad									
Voksen	6 150		6 290			140		2,28 %	
Honnør/student	4 975		5 050			75		1,51 %	
Trening/bad 6 mnd									
Voksen	4 720		4 920			200		4,24 %	
Honnør/Student	3 995		4 095			100		2,50 %	
1 mnd trening/bad									
Voksen	990		1 100			110		11,11 %	
1 uke trening/bad									
Voksen	390		420			30		7,69 %	
1 mnd velvære									
Voksen	1 350		1 500			150		11,11 %	

Vedlegg 4

Budsjettforslag Drammensbadet KF 2021

Totale kostnader

Inntekter

Inntekter bad	-21 668 000
Inntekter trening	-6 978 000
Inntekt idrett/skole/kurs	-6 025 000
Kafè- og badebutikk	-8 001 000
Sum inntekter	-42 672 000

Kostnader

Varekostnad kafè- og badebutikk	3 641 000
Lønn og personalkostnader	26 000 000
Teknisk drift	4 380 000
Kostnader lokaler, husleie	26 212 000
Leiekostnader utstyr	560 000
Verktøy og driftsmateriale	1 347 000
Rep og vedlikehold	835 000
Fremmed tjenester	815 000
Kontorkostnad	945 000
Markedsføring / reklame	550 000
Av- nedskrivning og finanskostnader	1 530 000
Sum kostnader	66 815 000
Resultat/rammebehov	24 143 000

VEDLEGG 9

Hermanssenteret KF

Hermansenteret Nedre-Eiker KF

Budsjett 2021

		2021	2020
1010	Fast lønn	620000	610000
1020	Vikarer		40000
1040	Overtid		
1081	Godtgj, folkevalgte	13000	13000
1090	Pensjonsinnskudd, klp	80000	80000
1092	Ulykke- og gr, livsforsikring	1500	1500
1099	Arbeisgiver avgift	100000	100000
1100	Kontormatriell	5000	5000
1115	Matvarer/bevertning	600000	700000
1120	Annetforb, mat/driftutgifter	100000	120000
1121	Sper. Bekledning/arbeidstøy	2000	2000
1122	Erkjent gave/velferdstiltak ansatte/frivillige	65000	65000
1130	Post/bank tjenester		
1131	Telefon/telefax	15000	15000
1140	Annonsering/informasjon		15000
1180	Energi	100000	100000
1185	Forsikringer		
1195	Avgifter/gebyrer	15000	15000
1196	Kommunale eiendomsgebyrer		
1200	Inventar/utstyr (inv, føres)		
1230	Vedl. hold, byggjen. nybygg		
1240	Service-/driftav-/vaktmestertjeneste		
1260	Renhold/vaskeri/vaktmestertjeneste		
1375	Kjøp av andre tjenester	28000	27000
1380	Kjøp av tjeneste (regnskap)	120000	30000
1500	Renteutgifter/låneomkostninger		
1550	Avsetning bundet fond		
1580	Regnskapm. overskudd		
Sum utgifter		1864500	1938500
1550	Avsetning bundet fond		
1620	Salg(avg, fritt av varer og tjenester		5000
1630	Husleie inntekter	70000	70000
1650	Salg(avg, pl.) varer og tjenester	1289500	1458500
1930	Disonerin av tidligere års		
1779	Refusjon forsikringssselskap		
1850	Overført fra andre kommuner	500000	400000
1890	Overføringer fra andre (private)		
1900	Renteinntekter	5000	5000
Sum inntekter		1864500	1938500
Sum tjeneste: 5554 Aktivisering eldre			
Sum ansvar: 550 Hermansenteret			
Totalt:		0	0

Forutsetningen er at Drammen kommune bevilger kr. 500,000.- til Hermansenteret pga. økte regnskapsutgifter.

Daglig leder

Styrets formann

Jan Erik Wagner

Reidar Andersen

VEDLEGG 10

Drammen kirkelige fellesråd – budsjettinnspill 2021-2024

DEN NORSKE KIRKE

Drammen kirkelige fellesråd

Til Drammen kommune
v/kommunalsjef Kultur, idrett og frivillighet
Jorunn Staavi Larsen

Dato: 18.09.2020 Vår ref.: 20/00375-1

INNSPILL TIL DRIFTSBUDSJETT 2021 OG INVESTERINGSBUDSJETTET 2021-2024.

Grunnlag driftsbudsjett for 2021

Tekst	Beløp
<i>Videreføring rammetilskudd fra 2020</i>	<i>47 340 000</i>
<i>Ekstratilskudd Covid – 19 situasjonen</i>	<i>1 150 000</i>
Sum rammetilskudd 2021	48 490 000

Budsjettinnspillet for 2021 er en videreføring av rammetilskuddet for 2020. I tillegg må kommunen, som vanlig ved budsjettinnspill, beregne påslag med kommunal deflator, samt tillegg for renter og avdrag på godkjente investeringslån, og reguleringspremie pensjon for Drammen kirkelige fellesråd. Estimerte lånekostnader for 2021 utgjør 1,7 mill. kroner og 2,4 mill. kroner i reguleringspremie pensjon.

Det som er nytt for 2021 er den spesielle situasjonen vi er i ved Covid-19 pandemien. For å gjennomføre lovpålagte og nødvendige kirkelige handlinger krever det økte ressurser som vakter og smittevernansvarlige, og ekstra rengjøring før, under og etter seremoniene. Dette vil medføre en ekstra utgift på ca kr 1 150 000,- for 2021.

Avgifter knyttet til gravferd, bisettelser og kremasjon. (se vedlegg)

Drammen kirkelige fellesråd ber om at vedtatte avgifter videreføres med påslag av kommunal deflator og regnet opp til hele kr 5,-.

DEN NORSKE KIRKE

Drammen kirkelige fellesråd

GRUNNLAG FOR INNSPILL TIL INVESTERINGSBUDSJETTET FOR 2021 OG PERIODEN 2022-24

Tilstandsrapporter og innmeldte behov fra menighetene ligger til grunn for innspillet til investeringsbudsjettet.

Budsjettforslag i planperioden 2021 - 2024

Drammen kirkelige fellesråd opprettholder sine langtidsplaner ved å gjenta tidligere prioriterte behov for investeringer for bygninger, funksjon 390, og gravplasser, funksjon 393.

Grunnlag investeringsbudsjett, funksjon 390, Den norske kirke

<u>Post 390, Den norske kirke</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
<u>I prioritert rekkefølge:</u>				
1. Videreføring brannsikring Tangen, Strømsø og Strømsgodset kirker	1.000	1.000	0	0
2. 150-års jubileet Bragernes kirke.	1.500	0	0	0
3. Rehabilitering klokketårn Nedre Eiker kirke	3.000	0	0	0
4. Utskifting vinduer Skoger kirke	500	500	500	500
5. Spir Berger kirke	500	0	0	0
6. Brannsikring kirker	1.000	1.000	2.000	1.000
TOTALT	7.500	2.500	2.500	1.500

Alle tall er oppgitt i hele tusen kroner

Tilstandsrapporter for kirkene i Drammen.

Drammen kirkelige fellesråd forvalter en betydelig eiendomsmasse med 13 kirker, 9 kapeller, 12 driftsbygninger samt krematorium. Flere av kirkene er venede bygninger, 2 er fredet, hvorav 1 er middelalderkirke. Drammen kirkelige fellesråd har tilstandsrapporter over kirkebyggene i Drammen som gir grunnlag for vedlikeholdet av byens kirker. Disse inneholder også planer for utbedring av sikringstiltak (brann, vann og elektrisitet) som er basert på dagens standarder for bevaring av viktige bygg i kommunen. Det er estimert et behov for sikringsanlegg og rehabilitering for ca. kr.60,0 mill. innen de neste 8 -10 årene.

Jevnlig vedlikehold - vedlikeholdsavdeling

Drammen kirkelige fellesråd er i ferd med å bygge opp en egen vedlikeholdsavdeling med håndverkere og prosjektstyringskompetanse, for å styrke jevnlig vedlikehold av eiendomsmassen.

DEN NORSKE KIRKE

Drammen kirkelige fellesråd

Budsjettposter som hittil er gått til innkjøp av kompetanse til ulike vedlikeholds- og investeringsprosjekter, benyttes som driftsbudsjett for vedlikeholdsavdelingen. Disse midlene vil utgjøre kun en liten andel av faktisk behov for driftsmidler, og langt fra være nok til å dekke det betydelige vedlikeholdsbehovet som fellesrådets eiendomsmasse har. Opprettelse av en vedlikeholdsavdeling vil allikevel representere en innsparing fordi midlene brukes langt mer effektivt, dvs. man får mer vedlikehold ut av hver krone enn ved innkjøp av ulike tjenester.

Et styrket vedlikeholdsbudsjett i driftsbudsjettet vil prioriteres fremover for å unngå etterslep av vedlikehold, og dermed store investeringssøknader til Drammen kommune.

Selv om vi er i ferd med å få en vedlikeholdsavdeling på plass, har vi behov for investeringer til rehabiliteringsoppgaver som følger:

1) Videreføring av brannsikring i Tangen, Strømsø og Strømsgodset kirker

For 2020 ble det bevilget penger til brannsikring av Tangen kirke, Strømsø kirke og Strømsgodset kirke. Det er gjort forberedende arbeider med grunnarbeider for tilførsel av brannvann, men det gjenstår etablering av overrissingsanlegg. Det er estimerte kostnader på 2,0 mill. kroner for gjenstående investeringer. Dette er en videreføring av allerede bevilgede midler til kirkene.

2) 150-årsjubileum for Bragernes kirke

Nåværende kirkerom i Bragernes kirke er i dårlig forfatning. Gulv og benker trenger å pusses helt ned og males. Videre har murpuss og store biter av kirkerommets mur-søyler falt av og trenger reparasjoner. Det er estimert kostnader for dette på 1,5 mill. kroner.

3) Rehabilitering av klokketårn Nedre Eiker kirke

Nedre Eiker kirke trenger restaurering av klokketårn som har betydelige råteskader og som innebærer en sikkerhetsrisiko. Investeringstilskudd fra kommunen for driftsåret 2016 og 2017 gjorde fellesrådet i stand til å starte rehabiliteringsprosessen, der midlertidig sikring av klokketårnet ble prioritert i første omgang. Nytt kostnadsanslag tilsier at full rehabilitering av klokketårn Nedre Eiker kirke vil ligge på 5 – 6 mill. kroner. Dette skyldes klokketårnets unike oppbygging og detaljrikdom i forbindelse med både konstruksjon og utsmykning, noe som gjør at rehabiliteringsarbeidet vil være svært krevende. Behov i 2021 er resterende sum på 3,0 mill. kroner.

4) Rehabilitering av vinduer i Skoger kirke

Skoger kirkes vinduer er til dels svært mørkne og vinduskantene og -karmene kan ikke lenger repareres, men må byttes fullstendig ut. Vinduene er store, har blyglass, og er verneverdige, så påkrevet utskifting er både komplisert og kostbart. Kostnadene ble også synliggjort i budsjettet for 2019, og er estimert i tilstandsrapporten. Vi mener at et tilskudd til formålet på 2,0 mill. kroner over tid vil dekke behovet.

DEN NORSKE KIRKE

Drammen kirkelige fellesråd

5) Spir Berger kirke

Spiret på Berger kirke falt ned før sommeren. Til alt hell skjedde dette en sen kveld og ingen personer kom til skade. Materielle skader ble et hull i taket på kirken. Hullet er reparert og det er midlertidig satt på en «hatt» over der spiret skal stå. Reparasjon av dette vil medføre et betydelig stillas og kostnader ved dette. Det er estimert totale kostnader på 0,5 mill. kroner for å sette spiret på plass og medfølgende arbeider rundt dette.

6) Brannsikring av kirker

Drammen kirkelige fellesråd har detaljerte plandokumenter med kostnadsberegninger vedrørende "Varme & Energi", "Brannsikring" og "Rehabilitering" for alle kirkebyggene i Drammen. Brannsikringssystemene for de fleste kirkene i Drammen må fornyes med moderne brannsikringsutstyr. Dette kan gjøres over noe tid. Videre investeringsbehov for planperioden 2021-2024 vil fortsatt bestå av brannsikring i kirker, varme- og energistyring i kirkebygg og bygningsmessig rehabilitering av kirkebygg. Behov i 2021 er 1,0 mill. kroner.

Grunnlag investeringsbudsjett, funksjon 393 - Gravplasser og krematorium

<u>Post 393, gravplasser:</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>
7 <i>Renovering støttemurer Bragernes kirkegård</i>	500	500	500	500
8 <i>Utskifting av murverk kremasjonsovn</i>	0	1.000	0	0
9 <i>Oppgradering driftsbygninger/kapell</i>	700	700	0	0
10 <i>Utvidelse av Mjøndalen gravlund</i>	1.000	8.000	0	0
Totalt	2.200	10.200	500	500

Alle tall er oppgitt i hele tusen

7) Renovering støttemurer Bragernes kirkegård

Det er behov for renovering av flere støttemurer på Bragernes kirkegård som er i ferd med å rase ned. Det foreligger tilbud og det er estimert kostnader for dette til 2,0 mill. kroner.

8) Utskifting av murverk kremasjonsovn

Murverket i tak, vegger og bunn på kremasjonsovnen på krematoriet må jevnlig skiftes. Dette bør gjøres i løpet av 2022, og kalkulert pris fra murer / teknisk bistand på arbeidet er 1.0 mill. kroner.

DEN NORSKE KIRKE

Drammen kirkelige fellesråd

9) Oppgraderinger driftsbygninger/kapell

Det er 6 kapell og 12 driftsbygninger i tilknytning til gravplassene. Flere av driftsbygningene trenger større vedlikehold/oppgradering og tilpasning til maskiner og utstyr.

10) Utvidelse av Mjøndalen gravlund

Det har lenge vært svært dårlige grunnforhold på den eksisterende gravplassen i Mjøndalen, og det er få ledige plasser igjen, særlig kistegraver. Arbeidet med å erverve ny eiendom til dette er startet og påregnes slutført i 2020. Det må settes av midler til prosjekterings- og etableringskostnader for ny gravplass de kommende år. Estimerte kostnader (jfr. ny gravplass som ble ferdigstilt i Skoger) for prosjektering 1.0 mill. kroner og etablering 8.0 mill. kroner.

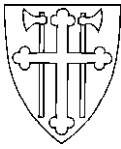
Drammen kirkelige fellesråd ser fram til en god og konstruktiv dialog med Drammen kommune vedrørende budsjettinnspillet for planperioden 2021-2024.

Med vennlig hilsen

Svein Askekjær
Kirkeverge

[Click here to enter text.](#)

VEDLEGG: Avgifter (prisliste gravferd)

PRISLISTE GRAVFERD

Prisene gjelder fra og med 01.01.2020

Innen Drammen kommune

Kremasjonsavgift, begravelse, urnenedsettelse, ventesymbol:	0,-
Festeavgift pr. år: (For ny grav betales ikke festeavgift for de første 20 årene.)	360,-
Festeavgift for reservering av grav ved siden av ny grav (Beregnes for 20 år fra første år, jf gravferdsloven § 6)	7 200,-
Leie av kapell: (Uavhengig av trossamfunn)	3 375,-
Festeavgift navnet minnelund: (Første 20 år ingen festeavgift)	180,-
Navnet minnelund: (Inkludert skilt i syrefast stål og vedlikehold av navnet minnelund) (Gjelder også symbolsk flytting med to navn på samme skilt)	6 900,-

Utenfor Drammen kommune

Kremasjonsavgift:	6 855,-
Ny enkel kistegrav: (Inkludert grav kr 13 340,-, graving kr 5 040,- og festeavgift 20 år kr 7 200,-)	25 580,-
Ny dobbel kistegrav: (Inkludert grav kr 26 680,-, graving kr 5 040,- og festeavgift 20 år kr 14 400,-)	46 120,-
Gravlegging av kiste i eksisterende kistegrav: (Festeavgift kommer i tillegg)	5 040,-
Ny urnegrav: (Inkludert grav kr 6 670,-, nedsetting av urne kr 2 520,- og festeavgift 20 år kr 7 200,-)	16 390,-
Urnedsettelse i eksisterende graver: (Festeavgift kommer i tillegg)	2 520,-
Leie av kapell: (Uavhengig av trossamfunn)	3 375,-
Leie av kirke: (Må avtales særskilt. Kirketjener er inkludert)	5 100,-
Festeavgift pr. år:	360,-
Festeavgift navnet minnelund pr. år:	180,-
Navnet minnelund for utenbysboende: (Inkludert skilt kr 6 900,-, nedsetting av urne kr 2 520,- og festeavgift 20 år kr 3 600,-)	13 020,-
Forsendelse av urne:	720,-
Anonym minnelund for utenbysboende: (Inkludert nedsetting av urne kr 2 520,- og festeavgift 20 år kr 3 600,-)	6 120,-

VEDLEGG 11

Kontrollarbeidet i Drammen kommune – budsjett 2021

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 20/00204-2
Saksbehandler Pål Ringnes

Budsjett 2021 for kontrollarbeidet i Drammen kommune

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Kontrollutvalget i Drammen kommune	15.09.2020	110/20
2 Kontrollutvalget i Drammen kommune	29.09.2020	128/20

Kontrollutvalget i Drammen kommune behandlet denne saken i møte 29.09.2020, sak 128/20

Møtebehandling

Votering

Sekretariatets forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Kontrollutvalget anbefaler at kr 5 702 000 bevilges som budsjetttramme 2021 for kontrollarbeidet.

	Budsjett 2021
Kontrollutvalget	314 000
Sekretariatet	700 000
Revisjonen	4 688 000
Sum for kontrollarbeidet	5 702 000

2. Foretakene budsjetteres med kr 312 000 totalt og inngår i ovenstående budsjetttramme.
3. Kontrollutvalgets oversender saken til kommunedirektøren/rådmannen for videre behandling i formannskapet og kommunestyret. Kontrollutvalgets forslag følger formannskapets innstilling til kommunestyret.

BUDSJETT 2021 FOR KONTROLLARBEIDET I DRAMMEN KOMMUNE

Forslag til vedtak/innstilling:

1. Kontrollutvalget anbefaler at kr 5 702 000 bevilges som budsjetttramme 2021 for kontrollarbeidet.

	Budsjett 2021
Kontrollutvalget	314 000
Sekretariatet	700 000
Revisjonen	4 688 000
Sum for kontrollarbeidet	5 702 000

2. Foretakene budsjetteres med kr 312 000 totalt og inngår i ovenstående budsjetttramme.
3. Kontrollutvalgets oversender saken til kommunedirektøren/rådmannen for videre behandling i formannskapet og kommunestyret. Kontrollutvalgets forslag følger formannskapets innstilling til kommunestyret.

Vedlegg:

Brev av 21.08.2020 fra Viken kommunerevisjon

Saksframstilling:

Ifølge forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2 skal kontrollutvalget utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen. Kontrollutvalgets forslag til budsjetttramme for kontrollarbeidet skal følge formannskapets innstilling til kommunestyret.

Budsjettforslaget er delt inn i kontrollutvalgets egen virksomhet, sekretariatsfunksjonen og revisjonen. Det er nytt i år med et budsjettforslag for kontrollutvalgets egen virksomhet. En vurdering av ovenstående bestemmelse tilsier at budsjett for kontrollutvalgets egen virksomhet bør inngå i saken.

Kontrollutvalgets egen virksomhet

Disse postene består av kontrollutvalgets godtgjørelser, andre driftsutgifter, kurs/opplæring og uforutsette oppgaver. Utgiftene til kontrollutvalget avhenger av antall møter og deltakelse på kurs/opplæring. For 2021 legges det til grunn 10 møter.

I henhold til forskrift for folkevalgtes godtgjøring og velferdsgoder skal leder for kontrollutvalget motta en godtgjørelse som tilsvarer «6 % av B» der B utgjør 100 % av statsrådenes lønn. B står for «Beregningsgrunnlaget». Leder, medlemmer og varamedlemmer i kontrollutvalget skal motta en godtgjørelse som utgjør 0,1 % av B pr. møtedag.

Kontrollutvalgets leder skal etter dette ha en årlig fast godtgjørelse på kr 84 604 pr. år. Øvrige medlemmer i kontrollutvalget skal ha en godtgjørelse på kr 1 410 pr. møte.

Møtegodtgjørelse for kontrollutvalgets medlemmer for 2021 vil etter dette utgjøre:

Funksjon	Pr. møte	Årlig	Sum
Utvalgets leder	1 410	84 604	
Utvalgets medlemmer	1 410		
Til sammen	98 700	84 604	183 304

Det tas høyde for en prisstigning på nesten 2 % og ovenstående sum vil da bli avrundet til kr 187 000.

Kurs og opplæring består av den årlige kontrollutvalgskonferansen hvor det er tatt høyde for at alle medlemmene skal kunne delta. I tillegg inngår det i summen annen opplæring, som f.eks. en dagsamling. Det ble budsjettert med kr 10 000 pr. medlem for 2020, og det foreslås samme beløp igjen.

Det budsjetteres ikke med møteutgifter for kontrollutvalget, slik som utgifter til mat og vakthold. Det forutsettes at disse utgiftene dekkes av Politisk sekretariat.

I tillegg er det lagt inn kr 30 000 kr til uforutsette oppgaver. Det er viktig for kontrollutvalget at det i budsjettet tas høyde for at det kan oppstå uforutsette situasjoner og derfor behov for eksempelvis ekstra møter.

Sekretariatsfunksjonen

Viken kontrollutvalgssekretariat IKS startet opp 01.07.2020, og Kontrollutvalgssekretariatet i Buskerud og omegn IS har gått inn i her.

Representantskapet i selskapet skal vedta en ramme for virksomheten, og dette blir etter planen behandlet i representantskapets møte i november. Foreløpig foreligger kun administrativt forslag som vil bli forelagt selskapets styre (som velges i representantskapets møte 10.09.2020).

For Drammen kommune utgjør budsjettet kr 700 000 for 2021. Dersom det skulle bli endringer i budsjettet for Viken kontrollutvalgssekretariat IKS og kommunens andel, så vil sekretariatet informere om dette.

Revisjonen

Anslag på revisjonshonorar for 2021 er basert på forutsetningene i økonomiplanen for Viken kommunerevisjon IKS for 2019-2022.

Regnskapsrevisjon	Forvaltningsrevisjon	Andre tjenester	Totalt
861 000	2 152 500	1 362 000	4 375 500

Omfanget av forvaltningsrevisjonen avhenger av bestillinger fra kontrollutvalget.

Regnskapsrevisjon omfatter oppgaver som fremgår av *Plan for revisjon mv.*

Andre tjenester er de tjenester som verken er regnskapsrevisjon eller forvaltningsrevisjon, herunder særattestasjoner, blant annet bekreftelse av kommunens grunnlag for krav om momskompensasjon. I tillegg kommer forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen, eierskapskontroll, faglig veiledning, eventuelle undersøkelser som revisjonen utfører, møter i kommunestyret, kontrollutvalget osv.

Så langt det er forenlig med revisors oppgaver som kommunens revisor og kontrollutvalget er innforstått med dette, vil vi også kunne utføre administrativ bistand etter nærmere avtale med administrasjonen.

Anslaget på revisjonshonorar for foretakene er totalt kr 312 000. Anslaget gjelder kun regnskapsrevisjon. Øvrige tjenester kommer i tillegg.

Revisjonens totale budsjett utgjør etter dette kr 4 688 000 (avrundet).

Eventuelle endringer i budsjettet må skje i samråd med kontrollutvalget.

Totalt

Det samlede forslaget er som følger:

	Poster	Budsjett 2021	Budsjett 2020
Kontrollutvalget	Godtgjørelser kontrollutvalget	187 000	-
	Arbeidsgiveravgift (14,1 %)	27 000	-
	Kurs og opplæring	70 000	70 000
	Uforutsette oppgaver – disponibelt for kontrollutvalget	30 000	-
	Sum	314 000	
Sekretariatet		700 000	675 000
Revisjonen		4 688 000	
		5 702 000	-

*) Ikke behandlet i representantskapet

RETT UTSKRIFT
DATO 30.september.2020

VEDLEGG 12

RFD – forslag til renovasjonsgebyr Drammen 2021

Drammen kommune

Drammen, 15.10.2020

Forslag til renovasjonsgebyr i Drammen kommune for 2021

I henhold til RfDs eierstrategi som kommunestyrene tidligere har behandlet skal renovasjonsgebyret være basert på et beregningsgrunnlag fra RfDs styre, og et felles selvkostregnskap for alle RfDs eierkommuner. Det fremlagte forslaget er i henhold til rammer i vedtatt økonomiplan og gebyrene er likelydende for alle eierkommuner.

Det har i 2020 vært gjennomført en nedskalering av selskapet, som følge av at tre kommuner trådte ut fra årsskiftet. For å unngå store gebyrøkninger har styret iverksatt flere kostnadsreducerende tiltak som har gitt god effekt. Stordriftsfordelene ved samarbeidet er dermed opprettholdt.

I gjeldende økonomiplan ble det fastsatt en ramme på 4% gebyrøkning for 2021. Regnskapet for inneværende år viser så langt en utvikling som er bedre enn budsjett, og etter styrets vurdering vil det være tilstrekkelig med 3% gebyrøkning i 2021.

Forslag til standard renovasjonsgebyr i Drammen kommune for 2021 er 2 916 kr eks. mva. (3 645 kr inkl. mva.). Dette er en økning på 3 % fra året før.

Ulike gebyrtyper for samarbeid, storfamilie, fritidseiendommer etc. følger som prosentsatser av standardgebyret etter samme modell som tidligere år (se figur 3).

Saksopplysninger og vurderinger:

a) Hentefrekvens

Frekvensen for avfallshenting følger samme ordning som tidligere år. Dobbel tømmeffrekvens om sommeren kan bestilles mot tillegg. Dette tilbudet ble benyttet av 2,4 % av husstandene i 2019 og 1,2 % i 2020. Selv om etterspørselen er relativt liten, vil tilbudet bli videreført i 2021.

b) Hytterenasjon

Det er fastsatt egne gebyrsatser for fritidseiendommer som er lavere enn for helårsboliger. Gebyrsatsene for fritidseiendommer er differensiert etter kategorier, som blant annet hensyntar at innlandshytter har et annet behov enn kysthytter. Det er også en egen kategori for små skogshytter. Det er utarbeidet retningslinjer for mulighet til å søke midlertidig fritak eller permanent unntak. Renovasjonsordningen er i tråd med forurensingsloven og selvkostbestemmelsene.

c) Hageavfallsinnsamling

Ordningen med årlig hageavfallshenting har vært praktisert i mange år, og blir satt stor pris på av innbyggerne. Denne tjenesten videreføres, og er inkludert i gebyret i likhet med tidligere år. Det arbeides med planer om å videreutvikle ordningen med flere tilbud.

d) Gjenvinningsstasjoner

Renovasjonsgebyret inkluderer fri levering av husholdningsavfall på gjenvinningsstasjonene. Det settes ikke lenger noen vektgrense, og innbyggerne kan levere husholdningsavfall så mye og ofte de vil. Det forutsettes bruk av inngangsbevis som dokumentasjon på rett til fri levering. Næringsdrivende betaler ikke renovasjonsgebyr og skal derfor betale for avfallslevering. Det samme gjelder innbyggere som er bosatt i andre kommuner.

Inngangsbeviset kan lastes ned gratis på en mobiltelefon og aktiveres med Bank-ID hvis man er innbygger i området. Det vil være mulig å bestille fysisk kort som et alternativ. Innbyggerne kan få hjelp til nedlasting og/eller kortbestilling på gjenvinningsstasjoner eller via RfDs kundesenter. Systemet med inngangsbevis er allerede i drift og har fått gode tilbakemeldinger fra innbyggerne.

e) Priser for næringsdrivende og innbyggere fra andre kommuner

Kunder som ikke kan fremvise gyldig inngangsbevis må betale for avfallslevering (se figur 4). Dette vil i hovedsak gjelde næringsdrivende og innbyggere fra andre kommuner. Det er fastsatt nye og differensierte priser slik at dette ikke skal oppleves urimelig.

Behandling av selvkostfond:

Renovasjonsgebyret for 2021 dekker ikke fullt ut kostnaden for renovasjon, men finansieres delvis av midler fra tidligere opparbeidet selvkostfond. En slik behandling er i samsvar med selvkostregler og tidligere vedtatt økonomiplan. Tabellen nedenfor viser selvkostfondets utvikling over tid.

	2016	2017	2018	2019	2020P	2021B
Selvkostfond RfD	42,8 mill	38,4 mill	27,9 mill	32,0 mill	24,9 mill	19,7 mill
Drammen kommune*	20,7 mill	19,4 mill	13,9 mill	15,7 mill	15,0 mill	11,9 mill

* For perioden 2016-2019 er kommunene Drammen, Nedre Eiker og Svelvik oppgitt samlet.

Budsjettforutsetninger:

- Standard renovasjonsgebyr for Drammen kommune økes med 3 % til 2 916 kr. eks. mva.
- Øvrige renovasjonsgebyrer fastsettes som prosentvise satser av standardgebyret.
- Renovasjonsgebyret inkluderer en årlig hageavfallsinnsamling.
- Dobbel tømmefrekvens om sommeren er ikke inkludert, men tilbys som bestillingstjeneste.
- Levering av husholdningsavfall er inkludert i gebyret, forutsatt fremvisning av inngangsbevis.
- Kunder uten inngangsbevis må betale for avfallslevering etter gjeldende satser.
- Kostnadsutviklingen er innenfor rammer av vedtatt økonomiplan.

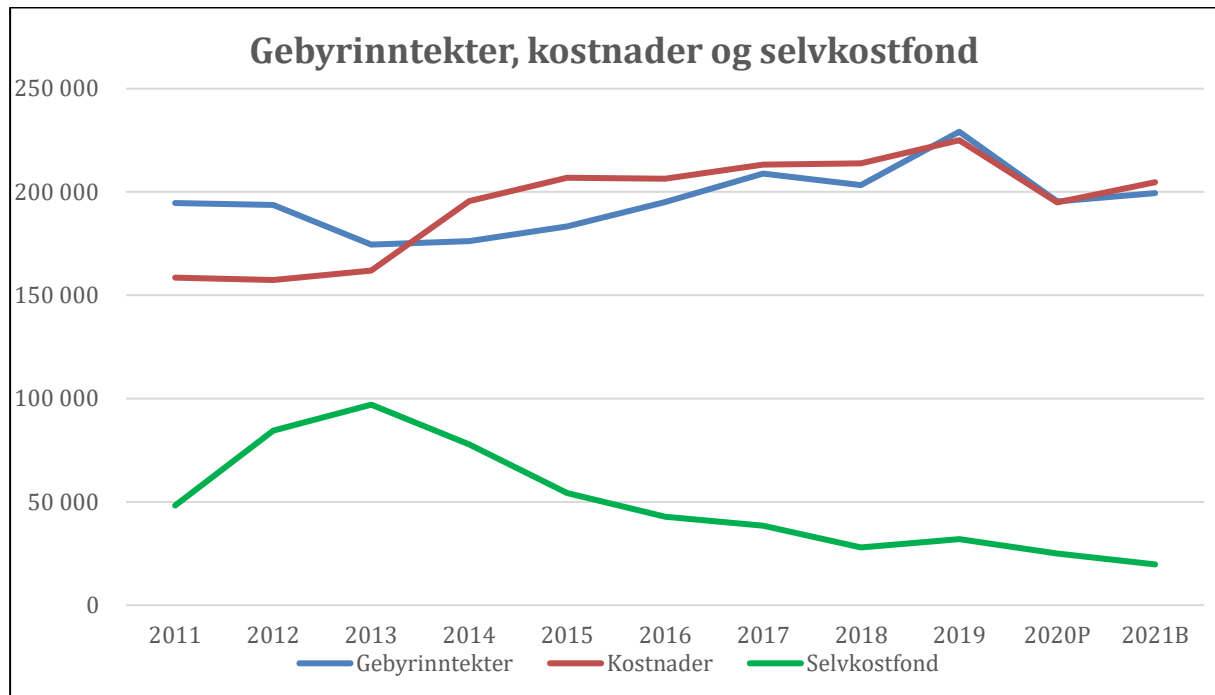
Forslag til vedtak:

1. Standard renovasjonsgebyr for Drammen kommune fastsettes til 2 916 kr eks. mva.
2. Levering av husholdningsavfall er inkludert i gebyret, forutsatt fremvisning av inngangsbevis.
3. RfDs beregningsgrunnlag legges til grunn, og budsjettforutsetninger godkjennes.

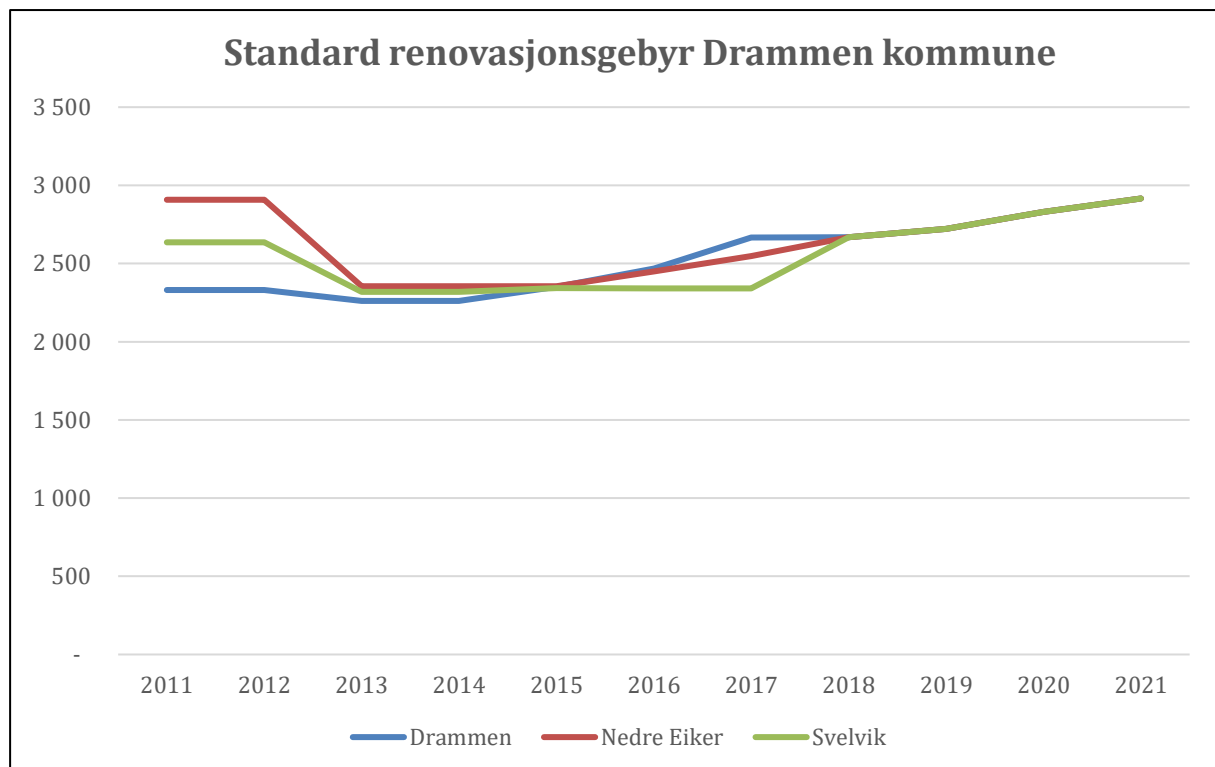
For Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS

Johan Remmen
Daglig leder

Sven Draugsvoll
Økonomisjef

Figur 1: Sammenheng mellom gebyrinntekter, kostnader og selvkostfond for RfD-kommunene (oppgitt i 1000 kr).

Figur 2: Renovasjonsgebyret var tidligere ulikt for hver kommune, men ble samordnet allerede i 2018.

Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS

Postboks 154 Bragernes, 3001 Drammen. Besøksadresse: Grønland 1, 3045 Drammen
Telefon: 32 04 97 00 | E-post: post@rfd.no | www.rfd.no | NO 984 459 947 MVA

Forslag til renovasjonsgebyrer for 2021

	<i>Gebyr 2020</i> <i>eks. mva.</i>	<i>Gebyr 2020</i> <i>inkl. mva.</i>	Gebyr 2021 eks. mva.	Gebyr 2021 inkl. mva.	Gebyr- endring	Forholds- tall i %
Standard renovasjon	2 831	3 539	2 916	3 645	3 %	100 %
Samarbeid renovasjon	2 264	2 830	2 332	2 915	3 %	80 %
Storfamilie renovasjon	3 680	4 600	3 791	4 739	3 %	130 %
Standard renovasjon m/hjemmekomp.	2 531	3 164	2 616	3 270	3 %	- 300kr
Samarbeid renovasjon m/hjemmekomp.	1 964	2 455	2 032	2 540	3 %	- 300kr
Storfamilie renovasjon m/hjemmekomp.	3 380	4 225	3 491	4 364	3 %	- 300kr
Renovasjon nedgravd/brannsikker løsning	2 831	3 539	2 916	3 645	3 %	100 %
Hytterrenovasjon helårs, små skogshytter	991	1 239	1 021	1 276	3 %	35 %
Hytterrenovasjon helårs, egne beholdere	2 831	3 539	2 916	3 645	3 %	100 %
Hytterrenovasjon sommer, egne beholdere	1 840	2 300	1 896	2 370	3 %	65 %
Hytterrenovasjon helårs, kysthytte	2 264	2 830	2 332	2 915	3 %	80 %
Hytterrenovasjon sommer, kysthytte	1 472	1 840	1 517	1 896	3 %	52 %
Hytterrenovasjon helårs, innlandshytter	1 472	1 840	1 517	1 896	3 %	52 %
Gangtillegg standard renovasjon, pr 10 m	441	551	455	569	3 %	
Gangtillegg storfamilie renovasjon, pr 10 m	441	551	455	569	3 %	
Gangtillegg samarbeid renovasjon, pr 10 m	220	275	227	284	3 %	
Gangtillegg samarbeid renovasjon, pr 5 m	220	275	227	284	3 %	
Ekstratømming	412	515	425	531	3 %	
Elektronisk nøkkelbrikke (mistet/ekstra)	200	250	200	250	0 %	
Inngangsbevis gjv.stasjon (mistet/ekstra)	160	200	160	200	0 %	
Ekstra avfallshenting sommer standard	416	520	429	536	3 %	
Ekstra avfallshenting sommer samarbeid	333	416	343	429	3 %	
Ekstra avfallshenting sommer storfamilie	541	676	558	698	3 %	
Ekstrasekk per stk	71	89	73	91	3 %	
Tilleggsvolum restavfall per liter (ny)			9	11	-	

Figur 3: Forslag til renovasjonsgebyrer for 2021 (de mest brukte gebyrtypene merket med grønt)

Priser gjenvinningsstasjoner:

For kunder med inngangsbevis er fri levering av eget husholdningsavfall inkludert i gebyret.

For kunder uten inngangsbevis gjelder følgende priser:

	Priser eks. mva.	Pris inkl. mva.
Blandet avfall til sortering	1,76 / kg.	2,20 / kg.
Hele lass med hageavfall eller gravemasser	0,96 / kg.	1,20 / kg.
Startpris (gjelder kun næringsdrivende)	100 kr.	125 kr.

Figur 4: Priser for kunder uten inngangsbevis

Farlig avfall har egen prislister. Næringskunder med kundekort kan ha flere varelinjer og egne priser.

For stasjoner uten vekt benyttes samme priser som ovenfor, men med estimerte vektintervaller.

Privatkunder uten inngangsbevis betaler samme pris som næring, men betaler ikke startprisen.

VEDLEGG 13

Forslag til gebyrregulativ for bygge-, plan, og matrikkelsaker 2021

Drammen kommune

Gebyrregulativ 2021

For byggesaker, plansaker, delesaker, seksjoneringsaker og matrikkelsaker

Vedtatt av Drammen kommunestyre xx.12.2020

Kapittel 1. Alminnelige bestemmelser

§ 1-1. Betalingsplikt og gebyrsatser

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyrsatser er beskrevet for de ulike tjenester i kapitlene 2 til 5.

Der kommunen skal kreve inn gebyrer til statlige etater, som for eksempel tinglysningsgebyr og dokumentavgift, vil dette komme i tillegg til gebyr etter dette regulativ og kreves inn samtidig med gebyret.

Kommunen kan engasjere sakkyndig hjelp for spesifiserte utrednings- eller kontrolloppgaver. For slik bistand kan det kreves betaling tilsvarende de faktisk medgåtte utgifter i tillegg til saksbehandlingsgebyr.

Hvor det kreves gebyr etter medgått tid i kommunen, beregnes kr 1.435- pr. time.

§ 1-2. Beregningstidspunkt og mottaker for gebyret

Gebyr beregnes etter de regler og satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig planforslag, søknad, tilleggs- eller endringssøknad, melding, rekvisisjon eller bestilling behandles i kommunen.

Gebyrkravet rettes til den som har underskrevet søknaden som tiltakshaver, rekvirent eller bestiller.

§ 1-3. Betalingstidspunkt

Gebyret i alle saker forfaller til betaling 21 dager etter fakturadato. Ved manglende betaling påløper purregebyr og renter. Dersom faktura ikke blir betalt etter purring, blir kravet sendt til innfordring.

For øvrig gjelder følgende særregler:

1. Bygge- og delesaker:

Gebyret faktureres som hovedregel når vedtak fattes eller tjenesten er levert. For omfattende saker, eller for saker som trekker ut i tid, kan gebyret faktureres i flere omganger i løpet av saksbehandlingen. Så lenge gebyr ikke er betalt, kan kommunen nekte å fatte nye vedtak i samme sak eller for samme eiendom (herunder igangsettingstillatelse, brukstillatelse).

2. Planforslag:

Gebyret faktureres etter oppstartsmøte og etter vedtak om planprogram og når reguleringsplanen er komplett til 1. gangs behandling. Gebyret må være betalt før innstilling avgis til Hovedutvalget/Formannskapet, eller legges ut til offentlig ettersyn i de tilfeller utleggelse skjer etter delegert fullmakt.

3. Seksjoneringsaker:

Tinglysningsgebyr og kommunens saksbehandlingsgebyr for seksjoneringsaker innbetales til

kommunen innen den frist kommunen setter. Kommunen kan nekte seksjonering hvis ikke gebyrene er innbetalt innen fristen, jf. eierseksjonsloven § 15 første ledd.

4. Matrikkelsaker etter matrikkelloven:

Gebyr for bygge-, seksjonerings- og matrikkelsaker skal være betalt før arbeid med oppmålingsforretning igangsettes.

§ 1-4. Beregning av tiltakets størrelse

Der hvor betalingsstøttsatsene er knyttet til bygningers størrelse, skal det benyttes bruksareal (BRA) for bygning(e). Dersom tiltaket ikke har noe bruksareal, beregnes gebyret etter flateinnholdet (grunnarealet). BRA beregnes etter NS 3940. Parkeringsareal i kjeller inngår ikke i beregningen av BRA.

For plansaker beregnes gebyr som summen av bruksareal bygninger og areal for flateinnhold (grunnareal).

§ 1-5. Avbrutt/endret arbeid/trukket sak

Når tiltakshaver/forslagsstiller/rekvirent er årsak til at kommunens arbeid med bygge-, dele- eller plansaker blir avbrutt, herunder manglende oppfølging fra vedkommendes side, eller saken blir trukket, skal det betales 50 % av fullt gebyr (fastpris og medgåtte timer) dersom kommunen har gransket eller bearbeidet saken.

Følgende unntak gjelder:

- a) For plansak som er ferdig forberedt for politisk behandling beregnes fullt gebyr.
- b) For bygge- og delesaker er slikt gebyr begrenset oppad til 5M (se størrelse på M under § 3-1). Gjelder det en serie på flere like byggesaker, er gebyret etter denne bestemmelsen begrenset til 1M pr. hus, dog ikke under 5M.
- c) For saker etter matrikkelloven betales gebyr etter medgått tid ved endring av godkjent søknad som betinger nytt vedtak, ved forandringer fra rekvirenten i grunnlaget for matrikkelføring av saken og dersom kommunen avslår en søknad eller nekter å utføre meldt arbeid. Når en rekvirent forårsaker at kommunens arbeid må avbrytes eller avsluttes før det er fullført, skal det betales gebyr etter medgått tid for utført arbeid. Dersom saken ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, skal gebyret settes til 1/3 av gebyrsatsene etter regulativets §§ 5-1 til 5-6.

§ 1-6. Reduksjon av gebyr

- a) Det kan i spesielle tilfeller søkes om reduksjon av gebyret eller fritak av gebyr. Søknad om reduksjon av gebyr må sendes kommunen innen 3 uker etter at vedtaket er mottatt. Søknad utsetter ikke betalingsfristen.
- b) Kommunen kan på eget initiativ ettergi gebyret helt eller delvis dersom gebyret anses som åpenbart urimelig i forhold til arbeid og kostnader kommunen har hatt med saken,

eller dersom gebyret anses som åpenbart urimelig av andre grunner. Personlige eller sosiale forhold kan ikke hensyntas i en slik vurdering.

- c) Kommunen skal ved omgjøringer eller oppheving av vedtak vurdere om gebyret er åpenbart urimelig.
- d) Ved oversittelse av saksbehandlingsfrister reduseres gebyret i henhold til regler i plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven og i matrikkelloven.

§ 1-7. Klageadgang

Fastsettelse av gebyrets størrelse følger direkte av gebyrregulativet og er ikke et enkeltvedtak som kan påklages. Dette gjelder ikke der gebyret fastsettes skjønnsmessig.

Tiltakshaver/part/søker kan søke om reduksjon av gebyr, jf. § 1-6. Kommunens avgjørelser av søknad om reduksjon av gebyr for saker etter plan- og bygningsloven, eierseksjonsloven og matrikkelloven er å regne som enkeltvedtak og kan påklages til Fylkesmannen.

Kapittel 2. Plansaker.

§ 2-1. Betalingssetser og betalingstidspunkt

Gebyret for saksbehandling av plansaker angis ved bokstaven M. 1M utgjør kr 3.100,-.

§ 2-2 Den forberedende behandlingen

For den forberedende behandling av privat detaljreguleringsplan betales gebyr etter nedenstående satser. Det henvises til paragrafer i plan- og bygningsloven i tabellen.

	Forberedelser	Gebyr
A	Oppstartsmøte etter pbl § 12-8, privat detaljregulering uten konsekvensutredning og/eller planprogram <i>Dersom det må gjennomføres nytt oppstartsmøte for samme planforslag betales det ikke gebyr for dette.</i>	5M
B	Oppstartsmøte etter § 12-8, privat detaljregulering med konsekvensutredning og/eller planprogram. <i>Dersom det må gjennomføres nytt oppstartsmøte for samme planforslag betales det ikke gebyr for dette.</i>	8M
C	Oppstartsmøte etter § 12-8, endring av reguleringsplan etter forenklet prosess.	3M
D	Fastsettelse av planprogram etter § 12-9	15M
E	Sak til hovedutvalget/formannskapet om å gi råd i en detaljregulerings sak etter § 12-8 første ledd	15M
F	Sak til kommunestyret på grunn av avvisning av planinitiativ etter § 12-8 andre ledd	15M
G	Sak til kommunestyret ved avslag på komplett planforslag etter § 12-11 siste ledd.	15M

§ 2-3. Behandlingsgebyr for private forslag til detaljreguleringsplaner

For detaljreguleringsplan beregnes gebyr etter planområdets grunnareal (flateinnhold) og ny og eldre bebyggelses bruksareal etter tabellene A og B, slik at plangebyret er samlet antall M fra tabell A og tabell B.

Selv om arealene skulle bli redusert i den politiske behandlingen, refunderes ikke deler av gebyret.

Sjø- og vannarealer tas bare med for den del som skal benyttes til bryggeanlegg, havneformål eller annet anlegg. Arealer som etter kommunens vurdering bare tas med for helhetens skyld, holdes utenfor arealberegningen.

Gebyr beregnes etter bruksareal for ny og eksisterende bebyggelse som skal bli stående. Det skal betales gebyr for bruksareal som ligger både over og under terreng. I sone med særlig hensyn til kulturmiljø inngår bare bruksarealet for eventuell ny bebyggelse (ikke eksisterende).

Arealer, bygninger og anlegg til offentlige formål, dvs. finansiert over offentlige budsjetter, holdes utenfor beregningen av plangebyret. Arealer som reguleres til uteområder åpne for allmennheten som parker, plasser, torg og gangarealer holdes også utenfor beregningen av plangebyret.

Tabell A – gebyrsatsene for planområdets grunnareal

Planområdets grunnareal	Gebyr
0 – 2.000 m ²	20M
2.001 m ² – 5.000 m ²	45M
5.001 m ² – 10.000 m ²	60M
10.001 m ² – 20.000 m ²	75M
20.001 m ² – 30.000 m ²	90M
30.001 m ² – 50.000 m ²	100M
50.001 m ² – 70.000 m ²	110M
70.001 m ² og høyere	120M

Tabell B – gebyrsatsene for planområdets bruksareal

Planområdets tillatte bruksareal	Gebyr
0 – 1.000 m ²	15M
1.001 m ² – 3.000 m ²	25M
3.001 m ² – 5.000 m ²	40M
5.001 m ² – 10.000 m ²	50M
10.001 m ² – 20.000 m ²	60M
20.001 m ² – 30.000 m ²	70M
30.001 m ² – 40.000 m ²	75M
40.001 m ² – 50.000 m ²	80M
50.001 m ² – 70.000 m ²	85M
70.001 m ² og høyere	90M

§ 2-4. Behandlingsgebyr for private forslag til mindre reguleringsendringer

For private forslag til endringer av reguleringsplan, eller av bebyggelsesplan etter tidligere plan- og bygningslov, beregnes gebyr etter nedenstående satser.

	Endringstype	Gebyr
A	Endring av reguleringsplan etter enklere prosess i henhold til pbl § 12-14, med politisk vedtak.	15M

Det skal betales gebyr etter § 2-3 for endringer av reguleringsplan som ikke behandles etter enklere prosess, jf pbl § 12-14.

§ 2-5. Avvik fra overordnet plan, fornyet behandling og digitalisering

For privat detaljreguleringsplan og endring av reguleringsplan skal det betales følgende gebyrer ved avvik fra overordnet plan, fornyet behandling og digitalisering:

		Gebyr
A	Detaljregulering som ikke samsvarer med arealbruken i overordnet plan og/eller som har konsekvensutredning beregnes et tilleggsgebyr på	10M
B	Endringer av planforslag etter at forslaget er fremmet til politisk behandling eventuelt med ny begrenset høring og ny fremleggelse for formannskapet beregnes et tilleggsgebyr på	25 % av plangebyret etter § 2-3
C	Omfattende endring av planforslag etter at forslaget er fremmet til politisk behandling med ny varsling og fremleggelse i formannskapet beregnes et tilleggsgebyr på	50 % av plangebyret etter § 2-3
D	Reguleringsplaner som ikke er levert på digital form eller der det er vesentlige mangler i den digitale reguleringsplanen beregnes et tilleggsgebyr på	20 % av plangebyret etter § 2-3

§ 2-6 Manglende oppfølging/framdrift, trekking av sak

For trekking av planforslag eller manglende oppfølging/framdrift skal det betales følgende gebyrer:

		Gebyr
A	Forslagsstiller trekker planforslaget før 1. gangsbehandling	25 % av plangebyret etter § 2-3
B	Forslagsstiller trekker forslag til endring av reguleringsplan etter forenklet prosess	4 M
C	Manglende framdrift fra forslagsstillers side i minimum 6 måneder (etter varsel om oppstart), avslutning av plansak pga manglende oppfølging fra forslagsstiller før det legges fram til førstegangsbehandling.	25 % av plangebyret etter § 2-3

§ 2-7. Tillegg for gebyrer pålagt av andre

Dersom det som følge av planarbeid/planbehandling påløper gebyrer til andre offentlige instanser, skal dette dekkes av forslagsstiller.

Kapittel 3. Byggesaker

§ 3-1. Betalingssatser

Gebyret for saksbehandling av komplette søknader angis ved bokstaven M. 1M utgjør kr 3.100,-.

- a) Ved behandling av saker der innsendt dokumentasjon er mangelfull eller feilaktig, beregnes et tilleggsgebyr etter medgått tid med kr 1.435,- endres for prisstigning pr. time inntil saken er komplett.
- b) Ved nybygging og ombygging der oppnådd passivhusstandard kan dokumenteres ved søknad om ferdigattest vil, etter søknad, 50 % av byggesaksgebyret bli refundert.
- c) Ved nybygging og ombygging der oppnådd plusshusstandard kan dokumenteres ved søknad om ferdigattest vil, etter søknad, 80 % av byggesaksgebyret bli refundert.
- d) For forhåndskonferanser, inkludert forberedelse og etterarbeid/referat, er gebyret 1M.
For andre møter, inkludert forberedelse og etterarbeid/referat, beregnes gebyr etter medgått tid. Hvor parten ikke møter til avtalt forhåndskonferanse/møte, belastes parten for 1 time + eventuelt medgått tid til forberedelser.
- e) For bistand/konsultasjon/forhåndsuttalelse ut over det som følger av kommunens alminnelige veiledningsplikt i henhold til forvaltningsloven § 11, beregnes gebyr etter medgått tid.
- f) For behandling av tiltak som ikke er spesielt nevnt i dette regulativ, beregnes gebyr etter medgått tid. Gebyret skal ikke i noe tilfelle settes lavere enn 2M.
- g) I forbindelse med avvikling av byggesaksdager kan normale gebyrer reduseres. Gebyrene vil bli annonsert i forkant hvert år i forbindelse med byggesaksdagene.

§ 3-2 Hva gebyrene omfatter

Gebyrene gjelder for både ettrinns søknader og rammesøknader. I begge tilfeller er ferdigattest inkludert i gebyret. Der det gis rammetillatelse, er første igangsettingstillatelse også inkludert.

§ 3-3. Flere igangsettingstillatelser

Der det gis flere igangsettingstillatelser, betales tilleggsgebyr på 3M for den andre igangsettingstillatelsen og for hver igangsettingstillatelse etter denne.

§ 3-4. Midlertidig brukstillatelse og ferdigattest

Der det gis midlertidig brukstillatelse, betales det gebyr på 2M. Dette gjelder også der det søkes om ny midlertidig brukstillatelse fordi frist for ferdigstilling er oversittet og tiltaket ikke er ferdig.

For søknad om ferdigattest for eldre bygg, eller der det ikke var inkludert i gebyret for tillatelse, betales det gebyr på 2M i saker hvor det er krav om ansvarlige foretak. For slike søknader i saker hvor det ikke er krav om ansvarlige foretak, er ferdigattest fritatt for gebyr.

Det kan ikke gis ferdigattest for bygg omsøkt før 1.1.1998.

§ 3-5. Avslag og avvisning

- a) Dersom en søknad avslås, betales 50 % av fullt gebyr, som inkluderer både fastpris og medgåtte timer.
- b) For avslag med begrunnelse i Konnerudkvoten settes gebyret til 2M pr. bolig for første gangs behandling. Gebyr for medgått tid etter § 2-1 kommer i tillegg.
- c) For søknader som avvises, settes gebyret til 2M.

§ 3-6. Ulovlighetsoppfølging

Der kommunen har foretatt ulovlighetsoppfølging og det i ettertid innsendes søknad for ulovlig igangsatt eller utført tiltak, betales gebyr i henhold til tiltakets art etter dette regulativ fra komplett søknad registreres i kommunen, med et tillegg på 50 % av fullt saksbehandlingsgebyr som inkl. både fastpris og medgåtte timer for byggesaksbehandlingen, jf. § 3-1 a.

I tillegg kommer eventuell tvangsmulkt og/eller overtredelsesgebyr etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven §§ 32-5 og 32-8.

§ 3-7. Tiltak som kan utføres uten krav om ansvarlig foretak, jf. pbl §§ 20-1, 20-4

Bestemmelsen gjelder for nybygg, tilbygg og endringsarbeider, og for midlertidige og transportable konstruksjoner, og driftsbygninger i landbruket som kan utføres uten krav om ansvarlig foretak (uavhengig av om foretak faktisk benyttes). Satsene gjelder per tiltak (ikke per søknad).

	Tiltak	Gebyr
A	Midlertidige/transportable konstruksjoner, telt o.l.	2M
B	Bygningsmessige tiltak på inntil 25 m ²	2M
C	Bygningsmessige tiltak på 26-50 m ²	3M
D	Bygningsmessige tiltak på 51-100 m ²	4M

E	Bygningsmessige tiltak på over 100 m ²	6M
---	---	----

§ 3-8. Boligbygg, garasjer, hvor det er krav om ansvarlige foretak jf. pbl § 20-1

Bestemmelsen gjelder boliger og garasjer (for bolig) hvor det kreves ansvarsrett for tiltaket. Boligbygg for felles boformer, institusjoner, kollektiver, hybelbygg m.v. beregnes etter § 3-9.

	Type tiltak	Gebyr
A	Enebolig/fritidsbolig	13M
B	Tomannsbolig	20M
C	For bolighus med sekundærleilighet (boenhet) beregnes et tillegg til det ordinære gebyret	4M
D	Boligbygg inntil 4 boenheter	25M
E	Boligbygg fra 4 og inntil 12 boenheter	40M
F	Boligbygg over 12 og inntil 20 leiligheter	50M
G	Boligbygg over 20 leiligheter	60M
H	Tilbygg/påbygg/underbygg til bolig med ny boenhet (som ikke faktureres etter § 3-7)	8M
I	Tilbygg/påbygg/underbygg til bolig uten ny boenhet (som ikke faktureres etter § 3-7)	6M
J	Frittliggende garasje (som ikke faktureres etter § 3-7)	4M
K	Felles garasjeanlegg knyttet til blokk eller andre boligbygg. Satsen gjelder pr. 10 biloppstillingsplasser	3M

§ 3-9 Næringsbygg, institusjonsbygg, andre lignende bygg, driftsbygninger i landbruket, jf. pbl § 20-1

Denne bestemmelsen gjelder nybygg, tilbygg, påbygg eller underbygg som ikke faktureres etter §§ 3-7 eller 3-8. For bygg med flere bruksformål beregnes boligdelen etter § 3-8. Gebyret beregnes etter bruksareal (BRA) i henhold til NS 3940.

	Arealintervaller	Gebyr
A	Areal opptil 100 m ²	5M
	Deretter kommer i tillegg:	
B	Areal mellom 100 og 200 m ²	5M
C	Areal mellom 200 og 2 000 m ²	5M pr. påbegynt 200 m ²
D	Areal mellom 2 000 m ² og 10 000 m ²	3M pr. påbegynt 200 m ²
E	Areal mellom 10 000 m ² og 50 000 m ²	2M pr. påbegynt 200 m ²
F	Innendørs parkeringsareal og på tak (beregnes separat fra A-E)	3M pr. påbegynt 200 m ²

§ 3-10. Spesielle bygg og skilt, jf. pbl § 20-1

	Type tiltak	Gebyr
A	Stadionanlegg (eventuelle næringsarealer i anlegget kommer i tillegg, jf. § 3-9)	30M
B	Skilt og reklame som er søknadspliktig, pr. foretak.	2M

§ 3-11. Tiltak med eksisterende bygninger og bruksendringer, jf. pbl §§ 20-1

	Type tiltak	Gebyr	Merknad
A	Nytt våtrom	2M	Hvis søknaden omfatter mange bad, maks 15M
B	Bruksendring fra/til bolig	6M	Pr. boenhet
C	Søknadspliktig bruksendring av del av bolig	3M	
D	Oppdeling av bolig i flere boenheter/bruksenheter	5M	Pr. boenhet/bruksenhet
E	Sammenslåing av boenheter/bruksenheter	2M	Pr. opprinnelig boenhet/bruksenhet
F	Bruksendring av tiltak etter § 3-9 som medfører søknadspliktige ombyggingsarbeider	50 % av satser i § 3-9	
G	Bruksendring av tiltak etter § 3-9 uten søknadspliktige ombyggingsarbeider	30 % av satser i § 3-9	
H	Hovedombygging av tiltak etter §§ 3-8 og 3-9	50 % av satser i §§ 3-8 og 3-9	
I	Bruksendring av kort varighet (inntil 6 mnd).	2M	
J	Fasadeendring for bygning inntil 2 etasjer	2M	Pr. fasade, maks 6M
K	Fasadeendring for bygning på 3 etasjer eller mer	3M	Pr. fasade, maks 9M
L	Ny etasjeplan i bygning	50 % av satsene i §§ 3-8 og 3-9	
M	Bygningsmessige arbeider som ikke er omfattet av punkt A-L	30 % av satsene i §§ 3-8 og 3-9	I tillegg til gebyret for evt. bruksendring

§ 3-12. Større konstruksjoner og anlegg, jf. pbl § 20-1

Det betales 6M for følgende tiltak:

1. Masseforflytning, massedeponering, planering og landskapsarbeid som berører fra 1 til 10 dekar areal, med en økning på 1M for hvert 10 dekar som berøres
2. Tribuner og idrettsbaner/anlegg som ikke går inn under § 3-10. Dersom tribuneanlegget har rom for næringsvirksomhet betales gebyr etter § 3-9 i tillegg
3. Tunneler og underjordiske haller
4. Vei-lokk og konstruksjoner over vei eller vann

§ 3-13. Konstruksjoner og anlegg av middels størrelse, jf. pbl § 20-1

Det betales 3M for nyoppføringer og nyanlegg og søknadspliktige endringer, ombygginger og fornyelse av følgende konstruksjoner og anlegg:

1. Utendørs svømmebasseng
2. Lagertanker
3. Broer
4. Offentlige vei- og jernbaneanlegg pr. påbegynt 250 m lengde
5. Offentlige rørledninger for transport av vann, avløpsvann og overvann og rørledninger for avfall og fjernvarme pr. Påbegynt 250 m lengde
6. Permanente kaier, moloer, brygger og flytebrygger over 10 m lengde
7. Utendørs opplag, lager, produksjonsvirksomhet
8. Åpne anlegg for idrett og lek
9. Støttemurer, støyskjermer og levegger over 10 m lengde
10. Private ledningsanlegg uansett lengde
11. Andre konstruksjoner på næringseiendom som ikke kan betegnes som bygning
12. Piper, fyringsanlegg, kjøleanlegg, ventilasjonsanlegg, heiser, løfteplattform, rulletrapper og rullebånd, herunder de bygningsmessige endringer som er en direkte følge av installasjonen
13. Nedgravd renovasjon, pr. anlegg
14. Midlertidig deponering av masse

§ 3-14. Mindre konstruksjoner og anlegg, jf. pbl § 20-1

Det betales gebyr lik 2M for følgende konstruksjoner og anlegg:

1. Utomhusplan og/eller revisjon av samme anlegg, flytting, utvidelse av privat vei eller parkeringsplass
2. Søknadspliktig endring av terreng i boligområde
3. Gjerde av mur eller betong
4. Master
5. Skateramper og lekeinnretninger
6. Permanente kaier, moloer, brygger og flytebrygger under 10 m lengde
7. Piper i bolighus/småhus
8. Støttemurer, støyskjermer og levegger under 10 m lengde
9. Trappeheiser

§ 3-15. Riving, jf. pbl § 20-1

	Type tiltak	Gebyr
A	Riving av tiltak som ved oppføring går under regulativets § 3-7	2M

B	Riving av bygning under 100 m ² bruksareal	2M
C	Riving av bygning over 100 m ² bruksareal	4M
D	Riving/fjerning av tiltak nevnt i §§ 3-12, 3-13 og 3-14	2M
E	Riving av konstruksjoner og anlegg for øvrig m.v.	2M

§ 3-16. Delesak etter plan- og bygningsloven

	Type deling	Gebyr	Merknad
A	Deling av eiendom i 2 tomter, bebygde eller ubebygde	5M	
B	Deling av eiendom i mer enn 2 tomter, bebygde eller ubebygde	3M	Pr. tomt (eksist. og nye) ikke ut over 30M
C	Opprydding i grenseforhold for etablering av ny eiendom	3M	Skal slik eiendom deles, kommer gebyr for deling i tillegg
D	Mindre grensejustering eller arealoverføring mellom eiendommer	2M	Areal under 1000 m ² berøres
E	Større grensejusteringer eller arealoverføringer	5M	Areal over 1000 m ² berøres
F	Deling/grensejustering er i samsvar med grenser/tomteinndeling fastsatt i godkjent plan	50 %	av gebyr i ovenstående tabell
G	Deling av eksisterende tomannsboligtomt/ rekkehustomt/annen sammenhengende tomt når delelinjen legges mellom boenhetene	50 %	av gebyr i ovenstående tabell
H	Grensejustering for overføring av areal fra private til det offentlige		Ikke gebyr

§ 3-17. Revidert søknad og tegninger

Med revidert søknad menes endringer det søkes om etter at rammetillatelse eller ett-trinnstillatelse er gitt, men før bygget eller tiltaket har fått ferdigattest. Gebyrene i denne bestemmelsen gjelder per søknad om endring av gitt tillatelse (ikke per tiltak).

	Type tiltak	Gebyr
A	Søknadspliktig endring av tiltak etter § 3-7	2M
B	Søknadspliktig endring av tiltak etter §§ 3-8 og 3-9	4M
C	Søknadspliktig endring av tiltak etter §§ 3-12, 3-13 og 3-14	2M

§ 3-18. Dispensasjoner fra arealplan og plan- og bygningslovgivningen / Fravik fra byggt teknisk forskrift, jf. pbl §§ 19-2 og 31-2

For behandlingen av søknad om dispensasjon fra plan- og bygningslovgivningen og fra planbestemmelser betales gebyr for hver(t) enkelt dispensasjon/fravik.

	Dispensasjon/Fravik	Gebyr
A	Dispensasjon knyttet til mindre tiltak som ellers er fritatt for saksbehandling	2M
B	Dispensasjon som behandles som del av bygge- eller delesak	4M
C	Dispensasjon som behandles som egen sak uavhengig av bygge- eller delesak	6M
D	Fravik fra byggt teknisk forskrift (eksist. bygg, jf. pbl § 31-2)	4M

Dersom det ved kombinerte søknader oppstår de samme dispensasjonsforhold for alle tiltak som omsøkes samtidig, skal dispensasjons-/fraviksgebyret beregnes som om det var én søknad.

§ 3-19. Godkjenning som selvbygger

For godkjenning av privatperson som selvbygger er gebyret 1M.

§ 3-20. Godkjenning av tiltaksplan etter forurensningsforskriftens kap. 2

Kommunen er forurensningsmyndighet i saker som gjelder opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider.

Ved bygge- og gravearbeider på en eiendom der det er grunn til å tro at grunnen er forurenset, må omfanget og betydningen av en eventuell forurensning kartlegges. Viser undersøkelsen at det er forurenset grunn, må en tiltaksplan i tråd med forurensningsforskriftens kapittel 2 godkjennes av kommunen før tiltaket kan settes i gang.

For godkjenning av tiltaksplan for forurenset grunn, skal det betales gebyr på 3M.

Kapittel 4. Seksjoneringsaker

§ 4-1. Betalingssetser

Gebyret for saksbehandling av komplette søknader angis ved bokstaven M. 1M utgjør kr 2.870,-.

- a) Ved behandling av saker der innsendt dokumentasjon er mangelfull eller feilaktig, beregnes et tilleggsgebyr etter medgått tid med kr 1.435,- pr. time inntil saken er komplett.
- b) For bistand/konsultasjon ut over det som følger av kommunens alminnelige veiledningsplikt i henhold til forvaltningsloven § 11, beregnes gebyr etter medgått tid.
- c) For behandling av tiltak som ikke er spesielt nevnt i dette regulativ, betales gebyr etter medgått tid. Gebyret skal ikke i noe tilfelle settes lavere enn 1M.
- d) Der begjæringen trekkes før tillatelse er gitt fra kommunen, eller begjæringen avslås, skal hele tinglysingsgebyret tilbakebetales, jf. eierseksjonsloven § 15 annet ledd. Behandlingsgebyr innkreves etter medgått tid, jf. § 4-1 a og c.

§ 4-2 Seksjonering

For behandling av begjæring om seksjonering skal det betales gebyr etter følgende satser.

	Type tiltak	Gebyr
A	Seksjonering av 2-10 seksjoner	3M
B	Seksjonering av 11-50 seksjoner	4M
C	Reseksjonering av 1-10 seksjoner	5M
D	Reseksjonering av 11-50 seksjoner	6M
E	Seksjonering/reseksjonering over 50 seksjoner	8M
F	Sletting av seksjonering	1M
G	Tilleggsgebyr for befarung av eiendom	2M

I tillegg kommer tinglysingsgebyr, som for tiden er **kr 525,-** (Vedtatt i statsbudsjettet).

Forenklet kartutsnitt som benyttes i seksjoneringsaker er ikke gebyrbelagt.

Oppmålingsforretning og utstedelse av matrikelbrev i forbindelse med seksjonering av uteareal som tilleggsdeler gebyrlegges etter reglene i regulativets kap. 5, §§ 5-3 og 5-13, jf. eierseksjonsloven § 15 annet ledd.

Kapittel 5. Matrikkelsaker

Gebyrer for arbeider etter matrikkeloven § 32, matrikkelforskriften § 16 og pbl § 2-1 fastsettes som følger:

- Gebyr for saker etter kapittel 5 som beregnes etter medgått tid, er timesatsen kr 1.435,- pr. time.

I. Oppretting av matrikkelenhet (inkl. oppmålingsforretning)

§ 5-1. Oppretting av grunneiendom og festegrunn

areal fra	0-300 m ²	kr 13.920,-
areal fra	301-2000 m ²	kr 31.520,-
areal fra	2001- økning pr. påbegynte daa.	Kr 3.410,-

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret:

6-10 tomter:	10% reduksjon
11-25 tomter:	15% reduksjon
26 og flere:	20% reduksjon

§ 5-2. Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn

Areal fra	0-300 m ²	kr 13.920,-
Areal fra	301-2000 m ²	kr 31.520,-
areal fra	2001- økning pr. påbegynte daa.	Kr 2.780,-

§ 5-3. Oppmåling av uteareal på eierseksjon

Gebyr for oppmåling av uteareal pr. eierseksjon:

areal fra	0-50 m ²	kr 9.260,-
areal fra	51-250 m ²	kr 13.920,-
areal fra	251-2000 m ²	kr 18.540,-
areal fra	2001- økning pr. påbegynte daa.	Kr 2.780,-

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende uteareal som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret:

6-10 tomter:	10% reduksjon
11-25 tomter:	15% reduksjon
26 og flere:	20% reduksjon

Dersom partene ønsker det kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten oppmøte i marka, der uteareal til eierseksjon er entydig fastsatt med koordinater, jfr. Matrikkelforskriften § 40 1. ledd a).

Ved kontorforretning over uteareal der det er innsendt data/koordinater ifølge kravspesifikasjon reduseres gebyret med 60 %.

§ 5-4. Oppretting av anleggseiendom

Volum fra	0-2000 m ³	kr 37.080,-
Volum fra	2001 m ³ -økning på. Påbegynte 1000 m ³	kr 2.780,-

§ 5-5. Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av jordsameie faktureres etter medgått tid.

II. Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

§ 5-6. Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Gebyr for oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning er kr 5.780,-
I tillegg kommer gebyr for utføring av oppmålingsforretning, jfr. § 5-1 m.m.

III. Grensejustering (inkl. Oppmålingsforretning)

§ 5-7. Grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Areal fra	0-50 m ²	kr 8.970,-
Areal fra	51-250 m ²	kr 13.920,-
Areal fra	251-500 m ²	kr 16.690,-

For grensejustering til vei- eller jernbaneformål, jfr. Matrikkeloven § 16 og matrikkelforskriften §34, 7. ledd:

Areal fra	0-1000 m ²	kr 13.920,-
Areal fra	1001 m ² – økning pr. påbegynte daa.	kr 2.780,-

§ 5-8. Anleggseiendom

Volum fra	0-250 m ³	kr 18.540,-
Volum fra	251-1000 m ³	kr 21.310,-

IV. Arealoverføring (inkl. oppmålingsforretning)

§ 5-9. Grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Areal fra	0-300 m ²	kr 15.650,-
Areal fra	301-500 m ²	kr 18.540,-
areal fra	501- økning pr. påbegynte 500 m ²	Kr 2.780,-

I tillegg kommer dokumentavgift til staten.

§ 5-10. Anleggseiendom

Volum fra	0-250 m ³	kr 23.210,-
Volum fra	251-500 m ³	kr 27.800,-
Volum fra	500 m ³ – økning pr. påbegynte 500 m ³	kr 2.780,-

I tillegg kommer dokumentavgift til staten.

V. Diverse tjenester

§ 5-11. Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning. Jfr. også § 5-14

1 punkt	kr 3.920,-
2 punkter	kr 6.820,-
For overskytende punkter, pr. punkt	kr 1.010,-

§ 5-12. Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt/klarlegging av rettigheter Jfr. også § 5-14

1 punkt	kr 7.050,-
2 punkter	kr 11.130,-
For overskytende punkter, pr. punkt	kr 2.260,-

§ 5-13. Gebyr for klarlegging av rettigheter

Gebyr for klarlegging av rettigheter fastsettes etter medgått tid.

§ 5-14. Redusert gebyr for matrikelbrev uten koordinater som erstatning for eldre målebrev

Ved oppmåling av hele eiendommen:

- Der det ikke er koordinatbestemt målebrev, beregnes gebyret etter § 5-1 redusert med 60 %.
- Der en matrikkeleiendom er omkranset av matrikkeleiendommer som har koordinatbestemte eldre målebrev, benyttes gebyr etter § 5-6.

Ved oppmåling av enkeltpunkt:

- Der en til tre grensepunkter skal klarlegges på en eiendom med eldre målebrev, benyttes gebyr etter § 5-12 redusert med 20%. Det forutsettes at målebrevet har ikke koordinatbestemte grenser.

§ 5-15. Sammenslåing

Sammenslåing av matrikkelenheter og utferdigelse av matrikelbrev etter sammenslåingen er ikke gebyrlagt.

§ 5-16. Innløsning av festeiendom

Innløsning av festeiendom til ny matrikkelenhet hvor alle grenser tidligere er koordinatbestemt ved kart- eller oppmålingsforretning, beregnes gebyret etter § 5-1 redusert med 60 %.

Oppmålingsforretning kan gjennomføres uten oppmøte i marka dersom partene ønsker dette. Det forutsettes at grensene er tilfredsstillende merket og koordinatbestemt. Gebyr beregnes etter medgått tid.

Dersom grensene ikke tidligere er koordinatbestemt, beregnes gebyret etter § 5-1. Dersom det samtidig med rekvisisjon av innløsning av festetomt blir rekvirert grensejustering eller arealoverføring, beregnes grensejusteringen/arealoverføringen med gebyr etter §§ 5-7 og 5-9 redusert med 50 %.

§ 5-17. Privat grenseavtale

Gebyrlegges etter medgått tid.

§ 5-18. Punkter på grenselinje

Gebyr for merking av punkter på grenselinje gebyrlegges etter medgått tid der det ikke benyttes offentlig godkjente grensemerker.

§ 5-19. Oppmålingsforretning over spesielle arealer

For oppmålingsforretning over større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftformål og lignende, samt ferdig regulerte områder som senere ytterligere skal fradeles, reduseres gebyret etter § 5-1 med 50 %.

§ 5-20. Digitale geodata ved større utbyggingsområder

Oppmålingsgebyret kan reduseres med inntil 10 % av totalt oppmålingsgebyr om det innsendes koordinater for nye parseller som er i henhold til SOSI-standard for digitale kartdata. Reduksjonen inntreffer kun dersom innsendte digitale geodata er i henhold til godkjente planer, og kan benyttes direkte som stikningsdata for landmåler. Reduksjonen kommer i tillegg til eventuelle reduksjoner etter §§ 5-1 og 5-3.

§ 5-21. Merkemateriell

Utgifter til merkemateriell for grenser og annet er inkludert i ovennevnte gebyrer.

VEDLEGG 14

Drammensregionens brannvesen

Drammensregionens brannvesen IKS
Langes gt. 11 – 3044 Drammen

- Trygghet og sikkerhet for deg

Drammen, 15.9.20

**Gebyr for feiing og tilsyn av fyringsanlegg i kommunene:
Sigdal, Krødsherad, Øvre Eiker, Lier og (Nye)Drammen**

Gebyrene foreslås med en gjennomsnittlig økning i samsvar med kommunal deflator.

Detaljert prisliste på bakgrunn av forslaget ligger vedlagt.

**Forenkling av gebyr for behandling av søknader om tillatelse til handel med fyrverkeri i kommunene:
Sigdal, Krødsherad, Øvre Eiker, Lier og (Nye)Drammen:**

Gebyrene foreslås med en økning i samsvar med kommunal deflator. Det foreslås å forenkle satsene ved å inkludere befaring i gebyret for behandling av søknad. Dette medfører at gebyr for 1.gangs tilsyn strykes. Gebyr for tilsyn utover befaring opprettholdes med nåværende pris for tilsyn. Som erstatning for 1.gangstilsyn/befaring foreslås det et endringsgebyr i de tilfeller søker endrer på forutsetningene i tillatelsen/vedtaket. Størrelsen på dette gebyret foreslås til halv pris av behandling av søknad.

Bakgrunnen for endringsforslagene er at det vil være enklere for søker å forholde seg til en pris for behandling og befaring (befaring er i dagens regulativ kalt 1.gangs tilsyn). I dag faktureres dette som to separate gebyr. Ved å innføre et gebyr for endring av tillatelse vil den enkelte søker i større grad betale for medgått tid til behandling av søknad om endring.

Detaljert prisliste på bakgrunn av forslaget ligger vedlagt.

Med vennlig hilsen,
Inge Wergeland, avdelingssjef Forebyggende avdeling
Drammensregionens brannvesen IKS

VEDLEGG 15

Glitrevannverket IKS – notat om styrevalg og låneopptak

Styrevalg og låneopptak i Glitrevannverket IKS

Til: Representantskapet i Glitrevannverket IKS
Fra: Kommunene Lier, Asker og Drammen

Dato: 21.09.2020
Saksnr:
Deres ref:

Dette notatet presiserer behandlingen i representantskapet i Glitrevannverket IKS når det gjelder valg av styre og låneopptak.

Notatet supplerer selskapsavtalens bestemmelser om saksbehandlingen i representantskapet hva gjelder valg av styre (§9 Styret) og låneopptak (§14 Låneopptak og garantistillelse). Notatet er ikke et formelt vedlegg til selskapsavtalen.

Notatet er vedtatt av kommunestyrene i Lier, Asker og Drammen.

Eierkommunene i Glitrevannverket IKS er enige om at valg av styre og låneopptak iht. selskapsavtalens §9 Styret og §14 Låneopptak og garantistillelse skjer gjennom konsensus i representantskapet.

Det forutsettes at dette notatet behandles i representantskapet.

Dokumentet er sendt elektronisk uten underskrifter

VEDLEGG 16

Forslag til lokale retningslinjer for barnehager i Drammen kommune fra 1.1.2021

Lokale retningslinjer for barnehager i Drammen kommune

Gjeldende fra 1. januar 2021

Retningslinjene gir opplysninger om rapporteringstidspunkt, endring av driften, plasstyper og refusjon av kostnader knyttet til barn bosatt i annen kommune.

Retningslinjene gjelder for kommunale og private ordinære barnehager, familiebarnehager og åpne barnehager.

1. Rapporteringstidspunkt

Alle barnehager skal den 15. desember hvert år rapportere om antall barn, barnas alder og oppholdstid i barnehagen på skjema fastsatt av departementet. Rapporteringen danner grunnlag for utmålingen av kommunalt tilskudd til ikke-kommunale barnehager året etter.

Kommunen fatter oppdaterte vedtak månedlig. Slik vil tilskuddet samsvare med det faktiske antallet barn i barnehagen. Oppdaterte vedtak distribueres til barnehagene per e-post hver måned.

2. Endringer i barnetall (private barnehager)

i. Endringene skal føres fortløpende i kommunens fagsystem av styrer.

ii. Telling av antall barn i kommunens fagsystem gjennomføres i begynnelsen av hver måned. Barnehagene vil få utbetalt tilskudd basert på telling ved foregående måneds slutt.

iii. Ved beregning av tilskudd blir barn som fyller 3 år inneværende år regnet som små barn (under 3 år) i månedene januar til og med juli, og som store barn (over 3 år) i månedene august til og med desember.

3. Plasstyper (private barnehager)

Det vil bli gitt tilskudd til ordinære private barnehager og familiebarnehager etter følgende ukentlig oppholdstid:

17-24 timer: 40 % plass

25-32 timer: 60 % plass

33-40 timer: 80 % plass

41 timer eller mer: 100 % plass

Med heltidsplass i ordinær barnehage og familiebarnehage menes avtalt oppholdstid på 41 timer eller mer, uavhengig av barnehagens åpningstid og barnets faktiske oppholdstid.

Det vil bli gitt kommunalt tilskudd til åpen barnehage etter ukentlig oppholdstid 6- 15 timer.

Beregning av antall barn i åpen barnehage skal ta utgangspunkt i det faktiske antallet barn i barnehagen. Barnetallet skal rapporteres månedlig.

5. Utbetalingstidspunkt (private barnehager)

Kommunalt tilskudd og refusjoner utbetales innen den 15. hver måned. Tilskuddet for juni og juli utbetales sammen i juni måned.

6. Tilskuddssatser (private barnehager)

Det fastsettes en kommunal sats for beregning av tilskudd til driftskostnader per heltidsplass for barn over og under tre år. Deltidsplasser omregnes til heltidsplasser og inkluderes i beregningene. Kapitaltilskudd beregnes etter nasjonal sats.

VEDLEGG 17

IMDi – anmodning om bosetting av flyktninger i 2021

Drammen kommune
Postboks 7500
3008 DRAMMEN

Deres ref:

Vår ref:: 20-06720-1

Dato: 27.10.2020

Anmodning om bosetting 2021 - Drammen kommune

IMDi ber om at brevet blir distribuert til: Ordfører og rådmann

Bosetting er et viktig steg i integreringsprosessen for flyktninger. Kommunene som bosetter flyktninger, gjør en stor innsats for å legge til rette for rask bosetting og effektiv kvalifisering. Målet er deltakelse i arbeid og samfunnsliv.

2020 har vært et spesielt år. Kommunene har måttet tilpasse sitt bosettingsarbeid under pandemien og har vist imponerende evne til å finne alternative løsninger.

Grunnet forhold knyttet til pandemien ble det totale bosettingsbehovet i 2020 i løpet av sommeren nedjustert fra 5120 til 3600. Basert på dette tallet fikk bosettingskommunene en justert anmodning fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) i begynnelsen av september. Nye prognoser viser nå at behovet nasjonalt er ytterligere redusert til 3170 flyktninger. IMDi kommer ikke til å sende ut en ny justert anmodning, men vil sørge for at reduksjonen fordeles jevnt mellom alle bosettingskommuner.

Anmodning for 2021

Til grunn for anmodningen for 2021 ligger de nyeste prognoser for behovet for bosetting av flyktninger i 2021. Det er beregnet til å være 5030 personer. Antallet er usikkert på grunn av at pandemien vil påvirke blant annet mulighet for innreise av overføringsflyktninger også i 2021.

Kunnskapsdepartementet har fastsatt kriterier som gir føringer for hvordan det nasjonale bosettingsbehovet skal fordeles mellom kommunene (se vedlegg). Resultater i introduksjonsprogrammet over tid, samt mulighet for å få arbeid eller ta utdanning i kommunen/regionen skal tillegges stor vekt.

IMDi har fått innspill fra fylkeskommunene i respektive fylker i arbeidet med fordelingen. Kommunesektorens organisasjon (KS) har gitt innspill og tilslutning til fordelingen.

Med utgangspunkt i dette ber IMDi om at Drammen kommune bosetter 58 flyktninger i 2021.

Vi ber videre om at 4 av de 58 plassene blir benyttet til bosetting av enslige mindreårig over 15 år.

Hvis alderssammensetningen for de enslige mindreårige endrer seg, ber vi om at kommunen er fleksibel og bosetter i begge aldersgrupper, dvs. både fra Barne-, ungdoms- og familieetatens omsorgssentre, og fra Utlendingsdirektoratets mottak for enslige mindreårige.

Ubrukte plasser i 2020 kan ikke overføres til 2021. Personer som er søkt ut til kommunen i 2020 men først blir registrert som bosatt etter årsskiftet, vil telle på kommunens vedtak for 2021.

Svar på anmodningen

Vi ber om at det kommer tydelig fram av kommunens vedtak hvor mange flyktninger dere vedtar å bosette i 2021. Vi oppfordrer kommunen til å fatte vedtak i tråd med antallet det er anmodet om. Vedtaket skal ikke inkludere familiegjenforente eller inneholde andre reservasjoner.

I tillegg til et vedtak som svarer på denne anmodningen, ber IMDi om at kommunen i sitt svar også angir hvor mange flyktninger kommunen *kan være i stand til å bosette* dersom bosettingsbehovet øker i løpet av året. Tilbakemeldingen fra kommunen vil inngå i IMDis vurdering av kommunenes samlede bosettingskapasitet.

Frist for å svare på anmodningen er 31.12.2020.

Når vedtak er fattet, ber vi kommunen om å:

- sende skriftlig kopi av vedtaket til post@imdi.no med kopi til KS ved nina.gran@ks.no og til fylkeskommunen
- registrere vedtakstallet i IMDi sitt fagsystem for bosetting (IMDinett) etter at anmodningen er mottatt digitalt

Bakgrunn for prognosen for bosettingsbehovet nasjonalt

De nyeste prognosene fra Beregningsgruppa for utlendingsforvaltningen viser at det er behov for å bosette om lag 5030 flyktninger i Norge i 2021. Inkludert i dette tallet er 110 enslige mindreårige, hvorav 30 er under 15 år og bosettes av Bufetat.

Det beregnede bosettingsbehovet har bakgrunn i:

- prognoser over antall asylsøkere til Norge
- prognoser over antall innvilgede asylsøknader
- prognoser over antall overføringsflyktninger

Prognosene forutsetter antallet overføringsflyktninger i regjeringens forslag til statsbudsjettet.

Prognosene og bosettingsbehovet kan endre seg gjennom året som følge av endringer i forholdene over. Pandemien bidrar til mer usikkerhet enn det har vært tidligere år. Den endelige bosettingen for året kan derfor bli høyere eller lavere enn det som ligger til grunn for anmodningen. Det er derfor viktig at kapasiteten til å bosette flyktninger kan justeres i tråd med behovet.

Aktuelle tilskuddsordninger

- Kommuner som bosetter flyktninger, får utbetalt integreringstilskudd. Tilskuddet blir utbetalt etter at flyktningen er bosatt og etter at IMDi har mottatt krav om tilskudd fra bosettingskommunen. Tilskuddet skal medvirke til at kommunene har et aktivt bosettings- og integreringsarbeid for at flyktningene skal komme i arbeid, forsørge seg selv og delta i samfunnet så raskt som mulig. Integreringstilskuddet dekket i følge det partssammensatte Beregningsutvalget 101,7 prosent av kommunenes gjennomsnittlige utgifter knyttet til bosetting av flyktninger i 2019.
- Kommuner som bosetter enslige mindreårige flyktninger, mottar et særskilt tilskudd i tillegg til integreringstilskuddet. Bosettingskommunen må søke om tilskuddet etter at flyktningen er bosatt.
- Noen flyktninger har et særskilt behov for oppfølging og tilrettelegging på grunn av nedsatt funksjonsnivå eller atferdsvansker. Kommuner som bosetter flyktninger, må regne med at enkelte personer som bosettes har slike særskilte behov. Kommuner som bosetter personer

med nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker kan søke tilskudd fra IMDi for å dekke ekstraordinære utgifter.

- Kommuner mottar også tilskudd for voksne innvandrere som har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Les mer om tilskudd på IMDi sine nettsider: <https://www.imdi.no/tilskudd/>

Kontakt

Ta kontakt med IMDi ved kontaktsenter for bosetting dersom det er spørsmål om anmodningen.

Med hilsen
for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Morten Tjessem
avdelingsdirektør

Kristian Mellingen
seksjonsleder

Dokumentet er godkjent elektronisk og er derfor uten håndskrevet signatur

Vedlegg:

Anmodningskriterier for 2021

VEDLEGG 18

Tilleggsnotat økonomiplan 2021-2024/Årsbudsjett 2021

Notat

Til: Hovedutvalgene/Formannskapet/Kommunestyret

Fra: Rådmannen

Dato: 23.11.2020

Tilleggsnotat økonomiplan 2021-2024/Årsbudsjett 2021

Forslag til vedtak – tillegg til rådmannens opprinnelige forslag

Nytt pkt. 2a – iv)

Det avsettes rammebevilgning på 109,5 millioner kroner under Sentrale utgifter til dekning av kommunes merbelastning som følger av covid 19 i 1. halvår 2021. Inntekter fra kommunens rammetilskudd oppjusteres tilsvarende. Rådmannen gis fullmakt til å foreta budjettekniske justeringer dersom endelig tildeling til Drammen kommune avviker fra budsjettert beløp. Det foreslås også at rådmannen gis fullmakt til å disponere den sentrale avsetningen til covid-19 tiltak basert på dokumenterte merutgifter/mindreinntekter som følger av pandemien i 1. halvår 2021.

Nytt pkt. 19

Kommunestyret vedtar vedlagt forslag til Rammemodell for styring og utvikling i Drammen kommune.

Nytt pkt. 20

Rådmannen gis fullmakt til å selge Drammen kommunes aksjer i Svelvikposten AS.

Hovedoversikt drift – oppdatert versjon (Poster som er endret er merket med blått)

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Sentrale inntekter				
Skatt på inntekt og formue	-3 161 968	-3 168 414	-3 177 972	-3 191 069
Rammetilskudd	-2 839 478	-2 719 259	-2 724 328	-2 734 836
Engangsmidler kommunereform	0	0	0	0
Integreringstilskudd	-81 164	-68 891	-68 383	-68 311
Tilskudd enslige mindreårige flyktninger	-22 788	-19 259	-14 582	-12 509
Rente og inv. kompensasjon fra staten	-18 905	-18 767	-18 634	-18 523
Ekstraordinært vedlikeholdstilskudd	0	0	0	0
Overføring fra kommunale foretak	-94 742	-94 742	-94 742	-94 742
Sum Sentrale inntekter	-6 219 046	-6 089 333	-6 098 641	-6 119 990
Sentrale utgifter				
Lønnsreserve	98 280	98 279	98 279	98 279
Overgangskostnad ny kommune	0	0	0	0
Husleie, renhold mv. ufordelt	610 193	615 725	624 468	624 468
Premiefond	-63 129	-63 223	-63 327	-63 433
Premieavvik	-122 802	-130 032	-141 624	-148 212
Amortisering av tidligere premieavvik	172 232	173 265	162 832	134 458
Tilskudd/kontingent pensjon	1 600	1 600	1 600	1 600
Reguleringspremie pensjon	120 805	123 884	127 042	130 228
Overføring av vedlikeholdstilskudd til DEKF	0	0	0	0
Rammebevilgning covid-19 tiltak i 2021	109 500			
Reserveavsetning pensjon	10 000	10 000	10 000	10 000
Redusert arbeidsgiveravgift 3.termin	0	0	0	0
Sum Sentrale utgifter	936 679	829 499	819 271	787 389
Programområdene				
P01 Skole	1 025 001	1 013 568	1 003 668	999 568
P02 Barnehager	778 993	781 493	778 993	776 493
P03 Forebyggende tjenester	341 481	341 481	341 481	341 481
P04 Helse	314 143	311 133	311 133	311 133
P05 Mennesker med nedsatt funksjonsevne	313 231	318 074	318 074	316 974
P06 Hjemmetjenester og institusjon	974 288	979 388	985 788	996 488
P07 Rus og psykisk helse	149 577	145 347	140 747	138 347
P08 Sosialtjeneste, etablering og bolig	406 366	399 551	393 136	393 136
P09 Kultur, idrett og frivillighet	266 891	266 691	266 691	266 691
P10 Medvirkning og lokaldemokrati	3 258	3 208	3 208	3 208
P11 Utbygging og samferdsel	102 802	100 502	99 502	99 502
P12 Vann, avløp og renovasjon	-158 708	-170 611	-185 168	-202 657
P13 Arealplan og miljø	50 238	47 838	45 038	45 038
P14 Ledelse, styring og administrasjon	364 884	362 234	359 584	359 584
P15 Samfunnsikkerhet	88 849	88 849	88 849	88 849
P16 Næringsutvikling	11 773	11 773	11 773	11 773
P17 Arbeid og inkludering	0	0	0	0
P18 Politisk styring	49 794	36 794	48 294	48 294
P19 Sentrale poster				
Sum netto rammer	5 082 859	5 037 311	5 010 789	4 993 900

	Økonomiplan			
<i>Beløp i 1000</i>	2021	2022	2023	2024
Finansutgifter				
Renteutgifter, provisjoner og finans	103 389	110 696	117 441	127 103
Avdragsutgifter	225 462	233 347	241 374	253 990
Renteinntekter	-39 392	-43 840	-49 814	-55 744
Utbytte	-96 600	-107 300	-108 300	-108 300
Lånefondets kontantresultat	-25 296	-31 607	-29 338	-11 991
Netto finansutgifter	167 563	161 296	171 363	205 058
Netto driftsresultat (KOSTRA)	-31 944	-61 227	-97 218	-133 643
Disponering tidligere års regnskpsresultat	0	0	0	
Bruk av disposisjonsfond	-50 154	-34 194	-38 434	0
Avsetning disposisjonsfond	0	0	0	19 907
Avsetning bundne fond (VA fond)	12 298	11 321	9 552	10 436
Sum avsetninger	-37 856	-22 873	-28 882	30 343
Overføring til investeringsregnskapet	69 800	84 100	126 100	103 300
Årsresultat (overskudd (-)/underskudd (+))	0	0	0	0

Saksutredning

Som varslet i økonomiplan 2021-2024 leggernå rådmannen fram en tilleggsinnstilling med utgangspunkt i regjeringens tilleggsmelding til statsbudsjett 2021 vedr. covid-19 tiltak i 1. halvår 2021. Rådmannen har i tillegg valgt å ta med et par andre forhold. Dette gjelder rammemodellen for styring og utvikling oppdatert etter kommunestyrets behandling, samt forslag om salg av Drammen kommunes aksjeri Svelvikposten AS.

Tilleggsnummer til statsbudsjett 2021

Regjeringen fremmet den 10. desember et tilleggsnummer til statsbudsjettet for 2021. Det foreslås her nye tiltak som skal motvirke de økonomiske konsekvensene av koronapandemien og smitteverntiltakene. Forslagene er blant annet rettet mot helsesektoren, kompensasjon til kommuner og næringsliv, støtte til sårbare grupper og forlengelse av ordninger for inntektssikring. Samlet sett innebærer forslagene i dette tilleggsnummeret en økning i bruken av oljepenger på 17,7 milliarder kroner. Det er i etterkant inngått en delavtale mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet om tilleggsnummeret. Denne avtalen innebærer en økning i tiltaksrammen med 4,4 milliarder kroner.

Ved fremleggelsen av forslag til økonomiplan 2021-2024 varslet rådmannen at man ville legge fram en tilleggsinnstilling basert på regjeringens tilleggsnummer til statsbudsjettet.

Som regjeringen varslet allerede 29. oktober foreslås det i tilleggsnummeret at kommunesektoren får 7,3 milliarder kroner utover det som følger av forslaget til statsbudsjett 2021. Av dette vil 6,2 milliarder kroner tilføres kommunene:

- **Økt innbyggertilskudd på 4,4 milliarder**
Bakgrunnen for at hoveddelen av bevilgningen gis som innbyggertilskudd, er at alle kommuner må forventes å trappe opp innsatsen noe for å kunne ivareta TISK-strategien fullt ut. Økningen i innbyggertilskudd vil bli fordelt gjennom de ordinære terminutbetalingene i 1. halvår 2021. Basert på innbyggertall per 1. januar 2020 tilsvarer bevilgningsrammen om lag 820 kroner per innbygger. Dette innebærer 83,2 millioner kroner i ekstra rammetilskudd til Drammen kommune i 2021.
- **Ekstra skjønnsmidler på 1,5 milliarder kroner**
Samtidig vet man ikke hvor utbruddene vil ramme hardest. Regjeringen foreslår derfor at 1,5 milliarder kroner fordeles som skjønnsmidler. Disse midlene vil bli fordelt til kommuner hvor behovet er størst som følge av lokale smitteutbrudd. Det er vanskeligere å anslå hvor mye Drammen kommune vil få fra de ekstra skjønnsmidlene da dette både vil påvirkes av hvordan skjønnsmidlene fordeles mellom regionene og hvordan Fylkesmannen i Oslo og Viken fordeler den potten de blir tildelt. Det fremgår av regjeringens signaler at man tar sikte på at skjønnsmidlene skal fange opp de mest berørte kommunene.

Drammen kommune mottok 5,9 millioner kroner av den først tildelingen av ekstra skjønnsmidler på forsommeren. Dette tilsvarte en andel av den totale potten på 1,475 prosent. Dersom denne andelen legges til grunn vil Drammen kommune motta om lag 22 millioner kroner fra den nye skjønnspotten, men dette er et svært usikkert anslag.

- **Ekstra rammetilskudd til kontrollstillinger**

Det foreslås bevilget 321 millioner kroner over rammetilskuddet til stillinger knyttet til kontroll med etterlevelse av reglene for arrangementer, serveringssteder og arbeidstakere mv. Midlene til kontrollstillinger vil bli fordelt slik at alle kommuner får minimum 0,5 millioner kroner for 1. halvår 2021.

En slik omtale av fordelingen gir rom for fortolkninger. KS har i sin fordeling tatt utgangspunkt i at alle kommuner skal ha 500 000 kroner og at 178 millioner kroner av rammen dermed er disponert. Ved en fordeling av hele rammen med likt beløp per innbygger måtte en kommune hatt 8 372 innbyggere for å få 500 000 kroner. Resterende del av rammen, 143 millioner kroner, er derfor fordelt mellom kommuner som har 8 373 innbyggere eller fler med et likt beløp per innbygger. Dersom KS sin beregningsmåte legges til grunn vil Drammen kommune motta om lag 4,2 millioner kroner. I påvente av nærmere retningslinjer fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet understrekes at dette anslaget er beheftet med stor usikkerhet.

Rådmannens anbefaling

Basert på foreløpige beregninger anslår rådmannen at Drammen kommune vil motta 109,5 millioner kroner fra de foreslåtte ordningene. Det foreslås at Drammen kommunes rammetilskudd i 2021 oppjusteres med dette beløpet i forhold til rådmannens forslag til økonomiplan 2021-2024. Samtidig foreslås at det avsettes tilsvarende rammebevilgning til covid 19-tiltak på sentral utgiftspost. Det foreslås videre at rådmannen gis fullmakt til å foreta budjettekniske justeringer dersom endelig tildeling til Drammen kommune avviker fra budsjettert beløp. Det foreslås også at rådmannen gis fullmakt til å disponere den sentrale avsetningen til covid-19 tiltak basert på dokumenterte merutgifter/mindreinntekter som følger av pandemien i 1. halvår 2021.

Endringer i enkelte øremerkede tilskuddsordninger

I tilleggsnummeret til statsbudsjett 2021 er det også lagt inn enkelte endringer i øremerkede tilskuddsordninger som kan ha betydning for kommunene. Dette gjelder blant annet økning av Nasjonal tilskuddsordning for barn og unge» med 10 millioner kroner. Økningen skal bidra til at barn og ungdom får delta på viktige sosiale arenaer uavhengig av foreldrenes økonomiske og sosiale situasjon.

I tillegg økes tilskuddsordningen Støtte til oppfølgings- og losfunksjoner for ungdom (Losordningen) med 7 millioner kroner.

Fastlønnstilskuddet for fysioterapeuter er økt til 210 600 kroner fra 1. november i år. Tilskuddsordningen til kommunene foreslås derfor økt med 3 millioner kroner.

I avtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet er bevilgningen til å bekjempe ensomhet blant eldre økt med 265 millioner kroner, slik at den totalt utgjør 400 millioner kroner i 2021.

Rammemodell for styring og utvikling

Kommunestyret behandlet 26. oktober d.å. sak om rammemodell for styring og utvikling i Drammen kommune (sak 149/20), og fattet følgende vedtak:

«Kommunestyret vedtar rammemodell for styring og utvikling i Drammen kommune med følgende endring:

Side 3 under Fundamentet for tillit: Endre første kulepunkt til:

Det er få, effektive og formålsrettede målepunkter, som vil være med på å redusere nødvendigheten av omfattende rapportering.

Vi ber rådmannen om å innarbeide referanse til kommunens kommende visjon i rammemodellen, slik at kommunens visjon tydeliggjøres i rammemodellen. Saken kommer deretter tilbake til kommunestyret når dette er gjort.»

Vedlagt følger oppdatert versjon av rammemodell for styring og utvikling der kommunestyrets innspill/vedtak er innarbeidet. Korreksjoner og tilføyelser i forhold til tidligere versjon er merket med gult. Rådmannen anbefaler at kommunestyret vedtar den justerte rammemodellen for styring og utvikling.

Svelviksposten AS

I forbindelse med kommunesammenslåingen ble Nye Drammen kommune eier av en aksjepost på 5,63 prosent i Svelvikposten AS, som tidligere var eid av Svelvik kommune. Kommunestyret i Svelvik besluttet i 2016 at denne posten skulle avhendes, men uten resultater.

I løpet av sommeren 2020 har en mulig kjøper meldt sin interesse og rådmannen ønsker nå å gjenoppta salgsprosessen. Rådmannen foreslår at det fattes nytt vedtak som gir rådmannen fullmakt til å selge kommunens aksjer i Svelvikposten AS.

Vedlegg

Rammemodell for styring og utvikling i Drammen kommune – oppdatert etter innspill/vedtak i kommunestyret

Vedlegg

**Rammemodell for styring og utvikling i Drammen kommune – oppdatert
etter innspill/vedtak i kommunestyret**

Rammemodell styring og utvikling

for
Drammen kommune

*Korrigert utgave etter innspill/vedtak i kommunestyret 26./27.10.20.
Rettelser/tilføyelser markert med gult.*

Innhold

Innledning	2
Formålene – hva vi ønsker å oppnå	3
Fundamentet for modellen - tillit	3
FEHN – forankret, enkel, helhetlig og nyttig	4
Elementene i modellen	5
1. Plansystemet	6
2. Målnivåer og om måling	7
3. Rolle- og ansvarsfordeling	10
4. De politiske årshjulsdokumentene	12
5. Prosesser knyttet til de politiske årshjulsdokumentene	13
Begrepsoversikt	15
Vedlegg	16

Innledning

Alle organisasjoner trenger et «navigasjonssystem» som har til hensikt kontinuerlig å kunne frembringe kunnskap om hvor man befinner seg i forhold til de mål/destinasjoner man har besluttet, foreta nødvendige kursendringer og utvikle kompetanse og teknologi som gjør systemet tryggere og mer effektivt. Dette dokumentet beskriver rammene for Drammen sitt «navigasjonssystem» eller styrings- og utviklingsmodell, som er vår betegnelse.

Styrings- og utviklingsmodellen er knyttet til kommunen som en politisk styrt organisasjon, og de politiske årshjulsdokumentene.

Her beskrives bl.a. hva som er hensikten med modellen, hvilke forutsetninger den bygger på, hva som inngår i modellen og hvordan disse elementene henger sammen, rollefordeling og arbeidsprosesser.

Konkretisering av de målene som skal ha fokus, klargjøring av krav til resultat og hvordan dette skal kartlegges, vil bli utviklet i neste fase, og fremgå i et eget dokument.

Grunnlaget for denne rammemodellen bygger på erfaringer med de «navigasjonssystemene» som har vært benyttet i tidligere Svelvik, Nedre Eiker og Drammen kommune, samt fra en del andre kommuner i Norge og Danmark. Innholdet er utviklet i et samspill mellom ulike fagressurser, ledere på ulike nivå, tillitsvalgte, formannskap og partienes gruppeledere.

Noen av begrepene som benyttes i modellbeskrivelsen blir forklart avslutningsvis

Formålene – hva vi ønsker å oppnå

Drammen kommunes “navigasjonssystem” har følgende «tradisjonelle» mål:

- *Sørge for at innbyggernes behov dekkes på en god og effektiv måte.*
- *Sørge for at Drammen går i ønsket retning og når prioriterte hovedmål for hele organisasjonen.*
- *Sikre at rådmannen har tilstrekkelig kontroll med og fokus på økonomi og etterlevelse av lover og regler.*

I tillegg skal modellen;

- *Fremme læring, utvikling og innovasjon i hele organisasjonen*
- *Sikre samhandling på tvers politisk og av sektorer, og samskaping med innbyggere, næringsliv og frivillig sektor.*

Dette er bakgrunnen for bruken av begrepet «styrings- og utviklingsmodell».

Kommunal sektor vil stå overfor betydelige utfordringer i årene fremover bl.a. som følge av strammere økonomiske rammebetingelser, klimaendringer, strukturelle endringer i næringslivet og endringer i befolkningsstrukturen. Utfordringer som Drammen kommune merker godt allerede. De vil stille krav til endringer og omstilling i organisering og tjenesteproduksjon. En viktig ressurs i et slikt omstillingsarbeid vil være våre ansatte. Det må derfor bygges en kultur som sikrer læring, utvikling og innovativ tenking i hele organisasjonen.

Det vil også ha stor betydning hvilken rolle kommunen kan og skal spille i fremtidens velferdssamfunn, og hvordan sivilsamfunnet kan og skal spille med. Det må mobiliseres til en betydelig felles innsats.

Fundamentet for modellen - tillit

Styrings- og utviklingsmodellen i Drammen er basert på tillit. Tillit mellom politikk og administrasjon, tillit mellom ledere, mellom ledere og ansatte, på tvers av tjenester, samt mellom kommune og innbyggere.

Dette innebærer bl.a. at;

- Det er få, effektive og formålsrettede målepunkter, som vil være med å redusere nødvendigheten av omfattende rapportering.
- Man har gode rutiner for internkontroll, men stoler i stor grad på medarbeidernes motivasjon og kompetanse til å løse de oppgaver som er nødvendige for å nå felles mål.
- Fokuset skal ta utgangspunkt i visjonen og primært være rettet mot hovedmålene, de overordna og langsiktige ambisjonene som fremgår av kommuneplanens samfunnsdel. Det skal bidra til å skape en sterkere kollektiv motivering, mer samhandling innenfor sektorer, mellom sektorer/programområder og samskaping med andre.
- Tjenestene har stor grad av selvstendighet. Både ledere og ansatte skal ha rom for frihet, uavhengighet og utøvelse av skjønn i utføring av jobben innenfor et tydelig definert handlingsrom. Det å definere og gjensidig erkjenne dette handlingsrommet vil være viktig. Derfor

skal det defineres klare oppdrag fra politisk ledelse til rådmannen og fra rådmannen til tjenestene. Disse oppdragene inngår i alle lederavtaler.

- Hele den kommunale organisasjon har betydelig fokus på læring, utvikling og innovasjon. Tjenestene, de menneskelige ressursene og effektiviteten skal kontinuerlig være i utvikling, til beste for våre ansatte og våre innbyggere/brukere.
- Det bygges tillit gjennom relasjoner på tvers.
- Temaet settes kontinuerlig på dagsorden, på alle nivåer.

Det vil måtte brukes tid til å utvikle en ledelse på alle nivå som evner å skape den tilliten som modellen forutsettes å bygge på, og det vil handle vel så mye om kulturbygging som kompetanseutvikling. Derfor skal det utvikles en plan som beskriver hvordan det på en systematisk måte skal jobbes med tillitsbygging knyttet til to grunnleggende dimensjoner; strukturer og relasjoner.

Strukturer

Vil omfatte;

- Organisasjonsutvikling - måten vi organiserer oss på, og i særlig grad antall ledelsesnivåer, har betydning for hvordan tillit kan bygges.
- En tydelig rolle- og ansvarsklargjøring uttrykt i delegasjonsreglementet.
- Tydelig rolleavklaring mellom ledernivåer, i fht ansvar og myndighet. Dette vil bidra til å skape tryggere ledere, som igjen er viktig for å bygge tillit.
- Tydelige oppdrag/prioritering av oppgaver knyttet til definerte økonomiske rammer.
- Kompetanseutvikling; systematisk bygging av kompetanse i hele organisasjonen.

Relasjonsutvikling

Vil omfatte;

- Nettverks- og relasjonsbygging; skape gode arenaer mellom politikk og administrasjon, mellom ledere, mellom ledere og ansatte, på tvers av tjenester, samt mellom kommune og innbyggere/frivillighet/næringsliv.
- Kulturbygging som legger vekt på at man bli gode sammen, og at man lære av god praksis gjennom bl.a. kollegalæring.
- God dialog med de ansatte og deres representanter, hvor man lytter til og følger opp de tilbakemeldinger disse gir bl.a. gjennom regelmessige medarbeiderundersøkelser.

FEHN – forankret, enkel, helhetlig og nyttig

Med bakgrunn i erfaringer fra bruken av ulike former for styringssystem i de tidligere kommunene Drammen, Svelvik og Nedre Eiker, og fra andre kommuner i Norge, vil Drammen legge særlig vekt på at vår styrings- og utviklingsmodell skal være forankret, enkel, helhetlig og nyttig. Forbokstavene blir til «FEHN».

Forankret - hele organisasjonen skal ha eierskap til visjon, mål og hva som måles

Forankring innebærer at alle som skal være aktive brukere av styrings- og utviklingsmodellen også må ha et eierforhold til den. Det gjelder ledere, ansatte og politikere. Eierskap oppnås gjennom aktiv involvering/deltakelse.

Enkel - lett å forstå og enkel i bruk

De politiske årshjuldokumentene skal være korte og lettfattelige, med lett forståelig språk, bruk av visuelle modeller og bilder som understøtter innholdet, og det må være en klar rød

tråd i fremstillingen. Og modellen skal være enkel i bruk, noe som bl.a. innebærer forutsigbarhet og at det administrative forankres i hovedsak til én digital plattform.

Helhetlig – gjennomgående rød tråd

Den røde tråden forankres i kommuneplanens samfunnsdel, som inneholder visjon, satsingsområder, hovedmål og verdier. Dette utgjør kommunens ledestjerne som skal gjenspeile seg i hele organisasjonen, både politisk og administrativt, og være referansepunktene for hva som prioriteres og prioriteres bort

Nyttig – bidrar til læring, utvikling og innovasjon, samt effektivitet

Opplevelse av nytte skapes bl.a. ved kontinuerlig bruk og at resultater og erfaringer brukes til forbedring. Erfaringer skal løftes fram og gi grunnlag for læring og utvikling i hele organisasjonen, og både ledere og medarbeidere skal bli sett og verdsatt ut ifra det som leveres. Slik bygges motivasjon, fellesskap og stolthet.

Elementene i modellen

Følgende elementer, som er nærmere utdypet i de påfølgende delene, inngår i styrings- og utviklingsmodellen;

1. Plansystemet

Danner basisen for modellen. Plansystemet viser oversikten over styrende planer og sammenhengene mellom disse. Dette er politiske vedtatte planer, og representerer det politiske styringsgrunnlaget som administrasjonen skal følge opp.

2. Målnivåer og måling

Skal gi en oversikt over hvordan **visjon**, hovedmål mål for kommunen brytes ned på ulike nivå i organisasjonen, og hvordan det knyttes indikatorer til disse hvor det er mulig. **Det er viktig med målbare indikatorer, slik at det kan evalueres og konsolideres underveis.** Dette for å kunne sjekke etter i hvilken retning utviklingen går. I denne rammemodellen blir dette kun illustrert. Hele målstrukturen med tilhørende indikatorer, resultatmål og rapporterings- og oppfølgingsystem fremstilles i et eget dokument og legges inn i dataverktøyet Framsikt.

3. Rollefordeling og ansvar

Tydeliggjøring av det oppdraget som gis fra politisk ledelse til rådmannen, den overordnede rolle- og ansvarsfordelingen mellom hovedutvalg/formannskap/kommunestyret og rådmannen og mellom rådmannen og tjenestene. Dette bygger på delegeringsreglementer og er en viktig forutsetning for å skape tillit i hele organisasjonen.

4. De politiske årshjuldokumentene

Beskriver innhold og retning på de viktigste politiske dokumentene som inngår i styrings- og utviklingsarbeidet i løpet av året.

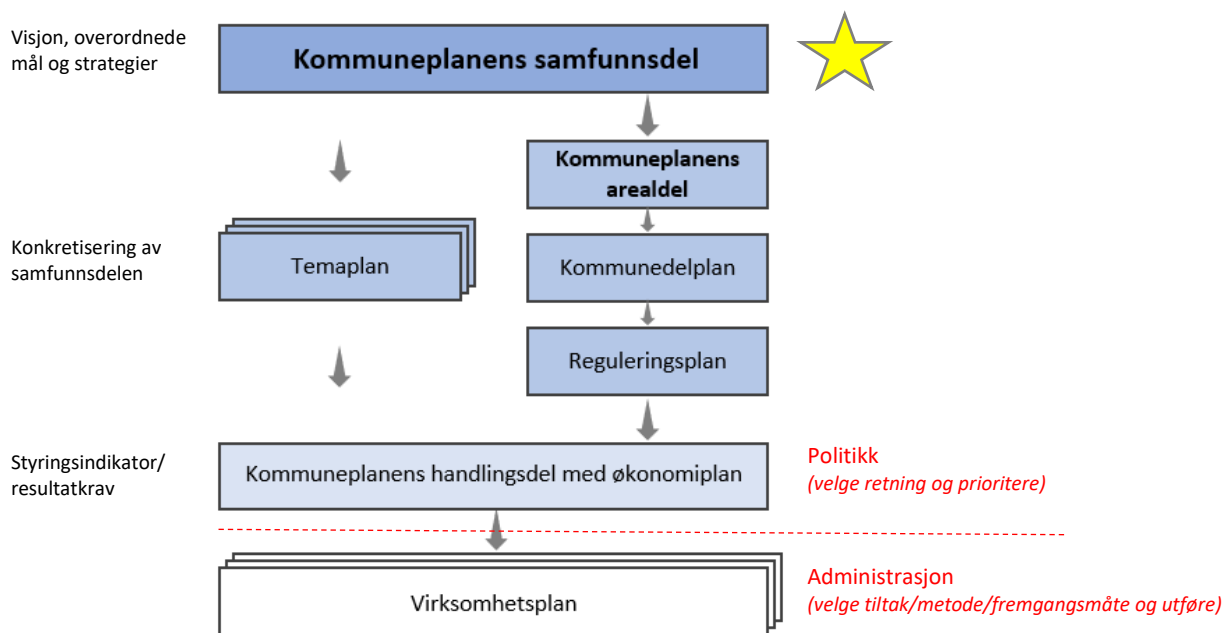
5. Prosesser knyttet til de politiske årshjuldokumentene

Inneholder beskrivelsen av de årlige politiske og administrative prosessene knyttet til arbeidet med styring og utvikling. I dette dokumentet er kun de politiske prosessene overordnet beskrevet. Mer detaljerte beskrivelser av de administrative prosessene gjøres i et supplerende dokument, som

vedlegges denne rammeplanen. Disse prosessene er avgjørende viktig for forankringen i hele organisasjonen, både politisk og administrativt, og for evnen til læring og utvikling.

1. Plansystemet

I forhold til målene som er satt for styrings- og utviklingsmodellen skal plansystemet bidra til helhet og til å skape bevegelse i retning prioriterte hovedmål, ved at kommuneplanens samfunnsdel skal være styrende for alle andre planer, og for kommunens prioriteringer.

Kommuneplanens samfunnsdel

Dette er kommunens strategiske og overordnede styringsdokument – kommunens og modellens ledestjerne. Alle andre planer skal bygge på politikken i samfunnsdelen.

Inneholder **kommunens visjon**, HVORFOR kommunen har valgt satsningsområdene og HVA som skal oppnås - i et overordnet 12 – 24 års perspektiv (hovedmål).

Kommuneplanens samfunnsdel er et politisk dokument og vedtas av kommunestyret.

Temaplaner

Benyttes når det er behov for å konkretisere hovedmål fra kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan (KHØ)

Dette er kommunens styringsdokument for 4-års perioden, som operasjonaliserer målene fra kommuneplanens samfunnsdel og knytter disse til økonomi.

Inneholder HVA som skal oppnås av resultater (resultatmål det neste og de neste 4 årene, og HVEM (tjeneste) som skal ha ansvar for gjennomføring/realisering.

Kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan er et politisk dokument, og vedtas av kommunestyret.

Virksomhetsplaner

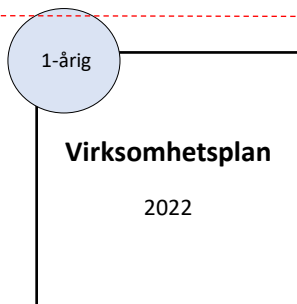
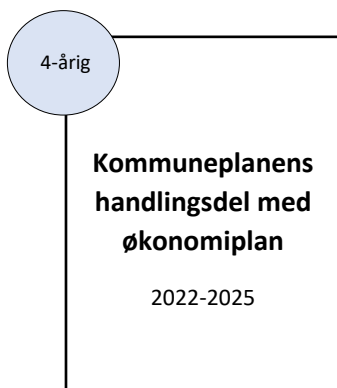
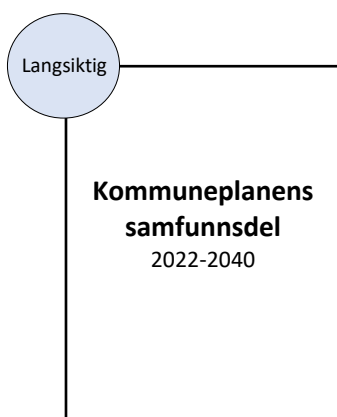
Dette er administrative planer som ikke skal politisk behandles. Det er et hjelpemiddel for virksomhetene til å realisere resultatmålene fra Kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan, og for å styre virksomheten i en bevisst og uttalt retning, grunnlag for tilsyn og for intern prioritering og koordinering av arbeidsinnsatsen.

Inneholder HVORDAN resultatmålene fra Kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan skal gjennomføres/realiseres. Det innebærer tiltak, samarbeid og bruk av andre virkemidler.

2. Målnivåer og måling

I forhold til **visjon og** målene som er satt for styrings- og utviklingsmodellen skal oppdelingen av målnivåer bidra til helhet og samhandling på tvers, gjennom at hovedmål utarbeides uavhengig av programområder. Det skal være enkelt å kjenne igjen målene fra nivå til nivå og måling skal være nyttig ved å være hensiktsmessig og ha styringsverdi.

Innenfor planstrukturen vil det være ulike typer mål. Noen er langsiktige og vil gjelde for hele tidshorizonten for kommuneplanen, andre er knyttet til kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan og vil være 4-årige, mens atter andre vil være kortsiktige med en tidshorizont på kun ett år. Disse ulike målnivåene må henge sammen. De kortsiktige målene, som bl.a. fremkommer i virksomhetsplanene, må bygge på de mer langsiktige ambisjonene. Hvordan denne sammenhengen kan være, er forsøkt illustrert ved å ta utgangspunkt i en tenkt visjon og ett av satsingsområdene som er foreslått i planprogrammet, nemlig Klima og miljø - et grønnere Drammen

Visjon: Mangfoldig, grønn og attraktiv

Klima og miljø – et grønnere Drammen

- fordi ...

Hovedmål: I 2040 er Drammen en klimanøytral kommune, hvor det er lett å leve miljøvennlig

Slik vil vi ha det (delmål)	Slik vil vi gjøre det (strategi)
I Drammen bidrar innbyggere aktivt til å gjøre kommunen vår stadig mer bærekraftig og «grønnere»	Tilrettelegge for sirkulære løsninger og ansvarlig forbruk Styrke kunnskap og bevissthet om klima- og miljøvennlige valg Gjøre det enkelt og effektivt å reise miljøvennlig
Drammen har en bærekraftig	Stimulere til å bevare natur- og kulturmiljøer

Klima og miljø – et grønnere Drammen

I Drammen bidrar innbyggere aktivt til å gjøre byen/kommunen vår stadig mer bærekraftig og «grønnere»

Gjøre det enkelt og effektivt å reise miljøvennlig

2	Resultatmål (til 2025):	Ansvar	2022	2023	2024	2025
	Andel hverdagsreiser med sykkel er økt med 5% (konkret tall)					
2.1	Tilrettelegge for økt bruk av kollektivtransport	P11	x	x	x	x
2.2	Stimulere til at flere går eller sykler til jobb, skole, fritids- og sosiale aktiviteter	P01 P02 P03 P09 P14	x x x x x	x x x x x	x x x x x	x x x x x

Politikk

Administrasjon

Klima og miljø – et grønnere Drammen

Gjøre det enkelt og effektivt å reise miljøvennlig	Ansvar	Frist
Tiltak: Stimulere til at flere går eller sykler til jobb, skole, fritids- og sosiale aktiviteter		
1 Stiloppdage i alle 8.klasser om gode ideer til hvordan få flere til å gå eller sykle til skolen	NN	1.10
2 Utdeling av skrittellere og digital oversikt over gå- og sykkelengde pr klasse. Premiering av klassen som har høyest gjennomsnitt	NN	15.06
3		

Den røde tråd - slik henger det sammen:

- Kommunens langsiktige mål, hovedmålene, blir definert i kommuneplanen, og brutt ned til **indikatorer og** resultatmål på fire år i kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan
- Her blir disse prioriterte målene fordelt på programområder
- I oppdraget fra kommunalsjefene blir disse fordelt på virksomhetene, som får i ansvar å definere konkrete tiltak for å sikre måloppnåelse i sine virksomhetsplaner
- Måneds- og tertialrapporter skal gi en underveisvurdering av status og måloppnåelse for vedtatte mål.
- Årsevalueringen gir en samlet vurdering av status og måloppnåelse for alle målene.

Det materielle innholdet i denne prosessen vil som tidligere nevnt komme til uttrykk i ulike dokument som må oppfylle kravene til FEHN, ved å være enkle og oversiktlige, evne å få fram helhet og sammenhenger – og fremfor alt oppleves som nyttige for alle aktører.

Om måling

De hovedmålene som på denne måten brytes ned til virksomhetsnivå, skal som prinsipp kunne avsjekkes, dvs. at man skal kunne finne ut av om man over tid oppnår den ambisjonen som er satt. Ellers vil systemet miste noe av sin styringsverdi.

Derfor skal det til alle de politisk prioriterte målene defineres indikatorer. Disse skal klargjøre hva måloppnåelse vil innebære. I forhold til eksemplet knyttet til satsingsområdet «Klima og miljø»;

- Et delmål er formulert som «..... mer bærekraftig og «grønnere»». Da må modellen svare ut hva det vil innebære. Dette bør det være stor grad av felles forståelse av.
- I dette tilfelle kan aktuelle indikatorer være;
 - Andel reisende med buss/kollektivt
 - Sammensetningen av bilparken i forhold til utslipp
 - Registrerbart CO2 - utslipp
- Krav til indikatorene;
 - ⊖ Begrenset antall for hvert delmål, kanskje maksimalt to.

- De skal fremme tverrfaglighet, dvs. være aktuelle for flere hovedutvalg/
programområder
- Kunne være kvantitative (kunne måles) og/eller kvalitative (kunne vurderes)
- Resultatmål.
Til indikatorene skal også knyttes konkrete resultatmål, i den grad det er mulig. Dette kan f.eks. være;
 - Økning/reduksjon absolutt eller prosentuell ift et gitt utgangsnivå
 - Grad av tilfredshet ut fra en angitt skala
 - Sjekkliste. Gjennomførte pålagte/vedtatte tiltak – Ja/Nei
 Også her vil det være avgjørende ikke å definere for mange resultatmål i forhold til hver indikator.

Valg av målemetoder vil her bli viktig. I forhold til noen mål vil det være naturlig å benytte såkalte kvantitative indikatorer, hvor resultatet fremkommer i ulike tallstørrelser, i andre sammenhenger må mer kvalitative tilnæringer legges til grunn. Nettopp av denne grunn er det viktig at prosessen med å utvikle indikatorer og resultatmål evner å involvere både ansatte og det politiske miljø for å sikre at eierskapet også til disse faktorene blir best mulig.

For å unngå at målings- og rapporteringsregimet blir for omfattende, er det helt avgjørende å begrense antall mål, både de overordna og langsiktige, men også de mer kortsiktige i KHØ og virksomhetsplanene. Innenfor hvert politikkområde skal det derfor primært være kun ett hovedmål og inntil fire delmål.

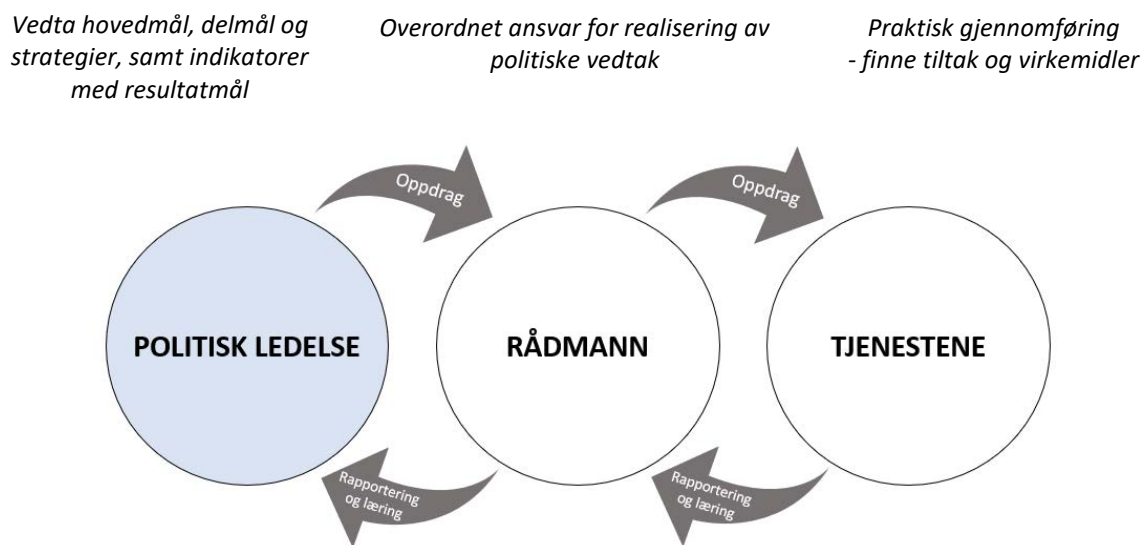
Det vil utarbeides en egen oversikt over hovedmål, delmål, indikatorer og resultatmål. Dette vil være en del av kommuneplanens samfunnsdel og KHØ.

3. Rolle- og ansvarsfordeling

Delegering fra kommunestyret fremkommer av «Reglement for kompetanse og delegering i Drammen kommune» og delegering fra rådmann til ledelsesnivåene i kommunen fremkommer av «Rådmannens delegeringsreglement».

I forhold til målene som er satt for styrings- og utviklingsmodellen vil konkretisering av rolle- og ansvarsfordelingen vise hvordan tillit vil fremmes og hvordan mål og vedtak vil forankres i organisasjonen.

Konkretisering av den overordnede rolle- og ansvarsfordelingen:

Politisk ledelses oppdrag til rådmannen

Rådmann får sine overordnede, langsiktige føringer gjennom kommuneplanen samfunnsdel og sitt kortsiktige oppdrag gjennom Kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan og årsbudsjettene. Dette representerer politisk ledelses oppdrag til rådmannen, som det er rådmannens ansvar å levere på. Hovedutvalgene har det løpende politiske ansvaret gjennom budsjettåret, og er rådmannens kontaktpunkt for nødvendige politiske beslutninger og avklaringer.

Politisk ledelse utviser tillit til at rådmannen finner ut av hvordan oppdraget skal løses.

Det er avgjørende viktig at dette oppdraget er konkret og realistisk, dvs. omfatter kun de viktigste og høyest prioriterte målene for den angitte periode, at disse er angitt med konkrete resultatmål og gitt en økonomisk ramme. Oppdraget er en viktig del av rådmannens lederavtale.

Det er rådmannens ansvar å formelt rapportere tilbake på oppdraget, gjennom bl.a. tertialrapporteringer og årsevaluering.

Rådmannens oppdrag til tjenestene

Rådmannens oppdrag gjennomføres av tjenesten. Med oppdraget skal det følge myndighet. Derfor får tjenesten gjennom kommunalsjefene et oppdrag og en myndighet fra rådmannen. På tilsvarende måte må dette oppdraget være tydelig og realistisk, dvs. inneholde prioriterte mål med resultatmål og økonomisk ramme. Herunder inngår også internkontroll. Oppdraget inngår i kommunalsjefenes lederavtale. Hvordan disse oppdragene skal gjennomføres har rådmannen tillit til at tjenestene selv gjennom kommunalsjefer, virksomhetsledere, avdelingsledere og medarbeidere finner ut av. De gis et handlingsrom de selv er ansvarlig for.

Oppdrag vil delegeres videre fra kommunalsjef til virksomhetsledere og fra virksomhetsledere til avdelingsledere. Lederavtalene på ulike nivå reflekterer disse oppdragene.

Tjenestene melder tilbake om status, evalueringer og videre fremdrift gjennom tertialrapportene og årsevalueringen, slik at rådmannen har grunnlag for sin rapportering til hovedutvalg, formannskap og kommunestyret.

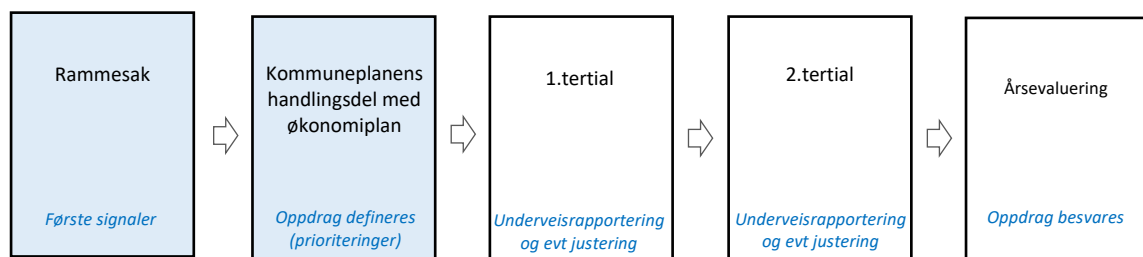
Alle oppdragene gjøres skriftlig. De må være så konkrete som mulig, og ha klare prioriteringer/føringer. Tidspunkt for oppfølging vil inngå.

Internkontroll

Styrings- og utviklingsmodellen gir også rammene for kommunens internkontroll, som omfatter hvordan kommunen planlegger, måler, analyserer og følger opp – alle rutiner og regelverk – delegasjon – og hvordan endringer foretas. Dette er rådmannens ansvar iht. kommuneloven. Internkontrollen, med sine spesifikke lovkrav, er derfor en integrert del av denne rammemodellen. Rutiner og prosesser beskrives nærmere i de administrative årshjulprosessene.

4. De politiske årshjuldokumentene

I forhold til målene som er satt for styrings- og utviklingsmodellen skal de politiske årshjuldokumentene bidra til helhet ved at det aller meste av kommunenes politiske aktivitet knyttes til disse dokumentene og tilhørende prosesser. Årshjuldokumentene skal være enkle å forstå og lette å lese, brukes som arbeidsverktøy og oppleves relevante og nyttige også for tjenestene og andre interesserte. De skal bidra til forankring ved at kommunestyret avklarer rammer for KHØ før arbeidet med KHØ starter (gjennom rammesak). De skal fremme læring og utvikling ved at endelige resultater av KHØ utgjør en årsevaluering, og ikke bare en oppsummering. I tillegg vil relevante temaer som bidrar til tilstrekkelig kontroll inngå.

Rammesak

Rammesaken utarbeides politisk og gir rådmannen overordnede rammer for budsjettarbeidet før arbeidet med budsjettet starter. Dette gir kommunestyret anledning til å debattere og gi styringssignaler tidlig i budsjettprosessen, og sikre tilstrekkelig utredning av forslag før selve budsjettbehandlingen.

Kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan (KHØ)

Kommuneplanens handlingsdel skal vise hvordan satsningene i samfunnsdelen følges opp, dette kobles sammen med økonomiplanen for å sikre sammenheng mellom handling og økonomi. Koblingen mellom kommuneplanens samfunnsdel og KHØ vil være viktig, og skal søkes gjort ved at man kombinerer en programområdestruktur knyttet til hovedutvalgene med de satsingsområdene som fremgår av kommuneplanens samfunnsdel. På denne måten ivaretas koblingen til samfunnsdelen og stimuleres tverrfaglig samarbeid, samtidig som grunnstrukturen i budsjettet opprettholdes.

Tertialrapportene

Rapporteringene skal ikke være mer omfattende enn nødvendig og vektlegge hovedtrekkene. Rapporteringene skal ha en proaktiv innretning, hvor man foreslår veien videre i forhold til områder/mål som oppleves utfordrende å innfri/nå.

Politiske vedtak som kommer etter at KHØ er vedtatt og som krever administrativ oppfølging, innarbeides i tertialrapportene. Dette vil gi oversikt over politiske vedtak og oppfølgingen av dem.

Årsevaluering

Årsevaluering vil gi en beskrivelse av utviklingen av kommunens økonomi, organisasjon og tjenesteproduksjon ved årets slutt. Vel så viktig gir det en anledning til å evaluere; å reflektere og lære av, samt anerkjenne det arbeidet som er nedlagt siste år - og å identifisere forbedringsområder. Årsevalueringen skal være et dokument som beskriver hvilken effekt tiltakene har hatt, og som løfter det som er ønskelig å fremme og som er oppnådd. Innholdet skal skape stolthet og fellesskap. Innholdet i årsevalueringen bygger på evalueringsprosesser, både politisk, administrativt og med innbyggere/samfunnet.

5. Prosesser knyttet til de politiske årshjuldokumentene

I forhold til målene som er satt for styrings- og utviklingsmodellen, skal prosessene knyttet til de politiske årshjuldokumentene bidra til læring, utvikling, innovasjon og samhandling - gjennom etablering av faste arenaer/møteplasser på tvers av miljø/aktører. Resultatene av samhandlingen skal kunne tilføre ny kunnskap, andre perspektiver og muligheter, som vil være nyttig for det videre arbeidet. Dette vil være årlige, faste prosesser som gjør det forutsigbart og enklere å planlegge. Prosessene vil inneholde aktiviteter som skal sikre tilstrekkelig kontroll, og at mange vil involveres i prosessene og dermed skape god forankring.

Politiske prosesser

De politiske prosessene kan innebære prosesser både i og på tvers av partigrupper, med råd og utvalg (herunder PSU) og med lokalsamfunnet (bl.a. gjennom Nærutvalgene).

Når	Hva	Hvorfor og om prosessen
Desember (etter vedtak i KHØ)	Oppdrag til rådmannen, gjennom lederavtale	Konkretisere forpliktende forventninger og handlingsrom, samt tidspunkt for oppfølging
Februar-mai	Prosesser før behandling/ i forkant av rammesaken	Innhente tilstrekkelig grunnlag for prioriteringer i rammesaken Eksempler på aktiviteter som kan inngå: <ul style="list-style-type: none"> • Forankring av kunnskapsgrunnlaget i partigruppene • Dialog i og på tvers av partigrupper • Møter med råd og utvalg • Møter i Nærutvalgene • Politiske arbeidsverksteder (sammen med administrasjonen og tillitsvalgte) om temaer som kunnskapsgrunnlag, økonomi, og fra kommuneplanens samfunnsdel. Dette kan også bidra til å fremme samhandling og å jobbe for felles mål, for læring og for å bygge tillitt. Mer om nærutvalg (lenke)
Mars/april	Lokal temadag i kommunedelene	Innhente grunnlag for prioriteringer i rammesaken Nærutvalgene kan oppfordres til å arrangere lokale temamøter Eksempel på innhold: <ul style="list-style-type: none"> • Temaer fra kommuneplanens samfunnsdel/KHØ • Kommunedelene presenterer aktuelle temaer/problemstillinger i egen kommunedel
Mai/juni	Ledersamling for politisk og administrativ ledelse, og tillitsvalgte (etter ferdigstilt årsevaluering)	Oppsummeringer, felles refleksjon og perspektivanalyse Innhold: <ul style="list-style-type: none"> • Markering og presentasjoner av gode resultater og suksesser knyttet til KHØ (live og digitalt) • Organisasjonstema og -evaluering • Gjennomføre «læringsstopp»; Hva har vi erfart/lært og hva kan vi forbedre til neste gang? • Styrings- og utviklingsmodellen evalueres og forbedringsforslag legges til grunn for neste år

September- november	Prosesser før behandling/ i forkant av KST sin behandling	Innhente synspunkter på og diskutere rådmannens forslag til Kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan Eksempler på aktiviteter som kan inngå: <ul style="list-style-type: none"> • Partimessig behandling • Møter i råd og utvalg, herunder PSU • Møter i Nærutvalgene Rådmannen tilgjengelig for presentasjoner og oppklarende spørsmål
------------------------	---	--

Administrative prosesser

De administrative prosessene knyttes til de politiske prosessene, og bygges opp rundt disse. De skal være veiledende for alle ledere og ansatte, noe som innebærer at beskrivelsene blir såpass omfattende at de formidles i et eget vedlegg til denne rammemodellen. Her inngår også beskrivelser av hvordan internkontrollen ivaretas.

Begrepsoversikt

En helhetlig og gjennomgående målstruktur innebærer at det er en rød tråd fra hovedmål, delmål og strategier i kommuneplanen, til mer konkrete resultatmål og tiltak i underliggende planverk.

For å skape en god helhet og sammenheng både i plansystemet og styrings- og utviklingsmodellen, skilles det mellom hva vi skal oppnå (mål), hvordan vi kommer oss dit (strategier) og hvordan vi kan måle utviklingen underveis (resultater). Forståelsen av de begrepene som benyttes er som følger;

Hva skal vi oppnå

Begrep	Definisjon
Visjon	Visjonen beskriver et ideelt bilde av fremtiden minimum i et 20-årsperspektiv. Den viser retning og er noe å strekke seg etter.
Mål	Målene beskriver en fremtidig ønsket tilstand. Mål deles inn i hovedmål (kommuneplanen) delmål (kommuneplanen) og resultatmål (Handlingsprogrammet/økonomiplan og budsjett)
Hovedmål	Er de langsiktige, overordnede målene i kommuneplanens samfunnsdel. Innenfor hvert enkelte politikkområdet i samfunnsdelen fastsettes det ett hovedmål.
Delmål	Konkretiserer hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel. Det fastsettes inntil fire delmål knyttet til hvert hovedmål. Delmålene gjenfinnes i temaplaner, handlingsprogram (budsjett/økonomiplan) for å sikre den røde tråden.
Indikator	Skal angi <u>hva</u> som skal kontrolleres/avsjekkes for å kunne verifisere måloppnåelsen.

Hvordan kommer vi oss dit

Begrep	Definisjon
Strategier	Beskriver veien til målet, altså hvilke veivalg eller hovedgrep vi må prioritere for å nå målene våre. Strategiene i kommuneplanen knytter seg til delmålene.
Oppdrag	Er den politiske ledelsens prioriterte forventninger/bestilling til rådmannen, og rådmannens tilsvarende forventninger/bestilling til tjenestene.
Tiltak	Tiltak beskriver konkrete handlinger som må gjøre for å løse oppdragene. Det skal for hvert tiltak angis en tidsfrist og hvem som er ansvarlig for oppfølging.

Hvordan måler vi at vi er på riktig vei

Begrep	Definisjon
Resultatmål	Utledes fra indikatorene. Skal angi de ønskede resultater knyttet til den enkelte indikator. En samlet analyse av resultatene skal bidra til å gi svar på om organisasjonen har nådd målene eller er på vei mot måloppnåelse

Vedlegg

Overordna dokumenter med nær tilknytning til rammemodellen

- Beskrivelse av administrative prosesser
- Mal for lederavtale
- Reglement for kompetanse og delegering i Drammen kommune (politisk delegeringsreglement)
- Rådmannens delegeringsreglement
- Overordnede prinsipper for ledelse, styring og kontroll
- Vi i Drammen (plattform for arbeidsgiver og medarbeidere i Drammen kommune)
- Organisering – en sammenstilling

